

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

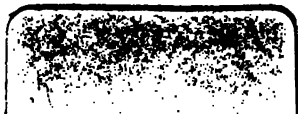
Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

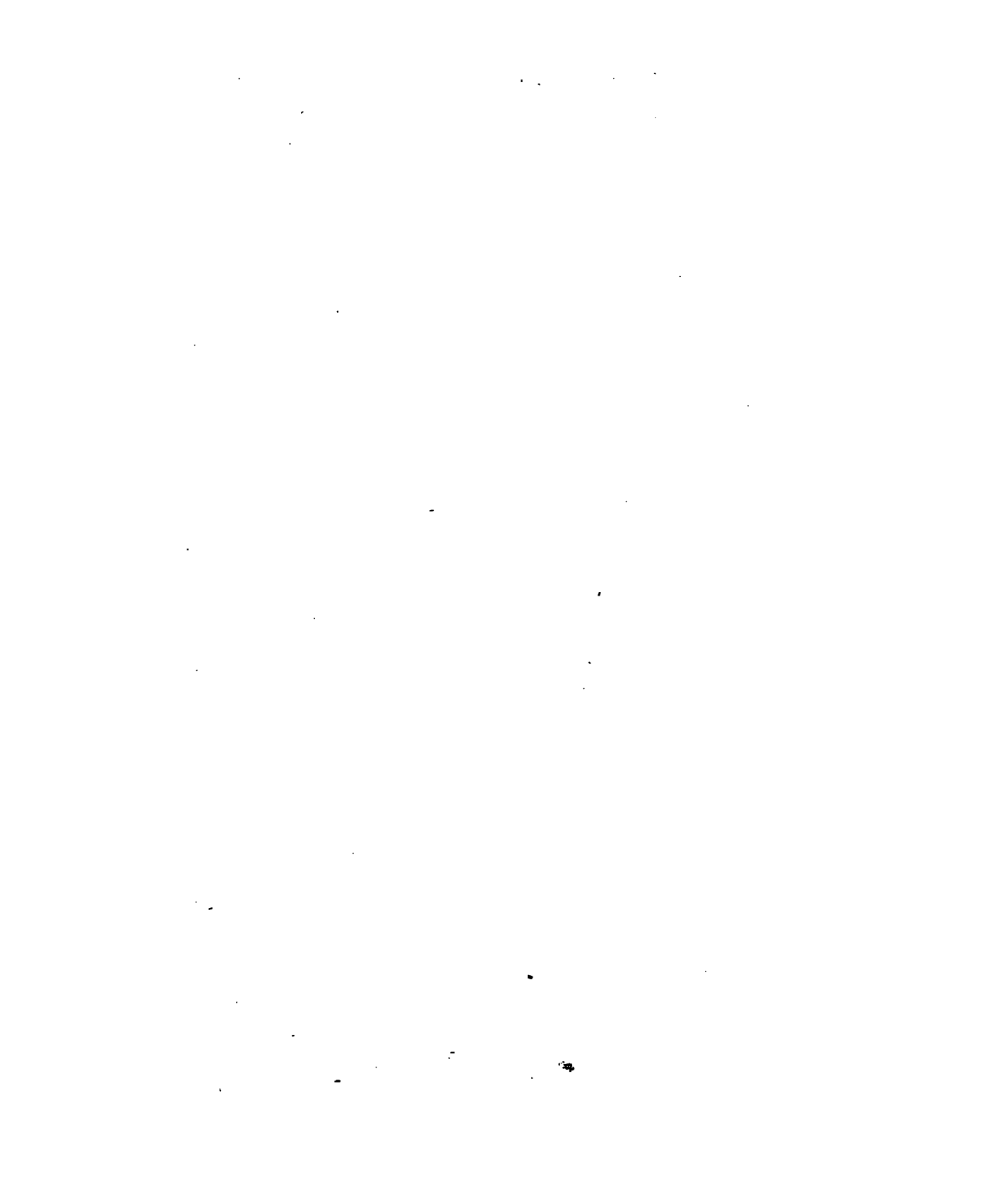
A 887,198

PROPERTY OF
*University of
Michigan
Libraries*

1817

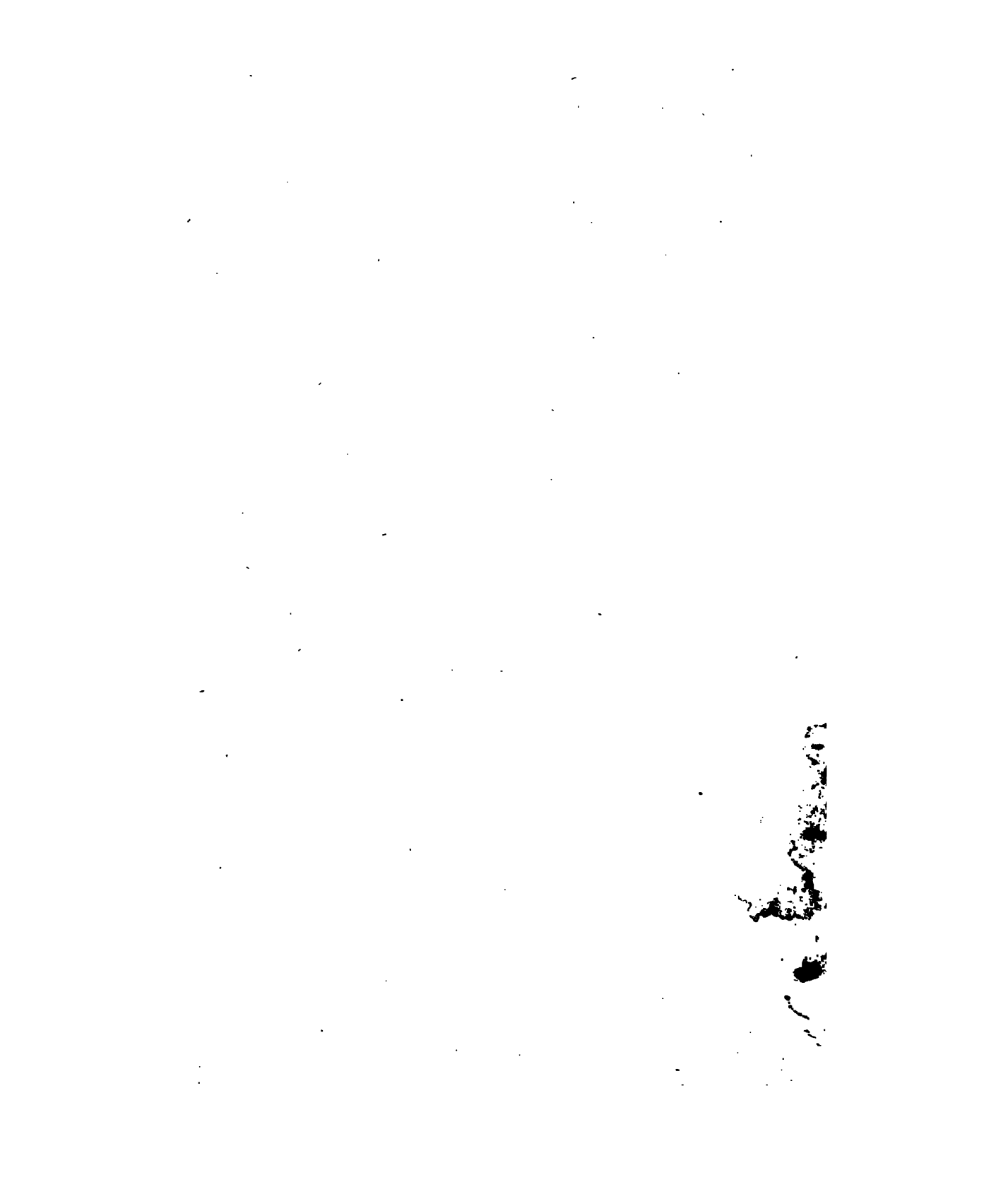
ARTES SCIENTIA VERITAS

DĚJINY ČESKÉ.

DÍL III.

DĚJINY
NÁRODU ČESKÉHO

W ČECHÁCH A W MORAVĚ

DLE

PŮVODNÍCH PRAMENŮW

WYPRAWUJE

FRANTIŠEK PALACKÝ.

DÍLU III ČÁSTKA 2.

OD ROKU 1424 DO 1439,

ČILI OD ŽIŽKOWY DO ALBRECHTOWY SMRTI.

W PRAZE.

NÁKLADEM KNIHKUPECTWÍ J. G. KALVE A POMOCÍ ČESKÉHO MUSEUM.

1851.

DB
205
P159
v.3
p+2

TISKEM KAT. GEŇÁBKOWÉ.

O B S A H.

KNIHA DWANÁCTÁ.

Wálky husitské. (Pokračování.) R. 1424—1431.

Článek 5.

Stránka

Jalová wyjednávání. (R. 1424 Oct. do 1427 Apr.) 3

Známka doby této. Úmluwy we Zdicích. Hádání w Praze. Wojsko české w Morawě. Dělení se Táborůw a Sirotkůw, konec Orebitůw. Příběh Radkowský. Wyboje Táborůw i Sirotkůw w Čechách. Klášter Třebíč. Dobyťi Rece. Nowá sněmowání. Snešení sjezdu Tábořského na Pisku. Kontrasty. Kněz Prokop Holý a Jakub ze Wřesowic. Sněm Normberský. Wítězství u Austi nad Labem. Obležení Mostu a Poděbrad; obhájení Břeclawi. Oldřich z Rosenberka. Rozdwojení mezi kališňiky; M. Příbram a M. Petr Anglický. Tajné Korybutowo jednání s papežem. M. Jan Rokycana. Bauře w Praze; kníže Korybut jat a dán do wězení.

6.

Prokop Weliký. Přechod k offensivě. Čtvrtá wyprawa křížácká. (R. 1427 Apr. do 1430 Febr.) 51

Známka nové doby. Wítězné wpády do Rakaus i do Slezska. Čerwená Hora i Žleby. Kardinal Jindřich Anglický, legat proti Čechům. Sněm říšský we Frankfurtě. Čtvrtá kruciata w Čechách, obležení Střibra, autěk Němcůw a dobyťi Tachowa. Příměří u Plzně. Wpád Koldšteinského a Smiřického do Prahy; Korybut ze země wyweden. Dobywání Kolína. Nowý sněm we Frankfurtě; všeobecná daň „na Husity.“ Hádání na hradě Žebráce. Jizda do Uher a po

Slezsku: opětné výpravy do Rakous i do Bavyr. Pečlivost v Německu, Bělehradě i Lužici: boje u Cástawy a ve Kinsel. Sjezd krále Sigmunda a Prokopem Velikým v Prespurku. Sním velkých v Praze. Panna Orleánská. Rozlože máe Sieryn a Nowým městem Průským. Nowé hezari: máe M. Přiorowem a Petrem Anglickým. Weľké jizdy do Lužice, do Nizozé, do Fozlandu, do Frank a do Bawor.

7.

Rozhodnutí. Pátá i poslední kruzina proti Husitismu. (R. 1430—1431 Sept.) 110
 Restaučí nezauze a nebezpečí husitismu. Martin V a král Polský. Sním Prespurký. Jizdy české we Slezsku a w Uhřích; boje w Morawě i w Čechách. Nowé přizstání se Čechůw a Polákůw: hádani w Krakowě. Swolání sboru Basilejského; kardinal Julian Cesarini. Smrt Martina V; Eugenius IV nowý papež. Sním říšský w Normberce. Počátky sboru Basilejského. Sněmy w Čechách; nowá wľada zemská; hádani w Praze. Sjezd Chebský. Manifest kardinala Juliana; české odpowědi. Zpozďilost wýprawy říšské. Prokop Weliký w Plzensku. Poslední marné wyjednáwaní a ustaupení Čechůw. Albrecht Rakouský w Morawě. Kardinal a knížata wtrhli do Čech. Weliký den u Domazlic. Auplné wítězstwi české.

KNIHA TRINÁCTÁ.

Čechy a sbor Basilejský. Sigmund a Albrecht. 1431—1439.

Článek 1.

Stránka

Jednání příprawná. (R. 1431 Sept. — 1432 Dec.) 157
 Důraz husitských wítězstwi w dějinstwu; neswornost česká. Kněz Prokop Weliký a kardinal Julian. Prwní psaní sboru Basilejského k Čechům. Sigmund w Italii. Porážky u Býdowa i w Uhřích. List Táborický k Němcům. Kolotání se Sirotkům. Sním w Praze. Eugen IV usiluje o rozwedení sboru Basilejského. Psaní kardinala Juliana ku papeži. Jednání sjezdu Chebského. Druhé psaní sboru k Čechům.

Nowé jízdy husitské we Braniborsku a we Slezsku; wzetí Trnawy. Smlauwa mezi Čechy a Poláky. Weliká powodeň w Praze. Sněm na Kutné hoře; wolení poslowé ke sboru. Mikuláš Humpolecký a Jan Zatecký na přezwědech w Basileji. Nowé potríky s Rakušany.

2.

Čechowé w Basileji (R. 1432—1433 Apr.) . . 209

Příprawy u sboru činěné. Poslowé čeští; příchod jejich do Basileje a wítání. Nesnáze o služby boží. První veřejné slyšení. Kardinál Julian a kněz Prokop. Počátek disputací. Rokycana, Biskupec, Oldřich Znojemský, Payne. 28 článkůw. Jan Stojkowiec a bauře jím wzbuzené; Karlier, Kalteisen a Palomar. Rokycanowa replika. Prostředkowaní knížete Wiléma; Mikuláš z Kusy. Zjednání užšího výboru. Další repliky. Kněz Prokop o mništwu. Poslowé sboru do Čech. Poselství Burgundské. Laučení se od sboru; řeči Rokycanowa, Prokopowa i Julianowa. Srdečnosti a záwazky. Přijezd poslůw obojích do Prahy.

3.

První námluwy Pražské; zemdlení Tábora. (R. 1433 Apr. — 1434 Jun.) 247

Poměry k Polsku; Čechowé w Uhřích. Sigmund císař, prostředek mezi papežem a sborem. První poselství Basilejské w Praze; Prokop Weliký o wálkách; legátowé a šlechta česká. Žádosti české u sboru. Obložení Plzně; porážka w Bawořích; Prokop opauští wojsko. Jízda Sirotčí až k moři. Druhé poselství Basilejské w Praze; první kompaktaty Pražské. Rozstrk mezi stranami. Menhart ze Hradce a šlechta; Aleš Wřeštowský z Risenburka zpráwce zemský. Neshoda se sborem. Martin Lupáč zase w Basileji. Plzeň chráněna od koncilium i od šlechty. Jednota panská proti rotám polním. Prokop Weliký zase welitelem. Nowé město Pražské dobyto; Plzeň oswobozena. Další strojení se k wálce. Bitwa u Lipan; smrt obau Prokopůw a konec rot polních. Čapek na Kolíně; námluwy.

4.

Kompaktaty. (R. 1434 Jun. — 1436 Aug.) . . 301

Proměna we stawu věci; M. Jan Rokycana. Sněm

Swatojanský; sbor Swatojakubský. Jednání na sjezdu Řezenském. Sněm Swatohawelský w Praze a žádosti podané do Chebu. Porady Tábořské; postupování zámků a měst zahraničních; Ostromeč a Kolín. Prokopa Plzenského psaní veřejné. Žádosti sněmu Swatowalentinského. Nowí legatowé a jednání na sjezdu Bruňenském. Wěci Polské a smrt Korybutowa. Sněm o sw. Matauši; Rokycana wolen na arcibiskupství. Rozbroje domácí. Sjezd w uherském Bělehradě. Sněm Jihlawský. Konečné stwření a slawné ohlášení kompaktat. Sigmund přijat za krále.

5.

Sigmund. (R. 1436 Aug. — 1437 Dec.) . . . 352

Wítězení reakce. Slawný wjezd císařůw do Prahy; obsazení auřadůw městských; Filibert a Rokycana. Smíření Táborůw s císařem; odpor we Hradci Králowé. Obnowa řádůw kostelních w Praze. Sněm Pražský: spor o sedání w lawicích; osazení šaudu zemského; Hory Kutny obnoweny; weliká berně a následky její; korunowaní císařowny Barbory. Hradec poddal se. Ratifikace kompaktatůw; mnichowé zase w Praze; den swátosti. Rokycana pronásledowan, opauští Prahu. Sněm Pražský a Chebský. Spory mezi sborem Basilejským a papežem Eugeniem IV. Marné jednání poslůw českých w Basileji. Roháč na Sioně dobyt a oběšen. Nowé nepokoje w zemi. Sigmund nemocen opauští Čechy. Smrt jeho we Znojmě. Jeho osobnost.

-6.

Albrecht. (R. 1437 Dec. — 1439 Oct.) . . . 404

Nesnáže a odpory při wolení Albrechta. Strany rakauská i národní na sněmu Pražském; Albrecht wolen pod wýminkami. Pan Ptaček přilnul ke straně polské. Rostaucí rozbroje. Aleš ze Šternberka we Widni. Kazimír přijat od některých za krále. Albrecht přijel do Prahy a korunowán. Boje před Tábořem nerozhodné. Porážka u Želenic. Král polský we Slezsku. Albrecht we Wratislawi a rok s Poláky. Anarchie w Čechách. Národní ustrky a nesnáže w Uhřích. Pád Smederewa. Albrecht u Petrowaradína, wrací se nemocen. Smrt jeho. Mor w Čechách a proměny hojně. Závěrečné úwahy.

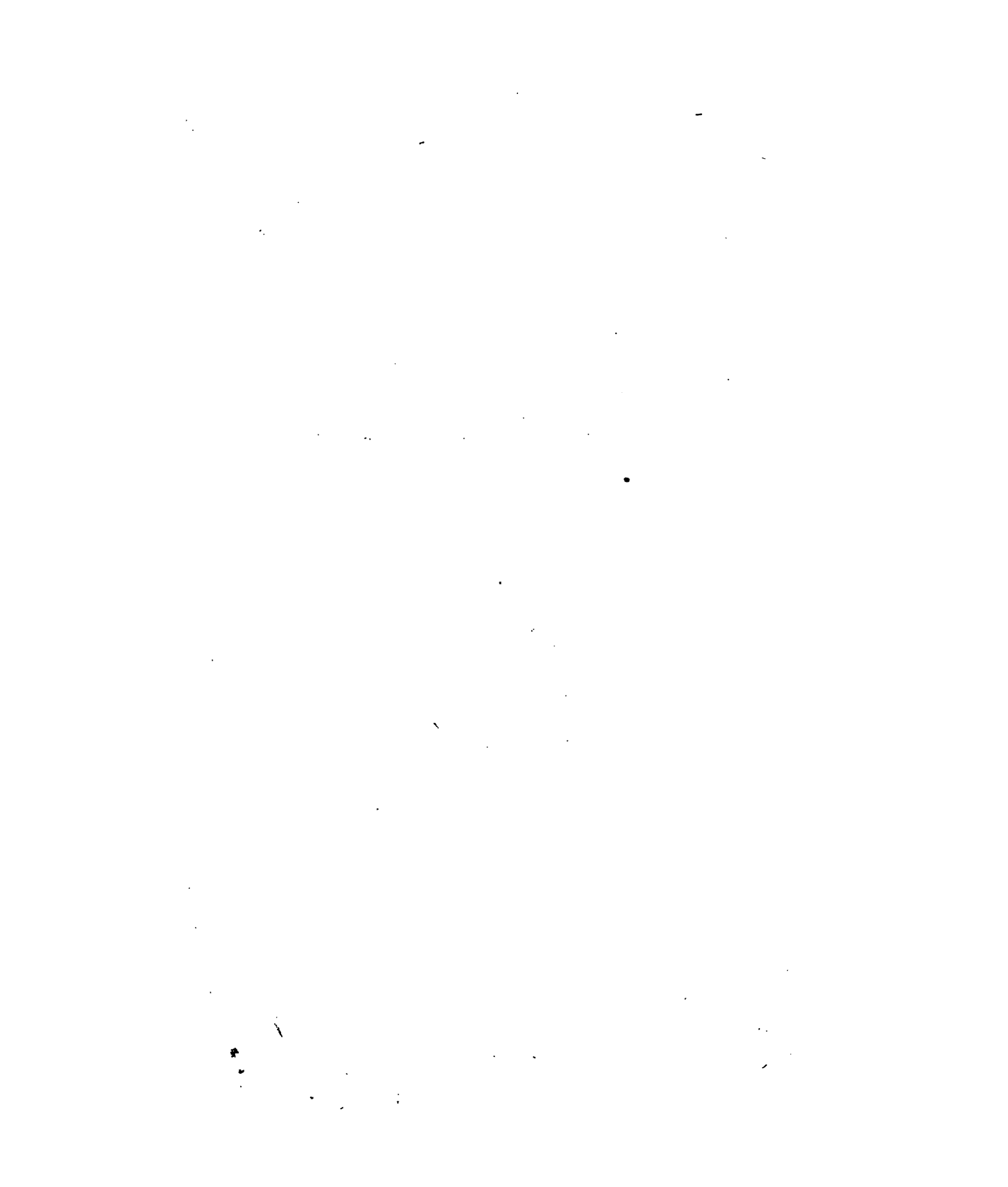
DĚJINY ČESKÉ.

KNIHA DWANÁCTÁ.

WÁLKY HUSITSKÉ.

(Pokračování.) R. 1424—1431.

ČLÁNEK PÁTÝ.

JALOWÁ WYJEDNÁWANÍ.

Známka doby této. Úmluvy ve Zdicích. Hádání v Praze. Wojsko české w Morawě. Dělení se Táborůw a Sirotkůw, konec Orebitůw. Příběh Radkowský. Výboje Táborůw i Sirotkůw w Čechách. Klášter Třebíč. Dobyť Reče. Nowá sněmowání. Snešení sjenzu Tábořského na Písku. Kontrasty. Kněz Prokop Holý a Jakub ze Wřesowic. Sněm Normberský. Wítězstwo u Austí nad Labem. Obležení Mostu a Po děbrad; obhájení Břeclawi. Oldřich z Rosenberka. Rozdwojení mezi kališníky; M. Příbram a M. Petr Anglický. Tajné Korybutowo jednáni s papežem. M. Jan Rokycana. Bauře w Praze; kníže Korybut jat a dán do wězení.

(R. 1424 Oct. do 1427 Apr.)

Zmizením welikého wálečníka Žižky s krvawého 1424 dějiště bauří husitských, zdálo se, jakoby nejen Táboři a Sirotci, ale i Čechowé co národ wůbec utrpěli byli ztrátu nenahraditelnau. Když již wůli boží padl mistr a wůdce w boji nepřemožený, nadáli se mnozí netoliko za hranicemi ale také u wnitř země české, že konečně přece nastal čas ku pokoření a wyhlazení weškerého plemene kacírského, zwláště ana i neswornost Čechůw již ukázala se byla skutky zjewnými. I nelzeť owšem zapírati, že smrtí Žižkowau klesla síla husitství znamenitě: a wšak to stalo se jen co do stránky jeho reformátorské, nikoli co do moci wítězné w boji. S Žižkau zajisté padla

1424 nejsilnější hráze, která překážela všemu bližení a míření se husitův ke staré církvi Římské; a jakož umožněním kněze Jana někdy Želiwského saustawa wěroučná strany wýstřední a krajné přestala byla nawždy wládnouti radnicí Pražskou, tak i smrtí Žižkowau zašla nawždy čáka, žeby wyznání strany jeho, pokudž od Pražského se lišilo, mohlo w České zemi wůbec státi se panujícím. Wyznání to bylo beze snadu wyznáním menšiny w národu, duch wěku tehdejšího byl k němu nedozrál: jen Žižkowa neoblomná wůle a moc osobní mohla krweprolitím nekoječným snad získati jemu na čas ještě přewahu w zemi. Pročež aumrtí jeho, ježto dříweji později potáhlo za sebou také pád demokracie w Čechách, musí nicméně za příběh pro zemi wítaný a prospěšný považowáno býti, ano zba-wilo ji bojůw ukrutných o wěc, která w duchu wěku swého neměla dostatečného kořene a základu.

Ačkoli zajisté ještě po mnohá léta neubýlo wálek ani domácích, ani zahraničných, jelikož i příwrženci Žižkowi pokračowali drahný čas po cestě mistra swého, i hierarchie Římská nepřestala nabádati wšemožně k násilnému potlačení husitův: přece však nelze neuznati ani tajiti, že pokusy o smíření se stran nabývají po Žižkowě smrti jistého rázu opravdowosti a powšečnosti, aspoň se strany české, kterého před tím byly nemíwaly. Jest to tuším hlawní znak působení Korybutowa w době této, an hleděl předewším chlácholiti bauře na wše strany, sám co možná nejméně do nich se wkládaje. Urownání celé pře a různé zdálo se arci Čechům a Korybutowi mnohem býti snadnější, nežli skutkem se ukázalo; domníwali se, že strany nestojíce od sebe tuze daleko, mohau spojití se bez weliké obtíže; nepowázili, že Řím necauwal nikdy, a že ani sebe bližší nesejdau se, jestliže každý stoje na swém urputně, požaduje kroku zblížení jen od saupeře; aniž se ještě byli domyslili, že pokud se chowati budau pauze

defensivně, všecna jejich vítězství nepohnau nepřátel, 1424 aby vyšli míru w austřety. A jak nebezpečné bylo předání se na dráze této, zakusil posléze nejtrpčeji ten, který o umíření nejsnažněji byl se staral.

Byl to tuším ještě následek obecného míru, na Špitálském poli a w jižných Čechách uzavřeného, že Táboři skrze pana Oldřicha z Rosenberka žádali na králi Sigmundowi opět veřejného slyšení, a k tomu aby do té chvíle požíwati mohli pokoje. ¹ Sigmund swolowal (dne 10 října) milerád ke slyšení, jen prý „aby to bylo k čemu 100ct. konečnému, ježtoby mohlo naše i té koruny čestné a dobré býti, a ježtoby se ku pokoji chýlilo a k řádu: než o to, aby při swých kusích ostali do té chvíle slyšení, o to my moci nemáme, neb jest to duchovní wěc, a ta na nás nesluší, než na papeže; ten k tomu swau moc dáwá, i poručil ji kardinálowi, kterýž ještě we Wídni jest. Ale o bezpečenství a jistotu ještě prawíme, a jest to naše stará řeč, že když se jediné o duchowenství smluwi a s církwí swatau se smří, o to což sau proti nám učinili, chcem na tebe a na jiné dobré lidi a pány přijíti; a což jim slíbíme a což wy díte, to jim chcem zdržeti a na wěky jim ničímž zlým nespomínati, a tak jim to ujistiti, že námi aupně bezpečni budau; jakož to pak tobě i jiným swědomo jest, když sme komu co odpustili, že sme jemu toho potom ničímž zlým nezdwichali.“

Nezadlauho však ukázalo se skutkem jasněji, kterak i král i kardinál rozuměti chtěli míru onomu, jenž uzavřen býti měl mezi nimi a stranau husitskau. Když zajisté ze společného snešení stawowé čeští strany katolické i podobojí okolo sw. Hawla sšedše se w nemalém počtu 160ct. na „sněm obecný“ we Zdicích mezi Beraunem a Žebrákem,

1) Wiz o tom psaní krále Sigmundowo ode dne 10 Oct. 1424 w Archivu Českém, I, 18. 19.

1424 umluwili některé prostředky k upokojení země České, a zvláště aby o středopostí nejprwé příštím (15 března 1425) w městě Kauřimi byl sněm zemský, a na něm aby pře o zákon boží s obau stran slyšena i rozsazena byla na ten způsob, že co výbor širší 100 osob aneb užší 48 osob s obau stran většinou za prawdu pochwálí, má od obau stran zauplna přijato býti. Sigmund dowěděw se o zjednání takowém skrze pana Rosenberského, dwojím 280ct. psaním z Taty dne 28 října daným pohanil je i přikázal swým, aby námluw těch nikoli neplnili. ² „Wzali sme,“ dí panu Oldřichowi, „list twůj i s přípisy umluw těch, kteréž ste (we Zdicích) učinili, a ty sme s pány wážili: jehožto se i s nimi welmi diwíme a želíme, že ste se tak mladě druhé straně dali podtrhnauti a oklamati, a w také věci dali ste se uwesti, ježto jsau proti waší duši, cti a proti všemu křesfanstwi i proti nám. A zvláště w prwním artikuli, jakož píšete, že „tuto zemi Českau z nároku křiweho chcete očistiti,“ a druhé, „kudyby tato koruna Česká bohda newinně ohyzděná a narčená bezprawně od takowých neřádnych powěstí mohla očistěna býti“: w tom rozuměj, že je z jich zlosti očišťujete a je newinny wyznáwáte, a sami se u winu kladete, že ste proti nim křiwe činili. Item že ste položili sněm w jich moc do Kauřima na středopostí, a sami ste se udělali saudci wíry křesfanské, kterážto wám nepřileží, aniž moci ani práwa máte, byste písmo swaté dělili, jsauce laikowé, než že ste to sobě k větší potupě učinili. Item o glejt, že máte glejtowní listy na rathause w Praze položití, wám i hostem, kteřížby měli k tomu slyšení přijeti: ohlédejte, kteraké bezpečenstwi tu máte od takowých lidí, když tam přijedete, aby se wám i s těmi, kdož tam s wámi pojedau,

2) Úmluwy Zdicke tistěny jsau w Archivu Českém, III, 248—251, a psaní Sigmundowa tamže, I, 19—21.

něco horšího nepřihodilo. A také kde ty mistry vezmete, 1424 aby tam s vámi jeli? neb jest nepodobná věc, aby kdo tam jeti měl a rokovati o víru křesťanskou w moci ka-ciřské. A divíme se tomu, že tak z vašich práv dáte se wyvesti, aby vás měšťané a chlapi saudili“ a t. d. Proti omluvě páně Oldřichově, že husité jsau příliš silní a že jim odolati nelze, těšil ho Sigmund, že již prý „všem kurfirstům a jiným knížatům, hrabatům i městům říšským položili sme sněm zvláštní pro vás do Wídně na den sw. Kateřiny; a ufáme pánu bohu, když se sjedem, že tu o vaši pomoc tak s nimi uhodíme, ježto se vám i nám líbiti a hoditi bude.“ Protož přikazoval pánu, „aby úmluw těch pro nic nedokonal, a jiné též k tomu wedl, aby jich také nedokonali.“ W podobný smysl psal také legat papežský, kardinál Branda, z Wídně dne 8 listopadu 8 Nov. témuž panu Oldřichowi, aby míru toho jako náказы zhaubné a pekelné potwory se wystřhal, pod uwarowáním těžkého saudu božího. 3

Také stalo se následkem tuším ještě míru na Špitál-ském poli uzavřeného, že stejným časem, co světští sně-mowali ve Zdicích, také kněží Táborští měli rok s mistry Pražskými na hradě Pražském, zdaliby hádání wloni na Konopišti nedokonané mohlo ještě k nějakému konci pře-wedeno býti; ještěť zajisté vždy nacházeli se lidé, kteří kochali se naději, žeby theologové stran různých mohli působením swatého ducha prawdy sami mezi sebou srozu-

3) Prawí Branda, že úmluvy ty jen k tomu wedau, aby kacíři, nemajice již péče na domácí své nepřátely, jiné věrné tím snáze sužowati mohli (ku př. w Morawě). Pročež zapowídá, „*quatenus his treugis nullatenus assensum praebeatis, sed illas tamquam morbum perniciosissimum tartareumque monstrum omnino contemnatis, et ab aliis quantum in vobis est contemni faciat, sub interminatione divini iudicii.*“ (Orig. w archivu Třebon-ském.)

1424 měli a sjednati se. Mistrowé Pražští podali na roku tom wyznání swé we 24 člancích formulované, ⁴ jmenowitě o potřebě vlády hierarchické, sedmeré swátosti církewní, slaužení w ornátech, wzywání swatých, přímluw za zemřelé, almužen a postůw, též o očistci, o wálkách, pokud sprawedliwé jsau a t. d. Ale když počalo se hádání weřejné, M. Jan Příbram mluwil prý tak urážliwě a utrhawě o kněžích Táborských, že shromáždění všickni proto u welikém pohoršení rozešli se. Nicméně i potom ještě zjednali to někteří páni, že po několika nedělních strany obě sešly se opět dohromady w Karolíně; a když u přítomnosti welikého posluchačstwa swětských i duchowních M. Příbram zase Tábory pikartowati začaw, od swých okřičen a k mlčení přiweden byl, následowaly hádky mirmější sice ale o nic neprospěšnější, zwláště proti knězi Táborskému Markoldu ze Zbraslāwic, jenž zapíral moc spasi-telnau swátostí podáwaných od kněží, kteřížby byli swě-cení a žiwota neřádného. Neb i tu rozešly se strany s týmže nekoncem, jako dříwe na hradě Konopištském. ⁵

A wšak přišlali wšecku husitůw jednání a rokowání tímto způsobem na zmar, mohli se aspoň tím těšiti, že ani

4) Tištěni jsau we Procházkowých Miscellaneen der böhm. u. máhr. Literatur (Pr. 1784) na str. 271—279, s myl-nau známkau r. 1420.

5) *Nicolai de Pelhřimow chronicon sacerdotum Taborien-sium (MS.)* „Facta per M. Joh. Příbram declaratione — blasphema et fratrum Taboriensium multum et minus juste confusiva et detractoria, omnes ad propria redierunt.“ To stalo se ještě na hradě Pražském. Později na Sta-rém městě „in collegio Caroli, in stuba bursali, — co-ram certis personis ab omnibus communitatibus legi dei adhaerentibus deputatis, et coram magna multitudine se-cularium et spiritualium, M. Joh. Příbram more suo in verba diffamatoria prorupit,“ — „quo ex hoc per pro-prios redarguto, et in probatione dicti sui deficiente, postremo coepit sacerdotem Marcoldum incusare“ etc.

radý a sněmowé nepřátel jejich nepotkávali se s lepším 1424 prospěchem. Král Sigmund wolal byl knížata i města říšská, nejwice za příčinau wěcí českých, na sněm do Widně nejprw ke dni sw. Michala (29 Sept.), potom pak ke dni sw. Kateřiny (25 Nov.), jakož již dotčeno: ale vždy zdráhali se tam jíti zvláště kurfirstowé Rýnští, předstírajíce tu vzdálenost místa, tu potřebu glejtůw na cestu, někteří pak žádali odročení sněmu až ke dni 25 ledna léta budauciho, kdežto pak přijíti slibowali. Tato neochotnost předních knížat německých rozhorlila Sigmunda welice; žalowaw psanými do říše danými zjewně, že kurfirstowé jemu w boji proti kacírům jen zmatky a překážky činiti hledí, ⁶ umínil s knížetem Albrechtem, a s těmi knížaty a městy, ježto w nehojném počtu do Widně byli přišli, zříditi na budaucí léto zase tak řečenau wálku denní proti husitům, jakož za minulého léta již wedena byla. Papež nepřestával sice bullami na wše strany rozesílanými horliti a napominati: ale hlas tento zobecněw, počal tratiti pronikawost swau, a také usilowání Brandowo potkávalo se již s podobnau nehodau. Proto nezadlauho powolán jest kardinál tento, co neprospěšný kříže hlásatel, do Italie nazpět: ale klatba od něho na knížete Korybuta wynešená potwrzena jest od papeže w Římě dne 23 prosince s welikau slawností.

Wálečná moc česká, při jejímžto pochodu do Morawy Žižka byl umřel, nedawši se mýliti smrti jeho, táhla dále a spojila se dohromady zase u Meziříčí, jmenowitě strana Pražská pod Korybutem, Orebští pod Diwišem Borcem z Miletínka, Táboři pak a Sirotci pod Janem Hwězdau

6) „Wir haben erwogen, wenn wir solten mit den egenanten Kurfursten zusammen komen auf ein neues, das sio vns an dem krige mercklichen hindern und irren würden“ — psal 29 Jan. 1425 měšťanům Mohuckým ap. Windek cap. 128 p. 1178.

1424 z Wicemilic a Mikulášem Sokolem z Lamberka. ⁷ O tažení tomto došly nás zprávy velmi chudé; jen to se praví, že mnozí Moravané, kteří v létě byli Albrechtovi se poddali, nyní připojili se zase k husitům, dobývajícím a hubícím prý všeliká města, wsi i kláštery. Osazen tu jmenovitě pevný klášter Třebíč, a město Ewančice wzato autokem, kteráž obě místa zůstala napotom w moci Tábořské; w Ewančicích zvláště mnoho lidí upadlo w zajetí. Odtud zdá se, že wojsko obrátilo se k seweru, kdežto nápodobně autokem dobyty hrady a města Boskowice, Letowice i Mohelnice; poslední město potkal osud zvláště žalostný, že obywatelé jeho mužští téměř všichni mečem neb ohněm zahynuli. ⁸ Potom wrátila se wojska do Čech zase: zdali pro strach velikých příprav wálečných, jež činil Albrecht proti nim, či pro neswornost mezi nimi opět se zmáhawší, aneb zdali snad z obojí přčiny, rozhodowati nechceme. ⁹

- 7) Dle swědectwí kroniky kollegiata Pražského. Mikuláš tento Sokol připomíná se mezi Tábořy r. 1424—1442. Sokolowé z Lamberka, od dáwna Žižkowi towarýši w wálkách, zvláště Jan, hájitel Znojemský r. 1404, jmenují se po boku jeho již w bitwě Tannenberské 15 Jul. 1410 (wiz nahoře str. 146.)
- 8) *Chronicon collegiati Prag. (MS.)* Postea castra Boskowicz, Letowicz per impetum lucrati sunt et civitatem Mohylnice, et omnes in eisdem masculi sexus mortii et incendiis tradiderunt; et abinde reversi sunt Boemiam. Zkáza Mohelnice klade se obyčejně w dobu wráčení se Žižkowa z Morawy na konci r. 1423; již z toho příkladu widěti jest, jak málo spoléhati lze na celau osnowu Pešinowa pragmatismu.
- 9) *Paltrami chron. Austr. ap. Pez. I, 733:* Hussitae de Bohemia — venerunt ad Moraviam. Tunc aliqui isti, qui prius dederunt se ad gratiam, apostataverunt, et juverunt istis (Hussitas) et devastaverunt civitates, villas et monasteria. Tunc Albertus dux iterum congregat magnum populum in Austria, forte centum millia hominum, et venit cum istis ad Moraviam, et combussit et devastavit et in-

Prawi se zajisté, že po smrti Žižkowě „stalo se we- 1424
liké roztržení mezi Táborů a mezi Sirotky, že sau se
městy dělili, kteří mohli ku kterým přijiti, osazující je
proti sobě.“¹⁰ Můžet arci býti, nejen že po Žižkowě
odchýlení se od Táborůw r. 1422 hrady, města i statky
od obau stran zespolka dobyté zůstaly až do jeho smrti
w nedřlu, co jmění společné, ale také že dělení, jak mile
konati se počalo, zawedlo k nedůvěře i ku kyselostem
obapolným: nicméně i to jisté jest, že kyselosti takové
newedly k trwalému záští, ale že strany obě, Táboři i Si-
rotci, po dokonaném rozdělu, počínaly sobě ještě sworněji,
nežli dřiwe. Zdali a w jaké míře k tomu nápomocen byl
také sjezd a sbor kněží a obcí Tábořských, jenž o sw.
Martině 1424 we Klatowech držán byl, uhodnauti nelze. 11 Nv.
Mezi hojnými hrady a statky, dostawšími se w díl straně
Tábořské, důležitý byl zejména hrad Ostromeč, wystawený
na nedobytné skále u wtoku potůčku Mastníka do Wl-
tawy nad Žiwohoštěm, an panowal weškerému dowozu
měřiwšímu z jižných Čech po Wltawě ku Praze. 11 Město
Hradec Králowé přidržel se Sirotkůw, kteřížto wrátiwše
se z Morawy, wolili sobě za wrchního wůdce Kunše z
Bělowic, pod nimž hejtmanili zvláště Welek Kaudelník
z Březnice a Jan Králowec z Kralowic; w čele Táborůw
stál Jan Hwězda z Wicemilic již často jmenowaný, a
wedle něho zvláště Bohuslaw ze Šwamberka, Jan Roháč
z Dubé a Jan Bleh z Těšnice; kněží Prokop Holý a Pro-

terfecit et expulit omnes istos de Moravia scil. Hussiones.
Et tunc iterum Ungari venerunt sibi in adjutorium, et
quidquid istis remansit, hoc ipsi totum devastaverunt.

10) Staří letopisowé čeští na str. 64.

11) O sjezdu Klatowském připominá Mikuláš z Pelhřimowa.
O hradu Ostromeči wiz Bartoška z Drahonic ap. Dobner. I,
148, 157, 160, 192. Dobrowský literar. Magazin, II,
34 a III, 51 (kdežto zvláště řeč jest o bibli Padeřow-
ské, psané na Ostromeči 1432—35 a nyní chowané w
c. k. dworské bibliotece we Wídni).

- 1424 kópek teprw později dosedli na přední místa.¹² A však jestliže ne mezi Sirotky a Tábory, aspoň mezi nimi a ostatními stranami w Čechách staly se smrtí Žižkowau proměny znamenité. Bratři Viktorin a Hynek z Poděbrad užili sice i po návratu vojsk ještě pomoci Táborské k dobytí a opanování twrze Chlumce nad Cidlinau, náleževší panu
- 1425 Otowi z Bergowa na Troskách : ale brzy potom přidali se zjewně ku Pražanům, uznávajíce knížete Korybuta za pána swého.¹³ Strana pak *Orebská*, která posawad více barwau místní a politickau nežli wyznáním wěroučným od Žižky se dělila, rozpadla se nezadlauho na ten způsob, že wětšina šlechticůw přiwinula se také ku Pražanům a Korybutowi, obecný pak lid zase lnul více k Sirotkům a k Táborem. Následek toho všeho byl, že mír na Špitálském poli uzavřený považován za zrušený a za neplatný, a strany obě počínaly sobě zase, jako před uzavřením jeho.

Boje newalné sice, ale hojně a dosti krvawé, kterými vlast naše nepokojena byla w první polowici roku 1425, pocházely z nowého toho různění a spojování se stran; které zase bralo podněty swé více ze zásad politických, z poměru totiž panstwa i šlechty wůbec ke stawu

12) *Chron. collegiati Prag. MS.* „Tunc praefati Sirotkones elegerunt sibi capitaneum quendam Kunssonem, et post eum alios; et sic illae duae cohortes deinceps sequentibus annis singuli cum suis capitaneis, puta Taboritae et Sirotkones, semper campos tenuerunt cum curribus, bombardis et instrumentis hincinde equitando. Et talis inter eos fuit differentia: nam Taboritae habuerunt sacerdotes, qui celebrabant absque ornatis, Sirotkones vero cum ornatis et vexillis“ etc. Kněží Prokopowé jewí se co wůdcowé w boji teprw od r. 1426; mylné jest domnění po Eneáši Sylwiowi zobecnělé, jakoby se byli stali Žižkowými nástupci bezpostředně.

13) Psaní pana Hynka Bočka z Poděbrad ku knížeti Korybutowi, dané 19 Jul. 1425, tištěno w Archivu Českém, III, 303.

městskému i selskému, nežli ze článkův věroučných, ač- 1425
koli tito předce do předu staweni býwali. Proto také
větší částka bojův těch dála se we krajích, kde dotud
bratří Orebští byli přewahu měli, jmenowitě we Hradecku.
Tam dobýwali w masopustě a dobyli Táboři hradůw a
twrzí Richenberka, Hoříněwsi, Holohlaw a později také Ri-
chenburka we Chrudimsku; ¹⁴ Sirotci pak opanowali hrad
Lanšperk a města Litomyšl, Mýto Wysoké i Radek neboli
Radkow we Kladsku, a po dlauhém dobývání zmocniwše
se hradu Opočna, wybořili jej. Litomyšle postaupil prý
jim smluwau Diwiš Bořek z Miletínka dne 14 února, sám 14Fbr.
do Kolína se odebraw. ¹⁵ Podrobných a věrohodných
zpráv o přiběžích těch nedostává se naprosto; jen
o tom, co při dobytí Radkowa ¹⁶ sběhlo se, došla nás
paměť dojímavá i žiwá, co malý ale wěrný obrázek ži-
wota i srdce lidského w dobách těchto.

14) Hrad Richenberk, náležewší Pátowi z Častolowic, stál
někdy za Solnicí we Hradecku při wesnici Liberku. Wiz
o něm Časopis Česk. Museum 1845, str. 61—64. Ri-
chenburk zase we Chrudimsku dosawad známý byl teh-
dáž dědictwím pánůw Flaškůw z Pardubic a z Ri-
chenburka, zejména pana Arnošta Flašky, syna někdy
Smilowa.

15) Pešina (in Marte Morav. pag. 511. sq.) dáwa způsobem
swým obšírné líčení o dobývání hradu Litomyšlského,
na němž prý ještě biskupowa posádka se bránila. Zdá
se nám owšem prawdě býti nepodobné, aby hrad ten,
ležewší w městě husitům poddaném i oddaném, byl mohl
uchrániti se proti nim celé čtyry léta; aniž Pešina klade
jaké důkazy na domněni swé.

16) Radkow neb Radek, též Hrádek řečené, (kollegiat Praž-
ský piše „civitas Radek“) jest město Wünschelburg we
Kladsku známé, nedaleko hranic českých. Wyprawo-
wání následující wzali sme ze sawěkého spisu: „Martin
von Bolkenhain von den Hussitenkriegen in Schlesien
und der Lausitz“ we knize Scriptorum rerum Lusaticarum.
Görlitz 1839. I, 351—373.

1425 „Husité přilehše k městu tomu (již tehdáž pauze německému) w sobotu, nazejtří w neděli proborili o nešpořích zdi městské a wnikli skrze ně, načež obywatelé obojího pohlawí utekše se walem do kamenného domu fojtowa, vysokého a prostranného, sami zapálili město, aby Čechové aspoň pro oheň k nim nemohli. Ale tito dočekawše až oheň wyhořel, obehnali fojtůw dům a jali se ho podkopáwati, až přišlo k tomu, že počalo se rokowati s obau stran. Fojt s wolí husitůw spustil se okny dolůw k nim, aby zjednal wýminky, pod nimižby obywatelé mohli odtud propuštění býti. Když pak newracel se, počali sobě lidé stýskati, zvláště farář městský pan Megerlein, jeho kmoťr, který dal wolati dolůw, aby fojt se ukázal, jeli ještě žiw. Konečně když wrátiw se z města, wytažen opět nahoru ke spoluměšťanům swým, oznámil, že wšecky ženské i děti budau propuštěny na swobodu, mužští ale že mají býti šacowáni: ptal se ho farář, takéli on s dwěma kaplany swými má požiti toho? „Nikoli, pane kmoťře!“ wece fojt; „husité nepřijímají kněží na milost.“ I zkor-mautiw se náramně, jal se hořekowati kněz: „o jak bídně zawedli a zradili ste mne, budiž bohu politowáno! Když sem chtěl opustiti wás a utéci se, mluwili ste, abych jen zůstal, že chcete semnau sdíleti se o zlé i dobré, o žiwot i o smrt, a prawíce, zdali pastýř utíkati míní ode stáda swého? Nyní bohužel owce utíkají od pastýře!“ Tu paní a měštky s pláčem prosily ho, aby neplakal a nermautil sebe, že chtějí prý, přestrojíc jej a kaplany jeho za ženské, wywesti je na bezpečné místo. On však „nedejž toho bůh, (dí,) abych zapomenul se na auřad a důstojenství swé; jsemť kněz, a nejsem žena; mužowé však waši ať powáží, jak hanebně mne dáwají na smrt, aby zachowali sebe.“ Wšak takowé řeči nebyly nic naplat; kaplané oba wzali na se šaty ženské a záwoje, do náručí pak každý jedno dítě, farář ale nikoli. Mezitím umluwil

se fojt s měšfany, jakým způsobem se vzdáti mají. I scházeli jeden po druhém po schodech dolůw; a Čechové stojíce wenku silně před domem, jímali každého muže, ženy pak a děti propauštěli na swobodu. Jen ty paní, panny a děti, co strachem se byly skryly we sklepích, když později dům celý vypálen, zadusily se tam všechny. Když pak již byli sešli všichni dolůw, zůstal nahoře jen farář sám s několika mladíky a towaryši řemeslnými, kteří nemajíce čím se wykupowati, nechtěli ani do wazby jíti. Těm dodával farář srdce, aby se postavili k odporu a nedali se jímati ani trýzniti; a oni slibowali učiniti tak: ale když widěli, kterak známí jejich všichni se vzdali, kleslo srdce i jim, a scházějíce také dolů, poddali se. I zůstal nahoře farář sám s jedním starým knězem selským; a husité přiběhše k němu, swedli ho dolůw do wojska i přiwedli před kněze Ambrože Hradeckého, který latině řekl jemu: „faráři! odwołášli, cos kázal, a přistaupíšli ku prawdě učení našeho, zachowáš žiwot swůj; neučinišli toho, půjdeš do ohně.“ Pan Megerlein odpověděl: „toho bůh nedej, abych já pro krátké muky zradil prawdu swaté wíry křesťanské! Já učil a kázal prawdu w Praze, we Zhořelci i we Hradci, a na té prawdě chci raději umříti!“ I přinesli otepě slámy, jimiž obložili a obwázali tělo jeho wůkol, tak že ho ani widěti nebylo; a zapáliwše slámu, nechali ho běhati a potáceti se w ohni u wojště, až se zadusil; pak wzawše tělo mrtwé, hodili je do wařící wody w piwowáru, a za ním i kněze selského, tak že oba tam umučeni jsau. Ale kaplané již vyšli byli z domu w ženských šatech a záwojích a s dětmi w náručí; jednoho pak dítě při wycházení dalo se do pláče, wolajíc po matce; a když je slowy utišiti hleděl, husité poznawše hlas mužský, strhli jemu záwoj s twáře; tedy pustiw dítě na zem, dal se na autěk, a oni za ním, až ho dostihše utlaukli. Druhý

1425 ale kaplan wywázl šťastně s ženami a s dítětem swým. Takový byl příběh Radkowský.“

- We druhé čtvrti léta 1425 množily se války Táborů a Sirotků, nejprvé u prostřed, potom také na jihu země české; zdá se, že pokaušeli se mermomocí o dobytí sobě panství v Čechách, čili jak pravili sami, o zjednání swobody zákonu božím. Především hleděli zmocniti se opět hlavního města *Prahy*; wedeni jsauce od předních wálečnicků swých, Jana Hwězdy, Roháče a Šwamberka,
- 31 Mar w sobotu před kwětnau neděli (31 března) w noci přilehli k městu, a přistawiwše žebříky ke zděm městským, chtěli je ztéci: ale Pražané odehnali je ode zdi i od žebříkůw, pobiwše jich na místě počet nemalý. Potom u weliký čtwrtek (5 dubna) we spojení s Žateckými a Launskými obehnali město *Slané*, které bywši někdy Táborským, nyní pod zprávau pana Hynka Kolšteinského z Walšteina náleželo k jednotě Pražské a pod knížete Korybuta. Úsilné dobývání jeho trwalo dwanácte dní, ana posádka páně Hynkowa, zejména panoše Jan Srsa jednooký, Petr Kamenec, Zdeněk Haramule a jiní, welmi sta-
- 17 Ap. tečně se bránili; konečně dne 17 dubna, zradau prý některých měšťan, opanowali je Táboři a Sirotci tak, že mnoho lidu w něm zbito, a mezi nimi také kněz Křišťan, farář městský podobojí, nadřečení panoše a konšelé na zwonicích a po domích upálení, jen as 200 osob do wazby wzato, a město samé wětším dílem w popel obráceno jest. Odtud táhli k *Raudnici*, a nemohše dobytí hradu, popálili město. Potom dne 2 máje w síle 900 jizdných a 7000 pěších obehnali králowské hrady *Točnick* a *Žebrák*, ježto držel tehdáž pan Hanuš z Kolowrat: ale po třídenním úsilí widauce neprospěch swůj, odstaupili zase a spokojili se popálením měst *Žebráka* i *Hořowic* a wsi mnqých okolo hradůw *Krašowa* i *Libšteina*, náležewších témuž panu Kolowratowi.

W běhu měsíce máje widěti jest moc Táborůw 1425 a Sirotků w Čechách na rozličných místech činnau: nejprw přední jejich wojsko, a s ním zejména lidé branní z měst Hradce Králové, Žatce, Klatow, Písku, Sušice a Domažlic, w počtu asi tisíce jezdcůw a osmi tisíce pěších s puškami a stroji, položili se před pewnau twrz Švihow pana Wiléma Švihowského z Risenberka i ze Skály, kteréž po dwau nedělich, obořiše hradby její, smluwau dosáhli. Jiné jejich wojsko přitáhlo dne 13 máje k městu 13 Mai Třeboni, ale bywši střelbau se zdí a s bašt přijato, muselo s hanbau odtáhnauti: a však obrátiwši se odtud k Nowému Hradu, dobylo jej a zapálilo, při čemž mnoho znamenitých wěcí a listů páně Oldřichowých z Rosenberka ohněm zkaženo a škody weliké učiněny jsau. Nedlauho potom dne 4 čerwna přitrhli Táboři a spojenci jejich před Obořiště 4 Jun. za Dobříš, a po třídenním dobývání, když se jim vzdala, upálili pána jejího Jindřicha z Křikawy i s jeho čeledí, jiné pak lidi wzawše do wazby, obořili a wypálili twrz samu dne 6 čerwna. Také téhož času w Boleslawsku dobyli a 6 Jun. opanowali starý hrad Michalowice. ¹⁷

Ku podiwu jest, že proti hojným těmto výprawám, jimiž strana králowa w Čechách tak dobře jako jednota Pražská hubeny byly, o žádném znamenitém odporu zpráva se nepodává. Jen o nowých a vždy marných pokusích ke smření došly nás chudé a nedostatečné paměti z doby této. Dne 6 máje přijeli do Brna w Morawě wyslanci 6 Mai Pražští w průwodu Čeňka z Wartemberka i jiných některých pánůw českých, majíce jednati o pokoj a smlawu s králem Sigmundem, který také poslal tam raddy své.

17) Staří letopisowé na str. 64. 65. Bartošek z Drahoníc ap. Dobner, I, 148—150. Wácl. Březana wýtah kroniky Rosenberské w Časopisu Česk. Museum, 1828, IV, 57. Hrad někdy Křikawa u Černiwska we Prachensku slul tuším po německu Dürrenstein.

1435 s plnau mocí, jmenowitě Gunthera Magdeburského arcibiskupa, Oldřicha z Rosenberka i Jana Švihowského z Risenberka s jinými. Ale že jimi tam téměř nic nezjednáno, tato krátká slova jsau vše, co nás: o příběhu tomto došlo; ¹⁸ pročez nelze ani uhodnauti, kterak kníže Korybut se měl k jednání takowému.

Sigmundowa rozhlášená slova, že kurfirstowé jemu w boji proti husitům jen zmatky a překážky wkładají, pohnula jimi aspoň tak, že ze společného ustanowení poslali k němu do Budína hraběte Adolfa Nasowského, aby omluwili sebe a osvědčili ochotnost swau, přijíti k němu osobně a uzawříti i wykonati zespolka, čeho pro dobré církwe křestanské a říše weškeré potřebí bude. Sigmund odpověděl, že ještě hotow jest držeti sněm říšský we Widni; o den k němu aby kurfirstowé sami se smluwili 10 Jun. a po říši jej rozhlásili; spolu také rozeslal dne 10 čerwna zwací listy zvláště k městům říšským, aby chystaly se wyprawiti posly swé s plnau mocí, kdykoli jim od kurfirstůw den jmenowán bude. ¹⁹ Ale obyčejné tehďáz we všech německých poradách nekonečnosti způsobily to, že sněm ten toho roku již k místu dojíti nemohl. Jedna ze hlawních příčin newole mezi knížaty bylo přewedení kurfirstwí Saského na rod dosawadních purkrabí-Mišenských; ač nowě jmenowaný kurfirst Fridrich uměl tak opatrně chowati se, že o to více proti králi nežli proti němu sočeno jest. Wšak Sigmund znaje knížata, chtěl raději spo-
lěhati se na wěrnau oddanost i odhodlanost nemnohých, nežli na jalowé trošty welikého počtu. Proto powolaw

18) Sed fere nihil est per eos ibidem determinatum, — di Continuator Pulkavae in cod. MS. olim eccl. Triboviensis. Tentýž na místě „Oldřicha“ z Rosenberka omylem píše „Jindřicha“, kteréhož tehďáz ani nebylo.

19) Psaní Sigmundowa we Frankfurtském a Řezenském archivu. Gemeiner Regensburg. Chronik, II, 455.

k sobě zetě swého Albrechta i nowého kurfirsta Fridricha, 1425 we Wacowě dne 25 čerwence wstaužil s nimi w nejužší 25 Jul. záwazek *jednoty branné* jak wúbec, tak i proti Čechům zwláště. W zápise o to učiněném připomínají se jak staré přátelské swazky mezi korunau Českau a domem Míšenským, tak i nowá usilowání společných prý jejich nepřátel, zwláště na sněmu Normberském r. 1422, popuditi je proti sobě, což Sigmund prý tím předešel, že zapsaw Fridrichowi bojownému jistau summu peněz za pomoc, kterau proti husitům činil a i déle činiti měl, potom ještě nad to ze zwláštní důwěry a náklonnosti propůjčil jemu odumřenému wéwodstwi Saského se všemi panstwími a důstojenstwími, k němu od dáwna náležitými. Albrechta pak Rakauského učiniw manželem jediné swé dcery a dědicem celé koruny České po swé smrti, že dal mu důkazy přízně, nad něž wětších dáti lze ani nebylo. Proto všichni tři panowníci, pautáni jsauce k sobě wespolek swazky vysoké lásky a wděčnosti až do smrti, že slibují a zawazují se i s potomky swými pomáhati sobě wespolek wěrně wší swau mocí w každé potřebě, jak proti každému člowěku wúbec, (jediného papeže a císaře neb krále Římského wynímajíc,) tak proti kacířům w Čechách zwláště. Kdykoli který z nich potřebowati bude pomoci druhého, má ji žádati a požiti; každý má přispíwati druhému k ochraně jeho, a jak ztráty tak i zisky budau jim společné. Knžze Fridrich zawazuje se také zejména dopomáhati Albrechtowi netoliko ku koruně České, ale po smrti Sigmundowě i ku králowstwi Římskému. Také mají zespolka o to státi, aby zwláště Lužičané a Šestiměstští, též Fojtlandští, Chebští a jiní jejich poddaní ke smlauwě té se přiznali. Po dokonání smluw udělil Sigmund konečně w Budíně dne 1 srpna s obyčej- 1 Aug. nau slawností wéwodstwi Saské Fridrichowi w léno. 20

1425 Ze skutků ale těchto jeví se bezodporná pravda, že jakož vůbec panující až podnes domové Pruský, Saský a Rakauský mají nejvíce děkovati králi Sigmundovi za dávné povýšení své, provedené na ujmu někdy Karlovy říše České, tak zvláště dům Saský v boji proti husitismu a reformaci nalezl příležitost pro sebe ke wztýčení se na první stupeň moci v říši německé.

W letní době popřestaly na krátký čas války u wnitř země České, leda že Slezáci s biskupem Wratšlawským wskočiwše do Hradecka w nemalé síle, pálili všecku krajinu od Náchoda ke Trutnowu. Za to zmínka se činí o neslýchaném horku we žněch, tak že lidé pracující se zadychali; a potom po celé zemi i w okolních krajinách rozmohl se mor takový, že na mnohých místech dělali šachty, nestačiwše pryč pochowáwati mrtvých. Té doby zemřel 17Spt. také pan Čeněk z Wartenberka často jmenovaný (17 září). Než jakoby smrti a záhub těch dosti nebylo, wyrojilo se w samém podjesení najednou několikero bojůw na rozličných místech, ku př. u Wlašímě, u Sedlčan, w Plzensku, a zvláště u *Wožice*; tuto zjisté oběhnaw Jan Hwězda s Táboru w polowici září, dobýwal jí plných pět neděl s welikým nákladem; a ještě měla strana jeho síly dosti, že pomocí Sirotkůw a wedením pana Bohuslawu Šwamberka také opět o Prahu pokusiti se směla; však přitřhši až do Wršowic, odvrátila se zase. Na Wožici bránil se pan Materna z Ronowa s welikau statečností, a wrchní Táborůw wůdce, Jan z Wicemilic, postřelen jest při dobýwání hradu smrtelně. Ale ještě před smrtí swau dočkal se té útěchy, že nejen od Korybuta i Pražanůw přišli plnomocníci do tábora jeho k wyjednávání pokoje, ale i pan Materna sám, nadarmo čekaw pomoci od krále, vzdal se

richs des Streitbaren, (Leipz. 1733) pag. 900—909.
Srvn. F. Kurz, Oesterreich unjer K. Albrecht II, 2 Theil, pag. 100—106. Aschbach l. c. p. 220—226.

i s hradem swým; po čemž umírající wůdce propustil weli- 1425 komyslně téměř wšecky jaté na swobodu, hrad však obořiti daw bez meškání. Na umřelého pak místo zwolen pan Bohuslaw ze Šwamberka za nejvyššího Táborůw welitele.²¹

Dotčený mír mezi Táборы a Sirotky s jedné, a Pražany i jednotau jejich s druhé strany, stal se před Wožicí ještě za žiwobyť Jana Hwězdy dne 18 října. W zápisu 180ct. zajisté wyznávají on a páni Jan Roháč z Dubé, Aleš z Žeberka i Kuneš z Bělowic za sebe i za celau stranu swau, že o wšecká záští, kteráž sau mezi Pražany po míru slawném na Špitálském poli učiněném jakkoli vznikla, přišli mocně na pány Bohuslawa ze Šwamberka, Mikše Kozíhlawu ze Phětluk, Wiléma Kostku z Postupic, Zbyňka z Buchowa, Jana ze Smřic, Šimona od bílého Lwa, Matiaše Laudu ze Chlumčan, Jíru knihaře z Nowého města, Jana Rečka, Wáclawa Temlíka z Žatce, Mikuláše z Padarowa a Kristana z Laun, wedle těch žádostí, které obce Pražské na Táборы a Sirotky, a tito zase na obce Pražské wznesli; a slibují pod pokutau 50 tisíc kop gr. Pražských poslechnauti a zachowati we všem onu wýpowěd, která od mocných oprawcůw oněch jednohlasně wynešena bude; za rukojmě pak stawí se 22 pánůw i zemanůw obojí strany a města Čáslaw i Kauřim.²² Poněwadž ale wýpowěd

21) Staří Letopisowé str. 65. 66. Bartošek de Drahonice p. 150. Chron. Benessii minoritae continuat. ap. Dobner. IV, 72 dí: Taboritae expugnaverunt Wožicz et ibidem circa Wožicz Taboritae concordant cum Pragensibus. O Maternowi z Ronowa wiz Registra zápisůw w Archívu Českém I, 532, 533, též psaní krále Sigmundowo k němu (dd. w Dalešicích, 12 Oct. 1425) tamže, I, 23. Pešina (in Marte Morav. p. 517) prawě, že Táboři ani Wožice ani Kamenice nedobyli, dáwa důkaz, jak špatně o přiběžích těchto zprawen byl.

22) Wiz Archív Český, III, 252—254. Wětší počet oprawcůw byli sami Táboři a Sirotci: ale wýminka auplné jednohlasnosti ručila Pražanům za swolení jim neškodné.

1425 opravčí nezachovala se, není nám o jejím obsahu více známo, než že ukládala stranám opět příměří aspoň na celý rok a společnau výpravu do Morawy i do Rakaus proti Sigmundowi a Albrechtowi, pak nowá jednání o konečné srozumění a smíření se na sněmu, kterýž o nowém roce nejprvé příštím w Praze držeti se měl.

Nemalau mělo také wáhu do sebe, že brzy po míru Wožickém také wětší částka pánůw a zemanůw katolických kraje Plzenského i Podbrdského,²³ nemohše se dowolati pomoci od krále Sigmunda dáwno slíbené, wstoupili we příměří s knížetem Korybutem, arcibiskupem Kunratem a stranau podobojí wůbec, mající trwati také od sw. Hawla tehdáž již minulého w rok, pod ztracením 6 tisícůw kop gr. a pod wýminkau, aby čtyři artikulowé Pražští w tom času na všech jejich statecích auplnau měli swobodu. Za wrchní opravce míru tohoto, jako i Wožického, zwoleni jsau páni Smil Holický ze Šternberka a Heřman z Lanšteina i z Borotína.

Toto walné míření se Čechůw bylo králi Sigmundowi tím protimyslnější, že již od počátku měsíce října byl umínil pokusiti se opět osobně o wálečné štěstí proti husitům.

23) Zejména pánowé „Hanuš z Kolowrat, seděním na Krakowě, w držení hradůw Žebráka i Točníka, Fridrich z Kolowrat seděním na Libštejně, Jan Hanowec ze Šwamberka seděním na Třebli, Bohuněk z Šumberka seděním na Štědrém Hrádku, Ondřej ze Slatiny seděním na Krakowci, Habart z Adlar na Řebřice, Ondřej Huler na Hofowicich, Zdeslaw Tluksa z Buřenic purkrabí Karlšteinský, Záwiše z Jimlína i Rús z Čímě hejtmané na Křiwoklátě, Petr Kapaun ze Smiřic purkrabí na Týřowě, Jan z Lestkowa seděním na Waldece, Zdeněk z Rožmitála, sed. na Zhiroze“ a jiných wíce. (Wiz Archiv Český, III, 254.) Na to nařká králi Oldřich z Rosenberka, prawě, „že sú takměř najmocnější w Plzenště hradowé příměří učinili; těch nejmenuje, Twá Milost se dobře toho uptá.“ (Archiv Č. III, 7.)

Sešed se zajisté s knížetem Albrechtem, chystawším se 1425 k dobytí kláštera Třebického w Morawě, tehdáž od Táborůw osazeného, když nemohl řeči swau swésti zeté od předsewzetí, za powinnost si kladl pomáhati jemu, a již dne 9 října ²⁴ napomínal předního pána strany swé w 9 Oct. Čechách, Oldřicha z Rosenberka, aby s nepřátely nečinil příměří, ale kdyžby chtěli snad retowati klášter Třebický, aby hned se statečným Nikolajem z Lobkowic a jinými přátely welnul jim we hřbet a škodil co nejwíce možná. Dne 12 října spojil swé wojsko s Albrechtowým 12 Oct. u Dalešic, těšil odtud zase pana Maternu na Wožici psaním, žádaje „aby swé na hradě tau naši příjezdau utěšil, a kázal jim, aby se bránili a drželi jako dobří lidé, žeť ty Tábořy bohdá naše příjezda wždy odplaší!“ Ale dříwe nežli psaní toto pana Materny dojíti mohlo, Wožice i s hradem octla se byla w moci Tábořské.

Od Wožice hnulo se wojsko wítězné k Morawě sice, ale přes Kamenici, kterážto bywši jméním někdy Tábořského pána Prokopa z Austí, nyní nacházela se w rukau pana Menharta ze Hradce; na hradě pak jejím trávila čas swůj slečna rodu pánůw z Austí, newědomo, zdali co wládkyně aneb co newolnice. Dne 31 října ²⁵ strhla se 31 Oct. u Kamenice bitwa mezi Tábořy a Sirotky s jedné, a panem Menhartem s druhé strany, w níž pan Menhart na hlauwu poražen jest, a lidé jeho, kteří na hrad se utekli, po nedlauhém dobýwání vzdáti se musili; po čemž i zde, z rozkazu páně Šwamberkowa, hrad cele obořen jest.

Dobýwání kláštera Třebického, jakkoli mocně a opatrně

24) Psaním toho dne na poli u Pohořelic w Morawě daným a tištěným i s následujícími w Archivu Česk. I, 21. sl.

25) Datum u Dobnera (IV, 72) „fer. IV die S. Antonii“ má bezpochyby slauti „die S. Quintini,“ lečbychom pokládati chtěli dwojí bitwu na témže místě i mezi těmiže stranami, k čemuž není dostatečného důvodu.

1425 wedené, nepodařilo se vojsku Sigmundowu i Albrechtowu; ²⁶ a když brzy po Wšech Swatých kníže Korybut s Pražany a pány českými u velikém počtu položili se polem nedaleko Jihlawy, král i wévoda netraufajíce sobě čeliti weškeré moci české, odtáhli zase nazpět, a na místě bojování s Čechy, dali se do plenění statků zvláště pana Petra Strážnického z Krawař, ²⁷ jež ze zrady winili. U Morawských Budějowic přirazili se potom 12 Nv. také Táboři a Sirotci ku Pražanům, a dne 12 listopadu vojsko spojené dobylo prvním autokem kláštera *Lauky* u Znojma, jenž po třech dnech zbořen a někteří klášterníci upáleni jsau. Odtud pustili se do Rakaus téměř bez odporu, a popleniwše veliký kus země, jali se dobýwati města i hradu *Rece* nedaleko hranic Morawských. Pánem Reckým byl tehdáž hrabě Jan z Hardeka, purkrabě Magdeburský, stavec dle uznání samých Čechůw krásný a šlechtný, jenž veliké síle nepřátel swých dlouho a statečně odpíral, až konečně okolo dne sw. Kateřiny, když Čechové podkopawše zdi, w noci do města wnikli, musil i s

26) *Andreas Ratisbon.* in dialogo (MS.) wyprawuje: Anno 1425 circa festum Omnium Sanctorum monasterium in Moravia Trebnicz vocitatum et ab ipsis haereticis occupatum, unde infinita mala Christicolis et praesertim sacerdotibus inferebantur, a Sigismundo rege et Alberto duce Austriae obsidetur, sed non obtinetur. Tentýž in Supplementis ad acta concilii Constant. fol. 429 dí: Sigismundus rex ab exercitu se abscondit, dux Albertus ab obsidione sine gloria recedit. Dle swědectwí listin ležel Sigmund dne 28—29 Oct. polem nedaleko Tišňowic u wsi Drásowa; odtrhnul tedy již dříwe od Třebíče.

27) *Continuator Pulkavae* in MS. olim eccl. Triboviensis žaluje na ně slowy následujícími: Multas villas et oppida igne combusserunt ac depopulati sunt, plurimos homines incolas terrae Moraviae occidentes, et praesertim destructioni bonorum D. Petri de Krawar alias de Stražnic intendebant. Tento pán, někdy husita horliwý, byl roku 1422—1424 král. hejtmanem zemským w Morawě.

rodinau swau vzdáti se. W bojích u Rece zahynulo Ra- 1435 kušanůw wice než tisíc osob, ale i Čechowé utrpěli ztráty nemalé, zvláště an nejvyšší wůdce Tábořský, Bohuslaw ze Šwamberka, šípem se zdí we twář smrtelně raněn byw, po několika dnech umřel a we Krumlowě Morawském pochován; není tedy diwu, že Táboři rozjitření neušetrili města dobytého. Hrabě Recký s manželkau i synem a mnohými rytíři i dobrými lidmi přiweden jsa na hrad Pražský a dán panu Hynkowi Kolšteinskému, aby sobě ho šacowal, když nemohl wykaučiti se z wězení, umřel w něm po dwau létech, litowaný také od Čechůw. Albrecht Rakauský, když se tyto věci dály, měl sice wojsko pohromadě, ale městu Reckému ku pomoci nepřispěl.²⁸ Čechowé pak odtud wrátili se do vlasti swé zase, a wálky nyní utichly aspoň w nastáwající zimě dokonce.

Mezitím co zbraně odpočiwaly, množili se sjezdowé k rokování tu o mír, tam o nowé boje. Jest to podiwný úkaz w dějinách wěku tohoto, že wítězowé ještě pilněji snažiwali se o pokoj, nežli poražení o wálku; nepřestáwali zajisté ani husité, aspoň po Žižkowě smrti, po každém wítězství podáwati se ke smíření, ani strana Římská po každé porážce popauzeti znowa k sečem a k záhubě plemene kacířského. Ze psaní Sigmundowých, kterg za pobytu jeho w Uherské Skalici (1—9 Dec.) wyšla z kanceláře jeho, dowídáme se, že Pražané ještě ku konci měsíce listopadu měli posly swé u pana Oldřicha z Rosen-

28) *Andreas Ratisbon*. in dialogo MS.: „Circa festa S. Katharinae oppidum Recza in principatu Austriae ab Hussitis occupatur et plus quam mille viri ibi interficiuntur. Tunc temporis Albrechtus dux Austriae collectum habuit exercitum, sed Christi fidelibus nullum auxilium ministravit.“ Chron. colleg. Prag. MS. Staří letopisowé str. 66. Bartošek l. c. 150. Chron. Mellicense ap. Pez. I, 255. Paltramí ibid. I, 733. Raimundi Duelli Miscellan. II, p. 174. Kurz l. c. 107—109.

- 1435 berka, žádající aby jim u krále zjednal mír a slyšení; načež Sigmund, mĕw o to potaz w radĕ swĕ, konečně dne
- 3 Dec. 3 prosince zase neumĕl dáti jiné odpovědi, nežli o rok dĕlwe. „Chtĕjili přátelské slyšení, (dí,) a takowĕ jakož sme jim pod Vyšehradem podáwali, o to ať se s námi aneb s oswíceným Albrechtem knížetem do Wídnĕ anebo do Kornneuburka sjedau, a tu ať s sebau přiwedau, kohož chtĕjí, a klejtu jim dosti dáme i zjednáme; a mistři s obau sřran ať s sebau mluví a přátelsky každý při swau powí, neb je tu we Wídni mistrůw dosti; a my, neb kdož tu bude, budeme přátelští smluwce. Pakli chtĕjí slyšení jakož oni žádají, o to chcem rádi ku papeži poslati a o to státi, aby jim slyšení u Wídni dáno bylo. A wĕz, že jsau listowĕ přejati, jichžtoť přípisy posíláme, a nezdarma: neb se jest Kostka do Brna glejtowal opĕt na nowá wyjednávání, chtĕ nowá jednání o tu wĕc začíti. A mĕloliby co z toho býti, tehdybychom tobĕ radĕji té cti popřáli nežli jinĕmu, a zwláštĕ tak lehkým lidem.“ Mohliž pak Sigmund newĕděti wždy ještĕ, že Pražané a husité wůbec chtĕli slyšení ne tomu, jakowĕhož on jim podáwal, ale „jakož oni žádali?“ mohli ještĕ tajiti se, že pokud on neuznal swobody náboženstwí sám swau mocí, wšeco té wĕci odsílání ku papeži rownalo se pauhé ironii? Za to ale
- 5 Dec. w jinĕm psaní ode dne 5 prosince dáwal témuž Rosenberkowi zpráwu: „wĕz, že nám urozený Haupt von Pappenheim marsalk náš říšský psal, že sau kurfirstowĕ na nynĕjším roce w Mohuči konečně na tom ostali, že k nám do Wídnĕ chtĕjí osmý den po hromnicích přijeti; a nadĕjem se bohdá, že tu mnoho dobrého proti těm kacřům zjednáme. Protož jestližeby kurfirstowĕ přijeli, a ty to zwíš, aby k nám také do Wídnĕ přijel, jakož tu také k příjezdĕ jiným pánům naší strany píšem.“ Psal také do
- 8 Dec. říše wšem knížatům i mĕštům dne 8 prosince, aby neob-

meškali wyprawiti se aneb wyslati s plnau moci na sněm 1425 onen do Wídně ke dni 10 února léta nejprw přístího.²⁹

Sněm český ułożený w míru Wožickém sešel se na 1426 hradě Pražském brzy po nowém roku 1426 dosti walně; přišli zajisté tam netoliko páni jednoty Pražské, knížeti Korybutowi oddané, ale i Táboři a Sirotci, i katoličtí páni z kraje Plzenského. Snémowáno jest až do dne 21 ledna: 21 Jan. staloli se ale jaké snešení, není nám známo; aspoň zápis o něm nezachowal se žádný. Jen to se připomíná, že kníže Korybut byl, jestli ne předsedatelem, aspoň pořadatelem sněmu; že Plzenští žádali jiného místa ke snémowání, kdežby swobodněji mluwiti a bezpečněji sobě počínati mohli, a že mezi arcibiskupem Kunratem i mezi kněžstwem podobojím stala se ta námluwa, že kněží slíbili jemu poslušenství, on pak jim pilné a wěrné zachowávání čtyr artikulůw Pražských.³⁰ Tentýž arcibiskup nedáwno předtím (dne 2 ledna) pro swé k husitům přilnutí od papeže konečně dán byl do klatby nejvyšší.³¹

Nějaké swětlo na zatmělé přiběhy tyto padá také ze psaní, které brzy potom Táboři ze sjezdu swého Píseckého (dne 6 února) ku Pražanům dali w tato slowa: „Páni a 6 Fbr. bratří nám w bohu milí! Jakož na tom znamenitém a slawném sněmu u wás w Praze pán bůh pro naše i jiných lidí hřichy moci zřícené swětské i jiných řádůw

29) Sigmundowa psaní tištěna jsau w Archivu Česk. I, 24. 25. Odpowědi Oldřichowy z Rosenberka tamže III, 7—8. Aschbach Gesch. K. Sigmunds, III, 242, 395, 456. Wenker Apparatus archiv. 319.

30) Některá data o sněmu tom uwodí Zach. Theobald Hussitenkrig, I, cap. 59, dokládaje také o sauboji dwau rytířůw, Trčky a Ohništky (t. j. Prokopa Trčky z Kralowic na Kwětnici a Jana Ohništka ze Smidar,) z nichž prwní w sauboji dne 12 ledna padl, druhý pak nálezem snémowním proto dne 21 ledna stat byl, an zrušil mír snémowní užíwáním zbraně.

31) Raynaldi ad h. a. §. 11—13.

1426 křesťanských k ustanovení nedopustil jest wyzdwihnauti: a my znamenajice, že ač časem jedním které věci dobré a bohubilé jíti nemohau, však nesluší vždy jinými časy o dobré přestati pracowati do božího nad námi všemi smilování; a jakož wám jest i mnoho jiným dobrým lidem na tom sněmu u wás oznámeno, kterak my we krajích swých umínili sme sněm swůj míti, kterýžto sme den sw. Doroty nyní minulé w městě Písku měli; na němž sme s boží pomocí pilně a snažně patřili a pracowali, kterakby čest a chwála boží byla zwelebena, a lidé jedni druhé we swornost a w swatau jednotu w lásce bratrské mohli uwoditi, a w počatém dobrém w té při swaté zákona božího zachování všichni společně býti. I učinili sme jednostejné swolení, kteréž wám w tomto listu zawřeně i také Kněze Milosti a mistrům zvláště posíláme, wás žádostiwě prosíce, jestližeby co w tom swolení scestného proti wíře aneb obecnému dobrému uznamenali, že nás toho wystřežete, jakožbychom my wám chtěli též učiniti bez pochybení; zdaliby pán bůh všemohaucí tudy ráčil dáti některý swůj dobrý a sobě libý počátek křesťanského sjednání a některaké poupokojení a poklizení, k utěšení všech wěrných křesťanůw, ježto sau se zasedili w této zemi napřed o swé spasení a oswobození zákona božího.“ Podepsali psaní to Chwal z Machowic co zpráwce krajský a páni Aleš z Žeberka, Petr a Jan bratři Zmrzlíci ze Swojšína, Jan Smil ze Křemže, Přibík z Klenowého, Matěj Lauda ze Chlumčan i jiní „zemané a krajané,“ též města Písek, Klatowy, Sušice, Domažlice a Prachatice. ³²

Dotčené snešení sjezdu Tábořského na Písku, jež Pražané tudíž u wýtahu do knih swých městských zapsati dali, ³³ jest tím památnější a důležitější, čím méně hlasů

32) W Archivu Českém III, 256 a sl.

33) Jmenowitě do knihy nadepsané „Liber tertius contrac-

původních strany té a zvláště z doby této nám se 1426
 chovalo, ana reakce předvěká již dávno vše, co Tábor-
 ského bylo, zničiti, a z paměti lidské vypleti usilovala.
 Z něho teprw neomylně poznati lze, jakým duchem i
 kterými aumysly Táboři w počínání swém wěsti se dali.
 Oswědčují se, že čtyry články Pražské „i wšecky jiné
 boží prawdy k lidskému spasení potřebné,“ ty twrditi,
 hájiti a brániti míní; o slyšení řádné a poctiwé chtějí
 státi, aby mohli dokázati prawdy swaté beze wšech bo-
 jůw tělesných, jestliže je to w zemi České kdy bude
 moci potkati; moci zřízené swětské hotowi jsau poddáni
 býti wedle zákona božího, kterážby byla řádně wyzdwi-
 žena a k nížby swau wůli přidali; chtějí držeti wšecky
 řády křesfanské a prospěšné, kteříby koli we wšech
 stawích země České wyzdwiženi byli wedle boha; budau
 pomáhati brániti země České proti wšem cizozemcům,
 násilníkům a zhaubcím bohu i wšfe odporným; boje řád-
 něho w písmě swatém založeného míní užíwati, ne ze
 swéwole ale z potřeby, aby od prawdy boží nebyli tištěni
 násilím, jiných ale bojůw neřádných budau wystřfhati se;
 kdokoli přestanau utiskowati a kaceřowati je, kdokoli dají
 swobodu zákonu božímu a stawowati budau hřichy zjewné
 na statech swých i státi o to, aby podobojím zjednáno
 bylo řádné slyšení: s těmi a s takowými chtějí w míru a
 pokoji žiwi býti, jim nepřekážeti ani škoditi, ale „za ně
 se modliti, aby pán bůh dal jim té pře swaté poznání;

tuum et debitorum curiae Pragensis ab ann. 1417 et
 seqq.“ na listu posledním, kdežto stojí s podpisem:
 „haec litera nec non articuli praescripti registrati et in-
 serti sunt de mandato Communitatis magnae ann. dom.
 MCCCCXXVI, die dominico Invocavit (17 Febr.) tempore
 regiminis Jacobi ferratoris.“ Zápis tento zachowal se,
 protože omylem wepsán byl do kwateru obsahu nepo-
 litického. (Srwn. nahore při r. 1424 poznám. čísl.
 677, na str. 535.)

1426 ostatně ale budauli poučení, že by wedli něco scestného proti wíře a proti obecnému dobrému země České, hotowi jsau opraviti a přijmauti „zpráwu i rozum zdrawější a lepší.“

S míruchtivými slowy těmito kontrastují znamenitě zápisowé, kteří od strany odporné z doby této zachowali se. Páni, zemané a města kraje Plzenského, kteří k lon-skému příměří Swatohawelskému byli nepřistaupili, ³⁴ za-závazali se sobě wespolek létos pod pečetmi, že žádný z nich nesmí hleděti k umluwám nebo ku příměří s nepřátely církwe swaté, lečby všech k tomu zespolka wíle byla; také žádný nemá dopauštěti lidem swým, aby holdy nepřátelům dávali, ani od nepřátelských lidí sám holdy přijímati, „než je hubiti stále a statečně až do toho všeho, což máme, swých hrdel w tom nižádnau měrau nelitujíce;“ kdokoliby pak za kacíře přimlawati se chtěl, má prý jakožto přítel jejich považowán a trestán býti a t. d. Ale ještě mnohem děsnější jest wyznání, kterým Oldřich z Rosenberka ohražowal se proti důtkám krále Sigmundowým, že ačkoli newstupuje we příměří s husity, nic přece znamenitého proti nim před sebe nebere. „Jáť již,“ dí, „tak znamenitě jako prwé nepřátelům pro jich welikau silu nemohu překážeti, tak mnoho jako prwé lidí nemaje: než což jediné kradí mohau okolo wojsky, i také jinde, kázal sem překážeti. Byť je wěšeli jako prwé zjewně, nesmíme:

34) Zejména Hynek Krušina ze Šwamberka (Bohuslawůw mladší bratr) správce kraje Plzenského, Heinrich z Plawna na Kynžwartě, Henrich z Elsserka, Wilém z Risenberka a ze Skály, Purkart a Jan bratři Bezdrůžičti z Kolowrat, Zdeněk z Drátky purkrabí na Týně Horšowském, Burian a Jan bratři z Guttenšteina, Wilém z Nečtin na Kornberce, Iwan z Bubna, Jindřich z Metelska purkrabí na Tachowě, Jindřich z Jiwian purkr. na Přimdě, Jan Štěpanowec z Wrtby, Sezema z Kocowa, Bušek Calta z Kamennéhory, města Plzeň a Tachow. Wiz Archiv Český, III, 259.

než podtají, kohož lapí, toho utopí aneb umoří.“³⁵ Totě 1426 wrch ohavnosti, o které dále šířiti se neluší. A nic méně w tom čase wolal týž pan Rosenberský k sobě Tábořy k jednání na hrad Chaustník, a když oni přišedše, žádali na něm přiměří, odepřel jim jeho; též dával sám králi zpráwu, kterak prý „s Píseckými a s jinými městy, kteréž se jich nádrží, také mluwil, a že sau na to pěknau odpowěd dali, prawice, žeby k tomu chtěli rádi jíti, by jedno hrdly swými bezpečni před námi byli“ a t. d.³⁶ Nowý to důkaz powšechné w dějinách zkušenosti, že strany berauci sobě za heslo reformy a pokrok swobodomyslný, počínají sobě obyčejně lidštěji a mírněji, nežli strany jim odporne.

Sněm říšský do Wídně ke dni 10 února swolaný sešel se tam teprw w měsíci březnu, a opět newalně; z kurfirstůw zajisté přišli jen oba Fridrichowé, Saský a Braniborský, pak několik knížat swětých i duchowních, též hrabat a měst neweliký počet. Předewším jednalo se tu zase o zřízení stálé čili denní wálky proti husitům až do jejich konečného wyhlazení, způsobem již před několika léty w Normberce oblíbeným; a shromáždění uznáwalo sice toho potřebu jednohlasně, i osvědčowalo také swau ochotnost, aučastniti se we výprawě takowé: ale jak mile počalo se jednati o praktické toho provedení w podrobnosti, namítáno tolik nesnází a nemožností, že konečně (dne 10 března) uznána jest potřeba, rozepsati 10Mar o tu wěc sněm nowý a walnější ke dni 1 máje do Normberka zase. Sigmund později slibowal psaními do říše dne 2 dubna danými, že umínil také osobně při- 2 Apr.

35) Celé psaní tištěno w Archivu Česk. III, 7—8 (z půwodního konceptu páně Oldřichowa, chowaného podnes w archivu Třebonském).

36) Wiz o tom psaní krále Sigmundowo (dd. w Prešpurce. 9 Febr. 1426) w Archivu Česk. I, 25. 26.

1426 jíti na sněm ten, a třebašby se i o několik dní opozdil, aby nicméně všickni audové swatě říše w auplném počtu tam se shromážditi a o potlačení kacífůw jednati neobmeškali. ³⁷

Wálečná moc česká, uwolněna jsauc w zemi swé příměřím mezi hlawními stranami na r. 1426 uzavřeným, obrátila se toho času proti sausedním knížatům, kteří smluwau Wacowskau byli se stali nejčelnějšími husitstwa nepřátely, Saskému totiž s jedné, a Rakauskému s druhé strany; oba zajisté byli w posledních létech, s wolí krále Sigmundowau, osadili a drželi některé krajiny náležité ku koruně České. Nejprwé wyprawilo se wojsko u znamenitém počtu zase do Morawy, a s pomocí několika pánůw Morawských zmocnili se autokem krwawým města Podiwína, wypálili Mikulow i Waltice, opanowali zradau město Břeclaw a spůsobili w okolí celém weliké škody: ³⁸ ale když Sigmund i Albrecht ze sněmu Wídeňského chystali se proti nim znouwu do pole, husité osadiwše Břeclaw, wrátili se do Čech zase. ³⁹ Jiné haufy obrátily se 12 Mar byly proti Baworům a dne 12 března obehnaly město Mníchow nad lesy: a však již nazejtří odtrhli opět odtud, ⁴⁰

37) O sněmu tomto Wídeňském posawad málo známém wiz listiny tištěné u Aschbacha l. c. 396—408. Windeck cap. 127 a 145.

38) Paltrami seu Vatzonis chron. ad ann. 1426 ap. Pez. I, 733. 734. Že Břeclaw zradau dostala se w moc husitskau, swědčí Andreas Ratisbon. in dialogo. (Městu Podiwínu říkají Němci Kostel, Břeclawi Luntenburg, Walticím Veltsberg.)

39) Král Sigmund psal (dd. 2 April 1426, ap. Aschbach l. c. p. 398) „Wann dieselben Ketzler ytz dem hochgeborenen Albrechten, Herzogen zu Osterrich, — vast mechtlich in seinem lande gewest sin vnd haben do vil lute vnd landes gewüstet, dass wir beyde mit vnser selbs person gen In zu tzyehon vff waren, Vnd als sie daz erfahren, sint sie widergetzogen, yederman an sein gewarsam.“

40) Andreae Ratisbon. Diarium sexennale ap. Oefele, I, 26.

wolání bywše do Čech sewerních, kdežto zvláště w Li- 1426 toměřicku weliké od posádek Saských obywatelům zádawy se dály.

Smrtí Žižkowau, Hwězdowau a Šwamberkowau strana Tábořská ztratila byla brzy po sobě nejčelnější své wálečníky; Zbyněk Buchowec také, zdá se, že r. 1426 již byl nebožtíkem, a Chwal z Machowic i Jan Roháč z Dubé tuším nehodili se na prwní místa. Proto powyšěn jest na důstojenství nejvyššího wůdce mezi Tábořy muž dosawad téměř neznámý, aspoň ještě žádným wítězstwím neprosulý, Jan Bleh z Těšnice: ale během událostí a obecnu potřebau wyskytli se roku tohoto najednu tři genialní wálečníci, o kterýchž dosawad téměř ani řeči nebylo, a nejen zachowali ale i rozmnožili wítěznau bratří Tábořských sláwu. Přední mezi nimi byl *kněz Prokop Holý*, který později, pro skutky své neméně nežli pro rozdl od kněze Prokúpa, nazýwán byl také *Prokopem Velikým*. Památný tento muž byl rodem synowec po sestře bohatého a bezdětého rytíře a kupce Pražského, — tuším pana Jindřicha Puše z Cach (de Aquis) ⁴¹ pána na Jenšteině a Mochowě, — kterýžto wzaw jej sobě za syna, co wýrostka pojal byl s sebau na cestě do Francauz, Hispanie, Italie i do Jerusaléma, nawrátiw pak se domů, na kněžství swětiti dal. Kněz Prokop ale přílnuw záhy k husitům, octnul se hned s počátku na kraji wýstřednosti,

41) *Aeneas Sylvius* dí o něm: *Eques apud Pragenses, cognomento Aqua, satis opulentus fuit et inter suos cives auctoritate praeditus (cap. 44.)* Rodu pod jménem „Woda“ neznají staré knihy městské w Praze naprosto: ale mní se tu bezpochyby dobře známý rod rytířský i kupecký spolu, řečený „de Aquis“, (t. j. z Cach, „von Ach“.) Z Frankfurtského archiwu dowídáme se, že král Sigmund ještě r. 1419 poslal byl do říše w záležitostech swých Pražského měšťana Jindřicha z Cach, pána na Jenšteině, kterýž i z jiných pramenůw sawěkých dosti znám jest.

1426 tak že byw již r. 1421 w Praze obwiněn z pikartství, musel ztrávití některý čas u vězení. Proto také nepodobá se prawdě, co pozdější dějepiscové smyslili o jeho k Žižkowi poměru osobním,⁴² ačkoli tajiti nelze, že smýšlení jeho zmírnivši se po některém čase, stalo se takofka pravidlem vyznání Tábořského. Sám ten skutek, že wstoupil do manželství, knězem býti nepřestáváje, bylby postavil tuším nepřestupnou hráz mezi nim a Žižkau. Byltě postawy střední, těla silného, twáře náčerné, očí welikých, wzezření děsného; nosil se po swětsku rauchem na oko hrubým, u wnitř ale wzácným a tenkým.⁴³ Nesluší pak zapominati, že co kněz býwal wždy jen wůdcem w poli, nikoli však bojovníkem; neaučastnil se nikdy boje sám, nemíwaw ani zbraně při sobě; nicméně wůle a hlas jeho nacházely čím dále tím wětší poslušenství. Druhý wýtečný wálečník strany a doby této byl *Jakub* čili *Jakaubek ze Wřesowic*, rodem Morawan, ale již tohoto léta pán města Biliny a předek rodu napotom skrze dvoje století w Čechách mohutného a slawného; třetí pak, *Přibík z Klenowého*, byl sice již před r. 1426 jmenowán, a však ne mezi náčelníky. Oběma těmto rytířům dáwáno za winu, že připojili se ke straně Tábořské ne z přesvědčení swého, ale pro štěstí její wálečné; pročež že také opustili ji, jakmile ono štěstí později od ní odwrátilo se. Připomenauti také musíme kněze *Bedřicha ze Strážnice*, půwoda nowého Tábora w Morawě r. 1421, který vypuzen byw do Čech, přilnul ke bratřím orebským, a po je-

42) První půwod mýlky té jest Aeneas Sylvius, který znal sice kněze Prokopa osobně, ale o přiběžích této doby tak špatně zprawen byl, že ku př. Žižku r. 1424 zemřelého ještě 1426 u Austi wítěziti a Prokopa k oswobození Břeclawi posílati nechal. Čeští pramenowé sauwěci jsau tomu wšichni na odpor.

43) Tak nám jej líčil, widěw ho w Basilei r. 1433, Aeneas Sylvius (wiz dole na swém místě.)

jich rozptýlení k Táborům, ale skutky wálečnými teprw 1426 později také slynaui počal.

Již w měsici dubnu r. 1426 stála wšeecka wojska Tábor-ská i Sirotčí w sewerních Čechách na rozličných místech, dobývající měst a hradůw buďto pánům strany králowy náležitých, aneb od knížete Saského s woli králowau osazených. Jan Roháč z Dubé, wzaw autokem město Bělau, 44 dal powražiti wětší díl obywatelstwa mužského; město Lipé i s hradem dobyto jest dne 1 máje, a wypáleno s 1 Mai weliké částky. Jakaubek ze Wřesowic položil se s hojným lidem před Austí na Labi, jehožto s welikým úsilím ale malým prospěchem dobývati se jal. Prokop Holý zmocnil se Třebenice, Teplice, Krupky a Duchcowa, 45 při čemž jen u Duchcowa strhnul se boj znamenitější. Kníže Saský byl do městečka toho dal jen pět set mužůw posádky, ale na blízku stálo w zálohách asi šest tisíc bojownikůw. Když pak husité, poležewše některý čas u Duchcowa, chystali se k autoku, welitel Saský pod záminkau, že zálohy na ně přiwede, wybral se podtají z města; což když prozrazeno bylo, husité zlezše bez meškání zdi téměř bezbranné, lehce dobyli města i w požeh a w plen dali je i s kostelem a s lidmi, kteří w něm autočiště byli hledali. Když ale Táboři odtud zase dále se brali, zálohy ony Saské dostihše jich w poli, učinili jim prý škodu welikau na lidech. 46

44) Windeck (cap. 145, pag. 1189) mluví o městě „Michelberku“, kteréhož ale w Čechách ani nebylo. Domýšlíme se, že mněl i on také město Bělau (Weisswasser,) w jehožto držení tehdaž byl pán z Michalowic (Michelberg).

45) Zpráwy o těchto bojích čtau se teprw u Zach. Theobalda (I, cap. 59,) který ale k tomuto roku měl staré nám neznámé prameny před sebou. Jen o dobytí Lipého mluví také kollegiat Pražský (MS.)

46) Herm. Corner ap. Eccard, II. 1267 uwodí příběh Duch-

1426 Když tyto věci w Čechách se dály, Fridrich bojowný wévoda Saský sněmowal s jinými knížaty a městy říšskými w Normberce (19 Mai — 1 Jun.), a po každém poselství, zwěstowawším vždy nové w Čechách pohromy, domáhal se tím snažněji pomoci od weškerého národu německého. Prispěl byl tam také nový papežský legat, kardinal Jordan Orsini, aby mocí pána swého dodáwal všude potřebného důrazu; naproti tomu Sigmund w Uhřích onemocněw, psal 15 Mai ním w Tatě dne 15 máje daným omlauwal nepřijetí swé. Rokowání na sněmu bylo, jak obyčejně, nekonečné, Sigmund žádal byl již we Wídni, aby říše wyprawila šest tisíc „gлев,“ (ratistí?) t. j. asi 30.000 bojowniků k denní proti husitům válce; o rozwržení summy této mezi jednotlivé stawy, kraje a audy říšské měli sněmowníci postarati se sami. Po mnohých řečech knížata swolili, aby se postawilo čtyry tisíce gлев, a města říšská wesměs aby čtvrtinu summy té, t. j. tisíc gлев aneb asi 5000 bojownikůw, na se wzala. To když městům oznámeno bylo, nechtěli k tomu přistaupiti, žádající, aby dříve utwrzen byl wnitřní pokoj zemský, jinaké žeby nemohly nežli nepatrnau pomocí přispěti. Když pak dlanho sjednati se nemohli, odročena jest celá ta wěc zase do budoucího sněmu, ku kterémužto poslowé z měst měli opatřiti se širším plnomocenstwím. ⁴⁷ Tak horlilo se řečmi sice proti Čechům dosti, ale skutky smítal každý na druhého.

Sněm ale Normberský sotwa se byl rozešel, ana pohroma nowá i wětší nade wšecky předešlé rozbauřila konečně zpozdlilé rozwahy německé. Město *Austí nad La-*

cowský k r. 1425, což ale dle českých pramenůw méně podobné jest. Duchcow byl sice od pana Borše z Řisenburka r. 1398 zastawen markrabím Mišenským, ale roku 1412 a sl. byl již zase král Wáclaw w držení jeho; dle čehož oprawiti sluší, co podává Horn l. c. p. 378 a 513.

47) Wiz o tom akta u Aschbacha l. c.

bem, knížatům Saským w zástawu dané, obleženo bywši 1426 brzy po welikonoci, dobýwáno jest od Pražanůw i Táborůw pod Jakaubkem ze Wřesowic již na třetí měsíc w velikým s obau stran namáháním. Posádka Saská widauc setrwalost Čechůw, kteří nejen bojným z pušek střelením, ale i podkopáwáním zdí městských ji sužowali, žádala rychlé z říše pomoci; pročež kněžna Kateřina w nepřítomnosti manžela swého, an ještě w Normberku sněmowal, sebrawši ze všech zemí Saských, Durinských, Mišenských a Lužických wojsko znamenité, odwážila se poslati je k oswození města na nejwýš sklíčeného. Ale i pan Jakaubek dowěděl se záhy o nebezpečí jemu strojeném, nemeškal wyzwati všech stran a jednot husitských, aby dle úmluwy pospíchali jemu ku pomoci. To dalo příčinu, že w brzkém čase s obau stran síla nad obyčej veliká shlukla se u Austí. W pátek dne 14 čerwna ⁴⁸ již obě 14 Jun. wojska byla pohromadě: w českém, počítajícím as 25.000 bojownikůw, byl kníže Korybut osobně w čele Pražanůw, a s ním oba bratři z Poděbrad, Hynek Koldšteinský, Jan Smiřický, Morawané Jan Towačowský a mladý Wáclaw z Krawař s jinými, mezi Tábořy pak kněz Prokop Holý co wrchní welitel. Německé wojsko doprowozeno jest od kněžny Kateřiny přes město Freiberg až k lesům Českým, a řeč ta, kterau srdnatá paní laučíc se, bojowníky swé netoliko ke zmužilosti ale i k wálečné opatrnosti napomínala, byla prý welmi pohnutliwá. We všech třech

48) Dle swědectwí Jana Rohte (Chron. Thuringiae ap. Menken. II, 1818) a staré známé písně české „O wítězství u Austí“ (wiz Jungman. histor. literat. české, 1847, str. 63). W písni té jmenuje se co aučastník boje také „kníže Fridrich Ruský“; kterýžto (dle swědectwí Dlugošowa p. 650) pro neznámau winu opustiw vlast swau, několikoletým mezi Čechy bydlením cele se počestil, a i r. 1434 ještě s Čechy w Polsku a w Uhřích dobrodružiti nepřestáwal.

1426 až do hor za Krupkau a Kyšperkem, kdežto na jedné hromadě našlo se prý přes tři sta rytířův pobitých.⁵⁵ Čechové zajisté ze společné umluvy nežiwili toho dne nižádného Němce, ba když sám pan Jakaubek ze Wřesowic, chtěje zachowati pana Waldenberka z Wolkenšteina, wzal jej byl za sebe na koně, drábi Táborští uzřewše to, prostřelili jej za ním, tak že padaje bylby bezmála i Jakaubka s koně strhl a o žiwot připravil. Pročež bylotě nadarmo, že hrabat a pánůw čtyrmecítma u wsi Hrbowic pod korauhwi swau poklekli před wítězy a wstrkawše meče swé w zemi, prosili o milost; také ti, kteří do wsi Předlice a Hrbowic se utekli, jsau tam všichni spáleni. I zahynulo toho dne wíce lidu, nežli we kterékoli jiné bitwě husitské, a to až ku patnácti tisícům,⁵⁶ mezi nimiž ze jména hrabata Ernst a Fridrich z Gleichen, Jindřich z Hartenšteina, Proce z Querfurtu, hrabě z Beichlingen a jiné wzácné osoby; se strany české ale ztráta udává se jen 30 mužůw, mezi nimiž Jan Bradatý, při smrti krále Wáclawowě býwalý purkmistr Pražský, byl nejznamenitější. Také wšecky wozy, pušky a 66 stanůw německých padly do rukau Čechům, kteřížto ausměšným

55) Dle kroniky kollegiata Pražského. Srownámeli to se zprávau in Georg. Fabricii († 1571) Origg. stirp. Saxon. pag. 701 a Balbini epitome p. 470, nebude nám lze neuznati w tom půwod nejprw kaply Matky boží u Bohusudowa, nyní proboštství Šejnowa (Maria Schein) u Krupky. Wiz také Horn l. c. p. 524.

56) O počtu pobitých toho dne rozcházejí se varianty ode tří až do padesáti tisíc, a těžko jest uhoditi w prawdu. Kollegiat Pražský (MS.) wyprawuje: „Ego aure audivi a quodam studente de Lipsk, qui venerat ex parte marchionis Misnensis, ut sciscitaretur de captivis, qui mihi retulit, quod solum de Misna et de Thuringia praeter alias provincias caesa et perierunt ibi plus quam XVIII millia hominum et domini vexilliferones XXIII et VII comites ibi occubuerunt.“

žertem litovali Sasíky, že kromě krvavé porážky upadli 1426 pryj ještě i w papežowu klatbu, dowezše kacírům tak hojného zboží proti zápowědi jeho.

Nazejtří po bitwě obrátili se Čechowé proti městu, 17 Jun jehožto posádka, uzřewši porážku swých, již počala byla opauštěti Austí. Proto dobywše ho bez nesnáze, nejprwé wywedli jaté tam husity na swobodu, potom ale pustili plen, pobili mnoho lidstwa, i wypálili a zahubili celé město tak, že leželo tři léta pusto. Také blízký hrad Blanko (Blankštejn) vzdal se strachem hned po bitwě panu Sigmundowi Děčinskému z Wartenberka dobrowolně, který, byw dosawad auhlawním nepřitelem husitůw, nyní k nim se připojil. 57

Krwawý den u Austí měl neočekáwané následky. Powěst o takowém neštěstí prolitla rychle wšecky krajiny německé, projímajíc hrůzau a zděšením zwláště Sasy hořejší i dolejší; wšude jali se obywatelé rychle opravowati zdi městské, bojice se wpádu českého; Erfurt, Jena, Hála, ba i daleký Magdeburg chystali se k obraně, ano brž i w Hesích až k Rejnu činěny potřebné příprawy. Celý národ německý probudil se konečně ze sobecké lethargie swé, ano společné nebezpečí zdálo se býti we dweřích; knížata, kteří před chvílí ještě w Normberce nic pilnějšiho neměli, nežli swrhati se sebe břímě wálky nepohodlné, nyní k žádosti kardinala Jordana Orsini a Fridricha bojowného sebrali a postavili do pole bez meškání sílu znamenitau, 58 tak že dříwe nežli tři neděle minuly, pohybowala se nowá wojska proti hranicem Českým, a wálky množily se husitům w celé druhé polowici léta 1426 téměř bez počtu. A jako neštěstí Němce ke swor-

57) Bartošek ap. Dobner I, 151. Zach. Theobald I. c.

58) Psaní o to legata papežowa, kardinala Jordana, ke všem knížatům německým (dd. Nurembergae, 23 Jul.) podává Andreas Ratisbon. in Supplementis fol. 432.

1426 nosti, tak zase štěstí wedlo Čechy k různicem a rozbrojům. Kněz Prokop žádal byl hned po Anstské bitvě, aby weškerá spojená wojska česká bez odkladu stihala Němce do země jejich, nedadauc jim oddechu: toho ale zpěčovali se Pražané s Korybutem, mnějice míti ještě doma pilnějši práce dosti; zvláště pak pan Hynek Boček z Kunstatu, který z Žižkova přítele stal se byl Korybutovým přívržencem, brojil proti návrhu tomu tak urputně, že od Táborůw rozbaurených co zrádce bezmála na místě zabit jest.⁵⁹ Tím se stalo, že hledě ke mrawním aučinkům, z nejkrawwějši bitwy wítězowé konečně jen škodu, poražení pak tím wětši prospěch brali.

Wojsko Pražské nedlauho po bitvě u Austi, wedením Hynka Kolšteinského z Walšteina, obehnalo hrad Mostský, střelbau z prakůw i pušek welikých skrze několik neděl jej dobýwajíc, až Němci opět, jako před pěti lety 5 Aug. u weliké síle přiblížiwše se, dne 5 srpna swedli před městem krawwau bitwu, we kteréž na obojí straně byla rowná ztráta, (po 1500 padlých,) ale Pražané netušice swému štěstí, w noci zase s pole ustaupili, s ponecháním před Mostem i weliké jedné pušky kutnohorské.⁶⁰ Mezi tím Táboři a Sirotci položili se byli před Poděbrady, hledajíce pomsty nad panem Hynkem z Poděbrad: než jakkoli úsilné dobýwali hradu skrze 13 neděl praky a puškami do něho střilejíce, však pan Hynek udatností nadobyčejnau zmařil wšecka úsilí jejich, a nejen střelbau s hradu, ale i častými wýpady weliké jim činil škody; jednoho dne, když w táboře kněz práwě měl kázání, jedním střelením z pušky zabito jich jedenácte osob. Proto Táboři nepořidiwše ničeho, museli konečně s hanbau od

59) Mluwí o tom psaní biskupa Wratislawského (dd. w Otmochowě 7 Jul. 1426) w archivu Kraloweckém w Prusích. Srwn. Bartošek l. c.

60) Bartošek l. c. p. 152. 153.

Poděbrad ustaupiti. Ale pan Hynek nedlauho přečkal 1426 wítězstwí swé, an o sw. Hawle ⁶¹, chtěje ztéci město Nimburk, tehdaž Tábořské, když w čele wojska swého wskočil do předměstí, nebyw od swých dosti rychle podporowán, na místě zabit byl. A když potom o nowém létě také bratr jeho pan Viktorin přirozenau smrtí sešel, sláwa hradu i rodu Poděbradského na mnohá léta utichla, až později Jiřím synem Viktorinowým stala se swětodějnu.

Održení však wojsk od Poděbrad mělo, kromě neprospěchu we dobývání, bezpochyby také jinau důležitau příčinu. Wévoda Rakauský Albrecht byl brzy pu bitwě u Austí sebral w zemi swé asi 40.000 branných, a maje ku pomoci také od Sigmunda poslané některé zástupy uherské, obehnal welikau mocí okolo sw. Bartolo- 24 Ag. měje zvláště město Břecław, we kterémž silná posádka strany Tábořské se zawřewši, we trojměsíčním tuhém boji mnohé a weliké i činila i trpěla škody. Neměloli konečně město nedostatkem potrawy dostati se nepřátelům, bylo potřebí pospíšiti jemu ku pomoci; a protož kněz Prokop Holý sebraw se w nemalé síle, udeřil náhle na Rakušany u Břecławu, prorazil šiky jejich, dodal potrawy a posily do města, i přinutil Albrechta strhnauti s pole se škodau a hanbau welikau, ⁶² dne 19 listopadu. ⁶³ 19 Nv.

61) Dle kroniky kollegiata Pražského. Zach. Theobald klade održení od Poděbrad teprw ke dni 4 Nov. a smrt páně Hynkownu ke dni 25 Nov. Bartošek prawí, že pan Hynek u Nimburka jen šípem postřelen jest, po čemž teprw w několika dnech přý umřel; což ale se Starými letopisy nesrownává se.

62) Windek cap. 148 pag. 1191. Andreas Ratisbon. in dialogo MS. (oba k r. 1426.) Aeneas Sylvius cap. 44 bez roku. Že obležení a oswobození Břecławu (Lundenburg) náleží skutečně k r. 1426, a nikoli 1428 neb 1424, toho důkaz i z Eneáše Sylvia wěsti se dá; prawit zajisté, že při dobývání Břecławu také Petr, syn krále

1426 Stejnau dobau dále se také v západních Čechách opětovaní vpádové vojsk Jana Baworského wévody, o jejichžto však pořízení newí se více, nežli že prý v pů-
11Sp. tce jedné, která dne 11 září nedaleko Klatow se strhla, wítězství Němcům se dostalo.⁶⁴ Ale že částečné toto zdaření nepůsobilo nic we směru a štěstí války vůbec, na to důkazem jest město Střbro, ježto brzy potom, na
28Sp. úswitě dne sw. Wáclawa, od Přibíka z Klenowého zlezeno a dobyto jest tak nenadále a rychle, že beze ztráty jediného muže octlo se w moci podobojích.

Jak beznadějný, při všech těchto proměnách, byl pro krále Sigmunda staw věci českých na podzimku r. 1426 vůbec, toho nejpatrnější důkaz jest tehdejší chování se Oldřicha z Rosenberka, předního pána strany
 : : : královské. Jakkoli ještě nedávno byl se zpěčował wstoupiti s podobojími we příměří, však nyní rád byl, že Táboři sami dopřáli mu jeho. Sigmund psaním z Budína
230ct. dne 23 října daným horlil naň proto welice, předstíraje mu důtkliwé pro čest jeho řeči, které na dvoře papežowě i w celém prý křesťanstwu naň vycházejí. Takéť, dí, „každý dobrý může znamenati, že kacíři na to jdau, aby tě s jinými pány konečně mohli wypleti: a widomě na to patříte, že jednoho po druhém hubí. Protož pro

Portugalského, byl nápomocen: tento ale přijel do Němec teprw z jara r. 1426, jakž Andreas Ratisbon. (in diario sexennal. ap. Osefele, I, 27) dokazuje. A poněwadž není příčiny domýšleti se, žeby skutek ten dwakrát (r. 1423 i 1426) byl se opětował, dáwa se nový důkaz, jak málo lze spoléhati na Pešinowo pragmatické líčení těchto dějůw. Nic neplatno, že Aeneas Sylvius to wše klade ještě do žiwobyti Žižkowa; on i wítězství u Austru ještě Žižkowi přepisował.

63) Contin. Benessii minoritae ap. Dobner, IV, 73. To datum dobře srownává se s Eneášem Sylviem, mluwícím o trojměsíčním dobýwaní Břelawi.

64) Andreas Ratisbon. in Diario sexenn. l. c. pag. 28, 29.

bůh! wezměte sobě to w rozum, a sjednejte se nějak, 1426 abyste sobě statečně pomáhali a tak hanebně nebyli od těch chlapůw swého odlaučení.“⁶⁵ Ale na slova tato nic se neohlédaje, mřil se pan Oldřich se všemi obcemi Tábořskými potom ještě bedlivěji, nežli předtím.⁶⁶

Nachází se zpráva, že ještě za času dobývání Břeclawi přišlo bylo králi Sigmundowi nové poselství od Pražanůw, chtějících wejiti s ním w umluwu, a že on proto kázal wyprawiti se Oldřichowi z Rosenberka do Prahy, aby wyskaumal, w čem ta wěc záleží; ale že konečně i tento pokus, jako všichni předešli, zůstal bez aučinku.⁶⁷ Newíme, w jakém poměru k opětowanému jednání takowému stál vládnaucí w Praze kníže Korybut; ale podobá se prawdě, že ztratiw již dáwno pro sebe i naději i žádost kralowati w Čechách, a zamítán jsa ode strýcůw swých Polských, nejen neprotiwil se smření Čechůw se Sigmundem, ale že i sám chtěl jemu býti nápomocen, a zaslaužiti sobě skrze to aspoň náhrady a odměny jinostranné. Již zajisté bylo té doby w Praze, ne bez jeho přičinění, počalo zmáhati se welice smřšení papeži přízniwější a spokojující se asi tím, čeho někdy M. Matěj z Janowa byl žádal; již směli ozýwati se hlasowé, hanící netoliko předešlé boření klášterůw a kostelůw i tepání obrazůw, ale i držení statkůw někdy církewních skrze osoby swětské; mluweno již nepokautně o swatokrádeži, kdokoliby takowá zboží sobě přiwlastniti hleděl; chwálena potřeba státi w poslušenství církwe i

65) Archiv český, I, 27. Sigmund mluwě o hubení pánůw skrze „chlapy,“ naráží patrně na tehdejší dobývání Poděbrad skrze Tábořy a Sirotky.

66) Smlauwy čtvery, jež ode dne 11 Nov. do 8 Dec. 1426 se stranau Tábořskau uzavřel, poznamenány jsau w Archivu Českém, III, 497. 498.

67) Windek cap. 148 p. 1191.

1426 papeže a. t. d. ⁶⁸ Úcta k Husowi a k učení jeho zachováána sice, i hájena vždy potřeba přijímaní pod obojí: ale všecy smělejší sady netoliko bratří Tábořských, nýbrž i Wikleřowy vyhlašowány již zjewně za kacřfské, aneb aspoň za bludné a pohoršlivé. Kněží a mistři Pražští, kteří směru takowému nad jiné howěti se zdáli, byli zejména Křiřtan z Prachatic, Prokop Plzenský, Jan Příbram a Petr ze Mladenowic. Zvláště pak M. Příbram, „nejopowrženější mezi lidmi hřišník, ale každého kacřfstwí a zvláště wikleřského a pikartského bedliwý pronásledownik,“ (jakož sám se nazýwal) ⁶⁹ jal se byl tak důtkliwé haniti Wikleřa i spisy jeho, že myslí obywatelstwa Pražského tím welice pobauřeny jsau. Nejen zajisté smělejší husité řeči jeho uraženi se býti cítili, ale i mírnější kaliřníci mnozí počali se báti, kdyžby Wikleř byl kaceřowán, žeby pak i Hus, Wikleřa chwáľiwší a následowawší, kacřfstwím nářikán býti mohl. Proto držány 25 Dc. jsau o wánocích roku 1426 na universitě Pražské, u přítomnosti kniřzete Korybuta i welikého posluchačstwa, weliké hádky mezi týmž M. Příbramem a M. Petrem Englišem, který nad jiné horliwěji a důkladněji jal se byl šířiti a hájiti učení slawného krajana swého; ⁷⁰ wedle

68) *Sron.* články tiřtěné w Archivu Českém III, 263. 264; též usneření synody Pražské, pod arcibiskupem Kunratem w měsici čerwnu 1426 držané, jeřto tiřtěno jest we Procházkowých Miscellaneen (Pr. 1784) na str. 315-324.

69) „Ego vilissimus omnium hominum peccator, verumtamen omnium haeresum et praecipue Wikleřisticae et Picardicae haeresis sollicitus persecutor“, tak stojí we půwodním a wlastnoručním jeho spisku, zachowaném w rkp. kapituly Pražské, D. 49 na listu 326.

70) „Qui M. Petrus fecit plura opuscula seu tabulas abbreviatas ex sententiis potioribus librorum Wikleř, quasi quaedam commentariola et explanationes breves ipsorum librorum, ut quod Wikleř obscure poneret, ipse simplicibus planissime aperiret; et quod ille involutis argu-

něho pak zvláště mistři Jakaubek i Rokycana ujímali se 1426 učitele někdy Oxfordského. Nejtužší spor veden, jak obyčejně, o transsubstanciaci a kterak jí rozuměti sluší. Kdyby se bylo šlo směrem Příbramovým, kališníci z pauhé opposice proti wikleřismu a proti smělejšímu husitství byliby cauwali vždy blíže k Římu, ažby téměř z nedojípky byli oclli se opět w lůně církwe katolické, a všecky jejich dosawadní snahy a strasti bylyby ukázaly se co pauhé poblauzení s cesty, co škodliwé sny, neměwší práwa k životu. Nastalaf tudíž doba, we kteréž rozhodnauti se muselo, mělli husitismus kromě sekty Tábořské a Sirotců ještě jaké samostatné jádro života, ručící za organické wywíjení se we budaucnosti.

Kníže Korybut přispíšil sám rozhodnutí otázky této, ale 1427 ne ku prospěchu swému. Spoléhaje na zdánliwau přewahu strany Příbramowy w Praze, a chtěje i získati sobě zásluhu a sláwu we křesfanstwu z uwedení zase husitůw ku poslušenství církwe, i udobřiti opět oba strýce swé Wladislawa i Witolda, wyprawil podtají zvláštní poselství ku papeži Martinowi, a oznámil jemu také písemně, že Čechowé hotowi jsau wrátiti se do lůna církwe, budauli od stolice papežské nepostředně slyšení. W čemby sice vlastně slyšení takové dle aumyslu Korybutowa bylo záležeti mělo, neudává se we zprávách nás došlých: papež ale skloňowal se k němu jen na ten způsob a s tau wýslownau ohradau, že Čechowé přijdauce před papežskau stolici, měli obwyknauti naprosto jejimu poučení a rozsudku, nikoli ale hádati a rownati se teprw o wíře. K tomu smyslu psal také králi Wladislawowi a knížeti Witoldowi, aby postawili se za prostředky, požíwající prý wětší u

mentis et sententiis dissereret, iste brevibus verbis declararet etc. Quae quidem scripta scil. Johannis Wiclef et propria, quia se defendere sponndit, reatum duplicavit,“ dí týž M. Příbram na témž místě.

1427 Čechův důvěry, nežli král Sigmund.⁷¹ Ale takovéto jednání a mření se, w němž wítězowé co kající hříšníci a poblaudilci samoděk měli dáwati se posawadnímu nepříteli na milost, nebylo nikoli w umyslu wětšiny ani mírných kališníkůw samých. Tehdáž mezi mistry a kněžimi Pražskými již *M. Jan Rokycana*, kazatel we hlawním kostele Matky boží u Týna, požíwal nejvyšší moci a wážnosti; muž newšedních ducha darůw, pošlý z chudých rodičůw w arcibiskupském městě Rokycanech, ale na universitě Pražské nad jiné učeností wyniklý, řečník wýmluwný, powahy pewné a nechrozené, obcowání bezauhonného, ale husita horliwý; ačkoli spráwa duchowenstwa w Praze nebyla jemu toliko samému swěřena, wšak on přewahau ducha swého wedl ji skutečně. Wedle něho počal již wynikati také kněz *Martin Lupáč* ze Chrudími, jemu we mnohém ohledu neli rovný, aspoň podobný; a i dějepisec náš, *M. Wawřinec z Březowé*, obrátil byl w těchto létech na sebe pozor zwláštňi přičinliwostí swau w duchu Rokycanowě, a spolu odporem proti zpátkujícímú směru Přibramowu. Mezi měšťany pak, ježto duchem podobným se wyznamenawajíce, w obci nad jiné předčili, jmenují se kromě známého již Korybutowa odpůrce Jeronyma Šrola, zwláště František Šilink, Hedwika krejčí, Matěj Smolař a Wáclaw Štraboch. I mezi knížecími důwěrníky a služebníky našli se mužowé, kterým takowé blížení se k Římu, jaké Korybut byl strojil, nikoli po

71) *Raynaldi* (ad ann. 1427 §. 10) dáwá o tom psaní papežowo ku králi Sigmundowi (dd. Romae, 11 Sept. 1427,) a w něm tato slowa: Notare in ipsis nostris literis debuisti, quomodo ipsos volebamus audire, ita scilicet, si venirent parati stare nostrae determinationi, nobis et ecclesiae de cetero parituri. Sic enim erat haereticis audientia concedenda, non discussionis et disputationis gratia, sed informationis et instructionis eorum, ne fierent ex desperatione veniae duriores.

mysli nebylo. Proskakující o něm temné powěsti⁷² bu- 1427
dily podezření, různice a nepokoje w městě, i dávaly pří-
činu ke tvoření se nových stran a rot mezi Pražany.
Když pak konečně ze přejetých o tom psaní wyjewil se
celý Korybutůw aumysl, u veliký čtvrtek dne 17 dubna 17 Ap.
ráno, kněz Jan Rokycana na kázání oznámil jej lidu obec-
nému a způsobil tím veliké w Praze zbaufení: udeřeno
na poplach, lid sbíhal se we zbrani po ulicích a námě-
stích, wolaje na zradu a zrádce; ⁷³ dva knížecí dvořané,
Swojše ze Zahrádky a Jan Rozwoda ze Stakor, přjmím
Rameš, w čele ozbrojených zástupůw zmocnili se osoby
Korybutowy we dvoře králowě na starém městě, a po-
držewše jej we dne pod stráží, wečer wedli jej okukle-
ného na hrad Pražský; pak mistři Křištan z Prachatic,
Jan z Příbrami, Prokop Plzenský, Petr z Mladenowic a
jiných osob wice zatčeno jest a wsazeno do wězení na
radnici. Straña Rokýcanowa přewratem tím dostala se na
wrch, jestli ne bez boje, aspoň bez krwe prolití, a o hle-
dání milosti a odpuštění w Římě nebylo napotom ani řeči.
Po welikonoci wezen jest Korybut podtají do Boleslawska

72) Pan Jan z Wartenberka i z Dėwina již přede dnem 12
dubna 1427 ujištował w Žitawě, že Pražané „welden
sich gerne wedir vmme thun, wen ymant were, der dor
czwischen in teydingen welle, dem sy getruwen mochten,
nue In der Koning alzo verre ist.“ (Dle psaní
chowaného w archivu Kraloweckém w Prusich.)

73) W písni sawěké o této věci, která pod jménem „Praž-
ská příhoda“ tištěna jest w dílu opozděném Starobylých
Skládání, (wyd. od W. Hanky w Praze, 1823, str.
228—233,) prawi se, že dvořané Korybutowi, s we-
čera z města wyjedúc, | jeho wše tajemstwie wědúc, |
wrátie se zasě do Prahy, | wedúc s sebú jeho wrahy; |
káží k šturmu udeřiti | a jmú se lidi būřiti. | Kněžie
Týnští (t. j. Rokycana oc.) nemeškají | s bohem na rynek
wyskočiti | wolajíc: dobrá družino! | o násť jest to ulo-
ženo. | Tu sú na lidi wolali, | že zrádné listy přejali“
atd. *Srwn.* Staré letopisy na str. 70. 71.

1427 na hrad Waldštejn a dán tam panu Walečowskému do vězení tak, že věrní jeho, mezi nimiž vynikal zvláště Hynek z Waldštejna, o bytu jeho ani se nedověděli; jati mistři, bywše učastníci jeho v podávání se pod pa-
 25 Ap. peže, vypovězeni jsau (dne 25 dubna) z města; Poláci,
 2 Mai knížecí družina, dne 2 máje musili opustiti zemi českou. W těchže dnech, wedením zvláště M. Jakaubka, ohlášení jsau w Praze článkové, pro zachování prý swornosti a pokoje, wyměřující určitěji, co a jak věřiti a kteraký způsob i řád věcí křesťanských zachováwati se má; ⁷⁴ jimi postaweny jsau prawému kališnictwu známky a obrady jak proti učení Římskému, tak i proti bratřím Tábořským a Sirotkům. Co do článku o transsubstanciaci, o kterýž mezi všemi sektami husitskými nejwětší býwaly spory a záwady, předpisuje se tam wyznání takové: „že we swátosti oltární widomé, kteraužto sám Kristus, jeho učenníci a jiní swatí w prawdě chlebem nazývají, jest diwným před smysla i rozumu našeho očima skrytým obyčejem prawé tělo pána našeho Ježíše Krista, kteréžto přijato jest z panny Marie, umřelo na kříži, z mrtvých zkríšeno a sedí na prawici boha otce všemohaucího;“ to že má sprostě věřiti se, a nehledati ani nepřijímati wykladůw nowě wymyšlených sebe wtipnějších a wždy nesnadných i neužitečných, — čímž se patrně čelilo netoliko proti Tábořům, ale i proti M. Petrowi Anglickému zvláště. Z té příčiny stalo se, že důmyslný tento cizinec, odděliw se od Pražanůw, přistaupil nejprw k Sirotkům a konečně k sektě Tábořské, i stal se nazadlauho jedním z čelných učitelůw jejich.

74) Tištění jsau w Archivu Českém, III, 261—264.

ČLÁNEK ŠESTÝ.

PROKOP WELIKÝ. PŘECHOD K OFFENSIVE. ČTVRTÁ WÝPRAWA KŘIŽÁCKÁ.

Známka nové doby. Wítězné wpády do Rakaus i do Slezska. Čerwená hora i Zleby. Kardinal Jindřich Anglický, legat proti Čechám. Sném říšský we Frankfurtě. Čtvrtá kruciata w Čechách, obležení Střibra, autěk Němcůw a dobytí Tachowa. Přísměří u Plzně. Wpád Koldšteinského a Smiřického do Prahy; Korybut ze země wyweden. Dobývání Kolína. Nowý sném we Frankfurtě; všeobecná daň „na Husity.“ Hádání na hradě Žebráce. Jízda do Uher a po Slezsku; opětné wpády do Rakaus i do Bawor. Nečinnost w Němcích. Bechyně i Lichtenburk; boje u Chrastawy a we Kladsku. Sjезд krále Sigmunda s Prokopem Welikým w Prešpurku. Sném weliký w Praze. Panna Orleanská. Rozbroje mezi Starým a Nowým městem Pražským. Nowé hádaní mezi M. Příbramem a Petrem Anglickým. Weliké jízdy do Lučice, do Mělně, do Foitlandu, do Frank a do Bawor.

(R. 1427 Apr. do 1430 Febr.)

Pád Sigmunda Korybuta značí w dějinách husitských 1427 onu dobu, kdežto národ český osmiletým wálčením utrápený počal již chladněji wážiti jak přičiny a účinky, tak i prospěchy a škody z úsilného namáhání swého, a kdežto drahný lidu počet, nabažiw se i pohrom i wítězství revolučních, roztaužil se byl po míru stůj co stůj. Té chvíle již ono nadšení, pošlé z opojenosti ducha ideami

1427 nowými, ona blauzniwá obětawost a podnikawost, ježto w prwních létech byly hnaly tolikero zástupůw do zbraně, chaběly a hynuly čím dále tím patrněji; ba sama swoboda duchowní, přičfc se prospěchům hmotným a potřebám wezdejšího žiwota, ostudila se byla mnohým, a reakce táhla se již netoliko proti upřílišení w nowotách, nýbrž i proti nowotám samým w sobě. Nicméně předce znylíli se byli ti, kteří na přirozené toto myslí lidských unawení stawili naději, žeby lze bylo zrejdowati Čechy do starých kolejí zase. Wětšina zajisté, taužíc po míru, nechtěla předce nikoli odřkati se toho, co již byla uznala za prawdu; a čím wětší oběti přináseti byla hotowa, tím bedliwěji stála o jednání a urownání jen takowé, ježtoby prawdě nebylo k ujmě a k úrazu.

Žádajíc tedy strana tato, aby církew křestánská obrátila se poněkud za hlasem a příkladem českých reformatorůw, newíme, bylali sobě auplně powědoma celého dosahu a dowahu požadawkůw swých. Hierarchie Římská, zdědiwši po prwních křestanech saustawu prawd spasitelných a umění panowničí po swětowládném Římu, hned od počátku swého zmocnila se byla důmyslem i důsledem podiwu hodným všech oněch žiwlůw, na kterých zakládal se prawý pokrok ducha lidského, a tudíž také blaho nejen osob, ale i národůw celých. Jakkoli rozdílný může býti saud o tisíciletém zrůstu jejím w podrobnosti, to wždy jisté jest, že celé austrojí její rozwinulo se bylo přirodně, a že moc její, powlowně sice ale neodolatelně, přemáhala swět. Wěk po wěku přicházeli národowé nowí kořit se Římu a přiznáwat se k zákonům jeho; panování jeho bylo tím utvrzenější, čím wíce zakládalo se na moci a přewaze duchowní. I tak wšeo-
becné bylo přeswědčení w myslech lidských o božském powolání a práwu církwe Římské, že ani sebe zjewnějši auhony náčelníkůw jejích nezrušily wíry w její neomyln-

nost. Hlasové, wolawší již arci dosti hlučně na oprawy ¹⁴²⁷ we hlavě i w audech církwe, táhli se byli přece wždy jen k osobám a k austrojí wnějšímu, nikoli k saustawě hierarchické a wěroučné samé w sobě. A nyní ponejprw moc ona swětowládná, ono náměstnictwí boží na zemi, jemužto samoděk kořili se králowé i národové, mělo nejen snášeti w malé zemi zjewný proti sobě odboj, ale i wyjednawati a rownati se s ním, i powolowati žádostem a podáwati se wůli jeho! I což mohlo ještě býti prawého, swatého a bezpečného na swětě, jestliže i sama nejwyšší autorita církwe stáwala se pochybnau?

Tolik aspoň uznáwalo se již nyní w Čechách, že wítězstwí doma nabytá sebe hojnější nepostačowala skloniti Říma ku concessím jakýmkoli, ale že bylo potřebí obrátiti do krajin jeho vlastních ony potoky krwe a zážehy měst i wesnic, kterými on nepřestáwal nawštěwovati zemi českau. Nedostatkem takowéhoto wědomí a přeswědčení točily se byly věci české již od několika let we kruhu záhubném, netoliko k cíli swému se neblížice, alebrž přirozeným unawením samy téměř ku konci se chýlíce. I bylotě znamením a důkazem, že we hnutí husitském zračily se přece skutečné potřeby národu, když i po takowéto wniterné proti němu reakci ještě wyskytowalo se životní energie dosti ku pokroku na dráze nastaupené. Hojně a snažné pokusy o mír we smyslu českém mījely se s opravdiwostí od strany Římské, pokudkoli tato sama neucítíla všech nehod z nemíru we wlastech swých. A i tu potřebí bylo teprw zkušenosti opětowané a pohrom omračujících, aby uznala konečně potřebu jednatí a mířiti se na základech nowých a we křesťanstwu ještě neslýchaných. Uzawřeno tedy w Čechách, dle zásady Římské, že „trýzeň napomáhá rozmyslu,“ ⁷⁵ cho-

75) Vexatio dat intellectum.

1427 pítí se offensivy a nawštěwowati napotom nepřátely we vlastních sídlech jejich tím samým obyčejem, kterým země česká od nich dosawad nawštěwowána byla. Hlawní půwodce rozhodného toho w dějinách husitských obratu byl přední wůdce Tábořský, kněz *Prokop Weliký*, kterýžto již po bitwě u Austí snažil se byl zanesti wálku přes hranice české, a co wojwoda, nerownalli se Žižkowi genialností wálečnickau, aspoň předčil jeho duchem a rozhledem politickým. Také wrch moci w národu octnul se brzy takofka z nenadání w rukau jeho; ač mželi řeč býti o wrchu moci tam, kde národ rozdělený a rozsápaný we strany a roty, neznal wíce organické jednoty celku swého.

Hlawní tedy ráz a obsah nowého článku dějin husitských naskytuje se w tom, že po Korybutowu odstranění Pražané i šlechta postaupili opět wrchní vlády stranám krajným, Tábořům totiž a Sirotkům, kteřížto jali se nabhati výbojem do krajin okolních, ne pro panování w nich, ale pro donucení strany odporné k umíření se na základu rovnosti, i také aby cizí kořisti nahradili nauzí domácí, powstalau skrze dlauhé zanedbání řádných žiwností swých. K výprawám těmto zahraničným pojilo se doma dobývání jednotlivých ještě hradůw strany královské, aby na překážku nebyli. W poměru k rostaucímu nebezpečí rostly také na straně Římské nejen úsilí k odporu, ale i opravdowost k míření se, a však ještě wždy bez prospěchu.

Táboři a Sirotci ještě před jetím Korybutowým činili byli opětowané wpády do *Rakaus*. Již o nowém roce 1427 jeden zástup jejich wypálil a obořil byl tam kláštery Swětlau i Altenburk a několik jiných míst.⁷⁶ Potom w měsíci březnu wrátili se Čechowé u wětší síle, asi 12Mar 16.000 bojowníkůw, a jawše se dne 12 března dobýwati

76) Link Annal. Claraevall. p. 92. Kurz Albrecht II, 118 až 122.

města Swětlé, pozejtří podstaupeni jsau bojem od wojska Rakauského, jehož wůdcem byl pan Reinprecht z Walsee, a s nim pan Lipolt Krajř, páni z Majsowa, z Lichtenšteina, Puchheima i Neinperka. W bitwě té nad míru krwawé utrpěli Táboři nejprwé škodu, ztratiwše i některé prý wozy swé: konečně ale porazili Rakušany tak ukrutně, že jich prý přes 9000 na místě zahynulo a s kořistí welikau také korauhew páně Reinprechtowa wítězům do rukau se dostala. ⁷⁷

W měsíci máji táhlo wojsko Táborské a Sirotčí, w síle asi 18.000 mužůw, wedením obau kněží Prokopůw i Welka Kaudelnika z Březnice, přes Jablonské hory do Lužice a do *Slezska* ponejprw. Město Žitawa, we kterémž tehdáž kapitula Pražská měla sídlo swé, chystalo se tím silněji k obraně, že posádka jeho rozmnožena byla křižowníky Pruskými a pomoci od jiných měst i knížat sousedních poslanau, ku př. 1000 muži, kteří dne 9 máje ze Zhořelce tam přispěli, 300 brannými z města Lubna a t. d. Pročež když dne 11 máje wojsko české blížilo 11 Mai se k městu, Žitawané u welikém počtu vytáhli proti němu do pole: ale dříwe nežli s nepřáteli setkali se mohli, padl na ně strach weliký, tak že utíkawše u náramném dawu tiskli se do bran městských zase; Čechowé pak přichwátawše za nimi, pobili jich množství u bran, a

77) *Chron. collegiati Prag. MS.* Anno dom. 1427 in junio commissum est grande bellum in Austria, et prostrati sunt Australes ante civitatem Swietla per Taboritas, et caesa sunt ibi Australium plus quam novem millia hominum, et praeda multa capta est, et specialiter istorum dominorum de Austria, domini Rainprecht de Wolse, cujus et vexillum receptum est, domini de Maisow, D. Lichtensteiner, D. de Puchaim, D. Lippoldi dicti Kragerz, D. de Neinper et aliorum quam plurimorum. Srown. Kurz l. c.

1427 mezi nimi také hejtmana městského Hanuše z Jenšdorfa.⁷⁸

Za tím nechtěwše meškati se dobýwáním města silně osazeného, táhli husité dále k Hirsfeldu, Ostrohu a Bärnštatu, celau krajinu pleníce a pálice; a pak, nechawše Zhořelce stranau, obrátili se k městu Lubnu. Rytíř jeden za Lubnem osedlý, jménem Hartung Kluks, sebral se byl asi s 300 brannými, chtěje Lubnu přispěti ku pomoci: ale nežli se přiblížil, husité již město byli obehnali, a zwěděwše o Hartungowi, podskočili zástup jeho w lesíku blízkém i pobili tak, že rytíř sám pátý sotwa odtud wywázl. Pak pustili teprw autok na město, jehož pak na-

16 Mai zejťří, totiž dne 16 máje, mocí dobyli, a obywatelstwo tudíž bez milosrdenství vražditi se jali, zvláště kněží, kteří byli podpalowali měšťany k udatnému se bránění; ti utekše se posléze spolu do kostela, tam zahynuli wšichni. Po plenění a vypálení Lubna táhli Čechowé bez meškání k Lemberku dále, a i zde opakowalo se cosi podobného, jako před Lubnem. Zástup zajisté wojska slezského, kteréž pod panem Stošem hejtmanem Swidnickým u Kolperka walně se sbíralo, pospíchal byl usaditi se na Lemberku: ale dříve nežli přitáhl, již Čechowé předběhše jej, postavili se mezi něj a město, a swedše boj s nepřáteli, pobili jich na místě ke třem stům, a mnohé utopili w řece Bobru. Pak nebawiwše se dále před Lemberkem, we dwau velikých haufech táhli wálečně proti wojsku polem u Kolperka ležícímu. Welitelé tohoto, páni Stoš a Unruh, umfnili celau mocí swau čeliti nepřátelům, i vytáhli tudíž proti nim: ale sotwa že honci čeští zjewili se, Slezáci přestrašení w největším zmatku počali utkati, kam kdo mohl, a nejwíce cestau k Lehnici aneb k Jaworu, takže Čechowé stíhajíc je, pobili a zjímali jich drahně i dobyli kořisti hojně na wozích dostižených. Pak teprw

78) Scriptores rer. Lusatic. (Goerlitz 1839) I, 357. Poeschek Gesch. von Zittau, II, 521.

vrátili se ku Kolperku zase, jehožto zmocnili se dne 19¹⁴²⁷ máje téměř bez odporu: však obyvatelé, kteří tam byli^{19 Mai} zůstali, utekše se na věže, počali odtud brániti se. I zahynuli sice mnozí podkopávaním a bořením věží z dole, neb podkládaním ohně, pro kterýž se i vzdávati musili: ale ti, kteří utekli se byli na věže kostelní, ubránili se tam. Čechové zajisté, nebawiwše se w Kolperku dlanho, po wytráwení a wypálení jeho nawrátili se cestau mimo Jawor a Bolkenhain do Čech zase. To pak widauce knížata Slezští, se zástupy rychle sebranými táhli za nimi w patách až na hranice proti Trutnowu: ale netraufajíce sobě podstaupiti je bojem, wrátili se odtud zase domůw. Kořist na zlatě, stříbře, rauše, knihách a jiných drahých věcech, jež Táboři a Sirotci z prwní této swé jízdy Slezské do Čech přinesli, brána byla všude na slowo; a zajatého dobytka přihnali pry s sebau w takowé hojnosti, že prodávali 15 kraw za dvě kopy grošůw.⁷⁹

Dřiwě pak, nežli Táboři a Sirotci ze Slezska se wrátili, spojenci jejich Hradečtí, Jaroměřští, Dworští a Náchodští s panem Matějem Salawau z Lipy položili se byli před hrad Čerwenau horu nad Upau, náležewší tehdáž panu Hynkowi z Dubé a z Náchoda, seděním na Abrspachu, hejtmantu někdy králowu na Jaroměři a ukrutnému podobojích nepříteli. Wracujíce se tedy zvláště Sirotci, připojili se k těm, kteří dobýwali Čerwenéhory, až posádka její okolo letnic (8 čerwna) umluwau vzdala hrad, propuštěna bywši 8 Jun. odtud na swobodu; po čemž týž hrad wypálen a zbořen jest. Táboři mezitím osadiwše Jaroměř, wypudili odtud kněze Sirotěho a uwedli tam swého. Pak obě wojska

79) O jždě té celé dáwa zpráwy nejširší Martin von Bolkenhain in Script. rer. Lusatic. l. c. II, 356—359. Hermann Corner p. 1275. Bartošek p. 153. Staří letopisowé str. 71. Sigm. Rositz ap. Sommersberg, I, 75. etc.

1427 po letnicích jala se dobývati Žlebůw, w jichžto držení byl pan Hašek z Waldšteina, králůw nyní služebník. Swezše drahně prakůw i děl před hrad i město, saužili je tak krutě, 24 Jun že již po krátkém čase, dne 24 čerwna, také Žleby umluwau poddawše se, potkaly se s osudem podobným, jako Čerwená hora.⁸⁰

Král Sigmund netoliko celý rok 1427, ale i léta 1428 ještě zdržowal se w dolejším Podunají, w Sedmihradsku, Walašsku a Srbsku, chtěje hájiti krajin těchto proti Turkům, zvláště an kníže Srbský Štěpan Lazarowic byl w září 1426 dal se i s národem swým w ochranu jeho. Za tau příčinau nešly w době této žádné nowé od něho proti Čechům výprawy, a všecka péče o potlačení husitstwa padala jen na papeže a na knížata Německá samy. Nicméně ani opodál nespauštěl král oka swého s wěci českých; a uslyšew o wyjednávání Korybutowé w Římě i. o prostředkowání Polákůw a Litwanůw mezi papežem a Čechy, rozhorlil se byl welice proti Martinowi V, z newděčnosti ho wině; mněl zajisté, že, budauli Čechowé onau cestau smřeni s Římem, Poláci a Litwané potáhnau z toho korunu českau k sobě. Pádem Korybutowým zmizela nesaže tato. Papež ale tím horliwěji přičiňowal se o swolání nowé kruciáty proti Čechům. Již roku 1426 obrátil byl zvláštní zřetel swůj ke bratru někdy Anglického krále Jindřicha IV, *Jindřichowi z Belfortu* biskupu Winchestereskému w Anglii, powýšiw jej, jakož i Jana Železného biskupa Olomuckého, na důstojenství kardinalské se zvláštním ohledem proti husitství; nowý zajisté kardinál onen, co strýc wéwod Jana z Bedfordu a Humfreda z Gloucestru, kteří po smrti bratra swého Jindřicha V (+ 1422) wládli Anglií a Francií, a co muž we wěcech swětských welmi zkušný, zdál se Martinowi V nad jiné spůsobilým

80) Bartošek p. 153. Staří letopisowé str. 71—72.

býti, aby postawen byl w čelo křesťanstwa proti kacířstwu 1427
 co den nebezpečnějšímu. Pročež již 18 března 1427 jme- 18 Mar
 nowal jej legatem stolice apoštolské w Čechách, Uhřích
 a Němcích s mocí nejrozsáhlejší, prose ho snažně, aby
 uwážal se w auřad ten čím těžší, tím slawnější a zaslau-
 žilejší; samé jméno jeho, jméno rodu královského a wi-
 tězného, že zastraší nepřátely církwe tím wíce, čím chwal-
 nější prý jde powěst o vysokých ctnostech, o maudrosti,
 zkušenosti a umělosti osoby jeho. Pročež tím wětší, a jak
 sám prawil, newyslownau radostí naplnilo jej psaní kar-
 dinalowo, dne 15 čerwna z Mechlína w Belgii dané, jimžto 15 Jun
 nowý legat papežský, přijaw na se auřad ten, oznamowal,
 že se wší rychlostí připravuje se k boji pro ochranu wíry
 křesťanské. ⁸¹ Rozumí se, že stejnau dobau ode dworu
 Římského wše, co jen možné bylo, wynaloženo jest, aby
 zwlášť w Němcích pobudil se duch celého národu ku po-
 wstání u wětší nežli kdy síle a opatrnosti. W zemích
 těchto zwlášť bitwa u Austi způsobila byla wšeobecnější
 proti husitům opravdowost, jakož doswědčuje mimo jiné
 i příklad ten, že již na počátku roku 1427 rytířstwo we
 Francích, sšedši se walně do Bamberka s markrabí Brani-
 borským Fridrichem a biskupy Bamberským i Wircburským,
 zřídilo se dne 15 ledna we zwláštní spolek wojenský proti 15 Jan.
 bezbožným newěrcům w Čechách, ⁸² na ten způsob, že
 audowé jeho pustiwše ode všech turnajůw a jiných kra-
 tochwilí swětských, slíbili obracetí wšecken na ně dosa-
 wad wedený náklad k rytěřowání duchownímu a k nowé
 tabuli cti, zwoliwše sobě za nejwvyšší wůdkyni nebeskau

81) Viz o tom wíce u Raynaldu ad ann. 1427, §. 1—3.

82) Přední muži rytířské společnosti té jmenují se Jan hrabě
 z Wirtheimu, Wilém hrabě Kastelský, Kunrat Schenk
 z Libenberka, Erkinger ze Saunshaimu (předek nynějšího
 knížecího domu Šwarcenberského), Arnolt ze Šekendorfu,
 Kunrat z Aufsess a j. w.

1427 pannu Marii, a za korauhew obraz její s Jezulátkem w náručí, z jehožto rukau sw. Jiří kleče přijímá wěmec díky;⁸³ ke dni 15 čerwna nejprw příštího zawázali se všichni postawiti se u Chebu a táhnauti odtud do boje dále na vlastní náklad swůj; knížata pak slíbili jim, že swolajíce sněm říšský do Mohuče na den 9 února, přičiní se wší mocí, aby stejným časem říše celá powstala k wálce. I ačkoli sněm onen ke dni řečenému rozepsán jest, newědomo však, sešelli se skutečně a nebylli raději zase odročen; aspoň jisté jest, že teprw na druhém sněmu, který do Frankfurta swolán a tam, po hlučném rokowání, památným zápisem dne 4 máje 1427 skončen byl, stala se uzawření důležitá, která dáwala naději podstatnou, že tenkráté odboj kacířský trestem dáwno zaslauženým konečně dostižen a pomstěn bude. Obsah sněmowního snešení byl následující:

Po celé říši Německé stane mír zemský a minau všechny domácí wálky i půtky, aby všickni stawowé říšští bez překážky chystali se do boje proti kacířským Čechům. W neděli den swatých Petra i Pawla (29 Jun.) stůjíte čtwera walná wojska na hranicích českých pohotowě, aby w témže dni se čtyr stran najednau do země wtrhnauti mohla: od západu knížata i biskupowé Rýnští, Nizozemci, Elसानé, Šwejcáci, Šwábowé, Frankowé, Bawo-

83) Kromě zápisu ode dne 15 Jan. 1427, chowaného w Králowci, mluví o tom také Andreas Ratisbon. in dialogo w tato slowa: *militaria exercitia, ludos et solatia, quae hactenus in hastiludiis et torneamentis agere consueverunt, in impugnationem haeresum et errorum convertere decreverunt, eo videlicet modo, quod totius negotii armiductrix, vexillifera, signumque vexillare sit et esse debeat imago — virginis Mariae etc.* Srwn. Raynaldi ann. 1427 §. 3 (ku konci). Ten jest půwod towaryšstwa sw. Jiří, o kterémž později několikráté zmínka se stane.

řané a jiní; od seweru wéwoda Saský se Sasy horními a 1427
dolními, Durinčané, Hesowé, Braniborci, arcibiskup Magde-
burský s biskupy swými, wéwodowé Brunšwický, Meklen-
burský, Pomorský a jiní; od východu knížata Slezští se
stawy a městy Lužickými a křižowníky Pruskými; od ji-
hu Rakauský kníže Albrecht s wojskem králowým a s
arcibiskupem Salcburským i jinými těch krajin knížaty a
biskupy. Všude s padesáti mužůw wyprawen buď jeden
branný do pole, čímž počet těžkých oděncůw wzejde na
36,000, lehké jízdy a pěchoty nepočítaje; a wšeka
tato wojska wtrhnauce do Čech, hleďte spojití se tam
w jedno; každé z nich opatřte se zvláštními hrad-
bami wozowými, též náležitým počtem děl, haufnic,
tarasnic i ručnic a mistrůw puškařských i čehokoli k
wálce potřebí; až na hranice české wypraw se každý
na swůj vlastní groš; pak woleni buďte desátníci, set-
níci a tisícníci, a prohlášena i zachowáwana buď pří-
sná kázeň we wojště; nejvyšší welení stůj při kurfirstech
a kohož oni k sobě na to připojí; w zemi nepřátelské
nehýbej se nikdo nikamž, leč na rozkaz hejtmanůw swých;
bojowníci chodte pilně ke zpowědi a k užíwaní swátosti
oltářní; lidé laupežní a swárliwí, opilci, kostkáři, zlolajci,
swobodné ženy a t. d. nebuďte nikoli trpeni ale trestáni
a wymítáni; kdokoli pořádku tomuto se zprotiwí, aneb
nestatečně na autěk se dá, buď prázděn říše německé
na wěky i s ženau a dítkami swými a t. d. K zapra-
wení obecných autrat při wálce jednáno jest o tak řeče-
nau „daň husitskau“ w říši; we králowské proposici žá-
dalo se s každé osoby stáří wyše 14 let, mužské i žen-
ské, kdokoli má jmění wyše tisíce zlatých, aby dáno bylo
jeden zlatý, kdo dvě stě zlatých a nad to, půl zlatého,
a kdo méně, šest penízkůw Štrasburských: ale sněm ne-
ustanowil se o této wěci na ničem, leda že s každého
žida w říši jeden zlatý platiti se musel, a že sbírky peněz

1427 odpustkových nejen po Němcích rozepsány jsau, ale i na Itálii, Dánsku, Skandinawsku a Polsku jich žádáno, ⁸⁴ an papež rozkázal byl placení desátku po celém křesťanstvu ku pomoci vojska křížového, ač tomu duchowenstwo málo kde obvykati chtělo. ⁸⁵ Pozoru hodno jest, že dle nadřeceného usnešení sněmowního již tehdáž počali byli Němci všímati sobě a následowati českého umění wálečného, nařizujícíe netoliko wozové hradby u wojště swém, ale i přisnější kázeň wojenskau dle příkladu Čechůw.

Aučastenstwí w nowé výprawě této bylo tudíž weliké po všech krajích říše Německé, ačkoli méně u knížat, nežli w národu. Špatný zejména příklad dán byl od Mohuckého arcibiskupa Kunrata, jenž nepřestáwaje wálčiti doma s lantkrabí Heským, newyprawil lidu swého proti husitům; jiní pak pánové dostawili se sice w čas a místo určené, ale s menší mocí, nežli se očekáwalo. Nicméně přičiněním zvláště obecného lidu sešel se přece tak walný počet bojownikůw, že při dobré zprávě bylby postačowal ku potlačení Čechůw; sám kardinál Jindřich přispěl byl osobně s tisícem střelcůw Anglických; Němcůw pak počítalo se, dle jedněch, až k 80.000 jezdcůw, dle jiných pak až prý ke 200.000 branných lidí wúbec. ⁸⁶ Již ten týden po sw. Petru a Pawlu stáli hojni zástupowé, jakož umluweno bylo, na hranicích Českých; wéwoda

84) Windek cap. 149, 150, pag. 1191—1200. Gudenus, IV, 158. Neue Sammlung der Reichsabschiede, I, 120 flg. Wencker Apparatus Archiv. p. 319. Aschbach Gesch. K. Sigmunds, III, 254—259.

85) Raynaldi ad ann. 1427 §. 3. Gemeiner Regensburg. Chronik, II, 463.

86) *Hermann Corner* pag. 1278 di: Collecto exercitu maximo, puta CCM armatorum, secundum aestimationem peritorum, de diversis mundi partibus. *Bartošek* pag. 154 udává: 80 millia equitum et tantum vel plus perditum. O střelcích Anglických mluví Dluhoš p. 501 a

Saský však, čekaw na sausedy swé, wyprawil teprw 5 1427 čerwence syna swého s 20.000 brannými do pole, pod zprávou pána ze Šwarcburka; z Řezna také wytáhlo wojsko teprw okolo 8 čerwence, kardinál legat pak bawil se ještě 13 čerwence w Normberku, swoláwaje se wšech stran bojowniky, a snaže se zvláště o příměří mezi Mohuckým a Heským, ačkoli bez prospěchu. Nejwyšší wůdce celé výprawy, Ota Trierský arcibiskup a kurfirst, wtrhnuw s Rýňany, Šwáby a Bawory dne 12 čerwence do země 12 Juli k Tachowu, přijat jest od tamějšich měšťanůw se zvláštní úctau a oslawau. Ležel pak několik dní polem u Plané, čekaje jak na Braniborského markrabi Fridricha s Franky a Durinčany, tak i na mladého Saského, až oba tito, spojivše se dříve dohromady a opanowawše města Mašfow i Žlutice, přitáhli k němu dále do Plzenska. Žlutice již tehdaž náležely byly panu Jakaubkowi ze Wfesowic, kterýžto však netušiw sobě proti takové síle, opustil je s lidmi swými, načež knížata wšedše tam, odewzdali je zase panu Alšowi Holickému ze Šternberka. Potom všechna wojska Německá pospolu dne 23 čerwence jala se 23 Juli dobýwati města *Střebra*.⁸⁷

Wálečný ten náwrh, za kterýmžto weškero wojsko německé sestředilo se w Plzensku, dá se jen chwáliti, powážimeli hojnost tamějšich měst a hradůw husitům nepřiznivých a nedobytých, o něž se opírali mohli, jako Plzeň, Týn Horšow, Tachow, Přimda, Kinžwart, Nečtiny, Bezdrůžice, Bělá, Kornberk, Drštka, Lopata, Radyně a jiných více; aniž co tupiti jest, že tak weliká moc wá-

po něm jini. Proti tomu Windek p. 1200 ujišťuje, že celé wojsko Německé bylo jen malé a slabé. Jini sawěcí spisowatelé mluwí wábec jen o welikosti wojska, neudáwajíce počtu.

87) Andreae Ratisbon. supplementa fol. 446, 447. (Tam stojí také dvě psaní z tábora u Plané ode dne 14 a 15 Jul.) Bartošek l. c. MS. Trebon. A. 10.

1427 lečná, potáhši k sobě nad to ještě všechny hybné síly kraje protihusitského, ⁸⁸ bawila se kolik dní dobýwaním jediného města, které mohlo býti na škodu míru okolí onoho. Na Stříbře zawřel se Přibík z Klenowa, jenž toměsto byl před nedáwnem opanowal, ⁸⁹ se swau čeledí, a jediný pan Petr Zmrzlik ze Swojšína, seděním na Orlíku, přibyl mu ku pomoci, když město již obleženo bylo; i majíce oba jen asi 200 bojowníků, bránili se nicméně statečně, ačkoli Němci welmi nákladně děly welikými dobýwali a zdi bořili. Nejwětšího udatenstwí dokazowali tu prý wojíni po-
1 Aug. slaní ze sewerních měst námořských. ⁹⁰ Ještě dne 1 srpna dáwal pan Jan z Risenberka na Rabí panu Oldřichowi z Rosenberka zpráwu, že knížata prý „welmi řádně leží okolo Stříbra, a žádnému nepřekážejí krom picowání, a děkuje bohu dobře se jim wode; a jižť sau drahně zdi powrhli okolo města; a tak se nadějí, že tento týden k

88) Ex parte Teutonicorum et cum ipsis erant dcmini Krusina de Sswamberg, Wilhelmus de Sswihow et alii milites et armigeri districtus Plsnensis et gentes civitatum Plsnae et Tachoviae. *Bartošek* p. 154.

89) Aeneas Sylvius, jenž osobně znal pana Přibíka, popisuje ho „inter haereticos quantum doctior ac facundior, tantum crudelitate ac perfidia nequior“ (cap. 48). K označení osobní jeho powahy může také slaužiti slowo, kterým dle swědectwí Zachar. Theobalda (cap. 60) Stříbrští se omlauwali, bywše 1426 o sw. Wáclawě od něho podmaněni: an prý „byl bohatýr neodolatelný a wpadl do města jejich s mečem sahajícím od jedné brány městské až ke druhé.“ Budeť nám o něm ještě často řeč, an zemřel teprw s počátku r. 1465.

90) *Andreas Ratisbon*. l. c. Sed non agitur ibi dignum memoria, praeterquam ab his, qui in numero trium millium virorum pugnantium pedestres sagittarii et nudi, ut agiliores essent ad certamina, a civitatibus stagnalibus, quas vulgus Seestet nuncupat, illuc venerant catholicis in adiutorium. Nam ex insperato, oppido non obtento, exercitus ab obsidione recedit etc.

městu šturmowati budau.“⁹¹ Ale skutek nepotwrdil na- 1427
ději těchto.

Wypuzením husitůw k Římu náchylných dostala byla w Praze přewahu strana horliwějších podobojích, kteří nemeškali obnowiti s Táboř a Sirotky dáwné umluwy přátelské.⁹² Protož když nowé walilo se na národ nebezpečenství, wrátila se stranám národním dáwná swornost bez nesnáze opět. Již 12 čerwence táhl prwní hauf Táborůw pokojně skrze Prahu na Břlau horu se 300 wozy bojownými; nazejtří následowali Sirotci tauž cestau se 200 wozy; 15 čerwence přijel kněz Prokop se hlawním woj- 15 Jul.
skem, kteréž rozloženo bywši po městě, chowalo se tam mírně, až dne 17 nastaupilo také pochod swůj do Plzenska; o den později pak wytáhli za ním Pražané s některými pány, 18 Juli
mezi nimižto zejména Menhart ze Hradce, Wáclaw Strážnický z Krawaf a Jan Towačowský z Cimburka se připomínají. Síla weškerého wojska českého udává se (snad příliš nízce) toliko na 15 set jezdcůw a 16 tisícůw pěších,⁹³ kteří s potřebnými wozy a děly pod wrchní zpráuwau kněze Prokopa wyšli z Prahy hájit kalicha proti celému starému křesfanstwu; na cestě však připojilo se k nim ještě několik haufůw ze Zápraží, mezi nimiž i pan Beneš z Kolowrat a z Ročowa, tak že pochod o několik dní se opozdil. Když ale w sobotu dne 2 srpna blížili 2 Aug
se, padl na weškero německé wojsko z nenadání tak ná-

91) Archiv Český, III, 304.

92) Že po Korybutowě pádu Pražané wstoupili w jakousi jednotu s Táboř a Sirotky, wyswítá ze psaní daného w Žitawě dne 8 čerwence k mistru křižownikůw Pruských, a chowaného podnes w archivu Kraloweckém.

93) Bartošek l. c. Slowa spisowatele tohoto, že u wojště nebyl žádný znamenitý pán zemský, sluší wykládati tak, že pan Menhart ze Hradce jen bezděky, od Táborůw umluwau byw donuceu, táhl do pole, jakož i pan Jindřich Hlawáč z Dubé a někteří jiní.

1427 Po dobytí Tachowa Táboři obrátili se nejprw proti hradu Raupowu, jehožto majitel, pan Jan z Raupowa, jen tím uchránil se záhuby, že se zapsal jim w jednotu a wytrhl tudíž s nimi polem před *Plzeň*, kdežto lehlo weškeré wojsko husitské, města dobývajíc. Když ale ztráweno tu několik dní bez prospěchu, obě strany uzavřely mezi sebou příměří až do dne sw. Jiří (23 Apr. 1428). Ze zápisu o tom učiněného jewí se, že stáli tehdáž w poli po straně husitské následující čelní mužové: kněz Prokop, Jaroslaw z Bukowiny, Jan Bleh z Těšnice, Welek Kaudelník z Březnice a Jan z Kralowic, co hejtmané Táborští a Sirotčí; pak páni Menhart ze Hradce, Beneš z Kolowrat, Mikuláš z Landšteina, Chwal z Machowic, Přibík z Klenowa, Petr a Jan bratři Zmrzlíci ze Swojšína na Orlíku, Aleš z Žeberka, Jindřich Hlawáč z Dubé, Jan Kolda z Žampachu, Jan Žampach z Potenšteina, Beneš z Mokrowús, Jan z Raupowa, Wolfart z Jawora, Bohuslaw z Wlěho, Jakub Kroměšín z Březowic, Lwik Wšerubec ze Slawic, František z Kotwice, Jaroslaw z Trocnowa (Žižkůw někdy bratr,) Jiřík z Waldeka, Sigmund z Třebolowic, Mikuláš ze Zásmuk, Petřík z Luhowa, Jan Sudlice z Běstwiny, Čeněk z Šarowa, Jakub Čeněk z Malešowa, Bušek ze Smolotyl, jenž učiněn byl hejtmanem na Tachowě, a města Klatowy, Domažlice, Sušice, Písek, Prachatice i Horažďějowice. Ke straně Římské a protihusitské přiznáwali se zase: Hynek Krušina ze Šwamberka, Jan z Risenberka, Aleš Holický ze Šternberka, Hanuš z Kolowrat na Krašowě, Zdeněk z Rožmitála na

byl jat; i swěřil mu pan Jan Towačowský, zawázaw jeho pode ctí a pod wěru, aby nikam neucházal, by mohl. Ale on zapomenuw se nad swú ctí a wěru, w noci pryč ušel jest, a tudy swému erbu pohoršil do dnešního dne.“ Proto tuším potom odepřeno jest, jakož Andreas Ratisb. žaluje, všem ostatním wěznům podobné pohodlí.

Zbizoze, Zdeslaw z Buřenic purkrabě Karlsteinský, Wilém 1427 z Nečtin na Kornberce, Burian z Gutšteina, Zdeněk z Drštky purkrabě na Týně Horšowě, Jan Štěpanowec z Wrtby, Bušek Calta z Kamenné hory, Jan Hrabíše z Paběnic, Habart ze Hrádku na Lopatě, Lwík z Jiwian purkrabě na Přimdě, Jan z Lestkowa na Waldece, Lwík z Rowného, Iwan z Nečtin na Bubně, Jindřich ze Sedlce purkrabě na Radyni, Bohuslaw ze Chlumu, Jan starší i mladší bratří z Ulic, Wilém z Příchowic, Wilém z Netunic, Dúc z Wařin, Záwiše z Jimlína, Sězema i Hynek bratří z Kocowa, Protiwa ze Swojšína, Jindřich ze Šwamberka, Petr a Pawel bratří Ebrswini, Hrdoň z Dubňan na Krakowci, Oldřich ze Ślawic, Habart z Adlar a město Plzeň.

Wýminky uzawřeného příměří byly ty, že o wánocech nejprwé přístich mají obě strany sejti se, podobojí w Berauně, Plzenští w Žebráce, a přiwesti tam mistry i kněží swé k hádaní o wěci ty, o kteréž s obau stran swáry jsau; podobojí tudíž že mají postawiti swé mistry a kněží s několika staršími na hrad Žebrák, a wybrati sobě do Berauna z Plzenských žiwý základ za ně, wždy dwa Plzenské za jednoho podobojího počítajíce, kromě těch osob, bez kterýchžby takowé hádaní konati se nemohlo; prawidlo hádek těch bude písmo swaté starého i nowého zákona, i spisy doktorůw prwotní církwe, kteří na písmě swatém práwě se zakládají; a cožkoli prawidlem tím dowedeno bude, to mají přijmouti, wěsti a hájiti obě strany bez wýminky, pod nejwyším základem cti a wíry, pod ztracením wšech statkůw i auřadůw swých a pod wyhnáním ze země české. Wšak wytrhnauli se jen některé osoby z wýpowědi, kteréž se tam stane, strana jejich budeli jen napomáhati trestu na swéwolníky, proto cti swé neztratí. Wšechny kraje i wšickni obywatelé země české mají pozwání býti, aby přihlásili se každý zejména k umluwám příměří tohoto, a silnice po celém králowstwí

1427 buďte svobodny a bezpečny. Za nejvyšší opravce všech ústrkův a závad, kteréby ve příměří tom přihoditi se mohly, woleni jsau dva páni Kolowratové, Hanuš na Krašově a Beneš na Ročově. ⁹⁸

Z ostatních dwau vojsk, která z nařízení sněmu Frankfurtského měla od východu a od jihu wtrhnauti do Čech, přišli jen Slezáci do boje, wpadše u veliké síle k Náchodu. Neopatrností vůdce Siroťáho, zde prwnkrátě 9 Aug. jmenowaného, Jana Čapka ze Sán, stala se dne 9 srpna Čechům nemalá hanba i škoda, že podvedeni bywše zaurmyslným Slezákůw cauwaním, předali se i wešli do záloh nepřátelských, kdežto jich mnoho pobito, a jiní jen autěkem do Náchoda zachowali se. Slezáci však, wypáliwše předměstí Náchodská i powraždiwše mnoho chudých a nemocných we špitále, wrátili se zase, když je stihla powěst o neštěstí u Tachowa. Zdali ale také od jihu, jmenowitě z Rakaus, stala se jaká výprawa podobná, není nám wědomo. Naproti tomu jisté jest, že w Morawě jako w Čechách, města i páni zemští strany králowy uzavřeli také příměří se stranau podobojí českau i morawskau. ⁹⁹

Když pak tímto způsobem pozor všeobecný ještě k nepřátelům zahraničným obrácen byl, mezitím strana Korybutowa w Čechách počala podtají opět křisiti a ustrojowati se. Čím wíce zásluh nepopiratelných o pokoj a pořádek w zemi kníže Korybut byl sobě získal, tím wíce litowáno jest jeho pádu a wězení, zvláště ano místo, kde držán byl, ani nejwěrnějším jeho přívržencům známo nebylo. Přední mezi těmito byl od prwpočátku Hynek z Walšteina, pán na Koldštejně w Morawě, již často jmenowaný; potom Jan Smiřický, Wilém Kostka z Postupic a jiní méně známí. Ti bráwali často mezi sebou radu,

98) Archiv Český, III, 264—267.

99) Swědčí o tom psaní dané dne 22 Sept. 1427 w Prešpurce a chowané w archivu Kraloweckém w Prusich.

kterakby oswoboditi mohli pána swého; a nenacházejíce 1427
 u horliwějších husitůw dosti saucitu ani podpory, obraceli
 se tím důwěrněji ke straně králowě katolické. Zwláště
 pan Hynek Koldšteinský, někdy horliwý podobojí, osvěd-
 čowal se ochotností swau, za příkladem strýce swého pana
 Haška Ostrowského z Waldšteina poddati se cele králi a
 pomáhati jemu w zemi, budeli také od strany králowy po-
 máháno k oswobození knížete; slibowal, že maje wětšinu
 měšťanůw podtají na swé straně, uwede Prahu w moc
 králowu. ¹⁰⁰ Tím dali se hnauti páni Půta z Častolowic
 a Jan z Opočna na Heřmanowě Městci, že swěřili panu
 Hynkowi čeled swau. W městě Kolíně, jehož obywatelé
 od Pražanůw odstaupiwše dali se byli panu Haškowi z Wal-
 šteina pod oprawu, dne 4 září umluwen jest návrh ku ^{4 Spt.}
 přepadnutí a opanování Prahy; richtář Nowoměstský a
 někteří konšelé obau měst měli otewřiti spiklým brány
 městské: ale pan Wilém Kostka, nechtěje aby Praha zra-
 dau dostala se králi, zradil sám aumysl ten hned nazejtří,
 daw o něm tajnau wýstrahu Šimonowi od bílého Lwa. Když
 tedy w sobotu dne 6 září před polednem Hynek z Wal- ^{6 Spt.}
 šteina s Janem Smiřickým a s 600 jízdnými wpadli skrze
 otewřené brány náhle do měst, dostali se beze wší pře-
 kážky a nesnáze až na staroměstské náměstí, kdežto se
 rozestawili; znapřnané jejich samostřely činily podiwný
 odpor proti heslu „mír swatý,“ kteréž od nich prowola-
 wáno: ale obec Pražská, místo coby přiwinula se k nim,
 jakož očekáwali, teprw počala zarážeti šranky, wkládati
 řetězy a připrawowati se k boji. Spiklí widauce zjewnau
 zradu a znajíce slabý počet swých, nehledali již spásy
 leda w autěku; prččež bojowáno sice na několika místech

100) Wyswítá to zwláště ze psaní dne 8 Jul. 1427 w Ži-
 tawě k mistru křižowníkůw Pruských daného a w Krá-
 lowci podnes chowaného.

1427 w městě, ale již ne o wítězství, nýbrž jen pro zniknutí wazby. W boji takowém zabito jest jich asi ke stu, zjímáno přes 250, a jiní buďto schováni po domích po přízni a pro známost, buď utonuli w řece Wltawě, přes kterauž s koňmi swými utíkali; málo jich bylo, kterým skutečně utéci se podařilo. M. Jan z Rokycan w největší bouři, chtěje uskrowniti krve proliti, wrhnul se mezi rozliténó bojowníky, a sám pod komží swau pokrwawenau uchránil nejednoho nešťastníka, který již již byl stal se obětí chátrý rozjitřené. Pan Smiřický se mnohými panošemi jatý uwe-den jest do wězení na radnici; pan Hynek Koldšteinský ale, který schowal se byl w domě u Slona, tam od panoše Jana Makowce z Měrunic dostižen a nešlechtností tím ohawnější zavražděn jest, an byl téhož Makowce před tím uprosil od šibenice u Staroměstských. Brzy potom stát jest w Praze rytíř Wáclaw z Jinec, přední aučastník té jizdy, a několik měšťanůw s ním; panu Smiřickému ale podařilo se utéci z wězení pomocí jakési dívky.¹⁰¹ Nešťastné však totq wskočení aspoň w jednom ohledu nestalo se nadarmo: husité zajisté, nechtějíce mezi sebau chowati déle příčinu takowých bouří, umluwili se s knížetem Sigmundem Korybutem, a propustili jej samoděk dne 9 Spt. 9 září z wězení na hradě Waldštejně, kdež potud chowán byl, dawše jej pod bezpečnau stráží wyprawoditi přes hranice České. Kníže ten pak i po swém nawrácení se do Polska nepřestal býti laskaw na Čechy a hájiti strany jejich, jakož pak o tom na místě swém i dále připomenuto bude.

W okolnostech takowých nemohl Pražanům jinak než witaným býti příjezd hlavního wojska Tábořského a Si-

118pt. 101) Staří letopisowé str. 73. Bartošek p. 155—156. Kollegiat Pražský (MS.) prawí, že sám také byl mezi wpadlými a jatými w městě, a že konšelé Pražští někteří, dříve je wolawše, potom sami pobuřowali obec proti nim.

rotčího, kteréž vedením kněze Prokopa Velikého dne 11 1427 září přitáhlo asi w 10 tisících pěších a 800 jízdných^{11Spt.} z Plzenska do Prahy, wezauč s sebou, kromě jiných děl a strojůw wálečných, také pušku Chmelík na Tachowě dobytá. ¹⁰² I hned potom w neděli dne 14 září obehnán^{14Spt.} byl Kolín od spojených těchto wojsk a Pražanůw pospolu, a dobýwáno jeho skrze celé čtvrtletí velikým úsilím i rozmanitými chytrostmi, an Diwiš Bořek z Miletínka s čeledí pana Opočenského i Páty z Častolowic k ruce páně Haškowě velmi statečně toho města bránil, časté na ně autoky vždy krvawě odrážeje, ačkoli wěže a zdi městské na mnohých místech již powaleny byly. Konečně teprw dne 16 prosince wzdal město umluwau, když měšťanůw^{16 Dc.} část walná nechtěla se dále brániti; i obdržel s čeledí a družinau asi 100 branných lidí čestný z města průwod.

Nezdaření se walné výprawy říšské tohoto léta u Střibra i Tachowa činilo we všech zemích křesfanských dojem hluboký a wykládáno hned ze všelikých příčin; našli se i takowí, kteří winili knížata ze zrady zaumyslné. Jmenowitě prawilo se, že Pražané měli tajné poselství swé u Fridricha markrabě Braniborského, podávající prý jemu i synům jeho koruny české, jestliže odwrátí od země záhubu nastawající; načež prý on dělaje se nemocným, nechtěl aučastniti se boje, a příkladem swým odstrašil také ostatní knížata i wojsko. ¹⁰³ Jalowým takowýmto sočením nelepšila se wina nestatečnosti, která jinaké w potřebě umělého i cwičného vedení wálky mnohem přirozenější nacházela omluwu. Užívání hradeb wozových we wojstě na ně nezwyklém nedodávalo ani síly ani smě-

102) Bartošek pag. 156.

103) Zpráwu o tom psal také kardinal Jan Železný, biskup Olomucký, králi Sigmundowi, jakož se dowídáme ze psaní daného w Pračpurku 22 Sept. 1427, a chowaného w archivu Kraloweckém.

1427 losti proti těm, kteří w umění takowém za mistry uzná-
wání byli. Sám kardinál Jindřich Winchesterský přičítal
winu nezdaření takowého předně nedostatku austrojně
článkowitzi a cwičnosti wojsk německých, i ustanowil
se na tom, že k boji proti Čechům potřebi jest ne tak
hojných, jako raději na wálku zwyklých a w ní cwiče-
ných lidí, jakowí byli husité sami; pročež staral se pře-
dewším o sbírání peněz po celém křesťanstwu, aby žoldněři
k denní wálce najati, čili aby wojsko stálé, polem usta-
wičně ležící a zbrání wýhradně se obírající, proti Čechům
zřízeno býti mohlo. Tento zajisté byl smysl i aučel jed-
nání jeho na sněmu říšském, který zwláště jeho přičině-
16 Nv. ním dne 16 listopadu we Frankfurtě sešel se. Tu po
3 Dec. mnohém o té wěci rokowání stalo se konečně dne 3 pro-
since 1427 důležité snešení o spůsobu, kterak po celé
říši Římské mají se sbíratí daně k wedení wálky proti hu-
sitům, a kterak dále se sbírkami nakládati se má. Z daní
takowých neměla wyňata býti naprosto nižádná osoba pře-
bywší patnácte let stáří swého, ani duchowní, ani swětská
obojího pohlawí; wšem duchowním, zejména důstojníkům
jakýmkoli, kanowníkům, opatům, farářům, kaplanům, kři-
žownikům, mnichům, jeptiškám a t. d. bez rozdílu jest ulo-
ženo, aby dali každý pod přísahau pět ze sta důchodůw
swých, a kteří nepožiwají důchodůw stalých, aspoň po dwau
groších českých jeden každý: lidé swětského stawu dá-
wejte nejméně po jednom groši českém s osoby, kdo ale
má jmění w ceně 200 až do 1000 zlatých, dej půl zlatého,
kdo wyše tisíci, slož aspoň jeden zlatý, nechceli učiniti
wíce; židé plaťte po 1 zl. s každé osoby, každý panoše
po 3 zl., rytíř po 5, pán po 10 až 15, hrabě po 25 zla-
tých a t. d. W každé wesnici farní, w každém městě
zřizeny buďte kommisse šesti osob, (z kněží, auředníkůw
a lidí obecních,) ježto peníze ty wybírati, zapisowati a
do zwláštích truhlic šestikličowých ukládati mají; sebrané

summy odvedeny buďte i s rejstříky všude do sídel biskupských, a odtud dále do pěti hlavních měst, Rejna-Kolína, Normberka, Erfurta, Salcburka neb Wraťislawi, a to konečně do dne 29 února 1428. Za nejvyšší hejtmány budaucí výprawy proti husitům ustanoweni jsau kardinál legat Jindřich Anglický a Fridrich markrabě Braniborský; k opatření příprav potřebných zřizena budiž nejvyšší radda říšská dewítipanská, do níž každý z šesti kurfirstůw po jedné, všecka pak města říšská pospolu tři osoby jmenowati mají; ti scházejte se w Normberce každau neděli prwní po suchých dnech pod předsedáním markrabě Braniborského, a nařizujte zespolka, čeho při najímání, placení a rozkládání žoldněřůw na příhodná místa aneb při zásobení se k wálce potřebí bude. Wšeobecná pak výprawa nowá ukládá se ke dni sw. Jana 1428 na ten způsob, aby toho dne všichni zástupowé wáleční ze všech zemí pohotowě stáli na hranicích českých.¹⁰⁴ W pamatném uzawření tomto nelze jest nespáťiti jádro, z něhožto w okolnostech přízwných mohlo wypučiti se a wzrůsti to, čehož tehďáž národu německému nejwíce bylo potřebí: lepší austrojí moci wykonáwací w říši. Ale ke zdaru takowému wyhledáwalo se předewším wíce vlastenského citu, wíce obětawosti, nežli bylo naleztí mezi Němci té doby.

Papež Martin V, jakkoli zaražen a skormaucen byl nešťěstím dne 4 srpna,¹⁰⁵ nepřestal proto jewiti zalíbení

104) Windek cap. 153, pag. 1201, a cap. 171, pag. 1221. Andr. Ratisbon. in dialogo. Auplný spis sněmowní zachowal se w archivu Kraloweckém w Prusfch a w rkp. kapituly Pražské O. 37. Srown. Neue Sammlung der Reichsabschiede I, 124, kdežto spis méně auplný a w jiném pořádku wytistěn jest.

105) *Andreas Ratisbon.* in supplementis (fol. 447) wyprauje: Dum haec agerentur, nuntiatum fuerat Romae de proelio catholicorum cum haeticis committendo. Tunc

1427 swé nad rázným a opatrným chowáním se nowého legata swého, kardinála Jindřicha Anglického. „Dokázal si,“ tak psal 30Spt. jemu z Říma dne 30 září, „žes opravdu ten, za kterého sme tě měli, ukázaw tolik srdnatosti a opatrnosti. Ale jakkoli rada lidská málo platna býti se zdá, nesluší proto malomyslněti aneb umdléwati: nýbrž čím méně zdařilo se nám, čeho sme žádali, tím wětší odhodlaností a silau potřebí jest powstati a přičiniti se k věci opět. Protož nikoli neustáwej maudrost a snažnost twá, ale wolej i pobádej, wděk newděk, jak knížata Německá, (do kterýchž arci tuším málo čáky jest,) tak zwláště preláty, jichžto wěc ta blíže se dotýká. Wždyť netřeba učiti tebe, wíš sám, čeho a jak se chápati máš, aby církew hanby té i skrwny konečně jednau zbawena byla. Dowedešli toho, wěz, že získáš sobě kromě zásluh u boha, také na swětě sláwu wyšší nade wšecky krále a knížata wěku našeho. My zatím neobmeškáme odsud činiti wšhecko, cokoli k 25Oct. věci napomáhati může.“ Dle toho wydal již dne 25 října do wšech zemí křesfanských opětne nařízení, aby podlé nálezu sboru Konstanského wšude biskupowé wybírali dali u kněžstwa swého roční desátky na chowání stálého wojska proti Čechům kacířským, sám také k témuž cíli určíw pátau částku důchodůw celních komory apoštolské. 100

11 Nv. Plzenských pak napomínal bullau dne 11 listopadu danau, aby s kacíři nikoli nepauštěli se do hádek o wíru,

summus pontifex Martinus V, qui per aliquot dies in publicum non processerat, propter quod infirmitate gravi dicebatur teneri, pro obtinenda victoria statuit processionem fieri fer. V in vigilia S. Petri ad vincula (31 Jul.), cui ipse personaliter cum cardinalibus interfuit, et omnibus, qui huic intererant, septem annos indulgentiarum dedit.

106) Raynaldi ad h. a §. 9. Nemůžeme nekárati toho, že Martin V w bulle o to do celého křestanstwa wydané líčil wšhecky husity wábec za adamníky!

ježto dušem jejich prý více škody nežli užitku přinesti 1487 mohau, ana prawda wíry katolické, stwrzená tolikerými mučenníky, wyjewená na tolikerých konciliích, objasněná spisy tolika swatých doktorůw, nepotřebuje prý ani důkazůw nových. Také kardinálowi Janowi Železnému psal, aby hleděl překaziti tomu hádaní: a však nebyloliby možné uwarowati se ho, aby přiwolal k němu doktorůw z university Widentské. 107 Však legat papežský, kardinál Jindřich, již dne 21 zří psaním ze Frankfurtu požádal 21 Spt. byl mistrůw někdy Pražských, Šimona z Tišnowa i Prokopa z Kladrub, aby pro poučení prý a lepší nawedení Čechůw bludných přijali na sebe břímě hádaní takového. 108

O nowému tomto pokusu theologůw českých, přesvědčiti sebe obaplně důwody učenými, došly nás zpráwy welmi nedostatečné a kusé: a však rozumí se téměř samo sebou, že i on minul se s cílem swým. Hádaní na hradě Žebráce počalo se skutečně dne 29 prosince u po-29 Dc. čtu dosti walném. Za opravce a pořadatele s obau stran woleni byli páni Jan z Waldeka i Smil Holický ze Šternberka; mezi přítomnými theology jmenují se s jedné strany M. Šimon z Tišnowa, s druhé M. Jan z Rokycan a Petr Payne Anglický. Jediný však důležitý a známý následek hádaní toho byl ten, že Pražané, Táboři a Sirotci, mezi sebou w Berauně také sami se powadiwše, u menší přízni odtud se rozešli, nežli tam se byli dostawili. 109

107) Raynaldi l. c. §. 8.

108) Psaní to čte se w rkp. kapituly Pražské O. 37 neb 87, wedle mnohých jiných akt od r. 1427, jež tehdejší Pražský kanowník Jan z Dubé pro sebe sám sebral.

109) Kanowník Jan z Dubé w rkp. právě dotčeném počal byl psáti zpráwu o hádaní na Žebráce obšírnau, ale počaw přestal hned zase. M. Jan Příbram dotýká se téhož hádaní we traktatu swém proti Táborům od r. 1439 jen běžně. Na to, co Zach. Theobald podává (cap.

1428 Sworněji zatím nežli theologové, počínali sobě v době této ještě bojovníci čeští. Nedlauho po dobytí města Kolna všecka vojska, Táboři pod Prokopem Welikým, Sirotci pod Prokúpkem a Pražané s Janem Towačovským, vytáhli u prostřed zimy do pole, a sice do Morawy. Majíce však s Morawany příměří, nebawili se ani dobýváním ani pleněním země jejich, až přilehli k Uherskému Brodu; kteréžto město po nedlauhém sklčění vzdalo se umluwau. Potom když u města Weselí připojili se nowí zástupové z Čech i z Morawy, všecka ta síla wálečná, překročivši hranice Uherské, mimo Skalici a Senici táhla přes hory, a poplenila celé to podkrají okolo Ořechowa, Modré, Pezinku i sw. Jiří, až konečně u Prešpurka lehla táborem. Odtud, vypáliwše Prešpurská předměstí, obrátili se husité zase přes Ložnici a Senec k Šintawě a k Trnawě, a plenili dále přes Kostelany, Čechtice i Nowé Město nad Wáhem až pod Beckow.¹¹⁰ O boji při výpravě takové nikde není řeči, a zdá se, že Uhři tenkrát ani nepostawili se polem k odporu; a však ani o dobýwaní pevných měst a hradůw nečiní se zmínka, tak že celé to podniknutí nesměřowalo leda k wyhubení země. Nedlauho na to sešla se opět wojska všecka k Uherskému Brodu, kdežto poležowše málo, někteří wrátili se s kořistmi zase domůw, jiní pak táhli skrze Morawu do Slezska k Opawě.

O následující tudíž této hlavní husitůw po Slezsku jízde zachowalo se sice něco wíce zpráv nežli obyčejně,

64), spoléhati nelze, ano w odporu jest s jinými udawky nepochybnými.

110) O jízde této do Uher podává nejširší zpráwy kollegiát Pražský, který sám také w ní autastenství měl; potom Bartošek p. 157 a Andr. Ratisbon. in dialogo. Z tohoto widěti, jak málo lze se bezpečiti na pragmatizowání Theobaldowo i Pešinowo, kteří oha o jízde té newědauce, jiné příběhy s ní neshodné wyprawují.

a však nikoli s dostatek. Jen to nám vědomo jest, že 1428 již při samém bližení se husitského tábora města některá, jako Polská Ostrawa, Ketře a Osoblaha od obyvatelůw svých strachem opuštěna byla, a že Wáclaw kníže Opawský s městem Hlubčicemi a se Hradcem dobrowolně se poddal i zapsal se pomáhati Čechům podobojím. Potom obehnavše tito Hlohov horní, dobyli města autokem dne 13 března, i jali w něm výše tisíce oděncůw, panošůw 13 Mar a měšfanůw z Bělé, z Prudníka i ze Sřelce; načež přijew Bolek kníže Opolský do vojsk osobně, zapsal se také býti s nimi věrně, a wywadil vězňůw své penězi hoto- vými. Na to když jiní knížata i města a biskup Wratislawský postavili se polem u Nisy, dne 18 března stala 18 Mar se bitwa krvavá před městem, w níž ke dvěma tisícům Slezákůw pobito aneb w řece utopeno, a Čechové wtrhše do předměstí, popálili je i s wozy nepřátelskými w něm. Z toho přibylo Slezákům strachu náramně, a od té doby nechtěl nikdo více stawiti se kacířům na odpor. Množství měst, jako Cikhals, Wejdna, Otmochow, Pačkow a Frankštein, pak Falkenberk, Krotkow, Sřelín, Kauty a j. w. opuštěny bywše od obyvatelůw svých, padly téměř bez boje Čechům do rukau. Kníže Jan Ministerberský umluwiw se přátelsky, ochránil tím město i zemi swau; méně šťastny byly Břeh i Olawa, ačkoli kníže Ludwik také byl přízniti se hleděl. Již dne 30 břez- 30 Mar na byli honci čeští jen máli vzdáli od Wratislawě, proti kteréž ale tenkrátě ještě ničeho před se nebrali. Okolo welikonoci (4 dubna) stála hlavní sila u Richeb, a tam 4 Apr. přitáhše Hradčané i Chrudimští, též páni někteří z Čech na pomoc, i wypálili Ríchby, a hnuwše se odtud k Sobotce, hrad ten důležitý a od svých opuštěný osadili panem Janem Koldau. ¹¹¹ Potom položili se u města

111) Bartošek (p. 157) jmenuje sice mladšího Plichtu z Ži-

1428 Naymarku a opatřili odtud Sobotku potřebami válečnými. Ze psaní daného w těchto dnech we Wratislawi dowídáme se, že w druhé polowici měsíce dubna činily se nové příprawy ku podstaupení Čechůw polem. S jedné strany stál Kunrat biskup Wratislawský opět w Nise s knížetem Přemkem Opawským a s pány českými Půtau z Častolowic i Janem z Opočna; s druhé strany kníže Ruprecht rádu Malteského, kníže Hanuš Zahanský a jiní kladli se za Lehnici u Hojna, kamž i Wratislawští i Hanuš z Polenska s Šestiměstskými k nim přispěti měli, a také pan Baltazar ze Sliwna s třemi sty jezdcí od mladého markrabě Braniborského očekávan byl. Mezitím Čechové tiše prý se chowali, rozjíždějíce se w haufech malých po zemi Slezské bez odporu, ježto několik knížat spřiznilo se bylo s nimi, držíce od nich města mnohá, w nichžto jejich ranění a nemocní chování a léčení jsau; také posilnili se pomocí z Čech, nepočítaje sedláky, kteří we Slezsku samoděk prý k nim se přiwínuli, jichžto počet také byl nemalý. Takž prý bylo jich ke 24 tisícům pod vůdci všelikými, kteří ale všichni kněze Prokopa poslauchati museli. Obecně ale (dodává totéž psaní) neplenili a nehubili w zemi leda kostely, fary, dwory panské a krčmy. ¹¹⁹ Za-

rotina: jiné však prameny české i slezské shodují se we jménu Jana Koldy z Žampachu.

112) Slova psaní toho k nejvyššímu mistru křižovníkůw Pruských daného jsau: „Uwer Gnade wol wirt vornemen — wer ire houptlewte seyn: idoch was her Prokop tat, das müssen im die andern volgen, der do ouch itczunt mit en ist.“ — „Ouch so burnen sie nicht meber denn Kirchen, Pfarhofs, der Erbherrn gesesse und kretschem.“ Z důležité zpráwy této souditi jest, že Táboři a Siroci také za hranicemi Českými směřowali více proti hierarchii a šlechtě, nežli proti obecnému lidu; čímž i ta sada nabývá světla, kdežto se dí: „So habin sie sich gar sere gesterkit — ouch mit gebuwarn die do czu en getretin seyn, der do czumole vil ist.“ Psaní to,

tím dowěděvše se Čechové, kterak u Lehnice nové woj- 1428
sko se sbírá, vytáhli bez meškání proti němu stranau ku
Kolperku: ale Němci sotwa spatřiwše je, rozprchli se w
noci náhle do pewných měst, z nichž potom Čechové
jen jediné Hojno wzawše autokem, je wypálili a powraž-
dili mnoho lidí w něm. Jiná města holdowáním silným
wykupowala se z nebezpečí jim hroziwšího. Ke Wratisla-
wi přiblížilo se hlavní wojsko české dne 1 máje, i wypá- 1 Mai
lilo jeho předměstí, ačkoli do města toho na sto tisíc
lidu z okolí se bylo uteklo. Z dalších událostí připome-
neme jen to, že před odjezdem wojsk ze Slezska koneč-
ně i kníže Ratiborský, Přemek Opawský, Kazimír Oswě-
tinský a kníže Těšinský wstoupili s nimi w umluwy, ¹¹³
a že tudíž ustaupení Čechůw stalo se z wůle jejich a ni-
koli z donucení, ačkoli král Wladislaw Polský psaním již
dne 1 dubna z Kališe ku knížeti Kunratowi Olešnickému 1 Apr.
daným těšil byl Slezáky, že již swolává wšecky poddané
swé, i z nejdalších zemí, jako z Litwy, z Rus a z woj-
wodstwí Multanského, aby pohotově byli postawiti se pro-
ti kacírům českým. ¹¹⁴ Wšak zdá se, že i té doby ještě
Poláci někteří, jako pan Puchala, ochotnější byli pomáhati
Čechům, nežli nepřátelům jejich. ¹¹⁵ Než buď tomu jak
buď, to wždy jisté jest, že Táboři a Sirotci, wrátiwše se

dané w pátek dne 16 neb 23 Apr. 1428, chowá se
w archivu Kraloweckém w Prusích.

113) Tak o tom zpráwu dává Kunrat biskup Wratislawský
we psaní ode dne 21 máje 1428 k nejw. mistru Pru-
skému, w archivu Kraloweckém.

114) Psaní to čte se we dwau rukopisech kapituly Pražské.
O. 36. a U. 13.

115) Klose (Document. Gesch. von Breslau, II, 389) uwodí
z neznámého nám pramene, že pán tento, pro lásku
swau k husitům známý, osadil byl také té doby město
Krucburek we Slezsku, nedaleko hranic Polských.

1428 asi w polowici měsíce máje do Čech zase, přivezli s sebou veliký plen a wozy plné kořisti rozmanitých. ¹¹⁶

Jedna však jejich částka, w počtu asi deset tisíc 17 Mai branných, obrátila se skrze Morawu, kdežto dne 17 máje s měšfany Brněnskými krvawau měla potřku, ¹¹⁷ do země Rakauské, a tam na břehu Dunajském naproti Nussdorfu položivši se wojensky, skrze několik dní plenila zemi okolní bez odporu, až skrze hořejší Rakausko wrátila se beze škody do Čech zase. ¹¹⁸

Také jiný zástup Sirotkůw a Pražanůw, kteří dne 25 Mai 25 máje přes hranice Baworské u Tachowa k Pernowu wtrhli, plenili tam celý měsíc bez odporu znamenitého, a owšem bez utrpení vlastního; zejména prawi se, že dobyli kromě Pernowa také na seweru městečka Falkenberka, potom pak že obrátivše se k jihu, mezi jinými wzali autokem město Mosbach, kdežto zabili ke 300 mužůw, 9 Jun. žůw, vypálili dne 9 čerwna městečko Nitenow, wyhubili klášter Walderbach, a zvláště skopáním velikého rybníka lantkrabowa způsobili zemi velikau škodu; konečně pak učinivše veliký plen okolo města Kauby, a zmocnivše se

116) Při wyprawování této jizdy do Slezska drželi sme se nejwice zpráwy, ač krátké, kollegiata Pražského (MS.), který sám také w ní přítomen byl. Slezské prameny (u Sommerberka I, 75, 174 a j.) jsau nedostatečné i zmatené; počátek wyprawování Martina z Bolkenhain (Scriptores rer. Lusatic. I, 354.) nyní ztracen jest.

117) Co my zde jmenowali potřkau, to líčí Pešina (Mars Morav.) po Zach. Theobaldowi obyčejným svým pragmatismem jako bitwu velikau a rozhodnau, ačkoli sawvěký prodlaužitel Beneše minority (u Dobnera IV, 73) mluwě o jždě husitůw ze Slezska do Rakaus, ani o potřce u Brna zmínky nečiní, jiní pak pramenové také naskrze o ní mlčí.

118) Kromě prodlaužitele práwě jmenowaného mluwí také Chronicon Mellicense ap. Pez. I, 255 o ležení Táborůw naproti Nussdorfu. Srwn. Kurz, Albrecht I. c. p. 137, 138.

i městečka Mnichowa u lesůw, že wrátili se do Prahy 1428 zase o sw. Marketě (13 Jul.)¹¹⁹

Z německé říše w běhu roku 1428, kdežto podlé sněmowního snešení Frankfurtského nejsilnější rána proti Čechům se očekávala, mimo naději nepodniknuto naskrze ničeho. Wšeobecná ona daň, jakowá dekrety Frankfurtskými uwoditi se chtěla, byla národu Německému něco nowého a neslýchaného; reptání proti ní nastalo wšeobecné, a největší tuším mezi kněžstwem i duchowenstwem samým; také rytířstwo we mnohých krajích zpauzelo se, prawíc, že zawázáno jest jen k bojování, a nikoli ku poplatkům robotným.¹²⁰ Nic nepomáhalo, že papež hojnými do Němec wyslanými spisy wychwalowal nálezy ony welice a napomínal wšecky wěrné syny církwe k horliwému a důraznému jejich provedení, předstíraje spolu hanbu, která Němcům prý z toho jde, že národu w každém ohledu slabšího po tak dlouhý čas ke své vůli připrawiti nemohli.¹²¹ I scházeli a radili se o této věci knížata Němečtí roku tohoto několikrát, nejprwé okolo welikonoci we Frankfurtě, potom w Kobolenci, pak we Bingen (dne 16 máje) a zase we Frankfurtě, ale wždy bez prospěchu a bez konce; kardinál Jindřich, byw do Anglie powolán, nemohl osobně býti nápomocen. Knížata sice neswolowali toliko, ale i doléhali na to, aby daň po všech zemích jejich se sbírala: summy však sebrané nedávali odvoditi na určená místa, chtějíce každý podržeti je doma sám a wystrojowati z nich žoldnéře dle svého zdání, čemuž zase netoliko král Sigmund, ale i ducho-

119) Bartošek p. 158. Windek cap. 159, pag. 1205. Andreas Ratisbon. ap. Eoeler. pag. 45, id. ap. Eccard I, 2155.

120) Joannis Trithemii annales Hirsaugienses ad ann. 1428, tom. II, pag. 373.

121) Raynaldi ad h. a. §. 5 et 6.

1428 wenstwo i poddání wúbec na odporu byli. ¹²² Mimo to brala newole mezi knížaty také podnět odtud, že po smrti Fridricha Bojowného († 5 Jan 1428) Saské wéwodství pojištěno bylo jeho synům od krále Sigmunda dědičně. Následkem takowýchto sporůw nestala se toho léta žádná proti Čechům výprawa, jakkoli doléhawé byly škody, jež oni jízdami zahraničnými u wětší míře činiti počali; a král Sigmund, utrpěw ku konci měsíce máje při dobývání hradu Holubce nad Dunajem we Srbsku od sultana welikau porážku, ¹²³ nebyl také w tom položení, aby na Čechy jaké nebezpečí byl uwaliti mohl. Teprw 160ct. o sw. Hawle bywše kurfirstowé kromě Saského wšickni pohromadě w Heidelberku, swolili tam a přikázali otwřenými listy do wšech krajin německých, aby peníze „na hušy“ sebrané odewšad do Normberka zaslány byly; také widěti jest ze psaní w Normberce dne 25 října daného, že tam Braniborský markrabě s raddau dewítipanskau dle Frankfurtského snežení rokował skutečně, ačkoli o výsledcích rokování toho newí se. ¹²⁴

122) Wiz o tom psaní krále Sigmunda ede dne 28 srpna w archivu Kraloweckém. *Andreas Ratisbon*. in Supplem. fol. 456 wyprawuje: *Contributio generalis colligebatur, sed tamen forma in congregatione principum Frankcofordiae facta non ab omnibus servabatur. Quidam enim et praesertim clerici collectam pecuniam ad loca deputata dederunt. Quidam vero, utpote principes et communitates, collectam pecuniam apud se tenerunt, donec de illa aliquid certius ordinaretur. Dominus autem Cardinalis de Germania recessit, auctoritatem suam illud negotium prosequendi nulli relinquens, neque rediens in tempore, ut sperabatur. Et sic omnis illa ordinatio egregie coepta inepte est finita.*

123) We porážce této padl w hrdinném boji slavný polský pán Záwiše Černý z Garbowa, i od nás nahofe připomínaný.

124) Psaní kurfirstaw ze sjezdu Heidelberského dne 16 října, též nejvyšší raddy dewítipanské z Normberka dne 25 října, chowají se w archivu Kraloweckém w Prusích.

W Čechách příměří uzavřené u Plzně až do sw. 1428 Jiří 1428, zdá se, že později opět prodlouženo jest, protože země tohoto léta vůbec požívala pokoje. ¹²⁵ Obě však stálá vojska, čili „obce polem pracující,“ Táboorské totiž i Siroťci, snad jen aby bez zaměstnání nebyla, jala se letního času dobýwati dwau hradůw důležitých, kteří byli w moci služebníkůw králowých. Táboři obehnali dne 8 čerwence hrad a město *Bechyni*, ježto právem man- 8 Juli ským tehdáž držel Hynce z Lažan, syn někdy pana Jindřicha Lefla, padlého w bitwě u Vyšehradu. Dobýwaní to dalo se w síle znamenité, an kněz Prokop Veliký sám je wedl a nejen přední táborští hejtmané, ale i pomocníci z měst jejich tu přítomni byli. Také swezeno jest tu množství děl velikých i malých a jiných strojůw potřebných, a rozsázeno na čtyrech místech okolo hradu a města. Však i odpor, jež pan Hynce a hejtman jeho jménem Kokot činili, byl neobyčejně srdnatý, takže déle nežli čtvrt léta se ubránili. Teprw o sw. Wáclawě vkládal se pan Oldřich z Rosenberka k umluvě mezi stranami, přišed sám do ležení Táboorského w nádherném komonstwu. Ale konec dobýwaní stal se teprw okolo sw. Hawla, kdežto posádka nemohauc déle snášeti sauzení, an

125) Tomu na odpor wyprawuje arci Zach. Theobald, a po něm jiní, o zhaubných bojech mezi Pražany a panem Smiřickým, které úmluwau dne 4 října 1428 teprw pry konec wzaly. A však wyprawowání to potýká se na mnoze s jinými pravými dějinami, o kterých ale Theobald nic newěděl. Také znajíce my ku př. půwodní listinu od arcibiskupa Kunrata i Jana a Jindřicha bratří ze Smiřic dne 10 Jan. 1428 společně na hradě Raudnici danau a tam posawad chowanau, nemůžeme wěřiti líčení o autěku Smiřického dne 22 ledna z Pražského wězení k Táborům (!) pry do Raudnice a t. d. Theobald měl arci také staré zpráwy před sebou, nám nyní neznámé: ale w užíwaní a kombinowání jich pauštíwal obraznosti swé přiliš wolnau uzdu.

1428 počet raněných se zmáhal, vzdala město i hrad a propuštěna jest od vítězůw na swobodu. ¹²⁶

Méně šťastni byli Sirotci, kteří téhož léta po sw. Jakubě oblehli hrad *Lichtenburk* we Čáslawsku. Toto dávné sídlo rodu někdy slavného náleželo bylo před wálkau králi, a dobyto bywši r. 1421 od podobojích bez boje, wráceno jest panu Hynkowi Krušinowi z Lichtenburka, potomku prvních jeho stawitelůw, an tehdaž stál byl ta-kočka w čele národu; nyní ale držel hrad ten pan Jan z Opočna, ačkoli pan Hynek Krušina mezitím stal se byl také služebníkem králowým. Obležení toto řídili přední hejtmáné Sirotčí, kněz Prokůpek a Jan z Kralowic; i přeswědčiwše se hned o neprospěchu autokůw, umínili posádku wyležeti hladem. Pročež naděláno jest okolo hradu příkopůw, bašt, srubůw a plotůw, podlé tehdejšího umění, a osazeno lidmi, aby nikdo ani doň ani z něho wen do-
stati se nemohl; pak leženo tu bez užíwání střelby a strojůw přes léto i zimu déle nežli rok, an hejtmán hrad-
ský, jménem Liška, se swými 300 brannými, nic o wzdání se slyšeti nechtěl. Mezitím Sirotci sami w ležení swém počali byli trpěti nauzi; a protož wyslali okolo Wšech swatých částku wojska swého pod Janem Kralowcem až do Žitawska na sbírání spíže. I učiniwše tito weliký plen w onom kraji, když wraceli se přes Hrádek a Chrastawu do Čech zase, tu sebrawše se Zhořelští a Žitawští s pa-
nem Albrechtem z Koldic a Hanušem z Polenska w noci
11 Nv. ke dni 11 listopadu, potom ráno u weliké síle obořili se u Machendorfa mezi Chrastawau a Libercem na zadní woj Sirotčí tak důrazně a šťastně, že nejen dobyli wo-
zůw jejich drahný počet, ale i až ke 400 branných Če-
chůw buďto pobili, aneb w řece Nise potopili a některé

126) Bartošek pag. 158. Staří letopisowé str. 75. Archív Český, III, 184. Kurz. Albrecht II, pag. 140.

také we stodolách upálili. Wítězství toto nebylo sice ani 1428 rozhodné, ani trwanlivé, protože Sirotci, ač byli počali utíkati, však brzy oprawiwše se zase, odrazili Němce nazpět, a pomstiwše porážky své, zabili mezi jinými také Žitawského hejtmana: nicméně i částečné toto zduření wzato jest tudíž po zemích německých na slowo, jako důkaz, že Čechové nejsau vždy a wšude nepřemožitelní. ¹²⁷

Nedlauho po této příhodě, asi w polowici měsíce prosince, odwázili se Sirotci již zase k podobnému dobrodružení we Kládsku a Slezsku; a přitáhše tam, leželi mezi Kládkem a Štiwnicí (Schwedeldorf) asi dvě neděle polem. Mezitím sebrawše se kníže Jan Minsterberský s lidmi biskupowými z Nisy, s hejtmanem Swídnickým a celým krajem jeho, wytáhli proti nim a dne 27 prosince 27 Dc. obořili se mocně na tábor Sirotčí; kníže byl mezi předními. Sirotci dočekawše autoku nepřátelského pokojně we wozích swých, přiwítali Němce nenadále stfelbau z děl tak strašnau, že Slezáci poděšení hned z prwního potkání walně na autěk se dali, jízdní jako pěš, až konečně i kníže s nimi prchnauti musil. Ale upadnuw s koněm do zmoly bahnitě, z níž pro tíži lebky a brnění nemohl dosti rychle wybawiti se, dostižen jest od husitůw a zabit i s jinými drahně lidmi; hejtman pak Swídnický pan Cetric jat také se množstwím jiných oděncůw a odweden do Čech. Porážka ta stala se asi hodinu

127) Staří letopisowé str. 75. Kronika kollegiata Pražského (MS.) Windek cap. 163 pag. 1209. Johannes von Guben in Scriptor. rerum Lusaticarum (1839) tom. I, pag. 60—61. Windek líčí wítězství Hanušowo z Polenska (jemužto wšecku zásluhu přičítá) za dokonale: tomu však odporují netoliko letopisowé čeští, ale i Jan z Guben sám, an dí: des wart vnser hauptman: herr Lewther vnd eczliche erbare knechte, di wider czu rucke gedranckt wurden, demort.

1428 před západem slunce; husité pak nepřestali stíhati utíka-
 jících i w noci, zapalující wesnice napořád, aby nikdo
 ani w nich ani w polích sněhem se bělčích ukrýti se
 1429 nemohl. Potom táhli do země bez odporu dále a osadili
 města Němčí i Olawu, obé však jen na krátký čas; po-
 ležewše pak asi deset neděl w onom okolí, wrátili se
 mimo Kladsko do Čech zase s hojnau kořistí wszelikého
 druhu. ¹²⁸ Kníže ten Minsterberský zahynul bez dědicůw,
 a země jeho propůjčeny jsau od krále Sigmunda w Preš-
 purku dne 13 srpna 1429 panu Pítowi z Častolowic za
 wěrné jeho služby. ¹²⁹

Opětowaní tito výbojowé zahraniční, a pokojné wždy
 nawracowání se z nich zase do vlasti, dávali po wšem
 tom, co po tolik let již se bylo dalo, důkazy wždy nowé,
 že husitům nešlo nikoli o podmanění sobě nepřátel a o
 panování swětské, alebrž jediné o swobodu wyznání swého,
 a že straně papežowě i králowě tudíž nebylo nikoli těžko
 umířiti se s nimi, ač chtělali jen swoliti ku požadawkům
 jejich. Když pak tolikere usilowání, potlačiti hrubau mocí
 newhodné ty žadatele i s jejich žádostmi, ukazowalo se
 čím dále tím nezdárnějším a beznadějnějším, není diwu,
 že aspoň král Sigmund, wrátiw se z dolejších zemí, s wětší
 opravdiwostí nežli kdy chytal se prostředku, který již
 jediný dával mu neomylnau čáku pokoje. Proto rok 1429
 značí se w dějinách husitských zwláště počátkem upřím-
 nějších pokusůw se strany protihusitské, urownati se na
 cestě mírné, a mezi ději roku toho předčí tudíž wáhaus
 swau slowa jednatelůw nad meče bojowníkůw, ačkoli prwní

128) Martin von Bolkenhaia in Script. rerum Lusatic. 1839,
 tom. I, p. 359. 360. Kronika kolegiata Pražského (MS.).
 Staří letopisowé str. 75. Někteří z nowějších wypra-
 wují ten příběh jinak. Olawy zmocnili se Slezáci zase
 w noci dne 17 Januar. 1429.

129) Viz Archiv Český, I, 534.

pokusy diplomacie této theologické neposlaužili ještě dále, 1429 nežli že objewili weškerú i znamenitost i nesnázi jednání takowého. Owšem pak strany obě, dawše se do rokování, nezanedbávaly proto strojiti se i dále k wálce.

S počátku roku zabral se král Sigmund z uherských zemí do Wolyně ke slawnému sjezdu knížat w městě Lucku, kdežto pobyw od 22 do 29 ledna, mimo jiná jednání uwrhl símě rozbrojůw mezi sworné posawad dwa panowníky i národy, Wladislawa Polského a Witolda Litewského, když tomuto nabídnul se dáti korunu králowskou, nežádaje za to leč důkladnou pomoc proti husitům; Witold zajisté chytal se marného lesku, ačkoli jednota říše Jagelowské bylaly tím přišla na zmar. We druhé polo-**Mart.** wíci měsíce března přijel Sigmund, byw již tužebně očekáván ode knížat a pánůw zemí západních, konečně do města Prešpurka, kdež potom téměř celý rok dworem zůstal, podagrau i jinými neduhy často trápený. W témže měsíci březnu kněz táborský Prokop Weliký swěřiw hrad Bechyni Janowi z Těšnice, byl opět zabral se jízdu do země Rakauské. Pánové čeští i morawští, a w čele jejich zvláště pan *Menhart ze Hradce*, užili té příležitosti, pokusiti se, zdaliby nemohli nawesti krále i kněze wojevodu k osobnímu sjetí se a k umluwám mírným. ¹³⁰ Pan Menhart hodil se ku prostředkowní takowému nad jiné pány wytečně. Co syn horliwého někdy husity, Jana staršího ze Hradce a na Welharticích († 1417), požíwal u podobojích důwěry, ačkoli wálčiw proti Žižkowi, r. 1421 jat byl a dán od něho na Přibenice do wězení; odkudž když propuštěn jest, r. 1425 opět proti Táborům u Kamenice nešťastně bojowal, jakož již nahore wyprawowáno.

130) Bartošek pag. 159. Co Zach. Theobald (cap. 68) uwodí o sněmu dne 6 Febr. 1429, to wztahuje se wše na sněmowání dne 23—29 Mai, o kterémž on ale nic newěděl (w. dole).

1429 I wida že nemůže odolati síle sekty té, požil napotom jen tím pokoje a ochrany od ní, že se zapsal věrně státi ku prawdám i ku prospěchům bratří Tábořských a Sirotčích; pročež také r. 1427 s nimi vytáhl do pole ke Stříbru a k Tachowu proti knížatům říšským. A však ačkoli horlivým ukazoval se býti kališňkem, mysl jeho nicméně taužila po dávném řádu královském i šlechtickém w zemi, a jen tím lišil se ode mnoha jiných pánůw českých, že slowy i skutky počínal sobě opatrněji; pročež také od té doby rostla moc a vážnost jeho tak, že nezadlouho stal se uznaným takořka náčelníkem weškeré šlechty české.

Kněz Prokop nezdráhal se jeti s komonstwem swým ku králi do Prešpurka, když mu dáno dostatečné rukojemství za bezpečnost osoby jeho. ¹³¹ Byli tehďáz u krále, kromě Rakauského wévody Albrechta, Baworského knížete Wiléma i několika knížat Slezských, také čeští páni Oldřich z Rosenberka, Jan a Wilém Šwihowští z Risenberka, Jan z Opočna, Půta z Častolowic, Hanuš z Kolo-
4 Apr. wrat a jiní, když dne 4 dubna přijel tam kněz Prokop, M. Petr Payne, pan Menhart, pan Wáclaw Strážnický z Krawař a několikero měšťanůw Pražských asi we 200 koních; tudíž sešli se dohromady přední někteří repesentanti všech proti sobě wálčících stran, a nad to, kromě několika biskupůw i doktorůw německých, také čtyři doktorowé university Pařížské, kteří přišli byli w poselství
9 Apr. ku králi. ¹³² Rokowání trwalo až do dne 9 dubna. Sig-

131) Dáni jsau totiž Čechům za rukojmě do zástawy Mikuláš i Přemek knížata Opawští a několikero šlechticůw německých.

132) Domýšlíme se ne bez příčiny, že aučel poselství toho bylo swolání sboru Basilejského ještě před určeným časem. Joh. de Ragusio swědčí, že Jindřich Anglický král dal papeže Martina o to sollicitowati již r. 1426; srown. psaní téhož krále od r. 1432 ap. Mansi concil. XXIX, 373. Týž Joh. de Ragusio byl o též w Římě

mund chował se mírně a přívětivě k husitům, mnoho jim předkládaje o swém práwu i o swé přirozené lásce k zemi české, a napomínaje i prose, aby nechajíce nowot a bauř, wrátili se opět k wíře otcůw swých; nezdáli se pak jim u činiti toho hned, tedy že nejdéle we dwau létech sejde se w městě Basileji sbor obecný církwe křesťanské, tam aby se obrátili se články swými, podrobíce se nálezu wrchního tohoto soudce we věcech wíry, a do té doby mezitím aby uzavřeli dwaleté příměří se všemi zeměmi křesťanskými. ¹³³ Čechové odpověděli na to, že ne oni, ale strana protiwná odpadli od staré prawé wíry křesťanské, aniž že bude dříwe pokoje, než až církew zawedená do scestnosti všelikých nawrátí se opět k učení a příkladu Krista i apoštolůw jeho. Sboru budaucímu, budeli Konstanskému podoben, že nikoli podrobíti se nemohau, jelikož tam práwě nejhorší jejich nepřátele prý dáwati budau zákony, a že byloby bláznové, státi k saudu swého saupeře. Pročež že musí oblíben a přijat býti prostředek jiný, soudce vyšší a nestranný mezi sborem a jimi, a ten soudce že jest písmo swaté zákona božího a doktorůw w něm práwě i neuchylně se zákládajících. ¹³⁴

již 1429, a zdá se, že náležel také do počtu čtyř doktorůw do Prešpurka poslaných. Viz také Bulaci histor. universit. Paris. tom. V, pag. 387.

- 133) Příměří to podáváno jim z aumysla prý jen proto, aby roty a bratrstwa, čili stálá wojska husitská, skrze to přišla k rozpuštění („damit die Püfrey zu Beheim er-trennt würd, vnd wär vorsehenlich, sy komen als ganz nymmer ze samm, vnd sich würd vil leicht dazwischen vnder In selbst vil sach machen, damit das zu guten dingen kôm.“) Viz notuli w poznám. násl.
- 134) O prvním jednání w Prešpurku mluví kromě Bartoška zvláště Andreas Ratisbon. jak in dialogo (MS.) tak též in supplementis; na posledním místě podává (fol. 456 a 457). také notuli zvláštní německy psanau o roku

1429   Rozumí se, že protiwy tak příkré we smýšlení nedaly se urownati ani uchlácholiti řečmi sebe lahodnějšími a výmluwnějšími. Po dlahém s obau stran jednáni a namáháni uznáno jest, že přítomní na sjezdu Čechowé neměli sami té moci, aby jménem celého národu mohli podwoliti a zawázati se k wěcem žádaným; k tomu prawili, že potřebí jest řádného a walného sněmu zemského; takowý že oni swolati chtějí do Prahy, a král aby wyprawil tedy k němu také posly swé, kteřížby žádosti jeho přednesli národu shromážděnému. Kněz Prokop a strana jeho w jednáni tomto nazýwali sice Sigmunda králem, totiž Římským a Uherským, ale za krále Českého a za pána swého neuznáwali jeho nikoli; což on ačkoli nelibě nesl, však w naději budaucí oprawy pomíjel mlčením. Když ale odvážili se nabízetí jeho, aby spojil se s nimi u wíře, pak že ho raději nežli kohokoli jiného na swětě za pána míti, a jemu proti všem nepřátelům pomáhati chtěli by: on rozhorliw se, dokládal se boha i všech přítomných, že wolí raději umříti, nežli pochybiti we wíře. ¹³⁵

Sněm za tau příčinau do Prahy ku pondělí po sw. 23 Mai Trojici (23 máje) swolaný stal se tudíž welmi důležitým; stawowé u walnějším počtu nežli obyčejně rokowali 29 Mai w Karolíně celý ten týden až ke dni 29 máje u přítomnosti poslůw Sigmundowých. Jednalo se hlavně o dwau wěcech: o poměru a podwolení se Čechůw podobojích k budaucímu obecnému konciliu, a o dwauletý poklid čili příměří s králem Sigmundem i všemi jeho poddanými w zemích okolních. Sauwěký wýtah ze zápisu sněmow-

w Prešpurce, „secundum quod in curiis principum tunc temporis habebatur“, kteráž již in Scheilhorn's Beiträgen St. 3, wtyštěna jest. K hádkám w Prešpurce wedeným wztahují se také dwa sauhlasné spisy w rkp. kapituly Pražské O, 29 fol. 94—96 a D. 51 fol. 313—315.

135) Andreas Ratisbon. l. c.

nho ¹³⁶ wyprawuje o tom w tato slowa: Mistři a kněží 1429 dali k tomu obému swau radu ze zákona božího takowau, že to obé může býti s jistými a hodnými příčinami a výminkami. Pročež páni, rytíři, panoše, města i obce k zákonu božimu přichylné swolili k tomu obému, a na tom přestawše dali poslům králowským odpowěd následující: nejprwé budeli ten sbor všeho křesfanstwa takowý, aby tu byli také Řekowé, Armenowé, patriarcha z Konstantinopole, ježto přijímají pod oběma spůsobama tělo a krew pána Ježíše Krista; druhé, aby na tom sboru byl saud ze zákona božího, ale ne wedle ustawení papežského, tak jakž to již králi powěděno jest, a tu aby papež neměl toliko swé moci sauditi, ale všecko křesfanstwo: když sbor takowý sejde se, že chtějí také oni tam wyslati lidi maudré a opatrné i bohobojné swětské i duchowní s plnau mocí. Ku příměří pak swolují obce také s výminkami následujícími: 1. aby ti, kteří se zapsali k zákonu božimu a potom se zrádně zprnewěřili, wyňati byli z něho; 2. příměří buď s králem a se zeměmi Uherskau, Rakauskau, Morawskau a Slezskau, ale s Míšňany a s Bawory nikoli; 3. kníže Rakauský, chceli míti příměří, aby Morawany zachowal we práwích a zápisech, jakož sau se nedáwno zapsali, že cizozemec nemá býti w Morawě auředníkem; a „král ať poručí zemi Morawskau některému pánu aneb knížeti, kterýžby byl jazyka českého nebo slowánského;“ 4. budiž opravowáno to, co se nám již stalo za tímto příměřím; 5. „kněží naši aby měli všady swobodu, ale kněží jejich aby byli na zámcích a lidu neswodili;“ 6. „holdy a platy chcem před se držeti w tom příměří,“

136) Nalezen byl od Ant. Bočka w Morawě a nám sdělen r. 1846 pod nápisem: „Articuli Taboritarum et Hussitarum conclusi in civitate Pragensi et transmissi regi Hungariae Sigismundo in Posonium etc. IX, in die S. Viti martyris.“ Celý spisek newyšel posawad tiskem.

1429 ale podobojí aby dávali půl auroka nám a jim půl, aby se mohli w tom opraviti, a „sedláčkové“ aby o zadržané auroky nebyli nuceni; 7. hřichové zjewní aby všude byli stawováni; 8. když polem táhnem, abychom brali potřebu skrownau, a to aby neškodilo příměří. A tyto výminky měly také poselstwím zvláštním oznámeny býti králi. ¹³⁷

Powázímeli wůbec obyčeje wítězůw naproti stranám přemoženým, nebude nám ani lze kárati články tyto z neskromnosti aneb přílišnosti; husité nemohše utlačeni býti násilím, žádali jen, aby ani pod způsobem práwa utlačeni nebyli; jsauce stranau proti Římské hierarchii, chtěli podniknauti saud weškerého celku křestanstwa, nikoli pak jen strany sobě odporné. Ale tato idea celku swěta křestanského byla uplynulými wěky pohřžena do takowého zapomenutí, a výminky žádané zdály se tak wýstředné i nepraktické, že o přijmutí jejich na dvoře králowé ne-
15 Jun bylo ani řeči; a když den sw. Wíta kněz Prokop Weliký s jinými pány a posly českými i morawskými wydal se podruhé na cestu do Prešpurka, chtěje se Sigmundem jednati opět na základu snešení sněmowního, skutek ten zasluhuje úwahy jen co důkaz jeho sklonnosti k míru, a nikoli co přiběh mohaucí dáti dějinám doby této směr jiný. Táboři ještě na počátku měsíce čerwence předložili králi w Prešpurce nowý širší wýklad smyslu swého w šesti člancích, jenž ale s nelepším potkal se výsledkem, nežli předešli. ¹³⁸

137) Také Andreas Ratisbon. měl o sněmu tomto známost, an píše (in dialogo MS.): Anno 1429 „dominica trinitatis factus est conventus magnus Pragaе, — et presentibus ambasiatoribus Sigismundi varia sunt ibi tractata.“ — „Husitae voluerunt, ut celebrando concilio interesse debeant patriarcha Constantinopolitanus, Graeci et Armeni.“

138) O druhé této jízdě kněze Prokopa ku králi mluví Bar-

Král Sigmund byl hned po prvním sjezdu Prešpur- 1429
ském vydal do říše německé nařízení, aby podle přede-
šlého knížat uzawření všickni hotowi byli ke dni sw.
Jana (24 Jún.) vytáhnutí opět wojensky do Čech. 139
Také papež Martin V zvláštní swau setrwalostí staral se
opět, aby we všech zemích křesťanských vyhlášena byla
kruciata proti Čechům, a wojska tudíž shírána i wypra-
wowána jsau na mnoha místech poklady církewními a
odpuštkowými. W Anglii zejména kardinal a legat Jindřich
Winchesterský sebral byl až k 5000 oděncůw křížem
značených, s nimiž přeprawiw se přes moře, počal byl
pospíchati do Němec w měsíci čerwenci. Ale tyto au- m. Juli
mysly a příprawy zmařeny jsau tenkrát zase jednau
z nejpodiwnějších příhod wěku tohoto. Známo jest wi-
tězné tehdáž Angličanůw šíření se we Francii, tak že se
zdálo, že celá země konečně padne do rukau jejich;
známo jest také, že zvláště působením zázraku podobným
chudé selské panny, Johanny d'Ark, wrátilo se na po-
čátku máje 1429 štěstí wálečné nenadále Francauzům
opět; panna ochrániwši město Orleans a poraziwši An-
gličany w několika bitwách, uwedla krále swého Karla VII
dne 16 čerwence do města Reims, i dala ho tam nazejtří 16 Juli
korunowati. Tento náhlý přewrat wěcí byl příčinau, že
legata Jindřicha, když ještě skrze Belgii táhl, stihnul roz-
kaz pilný od krále Jindřicha VI, aby nechaje wšeho, co
nejrychleji obrátil se do Francie krajanům swým ku po-
moci. Nerád uposlechnul toho kardinal: a wšak wojí-

tošek p. 160. Články tu podané nalezl Boček co pří-
wěšek ke snešení sněmownímu již dotčenému.

- 139) Andreas Ratisbon, in dialogo. — Sigismundus „de con-
sensu pricipum et aliorum ad festum Johannis baptistae
(1429) disposuit in Bohemiam fieri expeditionem.“ Id.
in Supplementis fol. 459, (kdež i dvoje o tom psaní
podává se.) Srwn. Matth. Doering contin. Engelhus. ap.
Menken, III, 5.

1429 nowé jeho sami, ačkoli wzali byli na sebe kříž proti husitům, když uslyšeli o veliké proměně ve Francii, umínili obrátiti se tam i proti kardinalowě vůli.¹⁴⁰ Němci pak z nepřijezdu jeho wzali sobě omluvu, že sami také newyprawili se do pole. Za to ale brzy potom počali těšiti se naději, že zázračná panna obrátí neodolatelnou zbraň swau tudíž také proti prokletým kacírům českým; ku potvrzení jejímu dána později w oběh forma psaní pohrůžčiwého, jímž panna ohlašowala prý Čechům brzka pomstu boží i swau, newrátli se rychle a auplně ku poslušenství církwe.¹⁴¹ Než i tato naděje zmizela brzy, když panna po jednorokém wítězení upadši w zajetí, od nepřátel saudem nešlechtným co kacírka sama také upálena jest.

Wáleční skutkové u wnitř země české léta tohoto měli menší do sebe wáhu. Dobývání hradu Lichtenburka od Sirotkůw již před rokem počaté trwalo až posawad, a ukončeno teprw 25 listopadu 1429 tau umluwau, že pan Jan z Opočna zawázal se přistaupiti wěrně ke straně Sirotců, a hradu toho mezitím postaupeno jest rytíři Janowi Hertwikowi z Rausinowa k wěrné ruce, aby jej teprw tenkrátě wrátil pánu, ažby zjewné dal důkazy swé wěrnosti ku kalichu. Strana králowa ztratila tím jednoho

140) Psal o tom 11 Aug. 1429 Martin V králi Franskému: Excusavit se (cardinalis), — quod gentes etiam se invito regi suo parere vellent, quas non posset cogere; sed quod impensae per nos factae restituerentur nobis. A na jiném místě di: Omnes catholici, qui per totam Germaniam suum (cardinalis) adventum expectabant, remanent modo spe et praesidio desolati. *Raynaldi* ad h. a. §. 16, 17. Srwn. Windek cap. 162, pag. 1208.

141) Znamé psaní toto (dd. Suliaci, 23 Mart. [1430] a tištěné u Pabičky, VIII, 566) nalezli sme w sawwékém přepisu také w půwodních registách říšských krále Sigmunda, na důkaz politické důležitosti, ježto jemu i w samé kanceláři říšské přičítána byla.

z nejstatnějších náčelníků svých v zemi, jenž ale ne- 1429
zadlouho potom sešel přirozenou smrtí se světa. ¹⁴² Po-
rážka, která už ntrpěl dne 11 března pan Hynek Krušina 11 Mar
z Lichtenburka i Kumburka od Hradeckých a pana Trčky
i Janka Holce z Náchoda, neměla patrnějších následkův,
jakož ani zájem, který po sw. Jiří učinili mezi Prahou a
Zbraslaví služebníci královští Habart z Adlar na Týřově,
Jan Šmikauský ze Žďáru a Fridrich z Donína, poraziwše
i jawše drahně měšťanůw Nowoměstských. Důležitější
bylo obehnutí pevného hradu Zwíkova dne 21 března 21 Mar
od Táborůw pod Janem Blehem na Běchyni a Mikulášem
z Padařowa hejtmanem na Ostromeči, pak o sw. Jáně
hradu Landšperku, jež také držel byl pan Jan z Opočna,
pod Janem Kroměšinem. Zwíkov po trojměsíčním namá-
hání zůstal nedobyt, an Oldřich z Rosenberka zprostřed-
kował příměří dwauleté mezi stranami; Landšperk ale
musel dne 17 září vzdáti se, po čemž posádka jeho pro-
puštěna na swobodu. ¹⁴³

Památnější pak ještě byly různice mnohonásobné mezi
městy Pražskými starým a nowým, ježto z podnětůw místních
a méně známých již od dáwna zmáhaly se, až konečně w
otewřené vypukly záští. Za žiwobyti krále Wáclawa nesho-
dy takové urownány býwaly obyčejně sprawedliwau vůli
panowníkowau; po vypuknutí wálek husitských nebezpečí
na obě města zároveň se waliwší nutilo ke swornosti a
k jednotě; později kníže Korybut přičiňował se dost
šťastně k udržení míru: nyní ale dáwné símě rozbrojůw
pučilo a rozkládalo se čím dále tím bujněji a bezuzdněji.
Již ke dni 1 září 1428 wyprawují staří letopisowé o smí-
ření, kteréž se stalo na příkopě u sw. Ambrože mezi sta-

142) Umřel na Hostinném po welikonoci roku 1430. (Chron. collegiati Prag.)

143) Bartošek p. 159—161. Staří letopisowé str. 75, 76.

1429 roměstskými a nowoměstskými, ježto před tím byli sauprý „w různici mezi sebau a w kyselosti pro zbožkněžská, chwátajíce je sobě.“¹⁴⁴ Smíření však to mělotak nepewný základ, že již ke dni 21 ledna 1429 dowidáme se opět o „příměří,“ které Welek Kaudelník z Březnice, hejtman Sirotčí, Wáclaw Carda z Petrowic, Kamaret z Žirownice a jiní „přátelští umluwce“ uzavřeli mezi oběma městy jen až do 25 ledna, po čemž nowě wolených osm rozsudí prodlaužili je až do 25 čerwence 1429, přikázawše spolu, aby trhowé dáli se w obaú městech swobodně zase jako před těmi rozbroji, a w obojím městě aby odklizeno bylo, cokoli w branách a po ulicích jedni proti druhým byli nastawili aneb nabořili.¹⁴⁵ Ale jednání welikého sněmu o smíření se s králem Sigmundem zbudilo nowé nechuti a přimnožilo starých. Staroměstští zajisté, wedeni jsauce Týnským faráfem, M. Janem z Rokycan, byliby rádi podwolili se králi u wětší míře, nežli Nowoměstští, u kterýchžto kněz Jakub Wlk, kazatel u Matky boží sněžné, řidil aumysly w duchu někdy Žižkowě a kněze Jana z Želiwa. Protož brzy po rozejití onoho sněmu obě města wzala hořkost proti sobě wespolek, a dělány s obau stran opět zdi, šranky i pouňcky,¹⁴⁸ jako proti nepřátelům. Když pak dne 14 září Welek hejtman Sirotčí přijel s wojskem do nowého města i chystal se k autoku proti staroměstským: tu „staré město proti nowému zawřelo se, a z pušek, samostřilůw i šípy ohniwými střileno jest ze starého města na nowé, a též zase z nowého na staré; a mezi tím několik jich zabito jest.“ Potom obě města wolila sobě opět čtyry opravce, Jana Rakownického hejtmana w Kauřimi, Jiru z Řečice,

144) Staří letopisowé na str. 75. Zápis na umluwu, tištěný w Archivu Českém I, 220—222, wztahuje se bezpochyby k této době.

145) Listiny o to wydané wiz w Archivu Českém, I, 222—225.

Jana Kralowce hejtmana Sirotcího a Wiléma Kostku z Po- 1429 stupic, kteříž je opět w pokoj uwedli pod čtyrmi tisíci kop gr. základu na témž místě jako prvé, na přfkopech mezi sw. Ambrožem a sw. Benediktem, kdežto dne 25 září 258pt. konšelé obau měst, na pamět míru prawého, dali sobě ruce před kněžími a velikým počtem lidu strany obojí. We wypowiedi, kterauž opravcowé vydali na držení míru, znamenati sluší zvláště článek, wynešený prý z ponuknutí kněží Pražských, aby Čechové, nechajíce rozbrojůw mezi sebou, wyjeli společně na wojnu proti Němcům. ¹⁴⁶

Smíření však to zdálo se necelé i nejisté, pokudkoli trwaly spory neurownané mezi theology samé strany pod-o-bojí. Newí se, kdy a pod jakými wýminkami mistři a kněží Pražští, kteří s Korybutem spolu zatčeni a potom z města wypowězeni byli, wrátili se opět: jen to jest jisté, že M. Jan Příbram tohoto léta netoliko w Praze bydliti, ale i dáwné své proti Wiklefowi horlení zase na jewo dáwati mohl. A poněwadž Wiklefůw krajan i přední učenník, M. Petr Payne, nepřestával hájiti mistra svého mužně i důmyslně, nařizeno jest z obecné wůle opět weřejné hádání mezi oběma o sw. Wáclawě w Karolíně, 288pt. a sice na ten způsob, že wydáno jest osm mistrůw a kněží, s každé totižto strany po čtyrech, za mocné rozsudí mezi nimi; se strany Englišowy byli to M. Jan z Rokycan, kněz Wáclaw z Dráchowa, kněz Petr Němec z Žatce a Mikuláš z Pelhřimowa biskup Táborský; druzí nejsau známi. Há-dání to prodlaužilo se skrze celé tři neděle. Příbram usi-

146) Staří letopisowé na str. 76, 77. Šrwn. článek nade-psaný „Dáwní práwa i rozepře nowého a starého měst Pražských“ w Časopisu česk. Museum, 1836, str. 299 až 322. Wiz také list ubrmanůw ode dne 15 Oct. 1429 tištěný w Zimmermannowě wydání kroniky Beneže z Hořowic (1819) na str. 151—154.

1429 lowal předewším zrušiti a zapřati wšelikau solidárnost mezi Wiklesem a Husem, a pak uwodil ke 200 článkůw Wiklefových, z nichžto každý jest prý buďto kacířský, buď blůdný, aneb aspoň pohoršlívý. I jakkoli welikau chwálu získal sobě Payne ostrowtipností, kteraužto ze článkůw nařčených wywodil prý smysly prawé a křesťanské, wšak když nastala řeč o transsubstanciaci, opuštěn jest i ode dwau saudečůw strany swé, Rokycany totiž a Dráchowa, kteříž oba w této wěci přirazili se ku Příbramowi zjewně a weřejně. Proti tomu dolčil prý Payne zase bludnost nejedněch článkůw strany Příbramowy. Nález, jež řečení posluchači a rozsudí po tomto hádaní wydali 20Oct. dne 20 října we faře u sw. Hawla, podobal se wíce námluwě ku příměří, nežli konečnému rozhodnutí. Zůsta-wiwise zajisté sobě moc k dalšímu w této wěci řízení, učinili jon wůbec ten wýnos, aby strany obě při učení o swátosti oltární držely se písma swatého i doktorůw w něm prawě se zakládajících; zakázali wšak oběma saupředm naprosto každé kaceřowání a hanění, přímé i nepřímé, jak zemřelých, Wiklefa, Husa i Jakúbka, ¹⁴⁷ tak i ještě žijících, Payne totiž a Příbrama; zapowěděli oběma těmto, wydáwati o při swé wůbec jaké spisy, lečby je dříwe podali rozsudím k ohlédání; učinili wšak to přece některý z nich, měžž i druhý k tomu zwůli, a wšak jen latině; až do Wšech Swatých nejprwé přístích klade se oběma lhůta k zadání obranných spisůw swých do rukau těch rozsudí, kteří té doby budau přítomni w Praze; oba pak chowejte se k sobě pokojně až do letnic nejprwé přístích, ač nebude-li prý ještě dříwe zprostředkowána mezi nimi konečná umluwa i swornost. ¹⁴⁸ Tato wšak

147) M. Jakaubek ze Střibra umřel byl nedáwno předtím, 9 Aug. 1429.

148) Kromě zpráwy, z rkp. Pražské universitní biblioteky do Procházkowých Miscellaneen (Pr. 1784) str. 324 — 342

„konečná umluwa“ vzdalowała se vždy tím více, čím 1429 více strany obě k ní blížiti se zdály. Příbram ještě před wyjitím tohoto léta sepsal a vydal wúbec nejwášníwější swůj traktat, hanící a kaceřující netoliko Wiklefa i Payne, ale nad to více wšecky kněží Tábořské wúbec a každého zwláště, a to sice českým jazykem. ¹⁴⁹ Naproti tomu Táboři ze sboru, jež měli w městě Táboře ode dne 6 do 13 ledna 1430, vydali rozkaz přísný do wšech obcí swých, aby kněží strany Příbramowy nikde trpeni nebýli. ¹⁵⁰

Wálečníkům českým mezitím dařilo se umění jejich opět mnohem lópe, nežli theologům, zwláště we wěcech zahraničných. Již před poslední mezi stranami potřkáu wytáhli byli Táboři mimo Žitawu a Lubno do Slezska, kdežto dne 18 čerwna autokem dobywše města Boleslawě, 18 Jun přiwedli odtud do Jaroměře ke 200 jatých Slezákůw, mimo jiné kořisti. Po míru wšak nahoře dotčeném mezi Staro- i Nowoměstskými hned třetí den, t. j. 27 září, wytáhl 278pt. kněz Prokop Weliký s wojskem swým z Prahy do pole zase k Žitawě, a za ním nazejtří jiní hejtmané, jakožto Welek z Březnice, Pešček zahradník a kněz Prokúpek, majíce wšichni dohromady asi 1000 jezdcůw a

wložené, wyprawují o tomto hádání také Nicolai de Pelhřimow chronicon sacerdotum Taboriensium, (ježto i wynos ode dne 20 Oct. celý poskytuje,) a M. Jan Příbram we traktatu swém proti Tábořům.

- 149) Tento jest onen traktat, ze kteréhož sme již nahoře ke dni 10 Dec. 1420 a potom častěji podávali wyklad učení Tábořského (wiz noty 493 a 530). Nowý opis Českého Museum wzat jest z rkp. w archiwu Třebonském pod číslem A. 16. Že traktat sám psán byl ku konci r. 1429, wyswítá z předposlední odstáwky, kdežto Příbram prawí o hádání nahoře líčeném, že stalo se „nyne tohoto léta o sw. Wáclawě.“
- 150) Také tento dekret, latině psaný, čte se w dotčeném již rkp. A. 16 archiwu Třebonského na listu 84, s textem nedbalostí písařowau tu i tam porušeným.

1429 10,000 mužův pěchoty, s potřebnými k tomu vozy a děly. Tenkráte pokusili se nejprvé ¹⁵¹ o Zhořelec, jehožto však jen předměstí vypáliti se jim podařilo; pak když zámek Bérut ubránil se jim, trhli spolu před Budišínem, a tu několik dní ležíce dali předměstí w požeh a střelením šípův ohnivých zapálili také město na několika místech; když pak se chystali k autoku, měšťané ukojili je umluwami a holdy, ¹⁵² tak že bez dalšího tam škodění obrátili se dále ku Kamenici, již také osadili, a přibližiwše se w tom směru až pod Grossenhain, najednou zatočili zase w prawo k seweru do země Lužické, kdežto města Lukawa, Kalawa i Drebkow holdowala se jim, Grodek pak (Spremberg) od obywatelůw opuštěný vypálen jest. U Chotěbuze leženo potom několik dní; a z nenadání wojsko celé obrátilo se rychlým krokem odtud až ke hlavnímu městu Kubínu na Nise, kteréžto dobyto napřekot prvním autokem a pobito w něm lidstwa mnoho 270ct. dne 27 října. O bránění se Němcůw a Lužičanůw polem nikde není řeči, zvláště že newědětě kam husité vlastně měří, všickni hleděli jen uchrániti se we zdech swých, a žalostný pád Kubína přimnožowal okolním krajinám strachu, ano lidnaté to město, po odwedení obywatelůw do zajetí, z kořen vypáleno jest. Proto Čechowé, popelniwše okolí až pod Krosno na řece Odře, wrátili se odtud přes Freistadt mimo Zahaň k Boleslawi Slezské a dále přes Lubno a mimo Žitawu do Čech zase okolo

151) Již dne 28 Sept. jal se byl předwoj český dobýwati také hradu i kláštera Mojwina (Oibin) u Žitawy, ale po krátkém bezprospěšném usilování odtrhnul zase odtud. Script. rer. Lusaticar. (1839) tom I, pag. 175.

152) Sem bezpochyby wztahuje se listina bezpečenství, daná městům Budišínu a Kamenici, též klášteru Mariensternu a panům Ponikowským od husitůw před Budišínem, a tištěná in Hofmann. script. rer. Lusatic. I. 350 i jinde. Wiz Verzeichniss Oberlaus. Urkk., II, 26.

sw. Martina beze všeho boje, ale s kořistí všeho druhu 1429
znamenitau. ¹⁵³ 11 Nv.

A však ještě mnohem důležitější byla jízda druhá, která nedlouho potom u větší nežli kdy síle předsevzata jest do nynějších zemí Saských. Sebralo se tenkrátě vojsko netoliko Táborské a Sirotčí, ale i Pražské a jiných měst českých, v počtu asi 4000 jízdných a výše 40,000 pěších s 2500 wozy bojownými, ¹⁵⁴ jehožto přední vůdcové byli wedle Prokopa Velikého, Jakub Kroměšín z Březowic, Jan Kralowec, Ondřej (Keřský?) a Sigmund hejtman Pražský; ze šlechtý, kteří aučastnili se, jmenují se zvláště pan Smil Holický ze Šternberka, pan Jan z Pernšteina z Morawy, Wilém Kostka z Postupic, Jan Zmrzlík ze Swojšína i jiní. Dne 14 prosince stal se 14 Dc. hlavní výjezd z Prahy, ¹⁵⁵ jenž čelil přes Teplici a Krupku proti Pernu a Drážďanům. Ačkoli výprawa tak silná bylabý postačowala k opanování a osazení mocnému nejedné krajiny, však aumysl Čechůw nehleděl nikoli

153) Wyprawujeme to hlavně podle sauwěkého swědectwí Martina von Bolkenhain in Scriptor. rer. Lusatic. (Görlitz 1839) tom. I, pag. 360 — 1, protože zpráwy jeho srownávají se podstatně s jinými prameny sauwěkými, zvláště s Bartoškem (pag. 161) a s listinami nám zachowanými. Jinak to wykládají Jan Rohte (in Menkenii script. rer. German. tom. II, pag. 1819—20) a po něm Zachar. Theobaldus (cap. 69 a 70,) matauce mnohonásobně dohromady první i druhau jízdu léta tohoto.

154) Tak je udávají Bartošek (p. 161) i Staří letopisowé (str. 79); ale na jiném místě mluví týž Bartošek (p. 163) méně podobně o 20,000 jezdecích s 52,000 pěších bojowníkůw.

155) Bartošek praví, „circa festum S. Luciae“ (p. 161,) což se potvrzuje starau aučetní knihau města Pražského (Liber-collectarum), kdežto ke dni 14 Dec. se dí: Ad campum exiverunt Misnam.“ Z toho hned widěti, jak málo spoléhati lze na data u Zach. Theobalda i jiných, kteří z Theobalda wypisowali.

1429 k šíření panství, alebrž jen ke škodám u nepřátel, aby donuceni byli hledati smíření; směr náboženský udusil byl všecky pomysly obsahu politického. Proto také husité nikde v cizině dobývaním pevných měst bawiti se nechtěli. Poležewše táborem u Perna i Drážďan, spokojili se pleněním jejich předměstí a okolí. Totéž činili o 25 Dc. swátých wánočních u biskupského města i hradu Míšně. Potom rozbíhali se sice jednotliví haufowé poříčím Labským dolůw až za Torgawu: ale hlavní proud obrátil se w lewo, nejprw proti Janu markrabi Braniborskému ležewšimu w Ožici (Oschatz), jenž ale při jejich se blížení 1430 odtud do Lipska ustaupil, a potom když zwěděli, že mezi Grimmau a Lipskem sbírá se silné wojsko německé, umínili nabídnouti se jemu k bitwě. I postavilo se u Lipska skutečně až prý ke stotiscům bojownikůw pod korauhwemi Fridricha, wéwody Saského, Jana markrabě Braniborského, Wiléma knížete Brunšwického, Fridricha lanckrabě Durinského, arcibiskupa Magdeburského a jiných biskupůw, pánůw i měst říšských.¹⁵⁶ Pročež Čechowé zšikowawše se, dle wyprawowání starého letopisce, „šikem táhli pět dní proti nim, wozůw neroztrhujíc. Když pak přijeli blízko k tomu městu Grimmě, i museli přes wodu přejeti, kteráž teče pod město.¹⁵⁷ Takž pak když wjeli do wody wozowé třemi řady, woda se wzdula pro wozy wzhůru i zwrátila některé wozy; a tu něco lidu se utopilo. Jiným wozům pomohli za prowazy, po jednom je wen wláčice bez koní; naposledy museli jedním řadem přes tu wodu jeti. A když přejela polowice wozůw,

156) Hermannus Corner pag. 1296. Joannes Rohte l. c. von Bolkenhain l. c.

157) Řeku „Mulde“ jmenuje Bartošek (p. 162) „flumen dictum *Mulda*“, Staří pak letopisowé (str. 78) dějí: „wodu, již česky Swinie říkají.“ Které jméno jest prawější, my rozhodnauti neumíme.

wzešel křik u wojště, že již Němci táhnau na ně: a tak 1430 u velikém nebezpečenství byli Čechové pro druhau polowici wozůw a lidí. Wšak co jich bylo přejelo, sšikowawše se, i táhli předce proti Němcům. Wéwoda Saský byl jen několik set jízdných wyslal, aby Čechy shledli; a Čechové w jednom lese dočekawše jich, i udefili na ně a ztepali jich drabně a zjímali; jiní pak Němci uslyšewše to, utekli ke swým.“ Mezi padlými té chvíle byli zejména Děřfich z Witzleben, rada lantkrabůw, Jiří z Wangenheim a Fridrich Fictum; mezi jatými Jiří z Witzleben. „Tu Čechové dáwali dobré slowo Janowi Zmrzlkowi, že jest statečně na ty Němce udeřil a jiných udatně ponukl. Zatím přišla noc, a Čechové dočekali druhé polowice wozůw swých; a tu celau noc nespali wšickni a bedliwi byli, opatrujice se před Němci.“ Bitwa wšak očekáwaná i hledaná nestrhla se wíce, ano wojsko nepřátelské hned za rána počalo se rozutíkati; ¹⁵⁸ wětší čáska i s knížaty hnali se do Lipska, kamž i Čechové táhli šlakem jejich až do předměstí, ježto wéwoda Saský sám byl zapáliti kézal. A tu teprw také Čechové rozpustili wojska tak, „aby každé obzwláště s swými wozy táhlo, jedno od druhého w míli, a druhdy dále a druhdy blíže. Takž pak Čechové swobodně jezdili po těch zemích, rozdělíwše se w pět wojsk; a učinili velikau záhubu: a ty wšechny země německé nesměly sau se postawiti polem proti Čechům.“ Od Lipska obrátili se k jihu ¹⁵⁹

158) Hermann Corner l. c. dí, že wojska německá proto nechtěla se dáti do boje, poněwadž wéwoda Saský zdráhal se státi jim za škodu.

159) Máli známá powěst o husitech u Naumburka jaký základ, musí se potahowati k době této. protože později kněz Prokop do krajiny této nepřišel. Také co Zach. Theobald ku počátku r. 1432 o dobytí městečka Taucha (za Lipskem) píše, náleží jistě sem, ač nezakládáli se wůbec na smyšlence.

1430 na město Altenburk od obyvatelův opuštěné, kdežto poleževše dva dni, našli mimo spíží také mnoho do země zakopaných peněz, a pak při odjezdu zapálili město, o hrad pevný se ani nepokusivše. Dále táhli jedni k městu Gerowu, jehožto dobyli prvním úprkem, an hrabě Gerowský ještě s měšťany se radil, majili se vzdáti nebo brániti; po čemž jati byvše, mnozí pomřeli v Praze co vězňové. Jiní zástupové obrátili se k městu Plawnu, jehožto pánem byl Jindřich z Plawna na Kluzwartě, jeden z předních pánův kraje Plzenského; proto uwoliwše se Čechové ušetřiti města toho, poslali pod umluwan a za glejtem jen několik lidí doň pro své potřeby. Obecný ale lid městský, spatřiw nenáviděné kacíře, zbaulil se a 25 Jan. powraždil je všecky (dne 25 ledna). I zwěděwše o tom, bez meškání obořili se na město se všech stran, a dobywše ho prvním autokem, neodpustili w něm prý žiwé duši. Mnozí obyvatelé utekli se byli na hrad: ale i ten wzat jest mocí a pobito w něm drahně lidí i sházeno se zdí hradových; někteří však wzati jsau do zajetí. 160 Ukruťný tento pád přimnožil ještě hrůzy jménu Českému; strachem před husity opravowány rychle hradby městské téměř po celé říši německé, zvláště pak po Durinsku; a kamkoli blížilo se wojsko neodolatelné, wšudo jali se utíkati obyvatelé zámožnější před ním. Čechové táhli přes město Hof, ježto také dobywše wypálili, a přes Münchberk dále, jedni na Bairajt, druzí na Kulmbach a Plassenburk, kdežto zvláště rytíř Kašpar z Waldenfelsu

160) Martin von Bolkenhain l. c. p. 361-362. Bartošek p. 162. Joh. Pucheler ap. Menken, II, 417. Joh. Rohte ibid. II, 1821. Hermann Corner p. 1296. Psaní Lewína z Wirsberku ode dne 16 Mart. 1430 (w archivu Králoweckém) prawí, že na hradě jen asi 10 osob nechalno na žiwě; Rohte zase dí, že i w Plawně husité ušlechtili žen a dětí wůbec.

iménem celé krajiny podáváje se k holdu, wyjednával 1430 s nimi, ale nemoha složit, čeho žádali, neuhájil jí před zahubau. Po vypálení Bairajtu a Kulmbachu swalila se tatáž pohroma na Eschenbach, Auerbach, Weischenfeld, Hollfeld, Weissmein, Schesslitz a jiná města okolní. Také Bamberčané při bližení se husitůw utíkali walně, proklínajíce kapitolu i biskupa, že nechtěli nikdy swolití k náležitému ohrazení a upewnění města; když pak o hrom- 2 Fbr. nicích nezůstalo než jen asi 50 osedlých u městě, a husité ještě vždy se neukazowali, sebrala se z okolí rota zaufalých lidí asi w počtu 300, kteří přepadše Bamberk, wydrancowali město celé ještě hůře, nežli Čechowé činiti obyčej měli. ¹⁶¹

W tomto politowání hodném zmatku wšeobecném naskytnul se konečně kurfirst Braniborský Fridrich co anděl spásy. Wrátiw se nedáwno ze sněmu říšského, tenkrátě w Prešpurce u krále Sigmunda ode 5 do 28 Dec. 1429 držaného, a obdržew od husitůw glejt daný dne 3 února 3 Fbr. w ležení před Kulmbachem, ¹⁶² přijel osobně do wojska českého k wyjednávání dobrotiwých umluw a příměří; k němu připojili se také wyslaní biskupůw a měst Bamberského i Wircburského, knížete Jana Baworského a města Normberka. ¹⁶³ Tudiž přestalo plenění země, a poselstwí ne-

161) C wydrancování tomto Bamberka před příjezdem husitůw podává zpráwu rkp. universitní biblioteky Wircburské (Mt. chart. in fol. No 191 olim 34.)

162) Gundling Leben Fridrichs I. pag. 320. Riedel cod. diplom. Brandenburg. IV. 113. Dán jest od Jíry z Řečice, heitmana Sirotčího, we jměnu celého wojska.

163) Co jednatelé toho míru jmenují se w listinách města Bamberského wedle kurfirsta zvláště Wilém von Hohenrechberg Vizthum zu Amberg, Veit von Rotenhan, Caspar von Waldenfels a Jakub Fetzer, ježto učinili se prý rukojměmi „gegen den Edeln, wirdigen vnd gestrengen Jacoben Cromesinn, knysi Procopp, Endresen, Jorgen, Sigmunden vnd Cralowitzen, Hauptleuten des Behemischen

1430 jedna střídala se mezi ležením českým i knížaty w Normberce shromážděnými, až konečně dne 6 února uzavřena smlouwa (tuším u hradu řečeného Zwernitz), dle kteréžto mělo trwati příměří mezi dotčenými stranami až do sw. Jakuba nejprwé příštího (25 Jul. 1430), a Čechové wrátiti se domůw pokojně; za čež uwolili se jim platiti wesměs na zlatých Rýnských: Bamberčané a Forchheimští 12,000 zl., Normberčané také 12,000 zl., kurfirst Fridrich 9000 zl., kníže Hanuš Baworský 8000 zl., a ještě jiní někteří summy drobnější, jichžto částka složena hned na místě, druhá pak větší měla z polowice o středopostí, ostatek pak o sw. Jiří donešena býti buďto na Andělskau horu w Čechách, (kterauž tehdáž držel Jakub ze Wřesowic,) aneb do města Domažlic. Hlavní však a nejtěžší podmínka byla ta, že o sw. Jiří (23 Apr. 1430) měl býti w Normberce všeobecný sjezd obau stran, katolické i husitské, ku pokojnému hádání se o čtyrech člancích Pražských, s tím bezpochyby doložením, ¹⁶⁴ že cokoli tam dokázáno bude z písma swatého a z doktorůw na něm práwě se zakládajících, má od obau stran bez odporu za wíru křesťanskau uznáno a přijato býti; Čechové měli zejména pod bezpečenstwím zvláštním přijeti tam jen w

Volks der fünf here, des grossen und alten Tabors, der Waisen, der alten Peregischen Stat vnd den andern Stetten in Beheim.“ We psaní jednom archivu Kraloweckého ode dne 18 Apr. t. l. jistí se, že kurfirst Fridrich uwázal se w to jednáni proti wůli rad swých.

- 164) Zápis té umlowy nezachowal se, proto znám jest obsah její jen ze dwau listin Bamberských ode dne 6 února 1430 ještě netištěných, ze psaní již dotčených w archivu Kraloweckém ode dne 16 Mart. a 18 Apr. 1430, ze psaní Sigmundowa ode dne 16 Mart. 1430 (w Archivu Česk. I, 31) ze zpráv krátkých u Windeka (pag. 1219), Mat. Döring (ap. Menken, III, 6) i Ondřeje Rezenského (An. dreas Ratisbon. in dialogo MS. et in chron. Bavariae ap. Boecler pag. 48) a konečně z Müllnerowy Chronik von Nürnberg MS. i z Bartoška pag. 162 — 164.

500 koních. Tím okojeni bywše, wrátili se bez další šk- 1430
 dy do vlasti své zase čtyrmi cestami. Kurfirst Fridrich
 doprovázew je osobně až na hranice, získal sobě tak we-
 likau jejich důwěru a přízeň, že tím padl u mnohých
 Němců w podezření. Také potom welmi česně dostál
 slowu swému co do placení ostatku holdu smluweného.
 Ale ti, kteří wraceli se skrze Chebsko, počali zde opět
 pálení a plenění, protože Chebští byli nepřistaupili ke smlau-
 wě w Němcích učiněné, až když předměstí jim w po-
 zeh dáno, podwolili se také k holdu 1700 zl. a nechání
 napotom w pokoji. Wětší díl wojska husitského wrátil
 se již dne 21 února opět do Prahy; jiní pro náramnou 21 Febr.
 těžkost wozůw, kořistmi wšelikého druhu přeplněných, tak-
 že nejméně 6, ba často až ke 14 koní sotwa jeden wůz
 utáhlo, opozdili se o několik dní. „Tak spanilé jízdy ni-
 kdy Čechowé prvé do Němec neučinili (dí starý letopisec
 Český), aniž jest těch pamětníkůw, by to kdy slýchali,
 ani kde we kronikách psáno jest. A by byli o čest stá-
 li, jako přední Čechowé, protáhliby byli až po Rýn, a
 mnoho zemí byliby pod se podmanili: než nabrawše mno-
 ho kořistí a zlatem se okojiwše, wrátili se do Čech.“ 165

165) Staří letopisowé čeští na str. 79. O wrácení se wojska
 do Prahy dne 21 Febr. swědčí tentýž Liber collectarum,
 o němž p. 165. enuto jest nahore ke dni 14 Dec. 1439.

ČLÁNEK SEDMÝ.

ROZHODNUTÍ. PÁTÁ I POSLEDNÍ KRUCIATA PROTI HUSITŮM.

Rostauci nesnúze a nebezpečí husitismu. Martin V a král Polský. Sném Prešpurský. Jízdy české ve Slezsku a w Ukřich; boje w Morawě i w Čechách. Nowé přiznění se Čechůw a Polákůw; hádání w Krakowě. Swolání sboru Basilejského; kardinál Julian Cesarini. Smrt Martina V; Eugenius IV nový papež. Sném říšský w Normberce. Počátky sboru Basilejského. Sněmy w Čechách; nowá vláda zemská; hádání w Praze. Sjezd Chebský. Manifest kardinála Juliana; české odpovědi. Zpозdilost výprawy říšské. Prokop Weliký w Plzensku. Poslední marné wyjednávání a ustaupení Čechůw. Albrecht Rakauský w Morawě. Kardinál a knížata wtrhli do Čech. Weliký den u Domažlic. Awplné wítězství české.

(R. 1430 — 1431 Sep.)

1430 **W**eliká husitůw jízda w Němcích až pod Lipsko, Bamberg a Normberk, uwedla za sebau aspoň ten následek, že tudíž po Europě celé pozor na Čechy ještě u wětší míře nežli posawad obrácen byl. „I kdo jest tento národ, jenž wyšinuw se z cest obyčejných, nemůže spojeným úsilím papeže a tolikerých panowníkůw ani ku přodesléinu běhu zase nawrácen, ani pokořen a neškodným učiněn býti? proč se zpauzí proti obecným řádům? jaké jest wyznání a které jsau žádosti jeho?“ Takowé otázky, ačkoli

již drahně času i w dalekých zemích kolowaly, nyní však 1430 nabýwaly vždy větší wáhy a rozšírenosti; a psaní česká na způsob manifestůw již od desíti let mnohonásobně do křesťanstwa rozesílaná, jimiž sebe osprawedlňowali, winu všech bauřů a neřestí na hierarchii Římskou sčítawajíce, — ta psaní čím dále tím více potkávala se s pozorem a wšímáním; we Francii již delší čas dělaly se jimi sekty a nepokoje, a roku 1430 i we Španělich počínaly dwojiti a wiklati se mysli mnohé, ¹⁶⁶ zvláště že horlení husitůw jak proti nadužíwaní moci swětské ode knězstwa, tak i proti panstwí šlechty a porobě lidu obecného, budilo i w jiných zemích saucity nebezpečné. Wálečné také štěstí jejich tak podiwné a nenadálé, a předce tak stálé a nezwrátané, dávalo již mnohým we křesťanstwu příčinu ku pochybowání, nenili snad pře jejich sprawedliwa před bohem?

Národ český, ačkoli wítězný, nemohl však uchrániti se, aby nestrádal také mnohonásobně sporem a bojem již desítiletým proti celému takořka swětu; rozbroje dohmáčí, pobořená města, hrady a twrze wypálené, obywatelstwo na mnoze powražděné aneb ze sídel swých vyplášené, pole nezoraná, žiwnosti kleslé, obchod s jinými národy na vše strany zamezený, zdiwočilost mravů zmáhající se w té míře, co umy pokojné w zemi hynuly a ředly, — to vše nedalo se ani nahraditi, ani oprawiti kořistmi sebe bohatšími z ciziny. Také ubýwalo čím dále tím více do-

166) Znamenitý Španiel, Johannes de Segovia, jeden z předních audů sboru Basilejského a spolu dějepisec jeho, dává o tom zpráwu wě wýkladu příčin, pro které sbor tento se sjel, zejména Lib. I. cap. 4 w tato slowa: *Accidit rursum his diebus publicatas fuisse etiam usque ad Hispaniam plurimas copias diversarum et diffusarum epistolarum Bohemorum ex parte etc.* O rotách husitských we Francii srown. *Mansi concilia XXIX, 401, a dole r. 1432.*

1430 mácí síly bojowné; lid selský a řemeslníci po městečkách již počali walně ukřýwati se, kdykoli woláno na wojnu, a bywše přece sehnáni, ukrádati se z wojska zase. Za to arci přicházela wálečníkům českým z ciziny samoděk náhrada hojná. Nejen Poláci a Rusíni u welikém počtu již od několika let hrnuli se do táborůw českých, ale i mezi Němci samými, kdokoli šetřiw dobrodružstwí nade články wíry, netušil sobě we vlasti, hleděl odřici se jí a připojiti se tam, kde kwětilo štěstí wálky. Zwlastě wojska Tábořská i Siroťčí záležela w těchto létech již na mnoze z takowéto „sběře všech národůw.“ Tím tratil se u nich arci wíce a wíce onen ráz, na kterém někdy Žižka zwlastě mnoho sobě zakládal, aby totiž bojowníci jeho wšichni byli prawí „bojowníci boží,“ celí a upřímní, newlažní aniž obojetní u wíře swé.

Když pak na tento spůsob kněz Prokop Weliký nowými auwazky, podobajícimi se řádům lenním, jal se pauwata k sobě nejen šlechtice české a morawské, ale i knížata Slezska, i dobrodruhy hojně ze všech téměř koncín Europy; když pohraničné země německé, chudnauce wíce a wíce, počaly jedna po druhé ucházeti se o příměří a holdowati se samy těm, kteréžby dle zákonůw církwenních již dáwno byli měli wymeziti z křesťanstwa; když tudíž slowa nowowěrcůw, podporowaná skutky neodolatelnými, hrozila ještě wětším šířením se ducha odboje proti celé dáwnowěké saustawě hierarchické: papež a kardinalowé Římští, kteříž té doby ještě nepřestali byli zwlastní bystrotau ducha politického předčiti a uprawowati wšecky mocnáře i národy na západě, nemohli bez žalosti a tesknosti denně rostaucí díwati se na wýznamnost a nebezpečnost takowého wěci obratu. Wěděli oni dobře, že zásada swrchowané autority a celé ústrojí církwě wisely takoruka od rozhodnutí otázky české, že husitstwí a Řím byly dvě protiwy neshodné, z nichž wítězilali jedna, druhé

nutno bylo klesati a hynauti. Proto také dle vlastního 1430 jejich seznání věci české v posledních létech již staly se byly beze snadu dějem předním, hlavním a takorba vše-wládným w Europě. Wšecky zajisté události sawwěké, a zvláště spory a potrčky mezinárodní, nošené až posawad před stolicí apoštolskau k rozsudku, k urownání aneb ku pochwale, posuzowány nejwíce podlé míry, kterau wplý-waly na boj proti husitstwi. Papež snažil se nyní wíce než kdy umfítí knížata i národy, a ukliditi s cesty vše-liké mezi nimi aurazy, ze kterýchžby kacífám mohl byl jíti prospěch jakýkoli.

Ke blížícímu se, dle umluw dne 6 února 1430, roku hádaní s husity, markrabě Fridrich Braniborský jal se byl swoláwati doktory katolické z celých Němec do Normberka, i wyprawil také poselstwi swé o to ku papeži: ale Mar-tin V zapowěděl opět naprosto každé hádaní se s kacífi o wíře křesťanské, ¹⁶⁷ tak že k roku tomu s dychtiwostí očekáwanému ani nedošlo. Uznáwaje však týž papež potře-bu den co den dolehlivější o potlačení husitstwa mečem, a ztratiw již we věci této wšecku k říši Německé i k Sigmundowi důwěru, chtěl sice některau chvíli wznésti na křižownický řád Pruský zvláštní powinnost boje proti Čechům a dodáwati jemu k tomu cčí znamenité pomoci z komory apoštolské, ¹⁶⁸ ale našed i w tom příčiny k ne-důwěře, konečně obrátil se cele ku králi Polskému i kní-žeti Litewskému. „Od wás obau, (tak psal jim,) ježto za

167) Andreas Ratisbon. ap. Eccard. I, 2159, it. in chronico Bavariae, ap. Boecler. p. 48. Tentýž w rkp. Karleřiwě (MS. bibl. Paris. No. 1503 fol. 19.) Poslowé markrabě Braniborského byli w Římě okolo 25 března 1430. Wiz Voigt Geschichte Preussens, VII, 542 (w notě.)

168) Širší o tom zpráva čte se u Voigta na dotčeném místě. Papež již byl určil 180,000 dukátów křižowníkům Prus-kým na pomoc wálečnou proti Čechům, ale brzy potom sešlo s toho zase.

1480 minulých let tak znamenitě přičinili ste se o rozšíření víry a jména křesťanského, a ježto příhodností místa, četností svých národův i všelikou mocí světskou vynikáte, od vás obau již předně wisi, na vás hlavně spočívá vítězství církve boží nad zúřiwými nepřátely, zvláště an král Římský, přítel váš, péčemi se všech stran naň doléhajícímí přilíh nyní roztržit jest. Protož uwážeteli wy se w dílo swaté, wstoupiteli wy dle žádosti naší a dle powinnosti své křesťanské do boje proti zhaubcům církve: okřeje zase duše naše, aniž pochybowati budeme o brzkém z vítězení swém; jakož pak vás pro milosrdenství boží snažně o to prosíme, abyste tak učinili, a kacíře buďte pokojně do lůna církve opět obrátíce, buď wálečně potrauce, očistili konečně zemi českou od poskwrny nákažliwé a nebezpečné; ku kterémužto cíli propůjčujeme wám také moc, obowati s nimi a slyšeti i získati je k wíře mírným, možněli jest, wyjednawáním.“¹⁶⁹ Poněwadž ale té doby Litewský kníže Witold ještě byl neodřekl se ani čáky ani snahy, ozdobiť se korunau králowskou a odrhnauti tudíž rozlehlé země své od koruny Polské: papež nechtěje aby z toho pošly mezi knížaty roztržky, wší pilností zasazowal se proti tomu, hotow jsa i ku krajným sáhnutí prostředkům, kdyžby potřebí bylo. Smrt Witoldowa, po 27 Oct. smíření se s Wladislawem we Trokách dne 27 října nastalá, odstranila sice na chvíli všecky takowé nesnáze: ale různice mezi Poláky a Litwany jednau zbuzené ne-

169) Bully dvě u věci této, ježto Dluhoš (pag. 522 a 525) uwodí pod rok 1429, dány jsau wlastně w Římě dne 1 Oct. 1430, a další dvě (pag. 533 a 534) wyšly zase tamže 13 Nov. 1430. I po Witoldowě smrti, newědów ještě o ní, psal jemu dne 5 Dec. 1430 (ap. Dluhoš p. 550) Martin V: Cognoscimus, — de vestra concordia pendere victoriam nostram pro causa fidei contra Behemos haereticos.

daly se tak snadno uchlácholiti, a staly se nezadlaou 1430 příčinou ještě užšího Poláků s Čechy se spříznění.

Král Sigmund byl, jakož sme již podotkli, ještě na konci minulého léta sněmował w Prešpurce s knížaty a s posly měst říšských. Staral se tenkrátě předewším o uzawření všeobecného míru zemského po celé říši Německé, aby potom společným úsilím mohlo prý něco podstatného předsewzato býti proti Čechům; dle toho zřízen byl také obsah královské předlohy sněmowní. Knížata osvědčowali sice osobní swau k tomu ochotnost: ale pro newalnost počtu přítomných a pro nedostatečnost plnomocenství od těch, kteří jen své posly byli do Prešpurka wyprawili, zdálo se jim, žeby w té věci na ten čas nic nemělo se uzawřati, ale žeby král jen měl prošen býti, aby přijel sám osobně do Němec a sněmował tam w Normberku nebo we Frankfurtě, powolaje k sobě všechny stawy říšské; pak teprw že bude čaka uzawření takowého, ježtoby ode všech bez výminky bylo zachowáwáno. W tomto zdání sauhlasil weškeren staw knížecí a panský, kdežto poslowé z měst odděliwše se přistupowali k žádosti králowě. Sigmund roztaužil se nad tím welice, prawě, že při takowéto neoprawdowosti a wlažnosti knížat a při tolikerém neposlušenství w říši všeliká wláda naprosto nemožnau se stáwá. Zkušenosť že dáwno již ukázala, že ani přítomnost jeho w říši nepostačuje k odstranění zmatkůw, když knížatům nedostáwá se opravdowé dobré wůle. Odjezd jeho do Němec žeby mohl opět Turkům otewřiti bránu do Uher; takž maje trařiti zde a nezískati tam ničeho, že wolí raději odřici se koruny Římské a wrátiti kurfirstům práwo k wolení sobě jiného panowníka; že chtěl to již učiniti dáwno, leč že papež protiwil se vždy takowým jeho aumyslům. Po mnohém wšak jednáni dal se konečně přece nakloniti k tomu, že

1430 slíbil přijeti osobně na sněm, jež tudíž rozepsal říši - celé 19 Marke dni 19 března 1430 do Normberka.

Ale že sněm ten tak slavně ohlášený a tak tužebně očekávaný nesešel se přece w určitý den, to mělo kromě wyprawované již jízdy husitské, a kromě odročeného hádání w Normberce, také jiné příčiny. Stawové říšští nechválali sejiti se, když wěděli, že ani král nepřichází; tento pak nemohl dáti se na cestu, protože Čechové mu ji zamezili, wyrojiwše se wálečně téměř najednau netoliko do Slez a do Morawy, ale i do Rakaus a do Uher a weliké síle.

Zpráwy, které nás o nowých těchto jízdách došly, jsau sice opět jen chudé a nedosti jasné, ale postačují přece k wytčení hlavního dějin směru a zwahu. Z jara r. 1430 widěl swět již tři knížata rozličných rodůw slowanských dobrodružiti we Slezsku hořejším we společnosti a takofka we službě českých Táborůw i Sirotkůw: byliť to Bolek kníže Opolský, Sigmund Korybut kníže Litewský a Fridrich kníže Ruský. Ti s wojskem českým skrze Morawu a Opawu tam přitáhším dobyli nejprw dne 13 dubna města Bytomě, jehožto paní wykaupily, že w požeh 17 Ap. dáno nebylo; potom dne 17 dubna, jež bylo pondělí po welikonoci, wzaty jsau Gliwice autokem a dány knížeti Korybutowi, kterýž i hned usadil a upewnil se tam wojensky s lidem swým; město Krucburk bylo již minulého léta dostalo se Dobeslawowi Puchalowi w moc, pánu Polskému a Korybutowu zvláštnímu příteli; města Břehu zmocnili se Čechové nyní podruhé, i města Němčí také; toto poslední vybráno jest tenkrát za hlavní pewnost českau a jakoby za klíč ke Slezsku; pročež i znowa upewněno jest a osazeno mocně, i zásobeno plnem z měst okolních. ¹⁷⁰

170) Bartošek p. 164. Rositz ap. Sommerberg, 1. 75. Mar-

Druhé vojsko české, silné okolo desíti tisíců lidí 1480 branných, vytáhlo hned po velikonoči přes Moravu do Rakaus a do Uher. Přední jeho vůdce byl hejtman Si- po rotčí, Welk Kaudelník z Březnice; vedle něho kněz 16 Ap. Prokůpek, Jan Zmrzlík ze Swojšina, Filip z Padařowa hejtman Tábořský na Ostromeči a jiní; ve vojstě pak bylo zvláště mnoho Pražanů Nowoměstských, kteří Si- rotků od dáwna se přidrželi. Výprawa tato byla králi Sigmundowi přičinaw, že nenastaupiw cesty ke sněmu Norimerskému, chystal se i s zetěm swým knížetem Albrechtem k válce obranné; kterážto pak od obaw we- dena jest s prospěchem aspoň w ty doby neobyčejným. O dwau bitwách krvawých dáwa se zpráwa: jedné w Morawě na hranicích Rakauských u jakéhosi kostela ¹⁷¹ proti hejtmanům krále Sigmundowým, kdežto padlo Si- rotků a Tábořů přes půldruha sta; druhé w Uhřích nedaleko města Trnawy, kdežto Sigmund všecku moc swau z Uher, z Morawy a z Čech byl sestředil, sám wětší částku měsíce máje w poli tráwiw, ze jména m. Mai w městečku Šintawě na řece Wáhu. I máje wojsko mnohem silnější nežli Čechowé, nařídil wedení boje tak, že hradby wozůw husitských měly nenadále a saučasně s dwau stran přepadeny býti welikau mocí: s jedné strany wedením pana Stibora wévody Sedmihradského, s druhé wedením králowa miláčka Jana Mátky; i byla naděje, že náwalem tím potřen bude celý tábor český. Pan Stibor dostawil se w určitau dobu na bojiště, a obo- řil se tudíž na hradby wozowé s welikau mužností: ale pan Mátk, opozdiw se příliš, nepřispěl mu ku pomoci. Nastal tudíž boj nad míru wražedný, w kterémto pan Stibor, ztratiw šest tisíc bojowníkůw na bojišti, mu-

tin von Bolkenhain l. c. p. 362, 363. Dlugoš mluví o téže věci dwakrát, pag. 536 a 572.

171) Windek dí: vor Hohenplatz ia Merhern.

1480 sel konečně dáti se na autěk: a však Čechův padlo také přes dva tisíce, a mezi nimi přední jejich vůdce Welejk. Ještě jedno vítězství tak draze kaupené byloby je snad umožilo; i vrátili se odtud rychleji a smutněji zase domův, nežli slušelo na vojsko vítězné.¹⁷²

Třetí valný praud bojovníkův českých obrátil se pod Prokopem Velikým do Moravy, zvláště proti městu Brnu, okolo něhož učinil veliké škody, a potom proti městu a hradu Šternberku, ježto sauzeno bywši obležením osmitýdenním, konečně od wdowy někdy Petrowy ze Šternberka, paní Berchty z Krawař, pod umluwau wzdáno jest. I w tomto wojště, kteréž po dobytí Šternberka wrátilo se do Čech, počítalo se prý asi tisíc jezdcůw a k desíti tisícům pěchoty.¹⁷³

W měsíci čerwenci stala se hlučná výprawa w Čechách samých proti bratřím Fridrichowi a Hanušowi z Kolowrat, kteří do té doby vždy býwali mezi předními bojovníky strany královské. Nejprwé obehána twrz Hofowice, náležewší služebníku těch bratří, Sigmundowi 20 Jul. Hulerowi z Chebu, jenž pak dne 20 čerwence poddal se i se statkem swým, a slíbil napotom státi i bojowati po straně husitské. Odtud obrátilo se celé vojsko s děly a stroji rozličnými k dobýwaní hradu Libšteina, ježto bránili také služebníci Kolowratští, Jan Šmikauský ze Žďára a Jan Bukowský, celých sedm neděl, až páni Fridrich a Hanuš přišedše do Prahy ku knězi Prokopowi Velikému, s ním přátelsky se umluwili, že chtějí také státi ke straně podobojí a jí napotom pomáhati wěrně; po čemž odstrženo jest od Libšteina.¹⁷⁴ O bojích, kteří stejnau dobau také na jiných místech w Plzenště wedeni jsau, nedo-

172) Bartošek pag. 164, 165. Windek cap. 170 pag. 1220 1221.

173) Bartošek pag. 165, 166.

174) Bartošek pag. 165, 166.

stává se zpráv určitějších. Pán Rosenberský ale pilet 1480 byl w těchto létech vůbec wíce miffení se nežli wálčení s nepřátely.

Není nám wědomo, proč král Sigmund, opozdiw se w Uhřích, jízdu swau k sněmu Normberskému nad to ještě welmi nespěšně konal. Ztráwiw zajisté celý měsíc červenec a půl měsíce srpna we Wídni, přijel teprw dne 25 srpna do Štrubiny, kdežto pak bawil se zase až do 25 Ag. 10 září. Také neznámo jest nařízení, které učinil we Štrubině podle rady několika knížat co do wedení wálky proti husitům.¹⁷⁵ Když ale dne 14 září konečně do 14Spt. Normberka dostal se, byla prwní jeho starost opět o radu, „kterakby kacífům odpor činiti se měl.“ Psal o to sám dne 27 září městu Frankfurtu a jiným městům říšským, 27Spt. že přítomní tehdaž w Normberce knížata, páni a města uzavřeli spolu s ním, aby hranice proti Čechám wúkol obsazeny byly lidem jízdným dobře oděným k wedení denní wálky, a na příští léto aby se chystala nowá i mocná výprawa proti kacífům; k tomu osli také že uložen jest opět nowý walný sněm říšský ke dni sw. Kateřiny do Normberka. Mezitím ale že došla ho dvojí zpráwa i wýstraha, kterak prý kacífi wšecká wojska swá z Čech i z Morawy dohromady stahují, tím bezpochyby aumyslem, aby o sw. Hawle předsewzali nowau a walnau do zemí německých jízdu. Protož prikazowal wšude býti wzáhuru a pohotowě, kdyby Čechowé pych takowý prowesti chtěli, aby s pomocí boží podstaupeni byli polem k ochraně říše i církwe swaté. A však mimo naději sešlo tenkrátě i s jízdy české, i se sněmu o sw. Kateřině.

Bylyť to wždy ještě země Slezské a sausední Lužice, we kterýchž té doby nejwíce bojowalo se; ačkoli walné

175) Andreas Ratisbon. in chron. Bavar. pag. 48. Srwn. Sigmundowo psaní ode dne 27 září 1430 u Aschbacha, III, 417.

1430 výpravy tam nejsau předsebrány, a o podrobných bojích místních došly nás jen zprávy i nedostatečné i zmatečné. To aspoň jisté jest, že Wratislawští a Swidničtí we spojení s Ludwíkem knížetem Lehnickým tohoto léta o nejeden válečný skutek proti husitům dosti šťastně se pokaušeli; ale přitáhše před město Němčí, hlavní Čechů w zemi jejich sídlo, a jawše se dobývati jeho velikými puškami plné tři neděle, netoliko nic nepofidili, nýbrž od posádky (na 600 jízdných a 400 drábůw pěších počítané) ještě i hojně trpěli škody, až uslyšewše o blížící se nepřítelům pomoci z Čech, odtrhli od města u velikém zmatku. Táhlo tehdáž wedením Prokopa Velikého i Jakuba Kroměšína wojsko české dvěma praudy do Slez, jedno přes Kladsko přímo k Němčí, druhé k Landshutu; kteréžto pak, když Němčí uwolněno jest, spojilo se dohromady mezi Střihomem, Jaworem a Polkenhainem, a dobýwaním i pálením všelikých twrzí a posádek veliké w zemi činilo škody. Tehdáž také Otmochow hrad a město biskupa Wratislawského dostalo se w moc husitskau. Další podobné pochody a potržky, opakowawši se až do roku následujícího dosti hluboce, též boje tehdejší w Šestiměstsku, zvláště po usazení se wojska Sirotěiho w městě Libawě mezi Budišínem a Zhořelcem, pomíjíme zde mlčením, protože netoliko málo jsau známy, ale také nedůležitý pro další směr války husitské wůbec.¹⁷⁶

Domácí neshody mezi národy pod žezlo rodu Jagjelowa podrobenými, jichžto král Sigmund již ode sjezdu w Lucku počal byl tak chytře užívati ku podvrácení

176) Martin von Bolkenhain l. c. Rositz, Bartošek l. c. Umlawa mezi Wáclawem Libákem z Wrbčan hejtmanem Sirotěím a městem Bernartickým (Bernsdorfem) dne 28 Dec. 1430 w poli u Reichenbachu mezi Libawau a Zhořelcem uzavřená připomíná se im Verzeichniss oberlausitz. Urkunden, II, 27.

moci Polské, — tyto neshody nehasly Witoldowau smrtí 1431 nikoli, alebrž vyrazily tudíž u plamen zjevný a nebezpečný. Litvané, kteří sami dali byli panovníky rozlehlé Jagellonské říši, nesli to velmi těžce, že již Poláci počali byli osobovati sobě nejen přednost, ale i panství nad nimi; a Rusíni, co wyznawači východní prawoslawné církwe, již dávno s nedůwěrou a nelibostí patřili na rostauci wplyw nesnášeliwé hierarchie Římské we dvoře králowě. I poněwadž Witold umřel byl bezdětek, našli se čtyři knížata, kteří osobowali sobě po něm nápad trůnu Litewského: Sigmund Starodubský Witoldůw bratr, Boleslaw čili Swidrigal bratr krále Wladislawůw, Alexander kníže Kyjewský, a Sigmund Korybut z dějin českých známý; každý z nich měl přivržence své w zemi, a nad to ještě nacházeli se i ti, kteří chtěli, aby Wladislaw sám ujal se vlády nad Litwau bezprostředně. Ale páni Litewští a Rusiňští sjewše se rychle, powýšili knížete Boleslawa Swidrigala na místo Witoldowo tak náhle a jednomyslně, že předešli wšecky o to w zemi rozmišky, zvláště an i Wladislaw sám, jsa přítomen, woleného hned potwrdil. Nowý pak panovník ujal se vlády s takowým důrazem, a postavil se i hned také proti králi a bratru swému tak zpupně a bezohledně, že powěst, jakoby Wladislaw od něho w Litwě co wězeň držán byl, prolétla rychle celau Europu. Takowého pychu byl sice Swidrigal nedopustil se: ale jeho brzké příznění se s nepřátely Polska, zvláště pak s králem Římským a s křižowníky Pruskými, i weškeré jeho chování poučilo záhy jak Poláky wůbec, tak posléze i Wladislawa samého, čeho bylo se obáwati od něho. Protož jak mile wrátil se do Polska, s počátku r. 1431, chtěl nechtě počal blížiti se zase k Čechům; kníže Sigmund Korybut přijat jest opět do tajné jeho rady, a postawen i s panem Puchalau w čelo některých zástupůw zbrojných, kteří strahowati měli na hranicích proti křižowní-

1431 křm Pruským. ¹⁷⁷ Wzdalowali pak se tím král su-
řadu, od papeže Martina V bullau dne 1 října 1430 naň
wzloženého, (aby kacífstwí w Čechách potfel mocnau
rukau,) však naproti tomu stál tím pilněji o provedení
druhé částky nařízení apoštolského, aby totiž Čechy cfrkwi
křesfanské opět získati hleděl mírným s nimi wyjedná-
waním. Již o masopustě sešli se byli mnozí přední Če-
chowé u knížete Korybuta we Gliwicích; jeho nawodem
a prosředkowáním umluwen jest ko Krakowa sjezd na
19 Mar den 18 března k hádaní se o wíru mezi stranami, a král
Wladislaw zaručil weřejné bezpečí všem husitům, kte-
řížby k tomu dni a cili tam přijeli.

Když tedy se blížil den určený, brali se s panem
Wilémem Kostkau kněží a mistři čeští, kněz Prokop, M.
Peter Payne, Bedřich ze Strážnice a jiní w nádherném
komonstwu do Krakowa. Hádaní počalo se na hradě
19 Mar královském hned nazejtří dne 19 března u přítomnosti
krále a dŕworu jeho i mnohých duchowních a swětských
osob, a wedeno jest mezi mistry university Krakowské,
od krále k tomu powolanými, a mezi theology českými
nejwice w českém jazyku skrze mnohé dni s nejním ná-
sledkem, než že obě strany připisowaly sobě wítězstwí,
aniž která od druhé přeswědčili se dala. Opakowány
jsau zde řeči, již před dvěma lety w Prešpurku wedené,
o stání na nastawajícím sboru Basilejském, s týmže ne-
prospěchem. Aníž pak co platny byly krále starého pro-
sby a napominaní, aby Čechowé, wezmauce jeho sobě za
příklad, an z pohana stal se prý wěrným křesfanem,
obrátili se také na cesty spasení. Biskup Krakowský Zby-
hněw z Olešnice, jenž již od dáwna vynikal zvláštní protí
husitům nesnášeliwostí, zastawil w Krakowě wšecky služby
boží, pokud Čechowé tam se bawili, aniž se dal oblomiti

177) Dluhoš p. 578. Voigt Gesch. Preussens, Bd. 7. p. 565.

buďte pohrůzkami nebo prosbami; tak že král, nechtělli, 1431 aby hod velikonoční, jenž připadal na den 1 dubna, 1 Apr. beze všech slavností církewních ztráwen byl, musel Čechy na ten den, k veliké jejich i své newoli, dáti odweztí do Kaziměře. Nazejtří, dne 2 dubna, podali Čechové 2 Apr. králi písemně konečnou formuli swolení svého, pod jakými wýminkami chtějí státi na příštím sboru církewním; žádalif tam netoliko ubezpečení osob swých, ale také záwazek, že cokoli na sboru onom dowedeno a dokázáno bude z písma swatého a doktorůw w něm práwě se zakládajících, má ode sboru wůbec přijato býti. 178 To arci potkalo se w Krakowě s tímže zamítáním, jako dříwe w Prešpurku; a však nelepsi štěstí měla cedule, kteréž na to dne 4 dubna mistři Krakowští podali Čechům, 34-4 Apr. dajíce od nich, aby slíbili státi ke wšemu tomu, co sbor ustanowí we přičině jejich. 179 Omluwa těchto, že k swolení věci tak velikých nemají plnomocenství od národu swého, ale že prosí; aby král ráčil wyslati o to vlastní posly své ke sněmu walnému, který dne 1 máje měl w

178) Celá ta formule zněla takto: „In nomine domini nostri Jesu Christi amen. Ad voluntatem et instantiam ser^mi principis et domini D. Wladislai regis Poloniae, summi ducis Litwaniae et heredis Russiae: nos Bohemi stare et comparere intendimus et volumus in concilio generali totius Christianitatis de proximo celebrando, sic tamen, quod praefatus D. Rex etc. securum et saluum conductum nobis obtineat; hoc adjecto, quod quidquid ibidem ex scriptura legis divinae aut sanctorum doctorum sententiis in praedicta lege veraciter fundatum deductum fuerit et probatum, hoc in eodem concilio acceptetur.“

179) „Nos — volumus et sine dolo promittimus stare et comparere in concilio generali sanctae Romanae ecclesiae in Basilea vel alibi de proximo celebrando; sic tamen, quod praefatus D. Rex securum, sufficientem et saluum conductum nobis obtineat; hoc adjecto, quod quidquid ibidem per idem concilium definitum fuerit, hoc volumus et pollicemur inviolabiliter acceptare et servare.“

1431 Praze počnauti se, — toť byl jen obyčejný diplomatův onoho věku euphemismus. Král Wladislav pak, jakož byl vůbec ducha měkkého i všewolného, nepauštil proto ani od čáky, ani od úsilí ku konečnému narownání, a dal o jednání swém zprávu jak papeži, tak i králi Sigmundowi.¹⁸⁰

Předvědy kněze Prokopa Velikého počaly byly této doby již se plniti; čím déle zajisté tím walněji uznáwáno w Europě, že když mečem nelze pokořiti Čechy, potřebí jest hledati cest mírných k narownání se s nimi. Nejlepší a nejjistější k tomu prostředek zdál se vždy býti všeobecný *sbor církwe*, jenž dle dekretu Sienského měl w 3 Mar. městě *Basileji* počátek swůj wzíti dne 3 března 1431. Domníwáno se, že co se nezdařilo hrubé autoritě zbraně a násilí, podaří se aspoň jemnějšímu působení autority duchowní, neodolatelné welebnosti shromážděného křesťanstwa. Mnozí na západě myslii ještě skutečně, že Čechowé z pauhé toliko neznámosti poblaudili u wíře, a že prostě jasné poučení ode sboru postačí k uwedení jich zase na prawau cestu. Tohoto domnění arci neúčastnili se ani Čechowé, ani papež Martin V. Tento zvláště neskládal žádné naděje we spasitelné působení sborů církewních; neb ačkoli sám byl takořka zrozencem sboru Konstanského, však dáwné hádky o přednosti sborů neb papežů w církwi a pretense sboru Pisanského, Konstanského i Sienského, ukládati papežům zákony, naplnily byly duši jeho nejen nedůwěrau, ale i nenáwistí proti nim, tak že w ohawnosti měl i samé jméno jejich.¹⁸¹ Protož welice

180) Psaní jeho dne 7 Apr. 1431 ku králi Sigmundowi, s příloženými k němu formulemi ode dne 2 a 4 Apr., čte se w sawěkém rukopisu archivu Třebonského. Jiné zprávy podává Dlugoš pag. 575 — 580.

181) „D. Martinus — in immensum nomen concilii abhorreat“ — swědčí wýslovně M. Joh. de Ragusio (MS.) Po-

mesnadný byl úkol M. Jana Stojkowice z Dubrowníka, ¹⁸² kterýž poslán byl do Říma od university Pařížské, aby tam záhy sollicitoval swolání jak dříve Sienského, tak nyní Basilejského koncilia; aniž by se mu tuším bylo podařilo dílo jeho, kdyby neznámé moci světské byly mu nepřispěly ku pomoci. Dne 8 listopadu 1430, když v Římě slaweno powýšení nových tří kardinálůw, a mezi nim, zvláště Juliana Cesarini, nalezeny jsau přibitě na dveřích Vatikanského paláce i na jiných místech plakáty obsahu následujícího:

„Známo jest weškerému křesťanstwu, že od času sboru Konstanského nesčíslné množství křesťanůw poblaudilo we wíře skrze husitstwi, a ještě každodenně odstěpují se od těla matky církwe audové nowí, aniž jest kdoby protivil se a pomáhal i utěšowal ji ze všech synůw, jež zrodila. Pročež dwa nejjasnější knížata křesťanští, aučastnice se bolestí té matky swé, posílají ke všem panovníkům křesťanským následující wýpowědi o hájení wíry křesťanské, ježto schwáleny jsauce od wýtečných doktorů jak

něwadž důchodowé z celého křesťanstwa do komory apoštolské platiwani museli w čas trwání sboru obracowáni býti na potřeby obecné při konciliu: proto také zdá se, že i známá Martina V wášeň pokladničí množila u něho nechut dotčenau. Srwn. Martene et Durand collectio amp-liss. VIII, 169.

182) „M. Johannes Stoyci de Ragusio,“ o němž již nahoře při sboru Sienském řeč byla, rodil se w městě Dubrowníku (Ragusa), wstoupil we mládež do řeholy Dominikánské, a poručen byw od krále Sigmunda Janowi wéwodowi Burgundskému, dosáhl mistrowstwi na universitě Pařížské 8 Nov. 1420, i poslán od též university již r. 1422 ku papeži a ku králi Sigmundowi, aby naléhal u nich na swolání všeobecného koncilia. Byl také generalním prokuratorem řeholy swé w Římě. Fessler nazývá ho wšude Stojkowičem. O něm i o důležitých spisech jeho, ježto sme našli w bibliotéce Basilejské, bude nám ještě častá řeč.

1431 theologie tak i práva občanského a církevního, mají na všeobecném sboru církevním nejprvé příštím veřejně blázněny a zastávány býti: 1) Wira katolická jest tak wysoce oprávněna, že každý člověk powinen jest pečowati o zachowání, hájení a rozšíření její, nedaje se w tom mylíti ani přízní ani hněwem nižádného smrtelníka jakéhokoli důstojenství. 2) Netoliko duchowní ale i swětští, a zvláště knížata, jimžto dán jest meč pomsty mezi národy, mají starati se dle možnosti o hájení wíry křesťanské, nechťejli za odpadce jmíni býti. 3) Jakož kacífství Novatianowo, Ariowo, Macedoniowo, Nestoriowo i jiná udušena jsau skrze všeobecné sbory církevní: tak i nyní potřebí jest, aby pro vyplení kacífství husitského držalo se newyhnutelně koncilium w měsíci březnu nejprvé příštím. 4) Poněwadž dotčené kacífství jinak wykoření se nedá: protož každý křesťan powinen jest pod uwarowáním smrtelného hřichu napomáhati ke swolání a slawení sboru církevního. 5) Jestliže papež a kardinálowé k témuž cíli ne napomáhati ale snad překážeti budau, mají za přátele kacífství (fautores haeresis) powažowáni býti. 6) Jestliže papež w měsíci březnu nejprvé příštím nezahájí veřejného sboru sám osobně aneb skrze plnomocný swé, mají ti, kteří tam přítomni budau, odepříti jemu poslušenství jménem weškerého křesťanstwa, a všichni křesťané mají napotom jen sboru samého poslušni býti. 7) Budeli od papeže i od kardinálůw kladena sboru překážka, týž sbor má z moci od boha sobě propůjčené přikročiti k nim ssazením s důstojenství a jinými pokutami na přátele kacífství náležitými. Tyto wypowiedi ohlašují se dnes pod swědectwím veřejného notáře a jiných lidí, aby známy byly papeži, kardinálům i dwořanům jejich; dále bude se jednati o nich na sboru samém. ¹⁸³

183) Martene et Durand collectio ampliss. tom. VIII pag. 48 (s mylnau známkau r. 1431). Joh. de Ragusio i Joh.

Tajemný tento akt, ačkoli vlastní jeho původce ne- 1431
objevil se nikdy, ¹⁸⁴ dojal přece myslí dvořanůw pape-
žových welice. Od té doby snažili se w Římě mnozí,
zejména zvláště kardinal Branda i kardinal Gabriel Kon-
dolmieri, aby sklonili papeže k uznání a ohlášení sboru,
jehožto skutečné sejítí se w Basileji předwídati bylo, aniž
překaženo býti mohlo. Dlauho tomu odpíral Martin V,
nechtěje leč mečem wykořeniti husitství, jakkoli widěl
sám, že také jeho naděje do Polákůw a Litwanůw sklá-
dané šly nazmar. Maje zpráwu o walném sněmu říšském,
který konečně 9 února 1431 u přítomnosti krále Sig-
munda opět w městě Normberce sejítí se měl, umínil
přece raději ještě pokusiti se znowa o totéž, co již toli-
kráté nadarmo předsewzato bylo, a dne 11 ledna 1431 11Jan.
jmenowal nowého legata swého do říše, daw jemu moc
nejrozsáhlejší, aby pod znamením kříže swolal do pole
proti kacířům weškery síly národu Německého. Byl to
kardinal *Julian Cesarini* již jmenowaný, muž duchem,
učenosí a mravní powahau swau wýtečný, a k dílu tomu
již proto nad jiné spůsobilejší, že někdy we společnosti kar-
dinála Brandy již tři léta byl w Němcích i w Uhřích o ně se
snažil, a tudíž nabyl i známosti krajin a osob, i zkušenosti
potřebné. I přílnuw celau duší k nowému powolání swému,
wyjel dne 24 ledna z Říma, přímo do Normberka chwátaje. 24Jan.
Při jeho však odjezdu, když kardinálowé i dvořané mnozí
nepřestáwali nastupowati na potřebu opatření sboru Ba-
silejského, Martin V konečně dal se nawesti, že nařídil
nejprw ústně, potom pak dvěma teprw dne 1 února da- 1 Fbr.

de Segovia (MS.) uwodí je k r. 1430, i swědčí oba o
weliké sensaci, kterauž článkowé ti spůsobili w Římě.

184) Psaní jednoho raddy knížete Burgundského, dané 30
Dec. 1430 (sp. Martene l. c.) ukazuje na knížata Frid-
richa Braniborského, Ludwika Březského i Albrechta Ra-
kauckého, o nichž prý domnění bylo, že to spůsobili.

1431 nými bullami, aby též kardinál Julian uvážal se také w předsedání a řízení sboru Basilejského, jak mile sbor ten prý sejde se; dáno mu k tomu celi plnomocenství, aby dle vlastního uznání na místě papežově mohl sbor celý netoliko řídit, ale také, kdyžby toho potřebu widěl, jej rozpustiti aneb na jiná místa přewesti a t. p. Za pohočníka přidán mu, způsobením zvláště kardinála Gabriela Kondolmieri, M. Jan Stojkowic z Dubrownika, jenž tudž také s nim wydal se na cestu. Bully dotčené poslány jsau za nimi po Kuncowi ze Zwole, nowě jmenowaném biskupu Olomuckém, kterýž ale na cestě tak se opozdil, že zpráva 20Fbr. o smrti Martina V, ana se přihodila dne 20 února, jej do Norمبرka předstihla. ¹⁸⁵

Smrt Martinowa w době tak rozhodné byla pro weškerau církew katolickau ztráta oitelná i w tu chvíli aspoň nenahraditelná. Nelze sice tajiti všeliké křehkosti a auhony charakteru jeho, mezi nimižto zvláště nemírná tauha po penězích stala se byla příčinou mnohých neřestí w církwi: ¹⁸⁶ ale jeho bystrý rozum, politický wěhlas,

185) Podle wyprawování téhož M. Jana Stojkowice we spisu „Initium et prosecutio concilii Basiliensis.“ (MS.)

186) K dáwno známým nářkům o Martinově lakomství a nepotismu, ježto nowěji Joh. Voigt zprávami podrobnými (in Raumers histor. Taschenbuch, 1833 str. 92 sl.) do-
líčil, můžeme přidati svědectví profesora Widsenského Tom. Ebendorfera z Haselbachu, jenž we swém Liber pontificum (MS. Vienn. 3423 fol. 118) dosti obšírně o té věci mluví. Pozůstawił prý Martin poklad wýše pěti millionůw zlatých, a přece w žiwotě domácím ukazowal welikau chudobu. Bohatství pak to přineslo prý synowci jeho knížeti Salernskému jen holé neštěstí. Srown. Raynaldi ann. 1431, §. 10-12. Aeneas Sylvius, we druhé swé historii sboru Basilejského (ap. Car. Fea, Romae, 1823, pag. 38,) líčí Martina V wúbec takto: Martinus dierum plenus decedit; desideratus post obitum ab his etiam, qui viventem oderunt. Nam et justí tenax, et pacis cultor fuit; et quamvis ad rem attentior videre-

Smrt Martina V. Eugenius IV. Sněm w Normberku. 129

odhodlanost a setrwalost wůle wedle jemné powolnosti 1431 we prostředcích, i neobyčejná zkušenost běhu věcí lidských wůbec, pohřešowaly se po něm přečasto na stoliaci apoštolské. Za nástupce jeho wolen jest téhož dne 3 3 Mar. března, kteréhož měl sbor w Basileji počítati se, kardinal již dotčený Gabriel Kondolmieri, Benátčan rodem, který obliw sobě jméno *Eugenius IV*, ani auhonami ani přednostmi ducha nerownal se předkowi swému; ctnosti však mnišské hodily se tím méně ke wládě nad swětem, když nezkušený wládce mezi swéhlawostí a pewností wůle ani rozdlu činiti neuměl. W té chvíli alespoň to bylo dobré, že nowý papež necítil tétéž nechuti proti konciliem wůbec, jako předchůdce jeho; ba prawí se, že s počátku i sám chtěl zabratati se s dworem swým do Basileje, leč že nemoc krutá i dlauhá sklíciwši jej, překazila aumyslu takowému.

Sněm říšský, počawši w Normberce dne 9 února 9 Fbr. 1431, náležel mezi nejwalnější a nejdůležitější tohoto wěku; wedle krále Stigmunda přítomni tam byli kurfirstowé tuším všichni, množství knížat, biskupůw, hrabat i pánůw říšských, hojně wyslanstwo z měst, a zejména také radové knížat Burgundského, Lotrinského i Milan-ského; legat papežský kardinal Julian přispěl tam teprw dne 4 března. Hlawní předmět a cíl všech porad byla 4 Mar. nowá wyprawa proti Čechům; i sám všeobecný mír zemský, který tenkrátě skutečně uzavřen a po celé říši až ke dni sw. Martina r. 1432 prohlášen jest, pokládán jen za prostředek, aby všecky síly říše Německé spojiti se mohly proti kacířům bez překážky. Němci na pomezí Českém bydlící osvědčowali se, že nebudeli jim příštího léta spomoženo, budau přinuceni mřiti a přizniti se s hu-

tur, numquam tamen rei publicae negotium exclusit par-
citas; cumque multi molesti fuissent ei, ulciscique posset,
parcere meluit.

1431 sity stůj co stůj. I poněwadž nikoho nebylo na sněmu, jenžby swrchowanau potřebu boje nejúsilnějšho byl bral w pochybnost, proto nejednalo se leda o spůsoba sebrání a wedení wojska mohutného do Čech. K tomu cili obnoweny wšecky umluwy a náwrhy sněmůw r. 1422 i 1427; rozdělení celého Německa na kraje našlo sice opět odpory, ale matriky již r. 1422 uwedené swoleny jsau w počtu téměř čtewernásobném, aspoň při mocnějších knížatech. Celá výprawa od knížat i měst měla obnásoti asi 10 tisíc glev, čili 50 tisíc oděncůw jízdných, k něm postawiti měli kurfirstowé po 200 glevách, čili po 1000 oděncích, kníže Burgundský ale sám 400 glev, Slzsko a horní Lužice spolu 500, křižowníci Praští 400, Albrecht kníže Rakauský 300, Savoysko 200, Brabantsko též, Holland s příslášenstwím 300, knížata Baworští po 120 a t. d. ¹⁸⁷ Také staráno se jest o wnitřní zřízení a kázeň we wojště, i o potřeby zbraně wšeliké; wozowé wáleční měli opět jako 1427 na spůsob u husitůw obyčejný we hradby sestaweni býti. Celé wojsko mělo shromážditi se na hranicích českých o sw. Jáně (24 Jun.) Kardinal Julian nabízel se sám za aučastníka výprawy; i žádán jest, aby pro hlásání kruciaty a umíření krajín newážil sobě jízdy po říši, mezitím co knížata i města doma k wýprawě chystati se budau.

4 Mar. Ačkoli pak w Basileji stali se byli již dne 4 března jacísi počátkowé sboru církewního: ¹⁸⁸ wšak poněwadž

187) Přehled celé matriky říšské jak od r. 1422 tak 1431 sestawen jest nejlépe in Aschbach Geschichte K. Sigmunds Bd. III, S. 419 — 429.

188) Oswědčení se weřejně Alexandra opata Virziliackého, raddy knížete Burgundského, ježto stalo se téhož dne w Basileji, připomíná se w rkp. Jana de Ragusio i Jana de Segovia, a tištěno jest in Martene et Durand collect. ampliss. tomo VIII, pag. 1. též in Mansi acta conciliorum, XXX, 41.

byli příliš chudí, a množení jejich velmi zdlahavé, kar- 1431
dinal Julian vážil jich sobě tím méně, zvláště nemaje
od nového papeže ještě ani plnomocenství, čím pilnější
a důležitější zdála se mu býti potřeba válečného proti
husitům nastupování. Pročež wyprawiw se w měsíci
dubnu přes Bamberk, Wircburk a Frankfurt do Poreyní,
dával všude horliwě kázati kříž na Čechy a příprawy
činiti k boji. Když ale u falckrabě Ludwika na hradě
Germersheimu přišla mu do rukau psaní posílů university
Pařížské ode dne 11 dubna, jimiž weškero křestanstwo
do Basileje ke sboru woláno bylo: boje se i zmatku we
wěcech církwěních, i překážky we výprawě proti Če-
chům, poslal pobočnika swého M. Jana z Dubrownka ke
sboru s tau žádostí, aby otcowé tam přítomní měli ještě
strpení, ažby přední aučel všech sborůw, vyplení kacif-
ství z lůna církwě, mocí zbraně w Čechách dosaženo
bylo. M. Jan Stojkowic w Basileji dne 30 dubna řečí 30 Ap.
obširnu snazil se dokázati otcům, kterak potřeba poko-
ření a potlačení husitůw té doby předčila wšecky jiné
potřeby křestanstwa; sbor sám, jakkoli welice pilný a
důležitý, snáže prý snese odklady, nežli wálečná ona
výprawa; od ní že nyní předně wisí blaho církwě wů-
bec a říše Německé zvláště; budeli ona zmeškána, aneb
nepodařili se, bude prý weta po křestanstwi; Německo
že podlehne husitstwu, a pychu zbujnělých kacifůw že
nebude míry ani konce. Pročež prosil, aby otcowé, ne-
sypajíce rozpakůw do mysli wěřících, raději přičinili se
sami, aby předewším ozbrojené ono kacifstwi, nad něž
nebezpečnějšího swět prý ještě newiděl, s boží pomoci
potlačeno a wykořeněno bylo; potom teprw že tím snáže
bude přikročiti k léčení jiných ran w tělu církwě swaté.
Při řečnickowě známé péči o prospěch koncilií wůbec by-
lotě snadno, umluwiti se s obau stran konečně w ten
smysl, že potřebí jest i sboru i výprawy proti husitům,

1431 a že má se staráno býti o jedno i o druhé, jak u papeže a krále Římského, tak i u knížat a národů vůbec; i nezamlčeno také poznamenání, že kdyby výprava válečná měla chybiti se cíle svého, čehož bože prý ostřez, pak že sbor má býti pohotově, aby powzbuzením národů we wší Europě postawil hrázi proti překypující swéwoli ka-
 7 Mai cífské. Dne 7 máje wypraweni jsau nejen dwa mistři učení Pařížského, ale i Jan Stojkowic sám, co poslowé sboru netoliko ku králi Sigmundowi do Normberka, nýbrž i do Říma ku papeži Eugeniowi, aby na obau ~~mlatech~~ naléhalo se na obojí potřebu, sboru totiž a kruciáty popolu; kteřížto poslowé dawše se dne 11 máje na cestu, když dojeli Normberka, nenašli tam krále, an již byl odebral se do Chebu k roku s posly Českými unluwenému.¹⁸⁹

W běhu památného pro Čechy léta 1431 swoláno bylo také uwnitř země české několikero důležitých ~~sně-
mů~~ ~~mo~~, o kterýchž ale bohužel jen welmi chudé zpráwy zachowaly se. Prwní takowýto sněm strany podobojích m.Fbr. držán jest o masopustě, tedy na počátku měsíce února, na Horách Kutných, oblíbeném tehdáž sídle kněze Prokopa Welikého. Z jednání jeho známy nám jsau jen dvě věci: nejprwé smíření se Táborůw a Sirotkůw, ježto byli dříwe w jakési newoli mezi sebau;¹⁹⁰ potom zřízení dwánáctiaudové *wlády zemské* w králowstwi Českém.¹⁹¹ Jména nowých wladařůw, wolených ze všech stawůw

189) Wyprawování to wzato jest ze spisu již dotčeného Joh. de Ragusio Initium et prosecutio concilii Basiliensis (MS).

190) Bartošek pag. 166.

191) Anno domini 1431 currente, convocacione generali regni Bohemiae partis adhaerentis legi Dei habita in montibus Kutnis tempore carnisprivii, electae erant personae duodecim ex statu baronum, militum, clientum, civitatum et communitatum ejusdem regni etc. Nicol. de Polhřimow (in Chronico Taboritarum MS.) Srown. dole poznám. 192, též Archiv Český, III, 395.

i všech obcí w zemi, a však jen strany podobojí, nejsau 1431 sice známa: není však pochyby, že kněz Prokop Weliký, pan Menhart ze Hradce a Wilém Kostka z Postupic náleželi do počtu jejich. Dána jest jim moc i úloha, pečowati o pokoj a pořádek w zemi, mířiti strany i osoby mezi sebou a ukládati národu sněmy dle potřeby. Wládu tuto, prowodiwší všeliká práwa nejvyšší wrchnosti bez odporu i bez hluku, nacházíme činnau netoliko r. 1431, ale i w pozdějších ještě létech. Onaf to byla, co uložila weškerému králowstwi sněm walný nahoře již dotčený ke dni 1 máje do Prahy. Dle žádosti wladafůw ale měli i Mai theologowé sejiti se ještě před sněmem, o sw. Jiří, a přičiniti se předběžně o srownání se we věcech wíry a církwe.

Hlavní tedy věc, která nám o jednaní walného toho sněmu známa jest, bylo nowé hádaní o wíře mezi mistry Pražskými a kněžími Tábořskými, ježto w Praze w Karolíně dne 30 dubna před posluchačstwem welmi hlučným 30 Ap. počalo se. Tenkrátě ale zdařil se rozdíl ten, že přední Tábořůw odpůrce nebyl wíce M. Příbram, nýbrž M. Jan Rokycana; pročěž také hádka sama s wětší důkladností a wážností, aniž pak s takowau náruživostí, jako dříwe, wedena jest. Byloť owšem potřebí, aby husité, majíce na budaucím konciliu wystaupiti co strana jedna naproti celé ostatní církwi, srozuměli a sjednotili se dříwe doma sami. W tom ale byla nesnáze tím wětší, čím znamenitější byly rozdíly we smýšlení a wyznání jejich. Rokycana hned prwního dne řečí obšírnau wytykal Tábořům sedmero kusůw: 1) že neuznawají podlé všeobecné církwe sedmero swátostí, ale toliko dvě, totiž křest a wečeří páně, zamítajíce ostatní všecky, k weliké ujmě a urážce duší pobožných; 2) že zapírajíce očistec, brání modliti se a činiti almužny za duše zemřelých; 3) že nedají wzywati swatých a swětic božích, orodowání jejich u boha

1431 za nic newážíce; 4) že zamítají půst; 5) že nehyzdí lidem svým wedení wálek; 6) že někteří jejich kněží prowozují moc a panowání swětské w obcích, proti smyslu třetího článku Pražského; a 7) že zawrhli wšecky staré dobré obyčeje při slaužení mše swaté. Učení o transsubstanci-aci pomíjelo se tenkrátě mlčením. Táboři hájili wyznání swého ústně i písemně důkladností a učeností newšední, dotýkawše také mnohých neslušností a neřádůw mezi mistry Pražskými od dáwna prý pozůstalých a ještě neopravených.¹⁹² Wyznání Sirotčí stálo mezi stranami téměř u prostřed: ale ke skutečnému prostředkowání nedostávalo se této sektě theologůw důkladnějších a důmyslnějších. Nepotřebí pak tuším ani dokládati, že i toto celé hádaní rozešlo se po několika dnech s týmže nekonce, jako wšecka předešlá.

Co do spráwy politické, usilowáno jest na sněmu wšelijak o narownání se s králem Sigmundem, zwláště skrze jeho dwa posly, purkrabi Karlšteinského Zdeslawa Tluksu z Buřenic a pana Mikuláše z Lobkowic; přemítány znowa cesty již přede dvěma léty nawrhowané, aby totiž Čechowé uzavřeli příměří se všemi zeměmi okolními na delší čas, a pak aby šli wyjednawat o wíru swau před konciliem do Basileje. Od krále Polského přítomni byli dwa poslowé, Abraham Swansin a Mikuláš ze Březi; také biskup Olomucký Kunce ze Zwole měl tam swé zástupce, a všichni ti snažili se wěsti Čechy ke smíření s ostat-

192) Polemická stránka hádaní tohoto známa jest jak ze spisu Mikuláše Biskupce z Pelhřimowa právě dotčeného, tak i z podobného jiného spisu kněží Tábořských od r. 1434, jež wydal tiskem nejprw Matth. Flacius Illyricus pod nezpráwným titulem Confessio Waldensium (Basileae 1568, in 12,) potom pak Balthasar Lydius w prwním dílu knihy pod titulem Waldensia (Rotterdam, 1616 též in 12,) oba stejně chybně, an Lydius nebral exempláru swého z rukopisu, nýbrž ze Flaciowa wydání.

ním křesťanstwem i s králem Sigmundem. Těžko jest 1431
wyměřiti, jakowé úmysly panowaly se strany králowy w
jednání takowémto po uzavření w Normberce tak walné
a děsné výprawy; Sigmund předstíral we psaních z doby
té jen přání swé, ušetřiti krwe prolítí, a osvědčowal se
spolu také láskau přirozenau ke sladké prý otčině: ale
zdá se, že i obáwaní, jakoby výprawa příští mohla také
newydařiti se, bylo mu neméně silnau pohnútkau. Poně-
wadž ale strany obě tehdaž ještě byly nezmírnily poža-
dawkůw swých, nebylo lze urownati se ani při nejsnaž-
nější wůli jednotlivcůw. Výsledek sněmowání bylo wy-
prawení nowého poselstwi ku králi do města Chebu jmé-
nem celého králowstwi, kromě sekty Sirotkůw a Pražanůw
Nowoměstských, kteřížto dle obyčeje někdy Žižky otce
swého i nyní ještě naprosto do žádného se Sigmundem
wyjednávání dáwati se nechtěli. Poslowé tedy byli pan
Wilém Kostka z Postupic, Beneš z Mokrowaus, Matiaš
Lauda ze Chlumčan a kněz Markolt Táborský.¹⁹³

Sjezd Chebský, jehož se aučastnili, wedle krále Sigmun-
da i Fridricha markrabě Braniborského, také mnozí knížata i
preláti z Němec, počal se dne 24 máje; dne 26 dojeli 24 Mai
tam také dotčení již poslowé sboru Basilejského. O wy-
sledcích rokowání toho podal Sigmund sám zpráwu králi
Wladislawowi Polskému we psaní, z něhožto zde wýtah
klademe. „Poslowé Čeští (dí král) odpírali veřejně před
knížaty našimi psaní naši od Wás poslanému o jednání
jejich we Krakowě, prawíce, že věci prý docela jinak se
dály. I předložili nám také jakýsi lístek, w němž se
podwolowali státi na budaucím konciliu pod jistými kla-
mawými a auskočnými wýminkami, dokládajíce, že na
sboru takowém měliby také býti Indowé, Řekowé, Armeni,

193) Staří letopisowé str. 80-81. Bartošek p. 166 (et MS.)
Psaní krále Sigmundowo (wis dole).

1431 schismatickové a slowem všichni ti, co jen koli Krista wyznávají, i mnohé jiné věci, které psáti byloby wíce směšno nežli užitečno. My tedy, abychom ničeho nepominuli, co by k obrácení jejich poslaužiti mohlo, podali sme jim zase dwau cedulí, jedné od mistrůw Pařížských i Wideňských již před dwěma léty w Prešpurku složené, druhé od doktorůw, kteří s námi přítomni byli, zde sepsané; obě žádaly slowy sice poněkud rozdílnými, ale smyslem w podstatě své jedným, aby totiž we všech věcech pochybných a sporných podrobili se zprosta wyroku všeobecného sboru. I napomínali sme jich, aby pro uwarování všeho zlého, i minulého i ještě nastávajícího, oblíbili sobě čestné ty cesty, aneb aspoň přilnuli k námmluwám Prešpurským, podlé nichžto, wstoupíce we příměří se všemi křesťany, měli jíti ke sboru, a zjednajíce tam neb nezjednajíce pokoj s církwí, wrátiti se domůw bezpečně. Oni ale krátce odpověděli, že se jim to nelíbí, a že nikoli nechtějí podrobiti se saudu sboru všeobecného, an je prý již prwé odsaudiw a kříž na ně wydaw, mnohé knížata i národy proti nim popuzowal; ba nežliby tak měli podnikati saud a výrok nepřátel swých, že všickni raději chtělby jedním dnem wydati se na smrt společně. Prawili také, že nepůjdau ke sboru nadarmo, leč bychom jim zde ukázali spůsoby, jak s nimi tam nakládati se bude; což ale nám diwné, ba nemožné bylo, abychom my ukládali zákony sboru i církwí swaté. A protož, milý bratře! pokusiwše se o všecko, cokoli oblomiti a obměkčiti mohlo mysl jejich, neprospěli sme o nic lépe, nežli kdy posawad; tak že newyhautečné jest, chopiti se opět zbraně, aby nákazliwý tento jed z lůna církwie wywržen a poskwrna náboženství wyhlazena byla. I již sme opět wyzwali knížata, pány a města říšská, ježto mají o sw. Jáně nejprwé příštím wtrhnauti do Čech, aby pospíšili sobě a s boží pomocí rukau silnau potřeli zawilau.

onu zpauru, jížto dobrotau obměkčiti nelze. Wás tedy, 1481
bratře milý! jehožto wěc tato nemáo dotýče, (jelikož
Čechowé osadiwše se již we Slezsku, nedlauho zemí Wa-
šich w pokoji nechaj), co nejsnažněji napomínáme i pro-
síme, abyste pro chwálu boží, pro obranu wíry a vyplení
newěry, powstali w síle swé s ostatními křesťany, a au-
častnili se dla spasitelného, za boží odměnu i za wděčnost
naši. Opatřte také, aby zastaweny byly pomůcky z krá-
lowství Wašeho, které skrze Sigmunda Korybuta i skrze
poddané Waše Puchalu a jiné mnohé od dáwna i až po-
dnes jim se činí; neboť nebude Wás tuším tajno, že pew-
ností we Slezsku od kacířůw dobyté jsau w držení samých
Polákůw, že kořisti od nich wěrným křesťanům odjate
prodávají se u Wás dle libosti, a že w Krakowě wolný
jest jim trh na zbraně, na koně i jiné potřeby; z čehož
kacíři netoliko prospěch, ale i chlaubu sobě berau, Wám
pak we mnohých zemích jde zlá powěst. Pročež rač Láška
Waše přihlednauti k tomu bedliwěji a ukázati skutkem
důkladným pomoc swau proti onomu jedu, aby swět ze
zkušenosti poznal horliwau onu lásku, kterauž máte k wíře
křesťanské i ke swaté církwi boží.“ 194

Takž i poslední tento pokus o smíření zmařen jest.
Mistr Jan Stojkowiec pokládal to sobě za zásluhu sám, že
přišed do Chebu ku králi, zrušil radau swau weškero
mírné jeho s Čechy umlawání, lečby chtěli podrobiti se
saudu sborowému naprosto; protož oni opustili Cheb již
dne 29 máje s nepořizením, Sigmund pak nastaupil na- 29 Mai
zejtří ccsu swau do Bamberka i Normberka nazpět. 195

194) Psmí to nachází se w rkp. archivu Třebonského, psmím r. 1484 od br. Kříže z Telče. Datowáno jest z Chebu, ale s vypuštěním dne.

195) M. Johannis de Ragusio initium et prosecutio concilii Basiliensis (MS.) Andreas Ratisbon. ap. Eccard, I. 2160, et Kulpia. pag. 50. Slowa Stojkovicowa jsau: M. Je-

1431 Wratíwše se poslowé z Chebu do Prahy, dali zde 31 Mai již den božího těla (31 máje), když se chodilo s processí po náměstí, oznámili lidu, že marné bylo wyjednávání pokoje; král sám že nemůže sjednati Čechům takowého slyšení, jakowéhož žádali, ale sbor scházející se w Basileji že snad brzy saudití bude i krále i papeže. Ohlášeno jest spolu, že mnozí Němci a jiní cizozemci silně se sbírají, chtějíce toho léta wtrhnauti nepřátelsky do země české: pročez napominání jsau Čechowé, aby chystali se všickni býti wzhůru, kdykoli wolní budau k obraně vlasti a wíry swé.

Wálečné skutky české w první polowici tohoto léta, pokud známy jsau, obmezowaly se na boje již dotčené we Slezsku a Šestiměstsku. W měsíci dubnu, když poslowé čeští s knížetem Sigmundem Korybutem wraceli se z Krakowa, Slezák Bernart Roth, jemuž město Gliwice w Korybutowě nepřítomnosti swěřeno bylo, zradil a wzdal je nešlechtně knížeti Kunratowi Olešnickému a Kozelskému; o čemž newěděwše Korybut a Čechowé, když blížili se k městu, byliby bez mála upadli do rukau nepřátelských, než wywázše náhodau, wrátili se do Čech se chwálaním; a však z družiny jejich octlo se asi sto osob w zajetí a zawedeno do města Kozlé. Gliwice pak od nowých páňůw wypáleny jsau. Štěstím takowým popnuw se kníže Kunrat, pokusil se také s pomocí Wratislawských dne 8 22 Mai máje o dobývání města Krucburku: a však dne 22 máje wýpadem obležených utrpěl tak welikau škodu, že musel prý s hanbau odtrhnauti zase. ¹⁹⁶ S wětší částkau Slezá-

hannes ex parte D. Legati tantum regi Rom. et ceteris principibus persuasit, ut omnem tractatum dirimerent cum eisdem Bohemis, nisi simpliciter se vellent submittere in omnibus eorum haeresibus et erroribus determinationi ecclesiae et concilii generalis. Ad quam rem non consentientibus Bohemis, omnis tractatus fuit omnino dirutus.

196) Dlugoš pag. 579. 602. Rositz sp. Sommersberg, I, p. 76.

kůw ale uzavřeno jest, přičiněním zvláště pana Heřmana 1431 Cetrice, příměří od sw. Jana až do středopostí roku následujícího. ¹⁹⁷

Kardinál Julian velikou horliwostí objížděl země Německé, zvláště w Poreyní, hlásaje všude kříž a rovnaje všecky veřejné spory a pítky, aby majíce doma pokoj, wáichni obrátili se silau tím wětší proti Čechům. Měl také sliby od Burgundského i od Lotrinského knížete, že chtějí wyprawiti znamenitau moc proti kacířům, a to tím wětší, podařili se mu zjednati příměří s jinými jejich nepřátely. Počítaje vše, i co sněm Normberský uzavřel, i co jemu nad to dobrowolníkůw se přikázalo, rozweselil se legat nadějí, že dílo veliké, o kteréž tolikero slavných předchůdcůw nadarmo se pokaušelo, jemu konečně se poštěstí. Psanými swými zbudil podobné naděje také w nowém papeži Eugeniowi IV, který z nemoci swé trochu poozdrawěw, wyslal k němu do Normberka doktora Leonarda de Piscia netoliko s bullami, jimiž potwřzowal jemu moc od Martina V danau ohledem jak na sbor Basilejský, tak i na wypravu proti Čechům, ale také se summau 25 tisícůw dukátůw na potřeby wálečné. ¹⁹⁸ Pročež není diwu, že Julian pln jsa dobré mysli, a maje takotka jistota wítězství swého, zamýšlel se již napřed do panování w Čechách, a w dowěrném psaní z Rejna-Kolína daném dne 16 čerwna dal žertem prositi Sigmunda krále, aby mu prý ráčil propůjčiti nějaké krajinky w zemi té. ¹⁹⁹

197) Martin von Bolkenhain l. c. pag. 366.

198) *Raynaldi ann.* 1431 § 17. Legatus—spem maximam de reportanda victoria concepit, eaque complevit Pontificem. Bully Eugeniowy ode dne 31 máje a 1 čerwna tištěny jsau tamže §. 17 a 18. MS. Joh. de Ragusio. O poslání 25 tisíc dukátůw mluví Joh. de Segovia lib. I, cap. 17.

199) „Recommendetis me serenissimo domino meo, D. Regi Romanorum, et petite a Sua Serenitate, quod accomodet mihi

- 1481 Wrátív se tedy v takovémto rozmaru do Norumberka dne 27 Jun. 27 čerwna, když i Sigmund i poslowé Basilejští doléhali naň, aby již odebral se do Basileje co předsedatel sboru,
- 3 Jul. nechtěl uposlechnauti jich, ale wyprawiw dne 3 čerwnce M. Jana z Palomar, saudce síně papežowy, a M. Jana Stojkówice z Dubrownika již často jmenowaného, aby předsedali we sboru na místě jeho, umínil oddati se cele bĕhům wálečným i doprowázeti osobně wyprawu křižáckau do Čech.
- 5 Jul. Třetí den na to, 5 čerwnce, maje již již kročítí do pole, obrátil se manifestem dosti ušlechtilé psaným k národu českému wábec, aby mu oznámil aumysly své i wojska do Čech wstupujícího. Dí tam, že nezná w srdci swém tužby wraucnější, nežli widěti slawné králowství české opět w jednotě církwe a w pokoji i w řádu spasitelném, jako býwalo ještě před časy nedáwnými; protož že příchází, nesa zemi ne záhubu ani škodu, ale mír a pokoj, naprawení starých dobrých obyčejůw nyní pohřichu opuštěných a kleslých, a konečně zwelebení cti a chwály boží; Čechowé všichni aby mu wstříc vyšli s důwěrau, wědauce že nikomu, kdokoli nawrátí se do lůna matky církwe zase, nebude w ničem ublíženo, ale že každý přijat bude s laskawostí co bratr, a že radost nad obrácením jeho bude tak weliká, jako byla w ewangelium nad nawratem syna ztraceného. I nejsmeliž, dí, my všichni bratři a křesťané, nemámeliž jednoho a téhož spasitele Krista pána, jedno a též písmo swaté? Co pak nás rozdwojilo, co odlaučilo děti od milowné matky? Wy ještě nedáwno we wíře a w bázni boží předčili ste mnohé národy; a nyní pronásledujete křesťany mečem i ohněm, bázeň boží obrátili ste w ukrutnost. Nebyloliby lépe a prospěšněji, kdybyste připojili se k nám, a wezmauce na sebe znamení kříže, táhli s námi společně proti Turkům a Sarauum teritorium in Bohemia,“ — jsau slowa jeho we psaní tom, ježto zachowal Johannes de Regusio MS. l. c.

cenům, dávným hubitelům křesťanůw, místo co nyní ná- 1431.
sledujete sami příkladu jejich? My nerádi a jen z nutné
potřeby táhneme se zbrojí k vám, abychom nedívali se
nelečně, ano u vás náboženství hyne, kostelové se boří,
obrazy swatých se ruší, swátosti se pošlapují, wěrní kře-
stáné sauzeni a země okolní pleněny i zpuštěny býwají.
Jsauf bohdá i mezi wámi mnozí, ježto neřády takowé
w ohavnosti mají, leč že utlačeni jsauce od tyranůw,
nesmějí skutkem wyjewiti se: tům my přinášíme oswo-
bození, aniž mají se nás co obáwati, leda ti, kteří půso-
bením dáblowým zamítají pokoj a kázeň, a chtějíce mau-
dřejší widíni býti nad jiné, baží po učení cizím i klátí
se wětrek downění. Nemněte, by hrstka oněch lidí wě-
děla wíce, nežli celý swět i celá církew křesťanská ode
mnoha století. Čemu pak wás naučí bojowníci, měšťané,
sedláci a jiní neučení lidé? či snad oni lépe rozumějí
písmu swatému, nežli doktorowé, university a kollegie,
ježto s ním se stále obírají? proč chcete několika osobám
wěřiti wíce, nežli tolikerým mistrům a učeným wšech sto-
letí a národůw? Wizte, au sw. Augustin sám prawí, žeby-
ani ewangelium wěřiti nechtěl, kdyby církew jeho ne-
schwalowala; byloť ewangelistůw wíce, ale církew, ježto
neblaudí nikdy, nepřijala jich nežli čtvero za prawé písmo
swaté; a této církwi učinil spasitel náš zaslíbení ducha
swatého, an s ní býti a ji zprawowati má na wěky wě-
kůw. Protož podte a wraťte se do lůna jejího s důwě-
rau; naleznete netoliko odpuštění a milost, ale wšecku
lásku a přízeň, kterau dítě od otce a matky očekáwati
může. Pán a spasitel náš Ježíš Kristus, jenž wykoupil
nás drahau krví swau, dejž wám Čechům to srdce, aby-
ste spojili se s námi w jednotu wíry, pro spasení duší
swých i pro pokoj a čest slawného králowství českého! 200

200) W překladu podávají celé to psaní Zach. Theobald,
cap. 74, a Lenfant Histoire de la guerre des Hussites
etc. I, 307.

1431 S druhé strany nelenili se také Čechové zastávat
 maění swá před swětem netoliko mečem, ale i písmy do
 ciziny mnohonásobně rozeslanými; tohoto léta opět jich
 vyšlo několik, ježto dotýkajíce zvláště nehod vyplýwa-
 jících ze swětského panování kněžstwa, zdá se že nale-
 21 Jul. zaly nemálo čtenářůw dychtiwých. Ještě dne 21 čerwence
 osvědčowali se opět veřejně o jednání swém w Preš-
 purku i w Chebu, hájíce se, že nemohau poddati se saudu
 hlawních nepřátel swých na sboru cirkewním shromáždě-
 ných, jakož to na nich prý žádáno jest, ale že chtějí,
 aby biskupové a preláti tak dobře jako jiné křesfaustwo
 podrobili se sami zákonu Kristowu w písmě swatém swětle
 wytčenému; a jestliže oni, na odpor příkladu Kristowu
 i apoštolakému, přijdau s moci wálečnau, aby násilím po-
 tlačili prawdu, pak že Čechové, spoléhajíce na pomoc
 boží, budau umět opřítu se jim jak náleží. Také toto psaní
 našlo tuším rychlé i daleké rozšíření. ²⁰¹

Wojsko křižácké sbíralo se i tenkrát, jak obyčejně,
 welmi zdlauhawě. Za nejvyššího wůdce ustanowen jest
 od Sigmunda opět Fridrich markrabě Braniborský, kterýž
 jen nerád přijal na se auřad ten, a jen pod wýminkau,
 aby mu dáno bylo plnomocenství, získati Čechy také,
 možné-li bude, mírným wyjednáwaním; místo pak, kde
 wšecka wojska od západu sesřediti se měla, jmenowáno
 bylo městečko Weiden na Nabě. Kardinal Julian dne
 7 Jul. 7 čerwence wytáhl z Normberka s welikau slawností do
 pole, wyprovázen byw wen z města od krále i od mno-
 hých knížat a lidu nesčíslného; měl pak we zvláštni službě
 swé hraběte z Plawna s třemi sty kopinníky. ²⁰² Táhli

201) Psaní ode dne 21 čerwence podávají (neuplně) Mar-
 tene coll. VIII, 15 a Mansi concilior. tom. XXX. 56.
 Jiná psaní česká toho času mají Windek cap. 176 pag.
 1229 a Zach. Theobald cap. 73, též Lenfant l. c.

202) W udání tomto srownávají se Johannes de Segovia MS.

s ním nejvyšší vůdce již řečený pod korahví říšskou, 1431 arcibiskup Kolínský, vévoda Saský pod korahví papežowau, Jan kníže Baworský pod korahví králowau, Jan biskup Wircburský pod korahví králowstwi Českého, a jeden ze synůw markrabě Braniborského pod korahví rytířské jednoty sw. Jiří; ²⁰³ mimo to přispěli s lidmi swými osobně ještě tři knížata Baworští, hrabě Wirtenberský, několikero biskupůw a jiných pánůw. Ale počet bojovníkůw sešlých se do té doby nebyl přece tak hojný, jakož se očekávalo; a když jich přibývalo pomalu, kardinal Julian počal brzy právě tak stýskati sobě, jako dříwe přlíš se byl důvěřowal. City jeho a staw věci tehdejší líčí se nejlépe wo psaní dowěrném, kteréž dne 16 čer-16 Jul. wence z městečka Weiden poslal náměstkům swým do Basileje. „Přeji wám toho (dí) že nejste aučastni všech těch obtíží, které snášeti musejí, kdo s wojskem chodí; byloby mně přibýlo bolestí, kdybych wás byl spatřowal w podobných nesnázech. Nepochybuji, že starajíce se o dobré církwe křesťanské, modlíte se za nás i se všemi wěřícími. Wčera došla nás psaní od wéwody Burgundského, jakowých sme se byli nenadáli; prawí, že ku příměří žádnému swoliti nemůže, a pro wálku, kteráž mu nastává s Fridrichem knížetem Rakauským, nelze mu ani bojovníkůw do Čech poslati. Proto také ani biskup Lutichský, jenž již na hotowě byl, nepřijde. Ba i falckrabě Rýnský, jenž mi byl pomoc na jisto slíbil, píše, že propůjčil wojska swého knížeti Barskému pod tau wýminkau, aby o sw. Jáně obrátilo se do Čech, ono ale že zahynulo wětším dilem w bitwě. Proto jest nás tu mnohem méně, nežli w Normberce umluweno bylo, tak že tito knížata

se psaním jedním nedatowaným, co přílohou ku psaní ode dne 14 Aug. 1431 w archivu Kraloweckém.

203) Andreas Ratisbon. ap. Eccard. I, 2160, 2161, a psaní již dotčené.

1431. ostýchají se wtrhnauti do Čech; ba jest pochybno netoliko zvitězímeli, ale což horšího jest, i budemeli bojowati. Wšak není nás tak málo, abychom nemohli směle dáti se do Čech, kdyby mysl naše nebyla malá. Jsemť nad ~~málo~~ teskliv a smuten. Jestliže wojsko wrátí se s nepořízením, weta bude po wíře křesfanské w zemích těchto: tak welice přibude strachu našim, a nepřátelům smůlosti.“ 204

W Čechách mezitím při blížícím se nebezpečí ukázalo se tím wíce odhodlanosti a jednoty. Kněz Prokop Weliký zdá se že prowozowal této doby, ač ne dle jména, alespoň skutkem moc diktatorskau; onť zajisté to byl, jenž wolal celý národ do zbraně již na počátku měsíce čerwence, i wedl jej do Plzenska proti nepřátelům; jemu také žalowáno bylo na ty, kteří s wytrhnutím do pole se obmeškáwali. A wšak brzy sešla se w zemi wětší síla wálečná dohromady, nežli obyčejně; wšecká králowská města česká, jen Plzeň, Budějowice, Most a Loket wyjmajíc, wyslala swé branné; a Pražané poddali se wrochnému welení Prokopowu tak dobře, jako Táboři a Sirotci. Mezi hosty připojil se co dobrowolník také kníže Sigmund Korybut. Z wyšší šlechty dostawil se jen pan Hanuš z Kolowrat osobně; jiní wyprawili toliko čeled swau; ale na některé pány kraje Boleslawského šly stížnosti, že ani sami netáhli, ani lidí neposílali. Nicméně počítalo se prý we wojsku Prokopowě konečně k 5000 jezdcům a 50000 pěších, 3000 wozům a množství děl welikých. 205 Moc

204) Také toto psaní, od nás jen we wýtahu podané, čte se we spisu Johannis de Ragusio: Initium et prosecutio concilii Basiliensis MS.

205) Bartošek pag. 167. 168. Psaní ode dne 7 Aug. 1431 w archivu Kraloweckém, (w němžto jmenují se šlechtici, kteří do boje jiti nechtěli, Jan z Opočna, Sigmund Dědinský z Wartenberka, Smiřický a Mokrowauský.) O knížeti Korybutowí zmínku činí Dlugoš p. 597.

tato čekala v Plzensku na několika místech na nepřátely, 1431
pokaušejíc se také dobývati města Plzně, jehožto však
když pan Hynek Krušina ze Šwamberka hájiti pomáhal;
odtrhla zase; aniž lépe dařilo se jí proti Týnu Horšowu,
na kterémž také Zdeněk z Drštky udatně se bránil, tak
že jen předměstí škodu wzala. Odtud táhl Prokop blíže
k lesu Baworskému: ale když Němci vždy ještě wáhali
wstoupiti do země, a Čechům na tak dlouhé w poli ležení
nepřichystaným počalo se nedostáwati spíže, kněz Prokop
podáwal se skrze některé katolické pány České k opět-
nému wyjednávání míru; žádal na knížatech, aby na-
mluwili krále Sigmunda, by přijel také do wojska, pak že
naděje bude upřímného a opravdowého srownání. ²⁰⁶ Král
wšak, nechťew zabráti se osobně leda do Chebu aneb na
nejvýš do Lokte, odevzdal celé s husity jednání do rukau
markrabě Fridricha, čímž ono tudíž zmařeno jest. Pročež
Čechowé, nemohše obležeti děle na hranicích, rozjeli se
každý zástup zvláště domůw pro spíži ²⁰⁷ s tím záwaz-
kem, že shluknau se bez meškání zase, jak mile toho
potřeba nastane. I není se čemu diwiti, že od wracu-
jících se okolo Plzně a hradůw Radyně, Lopaty, Křiwo-
klátu i Karlšteina, kdežto ukrýwali se katolíci, škody we-
liké na polích i we stodolách učiněny jsau.

Toto nenadálé ustaupení Čechůw s pole dodalo ko-
nečně křížákům německým potřebné odwahy, i obžiwilo
jejich naděje opět; pokládáno-tě zajisté za znamení strachu
a neswornosti mezi nepřátely, ačkoli nacházeli se již
tehdáž i takowí, kteří w domnělém tom autěku domýšleli
se chytrého aukladu wálečného. Staw wěcí tehdejších

206) Psaní ode dne 14 Aug. 1. c. Též Sigmundowo psaní
dole položené.

207) Starší letopisowé na st. 82.

1431 wyswítá nejlépe ze dwau psaní, jež král Sigismund dne 30 Jul. 30 čerwence z Normberka poslal pánům českým strany swé. W prwním powšechném prawí každému zvláště: „Wiš dobře, že knížata i wojska naše z Němec, kteřítě sme zbudili pro naše a waše i také země české dobré a k utlačení těch nesmírných neřádůw, ježto se w té zemi ději, již před lesem mocně leželi, a dnes bohdá a takowau mocí, kteráž bohdá prospěšná bude, přes les přetrhnau a s nepřátely se potkati mní, a také sio jednati k zemskému dobrému. A jestiž již čas, aby každý swau snažnost k tomu přičinil a sebau hýbal, abychom z toho zlého mohli wyswobozeni býti. Protož od tebe žádáme snažně, napomínáme i prosíme, aby církwi swaté k utěšení, té zemi ku pokoji a k wyswobození všech wěrných, oswícenému Fridrichowi ujci našemu markrabi Bramburskému, hejtmanu našemu nejwyššímu, kterýž od nás plnau moc má, jakož bychom sami byli, pomocen a raden byl; a mělliby s nepřátely které příměří neb umluwy, aby ty ihned odpowěděl a na ně sáhl a škodil, jakožt wěříme; neb cele ufáme, bude-li wšady tak na ně saháno, že jim bohdá konec bude.“ Druhým psaním téhož dne odpowídá se panu Oldřichowi z Rosenberka zvláště: „Twému listu nám w sobotu (28 Jul.) přinešenému, w němž píšeš o položení nepřátel, že sau se obrátili a roztrhli, dobře sme srozuměli, a jsme toho welmi wděčni, že nám takowé běhy wzkazuješ; takéf sme ty nowiny od jiných zwěděli, že nepřátelé zase postaupili. A ten kus o jednaní, ten sme ihned markrabi Bramburskému psali, a list twůj jemu poslali, aby se tím uměl zprawowati; a ufáme, že se nedá podtrhnauti. A dále dáwámeť wěděti, že ujec náš markrabě swrchupsaný lidu dobrého jízdného i pěših, pušek a jiné příprawy wojenské má dosti, a wždy jemu lidu přibýwá; a dnes bohdá má přes les trhnauti, že nepřátelům jest silen, a že na poli proti všem nepřátelům wesele

může slezeli; takéť sau své wozy připravili jako ne- 1431
přátelé.“²⁰⁸

We wojsku říšském a křižáckém, když konečně dne 1. srpna trhlo přes hranice české k Tachowu, počítalo se 1 Aug. přes 40.000 jízdných a okolo 90.000 pěších,²⁰⁹ s velikým množstvím vozův, pušek a potřeb válečných všelikého druhu. Kardinal Julian, wida Tachowskou posádku k boji nepřipravenou, doléhal na to snažně, aby téhož dne bez odkladu hnáno bylo autokem na město: ale vůdcové pravili, že wojsko pochodem unawené potřebuje odpočinutí, a protož že sluší odložiti autok až nazejtří; mezitím staráno se jest o rozložení stanův po okolí. Nazejtří ale ráno ukázalo se město pooprawením zdí svých a rozložením střelby i wojska po nich tak dobře osazeno, že zmizela knížatům všicka naděje k dobytí jeho. Pročež ponechawše Tachowa, obrátili se k městečku Brodu,²¹⁰

208) Obě ta psaní tištěna jsau (z originalůw w archivu Třebonském podnes chowaných) w Archivu českém, I, 32. 33.

209) Ten počet udává se u Bartoška pag. 167; Aeneas Sylvius praví (cap. 48) také, že jízdy bylo 40 tisíc, pěchoty ale prý trochu méně. Kollegiat Pražský dí: ut dicebatur, habuerunt in exercitu suo velut ducenta millia hominum. *Starší letopisové* str. 82: Jakož oni obecně pravie, i jich wěznové pravili, kteříž potom byli zjímáni, že jich bylo wiece než sto tisícůw a třidceti tisícůw. A byli sú z mnohých zemí, od Rýna, Šwábowé, Mísněné, Řezněné, Bawořici, Sasíci, Durinkowé, z Flandr, z Elsas, z Holandu, Zelandři, i všicka města říšská, i všeko to pokolenie německé.

210) Johannes de Segovia, od něhož tu zpráwu máme, neudává sice jména, klada jen, „ad duo milliaria distans parvum oppidum quoddam,“ (čímž bezpochyby rozuměl krátké míle francauské neb italské): awšak odjinud wědomo jest nám, že nynější wes Brod (Bruck, Pons) byla před husitskou wálkau městečkem dosti znamenitým, ježto ale we wálce té dokonce zpusťlo. Segovia praví, že je křižáci „interemtis omnibus, qui in eo erant, conbusserunt.“

1431 a dobyvše jeho v prvním autoku, povraždili v něm všechny obyvatele i učinili je docela pusto. Pak táhnouce dále až pod hrad Šwamberk, nepokaušeli se více o nižádné místo hrazené: za to ale tím ukrutněji nakládali s wesnicemi a městečkami otevřenými, kteréžto plenili v celém okolí bez rozdílu a bez milosrdenství, ačkoli většina obyvatelův tamějších nikdy byli z kalicha nepřijímali. Zuřeni takové, Julianowu laskavému manifestu ode dne 5 čerwence docela odporné, dávalo Čechům výstrahu, čeho jim od vítězství křižákův očekávati bylo; nikdy zajisté a nikde husité, i dle wyznání vlastních nepřátelův jejich, nepočínali sobě tak ukrutně a zhaubně, jako zde křižáci. ²¹¹ Poležewše pak mezi Tachowem a 7 Aug. Bezdržicemi asi týden, potom dne 7 srpna rozdělili se we tři wojsk, jedno pod kardinalem a wéwodau Saským, druhé pod markrabí Braniborským a třetí pod knížaty Baworskými; i zšikowawše se na způsob husitůw, vytáhli jedno od druhého w míli, každé s pěti řády wozowými, směrem ku klášteru Kladrubskému a k Domažlicům, ²¹²

211) *Aeneas Sylvius* cap. 48: Numerosum exercitum ductans, multas haereticorum villas incendit, oppidaque diripuit; in quibus non avaritia tantum, sed crudelitas etiam militum grassata est, qui mares cum feminis obvios senes puerosque passim necavere. *Tentýž* praví o témž w historii sboru Basilejského: Aperta sunt omnia catholicis: diripiuntur, incenduntur villae; si quis haereticorum casu reperitur, nec aetate nec sexu vitam redimit. *Bar-tošek* p. 167: circum castrum Šwamberg et circum Tachoviam multa oppida et villas, ut dicebatur ducentas et plus, concremaverunt. *Joh. de Segovia*: Quamvis oppidum aut castrum non ceperint aliud, qua transibat exercitus et comburebant villagia et patriam devastabant. *Andreas Ratisbon.* ap. Eccard. I, 2162: Exercitus catholicorum — incendio et praeda plus laesit illos, qui inter catholicos reputabantur, quam Husitas etc. Rkp. Třebonský A. 10: villas et turres prope silvam a Tachovia usque versus Tustam ignis voragine consumentes.

212) Tak to popisuje Kilian von der Mosel, we psaní již

protože vůdcové prý hlauběji do země se pustiti sobě 1431 netraufali. ²¹³

Mezitím, co tyto věci v Plzeňsku se dály, připrawowaly se také na jiných stranách boje krvawé. Z hor Krušných mimo hrad Osek wrojil se teprw dne 11 srpna ^{11 Ag.} nowý praud křižákůw do země, a táhl k Žatci; Hanuš z Polenska s Lužičany a Šestiměstskými položil se před Libawu, kdež Sirotci tehďáž měli swau posádku; ²¹⁴ Slezáci sebrawše se, jali se welikým úsilím dobýwati města Němčí, osazeného a upewněného wojskem Tábořským; nejdůležitější ale a nejnebezpečnější Čechůw nepřtel byl kníže Albrecht Rakauský, kterýžto dle umluwy již s počátku měsíce čerwence wyprawil se do pole se wší swau mocí. S české strany strojeno jest jen proti Albrechtowi wojsko zwláštní, kteréžto wytáhlo proti němu tuším před Lawu, ²¹⁵ an tam ležel polem, otočiw se hradbami wozowými na spůsob nepřátel; husité položili se táborem asi míli od něho, čekajíce na sebe autoku; když ale Albrecht plných pět dní sebau ani nehnul, nechtějíce ani ležeti dšle, ani doraziti sami na něho, wrátili se odtud nazpět. ²¹⁶ Proto wojsko Rakauské w měsíci srpnu teprw, když jeho došla zpráwa o skutečném wtrhnutí walné wyprawy do Čech, pokročilo také před se do Morawy, a dobywši města Kyjowa, táhlo s welikau země záhubau dále až pod Přerow.

dotčeném (dd. we Freiberku dne 14 Aug. 1431), kteréžto se chowá w archivu Kraloweckém.

- 213) *Aeneas Sylvius* l. c. In extremis tamen regni partibus ea calamitas desaevit, cum duces copiarum interiora petere formidarent.
- 214) Příloha ku psaní ode dne 14 Aug. l. c.
- 215) Srwn. zpráwy, jež podává Kurz Albrecht II, Bd. II, p. 176 w notě, podlé Preuenhubra str. 88.
- 216) Příloha ku psaní ode dne 14 Aug. l. c.

1431 O vojsku českém jen to známo jest, že po wtrhnut křižákův do země počalo se opět rychle sbíratí, a se-středivši se konečně u Chotěšowa w Plzensku, w auterý 14 Ag. dne 14 srpna z rána sšikowalo wozy swé, a táhlo celý ten den u wálečném šiku k Domažlicům,²¹⁷ chtějíc tam nepřátely podstaupiti bitwau. Bylyť již asi tři hodiny s po-ledne,²¹⁸ když w ležení křižáckém, prostírajícím se we krajině mezi Týnem Horšowem, Chudenicemi a Domažli-cemi, roznesla se rychle powěst, že tábor husitský se blíží a že nastává tudíž boj rozhodný; i ačkoli husité ještě asi míli vzdáli byli, aniž jich bylo widěti, však již rozléhal se opodál nezvyklý rachot pochodu wozowého, a spěw celého tábora hlučný: „kdož jste boží bojowníci,“ dorážel k srdci bystřejších posluchačůw mocí podiwnau. Kar-dinal Julian s wéwodau Saským wystaupiw na horu jakausi, aby shlednul i wojska i bojiště, wyslal rychle k nejvyš-šímu weliteli, žádaje, aby předewším hora ta obsazena byla. Nenadále však spatřil odtud weškero ležení ně-mecké w diwném pohnutí: ano vše se hemží, křik a hřmot zmáhá se wúkol, zmatek posedl zástupy, wozowé wytuhují se z řádůw a rozcházejí se, jezdcí rozptylují se po tlupách a předjíždějí jeden druhého, ale vše směrem na-zad a nikoli ku předu. Co jest to? wolá kardinal po-děšený; proč wozowé metají náklady swé na zem? Ale dříwe nežli se spatřowati mohl, přišla zpráva od mar-krabě Braniborského, že wojska wšecka jsau na autěku, aniž prý možné jest udržeti jich; pročež aby pilen jsa zachowání swého, pospíšil sobě k lesům také, pokud ne-bude pozdě. A w skutku již utíkaní bylo wšeobecné; nejwíce prý tau cestau mimo hrad Risenberk a k Nýrsku;

217) Staří letopisowé str. 82.

218) Známkou času podává Johannes de Segovia *MS. l. c.*, i také jiné některé podrobnosti odjinud neznámé, ježto bezpochyby měl z ust samého kardinala Juliana.

wozové pak ženauce se bez pořádku jeden před dru- 1481
hým, lehčili se všude shazováním nákladu, spíše i saud-
kůw s pitím. Omráčený tak nenadálým a děsným pře-
vratem, uchwácen jest konečně i kardinal praudem obec-
ným; teprw u wchođu do lesůw postawil se, nejwice
jeho domlauwaním, jeden zástup k obraně, aby aspoň
utkajícím uwolněno bylo, a wozové i pušky aby tím na-
byli wíce času k uchránění sebe: ale honci wojska če-
ského přiblíživše se wskočili mezi Němce udatně, a zbilí
i zjímali jich mnoho; a tak ode všech wozůw Němci
utekli sau, i ode všech děl a jiných wěcí swých. Ubohý
kardinal, jehožto lidé nejwice utrpěli, octnul se u velikém
nebezpečenství, ne tak od Čechůw, jako raději od kři-
žákůw samých, kteřížto náramně rozjitřeni jsauce, sčítali
na něho winu všeho neštěstí; biskup Wircburský musel
uchrániti jeho w haufu swém, w němžto přestrojen za
obecného wojfna jel pohřížený w hoři newýslovném, celý
den a noc ani s koně nesšed, aniž pokrmu neb nápoje
požiw. ²¹⁹ Strach u křižákůw byl tak nemírný, otrapa
myslí jejich tak zázračná, že ku př. mnozí usedlí měšťané
Noramberští, přichwátawše prý až do města swého aupr-
kem, hledali sobě tam hospody, jakoby w cizině byli. ²²⁰
Tím méně diwiti se jest líčení, jež o následující noci po-
dáwá starý letopisec český. „Tak (prý) Němci w ten

219) *Johannes de Segovia* lib. I, cap. 17. Julianus habitu mutato associatus paucissimis — nullo sumto cibo, nec de equo descendens egressus est. Fuit autem sibi praesidium Herbiopolensis episcopus usque Nurnbergam associans eum cum quingentis equis; siquidem Almanorum plurimi eidem comminabantur, nimium amaricati etc. O řeči, kterauž Aencas Sylvius we příležitosti této Julianowi do ust klade, a Zach. Theobald obšírněji líčí, Joh. de Segovia, Julianůw někdy přítel, nic newí.

220) Wyprawuje o tom píseň latíně složená od M. Wawřince z Březowé MS., o níž viz Dobneri Monum. I, pag. 168.

1481 den welmi sau zašli a zamautili se, že kteraú cestau měliby utíkati, owšem newěděli: ale po lesích. onde i onde wozowé táhli sau, a sami Němci hlav kryli po hřowí chowajíce se; a jiní obrátili se do Čech, mníce by domůw utíkali. Čechowé pak tu celau noc mezi wozy německými byli, (neb již z wojska českého wšěcky byli rozpustili,) a tu celau noc na lese bywše nespali, ale wína z welikých sudůw sobě točili a kořisti s wozůw brali; a na kterých wozích německých prach byl puškový, ty z daleka zapalowali. A tak jekot a křik tu celau noc 15 Ag. byl weliký na lese.“ Z jitra ráno, na den matky boží, wěznůw welmi mnoho po lesích shledali, porážejíce také stromy, w jichžto wětwech a listí kryli se prchlíci, tak že jich prý potom weliké processí byly, wše dwa a dwa swázawše. Witězství české bylo skutečně tím rozhodnější, čím méně boje bylo k němu potřebí; nelze sice určití, kolik tisíc Němcůw buď při utíkaní padlo, buď octlo se w zajetí, protože sotwa kdo je počítal: ale ze čtyr tisíc wozůw wrátilo se do Němec sotwa ke třem stům, kteří před jinými byli utíkati počali; pušky pak čili děla wšěcka dostala se Čechům za kořist, a nad to mnoho stanůw ušlechtilých, korauhwi, zbraně wšeliké, peněz, zlatých a stříbrných nádob, raucha drahého, prachu střelného, spíše a jiných podobných wěcí hojnost; ale za zwlášttní štěstí pokládali sobě husité, že i ěulla papežowa, kteraúž woláno bylo do boje proti nim, i kardinalůw kručifix ze zlata, jeho kápě a raucho kardinalské dostaly se do rukau jejich, kteréžto potom skrze dvě století chowány jsau w Domažlicích na památku; korauhwe pak dobyté wlály dlaho zawěšené u Týnského kostela na Pražském náměstí.²²¹

221) Lfění o boji u Domažlic podávají: Staří letopisowé čeští str. 82, 83. Bartošek p. 167, 168. Johannes de Segovia l. c. Andreas Ratisbon. ap. Eccard. I, 2161,

Uslyšewše o pohromě u Domažlic křižáci, kteří od 1431 hradu Oseku k Žatci byli táhli a zemi hubili, jichžto počet byl ke čtyřem tisícům branných, utekli bez meškání také ze země. Kněz Prokop Veliký ale, mezitím co w Praze wítězství hlučně slaweno jest, pospíšil sobě s bojovníky swými do Slezska, k oswobození města Němčí, od Slezákůw těžce sewřeného; kteřížto však, dowědewše se o příchodu jeho, rozprchli se rychle do hrazených měst swých. Odtud obrátil se bez meškání zase do Morawy, knězi Prokúpkowi Sirotčímu ku pomoci, který tam s knížetem Albrechtem Rakauským měl kruté boje. Stalof se bylo této doby, že Albrecht nejen zvláštní onu sektu politickau w Morawě, bratří totižto středmých, o kterýchžto sme již nahoře podotkli,²²² s pole sehnal, ale také zemi wůbec welice poplenil, až k pěti stům městeček a vsí wypálil a wyhubil. Nyní ale wida husity se všech stran sbíratí se proti němu, rozložil wětší částku wojska swého do měst sobě oddaných, Olomauce, Brna, Jihlawy, Hradiště, Znojma, Pohořelic a Jemnice, i do některých hradůw, a s ostatními pospíšil sobě do Rakaus nazpět, pronásledowán od obau Prokopůw až po samý Dunaj.²²³

idem ap. Boecler p. 50, Aeneas Sylvius cap. 48, Kollegiat Pražský, Thomas de Haselbach MS., Windek cap. 174 et 179, Dluhoš atd.

222) Viz nahoře článek čtvrtý, k r. 1422, na str. 474.

223) Bartošek p. 169. Aeneas Sylvius l. c. Staří letopisowé l. c. W archivu Kraloweckém nachází se také psaní dané w Normberce 16 Sept. 1431, kdežto wyprawují se diwné powídky o wítězstvích Albrechtowých netoliko w Morawě, ale i w Čechách, an prý již s wojskem od Čáslawě táhne k Horám Kutným! — na důkaz, jakowými smyšlenkami hledáno tehdaž uchlácholiti zastrášený lid obecný w Němcích, a jak welice tudíž potřebí jest kritiky také w užíwaní takowýchto pramenůw dějeprawných.

1431   Takž we krátkém čase vyklizony jsau nejen Čechy
ale i Morawa od nepřátelůw, a posvátný kalich, vítězné
to znamení národní jednoty i nadšenosti, panował napo-
tom bez odporu we vlasti, útěcha swým, a postrach
cizincům!

KNIHA TŘINÁCTÁ.

**ČECHY A SBOR BASILEJSKÝ. SIGMUND A AL-
BRECHT.**

R. 1431—1439.

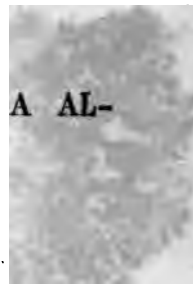

Fig. 1. Micrograph of the material shown in Figure 1.

...

ČLÁNEK PRVNÍ.

JEDNÁNÍ PŘÍPRAVNÁ.

Důraz husitských vítězství w dějinách; neswornost česká. Kněz Prokop Veliký a kardinal Julian. První psaní sboru Basilejského k Čechům. Sigmund w Itálii. Porážky u Býdowa i w Uhřích. List Tábořský k Němcům. Kolotání se Sirotkám. Sném w Praze. Eugen IV usiluje o rozvedení sboru Basilejského. Psaní kardinala Juliana ku papeži. Jednání sjezdu Chebského. Druhé psaní sboru k Čechům. Nové jízdy husitské we Braniborsku a we Slezsku; wsetí Trnavy. Smlauwa mezi Čechy a Poláky. Veliká powodeň w Praze. Sném na Kutné hoře; woleni poslowé ke sboru. Mikuláš Humpolecký a Jan Žatecký na přewědech w Basileji. Nové potřžky s Rakušany.

(R. 1431 Sept. — 1432 Dec.)

Wítězstvím u Domažlic octly se Čechy na wrcholn 1431 swětodějně moci a působnosti swé. Nikdy zajisté dějiny swěta newisely w té míře od směru dějin českých, jako w době této, a také nepřemožitelnost probuzeného národu nedokázala se nikdy skutky patrnějšími a skwělejšími; dwanaćileté namáhání celé téměř Europy nemělo účinku znamenitějšího, nežli že Čechowé ku konci stáli mnohem mocnější a neodolatelnější, nežli byli na počátku. Nejlepší toho wěku wůdcowé polní pozbyli w Čechách sláwy swé; nejwětší wojska, která sworným úsilím moci swětské i du-

1431 chovní a s napnutím všech sil do pole wyprawena jsau, netraufala si konečně ani dočekati husitůw a potýkati se s nimi. Pohromami u Střibra i u Domažlic, kterýmž podobných nezná dějinstwo,²²⁴ přesvědčil se celý swět, žeby marné bylo, strojiti ještě nowé proti Čechům wyprawy, ba zpozdilé, dowážeti jim snad na kořist onoho zboží, kteréhož cestau kupeckau dosahowati ani nemohli. A poněwadž zase tito, co národ počtem neweliký, neměli ani síly ani wůle ku podmanění sobě Europy, a potřeba pokoje pocitowána po tolikerých bauřech s obau stran čím dále tím mocněji: nezbywalo stranám nic, než pokusiti se o slušné narownání swých žádostí cestau mírných umluw. K takowým podávali se byli Čechowé hned od počátku: ale wýminky, jež kladli, zdály se prwé wystupowati z mezí pořádku a slušnosti.

Když tedy ostatní křesfanstwo bezděky přece k tomu připuzeno jest, že dalo se konečně do wyjednávání pokoje pod wýminkami, které dříwe zdály se býti neřádné a neslušné: patrnó jest, že se podařilo Čechům spůsobiti we smýšlení a w celém duchowním oboru křesfanstwa nowý obrat a směr, který bez jejich přičinění bylby sice newstoupil do žiwota. Byloť to powzbuzení *ducha pokroku a oprav církewních* u míře rozsáhlejší a síle důraznější, nežli potud byly we křesfanstwu zračily se. Mluwiloť se sice arci již drahně let a we všech Europy končinách o potřebě reformace církwe; císařowé i papežowé, knížata i biskupi, sborowé církewní a kolleje učené sworně a jednohlasně osvědčowali se o ní; nebylo

224) Nám aspoň jiné příklady antěku tak welikých wojak před bitwau nejsau známy. Jak weliký hluk byl o nich již tehdáž we swětě, swědčí zpráva w sawwěckém rkp. Pařížské bibliotéky Nr. 1503, kdežto fol. 19 se dří: circa festum assumptionis Mariae fit illa fuga in populo, de qua per universum orbem narratur.

téměř ani člověka, kterýby řečí svou byl stávil se k 1431 odporu. Ale jednali se o předmětu opravy, málo kdo wztahowal potřebu její k sobě sám; a jakož často lidé strojným chwálením ctnosti chlácholwají swědomí swé, aby ku plnění jejímu klopotně se míti nemuseli, tak se dalo i s opravau církewní: sborowé ji chwálili a odkládali, papežowé i preláti, knížata i obce poraučeli ji a neprowozowali. Na neřády w církwi, a zvláště na prodejnost všech věcí swatých, na zpanštilost a rozpustilost kněžstwa i mnišstwa, nařikal sobě weškeren swět: ale ku provedení lepší kázně nedostáwalo se jak moci tak i wůle opravdowé. Teprw husitská wítězství obrátila k této věci pozor také dalekých zemí, a budila we šlechtěných dušech wětší k ní opravdowost. Mužowé znameniti netoliko w Němcích, ale i w Anglii, we Francii a we Španielích, přeswědčili se wice a wice o prawdě toho, co již na Konstanském sboru hlásáno bylo zvláště od Čechůw strany Římské, že husitismu nelze brániti podstatně, leč provedením žádaných oprav we církwi. Přeswědčení takowé a snahy z něho plynaucí dodaly sboru Basilejskému netoliko wyššího významu, ale i žiwota i síly wůbec; jen nebezpečenství od husitůw uchránilo jej, že se nepotkal s týmž osudem, jako sbor Sienský. Když dne 29 srpna stihla do Basileje první powěst o porážce 29 Ag. u Domažlic, otcowé tam shromáždění spatřowali w tom s úžasem a hořem welikým ruku Páně, trestající prý swé wěrné za nedbalost jejich, a umínili sobě proto přičiniti se o reformy tím horliwěji. ²²⁵ Málo kdo tušil, že to co

225) Zajímavé jest, co wyprawuje o tom Joh. de Ragusio l. c. „Die 29 Augusti post prandium, dum essent deputati concilii et civium apud Praedicatorum congregati, deputati civium dixerunt, qualiter habuerant literas a capitaneo gentis armorum civitatis eorumdem, quod exercitus fidelium retrocesserat a Bohemia cum magna confusione et damno hominum pedestrium et carruum. Quibus

1431 nazývali neštětím, dodávalo jim teprv potřebné moci a síly k boji vítěznému v jiném oboru.

Znamé tři věci, ježto sbor Basilejský vytknul sobě za hlavní úkoly veškerého počínání svého, totiž 1) vymítání kacířství z lůna církve, 2) oprava církve ve hlavě i v audech, a 3) zjednání pokoje mezi národy křesťanskými, — saustředily se všecky v otázce české. Nesnáze prvního článku záležely hlavně v tom, že církve, vyhlásivši husity mnohokrát za kacíře, musile nyní zapíratí poněkud sama úsudek svůj; neboť nakládali s Čechy co s kacíři, ba vyklauslali jen dítka kacířství z úst jejich naproti nim, bylo weta po všem jednání. Důslednost její mohla jen tím důvodem býti hájena, že cokoliv činila dřívě neb později, dalo se pokaždé wnuknutím ducha swatého, i bylo tudíž dobré. Článkem třetím zasahoval sbor Basilejský u větší míře, nežli kterékoli jiné koncilium, do politických poměrůw věku svého, a nastaupil dráhu, na kteréž pokračowaloli se dále, mohl časem svým utwořiti se mezinárodní saud mírný w Europě, k nemalému člowěčenstwa prospěchu. I k tomuto článku podaly husitské wálky příčinu hlavní, ačkoli boje mezi Angličany a Francausy i jiné nepokoje veřejné byly mu také velikým podnětem. A jakož tím sbor nemohl minauti, aby neosobowal sobě jakéhosi wrchpráwí nad národy a panowníky wúbec, tak owšem článkem druhým, jaw se prowoditi opravu dáwno žádanau, potahowal přímo k sobě nejvyšší moc nejen zákonodárnau a saudní, ale

auditis, omnibus postpositis, consternati omnes patres de concilio ab illa deputatione recesserunt, multa in animo ruminantes, et nihilominus fortius accensi ad reformationem ecclesiae, negotia concilii multo acrius et cum majori sollicitudine ac labore coeperunt peragere et procurare; expressam Dei hanc ultionem et flagellum percipientes evenire propter peccata et deformationem ecclesiae“ etc.

i wýkonnau w církwi. Proto také naprosto bylo mu ne- 1431
možné wyhnauti se sporu a pŭtkám se stolicí papežskou,
která sama posud byla provozowala moc onu w míře
wíce méně auplné. Wětší částka dějin sboru Basilejského
záleží z wyjewů zápasu tohoto i důležitého i welmi za-
jímavého. I zde klonilo se wítězství na stranu otcůw
Basilejských, pokud nesnáze české padaly do záwaží je-
jich. Oni pak mněwše, jakoby ze vlastní powahy swé
požíwali moci a sily swrchowané, a tím domněním dawše
sebau hnauti tytž i přes meze opatrné mírnosti, utrpěli
konečně za omyl swůj více, nežli pro dobré křestanstwa
i církwe wůbec přátí bylo.

Ale jakož tudíž na jewě jsau blahodějně účinky suah
a wítězství českých za hranicemi; we praudu dějinstwa
europejského: zase nelze tajiti, že následky zdaru onoho
u wnitř vlasti, pro národ český sám w sobě, nebyly tak
utěšené a spásonosné, jak se jich sice bylo nadíti. Auplné
zničení dáwné autority, co do státu i církwe, potáhlo za
sebau také zničení národní jednoty a swornosti; swoboda
zajisté, trhajíc wšeliké auwazky, libuje sobě wšude w roz-
manitosti a rozdrobení, a protož nesjednocuje, alebrž roz-
ptyluje, lečby společné nebezpečí obmezowalo ji a two-
řilo tudíž auwazky nowé. Také mezi husity widěli sme
hned od prwupočátku dělati se rozdily a strany, které jen
proti společným nepřátelům pomáhaly sobě wzájemně, ale
mezi sebau tak nesworny byly, že w nedostatku wálek
zahraničných strojiwaly wálky domácí. Dělidlo stran a
rot bylo, jakož sme již wyložili, netoliko wyznání cír-
kewní, ale také zásady politické, zbudiwší zápas mezi
šlechtou feudální a odwěkau demokratí w Čechách; tak
že za této doby počítalo se přinejméně patero hlavních
rozdílůw a stran w národu, ²²⁶ tři církewní (Pražané,

226) *Andreas Ratisbon.* (in dialogo) mluwě o nastáwawším
r. 1430 jednáni s husity, di: Quidam vocantur *Pragen-*

1481 Táboři a Sirotci) a dvě politické (šlechta i obce,) menších odštěpkův ani na váhu neberauc. Na jewě jest, že každá proměna poměru cizozemcůw k nim musela potahowati za sebou také proměny poměrů jejich mezi sebou; jakmile Římané a Němci počali se blížiti přiwětíwě, hned Pražané a šlechtici šli jim w austřety s ochotností a smírlivostí tím wětší, čím nesnesitelnější byla jim se stala přewaha Táborůw, Sirotkůw a obcí w posledních létech. Proto wítězství u Domažlic, pojistiwši bezpečí vlasti od nepřátel, stalo se hrobem jednoty a swornosti české; jedna částka národu tulila se čím dále tím zřejměji k cizincům, aby pomocí jejich utlačiti mohla částku druhau.

Řádové feudální byli již od wěku Otakarowa zakofenili a množili se w Čechách; bywše od západu přinešeni a wšúpeni do země tak jako řádové církewní, nacházeli w těchto podporu a zrástali s nimi takofka dohromady; takéf snažili se wšelijak setříti se sebe powahu přespólní a cizí, a zdomácniti i znárodniti se. Přece ale snažení takowé bylo se nepodařilo ještě auplně; starý duch slowanský, nehowící rozdílu stawůw, trwal ještě wždy w bytu swém, wíce silau lenosti nežli zjewným odporem. Teprw husitské wálky dodaly mu nowých podnikůw a wzkrfísily jej netoliko ku powědomosti sebe, ale také k ústrojnosti a k činnosti nowé. Wyprawowali sme již, kterak hned na počátku wálek žiwel demokratický wyjewil se w Čechách, a nabyw skrze kněze Jana i skrze Žižku a Tábory nemalé síly, wstaučil na dějiště weřejné i nedal se ani Korybutowau opatrností uchlácholiti wíce. Po Korybutowě pádu widěli sme zmáhati se moc jeho

ses, quidam equestres (šlechta,) quidam Taboritas, quidam Orphani, quidam populares (obce,) et varias ipsimet inter se habent divisiones: cum quibus igitur tractandum erit negotium?

každým rokem; šlechta česká mizela cele z dějin aneb 1431
 trátila se w národu; zpráva wěcí we vlasti přecházela
 wždy wíce do rukau lidí nowých, jež ani mezi šlechtice ani
 mezi plebejce počítati nelze, ačkoli se podobali jedném i dru-
 hým. We wítězném wojsku českém každý bohatý i chudý
 byl zároveň bratrem, a welení dávalo se tomu, kdo wynikal
 duchem i udatenstwím; u nepřátel zase rod wykazowal
 bojownikům místa jejich. Úkaz ten obracel čím dále tím
 wětší pozor k sobě, a feudalní Europa počínala w těchto
 létech již neméně báti se wplywu českého, nežli Europa
 římskokatolická. Aspoň we Francii lid obecný we dwau
 krajínách počal byl následowati příkladu Čechůw, powstá-
 waje proti šlechtě; a jaký w té zemi pozor k husitům
 se wůbec obracel, widěti ze swědectwí duchowenstwa
 Franského r. 1432 na sněm do města Bourges swolaného,
 kteréž dí, že w jednom kraji Franské země ku podpore
 husitůw českých i zwláštní peněžné sbírky se daly.²²⁷
 Není se tedy čemu diwiti, že mezi hájiteli feudálních pro-
 spěchů w Čechách i w cizině utwořila se pospolnost
 a jednota, jak mile záváda její náboženská odstraněna
 byla.

Nejznamenítejší w těchto létech muž národu českého
 byl bezpochyby *Prokop Weliký*, an z kněze staw se wůd-
 cem polním, co wítězitel šťastný získal sobě sláwu ne-
 přemožitelnosti; aspoň newí se o porážce, kterau by on
 byl utrpěl, kdežto jiní wůdcowé wedle něho s nestejným
 potkávali se štěstím. Wzdělaností a láskau k naukám i

227) Wiz o tom „Advisamenta prolocuta per dominos prae-
 latos et alios clerum regni Franciae et Delphinatus re-
 praesentantes, qui Bituris convenerunt ad mandatum D.
 Regis“ etc. ap. Mansi, XXIX, 402. „In Delphinatu est
 quaedam portio inter montes inclusa, quae erroribus ad-
 haerens praedictis Bohemorum, iam tributum imposuit,
 levavit et misit eisdem Bohemis“ etc. Cf. Raynaldi ad
 ann. 1432 §. 6. Joh. de Segovia (MS.)

1431 knihám významával se nad jiné náčelníky sekty Táboorské; nadšením náboženským i národním, rázností vůle a neohrožeností rovnal se Žižkovi, ale předčil jeho vůhlásem politickým, aniž podobal se mu ve fanatismu. Nebáčkoli šel mnohem dále, co do nowot církewních, a zaszował se o ně důrazem neobyčejným: však také hotow byl uznáwati též u jiných práwo swobody, a mřiti se s nepřátely, kdekoli to s bezpečím strany jeho se srownávalo. Byw horliwým zástupcem obcí čili demokratie swého wěku, nicméně ochotně podával se k umluwám se šlechtaw, aby ji získal k učení swému, aniž žádostiw byl postawiti vládu swau na záhubě strany odporné. Pro takowau smírliwost a powolnost padal u swých častěji w podezření, jakoby k nim neupřímně se měl, — obecny—to mužůw wyššího rozhledu osud, kdykoli stojí w čele stran wýstředních a přepiatých. Podrobné však aumysly a powahy ducha jeho méně jsau známy, protože památek jeho písenných málo se zachowalo.²²⁸ Poněwadž ale w něm se saustředila síla zásad a stran krajných, jak co do wyznání wíry, tak i ohledem na socialní otázky, nemohlo býti jináče, než že strany Římská, kališnická i šlechtická spojily se konečně k záhubě jeho.

Na odporné straně, mezi protiwníky husitstwa, stal se nyní osobau nejdůležitější kardinal *Julian Cesarini*. Nešťestí u Domažlic wštipilo do duše jeho přeswědčení

228) Neznáme než toliko dvě psaní jeho krátká, o nichž dole na swém místě řeč bude. Posawad w historii znám byl Prokop jen dle líčení, jež o něm podal Aeneas Sylvius: to ale není ani dostatečné, ani dosti wěrné. Důležitá jsau slowa jednoho z poslůw Basilejských o Prokopowi: Ego qui scribo intellexi a quodam notabili viro, quod licet Procopius Taboritis, quorum capitaneus est, non resistat aut contradicat in faciem, velut tamen astutus secreto cum potioribus tractet et practicet, ut rem ad concordiam et bonos terminos deducat. (Tractatus Joh. de Ragusio.)

hluboké o neprospěšnosti dosavadního s Čechy nakládání, 1431 a o potřebě získati je církvi zase prostředky laskavými. Jako předtím byl hořel pro válku, tak již nyní newiděl spásy leda w mírném jednání sboru Basilejského. 229 Byloť veliké štěstí, že právě on powolán byl předsedati we sboru na místě papežowě; tuším zajisté, že každý jiný předsedatel bylby dal se odstrašiti nesnáze, které naň čekaly; wšak i to jisté jest, žeby ani Julian sám byl nestaral se tolik o zwelebení a utvrzení sboru, kdyby trpká zkušenost poslední křuciaty byla jej tak důrazně nepoučila o potřebě jeho. Když wrátil se z výprawy té

229) Proměnu tuto we smýšlení Julianowě líčí obšírně Joh. de Segovia slovy následujícími: Quam vero ea tempestate animus Juliani a proposito hostilis persecutionis in Bohemos aversus est, et quam fuerit conversus ad celebrationem sanctae synodi Basiliensis, opera ejus sequentia certo certius demonstrant. Nec tam asserto priori ejus, qui praesidens constitutus celebrandi concilii, instanto termino Germaniam ingressus, Basileam praeteriit; qui requisitus a Romanorum rege, secum interesse volente, ut veniret celebraturus, non acquievit; qui meliorem et utiliorem se reputabat ad expeditionem militarem contra Bohemos, quam ad concilii celebrationem; qui aemulabatur vocationem ad concilium, ne expeditioni exercitus impedimento esset; qui decrevit accinctum se exercitui personaliter interesse, in loco autem concilii per vicesgerentes; qui de hoc in testimonium allegans totam Romanam curiam, in epistola sua ad summum pontificem profitetur legationem concilii sibi perquam fuisse molestam, eamque calicem reputabat: igitur post turpem illum regressum e regno Bohemiae Julianus, finis proposito reductionis haereticorum idem manens, sed alter effectus prosecutionis modo, quia per viam generalis concilii, qua primo attempta minus, anhele flagrabat corde ad eorum devastationem, — nunc in regis et aliorum praesentia iudicium suum exposuit, pro exterminandis illis haeresibus a Bohemiae regno potissimum fore remedium concilii generalis Basiliensis celebrationem, nec ullum aliud superesse. Et quod ipse fecit, faciendum per alios suavit etc.

1431 do Norimberka zase, přišli k němu tam král Sigmund i knížata němečtí na poradu, coby dále činiti měli. Sigmund bál se, že Čechové užijí té doby k veliké jízdě do Němec, a proto pečoval především o nové vojsko, kteréby wpádnům jejich dle možnosti brániti mělo. Knižata mysli, že ke zřízení nového vojska potřebí bylo nového sněmu říšského, kterýž i tudíž od krále ke dni sv. Hawla do Frankfurta uložen a rozepsán jest. Ale Julian, wida náramnou poděšenost i malomyslnost mezi Němci, osvědčoval se, že ačkoli dobré jest i nyní příprawy činiti k odporu, však že již nezbyvá naděje ani léku k ukončení těch nešť, leda w Basileji; tam že má obrácen býti pozor obecného lidu, aby sobě nezaufal a nechwátal mířiti se s husity k ujmě své prawowěrnosti a ke zkáze duší swých.²³⁰ Nicméně když tu ještě w Norimberku k němu přišli muží stawu rytířského s podáwaním se k nové výpravě, nezamítal jich. Prawili zajisté, že dosawadní boje proti husitům jen proto se nepodařily, poněwadž je wedli knížata, kterýmž prý na obecném dobrém a na cti národu Německého nemnoho záleželo. Nyní že staw rytířský zamýšlí zříditi se we zvláštní spolek branný, a oprawiti čest zbrani německých sám swým tělem i swým grošem; že k tomu nežadají ani nepotřebují od legata více, nežli pomoci k opatření strojůw wálečných, zejména děl a střeliwa i puškařůw, o jiné vše žeby chtěli postarati

230) *Joh. de Segovia l. c.* Julianus suasit, — animandos et confortandos esse populos Alemanniae, quos ipse palam videbat ex fuga exercitus supra modum exterritos et consternatos, dando eis spem subsidii ad resistendum haereticis per medium sanctae synodi Basiliensis, eo quod universalis ecclesia erat ibidem conventura. Profuit autem certissime multum ejusmodi fama concilii dataque subsidii spes, quoniam revera multos ex finitimis Bohemiae retinuit, ne illorum fidem recipientes cum eis se concordarent.

se sami, a sejít se proto z celých Němec ku poradě ke 1431. dni sw. Martina do Norumberka. Julian ačkoli newelmi důvěřil se we prospěch pokusu takowého, chwálil nicméně ochotnost a horliwost nawrhowatelůw, i slibowal, že jak u papeže tak i na sboru Basilejském věci té poraučeti neobmešká.²³¹ Potom rozžehnal se s králem, bral se konečně do Basileje, kdežto dne 9 září u weliké sláwě od 9 Spt. otcůw tam přítomných i od města přijat byl.

Sněm swatohawelský we Frankfurtě dal nowý toho důkaz, že již marné bylo w Němcích strojení wálky proti Čechům: neboť kromě plnomocníkůw králowských nepřišel k němu téměř nikdo.²³² Za to přicházely zpráwy, kterak knížata sausedící s Čechami jeden po druhém snažili se uzavřítí s nimi příměří. Proto sbor Basilejský počal tím pilněji starati se o nějaké jednání a dorozumění s Čechy, a po mnohých poradách uzavřel pozwati je psaním laskawým, aby přijdauce také oni tam, kde nyní všeobecná křesfanská církew wedením ducha swatého shromažďuje se, spojili se s ní w jednotu wíry a lásky. Prawili we psaní tom otcowé Basilejští, že jakkoli mnohé byly péče a potřeby, které je pudily sjeti se ze všech končin swěta dohromady, nebylo však žádné wětší nad žádost srdečnou, aby Čechowé w jednotě církwe požíwali pokoje se všemi národy. Snad (prý) bůh jen proto dopustil různici mezi nás, abychom poznajíce zkušeností, jaké zlé pochází z rozbrojůw mezi bratřimi, wrátili se tím wraucněji a bedliwěji k lásce a k jednotě. Nepochybujeme, že i wám

231) Mluví o tom Joh. de Ragusio Initium concilii Basil. ke dni 1 Nov. 1431 a Julian sám we psaní ku papeži Eugeniowi ode dne 13 ledna 1432 (w. dole). Sbor potom ostýchal se prý swolením swým dáti podnět k rozbroji mezi stawy říšskými.

232) Viz o tom psaní krále Sigmunda ku papeži Eugeniowi IV ap. Mansi, XXIX, 582.

1431 nemilé jest widěti tolikeré záhuby a neřesti, které z různých a z bojůw se rodí, a že taužíte i po pokoji vlasti své, i po šífení se pravé víry po celém světě. Toho pak nikde nedosáhnete lépe, nežli u sboru tohoto, w němžto všeobecná církev se shromažďuje. Zde o všem, cokoli náleží ku pravdě víry, cokoli ku pokoji a swornosti, cokoli k čistotě žiwota i k zachowáwaní přikázání božích, bude se jednati se wší bedliwostí a swobodau. Každému wolno bude nawrhowati, cokoli wíře křesťanské za prospěšné uznáwati bude; každý budiž k tomu zde raden i pomocen; nedwratíť se duch swatý, w jehožto jménu sbor sešel se; on bude wůdcem i ředitelem, oswěcujícím srdce lidská, aby chodili po cestách prawdy a pokoje. Slyšeli sme, že ste stěžowali sobě častěji, že wám není dáno slyšení wolné, jakowéhož ste si žádali. Teď mizí příčina stížnosti: již máte příležitost auplnau, a slyšení podává se wám, jakékoli sobě žádáte. Sám duch swatý bude soudcem nejvyšším; onť ustanowí, co w církwi wěřiti a zachowáwati se má. Dwěře ke všemu dobrému wám již otewřeny jsau: nemeškejte wejíti s důwěrau. Prosíme pak wás, abyste wyslali ze sebe muže takowé, na nichžby spočíwala naděje ducha páně, muže mírné, bohobojné, pokorné srdcem, žádostiwé pokoje a hledící prospěchu ne swého, ale prospěchu církwe Kristowy; a pán ať dá wám i všemu lidu křesťanskému na tomto světě pokoj a na onom žiwot wěčný, amen.²³³

Sbor bedliwě k tomu hleděl, aby do psaní toho nic newešlo, coby Čechy jakkoli uraziti aneb k nedůwěře pohnauti mohlo; proto prý také jméno Julianowo w něm zamličeno jest, an byl wojsko wedl proti nim, ačkoli psaní

233) Celé psaní, z něhož zde jen wýtah podán, čte se ap. Mansi, XXIX, 233 a jinde. Forma jeho přijata byla od sboru již dne 10 Oct., ale dáno mu datum teprw dne 15 Oct.

samo pečeti jeho pečetěno bylo, protože sbor tehdáž 1431 ještě své vlastní pečeti neměl. Ale nemenší starost způsobila také otázka, kterak to psaní dodati Čechům? Klatba zajisté vyřčená od sboru Sienského na každé obcowání s husity nebyla ještě zrušena, pročež také strany nese-škávaly se leda w boji, a nikdo nechtěl blížiti se k nepřátelům, aby od nich jat a do wazby dán nebyl. ²³⁴ Ustanoweno konečně wyprawiti je trojí cestau: jeden exemplar poslán jest králi Sigmundowi, aby jej doručiti dal Pražanům; druhý nešen byl radě města Normberka; třetí pak dodán městu Chebskému k témuž cíli; i dostali se všichni do Prahy šťastně, ale teprw na počátku měsíce prosince. ²³⁵

Sigmund po neštěstí u Domažlic nezdržel se dlouho w Normberce, ale přes Augspurk a Feldkirchen, (kdežto pobyl od 20 září do počátku listopadu,) bral se do Italie, aby w Římě dal se ozdobiti korunau císařskou. Prawil sice, že chce přede vším wyjednawati s papežem, kterakby kromě Němec a Uher také jiné říše křesťanské u většší míře nežli posawad do boje proti Čechům wyzwány býti mohly, ²³⁶ poněwadž obával se, že čto prý nyní méně

- 234) *Joh. de Segovia* l. c. Ut epistola ad eorum notitiam perveniret, — difficile id putabatur, eratque revera. Nemo quippe audebat eorum appropinquare fores, nullo commercio (prohibente ecclesia) invicem existente, illorumque ferocitate circumvicinis omnibus stupefactis.
- 235) *Joh. de Ragusio* wyprawuje o tom we zvláštním spisu, nadepsaném: „Tractatus, quomodo Bohemi reducti sunt ad unitatem ecclesiae,“ jež sme našli w témže rukopisu bibliotheky Basilejské (A. I, 32,) kdež i často dotčené Initium et prosecutio concilii Basiliensis psáno jest.
- 236) Poslowé Sigmundowi, wyslaní z Parmy k Eugeniewi IV, mluwili dne 17 Mart. 1432 tato slowa: Quia Alamannis solis istud negotium conducere et dirigere est satis difficile multis consideratis respectibus, et quia nedum opportuum, imo summe necessarium est, ut etiam ex aliis

1431 nežli kdy dříve náchylni budau ku pokoji: ²³⁷ ale že skutkůw jeho wyjewilo se, že mu šlo tenkráté přece více o císařství, nežli o jiné očkoli. Přeprawiw se přes Alpy, 25 Nv. dal se nejprw korunowati w Miláně dne 25 listopadu; a následující téměř dwaleté jeho pobytí w Itáli, asi na způsob dobrodruha neb hosta wzácného, tworiło podiwný opak proti potřebám národůw jemu poddaných, kteří nemajíce panowníka, octli se nyní w auplném bezwładí. Nemoh on co král dosawad poříditi ničehož, podobalo se, jakoby taužil po titulu císařském, co nové studnici moci a zdaru.

O skutcích, kteří w Čechách po wypuzení nepřátel dáli se, došly nás jen chudé zpráwy. Prawí se, že wladari usilowali předewším o zřízení nowého řádu kněžského w zemi, na ten způsob, aby zwolen byl ke zpráwě duchowenstwa wúbec jeden kněz nejwyšší, a tomu aby přidáno bylo ku pomoci dwanácte kněží; kteřížby dle wzoru Krista i apoštolůw měli moc nad jinými: ²³⁸ ale nedokládá se, z které strany by měl brán býti takowý wladce duchowní, ani zdaliby měl míti moc, donucowati

Christianorum finibus subsidia exquirantur, quae sine consilio et auxilio V^{rae} Sanct^{iss} et s. Sedis Apostolicae nulloatenus poterint excitari: idcirco movetur Majestas domini nostri ad conveniendum cum V^{ra} Sanctitate et utendum consiliis et amminiculis ejusdem in negotiis memoratis. (MS. Basil. It. ap. Martene p. 87. 88.)

237) Dne 3 Oct. psáno z Feldkirchu do Basileje: Dixit etiam (Rex Sigismundus,) quod nulla omnino sit spes habenda reducendi hussitas, nisi in oro gladii: nam, ut ait, adeo ex turpi fuga nostri exercitus confortati sunt et animati, ut etiam omnes hactenus fideles in regno sibi cogantur adhaerere. (MS.)

238) Hussitae — ad moderandam nimiam clerici multitudinem apud se deliberaverunt constituere unum haeresiarcham seu monarcham, et adjungere sibi XII presbyteros, qui more Christi et apostolorum potestatem in reliquos habeant. (MS.)

strany odporné u wífe? Rozumí se, že náwrh tak ne- 1431
praktický zůstal bez účinku. Také o jednání sněmu zem-
ského, který ke dni sw. Wáclawa rozepsán byl, naprosto
nic se newí. Jen o dwau nehodách, s kterýmiž potkaly
se jízdy české na podzimku tohoto léta, jedné w Rakau-
sích, druhé w Uhřích, podávají se zpráwy s obau stran
trochu místnější.

Hejtmané Táborští, Mikuláš Sokol z Lamberka, kterýž
wládnul tehdáž panstwím Řečickým, Tomáš ze Wlašimě,
Kamaret z Žirownice, Sezema z Kunstatu a z Jewišowic
i jiní, wyprawili se po sw. Wáclawě s 600 jízdnými,
4500 pěšími a 360 wozy do Rakaus na wíno; neb když
obchod kupecký do Čech všem národům wůkol přísně
zakázán byl, Čechowé z potřeby wzali sobě obyčej, opa-
třowati se zbožím zahraničným cestau laupeže. Také
podařilo se jim nabrati, čeho žádali, w okolí městečka Per-
neku: ale když wraceli se s plenem swým zase, dne
14 řijna u města Býdowa podstaupeni jsau bojem od 140ct.
wojska mnohem silnějšího, nežli byli sami, pod zpráwau
pana Lipolta Krajíře, dwau Eicingerů, Jiřího z Puchheimu
a jiných. Tu Táboři utrpěli auplnau porážku, tak že jich
zůstalo na místě zabitych asi tisíc, w zajetí pak octlo se
k sedmi stům, a mezi nimi také bratr Sokolůw mladší;
také wozowé a celé ležení jejich padlo wítězům do rukau,
kteří oslawiwše neobyčejný zdar swůj spůsoby rozmani-
tými, složili korauhwe dobyté w komoře knížete Albrechta
we Wídni. 239

Mezitím hlavní moc Tábořská i Sirotčí obrátila se
byla do Uher, netoliko pro plenění obyčejné, ale wíce

239) Bartošek p. 170. Staří letopisowé str. 60. Andreas
Ratisbon. ap. Eccard. I, 2161—2. Staindel ap. Oefele
I, 538. Chron. Mellic. ap. Pez. I, 256. Chron. Austriae.
ibid. II, 550. Kurz, Albrecht II, 179—182. W rkp.
archiwu Třebonsk. (A, 6) stojí píseň Mikuláše písaře
Znojemského, slawící porážku Tábořůw werš. latinskými.

1431 ještě pro pomstu za škodu wloni od wéwody Stibora utrpenau. Ze Slezska táhli tam hejtmané Jan Čapek ze Sán a Otík z Lozy, kterýmžto, když na cestě jali se do-
 288pt. býwati Opawy, kníže Přemek i se syny swými dne 28 zříť zapsal se ku příměří a přijeti čtyr článkůw Pražských; ²⁴⁰ z Morawy pak obrátili se tam také kněží Prokop Weliký a Prokůpek s panem Hanušem z Kolowrat i s jinými. Ti všichni spojwše se na řece Wáhu dohromady, wnikli do země Slowenské až přes město Nitru, kteréž opanowawše, obrátili se odtud k seweru. O nějakém odporu aneb potýkaní se s Uhry neděje se w tom čase zmínka nižádná; tím wětší byly škody, kteréž utrpěla země pálením městček a wesnic a zvláště zájmem mnohonásobným dobytka wšelikého, wětšího i menšího. Za příčinau však takowé kořisti wznikly mezi stranami nechuti a newole tak prudké, že Prokop Weliký odděliw se cele od Sirotkůw, wrátil se s wojskem swým a s panem Hanušem Kolowratem přes Uherský Brod do Čech ku konci měsíce října; w Uhřích zůstali jen Prokůpek a Čapek hejtmané, mladý syn pana Fridricha Kolowrata Libšteinského, Jan Šmikauský ze Žďáru, Sigmund Huler z Hořowic, měšťané Hradečtí a Pražané Nowoměstští se swými, wesměs asi 7000 bojownikůw, kteří když jim most přes Wáh wystawený stržen byl, ootli se brzy w nebezpečí tím wětším, že i počasí střídawě deštíwé a mraziwé, i nepřátelé den co den u wětším počtu se sbírající překáželi wolnému pohybowání se
 9 Nov. tábora a hradeb wozowých. Dne 9 listopadu konečně Uhři a Morawané strany králowy obořili se ponejprw u weliké síle na tábor Sirotcí tuším w okolí Bánowském. Čechowé odrazili je sice střílením z děl; ale když auto-

240) Zápis jeho nachází se w rkp. a tištěn jest také (nezpráwně) we přídawcích k Zimmermannowě wydání „Pokračování kroniky Beneše z Hořowic“ atd. w Praze, 1819, str. 155—157.

škové takoví obnovovali se plných deset dní, a mezitím 1431 cesty všecky deštěm neustálým v bahna se proměnily, tak že na jednom místě vozův ve blátě uvázlých ani vytáhnutí lze nebylo: vybrawše z nich jen asi sedmdesáte lepších a naloživše na ně co vzácnějšího měli, pustili ostatní všecko nepřátelům v kořist. Teprv 18 listo- 18 Nv. padu, když přiblíživše se k městečku Jilavě a vypudivše z něho vojsko uherské, v něm se usadili, odpadli jich nepřátelé konečně. W desítidnových těchto půtkách a nesnázech zahynul drahý počet Sirotkův netoliko mečem, ale také nauzí všelikou; z vůdcův jeden, Sigmund Hořovský, jat byw s několika bojovníky, zavražděn jest od rozjitřených nepřátel. ²⁴¹

Když pověst o sklíčení Sirotkův v Uhřích dostala se do Čech, bez meškání ze mnohých měst pospíchali

241) Kromě známých dosavad pramenův u Bartoška z Drahonice, (jehožto však text u Dobnera pag. 171 na mnoze chybně otištěn jest,) ve Starých letopisech str. 84, ve psaní biskupův uherských do Basileje dne 18 Dec. 1431 tištěném u Martene i u Mansi (XXX, 72) a jinde, nacházíme o věci této zprávy ve psaní Jana Nidera ode dne 5 Jan. 1432 (w. dole), ve kronice kollegiata Pražského (MS.), w sauwěkém jednom rkp. kláštera Oseckého, a zvláště w rkp. archivu Třebonského (A. 10,) kdežto se dí: Multi Moravi et Ungari congregati bello eos continuis decem diebus impugnabant: qui tamen strenue et fortiter se defendebant, curribus circumdati, diris bombardis Ungaros prosternentes, famem, sitim atque frigus intensum sustinentes, de loco ad locum armata manu castra moventes, usque pervenerunt ad quemdam locum lutosum, ubi limus erat, et ibidem currus fere ad duas sexagenas cum ceteris rebus suis extrahere de ipso loco non valentes dimiserunt, septuaginta currus tantum cum bombardis et rebus magis arduis extrahentes; cum quibus per gratiam dei armata et forti manu a facie inimicorum suorum, Gilavia civitate expugnata et inimicorum de ipsa effugato exercitu, per vadum fluminis Wah ad terram Boemiae pervenerunt.

1431 branní jim ku pomoci: ale potkawše bratři již na cestě, wrátili se s nimi do vlasti tiše a bez wítězného plésání, jindy obyčejného. Pro nezdaření však toto a pro ponížení jména českého skrze ně zdvihali se tudíž mnozí hlasové proti Prokopowi Velikému, jakoby neupřímně byl ukládal o zahynutí Sirotkůw; w Praze zejména rozmohla se takowá rozhořčenost proti němu, že již netoliko na sněmy tam jezdit nechtěl, ale padnuw do nemoci a požádaw odtud lékaře, sotwa jej obdržeti mohl. ²⁴² Sirotkové od té doby počali chýliti se více ku kališníkům Pražským; což při otázce, kterakby Čechové ke sboru Basilejskému chowati se měli, welice do wáhy padalo. Mezitím kněz Prokop, aby aspoň pomstil porážky swých u Býdowa, i aby oswobodil snad wězně, kteří we Wídni zaumysla prý hladem a zimau mofeni byli, wyprawil ku konci měsíce listopadu wojsko swé, w počtu asi 10 tisícůw lidí branných, opět do Rakaus; kteřížto ale, wyhubiwše městečko Ličow a nadělawše Rakušákům drahně škod nowých, po nowém roce wrátili se zase domůw. Jiní haufové z Plzenska učinili byli již o měsíc dříwe podobný wpád do Bawor, s podobným prospěchem. ²⁴³

Psaní sboru Basilejského nahore dotčené, když se w Čechách rozhlásilo, mělo dle rozličnosti stran rozličný účinek. Pražané a sworní s nimi kališníci osvědčowali

242) Dává o tom zpráwy přewor Dominikanský Jan Nider we psaní ode dne 5 Januar. 1432, kteréž zachowal nám Joannes de Ragusio. Prawí tam: Procopius — est modo prope montem Kutnís in castro, — infamis fere apud omnes haereticos, qui eum proclamant fratres seduxisse; — multorum responsio fuit, sibi neminem pro medico, nisi civitatis lictorem dirigendum fore. — Procopius respondit, quod rata habere vellet ea, quae multitudo concluderet, nollet tamen Pragam intrare, eo quod non confideret plebejis, licet confideret consulibus. Srown. Mansi, XXXI, 169.

243) Bartošek l. c. Haselbach in libro Augustali MS. fol. 279. Andréas Ratisbon. ap. Eccard. I, 2162.

hned ochotnost swau, jeti do Basileje; Sírotci, jsauce ten- 1481
kráté s Tábořy w newoli, klonili se také k této straně;
Táboři ale odpírali naprosto, prawice, že sbor ten není,
jakowého sobě žádali, že w něm zasedají auhlawní jejich
nepřátelé, jejichžto saudu podrobowati se byloby zpozdlé.
Strana tato wydala byla w polowici měsíce listopadu opět
manifest obširný k Německému národu w jazyku něme-
ckém, kdežto dotýkala papeže a hierarchie Římské slovy
štiplawými a dotírawými nad míru. Prosili w něm Táboři
jámenem Čechůw wůbec, obracujice řeč swau ke všem
Němcům bohatým i chudým, aby uwážili a prohlédli, oč
dosawad byla mezi oběma národy nesnáze a rozepře, a
proč již tolik lidí dobrých s obau stran zahynulo. „Di-
wíme (prý) se, že wy tolik wěříte papeži a kněžím jeho,
ježto dáwají wám jedowaté odpustky za to, abyste nás
zabijeli; odpustky ty nejsau než pauhý klam a podwod,
a zahyne na těle i na duši, kdokoli jim uwěři; w důwěře
zajisté w takowé odpustky mnozí lidé hřešiwají tím wíce.
Wždyť Kristus neodpauští jednoho toliko hřichu, ale všech
pospolu: i jakž tedy papež může odpustiti jen některé
hřichy aneb částku jich, a jiné nic? Dále, kdokoli wy-
kaupiti může bližního swého bez škody od smrti a nečiní
toho, zabíjí bratra swého: jestliže tedy papež může zpro-
stiti lidi ode hřichůw a od zatracení, tedy nebude nikdo
zatracen a peklo zůstane prázdno; a zase nezprošfujeli
wšech lidí, moha to činiti, sám jich zabíjí tolik, kolik jich
býwá zatraceno. Kněží jsau (prý) jako dábel, když po-
kaušel Krista; slibowal mu celý swět, jehož pánem nebyl;
tak i oni slibují jiným, čeho se jim samým nedostáwá.
Oni proti nám wás popauzejí, protože se bojí, abychom
my zlostí jejich před wámi neodkryli. Kristus i samého
dábla slyšeti ráčil: oni pak, ač nejsau lepší Krista, ani
my horší dábla, však nám slyšení odeprají. My byli
smc tohoto léta s králem Polským w Krakowě, též u krále

1481 Uherského we Chbě, žádající slyšení, však nadarmo: chtělif nás mocí potřítí a vyhladiti, ale bůh jim toho nedopustil. Protož přičiňte se wy kněžata, páni, města říšská i obce, abychom mohli míti spolu sjezd náležitý a wyložiti sobě wzájemně články wíry swé w pokoji; a máli se bojowati, ať se již bojuje slowy a důwody toliko, a nikoli krwawau zbraní. Newěřte kněžím, když prawí, že laikům nesluší býti při hádkách o náboženstwí; mluwif tak jen ze strachu, aby zahanbeni nebyli. Takowá jest powaha wíry prawé, že čím wíce se jí brání, tím wíce se síli a zmáhá. Zapudte kněží zlé, a brzy budete je míti dobré; neboť kde ďábel se vyhání, tam duch swatý rád se usazuje. Nedbejte na kaceřowání nás od nich, protože prý my rušice kláštery, ničíme služby boží: my nekazíme služeb božích, ale hnízda swatokupecká i školy kacifstwa. Klášterowé dříwe neb později zahynauti musejí, dle slow písma swatého, že cokoli není z boha, wykořeněno bude.“ Wytýkají se potom, we dwaceti člancích, mnohé wady a neřády w církwi, a wykládají čtyři člankowé Pražší. Posléze o nastáwajícím sboru Basilejském pronáší se obáwaní, že kněží jen proto tam se scházeti budau, aby se poradili, jakby mohli nesprawedliwost swau před swětem zastřítí rauchem pokrytatwí a t. d. A však neméně, nežli obsah sám w sobě, důležitá jest okolnost ta, že w Basileji našli se lidé, kteří se odwázili přibiti manifest tento na radnici městskau, takorka před očima sboru. Otcowé dawše si jej přeložiti 28 Dc. do latiny, po mnohých poradách dne 28 prosince wydali psaní proti němu obranné wůbec, jež tudíž po celých Němcích rozšířiti přikázali.²⁴⁴

244) Oba spisy tyto celé podává Joh. de Ragusio na dotčeném místě. Windek cap. 176 pag. 1229—1237 klade spis český we formě welmi porušené a neauplné. Hlawní půwodce a spisowatel manifestu toho jest bezpochyby kněz Prokop Weliký.

W tak různém a spolu různém smýšlení stran není 1431 se čemu diviti, že i samé pokusy o mír wedly s počátku ke sporům a k rozbrojům nowým. Po Němcích roznašely se tehdaž radostné nowiny, kterak prý purkmistr starého města Pražského, obdržew psaní sboru Basilejského již dotčené, přijal je s úctau welikau, a častował posly, kteříž mu je přinesli, dary všelikými; též kterak M. Jan Rokycana, wykládaw obsah jeho na kázání w kostele Týnském, chwálil prý bohulibá i apoštolská jeho slowa řečí tak dojímawau, že mnozí jeho posluchači až w slzách se rozplýwali; kterak zejména slowa závěrečná, aby posláni byli do Basileje „mužowé, na nichžby spočíwala naděje ducha páně, lidé mírní, bohabojní, pokorní srdcem“ a t. d. dala mu příčinu zwolati žalostiwě: „a kdež, pro bůh! najdau se mezi námi mužowé takowí? ano mámeť wražděnikůw krwe newinné žižniwých a laupežníkůw i násilníkůw mezi sebau až příliš!“²⁴⁵ Panu Oldřichowi z Rosenberka, kterýž prwní byl psaní skrze krále Sigmunda poslané Pražanům doručiti dal, odpověděli tito dne 8 pro- 8 Dec. since, že poněwadž wěc ta dotýče se celého králowství a stran podobojích wůbec, oni sami nad ní wýnosu činiti nemohau, ale až se sejde sněm zemský, pak že sboru odpověď zespolka dána bude.²⁴⁶ Sněmem pak tím, ke dni 6 prosince rczepsaným, z příčin již dotčených odklá- 6 Dec. dáno jest několikráte.

Mezitím sbor Basilejský, boje se každého prodlení, a chtěje také ubezpečiti národy německé, aby nechwátali mířiti se s Čechy postranně, wyprawil ze sebe zvláštní dwa posly, Jana Nidera, přewora dominikánského kláštera Basilejského, a Jana z Geilhúsy, cisterciáka z kláštera Maulbronského, nařídil jim jednati s Čechy o příchodu

245) Wyprawuje se to we psaní dotčeném Jana Nidera ode dne 5 Jan. 1432.

246) Psaní ta zachował Joh. de Ragusio l. c.

1431 jejich ke sboru ; kteřížto wyjewše z Basileje dne 28 listopadu, přes Mnichow, kdežto uwitali knížete Wiléma, (ježž král Sigmund byl nedávno na místě swém ustanowil 17 Dc. za protektora sboru,) stihli do Normberka dne 17 prosince ; i hned přičinliwostí a opatrností znamenitau, požíwajíce zvláště rady Normberčanůw, wstoupili we spojení a w dopisowání se všemi mocnostmi okolními, a prostředkem auřadu Chebského také s Pražany a s Čechy wúbec. ²⁴⁷

1432 Ke dni noworočnímu 1432, kdežto měl w Praze sejítí 1 Jan. se sněm zemský, nepřišla opět wětší částka sušmownfkůw ; jen se strany Sirotkůw dostawil se nějaký počet duchowních i swětských lidí, kteří na radnici Nowoměstské s Pražany Staroměstskými měli zvláštní jednání od 1 až 6 Jan. do 6 ledna. ²⁴⁸ Následkem tohoto jednání uzawřena jest mezi oběma stranami smlauwa, která směřowala naskrze proti Táborům, ačkoli to nikdež upřímo wyřčeno nebylo. Nejprw sjednotili se kněží Pražští a Sirotčí w 15 článcích o wíře, jimiž učení we smyslu Rokycanowě uznáno jest we všech kusích za prawé a spasitelné, theologowé pak Sirotčí měli ztratiti se co strana konečně. Potom swětšší w osmi článcích usilowali o uwedení wětšího po-

247) Joh. de Ragasio l. c. Aeneas Sylvius in historia concilii Basiliensis (ap. Ortuinum Gratium fol. 156 etc.)

248) Rukopis Třebonský (A. 10) dáwá o tom zpráwu následující: Sirotkones — a die circumcisionis usque ad epiphaniam Domini 1432 — synodum cum sacerdotibus, baronibus, militibus, clientibus, civitatibus et communitatibus eisdem adhaerentibus celebrarunt in praetorio Novae civitatis Pragensis ; in qua sacerdotes praefati cum magistris Pragensibus antiquae civitatis in articulis fidei catholicae, videl. de communione utriusque speciei, — de ritu missandi more ecclesiae, de VII sacramentis ecclesiae, de purgatorio, de suffragiis sanctorum et de ceteris articulis catholicae fidei se cum magistris stabiliverunt, sic in facto sicut magistri praticare promittentes, — domini etiam seculares de factis suis tractaverunt.

řádku a přísnější kázně ve vojskách, zvláště aby lid¹⁴⁸⁸ obecný vojenskými pochody mnoho trpěti nemusel; ale větší pozor zasluhují dva článkové, jeden, kterýmž se zavazují strany, že nemají svoliti k žádným umlouvám směřujícím k ujmě swobody obyvatelůw zemských a měst; a druhý, kterýmž se nařizuje, aby v každém kraji krajané wolili sobě hejtmana i přidali jemu raddu z se-manůw, jimižby všecy potreby wálečné w kraji řízeny býti mohly.²⁴⁹ Návrh však tento nebyl proveden, protože celé to jednání, pošlé takořka z okamžitého rozmaru, nedlauho potom opět zvráceno jest. Táboři zajisté horlili proti němu welice, a zdá se, že i ne všickni Sirotki spokojeni byli s krokem takovým. Kněz Prokop Weliký počínal sobě zejména i co theolog i co wálečník a diplomat pospolu; tupiw veřejně kněžím Sirotkám jejich přílnutí „k wynálezkům lidským“ (ad inventiones humanae,) vyhrožowal, že saudem krwawým potřebí bude rozřešiti otázku spornau. Žádal nyní sám swolání walného sněmu do Prahy: ale přikázal spolu wojsku swému, aby nehledíc na zimu náramnau, která ku konci měsíce ledna nastala, saustředilo se nedaleko Prahy, w okolí Benešowském.

Sněm tudíž ohlášen a rozepsán jest ode dwanácti wiadařůw zemských do Prahy k neděli po sw. Dorotě, t. j. ke dni 10 února 1432, a přikázáno,²⁵⁰ aby všickni podobojí sjeli se, anziž komu kdo překážel, mocí naň sahaje; kdokoliby pak to učinil, že má k němu hledino býti, jako k rušiteli obecného dobrého, trestáním na hrdle i na

249) Články ty podává Joh. de Ragusio pod nápisem „Articuli conclusi Pragrae in festo purificationis 1432,“ což tím chybnější jest, poněwadž Oldřich z Rosenberka již 31 Jan. z Krumlowa je poslal králi Sigmundowi do Italie; protož měloby tam slauti „in festo epiphaniae.“

250) Prowolání celé tištěno jest w Archivu Českém, III, 395.

1432 statku. Pražané psaními dne 30 ledna k Norimberčanům 30Jan. i ku posílům sboru Basilejského danými osvědčovali sice ochotnost svou ke sboru a k pokoji, ale odpověď na psaní sboru konečně odkládali opět až ke sněmu nastávajícímu. ²⁵¹ Pan Rosenberský pak netajil své radosti nad zmáhajícími se rozbroji mezi rotami od něho nenáviděnými, doufaje že Táboři a Siroťci nyní sami se vzájemně hubiti počnou. ²⁵²

Tím více litovati jest, že o celém rozhodném jednání valného toho sněmu, který dne 10 února v Praze w Karolíně skutečně počal se, nezachovalo se nám zpráv místnějších a dostatečnějších. Jednalo se o neswornosti mezi stranami, a o společném jejich se chování ke sboru Basilejskému; sněmování trvalo až ku konci měsíce února. Víme jen tolik, že po velikých různicích a rozbrojích Táboři a Siroťci w těchto dnech smřili se opět dokonale, a že zespolka ustanoweno jest, wyprawiti poselství do Chebu, k umluvení se tam s posly Basilejskými o spůsobu a výminkách, pod nimižby Čechové wstoupiti měli

251) Psaní ta viz ap. Mansi, XXIX, 633. 634, též jinde.

252) Ze psaní jeho, daného na Krumlově dne 31 Jan. 1432 ku králi Sigmundowi do Italie, a zachowaného w traktatu Joh. de Ragusio, uwedeme zde některá důležitější místa: Procopius cum parte sua et cum illis de magno Tabor, — commoti sunt valde propter compilationem istorum articulorum, dicentes quod eos nullatenus velint tenere et quod hoc sanguinolenter oportebit dividere, antequam illos amplecti velint. Et sic Procopius cum aliis Taboritibus proficiscetur ad conventionem et dietam Pragensem, quae erit post festum S. Dorotheae, et non intelligo aliud, nisi quod ad ultiores rixas prorumpent et conferent super illo, qualiter daturi sunt responsum super literis ipsis transmissis. — Procopius mandavit exercitui suo, ut appropinquaret versus Benessow, — propter illam conventionem, quae in Praga debebit teneri. — Et non intelligo aliud, nisi quod aliquid valde extranei in dieta illa inter eos emerget. —

do jednání se sborem. ²⁵³ Ale kdo a kterými prostředky 1148 se přičinil zvláště o dosažení tak zádaucího konce, nelze nám udati více.

Již na tomto sněmu známa byla powěst o nenadálé pohromě, která stihnauti měla weškero působení sboru hned na počátku jeho, an papež Eugenius IV usilował o jeho rozvedení a zrušení. Pražané a šlechtici čeští, jichžto naděje obrátily se byly k němu s nemenší wraucností, nežli se stalo w zemích německých, nesli powěst takowau welmi těžce, a mnozí páni Čeští prosili písemně Sigmunda krále, aby sboru nikoli rozwesti nedal; newíme od koho a čím to způsobeno, že rozpakowé tudíž powstali přemožení jsau a naděje o trvání sboru přewládla konečně na sněmu Českém.

Eugenius IV byl již minulého roku, dne 12 listopadu, vydal prwní swé nařízení ku kardinalowi Julianowi, aby rozpustil sbor a ohlásil, že po půldruhém roce má se sejíti opět w městě Bononii; bully o tom wydané nesl Daniel biskup Porecký (Parentinus) do Basileje. Dříve však, nežli tento stihnul na místo, držáno jest tam dne 14 prosince 1431 pod předsedáním Julianowým prwní weřejné řádné sezení; papež pak, neměw dosti na jednom rozkazu, opakował jej dne 18 prosince w Římě nowými a ještě důrazn jšími bullami. ²⁵⁴ Stalo se tuším za přičinau počasi w té zimě neobyčejně krutého, že powěst o prw-

253) Rukopis A. 10 archivu Třebonského dí: Synodus — celebrata est ab omnibus terrigenis legi divinae adhaerentibus post festum S. Dorotheae in collegio Karoli, in qua decretum est legationem in Egram facere ad colloquendum cum nuntiis de Basilea a synodo totius Christianitatis; quod et factum est. Cf. Bartošek p. 172.

* 254) Tištěny jsau w aktách sborowých, ap. Mansi XXIX, 561 (kdežto však na místě „idus Febr.“ má státi „idus Nov.“) též XXX, 75 pak XXIX, 564, 568 a XXX, 71, dále u Raynaldiho, u Martene a t. d.

1432 ní zápowědi sboru rozhlásila se w Basileji teprw po wánocích r. 1431, o druhé pak teprw ku konci měsíce ledna 1432.²⁵⁵ Inelze ani wypsati, jak náramné pobauření mysli z toho následowalo i wůbec we křesfanstwu, i zwláště mezi audy sborowými.

We prwních bullách udával papež za přčinu takowého nařízení swého, že se dowěděl, kterak newalný jest prý počet shromážděných we sboru otcůw, protože celé okolí ono, jedem husitským nakaženo jsauc, kněží wšelijak pronásleduje, a nadto wálky mezi knížaty Búr-gundským a Rakauským ještě množí nebezpečí sborujících, takže při nastawající zimě málo prý čáky jest, aby sbor se zmohl, kdežto předeřsaná k němu lhůta již dawno minula; mimo to že Řecký cisař Jan Paleolog a patriarcha Cařihradský Josef jak dříwe u předchůdce jeho Martina, tak i nyní u něho podawají se ke společnému sjetí se obau církwi, aby o sjednocení jejich jednati se mohlo, a wšak jen do některého z měst italských. A poněwadž důwodowé takowí nezdáli se míti dosti wáhy, přidal k nim w bullách druhých přčinu nowau a důležitější, že Basilejští otcowé Čechy již ode dwau sborů a od stolice apoštolské pro kacífství² weřejně a slawně odsauzené před sebe k hádání o wíře pozwawše, učinili to k aurazu důstojenství apoštolského i sborůw a zákonůw církewních. Prawil také, že i sám osobně žádá býti na sboru přítomen, ale do Basileje, pro nedostatek zdrawí, že mu jeti nelze.

255) Biskup Porecký přijel do Basileje dne 23 prosince 1431, ale poselství swého neoznámil weřejně, wida we sboru jiný staw wěcí, nežli se byl nadál. Teprw 8 ledna stala se ohláška o rozpuštění téměř pokautně, po čemž biskup Porecký podtají ušel z města. Druhá bulla o rozwedení sboru ode dne 18 Dec. oznámena teprw we walném shromáždění 1 Feb. (Joh. de Segovia, MS.)

Nebylo již tehdyž nikoho, kdoby slyšew řeči takowé, 1432 nedomyšlel se, že prawí a hlawní důwodowé kroku tak neočekáwaného zamlčeni jsau a měli w jiných úwahách se hledati. 256 Papež i kardinálowé někteří, widěwše sbor příčinliwostí zvláště Julianowau zmáhati se den co den wíce, netoliko co do počtu osob a aučastenství národůw, ale také co do samostatnosti ducha, počali báti se, žeby náwrhowé k obmezení moci a důchodůw jejich, kteříž na sborech Pisanském, Konstanském i Sienském wždy ještě zmařeni byli, mohli konečně w Basileji wejíti w oblibu a we skutek. Proto umínili odstraniti nebezpečí, dříwe nežby zrostlo, a nebyli Julianowi nikoli wděčni za horliwost, kterau pečowal o zwelebení moci sboru swěřeného sobě ke zprávě. I wěděł on to sice dobře: ale mēw širší zkušenost o běhu wěcí, a wida odjinud nebezpečí ještě mnohem oprawdowější doléhati na církew, wážil sobě prospěchu jejího wíce, nežli rozmarůw kurie Římské. Psaní obštrné, jež proto dne 13 ledna 1432 13Jan. ku papeži dal, líčíc netoliko ušlechtilau jeho mysl, ale také mnohé okolnosti té doby odjinud neznámé, zasluhuje uwedeno býti zde aspoň u wýtahu.

„Nejswětější otče! Mnohá nebezpečí nutí mne mluwiti ke Swatosti Waší swobodně a neohroženě: nebezpečí wywrácení wíry a stawu duchowního, i nebezpečí neposlušensství w těchto zemích a zkalení jména též Swatosti; nutí mne i láska, kterau k Waší Swatosti chowám a od ní zase požívám; pročež budu mluwiti s welikau důwěrau, aniž ušetřím slow tytých drsnatých, dle sw. Ber-

256) Šám Aeneas Sylvius w apologii, kterau r. 1447 pro papeže a proti sboru psáti počal, dí o této wěci: *Eugenius mutato consilio formidare synodum coepit. Excogitatis ergo plerisque rationibus concilium dissolvit et aliud celebrandum apud Bononiam indixit. Viz knihu: Car. Fea, Pius II pont. max. a calumniis vindicatus. Romae, 1823, pag. 40.*

1432 narda, jenž dí, že prawý přítel někdy kárá, nikdy nepochlebuje. Jest zajisté toho potřebí, aby poznajíc stav věci, jednalo se napotom s větší opatrností; kdybych Waší Swatosti newystříhal, dopustil bych se tuším swatozrády před bohem i před lidmi. Dříwe ale nežli přistoupím ku poselství biskupa Poreckého, račtež prosím rozpomenauti se, jak nerád sem ke sboru šel, obávaje se hned s počátku těch věcí, kteréž nyní přicházeti widím, i kolikráte prosil sem, aby kalich ten správy sborowé odemne přenešen byl. Wždy však ráčili ste chtíti a poraučeti, abych přihlédal k opatření věci netoliko českých, ale i sborowých. Stalo se potom w Čechách, co a jak bohu se líbilo. Já pak widěw národy německé náramně zastrášené a poděšené, ano nezbywalo jiné naděje, dodáwal sem jim srdce, aby setrwali pevní u wíře, nelekejce se; já že proto jdu do Basileje, aby we shromáždění cirkwe všeobecné zjednuán byl prostředek mocný proti kacífstwu. Tak mluwil sem w Normberce we přítomnosti císařowé a mnohého panstwa; tím sem také těšil posly wěrných Čechůw, Plzenských i Chebských; i rytířstwu německému, které se mi nabízelo k boji nowému, slibowal sem pomoc buď od Waší Swatosti, buď ode sbora. Nebylo tehdáž jiné porady, a muselo tak se díti, aby národowé nechwátali mřít se s Čechy k ujmě wíry a cirkwe swaté; myslí kleslé lidí bojowných okrály tím opět. Psal sem o tom Waší Swatosti přečasto, byw toho domnění, že stolice apoštolská uslyšíc o takowé potřebě, prodá kříže i kalichy swé, aby přispěla rychle ku pomoci: a nyní jde již měsíc pátý, a na místě odpovědi posílá se mi rozkaz, abych rozpustil sbor, kterýž již jediná jest naděje krajín těchto. Kéžbych já byl dříwe tázán, nežli nařízení takowé se učinilo; kdož může raditi zdrawě, neznaje stavu věci? Woláni jsau Čechowé ke sboru, jakož sem již oznámil Waší Swatosti; to došlo všude pochwalý, jakožto

spasitelné a potřebné, aby co nelze mocí brannau, aspoň 1432 cestau jinou dosazeno bylo; také naděje jest, podle odpowědi dané Chebským od Pražanůw, že přijdau skutečně. Budeli sbor rozpuštěn, co řeknau kacíři? nerozhrdělji ještě wíce proti našincům? Řekne se, že sme nesměli dočelati jich, že jako dříwe wojska weliká, tak nyní církew celá dala se na autěk před nimi, že netoliko zbrani, ale ani učením jich přemoci nelze. Nebudeli to jako prst boží na znamení, že wíra jejich prawějši jest nežli naše? nepřilnauili mnozí k učení jejich, zwláště když oni tolikrát a nedáwno zase znouwa rozpisowali články swé po Němcích, podpírajíce je písmý swatými, a žalujíce, že jim odpirá se slyšení jen proto, aby prý prawdy swé dokázati nemohli? A račtež znamenati, že wětšina článkůw jejich směřuje upřímo proti Stolicy apoštolské a dworu Římskému. Již pozvány jsau university, aby nejlepší mistry swé wyslaly sem pro tu potřebu, a slíbeno jest swětu, že kacířstwí české wywráceno bude: nestaneli se tak, co z toho pojde? Také očekáwaji národowé, že dáwno žádaná oprawa kněžstwa, zmařena bywši za našeho wěku na tolikerych sborech, nyní konečně provedena bude. Weliké jest o to napnutí mysli lidských, jež jediná sboru naděje drží ještě na uzdě: zhyneli ta, oboří se laikowé na nás po husitsku, a budau hubiti nás, mníce tím zalíbiti se bohu. Právě w těchto dnech wyhnali Magdeburští arcibiskupa i kněží swé z města, otočili se hradbami wozowými jako husité, a prawí se, že požádali sobě také hejtmana od nich; i jest to wěc tím nebezpečnějši, že města okolní mnohá wstupují do jednoty jejich. Také Pasowské město wyhnalo biskupa swého a dobývá jeho nyní na jednom hradě. Obě tato města jsau blízka Čechůw, a spojili se s nimi, jakož jest se obáwati, najdau mnoho pomocníkůw i následownikůw. Také mezi Bamberčany a biskupem i kapitolau jeho jsau rozbroje welmi nebezpečné. Sbor pečuje

1432 všemožně, aby toto zlé udušeno bylo, i má toho čáku: ale budeli sám zrušen, co z toho bude? Podlé rady arcibiskupa Kolínského požádán jest také kníže Burgundský; an nedávno s králem Karlem uzavřel dwauleté příměří zejména proto, aby mohl přičiniti se o vykořenění husitůw; i slibil mi poslati ke sboru raddy své na smluvení těch věcí: ale rozejdeli se sbor, nejen odpře pomoc swau, nýbrž bude si také stěžowati, jakoby zaweden byl. I rytířstwu německému psal sem dle uzavření sboru, a slibil jim pomoc peněžnau, jak ji žádali; nemaje pak od Waší Šwatosti o tom ani odpovědi, ani naděje, přičiňuji se aby pomoc ta we sboru sebrána byla: budeli pak i to zmařeno, nerozdráždili se šlechta proti duchowenstwu ještě wíce, ana již počala činiti příprawy? neřeknau, že chtěli odważiti se hrdel i statkůw swých pro nás, ale my že sme ani málo peněz naložiti sami za sebe nechtěli? Já pak zaručiw se jim slowem swým, pozbudu cti swé, i půjdu snad do Normberka sám, a dám se do rukau jejich, at mne třebas prodají kacírům; vždy raději umru, nežli bezectně žiw budu. Mnozí páni a mnohá města na hranicích českých po autěku wojsk našich uzavřeli s husity příměří; aby toho nečinili všichni, wyslání jsau ode sboru poslowé, kteřížto dáwajíce lidem jiné naděje, zdrželi je dosawad od uzavírání smluw: budau i však opuštění a w naději své sklamání, neobrátili se s wětší zuřiwostí proti církwi nežli husité sami? A dejme tomu, že ne wšecko zlé zde dotčené následowati bude z rozwedení sboru, však lidé nicméně mluwiti budau, kdyby sbor rozweden nebyl, byloby z něho powstalo mnoho dobrého, a Waší Šwatosti bude se přičítati wina takowé překážky. Prawí se arci, že sbor jen se odkládá i nerozpauští. Ale podobnými odklady zmařeny jsau naděje národůw také na předešlých sborech. Byloby se ptáli kacírůw, chtělji také oni odložiti působení swé a neřfiti jedu swého na

půldruhá léta? byloby se ptáti těch, kteří nad knězstvem 1432 se horší, chtějí čekatí a nehoršiti se půldruha léta? Ba wěru bojím se, nebudeli ta wěc opatřena, že za půldruha léta weliká část německého knězstwa zahyne; rozneseli se hlas po Němcích, že konec jest sboru, duchowenstwo celé dáno bude w laupež. Slyším, že obáwaní jest na dwore Waší Swatosti, aby sbor tento nezrušil panowání swětské u knězstwa. Diwná to wěc, když sbor záleží ze samých kněží, že domnění takowé mohlo wzniknauti: kde pak se najde ten kněz, kterýby swolil k nařizení takowému? Byloby to i proti wíře i proti prospěchu knězstwa. Takéž tuším bojí se někteří, žeby tu mohlo uzawřiti se něco na ujmu wrchmocí papežského. Nemním wšak, žeby jaké swolení se stalo proti starým řádům cirkewním, aniž toho dopustí duch swatý. Nikdyby nemohl byl držán býti sbor jakýkoli, kdyby otcowé naši byli trápili se bázní takowau. Ale mámeli bázeň tu, proč ze zlého utíkáme w horší? Račiz Swatost Waše poslati sem několik předních kardinálůw a prelátůw swých, rač se míti laskawě ke sboru, propůjčowati se mu w tom, čeho sprawedliwě žádá, sbíratí pomoc nějakau rytířstwu německému, a dokonati oprawy dworu swého již tak chwalitebně počaté: wím, že otcowé zdejší, widauce to, celau duší obrátí se ke stolici apoštolské, a hleděti budau netoliko zachowati ale i rošřiti moc její. Když ale widí, ano se děje na opak, horší se a zatwřuzí w odporu swém, a bywše dříwe wlažni, stáwají se tím wřejšími. A w skutku když onehdy měšťané zdejší přišli do walného shromáždění we přítomnosti pana biskupa Poreckého, a prosili, aby pro uwarowání mnohého zlého sbor se nerozcházel: všichni u rozčilení welikém uzawřeli setrwati pewně, a padaly mnohé řeči důtkliwé, ač nikoli proti osobě Waší Swatosti, o jejímž celém žiwobyí všeobecná jest chwála; i uzawřeno neswoliti k rozpuštění aneb odročení sboru, kteréž krom

1482 toho, dle dekretův Konstanských, bez jeho svolění ani státi prý se nemohlo; mluwilo se, že rozpustiti w době této sbor, byloby tolik, jako podněcowati kacířstwí, wálky, hříchý a nenáwisti; a kdybych já se pokaušel o rozwedení jejich, tuším žeby mne ukamenowali aneb zubami roztrhali. Také proto saudi se, že neplatný jest rozkaz o rozpuštění, poněwadž zakládá se na příčinách neprawdiwých aneb jalowých: neboť neprawda jest, žeby okolí Basilejské nakaženo bylo husitstwím, neprawda, žeby pro wálku nebyl bezpečný k Basileji přístup, ano jest příměří a nikomu nebylo překáženo; aniž zima odstraší toho, kdo přijíti chce; písnička pak ta o Řecích že již spíwá se ode tří století a obnowuje každého léta bez konce; ano zpozdilé byloby, pro nejistý u Řekůw zisk podwoliti se se jisté u Němcůw ztrátě. Však Řekowé ať přijdau po půldruhém roce, a mezitím ať se jednají na sboru věci, kteréž odkladu netrpí. Pročež ustanowil sbor poslati ze sebe dwa muže ke Swatosti Waší, aby takowé zlé odwráceno bylo; i prosím pro bůh, ať ráčí Swatost Waše skloniti se k žádostem jejich a odložiti rozpuštění sboru aspoň ažby nejpilnější potřeby opatřeny byly. Nelíbili se legatowání mé, nepožiwámli důwěry u Swatosti Waší, wždyť nežádám pro sebe nic, než abych auřadu toho zproštěn byl: ale oznamuji, že odstaupímli já, sbor swau mocí hned wywolí sobě presidenta jiného. Domluwil sem a wolal sem hlasem snad nezbednějším, nežli na poslušného syna slušelo: a však když dům hoří, wolno jest i otrokům křičeti a buditi pána i proti wůli jeho. Nicméně prosím co nejpokorněji o odpuštění, pochybilli sem we psaní tomto.“²⁵⁷

257) Psaní Julianowo celé podává Joh. de Segovia MS. Tištěno jest bez datum ponejprw we knize (Ortuini Gratii) Fasciculus rerum expendarum et fugiendarum r. 1535, fol. 27.—32, potom we sbírkách spisůw Aeneáše Sylwia,

Když potom ku konci měsíce ledna donešena do Ba- 1433 síleje druhá bulla papežowa, doléhající ještě ostřeji na rozpuštění: kardinal Julian nechtěje postawiti se we zjewný odpor ani proti Eugeniowi, ani proti shromážděným otcům, složil se sebe presidentstwí dne 8 února, načež ode 8 Fbr. sboru na jeho místo wolen jest Filibert biskup Konstanský (Coutances) we Francii, muž ode všech stran pro bezuhonnost charakteru wysoce wážený.²⁵⁸ Tudíž přikročilo se we druhém veřejném posezení dne 15 února k obnowení 15Fbr. oněch dekretůw sboru Konstanského, kterými sborům wůbec wrchnost nad papeži přisauzena byla; následowně nejen Eugeniůw pokus o zrušení sboru za neplatný wyhlášen, ale i sám papež a kardinálowé upomínáni jsau, aby nemeškali dostawiti se do Basileje.

Odwahy tak vysoké nabyli Basilejští netoliko z uznání potřeby věci tehdejších, ale také z jistoty, že král Sigmund, ochránce někdy sboru Konstanského, jich s tauž horliwostí a stálostí hájiti bude. Ten zajisté již z Milána dne 11 prosince 1431, když ještě nemohl znáti leda nejisté powěsti o aumyslu Eugeniowě, psal do Basileje, že hotow jest ke wšeliké oběti pro utwrzení a zwelebení sboru, napomínaje otcůw, aby od nikoho a nikterak rozwesti se nedali; když ale došla ho we Placencii dne 9 ledna 1432 bulla druhá od papeže samého, 9 Jan.

we wýtahu pak také ap. Raynaldi ad ann. 1431 §. 27—30. Další Julianowa psaní do Říma o též věci ode dne 23 Jan. a 5 Febr. připomíná týž Joh. de Segovia, tištěna pak jsau ap. Mansi, XXXI, 166. XXIX, 665.

258) O změně této w dosawadních aktách sboru málo se wí, ba od některých spisowatelůw se i pochybuje, ačkoli Joh. de Segovia dosti široce o ní wyprawuje. Srwn. Caroli Fea, Pius II, Romae 1823, pag. 44 et 117. Aeneas Sylvius we spisu již dotčeném dí: Praesidentiam in concilio cum Julianus renuisset, Philibertus Constantiensis episcopus acceperat, integrae probitatis famaeque pater. Teprw 10 Sept. stal se Julian zase presidentem.

1432 wyprawil bez meškání poselství do Říma s instrukcí kladaucí tytéž důvody na váhu, které ze psaní Julianowa známy jsau.²⁵⁹ A na tom dosti neměw, obracel se také ke všem panovníkům swětským we křesťanstwu s žádostí, aby podporowali všemožně prospěch sboru jak u vlastních prelátůw swých, tak i u dwora Římského. Nápodobně i král Franský, swolaw duchowenstwo říše swé

26Fbr. do města Bourges ke dni 26 února,²⁶⁰ a byw od něho sprawen o důležitosti i potřebě sboru, pilně ujímal se Basilejských, i jiní králowé a knížata téměř všichni postavili se na stranu jejich. Následkem toho rostl také mezi nejvyššími důstojníky církwe počet jejich přívržencůw, mnozí opustiwše dwůr Římský přicházeli do Basileje, kardinal Julian odhodlal se opět ku předsedání a papež musel konečně pustiti od provedení aumyslu swého. A však to stalo se teprw po dlouhém a obtížném mezi stranami wyjednávání, do jehožto podrobností nelze na tomto místě zabíratí se.

27Fbr. Psaní ode dne 27 února, kterýmž sněm český ohlašowal konečně ochotnost swau, dáti se u wyjednávání se sborem Basilejským, žádaje k tomu cíli předběžného sjezdu w městě Chebu, kdežby o způsobu a wýminkách takowého jednání námluwy činiti se měly, — toto psaní dostalo se w Normberce do rukau Jana Nidera i Jana z

12Mar Geilhúsy teprw dne 12 března; i jakkoli pospíchali tito uwesti sboru obsah jeho we známost, žádajíce dalšho naučení a radíce se spolu s knížaty okolními, wždy přece wěc prodlila se tak, že Čechowé nedočkawí psaním dosti

259) Sigmundowo psaní od 11 Dec. 1431 čte se ap. Mansi, XXIX, 583. Další dopisy od 9 a 10 Jan. 1432 stojí zase ap. Mansi, XXIX, 585, sl. XXX, 79. Martene, VIII, 54.

260) O důležitém onom sjezdu w Bourges (Bitaris) wiz Mansi, XXIX, 401, 684. *Srvn. nahoře str. 163, poznam. 227.*

dětkliwým ode dne 27 března počali se osvědčowati ně- 1489
kterým knížatům a obcem sausedním, jakoby s nimi ne
dosti upřímně nakládáno bylo. ²⁶¹ Mezitím w Basileji
náwrh takowý netoliko přijat jest, ale jmenowání dne
28 března hned také plnomocníci a wydána jim tajná in- ^{28 Mar}
strukce. ²⁶² Tato ukládala poslům, aby nedali se do jed-
nání, lečby prvé přesvědčili se o plnomocenství těch,
s kterýmiž jednati budau; dowoleno jim obcowání s nimi
we všem, kromě služeb božích; interdiktu pro přítom-
nost jejich není prý potřebí zachowáwati, ano Čechům
wolno budiž we swých příbytcích odbýwati také služby
boží dle způsobu swého, a však vždy při zawřených dve-
řích; chowání k nim budiž laskawé, pokorné a showiwawé;
počet těch, kteří do Basileje pojedau, ať se určí co nej-
méně hojný; jednáno budiž o všeobecné příměří s wěr-
nými, aby trwalo všude od wyjetí poslaw Českých přes
hranice až do návratu zase; poslowé ti jedte hoze zbraní
znamenitych, newzdalujice se od silnic, nechodice mezi
lidi saukromí, nekážice nikde k lidu obecnému, aniž jaké
spisy za sebau roztrušujice; na sboru že dáno jim bude
weřejné slyšení, a však ne před laiky; při buďaucím
hádaní mají se warowati všech řečí urážliwých proti sboru
i proti komukoli, jakož i sbor proti nim k témuž se za-
wazuje a t. d. Ze swolení obau stran měl sjezd po-
čnauti se w neděli prowodní, čili dne 27 dubna. ²⁶³ 27 Ap.

W určitý tedy den přijeli do Chebu plnomocníci ode
sboru, Jan Nider a Jan z Geilhúsy již jmenowaní, pak
Jindřich opat sw. Jiljí a Albrecht farář sw. Sebalda

261) Psaní ta i zpráwy o nich dáwá Joh. de Ragusio l. c.
(MS.)

262) Mansi, XXIX, 406. 417. XXX., 115. Martens VIII,
96.

263) Joh. de Ragusio l. c. Aeneas Sylvius, Quomodo Bohemi
vocati sint ad Basiliensem synodum, in Ort. Gratii Fas-
ciculo fol. 156 sq. a j. w.

1482 w Normberce, Fridrich Parsperger děkan Řezenský a M. Jindřich Toke kanovník Magdeburský, w průvodu markrabě Fridricha Braniborského, Jana knížete Baworského i jiných pánůw, wesměs asi we 250 koních. Ale z Čechůw nebyl té doby nikdo přítomen: leč dodáno psaní od Matěje Laudy a Mikuláše Humpoleckého, že od strany katolické w Čechách, zejména od Plzenských a pana Šwamberka, nemohli obdržeti potřebných gleitůw; pročež aby jim dříve opatřeno bylo bezpečností cesty. Po všelikém o tom usilování, pomocí knížat a Chebských i Loketských, poslán jest Čechům dostatečný průvod jak písemný

8 Mai tak i živý, načež oni dne 8 máje w 90 koních wjeli do Chebu; přední mezi nimi byli Jan z Krajnic, Jakub ze Wřesowic, Beněš z Mokrowaus, Jan Welwar z Prahy, Matěj Lauda ze Chlumčan, Laurin ze Hradiště, Řehoř ze Dworu, Mikuláš Humpolecký písař Pražský, M. Jan z Rokycan, M. Petr Payne, kněz Prokop Weliký, Mikuláš Biskupec z Pelhřimowa, Markolt ze Zbraslawic a Martin Lu-

9 Mai páč ze Chrudími. Nazejtří sešly se obě strany w hospodě markrabowě, kdežto nejprwé kanovník Toke, řečník významný, obraw sobě za text slowa Kristowa „pokoj wám,“ přiwítal Čechy welmi pěkně a laskawě; potom M. Rokycana osvědčowaw se jménem druhůw swých, že bylli posawad nepokoj, Čechowé jim winni nebyli, jelikož museli brániti se násilí, chwálil aumysl sboru Basilejského, dáti jim swobodné a veřejné slyšení, a oznámil žádost krajanůw swých, že chtějí wěděti, jaký bude spůsob toho slyšení w Basileji a jaké bezpečí pro ty, kteří z Čech tam posláni budau. Basilejští chtěli předewším widěti plnomocenství poslůw českých, swé jim ukazující: ale odpověděno jim, že w Čechách není obyčej poslům z walného sněmu wydaným přidáwati plnomocenství písemné, že spůsob ten zachowáwal se we všech jednáních králowství českého beze všeliké nesnáze, a že sbor může

bezpečiti se, že cokoli od přítomných na sjezdu tomto 1432 zespólka se umluví, přijato bude od celého království nepochybně. I museli konečně Basilejští přistaupiti k rokování, bez ohledu na první článek instrukce své.

Nesnáze tohoto jednání vůbec ukázaly se brzy býti mnohem větší, nežli jednatelé se tuším byli nadáli, a Basilejští, chtěli dojíti cíle, museli ještě několikráte vyšínauti se s cesty předepsané. Hlavní závada wězela w učení, ježto událostmi na sboru Konstanském obdrželo bylo sankci neblahu, že totiž sliby učiněné k ujmě církwe a wíry katolické nemají moci ani platnosti, a slovo ka-offům dané že newáže. „Jakž tedy máme wám wěřiti?“ ptali se Čechové; „wždyť ste nás již za kacíře odsaučili, a protož dle libosti budete státi k záwazkům swým aneb nic?“²⁶⁴ Důtky takové šly hlawně od Táborůw a kněze Prokopa; Pražané zajisté kladli se w Chebu téměř za prostředky, snažíce se tytýž prosebně zmírniti obě strany krajné a nakloniti ku powelnosti. Nejednau celé jednání zdálo se býti w konečném rozstrku, a Basilejští již prý zaufali sobě: ale když reptání a bauře w obecném lidu Chebském, chtějícím pokoji s Čechy stáj eo stáj, o to se zmáhaly, nalezla se wždy ještě cesta k wyhowění žádostem obapolným. Tak tedy sjednotily se strany w následujících jedenácti člancích: 1) „Poslům z království českého a markrabství mórawského ke sboru do Basileje přijdaucím dáno bude slyšení plné a swobodné před celým shromážděním, kolikrát koli jeho žádati

264) W rukopisu c. k. Wídeňské bibliotéky pod číslem 4488 stojí zpráva sawěká: Antequam wiam ad Basileam fecimus, prius cum eis in metis regni in Egra stetimus in dieta XIII diebus, tractando de modo standi in Basilea, et ibi diximus eis: ecce vos habetis jura, quod omnia promissa et juramenta potestis licite frangere; quam ergo nobis securitatem potestis facere? Responderunt, quod his suis decretis nolint contra nos uti etc.

1432 budau, vždy bez odkladu a takové, jakové k jejich potřebám a zvláště k vedení čtyř článkův, o něž se zasadili, hoditi se bude; a nic nebude mezitím na sboru předsebráno ani jednáno, coby slyšení a vedení věcí jejich překážeti mohlo.“ 2) „Budauli žádati, vydají se ode sboru někteří mužové hodní a učení, kteřížby s nimi o věcech w jednání jsaucích laskawě a bratrsky smlauwati se mohli.“ 3) „Před sjednocením stran vykáže se jim we shromáždění místo počestné a slušné; po sjednocení pak užíwati budau míst náležitých dle powahy poselstwí swého.“ 4) „Propůjčí se jim č~~tyř~~ jednoho, dwa nebo wíce dnůw, aby mohli uwážiti s rozmyslem, cokoli budau chtíti předložiti sboru na odpor.“ 5) „Wše co proti nim přednešeno bude, dá se jim také psané, kdykoli toho požádají; nápodobně i oni podají písemně, co na nich bude žádáno.“ 6) „Nižádná práwa kanonůw, dekretůw, dekretalií a statutůw od kohokoli wydaná, žádné nálezy znějící proti lidem od wíry jakkoli se uchylujícím, žádné kruciaty a klatby proti panům Čechům a Morawanům a proti přídržejícím se jich jakéhokoli stawu od kohokoli a jakkoli wynešené, nižádná ustanowení zvláště sboru Konstanského a Sien-ského, aniž kterékoli jejich výklady, nemají a nemohau spůsobem jakkoli wymyšleným býti na překážku aneb k ujmě a k zemdlení jejich listůw průwodních a swobody slyšení jejich.“ 7) „We pri o čtyři články, o něž se zasadili; zákon boží a praxis Kristowa, apoštolůw i prwotní církwe, spolu s konciliemi a doktory w nich práwě se zakládajícím, přijaty budau za nejprawdiwějšího a nestranného saudce na sboru Basilejském.“ ²⁶⁵ 8) „Wolno jim bude

265) Důležitý článek tento rozumíwá se pokaždé, kdykoli w pozdějších spisech polemických řeč býwá o „saudci we Chbě umluweném“ (judex compactatus in Egra): Husité hlásali jej co prawidlo wyznání swého již drahně let témiže slowy, jea že w Chebu přidána w něm zmánka o konciliích.

jakož i nám, nerušíc pokoje ani počestnosti, krátí před 1433 sborem a vytýkáti jakékoli stawůw výstupky, a způsobem staudným předstírati sobě wzajemně wady pozorowane.“ 9) „Jakož páni poslowé čeští žádali, aby hřichowé zjewni w církwi a zwlášťe při sboru wymítáni byli: my poslowé ode sboru přičiníme se dle možnosti, aby ty i jiné oprawy w církwi s boží pomocí postaupně a příležitě we skutek uwedeny byly.“ 10) „Po celý čas trwání listůw glejtow- ních, na jakémkoli místě se octnau, přicházejíce, meška- jíce neb odcházejíce, nikde nepřestanau služby boží, aniž interdikt zachován bude pro přítomnost jejich.“ 11) „Přičiníme se zjednáním poctiwým, aby při odbýwání služeb božích we swých hospodách nikterak nepokojeni zneob rušení nebyli.“ 266

Když potom počalo se jednati s knížaty a městy e průvodu a bezpečí poslůw českých na cestě, nastaly zase nowé a ještě wětší nesnáze. Čechowé žádali nej- prwé, aby jim za posly jejich dány byly do zástawy osoby knížecí a znamenité; což když odeprěno naprosto, na- mítali takowé těžkosti jiné, že weškero jednání již opět bylo na rozstrku. Teprw když w lidu Chebském zase křik o to wzešel weliký, uwolili se nejprw markrabě Fridrich a kníže Jan, potom pak i auřad města Chebského k žádanému rukojemstwi; načež pokoj wrátil se mezi jednatele opět. Na to Basilejští domáhali se příměří vše- obecného pro celau stranu Římskau, a Pražané ukazowali se býti k němu nakloněni: ale Prokop Weliký namítal, že takowé příměří nemožné jest, protože wálky mezi stranami nepocházejí prý wšecky z jednoho kořene, ale ze wšelikých přičin, tu pro wíru, tam pro dědictwí, zde pro dluh, onde pro kořist; také že poslowé čeští o tom moci nemají, ale kdo příměří žádá, že má obrátiti se ke 266) Tištěni jsou tito článkowé ap. Martene, VIII, 131. Mann, XXX, 145.

1482 sněmu, kterýž brzy prý držán bude; nicméně sliboval, že pokoj dán bude všem těm, kteří propůjčí se ku průvodu poslův českých. Naproti tomu žádali zase Čechové, aby pilně o to pracováno bylo, by král Sigmund stejnau dobau na sbor přišel, když tam bude poselství české; oznámili také, že dříve nežli hlavní jejich poslové na cestu se vydají, wypraweni budau někteří do Basileje na ohledání způsobů a příležitostí jak sboru tak i města. Naposledy, když dokonáním smlauwy učiněn krok první ke smíření, rozehrála se srdce poslův obojí strany, obcowání jejich stalo se naskrze přátelské, a při 18 Mai srdečném laučení se dne 18 máje polily se prý nejedny tváře slzami nadějně radosti.²⁶⁷

21 Mai Wrátiv se z Chebu kněz Prokop psal již dne 21 máje z Prahy králi Sigmundowi slova následující: „Nejjasnější kníže a pane! Služba má Vaší Milosti napřed, s žádostí věcí spasitelných! Oznamuji Vám od sebe i od jiných našich poslův králowství českého a markrabství morawského, kterak nyní w Chebu s posly Vašimi a s jasnými knížaty Fridrichem markrabí Braniborským i Janem knížetem Baworským a s doktory od sboru poslanými již umluwili sme se o průwody a spůsoby, jak do Basileje jeti a tam státi máme. Protož snažně žádáme, abyste také na tom sboru osobně býti ráčili a toho nezameškati; neb o tom s námi často ste mluwili, že chcete owšem na tom sboru přítomen býti. Dále prosím, přikažte panu Půtowi, panu Zdeslawowi, panu Wilémowi z Měčina, Janowi Štěpanowcowi a jiným, kteří nás dříve k Vaší Milosti prowodili, aby také nyní skrze naši zemi a tak dále až do Basileje k WMtí nám průwod dáti si neobtěžowali. Také když WMt nám glejty své pošle, prosíme,

267) Joh. de Ragusio MS. l. c. Aeneas Sytvius, Quibmodo Bohemi vocati sunt etc.

aby nám u pana Půty aneb pana Zdeslawa položení 1432
byli. 268

Na to král Sigmund z města Luky w měsíci čerwnu odpověděl: „Prokope! Jakož si nám nyní psal od sebe i od jiných vašich poslůw, kterak s knížaty a s doktory od sboru do Chebu wyslanými umluwili ste se o jetí vašem do Basileje, a o průvodu i způsobu, ježto při tom zachowáwati se mají: wěz že sbor swatý také poslal k nám nábožného Jana řádu Cisterského, kterýž na tom sjezdu Chebském přítomen byl, aby nás zprawil o všech wěcech tam ustanowených. I dobře sme všemu porozuměli a slyšeli o tom s welikau radostí, nadějice se k bohu všemohaucímu, že to poslauží k jeho chwále, ku prospěchu křesťanstwa i k upokojení korany králowství Českého. A cokoli sbor swatý požádal od nás o glejtech i jiných wěcech potřebných, to již vše wypraweno jest a bude wám posláno. Také psali sme Čechům strany naší, aby wám dali průwod po Čechách bezpečný. Kdež pak žádáte osobní naší přítomnosti na sboru: o tom wyjewili sme jasně aumysl swůj řečenému bratru Janowi, jenž wás šifeji zprawí, nežli my psáti můžeme. We všem zajisté, co směruje k dobrému a ku pokoji řečeného králowství, námi nikdy nic scházeti nemá, nýbrž chceme vždy chowati se jako milostiwý král a pán.“ 269

Nalezliť se arci mnozí, netoliko w Čechách, ale i w Basileji, kteří s umluwami Chebskými nikoli spokojeni nebyli; jedněm zdálo se w nich býti koncessí tuze málo,

268) Psaní Prokopowo podává Joh. de Ragusio l. c. Tištěno jest u Martene l. c. p. 133. Rozumí se w něm páni Půta z Častolowic a Zdeslaw Tluksa z Buřenic; Wilém z Měčina jest Šwihowský z Risenberka; Jan Štěpanowec z Wrtby.

269) Joh. de Ragusio l. c. Martene, VIII, 134.

1432 drabým zase až přiliš.²⁷⁰ Wětšina však otcův shromážděných měli z toho, co se stalo, radost velikou, jak
 5 Jun. každ widěti zvláště ze psaní, ježto dne 5 čerwna postal kardinál Julian opět ku papeži Eugeniowi. „Již (dř) počínají otwíratí se dwěře, jimiž owce ztracené do owčince zase nawrátí se mají. Aj poslowé sboru tohoto wrátíwše se z Chebu s radostí a s plésáním wyprawují, kterak z milosti ducha swatého pewně ustanowili s posly českými, Pražanůw totiž, Sirotkůw a Táberůw, (mezi nimiž byli také wůdcowé wojsk onoho národu, a zvláště Prokop,) že slawné poselství všech stáw toho králowství má přijíti ke sboru Basilejskému, jak mile listowé průwodu bezpečného we formě umluwené jim dodání budau, což bez meškání stane se. Neslýchanau radostí, ruce k nebi wzpinajíc, rozweselilo se swaté shromáždění: neboť ti naši poslowé ujišťují, že všecko w Chebu s tak laskawau upřímností jednáno jest, a že spatřili mezi Čechy takowé wýjowy, že právem mohau nadíti se jejich obráčení; posléze pak že laučíce se w objímání srdečném se slzami útěchy a rozkoše prošení jsau od Čechůw, aby přičinili se jen o brzké wyřízení. Prawí také, že tolik wěcí milých přihodilo se w tem jednáni, že každý slyše o nich, nezapláceli radostí, dokáže tím, že málo cítí w sobě lásky ku Kristu.“²⁷¹ Protož sbor celý, — který

270) *Joh. de Ragusio*: Licet pluribus multa puncta et clausulae — prima facie displicerent, nihilominus — admissi sunt dicti salviconductus et approbati. *M. Rokycana* psal Janowi Niderowi dne 25 Jul. 1432: Auribus nostris insonuerant novitates difficultatem coepti operis praemonstrantes, utputa quod concilii pars magna nollet annuere per vos ex una et nos parte ex altera in Egra dispositis et ordinatis. — Satan etiam — opus in Egra coeptum per plures Bohemos spirituales et seculares conabatur et modo conatur — impedire.

271) Julianowo toto psaní čte se we starých rkpp. ku př.

již ve třetím svém řádném sezení dne 29 dubna veřejně 1482 byl seznal, že Čechové dle nestihlé vůle boží nemohli mocí válečnou přemoženi býti, — konečně ve čtvrtém sezení dne 20 čerwna netoliko potwrdil naprosto vše, 20Jun. co w Chebu zjednáno bylo, ale wydaw od sebe list průwodní we formě umluwné, psal také k Čechům opět velmi laskawě. „Chwálíme“, dí so we psaní tom, „a do-breřečíme pánu, že dal nám widěti den, nad nějž wese-lejšího sme neměli, co sme na místě tomto sešli se; wi-díme zajisté již připrawowati se cestu k veliké boží sláwě a k nemalému prospěchu křestanstwa. Nikdo nebyl mezi námi, když poslowé naši o swém s wámi jednání wy-prawowali, jenž by neslzel očima neb srdcem; neobyčej-nau zajisté radostí pohnta byla střewa slyšících, jakowau sworností uzawření se stalo. Wšak když pro naději to-liko pocítili sme takowau rozkoš, jak veliké a newýslowné teprw bude weselí naše i vaše, až sezříme skutkem žá-daný pokoje a jednoty -konec? I potwrdil swatý sbor wšecky umluwy, nic nepřidaw ani neujaw, swolením jed-nohlasným; a již wám je poslá doslowně psané a wěřej-ným sezením stwzené, wyprawiw také ku králi Sigmun-dowi posla swého, abyste ani jeho glejty meškání nebyli. Kéž pak by ste w srdcích našich tak dobře čísti mohli, jako w písmě tomto! nepochybujeme, že poznajíce naši k wám lásku, bez dalšího wyjednávání spojiliby ste se s námi w jednotě ducha. Wšak vždy prosíme i napo-mínáme wás, abyste wěc tak wraucně počatau dokonali, wědauce že kdo setrwá až do konce, spasen bude“ a t. d. 272

Wid. bibliot. No. 4710, 4975 a t. d. též tištěné in Ort. Gratii Fascic. rerum expetend. fol. 32. sq. Joh. de Se-govia etc.

272) Tištěno w aktách posezení čtwrtého sp. Mansi. XXIX, 30 a jinde.

1432 Poměry ty ke sboru Basilejskému jsau w dějinách českých doby této skutek owšem i nejdůležitější i nejznámější; co wedle nich we věcech buďto wálečných buď politických se přihodilo, má méně i swělla i wáhy do sebo. ²⁷³ Brzy po smíření se Táborůw a Sirotkůw nasněmě již dotčeném, w měsíci březnu, wytáhlo wojsko jejich opět společně za hranice, welením kněze Prokopa Welikého; chtělť tuším ukázati swětu, že i tenkrátě ještě marné byly naděje do jejich neswornosti. Pochod jejich obrátil se škrze Slezsko a Lužici do Braniborska; i pronikše až pod Soldín a Angermünde, nejsau přece nikde utkáni polem. Netřeba dokládati, že záhuba krajin šla wšude w zápětí jejich; plenění měst a wesnic bylo aučelem jízď husitských; k dobývání měst ohražených neměli dosti ani času ani nástrojůw. Nicméně pokaušeli se prý dwakrátě hnáti autokem na Frankfurt nad Odrau, a wšak pokaždé nadarmo; potom wzali a wypálili biskupské sídlo Lubus a města Müncheberg, Straussberg i starý Landsberg; 23 Ap. Bernau za Berlínem ubránilo se jich dne 23 dubna; o Berlín pak tuším ani se nepokusili. ²⁷⁴ Jiný proud wojska českého zdá se že od Frankfurta obrátil se ku Krosnu, maje dorozumění jakési s králem Polským, kterýž tehdáž s křižowníky Pruskými u weliké byl newoli: ale příběhy tyto pokryty jsau šerem a zmatky wšelikými; jisté jest jen tolik, že s počátku máje kněz Prokop wrátil se do

273) Že domnělé tažení kněze Prokopa i Táborůw na počátku roku 1432 do Fojtlandu a Míšně, a dobytí města Taucha atd., o kterémž po Theobaldowi u všech spisowatelůw řeč jest, nenáleží do doby této, nepotřebí tuším ani dokazowati.

274) Bartošek p. 172. Psaní Fridricha Saského ke sboru Basilejskému dd. 28 Apr. 1432 ap. Martene p. 108, Mansi XXX, 125. Hermann Corner p. 1317. Gundling Gesch. Friedrichs p. 358 — 360. L'Enfant pag. 339 — 341. Voigt VII, 592 — 596.

wlasti opět, chystaje se ke sjezdu Chebskému. Potom 1432 někteří jeho bojovníci táhli zase do Slez, jiní do Uher, zejména Sirotní. O těchto newypravuje se, leda že chytrostí více nežli mocí opanovali město *Trnavu*; přestrojení totiž za kupce že wladili se mnozí na trh do města, kteřížto potom při blížení se tábora otevřeli prý dvě brány městské w noci druhým svým; ²⁷⁵ i bylať potom *Trnawa* hlavním sídlem husitským w Uhřích až do r. 1435. We Slezsku pak štěstí wálečné také Čechům přízniwo bylo. Dne 15 čerwna wzdali se jim w městě *Střelíně* čtyři 15Jun. konšelé *Wratislawští* a 350 jízdnych wěznůw znamenitých; potom když přes *Odru* táhli blíž k *Polskému pomezí*, na konci čerwna i s počátku čerwence w požeh dali ne-toliko města *Wincik*, *Prausnice* a *Mělič*, ale také kláštery *Třebnický* a *Lubický*; *Olešnice* pak při blížení se husitůw dne 2 čerwence od obywatelůw samých wypálena 2 Jul. jest. ²⁷⁶ Proto také celé Slezsko, wyjímaje tóliko *Ludwíka knížete Lehnického*, pak *Wratislawské*, *Swídnické* a *Jaworské*, uzawřelo w měsíci čerwenci s Čechy příměří téměř dwaleté, až do sw. Jana r. 1434, pod wýminkami nám neznámými, ²⁷⁷ leč že Slezáci zaplatili za ně Čechům 1600 kop gr. č.

Bywše tak na blízku hranic *Polských*, wyslali husité znamenité poselství ku králi *Wladislawowi*, které obnowowalo náwrhy již před dwanácti léty horliwě podporowané a potom zase opuštěné, o užším spojení státním králowstwi *Českého* i *Polského*. *Wladislaw* zajisté byw čím dále tím wětším nebezpečím swírán od jednoty branné mezi křižowníky *Pruskými*, *Litwany*, *Rusy* a *Walachy* proti němu

275) Bartošek p. 174. Windek cap. 187, pag. 1243.

276) Rositz ap. Sommersberg I, 76. Dluhoš pag. 622, 623. Martin von Bolkenhain pag. 367.

277) Swědčí o tom psaní *Zhořelských* dd. 1 Aug. 1432, chowané w archívu *Kraloweckém*. Bartošek p. 177.

1492 se tvořící, vyhledával sám nyní pomoci české. Proto poslové husitští také na dvoře jeho přijatí jsou s neobyčejnou slávností a přízní; a když sám sbor Basilejský již dal byl příklad snášlivosti k nim, arcibiskup Hnězdenský i podbiskupí jeho, kromě Zbigněwa Krakowského, svolili ku přátelskému s nimi obcování²⁷⁸. I stalo se ještě v běhu měsíce července, že mezi Čechy a Poláky, jménem obou království, obranná jakási smlouva, zejména proti Němcům vůbec, uzavřena jest, ano poselství polské ohlašovalo ji stavům uherským na sněmu v Budíně 10 Ag. dne 10 srpna shromážděným, dokládajíc, že smlouva taková nemá nikoli měniti starodávné svazky přátelské mezi národy Polským a Uherským²⁷⁹. Také přimlouvali se Čechové u Wladislawa za knížete Sigmunda Korybuta, který v posledních letech stal se horlivějším husitou, nežli byl, pokud Čechami vládnul. Přátelské toto spojení Čechův a zvláště Sirotkův s Poláky neutrpělo změny ani 31 Ag. skrze převrat, který v Litvě stal se dne 31 srpna vyhnáním knížete Swidrigala i povýšením na jeho místo bratra někdy Witoldowa, knížete Sigmunda Starodubského, Polákům oddaného, jakož o tom později dále wyprawovati budeme.

Domácí naše prameny sawěké šíří se všočky více méně o neobyčejných úkazech ve powětrnosti roku 1492. Po nimě, o jejíž krutosti již nahore sme podotkli, a která na počátku března dostoupila vrcholu svého, dne 4 Mar. 4 března náhlým převratem nastal již tak silný, že se množství sněhův rozpuštěných udělaly se všude powodně, jimž podobných, měli mnozí, že nebylo nikdy od potopy světa. Potom od sw. Jiri (23 Apr.) až do

278) Diagoš pag. 605 — 609. Voigt l. c.

279) Viz o tom psaní ku králi Sigmundowi dd. 19 Aug. w Budíně a 26 Aug. w Kopřivnici, tištěná op. Martena. VII, 161. 162.

19 čerwence nepršelo než jeden jedinýkrát dosti málo, 1432 a o sw. Jáně (24 Jun.) nastala skrze čtyři neděle horka tak náramná, že mnoho lidí jimi prý zahynulo. Za to ale w sobotu wečer dne 19 čerwence otewřeli se hojně 19 Jul. průduchové nebeští, a trwali bez úlewy až do auterý den sw. Magdaleny (22 čerwence). A tu teprw obnovily se powodně po wší zemi, jakowýchž aspoň dějiny české nepamatují. Již w ponděli dne 21 čerwence ze- 21 Jul. dmula se Wltawa tak, že w Praze na staroměstském náměstí lidé wozili se we člunech a most Karlůw w pěti obloucích protřzen jest. Nechceme šířiti se o škodách a nesnázech, které následowaly z úkazu tak neslýchaného netoliko w Praze, ale po celé zemi české.²⁸⁰

Druhý walný a důležitý sném tohoto léta držán byl na *Kutné hoře* od 31 srpna do 6 září. Jednalo se na něm 31 Ag. hlavně o potvrzení námluw Chebských a o wolení i wyprawení poslůw do Basileje; mimo to řeči byly o uzawření příměří všeobecného se stranau Římskau. Jedna ze hlawních záwad rychlého a šťastného usnešení byla okolnost ta, že glejtowé Čechům potřební došli byli skutkem jen od krále Sigmunda i některých knížat, od jiných pak byli sice slíbeni a oznámeni, ale wždy ještě nedodáni; také glejt od sboru, ačkoli dáwno wyprawený, zadržowán ještě w Němcích, a markrabě Braniborský nechtěl rukojemství slíbeného plniti dříve, nežli mu dány jistoty ode všech pánůw a měst říšských, skrze jichžto končiny Čechowé jeti měli.²⁸¹ Z toho brali sobě někteří snémow-

280) Bartošek p. 174 — 176. Staří letopisowé p. 84, 85. Chron. collegiati Prag. MS. Kronika w rkp. Třebonském A. 10 dáwa o powětrnosti r. 1432 zvláště obšírné zpráwy. Srwn. Psaní M. Jana z Rokycan k Janowi Niderowi a Jindř. Tokowi (dd. 25 Jul.) tištěné neauplně a nezptáwně ap. Martene, VIII, 27, 148.

281) Joh. de Ragusio tractatus MS. Fr. Udalrici Stockel, monachi in Tegernsee, literae scriptae de concilio Basi-

1432 níci příčinu, stawěti se opět na odpor celému jednání se sborem: a však když kněz Prokop Veliký přimluwil se ku přijmutí a plnění Chebských námluw, hlasowé oni zůstali bez účinku. Potwrze to tedy sněmem jak minulé jednání Chebské, tak i budoucí Basilejské, a vybráni hned mužowé přední všech stran w národu, kteří jménem králowství Českého i markrabství Morawského měli wydati se na cestu ke sboru. Byliť pak to, kromě těch, kteří při sjezdu Chebském jmenowáni jsau, ještě páni Menhart ze Hradce, Wáclaw ze Krawař, Wilém Kostka z Postupic a Přibík z Klenowého.²⁸² Co do příměří ale nespnila se žádost sboru; neb jakkoli snažně přimlawali se Pražané o ně, sněm nicméně neswolil wice, nežli že jen ti mají pokoje požití od Čechůw, kteří k bezpečnému průwodu poslůw Českých do Basileje a nazpět se přičiní; mimo to potwrzena jsau příměří dwaletá se Slezáky, jakož již dotčeno, a s Fridrichem wéwodau Saským, kterýž dal za to Čechům 9000 kop gr. č. Naproti tomu 8 Spt. hned po skončení sněmu, dne 8 září, wyšlo z Kutné hory od Jana Čapka ze Sán i Otíka z Lozy jménem všech Čechůw podobojích psaní odpowědné proti řádu křižowníkůw Pruských, a to zejména ku pomoci krále Wladislawa i Polákůw.²⁸³

Dříve však nežliby weliké poselství české wypráwilo se na cestu, posláni jsau rozkazem sněmu dwa Čechowé do Basileje na přezwědy, Mikuláš Humpolecký, písař starého města Pražského, a Jan Žatecký od strany

liensi, w Mnichowské král. bibliotéce cod. Bavar. 1585, fol. 40.

282) Tak o tom zpráwu dal M. Jan Rokycana Janowi z Geilhúsy we psaní dd. 12 Sept. 1432, jež uwodí Joh. de Ragusio.

283) Joh. de Ragusio l. c. Martene coll. ampliss. VIII, 240. Voigt Gesch. Preussens, VII, 601.

Táborské. Ti obdržewše list wěřící jménem celého krá- 1482
lowstwí a markrabstwí dne 17 září, kdežto již glejtowé 178pt.
Čechům všichni dodáni byli, přijati jsau na hranicích
českých welmi čestně a doprowázeni od Kunrata Řezen-
ského biskupa, od děkana Eichstadského a opata Ebrach-
ského i jiných wzácných mužůw osobně. Jak pilně hle-
dělo se k tomu, aby jich nepotkalo žádné příkoti, zje-
wilo se w městě Biberachu, kdežto kdosi Jana Žatec-
kého se tázaw, odkud jest? když slyšel, že z Čech, jal
se byl náruživě láti na „nešlechtné kacíře české:“ i jat
jest tudíž a uwržen do žaláře, kdežto co rušitel wřej-
ného pokoje utrpěti měl, kdyby zaň poslowé čeští sami
byli nepřimlawali se.²⁸⁴ Přišedše do Basileje, přiwítání
jsau i zde welmi čestně a darowáni od města; třetího
dne na to, 10 října, obdržewše slyšení we walném shro- 100ct.
měždění sboru, předložili nejprw swé listy wěřící, a pak
konali poselstwí swé w pěti člancích: 1) oznámili sboru,
že jménem celého králowstwí Českého a markrabstwí
Morawského přijdau poslowé, kteříž již woleni jsau, aby
wyjednawali w Basileji cesty pokoje a jednoty křesfanské;
2) ptali se, zdali glejtowé poslaní ode sboru do Čech wy-
šli s plným jeho wědomím a swolením, i chtěli o tom
míti zwláštňi seznání a stwrzení; 3) žádali, aby sbor při-
činil se snažně o krále Sigmundowu osobní přítomnost
na sboru, když tam přijdau Čechowé; 4) ptali se, zdali
námluwy Chebské od celého sboru řádně přijaty a schwá-
leny jsau, žádajíce také o tom seznání a stwrzení; a po-
sléze 5) přednesli žádost národu českého, aby také wy-
chodní církew řecká ke sboru co nejdříwe a nejpilněji
pozwána byla. Po kratíčké poradě odpověděl jim sbor
na wšecky tyto články tak, že prý welice spokojeni

284) Aeneas Sylvius, Quomodo Bohemi vocati sunt etc. l. c.
Joh. de Ragusio l. c.

1432 byli.²⁶⁵ Co do powolání církve řecké na sbor slibena
 všemožná pilnost a přičinlivost, ale prošení jsou také Čechové, aby neodkládali příchodu svého až do přítomnosti její, anaby pro vzdálenost krajín mohla ještě o drahý čas opozditi se. Bylo pak předchůdcům těm od krajanův jejich uloženo také wyzwěděti o hospodách a jiných příležitostech obecného života pro poselství české. To již
 140ct. sté jest, že opustivše Basileji dne 14 října, když přijeli zase domův, zpráva jejich příznivá upokojila konečně mysl české, a od té doby nebylo více slyšeti odporu proti jednání Basilejskému vůbec.

Tímto věcí obratem naděje lidí mírumilovných, — a počet jejich byl mezi husity znamenitý i vždy ještě se zmáhal, — procitly k životu weselejšimu; nežli kdy od počátku wáleka. Nicméně boje jak domácí tak i zahraničné nepřestaly proto ještě zaupna. Sirotci na počátku měsíce srpna obehnali byli hrady Potenštein, Fridštein a Pecku, z nichžto Fridštein vzdal se brzy umlawau, Potenštein pak a Pecka teprv po půlletém obležení. Dne
 270ct. 27 října také hojně wojsko pod Příbíkem z Klenowého, Janem Zmrzlikem ze Swojšína, Swojšem ze Zahradky (kterýž tehdaž držel Wilstein i Rokycany,) a čeled pana Menharta ze Hradce, též Horažďowští, Sušičtí, Klatowští a Domažličtí přilehli ke znamenitému hradu Lopatě w Plzensku (nedaleko Štáhlawec,) jehožto pán, rytíř Habart Lopata ze Hradku, přiznává se ke straně králowě, veliké škody byl činil zvláště chudému lidu w okolí; i nemohše jeho děly dobyti, wyleželi jej hladem tak, že posádka jeho konečně wypálila jej sama, když odtud pro hlad utíkati musela.²⁶⁶ Od té doby leží to místo pusto

285) Literae fr. Udalrici Stockel Tegernseensis l. c. fol. 43. Joh. de Ragusio l. c.

286) Bartošek pag. 176 — 178. Staří letopisowé p. 85. Chron. collegiati Prag. MS.

až podnes. Zahraničná válka vedena stejným časem, 1432 pokud nám vědomo, jen od některých Táborův proti knížeti Albrechtovi Rakauskému. Ze psaní tohoto léta od krále Sigmunda panu Haškovi z Walšteina daného 287 dovidáme se, že počátkové války newycházeli vždy od husitův, ale někdy také od nepřátelův jejich. Ačkoli zajisté Sigmund sám byl sjednal příměří mezi zetěm svým Albrechtem a panem Menhartem ze Hradce, nicméně lidé Albrechtovi činili panu Menhartovi veliké škody, a stížnosti tohoto u knížete Rakauského vedené nepotkávaly se s účinkem žádaným, tak že Sigmund z Italie dal moc panu Haškovi, aby prostředkoval mezi oběma stranami. Také jiní Čechové newřeli vělice na téhož knížete, dávajíce mu winu, že vězně české wloni u Býdowa jaté nekřesťansky moří, zamítaje všecky slušné prostředky k wykaupení jich sobě podávané. Proto dalo se r. 1432 několikero výprav do Rakaus, a však nikdy w síle znamenitější. Také zdá se, že žádané ode sboru Basilejského všeobecné příměří hlavně z newole proti Albrechtovi swoleno nebylo. 288 Strany obapolně winily se z křiwd hojných a velikých, o jejichž důwodnosti a podstatě nelze nám saudití. Proto ale není se čemu diwiti, že w podzimku 1432 předsewzata nowá jizda od Táborův do Rakaus, o které však ale wíce se newí, nežli že klášter Waldhausen utrpěl tehďáž zkázu velikau. Ku konci roku, m. Dec.

287) Viz. Archiv český, I, 34. 35.

288) Srwn. psaní Albrechtowo ke sboru dd. 14 Nov. 1432 tištěné ap. Martene VIII, 201. O vězňech dí se tam: Quidam ex ipsis Bohemis captiose tractarunt nobiscum super redemptione captivorum, quos tenemus mancipatos, satagentes variis modis nos defraudare; quos tamen modis necessitate impallente non modica apprehendere non potuimus, prout adhuc sine gravi nocumento suscipere non valemus. — Nunc vero — terras nostras Austriam et Moraviam intraverunt hostiliter etc.

1432 když výprava tá wracela se zase do Čech, nedaleko Znojma podstaupena jest bojem od pánůw Krajíře a Pucheimeře; i nastala bitwa tak krutá, že na obau stranách padlo wíce nežli po pěti stech bojowníkůw; husité však odjali nepřátelům jedenácte děl a wýše dwau set koní. S nocí nastávající Táboři obnowili zpátečný pochod swůj do vlasti a Rakušané, táhnuwše nazejtří celý den za nimi, nemohli jich prý doskočiti wíce. ²⁸⁹

289) Bartošek pag. 178. Kurz, Albrecht II, pag. 214. 215. Denník poslůw českých w Basileji (MS.) wyprawuje ke dni 14 Jan. 1433 o konwersaci mezi kardinalem Julianem a knězem Prokopem Welikým tato slowa: Procopius, qui erat unus ex nuntiis, legatum de actibus Australium et Bohemorum inquisivit; qui dixit, se ex parte Bohemorum mala audisse, scil. 400 occisos et 200 lethaliter vulneratos; et ulterius interrogavit, quare unionem non haberetis vel caperetis pacem cum omnibus nostris? Cui respondit Procopius: quia nobis non tenent, quod promittunt; etiam dux Austriae nostros captivos non vult taxare, sed paulatim et successive interemit eos in carcere; ideo specialiter cum eo treugas non habemus.

ČLÁNEK DRUHÝ.

ČECHOVÉ W BASILEJI.

Příprawy u sboru činěné. Poslowé čeští; příchod jejich do Basileje a wítání. Nesnáze o služby boží. První veřejné slyšení. Kardinál Julian a kněz Prokop. Počátek disputací. Rokycana, Biskupec, Oldřich Znojemský, Payne. 28 článků. Jan Stojkovic a bauře jím wzbuzené; Karlier, Kalteisen a Palomar. Rokycanowa replika. Prostředkowaní kněžete Wiléma; Mikuláš z Kusy. Zjednání užšího výboru. Další repliky. Kněz Prokop o mnišstwu. Poslowé sboru do Čech. Poselství Burgundské. Laučení se od sboru; řeči Rokycanowa, Prokopowa i Julianowa. Srdečnost a záwazky. Přijezd poslů w obojích do Prahy.

(R. 1433 — 1433 Apr.)

Zjewení se předchůdcůw českých w Basileji, a ji- 1432
stota, že za nimi přijdau plnomocníci nepřemoženého ná-
rodu k mírnému jednání pokoje a swornosti, způsobily
weliké potěšení netoliko sboru Basilejskému, ale všem
krajinám západní Europy. Předwídaje, jak welice zdar
tento přispěje k rozmnožení a upewnění moci sborowé
nejen mezi národy, ale i zvláště proti papeži Eugeniewi
IV tehdáž ještě nesmířenému, kardinál Julian hned po
prvním slyšení Čechůw dne 10 října požádal byl všech 100ct.
na sboru přítomných, aby nešetřice nákladu, rozpisowali
radostné ty nowiny každý do vlastí swých; a zvláštěním

1432 nálezem rozhlášeno jest nařízení, aby veřejné modlitby konány bývaly we všech kostelích zemí křesťanských o šťastné dowedení Čechův opět do jednoty cirkewní. Ochránce sboru od krále Sigmunda ustanowený, Wilém kníže Baworský, wyjewil otcům shromážděným žádost swau, aby netoliko duchowní, ale i swětšší pánové ze všech krajin, a zvláště z Němec, woláni byli u walném počtu do Basileje, by na swé oči widěli a na swé uši slyšeli všecku péči a snažnost, kterau sbor wynaloží na obrácení husitůw; budeli zajisté to vše nadarmo, čehož bůh ostřez, pak že tím wíce popudí a rozhorlí se národové k důraznému proti zatwřelým kacírům boji; a sbor po-

130ct. chwálilw tuto starost ochráncowu, hned dne 13 října ja se dopisowati o to všem knížatům a pánům swětškým. Brzy také woleni jsau čtyři nejwytečňšší theologowé ode sboru, aby chystali se k hájení obecného učení wíry proti čtyrem artikulům Pražským: M. Jan Stojkowie z Dubrownika, Slowan, od nás již často jmenowaný, proti článku o přijímání pod obojí; M. Jiljí Karlier, Francaus, děkan Kambrayský, proti článku o trestání hříchůw; M. Jindřich Kalteisen, Němec, dominikán, professor theologie a inquisitor w Reyně Kolině, proti swobodnému kázání slowa božího; Dr. Jan z Palomar, Španiel, arcijahen Barcelonský a saudce síně papežowy, o panowání swětšském duchowenstwa; i aby každý z nich lépe wprawil se do předmětu swého, zřízeny jsau kommisse z audůw sborowých, s nimižto bylo jim cwičiti se předběžně w disputowání o sadách husitských, jako šermíři před saubojem se cwičiwají. Jiné kommisse jmenowány jsau k tomu cili, aby s pomocí auřadůw městských uwedena byla přísnějšší policie w Basileji, by Čechowé přijdauce ani sami uráženi nebyli, aniž komu z wěrných na duši uškoditi mohli; zejména zapowězeny we přítomnosti jejich všecky hřichy obecné, jedním ze čtyř Pražských

článkův kárané, a nařízeno, aby po celý čas pobytu jejich w Basileji nižádná veřejná newěstka neukázala se na ulici, všechny hry w kostky a hudby i tance po hospodách aby přestaly a t. d. Lidu obecnému dáno naučení, že má chowati se ku přichoším Čechům šetrně a wliďně, do dowěrného však s nimi obcowání se nedávaje; wykázány pro ně byty w městě a stanoweni lidé netoliko k jejich obsluhowání, ale také k ostříhání, aby lidi sprostých podtají na swau wíru přemaluwati nemohli. 290

Po wráčení se předchůdcůw nadřečených ode sboru, poslové čeští sněmem Kutnohorským dne 5 září k jízdě do Basileje wydaní umluwili se, že sjedau se všichni dohromady w Domažlicích dne 6 prosince; Pražané dali o tom Chebským již dne 5 listopadu wěděti, prosíce aby 5 Nov. postarali se, by knížata i páni Němečtí, kteří měli průwod dáti poslům českým, téhož dne 6 prosince čekali na ně w městě Kaubě w Bawořích. Newyprawili však se všichni ti, kteří od sněmu woleni byli, na cestu; neboť páni Menhart ze Hradce, Wáclaw z Krawař a Přibík z Klenowa zůstali doma z příčin nám neznámých. Skuteční poslové byli a) stawu swětského: 1) Wilém Kostka z Postupic, seděním na Křiwoklátě, hejtman Litomyšlský; 2) Beneš z Mokrowaus a Hustifan, seděním na Úlibicích; 3) Jiří z Řečice, seděním na Klucích; 4) Jan Welwar, měšťan Pražský; 5) Matěj Lauda ze Chlumčan, hejtman Pisecký; 6) Řehoř z Králowé Dworu a 7) Laurin z města Táborá; b) stawu duchowního: 8) M. Jan Rokycana; 9) M. Petr

290) Obsírněji o těchto wěcech wyprawuje Joh. de Ragusio l. c. též Joh. de Segovia, Aeneas Sylvius, Ulric. Stookel a j. w. Článekowé nadepsaní „Modus vivendi in concilio“ (ap. Martene VIII, 242, Mansi, XXX, 251,) uloženi jsou také w této době a z téže příčiny, jakož Joh. de Ragusio swědčí.

1482 Payne Anglický; 10) Prokop Veliký kněz Tábořský; 11) Mikuláš Biskupec z Pelhřimova; 12) Oldřich ze Znojma; 13) Markolt ze Zbraslawic; 14) Martin Lupáč ze Chručimě a 15) Petr Němec z Žatce. Ti všichni sešli se 6 Dec. w Domažlicích se služebnictwem swým, wesměs asi w padesáti koních, ²⁹¹ a z nařízení Sigmundowa připojil se k nim Karlšteinský purkrabě rytíř Zdeslaw Tluksa z Buřenic, aby se strany králowy také přítomen byl w Basileji. K témuž dni posláni jsau z Němec do Domažlic někteří šlechticowé we 32 koních, kteří doprovodili Čechy nejprwé do Kauby; tam čekaw na ně Kunrat biskup Řezenský, dal jim osobně průwod i s jinými pány až do Normberka. Když blížili se k městu tomuto, Matěj Lauda dal wztýčiti na woze swém korauhew Tábořskau, na níž s jedné strany malowán byl Kristus pnici na kříži, s druhé pak kalich a nad ním hostie s nápisem „Veritas omnia vincit;“ také jiní wozowé husitští měli pokrýwadla se znaky podobnými. To mnohým Němcům zdálo se býti pychem a wýtržností, i způsobilo nemalé kvašení w lidu; pročež ku prosbám knížat a pánůw průwodčích složil a schowal Lauda ta znamení w Normberce opět, i neukazowal jich na cestě wíce. Normberští pak uctili Čechy wšelikými poctami a dary w městě swém. Odtud prowodil je Albrecht syn markrabě Braniborského do Gunzenhausen; dále hrabě z Öttingu dal jim průwod přes Nördlingen až do Ulmu, Ulmští pak přes Bibrach do Sulgau, kdežto přejal ochranu jejich Jakub Truchses z Waldburka, od Stokachu pak služebníci Wiléma knížete Baworského až do Šafhúsy. Na mnohých místech snažili se obywatelé prokazowati poslům českým čest zvláštní a častowali je dary wšelikými.

²⁹¹) Aeneas Sylvius mluví nepodobně o 300 koních, Joh. de Segovia jen o 50 jízdných, nepočítaje však pacholkůw u wozůw.

Pověst o nenadálé nádheře a hrdosti, s kterou po- 1432
selství české v zemích Německých prý se ukazovalo,
předběhla je do sboru, i způsobila tam veliké pohnutí.
Legat Julian boje se, aby proto při wjezdu Čechůw do
Basileje nepřihodilo se něco nemilého, ačkoli již byl zří-
dil slawnau a hojnau deputaci, která jim wstříc wyjítí
a před městem je čestně přiwítati měla, však pospíchal
wyprawiti proti nim bratra Jana z Geilhúsy, Čechům již
známého a nad jiné milého, s prosebnau žádostí, aby pro
uwarování se wšelikých nehod pustili mimo sebe wšeliký
spůsob demonstrace. Oni však, dříwe nežli jich došla
žádost ta, w Šafhúse umínili pod wodopádem Rýnským
wstoupiti na lodě, a tudíž po řece připlawili se bez bluku
a nenadále w neděli dne 4 ledna 1433 před západem 1433
slunce do Basileje. I poněwadž jich nikdo w tu dobu ^{4 Jan.}
ani tau cestau neočekáwal, nestaly se žádné slawnosti
k uwitání jejich. Nicméně, když zpráva o připlutí jejich
mžikem prolétla město, konšelé přiběhli k nim ještě
w lodích meškajícím, obywatelstwo pak zwédawé hrnulo
se rychle na ulice, kudyž jeti měli, a jakož líčí swědek
očítý, ²⁹² „ženy, děti, děwečky z oken a krowůw se dí-
waly, jedni na tohoto, jiní na onoho prstem sobě ukazo-
wali, cizím způsobům, newídanému před tím kroji se di-
wili, na hrozné obličejy a diwoké oči patřili, prawíce, že
není nepodobné, cožkoli o nich powěst rozhlásila. A však
nejwíce na jednoho Prokopa wšickni zření swé měli, při-
pomínajíce sobě, že on jest ten, kterýž tolikrát veliká
wojska wěrných porazil, tolik měst podwrtíl a zbořil,
tolik tisíc lidí do záhuby uwedl; kteréhož se spolu do-
máci i nepřátelé strachují, jakožto wůdce nepřemoženého,

292) Aeneas Sylvius histor. bohem. cap. 49. Podrobné také
zpráwy o tom dáwa rkp. Wídenské c. k. bibliotheky
Nro 4488, pak Joh. de Ragusio a j. w.

1488 smělého, nelenivého w pracech a nelekawého w nebezpečenstwach.“

Ubytování jsau nejprvé we čtyrech weřejných hospodách, a po několika dnech najali sobě sami čtyři domy w Basileji: w jednom bydlili pan Wilém Kostka i kněz Prokop, obě hlavy poselstwi, se swau čeledí; w druhém Pražané Jan Welwar, Jan Rokycana, Martin Lupáč a Beneš z Mokrowaus; w třetím Táboři Matěj Lauda, Mikuláš Biskupec, Markolt a Laurin; we čtvrtém Sirotoi Jira z Řečice, Řehoř ze Dworu, M. Petr Anglický, Oldřich ze Znojma i Petr Němec z Žatce. Hned po příchodu jejich poslal kardinal Julian M. Jana z Palomar a Jana Stojkowie z Dubrownika ku přiwítání jich; kteřížto přisedše, jménem legatowým jewili potěšení nad šťastným jejich přibytím, podávajíce sebe i všecko své k jejich libosti a nabízejíce jich, aby wes ele a bezpečně bydleli w Basileji, jakoby mezi swými byli w Praze; že i legat i otcowé sboru rádiby byli widěli, kdyby po zemi byli přišli, protože chtěli wyjiti jim wstříc k účtě jejich. Z toho Čechowé welice byli potěšeni a wzkazowali srdečné díky 5 Jan. legatowi. Nazejtří dne 5 ledna před obědem přišel k Čechům shromážděným veliký zástup prelatůw a otcůw duchowních, w jichžto čele arcibiskup Lyonský jménem celého sboru wítal je řečí dlouhou a welmi laskawou, narážejé také na spory mezi sborem a papežem a jewé naději swau, že Čechowé spojíce se s církwí a se sborem, mocně přispějí k žádaucímu jejich ukončení. Potom představili se auřadowé městští s podobným přátelským osvědčowaním, a dali přinesti poslům w čest hojně zásoby potrawy všeliké, též ryb a wína. 293

293) O jednání Čechů w Basileji zachowaly se nám trojí podrobné zpráwy dosud wůbec neznamé: a) we traktatu Joh. de Ragusio již několikrát dotčeném, kterýž ale dnem 10 Mart. 1488 wyprawowaní své končí; b) we

We swátečný den tří králů slavili Čechové po ho- 1433
 spodách svých služby boží, každá sekta dle svého spů- 6 Jan.
 sobu. Šli tam dívat se mnozí z Basilejských, a nebrá-
 něno jim. U kališnických Pražanův nespátřilo se nic zvlášt-
 ního, protože ti slaužili mši způsobem obyčejným, leda že
 dávali také laikům píti z kalicha. Tím větší bylo podi-
 wení nad knězem Prokopem a jinými Táboři, kteří ani
 oltáře, ani raucha swatého, aniž ceremonii jakých užíwali,
 všecku pobožnost jen na krátké modlitby, na kázání
 a přijímání pod obojí obmezující. U Sirotkůw kázalo se
 toho dne w jazyku německém, a mezi posluchači bylo
 mnoho lidí z města. Z toho powstal nemalý hluk, a na-
 bíháno na legata Juliana, aby zastawil takový neřád.
 Ten tedy powolaw po obědě k sobě několik Čechůw, pro-
 sil je, aby německého kázání w Basileji nechali, česky
 kázati že se jim nezapowídá. Oni však omlauwali se,
 že majíce mnohé čeledíny německé, česky neumějící, ne-
 mohou pustiti od kázání také německého, ku kterémuž
 že dle smluw Chebských mají práwo; však že nikoho
 z Basilejských k sobě newábí, ač ani přicházejícím brá-
 nití nechtějí; at Basilejští prý sami opatří tu wěc tak, aby
 k nim nikdo nechodil, s tím že spokojeni budou. Aniž
 možné bylo mti od nich odpověď powolnější. Nařízeno
 tedy Basilejským přísně, aby bránili swému lidu choditi
 k husitům, a otcowé stěžowali sobě mnoho do nedbalosti
 konšelůw městských w ohledu tomto: ale lid sám nabažil
 se brzy podíwání na obrady nábožné, nelahodící ani smyslům

spisu welikém Joh. de Segovia, také již často připo-
 mínáném, jehožto spisowatel prawí, že „horum relator
 quia uidit et tunc scripsit, refert copiosius in multis;“
 c) denník Sirotkého kněze Petra Němce z Žatce, jed-
 noho z poslán českých, jenž popisuje všecku jednání
 krátce od 4 Jan. do 13 Apr. 1433, zachowaný w rkp.
 Pražské kapituly O. 29, fol. 3—60. Trojí tyto pra-
 menowé doplňují se wzájemně.

1433 ani fantasii, a husitské služby boží přestaly tudíž wábiti k sobě zwědawost obecnu, tak že ani zápowědi dále potřebí nebylo. S druhé strany žádali kněží husitští, aby jim dowoleno bylo choditi na kázání, kteráž audům sborovým se činila: toho však neobdrželi než později, když počala se jednání veřejná; i tu pak paušlení jsau do kostelůw teprw po čtení ewangelium, a po kázání museli wystaupiti zase, takže něše we přítomnosti jejich neslaužena.

7 Jan. We středu dne 7 ledna, když již Čechowé do zvláštních hospod swých se byli přestěhowali, kněz Prokop Weliký pozwal k sobě k obědu netoliko přední muže poselství českého, ale také M. Jana z Palomar, Jana Stojkowice z Dubrowníka i Jana z Geilhúsy. Již tu strhly se mnohé a žiwé hádky zvláště mezi M. Petrem Payne a hosty Basilejskými, w nichžto, jakož dí Stojkowic; anglický ten husita jako had plzký čím aužěji sewřen a sklíčen býti se zdál, tím hbitěji prý pokaždě zase wyklauzal.²⁹⁴ A však newykročeno tu ještě z mezi slušnosti a zdwořilosti. Jan z Geilhúsy prošen jest, aby každý den obědwával u Čechůw, střídaje mezi jejich společnostmi a slauže za prostředníka mezi sborem a jimi.

8 Jan. Nazejtří we čtvrtek, 8 ledna, konány w Basileji weliké pobožnosti, slawná processie po městě i něše swatá, slaužená od Jana Cervantes kardinala sw. Petra; při níž bylo infulowaných prelatůw 49 a řádných audůw sboru duchowních i swětských asi 800 osob, modlíce se k bohu o šťastné zjednání wěcí českých. Nařizen také půst všeobecný na každau středu i každý pátek, pokud s Čechy jednáno bude, a ohlášeny odpustky všem, kteří skutkůw takových aučastniti se budau. Wzkázáno spolu Čechům,

294) *Joh. de Ragusio*: — Ipse Anglicus tanquam anguis lubricus quanto strictius teneri videbatur et concludi, tanto citius ad impertinentes dilabebatur materias.

aby také oni se své strany pobožnosti zvláštní konali 1433 k témuž cíli: oni pak odpověděli, že vše to w Čechách ještě před jejich odjezdem opatřeno jest nálezem obecným, tak že modlitby proto po celé zemi řádně prý se konají. Téhož dne šla deputace česká, čtyři světští a čtyři duchovní, ku kardinalowi Julianowi, děkawat za čestné i wlidné chování se k nim, a požádat o den a místo veřejného slyšení. Julian podával jim hned dne zítřejšího, a to w obyčejném místě shromáždění obecných, we klášteře totiž dominikánském. To Čechům nebylo po vůli, an se jim klášter ten i nedosti prostranný, i w kautě města, ba za městem položený býti zdál, a chtěli, aby jim slyšení dáváno bylo w kostele biskupském, kdežto sbor míwal veřejná zasedání swá. Wedeny o to mnohé stížnosti a hádky, ale Julian nedal sebau hnauti, prawě že i poslowé papežowi, císařowi a králůw i knížat světských všech pokaždé také u dominikánůw wyslychání býwali, a že není příčiny odstaupiti od obyčeje již přijatého a stwrzeného. Také pro nahodilé příčiny odročeno veřejné slyšení potom zase až ke dni třetímu.

W sobotu dne 10 ledna uweneni tedy Čechowé po-10Jan. nejprw do shromáždění walného w klášteře dominikánském, a rozsázení po dwau lawicích u prostřed síně, přímo proti sedadlům legata Juliana i kardinalůw; rozumí se, že přítomni byli netoliko Wilém kníže Baworský, co protektor sboru, ale všickni wýtečníci stawu duchovního i světského, cokoli se jich do síně wměstnalo. Sezení počalo se pěknau řečí Julianowau, kteráž přes dvě hodiny trwala, a swau líbezností i srdečností netoliko audy sboru, ale i některé Čechy nejednau prý až k slzám pohnula; obsah její bylo důmyslné i wýmluwné welebení nejwvyšší autority církwe swaté, a odtud wedený důkaz potřeby, státi w poslušenství jejím. Řečník dle obyčeje tehdejšího wybraw sobě thema z písma swatého, slowa

1433 Pawla apoštola k Filipenským daná: „jestli jaké potěšení w Kristu, jestli která útěcha lásky, jestli která společnost ducha, jsauli střewa slitování: naplňte radost mau, abyste byli smyslu stejného, stejnau lásku majíce, stejnodušní jsauce, stejně smýšlejíce, nic we swáru, ani pro marnau chlaubu, ale w pokoře,“ — oslowil Čechy jménem též matky církwe co syny, jichžto návratu s tužebností prý očekávala, i napomínal jich, aby poslechlí blasu jejího, co hlasu ducha swatého. ²⁹⁵ Po něm wstaw jménem Čechůw M. Jan Rokycana, i wybraw sobě za thema slowa w ewangelium sw. Matauše: „kde jest ten, kterýž se narodil, král židowský? nebo widěli sme hwězdu jeho na východu slunce, a přijeli sme klanět se jemu,“ — wyprawowal o příčinách příchodu Čechůw a zvláště o křiwdě, kterau posawad snášeti museli, kaceřování bywše po celém swětě, ač prý zlořečení lidské dle Kristowa zaslíbení jim prospělo více k dobrému; prosil otce, aby nepopauzeli se, událi se jim slyšeti od Čechůw věci neobyčejné, z jichžto však wyšetřování prawda wyskau-mána býti může; proto přišli prý na tato místa, hledajíce Krista, jenž jest cesta prawdy a žiwota; chwálil staw prwotní církwe křesfanské a hořekowal nad porušením jejím w době poslední, žádaje aby příčiněním sboru nawnawrátila se k dáwné čistotě swé; potom děkowaw sboru za pilnost, kterau woláni, a za laskawost, kterau jak po cestě swé, tak i w městě Basileji přijati byli, žádal konečně, aby jim ustanowen byl den, kdežtoby věci swé přednášeti mohli w plném shromáždění. ²⁹⁶ Julian dal

295) Řeč Julianowa, počínající slovy „Locuturus pro publica populi Christiani utilitate,“ tištěna jest ap. *Mansi* XXIX, 492 — 512. Náležit ona jistě k wýtečnějším plodům theologické literatury wěku tohoto.

296) Také Rokycanowa řeč nachází se tištěná ap. *Martene collect. ampl.* VIII, 254 — 262. Mý obsah její podal

za odpověď, že na vůli jejich záležiti bude, kdy mají slyšení býti, an sbor k tomu prý na každý den i na každou hodinu hotov jest. Uradiwše se tedy mezi sebou, jmenowali pátek nejprvé příští, den 16 ledna, což od shromáždění tudíž přijato a pochváleno bylo.

K wíře téměř nepodobné jest, že poslowé čeští, přijewše do Basileje, newěděli ještě sami, kdo z nich zastáwati bude který článek Pražský před sborem veřejně: však teprw dne 13 ledna powstaly mezi nimi hádky, zvláště za příčinau wedení článku o swobodě slova božího, jež Rokycana také k sobě potahowati chtěl, wíle pánůw českých w tom se dokládaje. Wětšinou poslůw ale prisauzen jest ten článek knězi Sirotčímu Oldřichowi ze Znojma, faráři Čáslawskému. Widěti z toho, jak málo času měli theologowé husitští ku přípravowání se, kdežto jejich oponenti we sboru již na čtvrtý měsíc proti nim se cwičil.

Dnůw a hodin prázdných před početím veřejného hádání i po něm užili poslowé čeští ke známení se s předními audy sboru, návštěwy hojné i činice i přijímajce, a k obědům často wzájemně i zwauce i zwáni jsauce. W takowém obcowání utwořila se zvláště mezi duchowenstwem francauským a jimi užší jakási přízeň, ku kteréž i král Franský prý swé preláty byl nawodil a nabízel. S kardinály se Čechům sice s počátku nedobře dařilo: když byli ponejprw některé z nich nawštíwili, neprokázána jim ani obecná zdwořilost, načež oni také bez pozdrawení hned odešli; nejnewlídněji chowal se k nim Bartoloměj arcibiskup Milánský, kterýž r. 1420 byl s králem Sigmundem w Čechách při dobýwání Prahy. Ale přičiněním jak se zdá Julianowým nespůsoby takowéto proměnily se brzy, tak že přiwětíwé k Čechům se cho-

wíce dle wyprawowání Joh. de Segovia i Joh. de Ragusio.

1433 wání stalo se w Basileji všeobecným, a kardinálowé sami napotom předcházeli je zdwořilostí. Zvláštní způsob důvěrnosti udělal se nezadlaugo zejména mezi kardinalem Julianem a knězem Prokopem, jakož swědčí wyprawowání w denníku kněze Petra Žateckého na mnohých místech, ku př. ke dni 27 ledna: „Šli sme, (dí,) po obědě do kláštera dominikánského čtyři kněží, podíwat se na tamější bibliotheku, kteraužto nalezli sme býti mnohem bohatší a wzácnější, nežli byla minoritská; widěli sme tam, mimo jiné dobré knihy, také jednu o hře w šachy, a w druhém pokoji zvláště mnohé spisy o práwě církewním i swětském. Odtud nawštíwili sme kardinála Brandu, bydlícího w témže domě, jenž přijal nás wlidně. Prokop řekl jemu: „přálibychom sobě některých knih z bibliotheky těchto bratří, a oni zdráhají se, prawíce, že jim zapovězeno jest půjčiti knihy wen z domu.“ Kardinál řekl: „cokoli budete chtíti, obdržíte,“ načež přewor dominikánský Nider oprawiw předešlau řeč swau wece: „ještě sem se wám cele neodepřel.“ A tak bywše u kardinála počastowáni, odebrali sme se odtud k legatu Julianowi; kterýžto wítaje nás, objal Prokopa i wedl ho do zvláštního pokojíka, kdežto téměř půl hodiny byli spolu sami. I zawázali se, jakož mi Prokop wyprawowal, že mají říci sobě wespolek, cokoliby chtěli, aniž mají si to bráti we zlé. Takž tedy mluwil Prokop kardinálowi: „welmi zle stojíte, táhnete se k autoritě církew prwotní, a obcowáním swým jsauce ducha swatého vzdálení, mníte předce, že děje se duchem swatým, cokoli činíte, čehož ale před bohem není; my hledíce ku prwotní církwi, nacházíme, že zachowáwala čtyry články naše.“²⁹⁷ Legat však ne-

297) Slowa Petra Žateckého jsau: Procopius cardinali dixit: „Pessime statis, respicitis primitivam ecclesiam cum auctoritate, et nimis remoti estis a spiritus sancti conversatione, et aestimatis, quod quidquid facitis, spiritus

odporował jemu mnoho, a wedl řeč k jiným wěcem.“ 1433
O několik dní později (14 února) řekl Julian w podobné konwersaci, že čím déle obcuje s Čechy, tím více kloní se k nim jeho srdce; pročez žeby měli zůstati cele w Basileji, ažby se dokonce sjednotili. Prokop odepřel, že to pro těžkost nákladu činiti nelze; a když legat tomu wěřiti nechtěl, Čechy za bohaté pokládaje, Prokop wložil mu dle prawdy nejen celý staw swého jmění, ale také weškeré moci Tábořské, daw se také do kčení umění wálečného husitůw. Na to směje se dí Julian: „ale wy jste tedy, pane, Prokop veliký, a kdež pak jest Prokop malý?“ Když mu řečeno, že ten jest mezi Sirotky, ptal se: „a wy dělíte se od Sirotkůw?“ Ano, wece Prokop, w některých wěcech. „A však od Pražanůw dělíte se ještě více? — tehdy nechme raději všech rozdílůw, a spojme se w jednotu.“ — „Wšak až sobě dorozumíme aspoň we wěcech podstatnějších,“ odpověděl na to Prokop. „Ba arci, (dí Julian,) kéž se to stane! sice daremná bude wšecká práce naše.“

W pátek dne 16 ledna ráno přišli opat Ebrachský, 16Jan. děkan Řezenský, konšelé Basilejští a Jan z Geilhúsy ku poslům českým, aby uwedli je čestně a slawně do walného shromáždění sboru. Tam *Matěj Lauda* ze Chlumčan, Písecký hejtman a pokladník poselství českého, jaw se prwní mluwiti we jménu krajanůw swých, obrátil řeč nejprwé ku knížeti Wilémowi co protektoru, potom k legatu Julianowi co presidentu, a pak ke sboru wůbec; dobrořečil bohu i jim, že konečně přišla hodina tak dlauhu žádaná, kdežto Čechům dáno jest osprawedlniti se před swětem z nářkůw křiwých, a odhaliti wůbec poklad

sancti instinctu faceretis, quod tamen coram deo non est; nos respiciendo primitivam ecclesiam reperimus, eam nostros quatuor articulos tenuisse.“ Cui tamen legatus non multum contradixit; et plura interlocuti sunt. —

1481 skrytý učení spasitelného, pro kteréž již tolikráte kaceřování a krvavě pronásledování byli; však že bůh dopauští někdy swár a půtky mezi lidmi, aby potom smíření a pokoje tím lépe se šetřilo; omlauwal wálky od Čechůw k obhájení swému bezděky prý wedené, a osvědčował ochotnost, nepotýkali se napotom nežli slowy a důwody z písem swatých, i prosil o dobrotiwé slyšení pro sebe i pro společníky swé. Pak četl spis umluw Chebských o způsobu, kterak we věcech českých na sboru jednati se mělo, i ptal se, přiznawali se sbor k umluwám těm? Legat odpowěděl, že kdyby byl předwidal toho potřebu, bylby přinesl original jejich do shromáždění: a však že zdá se mu, že forma jejich čtená srownává se s prawdau. Potom přednešena jsau plnomocenství daná poslům, jak ze sněmu Kutnohorského dne 5 září 1432, tak i od university Pražské dne 1 prosince 1432, ²⁹⁸ a připojeno ústní osvědčení poslům, že ačkoli Laurin ze Hradiště Tábora nedopatřením písařovým w listině wynechán, byl však od sněmu jmenován a má za posla plnomocného zároveň jiným všem považován býti. Potom M. Petr Payne wedl řeč na slowa žalmu Dawidowa: „když slunce vychází, zase shromaždují se“ a pod jakýmsi ukrytím jal se chwáliti učení husitské wůbec, ke slunci je přirovnáwaje a naději swau jewě, že až jen je náležitě poznají, všickni lidé samoděk a rádi prý k němu se přiznawati budau. Poslče M. Jan Rokycana počal wěsti článek swůj o potřebě přijímání swátosti wečeře páně pod obojí způsobau. Předeslaw osvědčení jménem Čechůw wůbec, že nechtějí ničehož wěsti swéhlawě proti ustanowením matky cirkwe, — kteréž on ale dáwal smysl jiný, nežli na sboru bylo w obyčeji, — ohlásil, že hotow jest dokázati, kterak ono přijímání nejen w písmě swatém prikázáno a nálezy swatých

otcův církve rovně jako příkladem a praxí prvothní církve 1433 stwrzeno, ale i od starých koncilií schwáleno bylo; tudíž že dostojí všem výminkám, které w umluwách Chebských ohledem na nejvyššího a nestranného soudce mezi sborem a Čechy wytčeny jsau. Poněwadž ale toho dne již bylo se opozdilo, odložil další swé líčení nazejtří. Wšak ani tu ještě nedomluwiw, musel ještě w pondělí dne 19 ledna 19Jan. dále slyšán býti. Dlauhá řeč jeho měla tu zásluhu do sebe, že nepopauzela posluchačůw k náruživosti, a netoliko trpěliwě ale i s napnutým pozorem slyšena jest; on pak důwěřil se tak welice we swé wítězství, že konečně wyzwal sbor celý, aby mu jen jednoho doktora církve jmenowali, kterýžby přijímání pod obojí před nálezem sboru Konstanského byl tupil co kacířské, bludné neb pohoršliwé.²⁹⁹ Když pak dokonal přednášení swé, kněz Prokop Weliký nemohl se zdržeti, aby nechopil se slowa nápodobně; napomínal všech přítomných, aby slyšewše důwody prawdy a pozwání jsauce k hodům, nemeškali wejiti, an prý bůh, dle příkladu ewangelium,³⁰⁰ nepřijdauli zwaní, hněwem swým stížíc je, powolá jiné lidstwa třídy k wečeři swé spasitelné; i řečniw dobruu chvíli, dáwal sice hojně důkazy biblické učenosti swé, ale nepotkal se s takowým uznáním, jako Rokycana, ba někteří mu i smíchem odpláceli. Pak Julian legat přednesl zdání swé, žeby dobré bylo, dříwe nežli k jednotlivým článkům českým od sboru odpowídati se bude, aby přednesli je napořád všecky; což tudíž nejen ode sboru ale i od poslůw českých přijato a ustanoweno jest, že hned nazejtří w jiném článku pokračowati se má.

299) Přednesení Rokycanowo tištěno jest ap. Martene, VIII. pag. 262 — 305, a Mansi XXX, 269 — 306, tak jakž je podal legatowi písemně dne 20 ledna.

300) Wiz ewangelium sw. Lukáše kap. 14, 16 — 24, a sw. Matauše kap. 22, 2 — 14.

1433 W auterý tedy, dne 20 ledna počal *Mikuláš z Pel-*
 20Jan. *hřimowa*, biskup Tábořský, mluwiti o stawowání a trestání
 hřichůw weřejných w cirkwi, w čemž i nazejtří zase po-
 kračowal. Řeč jeho nebyla již tak šetrná ani mírná, jako
 Rokycanowa; mluwil tytýž důtkliwě a trpce, zwláště ká-
 raje spůsoby, kterak s učiteli českými Husem a Jeronymem
 w Konstanci nakládáno bylo. Když nejostřejší pronášel
 důtky proti hierarchii, stalo se we sboru pohnutí nemalé:
 jedni prý se smáli, druzí zubami skřipěli, jiní hlasitě rep-
 tati se jali, Julian pak sepiaw ruce wzhlédal k nebi. Tu
 ptal se Pelhřimowský důtkliwě, wolnoli mu mluwiti dále,
 požiwaje Chebských umluw, čili nic? I řekl Julian: „jen
 někdy popřestaňte trochu, aby lidé sobě odchrknauti
 mohli, wšak máte požiti auplné swobody mluwení.“ Takž
 dokonal řeč swau bez překážky, a dle zdání krajanůw
 swých i welmi pěkně a počestně. Nicméně když wyšli
 poslowé ze sboru, Rokycana we zwláštní schůzce toho
 dne hanil Biskupce proto, že dowolil sobě mluwiti tak
 nešetrně proti prelatům wůbec: ale wětšina Čechůw zdá
 se, že byli s řečí tau spokojeni, aniž swolili k žádosti,
 aby se předložilo k censuře, cokoli napotom we sboru
 přednášeti se mělo.

Když potom w pátek dne 23 ledna *Oldřich Znojemský*
 počal zastáwati článek o swobodném kázání slowa bo-
 žího, M. Rokycana přetrhl mu řeč, wyprawuje, kterak
 došly Čechůw stížnosti od audůw sborowých, že z čele-
 dínůw poselství českého jeden házel prý sněhem na kru-
 cifix na mostě Basilejském postawený, druhý pak že pěstí
 tlaukl na obraz jakýsi swatý; Čechům že o skutocích
 takowých naprosto nic není wědomo, aniž se jim to k
 wíře podobné býti zdá: nicméně když by dokázáno bylo,
 ujišťowal, že neobmeškají potrestati proto náležitě, kdo-
 koli z lidí jejich winen-by nalezen byl. Julian odpowěděl,
 že audůw sborowých owšem wšeliké netoliko skutky ale

i řeči docházejí nelibé, kteréž ale všecky s trpělivostí 1433
že snášejí; zvláště pak že pacholci čeští chodíce po wsech,
okolních, tam učení swé všelijak roztrušují; pročež žeby
dobré bylo, aby pro uwarování všeho pohoršení poslowé
lidem swým věci takové přísně zapowěděli. Také k
tomu dána odpověď, že pacholci ti chodí sice do wesnic
na kupování sena i obroku, a však že owšem neschopni
jsau k wykládání jakékoli nauky: než když zwědawý lid
německý dotazuje se jich na wíru a obřady jejich, a
oni k tomu odpowídají, co w skutku prawdau jest, že to
nemůže ani za kázání ani za šíření wíry husitské powa-
žowáno býti. Nicméně i w tom osvědčowali poslowé
ochotnost swau, pečowati, aby toho co nejméně se dalo.
Oldřich Znojemský pak provedl sadu swau dne toho i
následujícího bez další pamětihodné příhody. ³⁰¹

Poslední kněz a mistr husitský, který wykládal článek
o swětském panování kněžstwa ode dne 26 až do 28 26Jan.
ledna, byl Angličan *Petr Payne*. I jeho řeči obsah byl
sboru neméně nepřijemný, nežli spůsob, jímž přednášena
byla; dal se zajisté i on do wychwalování netoliko J.
Husa, nýbrž i Wiklefa, tupiw odsauzení obau na sboru
Konstanském; wyprawowal také o sporech, kteréž za
příčinau Wiklefowa učení měl na universitě Oxfordské,
pročež i vlast swau opustiti a w Čechách autočiště hle-
dati musel. O to strhly se hádky mezi ním a jeho kra-
jany na sboru přítomnými. Konečně podal ceduli, ³⁰² w
níž obsah řeči jeho krátce psán byl w ten smysl, že po-
žiwání zboží swětského nezapowídá se kněžím, pokud
nepadá we přílišnost a zbytečnost, ale wládnutí statky
pozemskými, poněwadž wadí auřadowání duchownímu, má

301) Přednešení Oldřicha Znojemského tištěno jest u Martene
l. c. pag. 305 — 340; ap. Mansi XXX, p. 306 — 337.

302) Viz Martene l. c. pag. 251. 252.

1433 jim prý odjato býti, a kde hřešení u duchovních vešlo we zvyk, že světší mají nejen právo ale i powinnost, uchýliti příčinu a podnět ke hříchům; i žádal, aby cedule ta wepsána byla do akt sborových.

Po provedení všech čtyř článkůw Pražských dne 28Jan. 28 ledna M. Rokycana chopil se opět slova, i osvědčil jménem všech spoluposlůw swých potěšení a díky za laskawé, trpělivé a wolné slyšení, kteréhož jim dopřáno jest, dokládaje, událoli se jim uraziti snad otce slowy jakýmikoli, že prosí, aby jim odpuštěno bylo, a přednesli-li co we článcích swých, ježtoby bylo proti wíře a prawdě, že hotowi jsau opraviti, kdykoli jim to důwody dostatečnými dokázáno bude; jsauf zajisté, dí, neméně žádostiwi jednoty a pokoje, nežli sbor sám. Dále žádal, aby ti, ježto jim odpowídati budau, uskrownili pokud možná řeči, hledíce jen ku podstatě wěcí sporných, pro ušetření času, i aby podali jim neprodleně sady swé také w písmě, jakož od jeho strany již prý stalo se. Po něm pan Wilém Kostka řeči německau oslowil knížete Wiléma, protektora sboru, podobné jemu díky vzdáwaje; načož Wilém ohlásil se, že nestačili Čechům dosawadni slyšení, on přičiní se, aby jim ho ještě přidáno bylo, i že we všem nápomocen býti chce, cokoli k jednotě a ku pokoji wěsti může, maje zvláštní o tom od krále Sigmunda poručení. Kardinál Julian ptal se nejprwé, přiznawají-li se všichni poslowé jednohlasně k tomu, co čtyři jejich řečníci w líčení článkůw swých přednesli? a když k tomu ode všech poslůw přiswědčeno, teprw jal se řeči obšírnau rozjímati to, co w desítidnowých oněch přednáškách zvláště utěšeného a nadějného ku pokoji otcům slyšeti se dostalo. Chwáliw oswědčený aumysl k jednotě, prawil, že aumyslem cení se skutek, a otcowé hledíce k němu, že méně sobě wáží řeči některých poněkud drsnatých, jež jim slyšeti bylo; prosil, aby setrwajíce w au-

myslu takowém, hledali a šetřili také cest těch, ježtoby 1433
wedly k žádaucímu cíli. Čhcemeli (d) míti jednotu a pokoj
wěčný mezi sebau, musíme cele otewřiti se sobě wespolek
a státi se jednomyslnými, aniž má zůstati něco za námi,
coby mysli naše napotom zase rozdwojowati mohlo; sbor
že jest jako pec ohniwá, we kteréžto zážehem ducha
swatého rozpaustějí a čistí se wšecky trusky mnění růz-
ných; i jakož we smlauwách pokoje rozhoduje se o wšech
wěcech sporných bez wýminky, tak že i zde má diti se,
by ani jedna jiskra neuhašená nezanitila napotom snad
požár nowý. Posawad že předloženi jsau jen čtyři člán-
kowé od poslůw: ale otcůw že se doneslo, kterak Če-
chowé i kromě těchto čtyř článkůw ještě wedau sady
mnohé od učení we sboru přijatého rozdílné; sami také
že slyšeli na uši swé, když poslowé někteří jmenowali
Wiklefa doktorem ewangelickým, dle čehož že znamenati
jest, že stojí ke článkům jeho zawrženým od církwe. I
daw čistí weřejně 28 takowých článkůw, ³⁰³ we kterýchž
jewilo se netoliko učení Wiklefowo, ale také wira kněží
Táborských a Sirotčích, žádal odpovědi od poslůw, také
k těmto článkům se přiznawají? Dále chtěl wěděti, jakých
slow se od Čechůw užívá při poswěcowání těla i krwe
páně, a co se smýšlí o manželstwi mezi příbuznými, též
o moci wšeobecných sborůw církewních a papežůw Řím-
ských? wěřili Čechowé, že duch swatý pochází od otce
i syna, i majili každého za kacíře, kdo protiwi se konci-
lium Nicenskému, Konstantinopolskému, Efesskému prwnímu
a Chalcedonskému? Byl to se strany sboru prwní pokus,
rozdwojiti Čechy mezi sebau a rozraziti solidárnost jejich
naproti němu: ale byw předčasný a unáhlený, newedl
tenkrát ještě k žádanému cíli; kališníci nebywše ještě od

303) Tistěni jsau ti článkowé ap. Martene l. c. pag. 249 —
251.

1433 cirkwe uznání ani do lůna jejího přijati, nemohli a nechtěli děliti se od ostatních krajanůw swých. Poslowé žádali tedy nejprw, aby na chwili wystaupiti mohli ku poradě o té věci: a když wrátili se do shromáždění zase, nedali odpowědi další, nežli že jim potřebi jest i písenného podání článkůw přečtených, i času prostrannějšího k rozmyšlení se o nich. Obého toho nemohlo se jim odepřiti, a protož uzawřeno jest, že w posezení nejprwé příštím přikročí se k odpowídání na přednášky poslůw českých.

31Jan. W sobotu dne posledního ledna, když mělo počnauti odpowídání sboru proti článkům Pražským, Jan opat Cisterský a professor Pařížský wstaw napomínal Čechy, aby nechajíce wšeho hádání, podwolili se naprosto sboru, ježto ředitel že jest duch swatý, ježto nedá jemu choditi leda cestau prawdy. W jeho řeči opakowány tytéž důwody, které president Julian sám již dávno byl přednesl, jen s menší mírností a opatrností, an říčil Čechy jako wystauplé z cirkwe a protiwicki se jí, k welikému jejich pohoršení.³⁰⁴ Hned ale za ním chopil se slowa, dlaubo již po něm taužiw, *M. Jan Stojkowic* z Dubrowníka, aby sám od osoby swé wywrátil mnění Čechůw o potřebě přijímání pod obojí spůsobau. Přednášení jeho, na wše strany rozwláčné, bylo prawý opak toho, čeho Rokycana byl nedáwno žádal, ano zapřádajíc se do množství otázek wedlejších, prodlauzilo se až do dne 11 února; i nahražujíc tytéž horlením, čeho w jadrnosti se mu nedostávalo, nejen nudilo ale i horšilo a popauzelo Čechy.

4 Fbr. Zvláště w posezeních dne 4 a 7 února strhly se o to hádky a spory náruživé. Prwní stěžowal sobě jménem krajanůw swých kněz Prokop Táborský, prawě že umluwy

304) Řeč jeho podává se u Martene l. c. pag. 340 — 351 Mansi acta concil. XXIX, p. 1271 — 1280.

Chebské nédrží se jim, jelikož hany a urážky rozličné 1433
jak prwé od Jana opata Cisterského, tak nyní od Jana
Dubrownického nejen na osoby všeliké, ale i na celý
národ český se uwrhují. „Urážíte nás, (dí,) prawice,
abychom wrátili se do církwe, jakobychom byli z ní wy-
staupili, a my nejen newystaupili, anobrž sami snažíme se
přiwesti k ní všechny křesťany, a wás také,“ (nad čímž we-
liký we sboru strhl se smích;) „kdež pak žádáte, abychom
se podrobili naprosto saudu vašemu: i dokažte nám jen
prawdu swau, a my se jí podrobíme; budeli pak prawda
na straně naší, také jí bohda pobihati nebudete. Doktor Jan
Slowanský zatáčí ustawičně k wěcem nepřislušným; wčera
mluwil o bytu těla Kristowa we swátosti oltární w ten
mysl, jakobychom my jej zapírali, čímž nás jen leda-
ostauzeti chtěl. Ptáme se, mluwili swým osobním toliko
jménem, čili jménem sboru? Prawí se, že mluwil jen
sám od sebe; my pak nepřišli k několika toliko dokto-
rům do Basileje, aniž by nás obce naše k nim byly wy-
prawily; a protož žádáme, aby pauze jménem sboru nám
se odpowídalo.“ Rokycana doložil, že žádané podrobení
se pod sbor čeliloby proti umluwám Chebským, a poslowé
že k tomu moci nemají. Otázku, „kde jest církew?“ že
nechce rozjímati nyní, odkládaje ji k času swému. „Wy
prawíte, (dí,) že církew jest we sboru tomto: my pak,
ačkoli wíme dobře, jak sama vaše hlawa, papež Eugen
IV, o wás smýšlí a čím wás jmenuje, wšak newážíme
toho welice, anobrž přišedše sem s upřímnau žádostí
míru a jednoty, nadějeme se jí wždy ještě.“ Po mno-
hých řečech jiných kardinal Julian jal se napomínati, že
potřebí jest trpěliwosti a snášeliwosti s obau stran; Če-
chowé také že mluwili wěci tytýž prudké a nelibé, a
přece že slyšení jsau, pročež žeby i oni měli propůjčo-
wati se nyní w lásce a mírnosti; M. Jan Slowanský ale
že má dokonati přednešení swé před sborem, trwejíž ono

1433 dlaho nebo krátce, a Čechové slyšte je neb neslyšte.

Tím uchlácholena jest poněkud baure toho dne. Ale w 7 Fbr. sobotu dne 7 února, když týž Jan, chwáliw neomylnost církwe Římské, jmenowal všecky protiwniky její kacíře, a když to jméno „kacíř“, ačkoli neměřené na Čechy, leda nepřimo, za krátkau chvíli šestnáctkrát z ust jeho vyšlo: Rokycana wstaw řekl, že řeči takowé newedau ku pokoji a k jednotě, ale že od nich odvozují, a protož že skutečně čeli proti umluwám Chebským; Čechové že w ohawnosti mají kacířstwi, jako kterýkoli jiný národ, „a jestli kdo, (dí,) chce mne z kacířstwi winití, ať se zapíše ku práwu odvetu (poena talionis), a pak ať wede důkazy.“ Také Prokop prawil, že ještě nikdo nedokázal, aniž dokázati může, žeby Čechové byli kacíři, „a přece, (dí), mmich ten nás ustawičně kaceřuje; wěru, kdybych to byl w Čechách předwídal, nikdy bylbym sem nepřišel; a dokládám se wás, M. Toku, toli jest ten spůsob, jakýmž ste slibowali nám w Chebu, že má s námi zde býti nákládáno?“ Jan Stojkowie, wida nowau bauři, osvědčowal se snažně, že mluwiw o kacířích, neměl nikoli na mysli Čechůw, aniž jich tím jménem znamenati chtěl; „bůh mi nebuď milostiw,“ (dí), „chtěli sem ublížiti wám a klásti na wás poskwrnu jakaukoli.“ Také jiní otcowé omlauwalí jeho, že mluwiw slowy powšechnými, nemělby z aumyslu zlého winen a stihán býti; a nazejtří přišla zvláštní deputace od sboru, s arcibiskupem Lyonským w čele, k Čechům w hospodě Siroťi shromážděným, prosíce wýslovně o showiwání a odpuštění pro Stojkowie. I neodepřeli toho sice poslowé, z úcty k Lyonskému, ale od té doby ani Prokop ani Wilém Kostka nechodili wíce do posezení, pokud Stojkowie měl slowo; a když Julian později Prokopa požádal, aby na důkaz auplného smíření pozwal toho Slowana k sobě zase k cbědu, nemohl toho nijak dosáhnouti.

Poněwadž pak Čechové na tom stáli, že jakož oni 1433 jménem celého národu wedli wěc swau, tak i jim nikoli jmény saukromými, ale jménem sboru má se odpowídati: protož oznámil legat Julian dne 13 února, že na ostatní 13Fbr. tři články dána jim bude od splnomocněných řečníkůw jménem celého sboru odpowěd, a však s tau wždy ohradau, aby wolno bylo doplňowati aneb i opravowati slowa jejich, kdyžby toho potřeba kázala. Počal tudíž téhož dne Pařížský professor Jiljí *Karlier*, rodilý z Pikardie, přednáseti proti Biskupcowu článku o stawování a trestání hříchůw weřejných, w čemž pokračowal až do 17 února. Po něm we středu dne 18 února zdwihl se dominikán a inquisitor Kolínský, Jindřich *Kalteisen*, rodem z Kobolence, a jal se wywracowati článek o swobodném hlásaní slowa božího, čímž až do 21 února zaměstnán byl. Posléze w pondělí 23 února dostalo se slowo Janowi z *Palomar*, 23Fbr. kterýž až do 28 zastáwal panowání swětské u lidí duchowních. Takž celý měsíc únor ztráwen hájením učení katolického proti husitům, a však poslední tři řečníci nedali příčiny ke stížnosti od poslůw českých.³⁰⁵

Když tímto spůsobem řeči prwní dokonány byly s obau stran, kardinal Julian dne 28 února upomínal Čechy, 28Fbr. aby již ohlásili se také ohledem na 28 článkůw jim před měsícem předložených. Odpowěděl na to Rokycana ze společného uzawření krajanůw swých, že Chebské umluwy

305) Řeči wšech čtyř hájitelůw od sboru wydaných tištěny jsau nejprw we knize *Henr. Canisii Antiquae lectiones* od r. 1601 a sld. a později we wšech téměř *Acta conciliorum*, ap. Mansi, XXIX, pag. 699 — 1168. W rukopisech starých nacházeji se téměř we wšech bibliotekách w Europě; w Kobolenci w bibliotéce gymnasiální chowají se posawad spisy Jindřicha *Kalteisen*, a w nich sawwěké i dobré opisy hádek těchto (zwláště Ms. 124;) podobný exemplar, náležewší někdy Matěji Laudowi, chowá se také u kapituly Pražské.

1433 nesau to výslovně, že mají především srownání býti čtyři článkové Pražští; toho tedy poslowé že musejí držeti se tím bedlivěji, ano jim tak přikázáno jest od sněmu jejich zemského, a teprw až dosáhnau konce zá- daucího we člancích těch, že čas bude přistaupiti k dal- šímu zase jednání. Pak nawrhowal Julian, aby zwolena byla kommisse zvláštní, s každé strany po čtyrech osobách, ježtoby měli sepsati na drobno, we kterých sadách se snášejí, a we kterých nic. Rokycana však žádal slyšán býti především w replice swé proti Stojkowicowi, prawě, že tento nespokojil se jen odpowídati jemu, ale že při- mísil do řeči swé množství věcí nových, a že dopustil se w tom hojných poklések i bludůw, ježto sbor sám prý co takowé rukama bude moci ohmatati; ostatně že slí- beno jest Čechům slyšení, kdykoli jeho žádati budau, a protož že mu ani odepřeno býti nemůže. To pozorowaw Stojkowic, ohlašowal se, že pak i jemu wolno býti musí odpowěděti Rokycanowi, an sbor nesmí dopustiti se té nesprawedlnosti, aby neslyšel stran obau stejnau pilnosti. Pošly z toho nowé hádky, které téhož dne ani nedokon- čeny; teprw nazejtří u večer wzkázáno jest Rokycanowi z rady kardinálské, že mu wolno bude replikowati dne následujícího.

2 Mart. Počaw tedy zase w pondělí dne 2 března *Rokycana*, prodlaužil přednášení swé proti Stojkowicowi až do 10 té- hož měsíce, ačkoli 5 března, kdežto přišlo poselství od Eugenia IV do Basileje, a 9 března, kdežto veřejně sly- šeno jest, nejednalo se nic we věcech českých. Tehdáž zajisté papež již se byl sklonil k uznání sboru Basilej- ského, a to hlavně z té příčiny, poněwadž byla naděje, že působením jeho Čechové opět smířeni budau s církwí Římskau: ale sbor počínal sobě zase hrději proti papeži, nežli přáti bylo pro dobro této církwe. Ostatně Roky- canowa replika, jakkoli často důtkliwá i dojímawá, ne-

spůsobila žádné bauře, až ji ukončil, wolaje hlasem velikým : „odpůrce můj twrdí, že lidé smrtelní, že sborové mohau měniti příkázání Kristowo: a Kristus řekl: nebo a země pominau, ale slowa má nepominau!“ I hned domáhal se Stojkowic řeči s velikým opět horlením, také to prawě, že hanba bude Čechůw, nebudauli chtěti jeho dále poslauchati; Rokycana pak řekl na to, že neodpírá slyšet jeho třebas kolik neděl, ale že si pak vyhrazuje práwo dle umluw Chebských, odpowídati jemu zase dle potřeby a libosti.

Sbor uznal nyní, že nekonečné takowéto hádky wice odwodí od žádaucího cíle, nežliby k němu přiwodily: pročež od toho dne nastaupil cesty jiné, Stojkowicowi již ani slowa nepowoliw. Požádán jest protektor sboru, kníže *Wilém* Baworský, aby uwázal se we prostředkováni mezi oběma stranami; kterýž požíwal w tom pomoci předewším doktora Mikuláše z Kusy, předního theologa německého. Sestawil se tudíž výbor 30 osob, po patnácti s každé strany, který we dnech 11 až 15 března mnohé držel porady, kterakby narownání učiniti se mohlo; byli w tom kardinálowé Julian, Branda i Cervantes, arcibiskup Lyonský, biskupowé Řezenský a Míšenský a j. w. Řízením Julianowým každá takowá konference počínala se modlitbau: a však aumyslowé rokujících tím ani neobměkčili, ani nesblížili se. Hlavní péče byla nawesti Čechy, aby wstaučili do jednoty se sborem a wtělili se takořka do něho. Dne 11 března mluwil k nim Julian; „my prawíme, že u nás jest církew, wy díte zase, že jest u wás; tedy spojme se dohromady, budme jednotělo, a nebude pochybnosti, kde jest církew; papež již srownal se s námi, císař jest na naší straně, jakož i jiní králowé a národové; připojiteli wy se, bude jednota celá i dokonalá; pak zároveň s námi budete saudití wěci křesfanské, a spolu s námi přičiníte se, aby oprawy se

1433 daly w řádu cirkewním.“ Čechové wěděli dobře, že wtěliti se do sboru byloby pro ně tolik, jako wzdáti se postawení swého a podniknauti saud wětšiny jim nepřizniwé: i ačkoli již pauštěli od naděje, s kterau do Basileje byli přišli, že sbor dá se nawesti k uznání a přijmutí nejedné sady husitské, však přece smysl jejich dáwní o saudcowstwi otcůw nad nimi zůstáwal ještě wždy nezměněn; wšecky řeči a wnady k tomuto cíli strojené mijely se s aučinkem; saudce jejich, prawili, že jest jen boží ewangelium, a nikoli lidé kteříkoli; proti chwále o neomylnosti sborůw ukazowali wždy na příklad sboru Konstanského, w němžto pohřešowali owšem působení ducha swatého; někteří počali již nyní mluwiti o nawrácení se do vlasti. Proto kommisse k wyjednávání s nimi wolená

13Mar ocitowala se co den u wětší nesnázi. Již dne 13 března ptal se byl *Mikuláš z Kusy* jakoby sám od sebe a pro sebe: kdyby sbor swolil Čechům ke článku o přijímání pod obojí, zdali potom spokojiliby se co do článkůw ostatních? načez poslowé ani odpovědi dáti nechtěli, bojíce se w tom nějakého podtrnutí. Wšak když později totěž opakowáno jménem knížecím, a wykládáno spolu w ten smysl, že dostanauce dekret o přijímání pod obojí dle žádosti swé, měliby hned wtěliti se do sboru a pak aučastniti se dalších nařizení sborowých co do tří ostatních článkůw: požádali sice psanau toho formuli k rozjímání o ní, ale wrátili ji zase, prawíce, že před auplným usnešením o všech čtyrech člancích nelze mluwiti o wtělení, anoby prý zpozdilé bylo, prohlásiti jednotu a nastupowati pak zase na rozdily we wyznání; takéť žeby tím wystaupili z umluw Chebských, k čemuž že moci ani nemají.

Knížeti Wilémowi zdálo se, že hlawní záwada záwaučního pořizení jewila se w počtu jednatelůw; kdyby užší wybor sestaupil se s obau stran, mněl, žeby snáze

bylo uhoditi w nějaké narownání. Usilował tedy o to 1433 a podařilo se mu, že dne 19 března jen čtyři výboro- 19Mar wé s každé strany, wesměs tedy 8 osob, počali se scházeti w bytu Julianowě ku konferencem dowěrným, ježto trwaly potom celý týden. Výborůw těchto ani jména, ani jednání nejsau podrobně zaznamenána; ³⁰⁶ co rozhodný výsledek z práce jejich ale wyjewila se obapolně uznaná nemožnost, urownati se w Basileji cele a konečně. Čechowé až posawad byli sobě lichotili naději, že učení jejich oznámeno budauc na sboru, wplyne aspoň s větší částky do učení církwe obecné a přispěje tudíž k opravě saustawy prawd křesfanských wůbec: sbor ale okázal skutkem aumysl, bráti se i dále vlastním praudem swým, nepřijímaje do něho wplywu jakéhokoli, a wykázati Čechům jen takořka strahu zvláštní, co wýsadu, we kteréžby jim dowoleno bylo pohybowati se. Když poměr takowý počal se jasněji zračiti poslům českým, ochlázowala se chuť jejich k dalšímu w Basileji jednání, a hledali zbawiti se co nejdříve odpovědnosti proti krajanům swým. Žádali tedy, aby sbor sám wyprawil ze sebe poselství do Čech a jednal tam s národem na sněm sebraným bezpostředně; oni zajisté že moci nemají ke swolení wěcí tak welikých, jakowýchž se na nich požaduje. ³⁰⁷ Z oprav-

306) Nejširší o tomto jednání zpráva čte se w rkp. Pařížské bibliotéky No. 1503, fol. 65 — 66, pod nápisem Summa gestorum in tractatibus cum Boemis in concilio Basiliensi.

307) Wilém Kostka i kněz Prokop psali dne 2 dubna o této wěci do Čech: „Některé věci od koncilium jsú nám podány, jichž nám nezdálo se za podobné bez nás konati a s nimi owšem zawřenie učiniti. A koncilium znamenaje to, podalo nám, žeby swé posly s námi do Čech k sněmu obecnému — chtěli wyslati, aby — mohli zespolka s wámi zawřiti“ etc. Archiv Český, III, 396. Srwn. Aeneas Sylvius, Quomodo Bohemi vocati sunt etc. l. c. Dotčená „Summa gestorum“ amínjuje se o té wěci: Post hoc aliquibus ex vestris secreta

1433 dowosti, kterauž o tom mluwili, přeswědčil se konečně i sbor o newyhnutelné potřebě kroku takowého, jakkoli nemilé mu byly i odklady i náklady s ním spojené. Uzawřeno tudíž, že s posly českými, když se wrátí do vlasti, pojedau spolu poslowé od sboru, aby jednání počaté w Basileji dokonalo se w Čechách. Mezitím pokud příprawy k nowému tomuto poselstwi činiti se budau, swoleno jest, aby theologowé obojí strany pokračowali w hádkách swých.

Mikuláš Biskupec byl již 16—18 března přednesl repliku swau proti Karleriowi; po konferencích dotčených 28Mar w sobotu dne 28 března dowoleno jest Oldřichowi Znojenskému mluwiti proti Kalteisenowi, w čemž i w pondělí 31Mar ještě pokračował; a 31 března i 1 dubna wystřidal ho M. Petr Payne. Řečnowání jejich nebylo welice pokojné, jelikož odpůrcowé jejich každau chvíli jim do řeči wskakowali: ale již obě strany kladly menší wáhu na řeči 2Apr. takowé, nežli s počátku. Potom 2 dubna přišla opět řada na řečníky od sboru wydané, Jana Stojkowice, Karleria (4 dubna), Kalteisena i Palomara (7 a 8 dubna). Přednášky jejich proměnily se takotka w rozmluwy, protože již nešetřeno pořádku s nižádné strany, a také množstwi řečníkůw jiných míchalo i střhalo se wespolek, takže hádky zabíhaly neustále do oborůw cizích. We slowních půtkách těchto wynikal zvláště Rokycana wtipem vždy hotovým a trefným, i stěžil ironickým šprymowáním zvláště Stojkowice až do jeho unawení; wedle něho znáti bylo Petra Payne po prudkosti, Prokopa Welikého pak po spůsobu netoliko kazatelském ale i welitelském. Když jednau Stojkowic podřekl se, že co doktor nebylby powinen Rokycanowi co pauhému mistru odpowídati, odsekl mu tento: „wždyť nejste lepší Krista, aniž já jsem horší dábla,

suggestentibus, utile valde fore, quod ambasiatores sacri concilii huc (t. Pragam) venissent etc.

Kristus pak i ďáblowi odpovídal.“ Po bouři 7 února, 1433 když týž Stojkovic, ostýchaw se uraziti Čechy každým jménem, prosil, aby mohl nazýwati Rokycanu odpůrcem swým, řekl tentýž: „jen směle! však já wás tímže titulem počtím.“ Potom když onen sadu jakausi ani twrditi ani zapíratí nechtěl, wolal jemu: „i nebojte se!“ — a když zase dal se do přílišného rozkládání věci, prawil: „rozumím! jste z řeholy kazatelské, proto musíte tak mnohomluvným býti!“ Jindy zwal ho do Prahy: „podte tam semnau, životem swým stojím za to, že wám ani wláskem hnuto nebude; ale kápě nesmíte bráti s sebau!“ Na konci aktu swého, dne 4 dubna, když Stojkovic prawě, že dokonal již dílo, ku kterémuž zawázán byl, a sepsaw nedáwno asi 20 swazkůw, (jež ukazowal,) žeby již rád odpočinul sobě, i prosil, aby mu odpuštěno bylo: řekl Rokycana: „widíte, pánowé, kterak sám winen se dáwá, nedowed čeho chtěl; a jako Kaifáš prorokowal kdysi, newěda co, tak i mému odpůrci se přihodilo.“ Na to Palomar: „M. Rokycana chce jen smíchy tropiti.“ — „Nikoli, (dí tento;) já opravdu dím, že winen jest: a však maje nyní spisy jeho, protříbím je teprw jak náleží.“ Když Karlerius téhož dne jal se hájiti sprawedliwost pokuty smrti, Rokycana poznamenal, kterak to dobré bylo, že Čechowé tomu newěřili; jináče žeby mnohem více krwe bylo teklo, nejen při dobýwání měst a hradůw, ale zwláště ku př. při zrádném ztečení Prahy skrze Hynka z Walšteina, kdežto všickni kněží přičinili se prý o zachowání života mnohých nešťastníkůw; však že w Čechách již od několika let nikdo na hrdle netrestán. Dne 8 dubna, když Kalteisen káral Oldřicha Znojemského proto, 2 Apr. žeby řekl, jakoby ustanowení řehol mnišských brało půwod swůj od ďábla, odpowěděl Oldřich: „já sem wám toho neřekl, máteli je od koho jiného, já za to nemohu.“ Na to kněz Prokop: „to sem já řekl panu legatowi, ne we-

1433 řejně, ale saukromí; však když biskupové, jakož díte, dosedají na místo apoštolůw, a kněží na místo 72 učenníkůw; když ani Kristus ani apoštolé nechtěli mítí oněch darmochlebůw, dávajících se na zahálku, kdežtoby co lidé silní dobře pracowati mohli, odkud pak se nám berau, leda od čerta?“ Náramný smích rozléhal se na to po celé síni, kterýž obnowil se, když Rokycana dopadaje slova, zwolal ku Kalteisenowi: „pane doktore, wolte si pana Prokopa za swého provinciála!“ — Tento jest powěstný onen výjew, kterýž, co důkaz české prý nejapnosti a hrubosti, rozpišowán byl z Basileje hned do všech krajín křesfanských. — 308

Bylof umluweno již před koncem měsíce března, že jak poslowé čeští, tak i poslowé od sboru do Čech ustanowení mají wyprawiti se na cestu w auterý po weliknoci, čili 14 dne dubna; i dali o tom Wilém Kostka i kněz Prokop zpráwu všem Čechům wúbec psáním ode 2 Apr. dne 2 dubna, žádajíce aby potřební glejtowé posláni jim byli do Chebu wstříc bez meškání; s drahými náklady proti těm poslům wyslati že není potřebí, „nebo (prý) my sami je budem moci prowoditi s boží pomoci, nebudeteli glejty meškati; ale jakož oni na cestě i w Basiliu všude k waší cti řádně a poctiwě nám sau se ukazowali, tak též hodné jest a podobné, abychom to zjednali a opatřili, aby také k poslům jejich lidé poctiwě se měli. Také prosíme již, wzkazujte, komuž má wzkázáno býti w Čechách i po Morawě, ať na sněm ke dni sw. Trojice nejprw příští (7 Jun.) i s swými kněžimi do Prahy se sjedau, a což všech dotýká, ať všichni radi, a konec bídám rozličným i mnohým nátliskům, půjčili milý pán bůh,

308) Aeneas Sylvius mluwil o něm w několika spisůw swých welmi ausměšně, ač newelmi wěrně. My jej líčili dle denníka Petra Žateckého.

ať se již učiní. Již z daru božího, čehož druhy Čechové 1438 žádajíce říkali, aby konciliium přijelo, w rukau budau míti; nebo s plnau mocí od konciliium jich poslové do Čech pojedau. I chtěli bychom rádi, aby taková pilnost byla ke sjezdu na sněm, aby což muž nejwíce se jich sjelo; nebo weliké věci mají se, budeli pán bůh ráčiti, již konati a zespolka zawíratí.³⁰⁹

Ku poselství do Čech ustanovil sbor deset osob, a sice dwa biskupy, Filiberta z Konstancie w Normandii a Petra Augšpurského; pak Jana Palomāra již často řečeného, Fridricha Parspergera probošta Řezenského, Jiljího Karleria také již jmenovaného, Alexandra Sparura, arcijahna z Anglie, Tomáše Ebendorfera z Haselbachu, kanowníka Widenského a spisowatele známého, Jindřicha Toka, kanowníka Magdeburského, Martina Berneria, dekana Turonského, a Jana z Geilhúsy, mnicha kláštera Maulbronnského, jehož Čechové před jinými rádi widěli. Ti všichni po skončeném hádaní dne 8 dubna wzati jsau 8 Apr. od sboru pod přísahu, že w poselství swém wěrně chowati se budau. We dnech následujících, od zeleného čtvrtku (9 dubna) do neděle welikonoční (12 dubna) nejednalo se nic mezi stranami, kromě že jak již prvé (3 dubna) od Burgundského, tak nyní (10 dubna) od Savojského wévody přišli poslové k uwítaní Čechůw a k obnowení swazkůw přátelských mezi zeměmi obojích stran. Burgundští chowali se byli při tom podiwně. Chwáliwše zajisté, kterak pán jejich, wévoda Filip, po přeslici sám z českého rodu pochází, a tudíž k Čechům zvláště nakloněn jest a přítelem jejich býti žádá, napomínali je nicméně, aby pilni byli smíření swého se sborem, protože kdyby pokoj zase rušiti se měl, pán jejich, jakkoli nerád,

309) Celé psaní stojí, jakož již dotčeno, w Archivu českém, III 396.

1433 muselby sboru pomáhati celau mocí swau. Dodatek tento popudil zvláště pana Kostku: i odpověděl, že děkuje jim za dobruu vůli, a že daufá we trwalé přátelství mezi Čechy a Burgundy; „meztím co do waší pohrůžky, (dí,) až jen přijde wévoda waš do Čech, wšak my před ním neuteceme, ale zachowáme se k němu jako k jiným.“ Poslowé odešli osvědčující se, že nikoli neměli aumyslu hroziti Čechům.³¹⁰ Mnohem přiwětíwěji mělo se poselství Savojské, wzkazující od pána swého, že podává se slawnnému králowství českému ke službám se wším, což má, i s vlastním tělem swým; za čež pan Kostka, co hlawa poselství, tauž ochotau děkowal, i ctil posly dle obyčeje.

13 Ap. W pondělí welikonoční, dne 13 dubna, wedeni jsau poslowé čeští poslednikráte do shromáždění sboru we klášteře dominikánském. Hned na počátku posezení oznámil kníže Wilém, že tu chwili obdržel poselství od krále Sigmunda, kteréžto sboru tudíž oznámiti musí; a když ho prosili, aby posečkal tím až po slyšení Čechůw, řekl, že ono týká se wěcí českých, a protož že tím spíše slyšeti se má. Kardinal Branda nicméně boje se pohoršení, kdyžby Čechům kázáno bylo wystaupiti ze síně, ježto přišli laučit se slawně, prowedl to, že ustanoweno jest nejprw slyšeti Čechy. Byloť přítomných kardinálůw šest, a mnoho arcibiskupůw, biskupůw i jiných důstojníkůw církwe. Prwní slowo měl Rokycana jménem wšech krajanůw swých;

310) W jednom psaní Tomáše Haselbacha prawí se, že poslowé Burgundští již 18 března oznámili sboru od pána swého: „quodsi Hussitae noluerint capere informationem a sacro concilio, quod tunc sua Excellentia velit ad mandata sacri concilii, ut praedicti haeretici radicibus evellerentur. Et ambassiatores Hussitarum multum attoniti et stupefacti super hujusmodi novitatibus fuerunt.“ Tím nabývá Kostkova odpověď náležitého swětla.

i počaw modlitbau, wzal za thema řeči swé apoštolowa 1433 slova ku Korintům: „již sme octli se na konci wěkůw,“ a jal se líčiti jak všeobecnau porušenost wěcí lidských, tak i potřebu oprawy a nawrácení se k duchu prwotní církwe. Potom dobrořečiw sboru, děkował mu za pokojné a trpěliwé slyšení, za auplné zachowání a šetření listůw gjejtowních, i za wliďné s nimi nakládání jak we sboru tak i w městě wůbec; přičemž i ostatní poslowé wstawše, k dikám takowým se osvědčowali. Žádal dále, aby otcowé péče neměli o audy swé, kteří s nimi do Čech jeti mají; Čechowé že o ně, o bezpečí a blahobyť jejich právě tak starati se budau, jako o swé vlastní. Co do 28 článkůw prosil, aby wěc ta odročila se až do žáduciho, dáli bůh, sjednání o hlawních čtyrech člancích; též aby otcowé pomínuli laskawě, pronešenoli od Čechů w hádkách slovo méně uctiwé a méně wliďné, nežli býti mělo. Konečně obrátil řeč swau k auřadu města Basileje, také jemu za laskawé pohostinstwí děkuje. Po něm hned wstaw pan Wilém Kostka z Postupic, ohlásil, kterak ho došlo, co křižowníci Pruští hrozného a neslušného zanesli u sboru proti Wladislawowi králi Polskému, jenž jest spojenec Čechůw, osočujíce jeho proti sprawedliwosti; pročez že prosí, aby sbor neklónil ucha swého ku pomluwám takowým, ažby poslowé strany obojí wěc swau před ním wěsti mohli. Na to když wyslanec řádu křižownického protestował proti wkládání se Čechůw do wěci této, kněz Prokop dal za odpowěď, že i král Wladislaw, i bratr jeho kníže Swidrigal, wedauce proti sobě wálku, přišli mocně na rozsudek sněmu českého w rozepři swé; ³¹¹ i poně-

311) O skutku tomto dosti důležitém i zajímavém mlčelo se sice w dosawadních historických pramenech, ale o prawdě jeho nicméně pochybowati nelze, an i Joh. de Segovia, i Petr Žatecký sworné o něm zpráwy podávají. Tento swědčí, že mluwil Prokop: Cum convenient (Bohemi)

1433 wadž obě strany slíbily wyslati we dnech nastávajících plnomocniky své do Prahy ke zjednání pokoje, protož že Čechové k věcem těm nikoli mlčeti nemohau, ale že postarají se, aby ke sboru také o tu věc poselství zvláštní co nejdříve wypraweno bylo. Kardinál Julian slibowal, že sbor zachowá se tak, aby mohla býti čáka pokoje i jednoty, ale prosil, aby Čechové neobtěžowali sebe powystaupiti na chvíli ze shromáždění, protože sbor má prý poraditi se o věc welmi pilnau. Kněz Prokop nicméně nechtěl spustiti se slowa, prawě, že žádal již několikráte o slyšení aspoň dwau hodin pro sebe sám, a vždy že mu odeřeno; nyní tedy že chce obmeziti se jen na dvě neb tři slowa. Nejprwé prawil, že pozorowal, kterak mnozí we sboru mají o něm to domnění, žeby mnoho lidí rukama swýma byl usmrtil: on pak dí, žeby pro všechno na světě nechtěl říci neprawdu, ale to že prawda není; neboť on že vlastní rukau nikdy ani krá-pěje krwe lidské neprolil, tím méně žeby sám koho byl zabil; wšak to že jest prawda, že byl welitelem we mnohých bitwách, we kterýchž arci mnoho lidí zahynulo; aniž že on tím winěn býti má, protože nawolal prý se dosti, aby papež a kardinálowé, nechajíce bojůw a panowání swětských, přičinili se raději k opravám w církwi tak welice potřebným. Nyní pak že sbor swolán jest, aby uwázal se w dílo těch oprav, jichž národové všichni

cum nuntiis suis (t. regis Poloniae) in Praga, propter decisionem causae per dominos Bohemos inter eundem regem et ejus fratrem Swidrigal, quia condescenderunt in dominos Bohemos, prout habemus literas, loquentur, ut etiam huc ambasiatam mittat. Segovia zase wypraweje: quia ipsi Bohemi, ut notum erat, confoederati fuerent cum rege Poloniae, qui, prout eis scriptum erat, jam misisset suos legatos in regnum (Bohemiae) et factum fuerat compromissum etc. Nowý to důkaz, jak chudé a nedostatečné jsau všechny dosawad známé prameny dějin tohoto věku.

s pláčem a vzdycháním prý očekávají. I napomínal otce 1433 řečí newelmi hladkau ani šetrnau, aby konečně přikročili ke zrušení všech nowě uведенých obyčejůw hříšných, a nawrátili církew ke starodáwní její prostotě a čistotě; aby neprotiwili se swobodnějšimu hlásání slowa božího, ani přijímání pod obojí způsobau, kteréhož i Řecká církew prý náležitě šetří; aby přestali odsuzowati a trýzniti lidi jináče smýšlející, ku příkladu bratří Waldenské, kteřížto ačkoli chudí, však že jsau lidé hodní a poctiwí; aby pilně dbali, by pro množstwu nařízení církewních nezapomínalo se na přikázání boží, a důtka od Krista Židům činěná³¹² newztahowala se také k církwi nynější; neboť že tolik uwedeno jest obřadůw zbytečných a nálezůw lidských do náboženstwí, že již toto samo jimi zahaleno a zkaleno jest. Končil pak chwálau prawidla onoho, kteréž umluwami Chebákými za nejvyššího we křestanstwu soudce uznáno jest, a samojediné prý mocné jest dopomáhati církwi k žádanému pokoji a blahoslawenstwí.

Po této řeči wystaupili ze shromáždění Čechowé i všichni ti, kteří nebyli audowé sboru, a přednešena jsau psaní krále Sigmundowa ode dne 10 března ze Sieny, 10Mar w nichžto slibowal brzký přjezd swůj do Basileje, a dal posly české žádati skrze knížete Wiléma, aby dočekali jeho. To welice milé bylo sboru, který krom toho rádby byl widěl, aby aspoň někteří poslowé zůstali w Basileji. Když tedy wolání bywše wešli opět do síně, kněz Prokop prohlásil se předewším, že co před chvílí mluwil, nemluwil co posel jménem národu a králowstwí Českého, ale jménem swým vlastním; pročež pronesli co nedosti hodného, prosil, aby mu w tom laskawě showíwáno bylo. Legat pak Julian oznámil o poselstwí, které sboru práwě

312) Viz ewangelium sw. Marka kapit. 7, 8: opustiwše přikázání boží, držíte ustanowení lidská.

1433 od „císaře“ došedši, množí prý příčiny, pro něž již prwé žádáno jest odročení odjezdu českého; „císař“ zajisté že co newidět přijde osobně ke sboru, a přeje sobě, aby poslowé dočekali jeho, maje naději, že nesnáze wšecky prostřednictwím jeho spíše urownány budau; pročež aby zůstali ještě, a nechtějili čekati déle, aby zdrželi se ještě aspoň osm dní, w nichžto že přijde jistě určitější zpráva o císařowě příjezdu. Čechowé wystaupili tedy opět ke společné poradě; a když wrátili se, řečnil Rokycana od nich w ten smysl, žeby rádi zawděčili se sboru, třebašby od nich těžší věci žádány byly: ale to že jim naprosto nemožné jest, poněwadž odjezd swůj oznámili již do vlasti a připojili k tomu jistá nařzení, která odkladu netrpí; takéf na sliby a aumysly králowy w takowé věci že spoléhati nelze, an zaměřiw k jistému místu, obyčej prý mívá i na samé cestě ještě měniti směr swůj. Nardarmo přimlauwal se i kníže Wilém, aby tedy jen asi tři dni w Basileji ještě přidali; konečně však wida neoblomnost jejich, kázal jim dáti propuštění. Julian tedy počal obšírnu řečí laučiti se od Čechůw: a wzaw sobě za text ewangelium téhož dne o dwau učennících do Emaus přišedších, ježto poznali tam Krista po lámaní chleba, přirównáwal církew ku Kristu a Basileji k Emausům, kamž přišedše Čechowé co učenníci, poznati měli matku swau církew křesfanskau po lámaní chleba, to jest po žádosti její chlebiti s nimi w jednotě i pokoji. Opakowal dáwné řeči swé o neomylnosti církwe, an prý duch swatý mluwf ústy jejími, i napomínal ku poslušenství jejímu; odpowídat také na wšECKA slowa jak Rokycanowa, wděčně přijímaje zwláště ujištění o bezpečí poslůw sborowých do Čech jdaucích, tak i Prokopowa, kterémuž co hostu prý swému domácímú děkowal osobním swým jménem za jeho horlení o reformy, a prawil, že maje tutěz k reformám lásku, rád učiní se jeho sluhau k dosažení tak welikého cíle:

wšak že cesty k němu nejsau ty, které poslowé čeští 1433 na sboru nawrhowali, ale ty, kterými církew kráčí ducha swatého wedením. I rekapitulowal běžně wšecky we sboru wedené hádky o čtyrech člancích Pražských, wykládaw je dle smyslu swého. Konečně obrátiw se ke wšem poslům zase, žehnal jich a řekl, aby we jméno boží šli, kdykoli budau chtíti, podadauc jemu ruce na rozlaučení. Tu Rokycana ještě jednau žehnaw celé shromáždění, poraučel se modlitbám jeho, kněz pak Prokop prosil opět krátkými slowy, aby hleděno bylo předewším k reformě. Pak podawše každý posel prawice kardinálům i knížeti proteктору, twáři jasnau brali odpuštění. Při vycházení pak jejich ze síně arcibiskup jeden italský welmi tlustý tisknul se skrze zástupy k nim, a podáwaje jim také ruce, dal se do pláče.

Téhož dne pod wečer šli někteří poslowé ještě ku předním audům sboru, saukromí se laučice. Přitom zakazowal se zvláště Rokycana, že co nejsnažněji přičiniti se chce o šťastné uzawření jednoty; také pan Wilém Kostka ujišťowal ze jména kardinála Jana Cervantes, že Čechowé opravdowě tauží po smíření a pokoji; důkaz toho že jest i samo jejich poselstwí: neb bywše we wálkách nepřemoženi, načby prý wedli takowé náklady a podstupowali tolikere obtíže, kdyby nechtěli upřímně dočkati se konce bojůw a nesnázi? ³¹³⁾

Nazejtří, w auterý welikonoční dne 14 dubna, wyjeli 14 Ap. z Basileje poslowé čeští wšichni, a s nimi spolu nowě jmenowaní poslowé sboru k Čechům. Přišedše do Šafhúsy, museli bawiti se delší čas, až wozowé čeští, kterýchž tam bylo necháno při jízdě do Basileje, zase k další potřebě při-

313) Swědčí o tom Joh. de Segovia, dokládaje w té příležitosti o sobě, že náležel tehdáž ke družině a k domácnosti téhož kardinála sw. Petra, („cujus erat domesticus praesentium gerulus.“)

1433 hotoweni jsau. Tu opět nastupowali Basilejští na to, aby znamení tábořská s wozůw Laudowých sňatá i odložena byla; prosili w tom také kněze Prokopa o přimluwu, a on jí neodepřel: ale po dlauhém o této věci přemítání a jednání dána od Čechůw zespolka odpověď, že ukrywání znamení swých slaužiloby jim všem k necti, a protož aby od nich toho více žádáno nebylo; korauhwe však swé kázali složiti a neukazowati více.

23 Ap. W Normberce pobyli od 23 do 27 dubna; i připojili se k nim odtud také poslowé knížete Savojského, markrabě Braniborského, Jana wévody Baworského, biskupa Bamberského a města Normberka. Pak stihše do Chebu dne 30 dubna, čekali všichni ještě na glejty české; kteřížto když dodání jsau w neděli dne 3 máje, nastaupili hned nazejtří další cestu. We Žluticích pan Jakaubek ze Wřesowic slawnau hostinau je přijaw, provedl odtud až do Prahy. I diwili a těšili se Basilejští, widauce, že z každého města českého, kudyž šli, hrnuli se jim obywatelé daleko do polí wstříc, radostně je všudy přijímajíce a dáwajíce průwody slawné. Zvláště pak když 8 Mai w pátek 8 máje před obědem wjžděli do Prahy, wysulo se prý weliké množství lidu jak před město, tak též po ulicích a po mostě, kudyž přicházeli; hejtmané wójsk, purkmistr a jiní vyšli jim wstříc s processí dítek spíwajících; a mezi úctami, jimiž wítání a slaweni jsau, bylo také propuštění dwau wěznůw na smrt odsauzených. Jeden z poslůw, Karlier, od něhož tu zpráwu máme, ³¹⁴⁾ končí ji slowy: Deo gratias!

314) Zachowala se w rkp. bibliotéky Pařížské pod číslem 1503 a pod nápisem „Carlerius de legationibus concilii Basiliensis.“ Budeť to jeden ze hlawních pramenůw dalšího našeho wyprawowání; druhý pramen jest spis Jana do Segovia, třetí Tomáše z Haselbachu. (MS.)

ČLÁNEK TŘETÍ.

PRVNÍ NÁMLUWY PRAŽSKÉ; ZEMDLENÍ TÁBORU.

Poměry k Polsku; Čechové w Uhřích. Sigmund císař, prostředek mezi papežem a sborem. První poselství Basilejské w Praze; Prokop Veliký o wálkách; legatové a šlechta česká. Žádosti české u sboru. Obležení Plzně; porážka w Bawořích; Prokop opauští wojsko. Jízda Sirotčí až k moři. Druhé poselství Basilejské w Praze; první kompaktaty Pražské. Rozstrk mezi stranami. Menhart ze Hradce a šlechta; Aleš Wřešťowský z Risenburka zpráwce zemský. Neshoda se sborem. Martin Lupác zase w Basileji. Plzeň chráněna od koncilium i od šlechty. Jednota panská proti rotám polním. Prokop Veliký zase weliitelem. Nowé město Pražské dobyto; Plzeň oswobozena. Další strojení se k wálce. Bitwa u Lipan; smrt obau Prokopůw a konec rot polních. Čapek na Kolíně; námluwy.

(R. 1433 Apr. — 1434 Jun.)

Staw a běh politických i wálečných wěcí w Čechách 1433 za té doby, co w Basileji dalo se první wyjednávání, jest nedostatkem zpráw zatemněn. Wíme sice, že o sw. Dorotě držán byl w Praze sněm zemský: ale neznámo 6 Fbr. nám, co se w něm konalo. Také to jisté jest, že w měsíci únoru stala se nowá wýprawa do Rakaus, a Čechové zwítěziwše tam we weliké bitwě, pomstili křiwd jim z této země od dáwna činěných: ale ani místo a den bitwy,

1433 ani počet bojovníkůw s obojí strany neudávají se.³¹⁵⁾ Tak též nejasné jsau pro nás tehdejší poměry ku Polsku, ačkoli o přízni w nich není pochyby; mluwilo se již tehdáž o uwedení mladého králewice Wladislawa do země české,³¹⁶⁾ a bratři králowští, Wladislaw i Swidrigal, wálčice opět mezi sebou, podávali se oba k rozsudku sněmu českého. Swidrigal zajisté i po vyhnaní swém z Litwy nepřestal požíwati lásky a podpory od Rusínůw, kteří Čechům ještě wíce oddáni byli, nežli Poláci sami; takéf o zvláštním poměru jeho k Čechům přeswědčují nás psaní, která nedáwno předtím jak ku knížeti Sigmundowi „Korybutowiči,“ tak i k „čestnému knězi Prokopu, nejvyššímu kapitánu wojska Tábořského,“ i k „welmožným a slawným pánům,“ Diwiši Bořkowi z Miletínka, Pawlowi Sowinskému, Wilému Kostkowi z Postupic a Smilowi Holickému ze Šternberka českým jazykem byl wydal, pomoci wzájemné i podáváje i žádaje.³¹⁷⁾ Kterak ale ty věci konaly se, to upadlo již dáwno do nepaměti; jen o dwau wálečných výprawách máme wědomost, které w měsíci m. Ap. dubnu, ještě před návratem poslůw Basilejských, braly

315) Petr Žatecký w denníku swém Basilejském píše ke dni 15 Mart. 1433: In eodem loco dictum est nobis per quendam Bohemum, sed legis adversarium, quod Bohemi in festo Dorotheae in Praga convocationem habuissent; secundum, quod magnum bellum et strages in Austria nostri peregissent. Poslední toto stwzruje se i psaním ode dne 2 Apr. (Archiv český, III, 396:) „Slyšice o vašem zwiťžení nad nepřátely božími skrze sjewnú pomoc božskú, welice tiem pána boha chwálíce jsmý obradowáni.“

316) Windek cap. 199 pag. 1253.

317) Wiz o tom článek nadepsaný: „Jazyk český na dworě Litewském“ w Časopisu Česk. Museum, 1831, pag. 280—283. Psaní Swidrigalowa dána byla w Nowěhradci, 29 Apr. 1431. Král Wladislaw přejaw je, poslal je králi Sigmundowi, tento pak Pruskému mistrowi do Kralowce, kdežto posawad se chowají.

se z Čech a z Morawy skrze Slezsko do zemí Polských. 1433 První byla bratří Táborských, pod hejtmány Bedřichem ze Strážnice a Janem Pardusem z Horky, ježto w počtu asi 700 jizdných a 8000 pěších s 300 wozy okolo neděle prowodní (19 Apr.) přes Myslenice w Polsku a přes 19 Ap: hory Tatry do země Spišské měřili. Král Wladislaw velmi nerád widěl, že skrze jeho země do Uher měly nepřátelské wpády se činiti: pročez nemoža odhodlati se ke zjawnému odporu, kázal aspoň w horách činiti záseky a překážeti pochodu jejich. Táboři však nedali se odstraniti překážkami takovými: odstranivše záseky sekyrami a ohněm, s podiwnau rychlostí opanowali přesmyky w Tatrách; a páni Uherští, kteříž byli sebrali wojsko a chtěli potýkati se s nimi polem, překwapeni jsauce zdarem jejich, rozprchli se tudíž bez boje. Protož když děsná jízda ta wrazila do Spiše, Kežmarčané všichni strachem opustivše město, dali je i se zbožím hojným w kořist nepřátelům; též okolní městečka i wsi popleněny jsau nápodobně, a probošt Spišský Jiří padnuw do zajetí, umřel potom w Praze co wězeň. Odtud obrátili se Táboři přes Turec k městu Kremnici, a nabrawše i w tom okolí plenu hojného, wrátili se přes hory beze všeho boje do Čech na počátku čerwna.³¹⁸⁾ Druhau výprawu, w síle podobné jako byla první, wedl téhož času hejtman Sirotčí Jan Čapek ze Sán do Poznańska, odtud pak do Nowých Marek a do zemí Pruských až k moři Baltickému, jakož později wyprawowati budeme. Po vzdálení se těchto wojsk ze Slezska počalo se tamějším husitům nedobře dáríti: kníže Bolek Opolský, kterýž stal se byl prý „arcikacífem,“ poražen jest dne 13 máje od knížete Mikuláše 13 Mai Ratiborského u města Rybníkůw, tak že autěkem sotwa

318) Diugoš pag. 625. Bartošek pag. 179. Letopisowé str. 86. Chron. collegiati Prag. MS.

1433 žiwot zachował; ³¹⁹⁾ a Petr Polák, hejtman posádky hu-
16 Mai sitské w Němčí, dne 16 máje dal se překwapiti w poli
od Wratislawských a Swidnických silau takowau, že ne-
toliko poražen ale i jat jest osobně. ³²⁰⁾

Král Sigmund ocitowal se již na druhé léto w Italii
bez moci, bez účinku i beze sláwy; od počátku čerwence
1432 do počátku máje 1433 žiw byl s komonstwem swým
w Sieně, na autraty toho města, méně panowníku nežli
hostu konečně obtížnému se podobaje. Poněwadž něme-
čtí knížata byli k jízdě jeho císařské neradili, proto ne-
chtěli ani podporowati jeho; jak lidem branným, tak ani
penězi; i musel swěřiti se cele straně té w Italii, která
bojowawši pod heslem císařowým proti straně nosící he-
slo papežowo, wyhledáwala jediné prospěchu swého a
nikoli císařowa. Byw opuštěn od wévody Milánského,
když zuřila wálka, nemohl ze Šieny ani hýbati se, aby
neupadl do rukau nepřátelských. To jediné, co uchránilo,
že nepotkal se s hanbau, byl spor tehdáž ještě neurow-
naný mezi sborem Basilejským a papežem; Eugen IV za-
jisté, wida se čím dále tím více přemáhána, musel uše-
třiti jeho, co jediného prostředníka jemu zbýwajícího, aby
nepodlehl moci sborowé dokonce. On pak zase, záwiseje
od dobré wůle Guelfůw neméně nežli Gibellinůw, nemohl
neshowíwati papeži, chtěli neminauti se s cílem jízdy swé.

W běhu roku 1433 zdálo se, jakoby se byla wrátila
důležitá w dějinstwu doba, kdežto všeobecná církew we
sboru shromážděná měla potáhnauti k sobě wrchní moc
od stolice Římské prowozowanau, a obnowowati se na-
potom sama duchem reformy a pokroku. Eugen IV ná-
sledkem neopatrného swého proti Basilejským počínání klesal
wíce a více w moci a wáženosti, a sbor mohl již netoliko

319) Dluhoš pag. 644. Rositz ap. Sommersberg, I, 76.

320) Rositz l. c. Klose document. Gesch. von Breslau, II,
398—402. Letopisowé str. 86.

žádati od něho poslušenství, ale i nespokojiti se ani 1433 bullau dne 16 února 1433 danau, w níž papež nejvíce za příčinau věci českých svolowal konečně k držení sboru w Basileji, poraučeje přitom, aby prý tam jen o uwedení Čechůw zase do církwe a o pokoj mezi křesťany jednalo se; neboť proto, že neuznáwal předešlého působení sboru a wylučowal reformu církewní z aukolu jeho, nastupowalo se proti němu ještě přísněji. Sigmund znaje welikau potřebu reformy, podporowal snažení sboru o ni všemožně, a není pochyby, kdyby měl byl dostatečné síly, žeby we spojení se sborem byl mohl i ještě nyní dosíci toho, co w Konstanci před wolením Martina V tak zpozdíle zmeškáno bylo. Ale chudý staw jeho, zvláště při wyjednávání míru Ferrarského, přinutil jej hledati Eugeniowu dobré vůle; plnomocníci jeho, uherský hrabě Matik a kancléř Kašpar Šlik, přísahali w Římě již dne 7 dubna 1433 do duše pána swého, že pokud žiw bude, 7 Apr. nepřestane hájiti Eugenia IV na stolici papežské proti všem jeho nepřátelům; aniž ujímati dá jeho práv, spekojen jsa, že týž papež již uznal a stwrdil sbor Basilejský; kteraužto přísahu později obnowil Sigmund osobně, zakazowaw se, že neswolí nikdy, aby Eugeniowi IV poslušenství odjato bylo. Po takových námluwách přijel konečně 21 máje do Říma, i korunován jest tam o deset dní později, w neděli swatodušní, na *císařství Římské* s 31 Mai obyčejnými slawnostmi. Dal o tom bez meškání zpráwu také wěrným swým do Čech, wychwaluje při tom Eugenia IV netoliko pro lásku a přízeň sobě prokazowanau, ale i pro horliwost, kterauž prý má ke swatým aučelům sboru Basilejského. ³²¹ Potom dne 6 čerwna wydal z

321) Oldřichowi z Rosenberka psal dne 3 Jun. w tato slowa: „Sanct^{mum} dominum nostrum — ad exstirpationem haeresum, reformationem morum et pacem firmandam in populo Christiano, pro quibus sacrum Basiliense concii-

1433 Říma psaní ke všem stavům Českým i Moravským vůbec, kdežto dí:

„Zpraweni jsme, že vaši poslowé w tom swatém sboru Basilejském, pánu bohu děkujíce, plné, laskawé a příznowé slyšení měli, tak že sau wděčně a dobrotiwě odtud jeli; a také že ten swatý sbor k tomu sněmu, ježto na sw. Trojici položili ste, swé důstojné posly, biskupy, preláty a doktory poslal mezi wás; a že jest dobrá naděje, že, ač bůh dá, wšecky věci k chwále boží a k upokojení té země a k zwelebení koruny České k dobrému konci přijdau. Kteréž sme věci srdečně rádi slyšeli, a nikdy nám we mnohých létech tak milý a weselý den nepřišel; neb sme toho, jakožto dědic a přirozený pán té země, wždy žádali a o to ustawičně stáli a pracowali, jakož to jest wám swědomo. A by tomu byl pán bůh ráčil, bylibychom rádi tu w Basilií přftomni byli, a k tomu k té koruny a k waší cti wšicknu snažnost přičinili: wšak jest to nemohlo býti pro přepilné a veliké věci říšské, ježto sme zde činiti měli: ale již smluwiwše se auplně s swatým otcem naším papežem Eugeniem, který jest nás na den sw. Ducha zde w Římě slawně korunowal k Římskému císaři, i nám takowau čest, lásku a přízeň ukázal, (také o tu při toho swatého sboru, s kterýmž jest w různici byl,) že milému pánu bohu ufáme, že wěční přítelé budem. A také sklidiwše poctiwě naše věci říšské, kteréž sme činiti měli, již s božím a Jeho Swatosti požehnáním zase domůw a bohda upřímou do Basilie pojedem; pro nižádnau wěc wíce, než abychem k těm wěcem koruny české raditi a pomoci mohli, jakož sme toho wždy žádali z přirozené powinnosti“ a t. d. ³²²

lium congregatum existit, multum dispositum et ferventem reperimus“ etc. (Orig. w archivu Třebonském.)

322) Celé psaní tištěno w Archivu českém, III, 397.

W Praze od příjezdu poslůw Basilejských až do se- 1433
 jiti se sněmu obecného nejednalo se nic důležitého, leda
 že strany prokazowaly sobě zdwořilosti, návštěwy a ho-
 stiny slavné; jen Sirocti Nowoměstští chowali se méně
 wlidně, a kněz jejich Jakub Wlk popuzowal nejednau na
 kázání posluchače swé, prawě že celý sbor Basilejský
 jest newěrný, a že na způsob „basiliška“ hledá wtrausiti
 jed swůj mezi Čechy; tak že poslowé přinuceni byli
 wěsti proti němu stížnost u těch, kteří je byli s sebau
 přiwedli. Také když roznesla se jednau po městě po-
 wěst, že biskup Filibert biřmowal w bytu swém několik
 pacholat českých, lid obecný počal se jítřiti, a někteří
 z chátry chtěli prý obořiti se w noci násilím na posly,
 leč že Prokop Weliký přichwátaw, uhrozil a jinam zawedl
 ty lidi, dříwe nežli poslowé sami o nebezpečí swém se
 dowěděli. ³²³ Sněmowníci sešli se u wětším počtu, nežli
 kdy za lidské paměti, ale jen pomalu a později, nežli ulo-
 ženo bylo; protož také teprw dne 12 čerwna počalo se 12Jun.
 walné rokowaní w Karolíně, kdežto M. Rokycana dáwal
 nejprwé zpráwu o weškerém jednání poslůw českých
 u sboru. Nazejtří pak powolání a wedeni jsau otcowé
 Basilejští do sněmu; i podiwili se, widauce že u Čechůw 13Jun.
 každé zasedání počínalo spěwem Veni Sancte spiritus a
 modlitbami. ³²⁴ Předsedali toho dne we shromáždění tři
 kněží, sedíce wedle sebe na stolici mistrowské: od

323) Wyprawuje o tom Haselbach, ne w denníku swém, ale
 we spisu Liber pontificum (MS. Vienn. 3423, fol. 117;)
 také Joh. de Segovia toho dotýká lib. V, cap. 24.

324) Dowídáme se ze spisu Karlierowa i Haselbachowa, že zase-
 dání tohoto sněmu býwala trojí: 1) sezení walná (con-
 gregatio generalis, congregatio regni) všech sněmowníkůw
 wůbec; 2) sezení širšího výboru (magna congregatio de-
 putatorum,) záležejícího z 60 osob; a 3) sezení užšího
 výboru 9 osob, o nichž wiz níže. Výborowé připra-
 wowali potřebné návrhy do sezení walných.

1433 strany kališnické M. Jan Rokycana, od Sirotkůw M. Petr Payne a od Táborůw Mikuláš Biskupec z Pelhřimowa. Rokycana weda slowo, jménem celého sněmu wital posly řečí strojenau na text napomenutí šw. Pawla daného Filipenským: „kterékoli věci jsau prawé, kterékoli poctiwé, kterékoli sprawedliwé a milé, jestli která ctnost a jestli která chwála, o těch věcech přemysľujte“ a t. d. a dle zdání jeho wšecky takowéto ctnosti saustředily se we čtyrech člancích Pražských. Potom Filibert biskup z Francie předložiw wěřící listy od sboru, mluwil na slowa w ewangelium: „stanul Ježíš u prostřed učennikůw swých, a řekl: pokoj wám!“ jehožto řeč Rokycana tudíž celému sněmu po česku tlumočil. Pak ještě Jan z Palomar wykládal a chwálil dobrodiní, která z počatého s obojí strany mírného wyjednávání božím wedením následowati mají. Wšak

15Jun. teprw dne 15 čerwna přednesl. týž Palomar zdání druhůw swých, že cesta nejbližší a nejjistější ku pokoji a k jednotě byloby přistaupení Čechůw ke sboru na ten spůsob, aby prý aučastnili se porad i náležůw jeho a podwolili se jim sami podlé příkladu weškerého křesfanstwa. Když ale takto počalo se opět od požadawkůw krajných a již dáwno zamítaných, není se čemu diwiti, že celé jednání dlaužilo se bez prospěchu, až mnozí sněmowníci

16Jun. welmi netrpěliwými se stali. Dne 18 čerwna kněz Prokop Weliký wstaupiw na stolicí mistrowskau, odpowídal na dítky poslůw Basilejských, že Čechowé mečem a krweprolitím hájili učení swého, slowy následujícimi:

„Co do wálek, dokládáme se boha wšewědaucího, že strana naše, pozdwihi proti nám kříž krwawý, ač my toho nezaslaužili, autoky wálečné sama počala, i jala se hubiti zemi českau mečem a ohněm přeukrutně; jejímu wšak nátisku nesprawedliwému odolali sme s boží pomocí až podnes. I jakkoli kruté byly wálečné ty běhy, přece i z nich urodil se již nejeden duchowní prospěch, a urodí

se ho bohdá ještě více: netoliko že drahný počet 1488 putných protiwníkůw prawdy spasitelné čtyr článkůw, připuzeni bywše wyznáwati je usty, brzo potom přilnuli k nim dobrowolně sami a stali se upřímní jejich hájitelé až do smrti, ale také že weliké množství lidu, wyznáwajícího prawdy ony wěrně, ochráněno jest od ukrutnosti nepřátelské, ježtoby sice, odstrašeni jsauce od nich, museli byli zpronevěřiti se duchu swatému; také wí se z několika od sboru Basilejského wyšlých psaní, že weliké těchto wálek bauře daly otcům církewním hlavní příčinu, aby sejdauce se na sbor do Basileje, propůjčili se nám ke slyšení, což my za weliký boží dar sobě pokládáme, aby prawdy spasitelné všem národům we známost wejíti mohly; konečně že i samy ty wálečné pohromy a neřesti obracují božím působením mnohé myslí ku prawdám oněm, z čehož nemalý jde zisk církwi rytěřující. Aníž my mníme, žeby tyto bauře přestati mohly, pokud blahoslawené ony prawdy ode všech audůw církwe přijaty a wěrně zachowáwány nebudau. To však Důstojenstwi Wašemu prawíme a ujišťujeme cele, že w ohavnosti máme wšeliké neřády při wálčení se přiházející, a litující jich, nepřestáwáme kárati, kdokoli jimi zawiní; břímě pak wálek jen proto nosíme, abychom božským oněm prawdám připrawíce místa w církwi, dosáhli onoho blaženého pokoje a stawu, z něhožby jednota církwe, bratrská všech láska, oprawa mrawůw a jiné vše dobré, kteréhož i wy žádáte, boží pomocí powstati mohlo.“³²⁵

Téhož dne 18 čerwna oznámil Palomar, že poslům není lze wynesti saud swůj o čtyrech člancích Pražských, když pozorují, kterak Čechové sami nestejně o nich smýšlejí, dělíce se jak we výkladu tak i we praxi jejich; pročez že potřebí jest a že žádají, aby jim písemně před-

325) Řeč tuto celau podáwají staří rukopisowé; wýtah z ní tištěn jest ap. Martene, VIII, 602, 603, též u Cochlaea i j.

- 1433 ložena byla širší jejich formule taková, kterážby jewila smysl, jež drží celé králowství. Byl to prwní rázný krok k odhalení a spolu k nadužíwání hluboké mezi stranami českými neswornosti; neb když mistrowé Pražští sepsali formuli takowau dle smyslu swého, kněží a hejtmané Sirotčí a Táborští rozhorlili se proti nim náramně, až i ze
- 21Jun. zrady je winíce. Teprw 21 čerwna přednesl Rokycana ústně širší wýklad we jménu celého králowství, s kte-
- 22Jun. rýmž Basilejští nebyli nespokojeni: ale když nazejtří podán týž wýklad písemně, jali se naříkati, že smysl jeho již nebyl tentýž, ale že w horší proměněn jest. K žádosti jejich jmenowal sněm osm deputowaných ze sebe, kteřížby sami měli napotom jednati s posly o věci této: byliť to Rokycana, Petr Payne, Prokop Weliký; Mikuláš Biskupec, Oldřich Znojemský, Ambrož Hradecký, Sigmund Manda Pražský a Matěj Lauda; později přidán k nim ještě dewátý pan Wilém Kostka; to však ještě méně spokojilo posly, protože strany krajné w deputaci této patrnau měly přewahu. Protož odhodlali se Basilejští ku kroku ještě ráznějšimu, ba rozhodnému. We čtvrtek dne 25
- 25Jun. čerwna ráno před sněmowáním swoláni jsau přední šlechticowé podobojí do bytu M. Jana Rokycany saukromí, a poslowé přišedše tam, představowali jim, jak nehodné to jest, že oni, kteřížby we cti měli wládnauti králowstwím, jakož za předkůw jejich se dalo, nyní ani prý swobodní nejsau, alebrž poslauchati musejí we všem lidí, ježto síce ani za slauhy jim by se nehodili; a kterak země jejich, nesworna jsauc a odtržena od celého křesfanstwa, čím dále tím hlaub klesati musí zwláště nedostatkem lidí učenných; ³²⁶ spásy že není pro ně, leč w jednotě a w po-
- 326) Quod considerarent, quia in brevi doctis eorum morientibus, cum aliae nationes cum eis communicare non possint in idiomate, venirent ad inconvenientia, ita ut indocti surgerent et praedicarent, quidquid vellent, et sic tandem

koji s církví; tyto pak u nich že nejsau nemožné, jelikož 1433 rozdily co do tří článkův zdají se býti dosti lehké, co do článku pak o přijímání pod obojí jest naděje, že sbor k žádostem jejich nakloniti se dá. Domláuvali tedy pá-nům a rytířům přítomným, aby nedbajíce odporu stran krajných, učinili se na sněmu, by nastaupena byla cesta jednoty. Rádost mnohých šlechticůw nad swěřením takovýmto byla veliká; zvláště pak pan Menhart ze Hradce, kterýž již dříve byl měl důvěrná s posly wyjednáwaní, přimláuwal se we smyslu jejich a postavil se spolu w čelo té strany, která pokoje vlasti tauto cestau pohledáwala. ³²⁷

Když potom téhož dne počalo zase sněmowání, roznesla se brzy powěst o podáwaní od sboru, a naléháno na posly, aby jasněji a určitěji o té věci pronesli se. Sněmowníci chtěli předewším wěděti, ku komuby ta swoboda přijímání pod obojí wztahowali se měla? wýsada w ohledu tomto Čechům samým podáwaná že nepostačuje, ale že musí také aspoň na Morawany a na přiwržence jejich we Slezsku i w Polsku rozšířena býti, jináče žeby pokoje dosíci lze nebylo. Dále ptali se, w jaké formě tato swoboda kalicha propůjčena bude? i žádali ji míti od poslůw. Tito však bojíce se, aby dosawadní odpůrcowé kalicha w Čechách a w Morawě neutrpěli swolením jejich, nedáwali než odpovědi neurčité a wymykawé; co do formule žádané prawili, že té dáti moci nemají, ta že jest wěc týkající se wíry, které sbor nedává nikdy do rukau ani sebe wětšího poselstwí; moc jejich že wzta-

fleret de eis sicut de Bosnensibus etc. (Haselbach.)
Učení české, ježto na Táboře se zmáhalo, nedocházelo uznání od poslůw.

- 327) Tohoto postranného ale důležitého jednání dotýkají Karlier, Haselbach i Segovia jen krátce; nejširší o něm zpráwu dává Ulrich Stockel w rkp. Mnichowské král. bibliotheky cod. Bavar. 1585 fol. 96.

1483 huje se jen ku přijmutí Čechův do jednoty církevní a ke zproštění jich tudíž všech na ně vynesených církevních pokut a klateb; formuli aby Čechové sami nawrhli takowau, kterážby od sboru přijata býti mohla; však že poslowé mají to přesvědčení, že jakmile Čechové vrátí se ku poslušenství církve, sbor ukáže se w skutku štědrým ke všem jejich žádostem; neb jakžby mohla církev podávati swátostí swých těm, kteří jí za matku swau neuznávají? pročez aby poslal sněm opět ke sboru plnomocníky swé, ježtoby pod wýminkau oswobození kalicha wstoupiti mohli jménem celého králowství do jednoty církevní; není prý pochyby, že sbor za příčinou upokojení a ujednocení církve propůjčí se k tomu dobrotiwě. W takowýchto řečech ztráweno zase několik dní, zvláště

29 Jun. když formule, kteréž Čechové konečně dne 29 čerwna zespolka poslům podali, u nich pochwały nedošla. Dne

1 Jul. 1 čerwence opět někteří šlechticowé měli s posly jednaní postranné w bytu Rokycanowé, následkem čehož formule česká zase zmírněna jest a ustanoweno, že nowí wyslanci ji ponosau ke sboru: ale weřejné jednaní, w kterémž to provedeno jest, nedálo se bez naružiwosti. Když Payne znouu horlil proti swětskému panowání kněží, chtěje určitěji ohraditi sadu swau, a kněz Prokop přisvědčowal jemu: šlechtic jeden wstaw, wyzýwal je, aby tedy oba postaupili statkůw, kteréž drží, kněžím jiným, ježto nezdráhají se wládnauti zbožím pozemským; on že sám wždy také hotow bude wydati od sebe, cokoli drží statkůw zádušních. Jindy když páni na sněmu stěžowali sobě do sboru, že Čechy potupně jmenowal „husity“, Prokop ozwal se hlasitě, že „husitau“ i býti i slauti za čest sobě klade; a když Basilejští napomínali pány české, aby nechájíce nowot, nawrátili se k wlastním způsobům swým, jakowěž měli aspoň před třidceti lety, wskočil jim tentýž do řeči: „ba řekněte: „před tisící lety,“ když

míra času jest vám důvodem pravdy; a my tehdež ještě 1483 byli pohané.“

We walném posezení sněmu dne 3 čerwence laučili 3 Jul. se poslowé Basilejští obyčejnými slawnostmi, neobdržewše, čeho nejwíce žádali, příměří totiž všeobecného mezi stranami; kněz zajisté Prokop stál wždy na tom, že až nesnáze o čtyři články „dle boha“ urownány budau, teprw chce míti pokoj s celým křesfanstwem wěrný a nezrušitelný; což tím tížeji bráno bylo, že se zdálo, jakoby jen od osobní jeho wůle záwiseti mělo, kdy pře ta má za „urownanau dle boha“ uznána býti, a kdy nic. Wšak teprw 11 čerwence opustili Basilejští Prahu, a s nimi šli 11 Jul. nowí poslowé Pražští, M. Prokop Plzenský z kolleje Karlowy, kněz Martin Lupáč ze Chrudimi a Matěj Lauda dlahobradý. Až do Žlutic dali jim průwod Jan Welwar Pražský a jeden hejtman Táborský; odtud pak wzal je w ochranu Jakaubek ze Wřesowic, jenž je doprowodil do Chebu dne 15 čerwence; pak teprw 2 srpna wrátili 2 Aug. se do Basileje, hojným deštěm na cestě mnoho strádawše.

Powěst mylná, jakoby plnomocníci sboru w Praze ke všem žádostem Čechůw byli swolili, roznesla se byla po všech krajích, kudy jeli, a ujišowání jejich, že tomu není tak, přijímáno w Němcích s welikým potěšením; a nicméně wznášeny na ně snažné prosby, aby přičinili se předewším o upokojení Čechůw. Jeden z poslůw, Martin Berner, předstihnuw kollegy swé, již dne 31 čerwence 31 Jul. wykládal we shromáždění sboru o výsledcích toho poselstwí. Wšude prý uznávalo se s pochwalau a wděčností, že konciliium swým wliďným k Čechům se chowaním mnohem wíce pořídilo, nežli nejsilnější wojska násilím; a poněwadž uslechtilá mysl snáze dá se přiwnaditi nežli přinutiti, že potřebí jest tím laskawěji míti se ku poslům jejich, čím čestněji oni w zemi swé chowali se k Basilejským. Prosil také, když dáno bude poslům českým

1433 nové slyšení, aby otcové pilně varovali se všelikého hluku, reptání, smíchu neb odmlauvání, za příklad sobě berauce sněm český, kdežto u přítomnosti poslů vždy prý dokonalé ticho panovalo, jakkoli veliký tam býval počet nejen kněží a šlechticůw, ale i obecného lidu. ³²⁸

5 Aug. Potom dne 5 srpna dávali širší zpráwy o jednání swém biskup Filibert a Jan Palomar we posezení veřejném;

13 Ag. načez zase w užším sezení dne 13 srpna teprw týž Palomar učinil tajnau o českých věcech relaci, z kteréžto i my zde některá slova uwesti chceme. Byloť prý pozorowati, kterak mnozí litowali toho, že poslům sborowým dán byl přístup do Čech, a kterak usilowáno všelikými prostředky, aby pokoj uzavřen nebyl, protože báli se, žeby ztratili vládu w lidu, kdyby všeobecný nastati měl mír; w Čechách zajisté že již ani národ, ani šlechta nepožiwají swobody, podrobeni jsauce wůli několika wůdcůw vojenských, kteří dle libosti nakládají na ně břemena. Wyprawowal dále týž Palomar obšírně o neswornosti panující mezi hlavními třemi sektami, Pražany totiž, Sirotky a Táboři, ježto prý wzájemně se kaceřují; Táboři že jsau dvojí, polní, kteří ustawičně wálkau se obírají, a domáci, ježto w městečkách žiwnosti swé wedau; obecný lid že trpí mnohé zádawy, ano se mu prawí, že boje potřebí jest, aby Němci země neopanowali, proti nimž že přirozená wšude panuje nechuf a nenáwist. Ale jakkoli nesworní jsau husité, we článku však o přijímání pod obojí že všichni rovně sauhlasí, ač newšichni twrdí, že bez kalichu nelze spasenu býti. Kněží že nepřestáwají

328) „Dato exemplo, se in omni tunc silentio auditus in congregatione eorum generali, qua et presbyterorum et nobilium et magna fuit copia popularium.“ (Joh. de Segovia MS.) Také Aeneas Sylvius prawí o sněmownících: Cum Pragae convenisset ad praefixum diem ingens multitudo Bohemorum ex clericis, magnatibus et plebejis (ap. Ortuin. Gratium fol. 157.)

podněcovati nedůvěru lidu proti církvi a sboru. Ostatně 1433 ale z poselství sborového předce že vyplynul dvojí prospěch dosti vážný: jeden, že podvráceno domnění w Čechách rozšířené, jakoby husité w hádání byli z vítězili; druhý, že Plzenským zjednána chvíle, skliditi žeň ještě před novým obležením města jejich. Slezáci že mají s husity umluwu, aby pokojně mohli obcowati s nimi, nejsauce nuceni přistupowati k wíře jejich; národové ale všickni, kteří s Čechy sausedí, že přejí sobě pokoje s nimi co nejwraucněji, welice se jich bojíce. 329

W auterý dne 11 srpna měli nowí poslowé čeští we 11 Ag. slawném a hlučném shromáždění sboru veřejné slyšení; kdežto nejprw M. Prokop Plzenský, potom Matěj Lauda, posléze pak Martin Lupáč řečnowali. Čtena tu jest formule wydaná ze sněmu českého, pod kterými wýminkamě měloby sjednocení Čechůw se sborem se státi. Důležitý spis ten zněl, jak následuje:

„Tyto články podáváme Wašemŕ Otcowstwí, abyste ohledem na žádauci všem lidem pokoj a jednotu ráčili k nim w podepsané formě dáti swé swolení, by swobodně drženi, učeni a neodwolatelně zachowáwání byli w králowstwí Českém, markrabstwí Morawském a w místech, kde příwrzenci jejich přebýwají: 1) aby přijímaní přebožské swátosti wečeře páně užitečné a spasitelné pod obojí spůsobau, chleba totiž a wína, všem křesťanům w Čechách, w Morawě, a kdekoli jejich příwrzenci bydlejí, od kněží swobodně bylo přísluhowáno; 2) aby všickni hřichowé smrtelní, a zwláště zjewní, skrze ty, na kteréž to slaší, rozumně a wedle zákona božího byli stawowáni, trestáni a wymítáni; 3) aby slowo boží od kněží páně a jahnůw hodných swobodně a wěrně bylo kázáno;

329) Wšecky tyto zpráwy, i které následují, wzaty jsau ze knih Joh. de Segovia MS.

1433 4) že nesluší kněžstwu za času zákona milosti nad zbožím pozemským světsky panowati. Jednoty pak obaplně tak dlauho žádané způsob podáváme w tato slowa: Hotowi jsme sjednotiti se a býti jedno, tak jako všickni wěrní křestané dle zákona božího w jednotě býti powinni jsau, a přidržeti se i poslauchati všech nám řádně předstawených we věcech církewních, kterékoli dle zákona božího nám poraučeti budau. Jestliže ale sbor, papež aneb prelátí nařídí buďto činiti, co bohem zapowěděno jest, aneb nechati, co w písmě swatém se přikazuje, my poslauchati powinni nebudeme. O tom ať stane se umluwa mezi námi a wámi, jak mile čtyři článkové naši wyřízení budau dle saudce we Chbě umluweného, k jehožto saudu i we všech budaucích příhodách utikati se chceme.“ Další obsah lístku byly žádosti, aby sbor nedal více kaceřowati ani haněti Čechůw pro wíru jejich, i aby nařídil, že i ti kněží čeští a morawští, kteří dosawad nezachowawali čtyř článkůw Pražských, mohau bez ujmy cti své k nim zření své míti. ³³⁰

Od té doby uznána jest we sboru neodolatelná potřeba, získati koncessiemi aspoň jednu stranu mezi Čechy. Aby však wěc tak důležitá konala se s náležitau rozwahau, zřízena jest deputace zvláštní asi 50 osob, by důkladnau dali odpověd na ty dvě otázky: 1) slušili powoliti Čechům přijímání pod obojí, když ostatní křestanstwo přijímá jen pod jednau? 2) w jakém smyslu může sbor swoliti ke článkům husitským? Již zajisté docházely o této věci se mnohých stran hlasy sobě odporné: netoliko jednotliví theologowé, ale i university některé, zejména w Němcích, protestowali dosti prudce proti každému privilegium, kteréžby Čechům uděliti se chtělo, ³³¹ kdežto

330) Celý spisek ten tištěn jest, ač ne cele zpráwně, u Martene l. c. pag. 631.

331) Tak psal ku př. Jindřich Kalteisen: „quae esset ista

jiní, a jmenovitě knížata mnozí, snažně se přimlauwali, 1433 aby pro pokoj obecný powolilo se, cokolí jen možného jest. Deputace přes dvě neděle měla každodenně pilná pojednávání, až konečně jednohlasně swolila k návrhu w té věci učiněnému. Dne 26 srpna swoláni jsau preláti 26 Ag. a téměř 160 doktorůw k tajnému posezení, tak že přisahalí všichni nezjewiti před časem nikomu, co zjednáno a uzavřeno bude. Tu opět Jan Palomar zpráwu dáwal o weškerém otázk oněch skrze deputaci rozjímaní a rozhodnutí, wywracel odpory vzniklé, a podporowal wýmluwně návrh podaný, dle něhož mělo wyhowěti se žádostem českým; i líčil opět obšírně staw věci, jak w Čechách tak i w okolních krajinách, předkládaje zvláště, kterak duchovní neduh w zemích těchto prý se zmáhá, jenž mnohem rychlejší pomoci lékařské požaduje, nežli nemoci tělesné; tyto zajisté čím déle trwají, tím se stávají nesnesitelnějšími a nutí nemocného samy hledati pomoci, onen ale že čím déle tím méně se cítí, alebrž we zvyk a w oblibu, konečně pak i w zatwřelost přechází. Pročež kdyby Čechové ani nežádali pomoci, žeby sbor powinen byl pečowati o duchovní blaho jejich; přijmutím pak návrhu že stane se počátek neomylný k auplnému nawrácení jejich do jednoty církwe. W tom ale že potřebí jest opatrnosti a chytrosti tětěž, které sw. Pawel u Korintských někdy užíwal; Čechové že jsau národ plachý a bezuzdný, zdráhající se wstaučiti do owčince církwe; pročež že potřebí nakládati s nimi jako se hřebci

miser cordia, dum uni populo parcere conamur, uniuersae ecclesiae moliri interitum? etc. (Rkp. w Kobolenci Nr. 124, fol. 118—123.) Universita Wídenská dí: — „Cur enim tantum instant (Bohemi) pro illa communionē, nisi ut per eam iusti censeantur, — ut concilium uicisse uideantur et inter ceteros fideles magis gloriosi censeantur?“ etc. (Rkp. Vatikánský Nr. 4150, fol. 171.) Swrn. rkp. Wídenský 4710 fol. 314. 370 a j. w.

1433 aneb mezky, když se okrocuji, a chowati se k nim wliďně, pokud necítí na sobě ohlawí, jimžby k jeslem přiawázání býti mohli; ³³² takowé pak ohlawí že bude pro ně podwolení se k jednotě a ku pokoji. Přimlauwal se i legat Julian k těmuž smyslu, a wšak jednání to protáhlo se ještě skrze dwa dni, nežli přišlo k uzawření konečnému Sbor pak pečowal sice o tajení této wěci netoliko pro Čechy, aby se aumyslu jeho před časem nedowěděli, ale i za přičinaw papeže, od něhož se obáwati bylo překážek; ³³³ nicméně pro wětší platnost uzawření takowého

2 Spt. swoláno jest o to shromáždění walné ke dni 2 září. Kniže Wilém, jemuž také pod přísahaw tajemství swěřeno, nejen schwalowal aumysl otcůw, ale ještě prosil celého shromáždění, aby císaři Sigmundowi, o církew a sbor tak wysoce zaslawžilému, k nabytí opět králowství Českého spůsobem tímto dopomoženo bylo. Když tedy poslowé čeští do shromáždění uwedeni jsau, kardinal Julian oznámil aumysl sboru, propůjčiti se k žádostem českým se wší laskawostí, pokud to dle boha možné jest, a ohlásiti to zwláštním poselstwím swým, kteréž opět bez meškání do Čech wypraweno bude; i prosil jich, aby sobě poručeny měli jak jednotu a pokoj církwe, tak i bezpečí a blahobyť poslaw sborowých u národu swého. Také kniže Wilém mluwil w témže smyslu, dokládaje, že nikdy Če-

332) „Oportebat astutia uti cum eis ac dolo bono — sicut de equo aut mulo cum domantur, quia mite tractantur, donec supra collum habeant capistrum“ etc. (Joh. de Segovia.)

333) *Joh. de Segovia*: Nimis periculosum erat, ut determinatio concilii publicaretur priusquam in regno Boemiae nota fieret, et praesertim quia oratores papae in civitate Constantiensi stantes, ut verisimiliter praesumebatur, impedituri erant, propterea quod per hujusmodi tractatus cum Bohemis concilium semper magis ac magis fortificabatur.

chowé neměli aniž budau míti příležitost lepší, dojtí 1433 jednoty a pokoje se wší swau ctí. Odpowědi však žádané na články jich jim nedáno, takže museli wrátiti se, newědauce ani co pořídili. Nowí poslowé do Čech jmenowáni byli čtyři: biskup Filibert, Jan Palomar, Jindřich Tok a Martin Berner, kteřížto však teprw 11 září 1434 vydali se opět z Basileje na cestu.

O městě *Plzni* připomenuli sme již častěji, kterak ono z přirozené reakce proti wstřednostem swým r. 1419 a 1420 nawrátilo se ku katolicismu, a pokaušeno bywši od husitůw několikrát bez prospěchu, rostlo w horliwosti pro wíru swau každým rokem; sklíčeno jsauc, slibowalo sice dáti průchod čtyrem článkům Pražským, ale po wzdálání se nebezpečí zatwřowalo se wždy w nedržení slibu; bylof to jediné wětší a čistě české sídlo w zemi, ježto stawilo se proti husitismu co hráz nepřemožená, i podporowáno jsauc několika hrady okolními, tworilo nematnau mocnost nepřátelskau u prostřed národu. Mezi nadějemi, o nichžto Čechowé dosawadní klam swůj w jednání s Basilejskými poznáwati počali, byla také ta, že sbor sám pomůže jim k tomu, čeho ještě usilowáním swým byli dosáhnutí nemohli, k jednotě totiž wyznání wěroučného; doufali zajisté, že aspoň w potýkání se sborem najdau se ony duchowní takofka středokraty, čili střední ta čára i půda, na kteréžby strany wšecky mohly setkati se jednomyslně a srůsti dohromady w jednotu. Nyní ale předwídajíce, že postawení jejich we církwi má i napotom býti různým a wýmínečným, a že sbor dá se s tíží nakloniti, aby swým w Čechách přikázal co do wíry přilnauti k wětšině národu swého, uznáwali tím pilnější potřebu předejiti wšecky neřesti, které následowati musely z kořenného dwojení se náboženského w zemi. Co tedy nedařilo se jednatelům míru, chtěli dobytí násilím zbraně, a donutiti aspoň krajany swé w Plzensku, aby přiznali se

1433 také oni ke článkům Pražským. Pročež uzavřeno ještě za bytu prvních posílůw Basilejských w Praze, že Plzeň spojenau mocí husitskau obležena i dobývána býti má; legatové pak, měvše o tom výstrahu a prošení byvše od Plzenských podtají, aby aspoň přede žněmi obehnali města jejich nedali, prodlužowali proto jednání swá w Praze, o nichž nahoře wyprawowáno jest.³³⁴ Powětrnost roku toho byla Plzenským nad obyčej tak přízniwa, že již w první polowici měsíce čerwence mohli sklízeti obilí w okolí swém, kteréžto honem sžínané hned do města wo-
 14 Jul. zili a tam teprw sušili, až dne 14 čerwence, z rozkazu Prokopa Welikého, bratři z Uher se wrátiwši pod Bedřichem ze Strážnice a Janem Pardusem z Horky, u wsi Skwrňan, asi půl hodiny od Plzně vzdáli, polem se rozložili, aby dalšímu zásobení se města učinili konec. Nedlouho potom přibyli k obléhajícím kněz Prokop sám a branní z měst Žatce, Laun, Klatow, Domažlic, Stříbra i jiných; na počátku měsíce září přitáhlo také wojsko Pražské, a sice netoliko z Nowého, ale i ze Starého města; posléze také Sirotci rozmnožili počet dobywatelůw, tak že konečně síla celé země a všech stran husitských, we pěti wojskách wesměs až prý na 36,000 bojownikůw wzrostlá, okolo Plzně ležela. Nebylo to tedy pauhé obležení města, jemuž podobných se přihodilo we wálkách husitských téměř bez počtu: byl to boj poslední a rozhodný o tu otázku, máli w Čechách wúbec wedle husitismu také katolicismus míti opráwnění swé; za to uznawali jej netoliko Čechowé, ale i sbor Basilejský a knížata

334) Swědčí o tom jeden z nich, Thomas Ebendorfer de Haselbach, in libro Augustali MS. fol. 280: Legati ex industria tractatus protraxerunt, quatenus praefata civitas, quae praeteritorum fructuum paucitatem se habere querebatur, per novos suam possit inopiam temperare. Quod ex dei clementia factum est, ut messes tunc currenti anno praeter solitum maturarent etc.

Němečtí všichni, a protož také strany všecky napnuly w 1433 něm poslední síly své; jen šlechta husitská zůstávala nečinná, kdežto s druhé strany páni kraje Plzenského buďto šli sami, aneb posílali aspoň čeled swau, aby pomáhala měšťanům brániti města; i stala se s obau stran námluwa, že hradové okolní měli státi w míru, pokud obležení trwalo, pod wýminkau, že vzdají se bez dalšího boje, jak mile Plzeň dobyta bude. Není nepodobné, že již tehdaž strana páně Menhartowa měla tajnau s Plžňany umluwu. ³³⁵

Kdyby o tomto, wedle Karlšteinského někdy nejpatmatnějším, dobývání byly nás došly zpráwy místnější, museli bychom bez pochyby podiwiti se nedospělosti tehdejšího umění dobýwacího wúbec a dělostřelčího zvláště, widauce, kterak wojsko mohutné a wítězné, kteréž od nepřátelůw samých za mistry w dobýwání uznáno bylo, ³³⁶ téměř desítiměsícným namáhaním proti dobře ohrazenému městu přece nic poříditi nemohlo. Střileloš se asi ze čtyřidceti děl ze zwonowiny ulitých a okolo Plzně roze-stawených každodenně, kaulemi však weskrz jen kamennými, kteréžto padající dálkau téměř wysílené do města,

335) Podlé psaní od r. 1432, jež nám zachowal Joh. de Ragusio, šlechticové čeští již tehdaž se byli k umluwě s Plžňany podávali. Quidam nobiles et potentes de Bohemia miserunt ad consulatum Pilsnensem, rogantes quatenus aliquos de suis ad se mitterent. Quibus venientibus dicti nobiles quodam applausu dixerunt: vobiscum nunc quasi omnes in omnibus concordamus, dempta communione sub utraque specie, in quo tamen articulo nos submittere volumus determinationi concilii; uniamini ergo nunc nobis contra Taboritas, qui adhuc a nobis discrepant. Qui similiter dulciter et quodam risu responderunt: nos non sumus missi ad tractandum quidquam de fide; si qua sunt alia, potestis movere. Et ita ad alia processerunt. O rok později stali se Plžňané w tom bezpochyby powolnějším.

336) Hussitae — expugnandarum urbium praecipui magistri — tak slují oni u Aeneáše Sylvania.

1433 nepatrné w něm dělaly škody. Netrwalo dluho, a husité widauce neprospěch takowého úsilí, pustili od dobývání a ustanowili wyležeti město hladem. Patero wojsk rozložilo se tak, aby bránili nejen dowozu, ale i každému stýkání se města s wenkowem. Plzňanům nicméně nebylo těžko, rozesílali posly do všech krajin a žádati o pomoc, kteráž i se všech stran ochotně se jim poskytovala, netoliko hotowými penězi ale i lidmi brannými. Ku přimluwě poslůw Basilejských, když z Čech ponejprw se wraceli, půjčeno jest jim od Normberských hned na 18Spt. počátku tisíc zlatých rýnských; 18 září bratr Mikuláš františkán a dwa měšťané Plzenští měli slyšení w Basileji, kdežto wyprawowawše o příhodách swých, žádali také pomoci. Ze zpráwy od nich učiněné dowídáme se, že 1 Spt. w noci ke dni 1 září Plzenští učiniwše wýpad, pobili mnoho nepřátel, spálili jim několik stanůw, a přinutili je odložiti ležení swé asi o čtwrt hodiny dále od města. Otcowé na místě učinili mezi sebau prwní sbirku, k níž kardinálowé po 5, biskupowé po dwau, opati tolikéž, jiní po jednom neb půl zlatém skládali, a městský auřad také přispěti se zawázal. ³³⁷

Ne tak neaurodau, jako raději nedostatečným opatřením setby a hospodárství polního w létech minulých wůbec, powstaly byly w Čechách drahoty, a w zápětí jejich hlad i mor ³³⁸ we všelikých krajích, zwláště pak w Plzensku, tak že nejen obležené město, ale i obléhající wojsko znamenitě jimi strádali, aniž pak žeň tohoto léta stačila k odstranění takowé neřesti. Není tedy diwu, že wytráwiwše brzy okolí Plzenské, wojáci rozbíhali se do dalších krajůw na picování, při němž páchány ne-

337) Joh. de Segovia l. c. Udalricus Stockel l. c. fol. 53.

338) *Chron. collegiati Prag MS.* Fuit caristia magna per Boemiam, — tunc in quibusdam locis folia quercina et glandes comedebant.

šlechtnosti mnohonásobné. Kdekoli bída do vojska se 1433 whostí, tam vždy hyne kázeň všeliká; tím méně bylo jí tedy očekáwati w táboru na plenění zvyklém. Děsný důkaz o zdiwočilosti a rozsápanosti jeho udal se okolo sw. Wáclawa před Plzní. Kněz Prokop Weliký byl wyprawil dne 16 září jeden zástup vojska swého, asi 500 jezdcůw 16Spt. a 1400 pěších, pod Janem Pardusem z Horcky a Janem Řitkau z Bezdědic, do Bawor na spíži; kteřížto wtrhše u města Kauby do země, pálením, zájmem a pleněním welice ji hubili, ale wracujíce se s kořistí nabranau dne 21 21Spt. září u wsi Hiltersried podstaupeni jsau od Baworůw bojem; ti wedeni jsauce Hyncem Pflugem, rodilým Čechem, pomoci lidu selského náramně rozkaceného porazili je tak, že jich 1177 zůstalo mrtwých na bojišti, 330 těžce raněných octlo se w zajetí, ostatní s wůdci Pardusem a Řitkau wywázli sice žiwi, ale se ztrátau celého powozu swého. ³³⁹ Neštěstí takowé a hanba s ním spojená zbařily celý tábor husitský: když Pardus se wrátil, drábi rozjitření wrhli se naň a swázali jeho, chtějíce jej co zrádce aneb co babu na smrt odsauditi; a když kněz Prokop jal se ho zastáwati a hájiti, jeden z drábůw, jménem Twaroh, poranil jej samého také stolicí we twář tak ukrutně, že hned krwí se polil; ba ni na tom neměwše buřiči dosti, dali téhož wítězného welitele swého do wazby, a postavili sobě prý Twaroha na místo jeho. ³⁴⁰

339) Bartošek pag. 181, 182. Andreas Ratisbon. ap. Eccard. I, 2164. Windek cap. 193. Chronik eines Ungenannten in v. Freibergs Sammlung, S. 89. Staří letopisowé, Chron. collegiati Prag etc.

340) Bartošek l. c. Carlerius de legationibus concil. Basil. wyprawuje o tom: — Delatum eis fuit, quosdam de dicto exercitu in dictum Pardum insurrexisse, pro ipsius defensione Procopium se opposuisse medium, atque ita scabello projecto in caput ejus usque ad sanguinis effusionem fuisse percussum; et qui percussit Procopium, in capitaneum Taboritarum institutus est.

1433 Zpaura ta netrwala sice dlaugo; po několika dnech již nejen propustili wůdce, ale i prosili jej, aby ujal se weitelství opět. Kněz Prokop však nechtěl nikoli swoliti k takowé žádosti wíce; přiběhem tím zdá se že žiwot w táboru zoškliwil se mu dokonce; předstíraje potřebu léčiti se w Praze, opustil wojsko s aumyslem, že newrátí se k němu wíce.

Ztrátu tím powstalau nahradil hejtman Sirotčí Jan Čapek ze Sán, když wrátiw se z daleké jízdy o sw. 160ct. Hawle, připojil se k dobywatelům Plzně i s haufy swými. Podotkli sme již nahoře, že s jara byl wytáhl asi s 8000 brannými do Slezska i Poznańska králi Polskému ku pomoci, jenž tehďáž wálku wedl proti křižownikům Pruským 14. Jun. i proti Swidrigalowi. Na počátku měsíce čerwna wkročilo do Nowých Marek wojsko české s jedné strany, polské pak pod Sudiwojem z Ostroroha kastellanem Poznańským s druhé, kdež obě spojiwše se w rychlém pochodu dobyli dwanáctero měst a poplenili i podrobili celau krajinu wůkol; jen pewné město Landsberg jediné udrželo se proti nim. Odtud hnuwše se, aniž bywše kde 6 Jul. polem utkáni, dne 6 čerwence položili se před pewné město Chojnici (Konitz,) jehožto potom s welikým úsilím, ale nadarmo téměř plných šest neděl dobywali, až je hlad donutil táhnauti zase dále. Po dobytí a zpuštění kláštera Pelpína obrátili se k městu Tščowu (Dirschau,) 29 Ag. kteréž také zapáleno a wybojowáno jest dne 29 srpna, jakkoli silná byla jeho posádka; Čapek pak, nařed mezi zajatými bojowníky také několik Čechůw křižownikům slaužiwších, za to prý, že prodali se Němcům proti vlastnímu národu swému slowanskému, dal je u prostřed 1 Spt. táboru na vysoké hranici wšecky upáliti. Dne 1 září položilo se wojsko české u Gdanska (Danzig,) kdež bylo asi čtyři dni, o město se ani nepokusiwši: ale blízky klášter Oliva i wesnice okolní musely lehnauti popelem.

Pak u austí řeky Wisly, na břehu mořském konaly se 1433 slavnosti od dáwna newidané, ano wítěznému wojsku českému jen moře prý postawilo hráz nepřekročitelnu; ke dvěma stům bojownikůw pasowáno tu na rytířstwí, a mnozí nabírali sobě wody mořské do sklenic, jež potom do Čech na památku sobě přivezli. Již tehdáž počala byla mezi stranami wálčícími rokowání, kterážto wedla nejprw k uzawření příměří dne 13 září, později 13Spt. pak ku pokoji. Čechowé wracující se měli sice některé nesnáze s králem Polským o žold a záškodí, ale konečně upokojeni a propuštění jsau we cti a lásce; mezi dary králowými pro tehdejší wěk wzácnými, jež přiwedli s sebou do tábora před Plzeň, nalezal se také žiwý welblaud. ³⁴¹

Krutým bojem u Plzně nerušilo se sice jednáni mezi nowými legaty a králowstwím Českým, ale podléhalo všelikým proměnám i nejistotám. Když tito poslowé přijeli do Normberka, slyšewše o porážce husitů w Bawořích, ostýchali se tím wíce jeti dále, ana přicházela psaní, hlásající, aby ani nepřiblížowali se; nepřinášejíli od sboru potwzení všech čtyř článkůw Pražských w té formě, jak suěm český je byl žádal. Odhodlali se nicméně zajeti až do Chebu, kdež potom zdrželi se ode dne 27 září až do 17 října. Průwodčí jejich Prokop Plzenský, 27Spt. Lauda i Lupáč doléhali nadarmo, aby zjewili jim, jakau odpověď nesau; pročež ani nedáno jim k další cestě toho bezpečí a průvodu, kterého sobě žádali. Důwěra však jejich, že se jim proto přece nic zlého nepřihodí, nesklamala jich: ba když dne 22 října wjžděli do Prahy, 22Oct.

341) Nejširší zpráwy o Čapkowě dobrodružné výpravě dáwají Dluhoš l. c. Voigt Gesch. Preussens, VII Bd. (z listin sauwěkých.) Kollegiat Pražský prawí, že Čapkowi mnozí lidé w Prusích hladem umřeli (bezpochyby u Chojnice).

1433 přijati jsau od Staroměstských ještě větši úctau a slawností nežli dříve; všickni wěznové propuštění jsau ke chwále jejich, a u večer téhož dne připrawena jim hostina skwostná, we kteréž se aučastnily přední osoby města. W následujících dnech nawštěwowali je jak auřadové městští, tak i mistři učení Pražského; professorowé pak fakulty lékařské, bojíce se o ně, protože w městě lidé hustě promírali, přinášeli jim léky a dávali wýstrahy.³⁴² Za příčinau téhož „moru“ zdá se, že i sněm, jenž rozepsán byl prvé ke dni sw. Lukáše (18 října,) odložen byl ke dni sw. Martina, i počal se pak teprw 16 Nv. dne 16 listopadu. A jakož Staroměstští srdečně wděčni byli příchodu legatůw, tak Nowoměstští zase, popauzeni bywše wždy ještě od kněze Jakuba Wlka, chladně k nim se měli, ač i oni také jednau hody slawné jim wystrojili.

O následujícím jednání památného toho sněmu *Swatomartinského* máme sice některé zpráwy, ale tak neauplné a stranné, že lěžko jest dobrati se w nich swětla i prawdy. Šlechticůw podobojích českých i morawských na něm přítomných uwodí se zejména 96; mezi předními páni Menhart ze Hradce, Aleš Škopek z Dubé, Aleš Holický ze Šternberka, Hanuš a Beneš z Kolowrat, Wilém ze Chlumu, Přibík z Klenowa, Jenec z Petrspurka, Petr a Jan ze Zwířetic, Aleš z Žeberka i jiní; mezi Morawany Ctibor z Cimburka, Jan Towačowský, Hlawáč z Mitrowa, Zbyněk Daubrawka i jiní;³⁴³ hejt-

342) Sed et magistri medicinae, multum eis timentes, dederunt contra pestem, quae Pragae vigeat, remedia et in scriptis et de apotheca. (Carlerius l. c.) Pod „morem“ rozuměti zde sluší bezpochyby nemoc epidemickau wůbec. Bylot potom považowáno za diw boží, že w domě, kde legatowé bydli, nikdo se ani neroznemohl, kdežto w celém městě pomřelo prý až ke 20 tisícům osob.

343) Popis jejich celý wiz w Archivu Českém, III, 415—417.

mané wojsk, poslowé městští a mistři i kněží přítomní 1438
nejmenují se. Tolik owšem wyswítá z dochowaných nám
pramenůw, že obě strany užíwaly proti sobě všemožné
opatrnosti, ba chytrosti, aby slowy brzy důtkliwými, brzy
zase oplýwajícimi srdečností, podajíce co nejméně, získaly
za to co nejwíce možná: ale také nelze neuznáwati, že
w zápasu takowém Basilejští předčili uměním a obrat-
ností. Oni sami znali dobře míru toho, co powoliti směli
a chtěli, a měli w tom ohledu jednu mysl a wůli: Če-
chowé naproti tomu dělili se w sobě, žádajíce jedni wíce,
druzí méně, nejednomyslní, puzení jediné tĕkawým citem
potřeby jako wětrem na moře, bez wesla, bez opačiny a
přístawu jistého. Jednání s Basilejskými počálo hned dne
17 listopadu; po slawnostech obyčejných modliteb, wítání 17 Nv.
a wděčení se obapolného, sněm očekáwal i žádal slyšeti
konečně formu swolení sborowého ke čtyrem článkům
Pražským: poslowé ale ptali se nejprw, přijmeli sněm
od sboru wyklad jiných tří článkůw, jestliže kalichu dána
bude swoboda? Sněm, nežliby k tomu odpověděl, žádal
slyšeti dříve formuli oswobození kalicha. Na to zase ptali
se poslowé: zdali Čechowé, dosáhnauce žádaucího konce
co do všech čtyř článkůw, chtějí napotom přilnauti ku
pokoji a k jednotě církwe? M. Rokycan odpověděl jménem
celého sněmu, že chtějí, a z ust všech přítowných ozý-
walo se hlučné „tak! tak!“ Jen Peter Payne wstaw řekl,
že „žádaucí konec bude, až budeme všichni smorni,“
ale okřičen byw od jiných umlknul. Potom wyložil Palomar
mysl sboru o třech člancích, zamlčew se přece zase
o prwním; teprw dne 21 listopadu, na opětowanau žádost, 21 Nv.
podána od něho cedule o všech čtyrech člancích; ale
když ta zbudila přílišnau nespokojenost, předložena jest
dne 26 listopadu zase jiná, která konečně wešla w kom- 26 Nv.
paktaty, jakkoli byla nedostatečná. Prawilo se w ní 1) o
článku prwním, co do kalicha: že Čechowé a Morawané,

1433 jsauce w jednotě a w pokoji s cirkwi, a nedělice se we wíře ani w obřadech od ní, leda přijímaním pod obojí, přijímati budau takto moci wúle Kristowy a cirkwe swaté; otázka, zdali tak přijímati všem lidem wúbec jest přikázáno, že bude u sboru teprw do plna rozjímána i rozhođnuta; owšem ale že sbor propůjčí kněžím moc, podáwati swátost pod obojí všem osobám dospělým, které o to žádati budau, s tím však pokaždě doložením, že pod způsobau ehleba ne tělo toliko, ani pod způsobau wína krew toliko, ale pod každau způsobau jest celý a plný Kristus. 2) Při článku o stawování a trestání hříchůw „skrze ty, na kteréžto sluší,“ to slovo „na kteréžto sluší“ že jest příliš široké a neurčité; pročez přidali, že se to má díti wedle zákona božího a ustanowení swatých otcůw, tak aby moc trestní příslušela ne osobám saukromým ale auřadům toliko, a sice duchowním nad duchowními a swětským nad swětskými, šetříce při tom vždy práwa i sprawedliwosti. 3) Co do článku o swobodném kázání slowa božího doložili, že kazatelé mají od vyšších swých býti k tomu zřízení a poslání, a moci biskupowy, jakožto předního pořadatele, že má vždy šetřeno býti. 4) Co do swětského panování knězstwa dán jest ten výklad, že jak jednotliví kněží ne řeholníci, tak i cirkew wúbec mohau míti a požíwati zboží pozemských dědičných; že duchowní lidé, jsauce wladaři (administratores) zboží cirkewního, mají wládnauti jím wěrně podlé nařízení swatých otcůw, a že zboží takowá od jiných nemohau držena ni osobena býti bez winy swatokrádežné (sine sacrilegii reatu.) Co do neřádůw, kteří při posledních třech článcích w cirkwi obecně běží, zůstauje se sněmu moc, doléhati na jejich odstranění skrze posly swé u sboru, a legatowé slibují w tom i we všem, cokoli náleží k opravě cirkwe, býti jejich podporowatelé a pomocníci. ³⁴⁴

344) Tato jest ona cedule A, kterái smo ze starých rukopi-

Takovéto byly v podstatě své první skutečné ná- 1433
mluvy mezi stranami o vážných oněch otázkách, pro
kteréž od tolika let tolik krve lidské již prolito bylo.
Jakkoli veliký krok jimi učiněn ke sblížení a srozumění
se, však ještě zbývalo tolik mezer a nesnází, že strany
zdály se často vzdálenější od sebe, nežli byly prvé.
Kněz Prokop Veliký čel hned téhož dne spis o rozdílech
ještě neurownaných, který nowau zdál se zvěstovati
bauři, kdyby Palomar řečí opatrnau i hladkau byl jí prý
neuchlácholil. I brzy potom, dne 28 listopadu podali po- 28 Nv.
slowé opět ceduli nowau, kdežto vykládali smysl cirkwe
co do wíry a obřadůw we prwním článku dotčených, a
propůjčili se zejména w tom, že po přijmutí jednoty a
pokoje jménem celého národu jestližeby našli se někteří,
ježtoby při službě boží nehned srownáwali se s obřady
cirkwe všeobecné, to nemá na překážku býti ani pokoj
ani jednotě, ale že takovým wolno bude wyjednáwati
ještě dále o své věci se sborem; pak že soudce we Chbě
umluwený bude také dále prawidlem toho, co wěřiti a
konati se má w cirkwi, a že poslowé jejich wždy budau
moci „obyčejem poctiwým a řádným“ naléhati na potřebné
reformy u sboru. ³⁴⁵ Wykázáno tím sektám Tábořské a
Sirotcí poněkud mrawní jakési postawení, arci jen prozatimní,
chudé a neurčité, aniž takové, jakowého sobě žádali: ale
wždy to byl nějaký počátek aspoň k možnému země
upokojení. Mezi mistry a kněžími Pražskými strana Při-
bramowá s koncessiemi těmito již byla spokojena: nikoli
ale strana Rokycanowa, tím méně pak Sirotci a Táboři.
S Příbramem sauhlasila veliká částka šlechticůw na sněm
shromážděných, kteříž za příčinau drahoty a moru w Pra-

sůw dali tisknauti latině i česky w Archivu Česk. III,
398—404. O změnách později w ní učiněných ještě
nám bude řeč.

345) Jest to cedule B, tištěná na témže místě, III, 404—406.

1433 ze bez přestání zuřících tužebně stáli o brzké urovnání všech sporův, aby co nejdříve sněm zavřítí a domův rozejítí se mohli. Tím vysvětluje se nám dostatečně rozhlášený skutek o stvrzení *prvních kompaktat* w sobu 30 Nv. botu dne 30 listopadu 1433. Když toho dne pod večer poslowé Basilejští w posezení výboru sněmowního w Karolíně žádali, aby již Čechové dle slibu svého přiznali se ke smlouvám, a Palomar opět pochybnostem některým od Rokycany, Prokopa Velikého a Petra Payne předneseným ústně dosti učinil, šlechticové donutkali prý kněží všech stran, že rukau dáním biskupowi Filibertowi slibili jmény svých spoluwěrcůw přijmouti námluwy dotčené. Někteří však učinili to s výslovnau ohradau, že je přijímají sice, ale že toho ještě není dosti, aniž že tím spokojiti se mohau.³⁴⁶

Nyní teprw nastala byla doba, kde sbor a poslowé jeho mohli s prospěchem kořistiti z nejednoty české; od této doby teprw ona částka národu, která pádem Korybutovým r. 1427 byla přišla o vplyw a moc w zemi, křísila se w síle tím rychleji, čím nesnesitelnější již byl staw záležitostí obecných. Šlechta česká, již od několika let s dějiště zmizelá, nyní vedením pana *Menharta ze Hradce* wztýčila se opět. Widěli sme, kterak již první legatové w Praze přičiňowali se o powzbuzení její; ještě podstatněji ale napomáhal k tomuž cíli císař Sigmund, wrátivši se z Italie konečně do Němec, zejména 110ct. do Basileje dne 11 října. Psaní jeho, která w té příčině přes celau zimu posílal do Čech, nezachowala se sice: wíme však, že powolal záhy k sobě do Basileje na poradu Oldřicha z Rosenberka, hlavního svého jednatele w zemi, a spolu nejbohatšího i nejschytralejšího šlechtice české-

346) Carlerius de legationibus MS. — Joh. de Segovia lib. VII, cap. 4. — MS. archivi Trebon. A. 19, etc. *Srown.* dole dni 16 Febr. a 23 Aug. 1434, 8 Jul. 1435 a j. w.

ho; ³⁴⁷ kterýžto, co urputný katolík, nepožiwaje moci ani 1433
důwěry we sněmu husitském, nastrojil na swé místo pana
Menharta, jenž aspoň zewnitř byl se ještě kalichu nezpro-
newěřil. Oba pak tito přátelé uhlédali nyní příhodnau chvíli,
we spojení s jedné strany s Pražany a šlechtau kališnic-
kau, s druhé s císařem a sborem Basilejským, učiniti ko-
nec demokracii w Čechách, a uwesti krále opět do země.
I jakkoli nedosti zpráwné jest, co Aeneas Sylvius, obau
jejich někdy přítel, o následujícím důležitém přewratu wy-
prawuje, uwedeme zde nicméně slova jeho vlastní.

„Páni Čeští (dí,) často spolu se sjížděli, we swém
bludu poznávali a bídu swau wážili, že zawrhše od sebe
panování krále swého, těžké jho Prokopowo nésti mu-
sejí. Rozjímali mezi sebau, kterak on sám pánem jest,
zemi po swé libosti a wůli zprawuje, cla wybírá, berně
a daně ukládá, lid na wojnu sbírá, wojsko, kam chce,
wede, laupí a wraždí, žádného sobě a swým radám od-
porného netrpí, urozené tak dobře jako neurozené za
swé otroky a chlapy má. Předkládali sobě i to, jak žád-
ného národu pod nebem bídnejšího není nad Čechy, kte-
řížto ustawičně polem ležeti, w létě i w zimě w staních
bydleti, na twrdé zemi léhati, s oděním a zbrojí každé
hodiny obíratí se musejí, když jednak domácími, jednak
cizími wálkami se hubí, a wždycky aneb bojují, aneb
s strachem wálky na sebe očekawají. Doložili, žeby již
čas byl, aby jho ukrutného tyrana aspoň jednau s sebe
swrhli, a poněwadž jsau jiné národy přemáhali, sami jed-
nomu Prokopowi neslaužili. Slíbilo se jim položiti obec-
ný sněm pánůw, rytířůw a měst, na němžby o dobré a
užitečné správě wšeho králowství jednáno bylo. Na
sněmě, když se sjeli, předložil jim pan Menhart: kterak
to králowství šťastné býwá, w němž obywatelé ani w

347) O jízdě jeho do Basileje wiz Arch. Česk., III, 11 (w notě).

1483 zahálce nelenějí, ani skrze války se nehubí; my pak Čechové až posud neměli sme žádného pokoje, zhubeno království naše ustawičnými válkami, a welmi brzo zahynauti musí, nebudeli w čas opatřeno; leží ladem neopraná roli, howada i lidé hladem mistry mrau; což vše z toho pochází, že jeden člověk vším všudy wládne, a všecko we swé moci maje, bez dotazu a rady pánůw, rytířůw a měst působí a dělá, což se mu líbí. Jemu prospěšná i dobrá jest wálka; nebo kdyby pokoj w zemi byl, panování jeho i hnedby přestati musilo. Potřebí tedy jest, aby odc všech stawů jeden za hejtmana wolen byl, jehožby auřad jen do roka trwal, a někteří aby k němu přidání byli, jejichžto radauby on království toto a obecné dobré, budřo w čas pokoje aneb boje, sprawowal a řidil. Ale však aby se páni nezdáli sami sobě spráwu království a panování osobowati, radil k tomu, aby ze šlechty prostřední takowého hejtmana společně obrali. Slíbila se ta rada všechněm na sněmu přítomným: Alše z Risenburka, člověka starožitného rodu, ale nebohatého, za správce všeho království wyhlásili a hejtmanem nazwali. Ale jakož při něm pečet zemská a důstojenství toho auřadu bylo, tak při Menhartowi největší podstata a moc zůstawala.³⁴⁸

Není pochyby, že šlechta česká již dávno před sněmem Swatomartinským se scházela, radu berauc o to, kterak by tehdejší staw věci zrušiti a předešlá wláda šlechtická w zemi zase uwesti se měla; není také pochyby, že nenáwist šlechticůw proti Prokopowi, jakožto největšímu wůdci strany nešlechtické, wětší byla nežli proti jiným osobám: ale neméně jisté jest, že horlení proti němu jedinému, jakowěž tu do Menhartových ust se klade, wymyšleno jest a s prawdau se mífí, an Pro-

348) Aeneae Sylvii histor. Bohem. cap. 51, (dle překladu Weleslawinowa tu i tam opraweného).

kop nikdy takowým samowládcem nebyw, práwě za sně- 1433
mu Swatomartinského wůbec byl se odřekl welení nad
wojsky polními a tudíž i wší veřejné moci w zemi, ba
smímeli wěřiti starým zprávám, týmž časem i sám také
slibowal šlechtě pomoc swau proti wojenským rotám.³⁴⁹
Co tedy w dotčené řeči proti Prokopowi samému se wy-
náší, musí rozuměti se proti rotám polním a straně de-
mokratické w Čechách wůbec, w jichžto čele arci stál
byl Prokop i dříwe, i později zase, nikoli ale při wolení
Alše Wřestowského z Risenburka za správce, ježto se
stalo dne 1 prosince 1433.

1 Dec.

Sněmowní zápis, kterýž na wolení téhož pána wydán
jest, nese to w sobě, že „páni a hejtmané wojsk a ze-
mané, města i obce králowstwi Českého a markrabstwi
Morawského,“ napřed ohradiwše sobě práwa řádná spra-
wedliwá i wšecky swé swobody na budaucí časy, wolili
sobě dotčeného pana Alše za správce králowstwi Českého
i markrabstwi Morawského, a dwanácte osob přidali mu
k radě, i uložili za powinnost, působiti obecné dobré
národu, hájiti čtyr článkůw Pražských, brániti všem ne-
prawostem w zemi, sauditi nesnáze a pře wšeliké i usa-
zowati saudce po krajinách, dopomáhati práwa moci bran-
nau a wolati k tomu cíli wšecky kraje sobě ku pomoci,
kolikrátkoli toho bude potřebí, práwa nižádného stawu
při tom nerušic. Swoluje se mu proto desátý groš ze
wšech statkůw zástawních a dwa groše s lánu ze wšech
statkůw dědičných, „a to aby bylo auročnikům na auro-

349) Staří letopisowé w rkp. Wratislawském podávají důle-
žitau tuto zpráwu: „Kněz Prokop Holý zuostaw na tom
se pány, aby s nimi táhl spolu na bratři, a zwěděw a
prošed panskú radu, i odstúpil od panuow i přikáže se
zase bratřím.“ (Přepis rkp. toho dostal se nám skrze
p. prof. Purkyně.) Srwn. také co Pešina (in *Marte
Morav. pag. 583*) a po něm Beckowský z rukopisůw
o věci této wyprawujf.

1433 cích sraženo pro polehčení té příliš zhubené chudiny;“ požitky hornické také jíti mají k ruce jeho. Dále má on sněmy dle potřeby svoláwati, smlauwy a příměří činiti, poselství od cizích mocností přijímati a na sněmy wznášeti, opatřiti dělání dobré mince na Horách Kutných, starati se o bezpečí silnic veřejných a t. d.³⁵⁰ W skutku tedy stal se tehdaž pan Aleš presidentem republiky České: leč že stáli za ním a nad ním dwa šlechtici, Menhart i Oldřich, kteří postavili jeho na to místo k tomu cíli, aby králowství se starými rády zemskými pomocí jeho tím snáze nawrátiti se mohlo.

Wojsko ležící u Plzně přiznalo se ku poslušenství nowého správce zemského: i poněwadž sněm český schwalował dobýwaní onoho města, pan Aleš nemohl protiwiti se jemu, ani hýbati wojskem jinam. Pročež i hned po smluwení prwních kompaktat naskytly se nesnáze nowé: biskup Filibert a kollegowé jeho žádali, aby předešlím od Plzně odtrženo bylo, a mezi stranami pod jednou i pod obojí aby jestli ne pokoj, aspoň příměří zachowávalo se všeobecné; Čechowé pak odpowídali, že to býti nemůže, lečby Plžňané prvé přiznali se také ku poslušenství spráwcowé; co do záležitostí wíry že chtějí sice míti pokoj se všemi národy, ale o jiné politické přičiny že nemůže na ten čas leda příměří zawíráno býti. Než i w kompaktatech samých zdvihání jsau nedostatkowé mnozí a žádáno jejich vyplnění: nejprw, aby swoboda přijímati pod obojí netoliko Čechům a Morawanům, ale také příwrzencům jejich w jiných zemích přiznána byla; potom, aby přidalo se wýslovné seznání o tom, že přijímaní takowé jest „užitečné a spasitelné;“ dále, že swátost oltářní má i dětem po křestu přísluho-

350) Tištěn ten zápis w Archivu Českém, III, 412—415. Dán byl teprw 22 prosince 1433, ačkoli wolení bylo předešlo jej o tři týdne.

wána býti; opět, aby sbor sám také nawodil přívr- 1433
žence swé w Čechách ku přijímaní kalicha, protožebý
jináče jednoty a pokoje w zemi býti nemohlo; a koneč-
ně, aby odstranila se we článku čtvrtém důtka o swa-
tokrádeži, ana prý jen Čechům k necti tam postawena
jest. Mimo to ještě usilowáno jest o výslowné seznání,
že pode jménem cirkwe, co majitelkyně statkůw cirkew-
ních, rozumí se weškero shromáždění wěřících, a nikoli
biskupowé neb kněží toliko sami. Závady tyto podaly pří-
činu k nowým hádkám, w nichžto ztráweno zase několik
neděl. Basilejší wědauce, jak weliká národu částka tau-
žila po pokoji stůj co stůj, a wykládajíce rukau dání ode
dne 30 listopadu ku prospěchu swému, hrozili již často swým
odjezdem třebas s nepořízenau. Posléze swolili sice k wy-
mazání we článku čtvrtém slow „bez winy swatokrádež-
né“ (sine reatu sacrilegii,) a ujišfowali také, že powole-
ním kalicha nepropřjčuje se toliko tolerance, nýbrž sku-
tečné opráwnění: ale k dalším concessím nebylo lze jich
pohnauti. Dne 20 prosince poslali kollegu swého Mar- 20 Do-
tina Bernera do Basileje napřed, aby dal otcům zpráwu
předběžnau o stawu wěcí; jiní zůstali ještě sice až do
dne 14 ledna 1434 w Praze, a však netoliko bez dal- 1434
šího prospěchu, nýbrž i se zjewným Čechůw ku konci 14Jan.
rozkwašením a pobauřením. Biskup Filibert položil byl
totiž konečnau sněmu lhůtu do 15 ledna k wyjádření se,
chceli prowesti prwní kompaktaty naprosto tak jak samy
w sobě znějí, čili nic? neb že toho dne již legatowé
Prahu opustiti musejí. Po hádkách nad míru bauřliwých,
o kterýchž ale zpráwy místnějši se nedostáwají, odpově-
děno jest jim, aby odjeli raději o den dřiwé, protože pan
Jakaubek ze Wřesowic, jenž jim dáti měl od sněmu průwod
bezpečný, nemohl prý déle čekati. A tak se i stalo. Do-
widáme se ze psaní od Rokycany dne 13 ledna k ospra- 13Jan.
wedněni swému wůbec wydaného, že rozstrk stal se proto,

1434 poněwadž sněm žádal, aby w celých Čechách i w Morawě, způsobením sboru a legatůw, nerozdávalo a nepřijímalo se jinak, nežli pod obojí způsobau; k čemuž legatowé podwoliti se nechtěli. Mistr Jan Příbram a přátelé jeho přimlawali se sice u sněmu snažně, aby pokoj a jednota pod wýminkami, jak je legatowé podávali, přijaty byly, ba za smrtelný to hřích vyhlašowali Čechům, jestližeby dosawadni zjednání mělo zrušeno býti: Rokycana však, uradiw se s swými, mluwil, že nebezpečí jest prý na obojí straně weliké: odřeknemeli se jednoty a pokoje, země naše nepřestane se hubiti, lidí bude ubýwati, hlad a mor budau zuřiti jako posawad, a k tomu ještě brzy strádati budeme nedostatkem kněžstwa swěceného; swolímeli pak ke dvojici we wyznání, nebude swárům a různicem mezi lidmi nikdy konce, staří faráři wrátice se k farám swým, podáwati budau pod jednau, jakož již za krále Wáclawa se stalo, a následek toho budau nové bauře. „Pročež wyznávám, (dí,) že newím, co woliti mám; wy pánowé swětšti rozvažte a ustanowte sami, které nebezpečí jest menší, a co pro dobré obecné činiti sluší.“³⁵¹ O Tábořích a Sirotcích při tomto jednání nic se newí; rozhodnutí pak sněmu již sme podli.

Poslowé Basilejští tenkrátě cestau neobyčejnau, skrze Krušné hory a Sasy, wrátili se zase do Chebu, kdežto pozdrželi se některý čas. Ještě před odjezdem swým z Prahy přijali byli podtají do poslušenství církwe netoliko pana Menharta ze Hradce, ale i několik mistrůw učení Pražského, a splnomocnili tyto, přijímati a rozřešowati dále, kdokoliby týmže způsobem k jednotě církewní na-

28Jan. wrátiti se chtěl; w Chebu dne 28 ledna vydali konečně list na to, že poněwadž mistři university Pražské, (zejména Křištan z Prachatic, toho času rektor, Buzek ze

351) Psaní Rokycanowo ode dne 13 Jan. 1434 čte se w jednom rukopisu bibliotěky Gersdorfské w Budišíně.

Kdyně, děkan fakulty artistské, Prokop Plzenský, Petr ze 1434 Sepekowa, Jan z Příbrami a Jan Papaušek ze Soběslawě,) chtějí státi w kompaktatech a míti pokoj i jednotu s křesťanstwem, protož že všichni wěřící mají přijmouti je k obcowání a ke společnosti služeb božích i kostelních swátostí jakožto swé bratry a syny církwe počestné i poslušné.³⁵² Ještě důležitější wěc byla, že dwa šlechticowé strany Tábořské téhož času w Chebu poddawše se, s podržením však swobody kalicha, přijati jsau také a dáno jim rozřešení za minulost. Jeden z nich byl proslulý wůdce Příbík z Klenowého, jenž osóbowal sobě panství města Stříbra; i není pochyby, že již tehdaž počaly se tajné umluwy, které později tak nenadále měly následky. Také pokud ještě Filibert a Palomar w Chebu byli, přijel tam za nimi kněz Martin Lupáč, co nowý posel od zpráwce, pánůw, měst a obcí českých ke sboru Basilejskému s listy wěřícími ode dne 19 ledna wypra-19Jan.weny.³⁵³ I ačkoli M. Palomar ujišfował jeho napřed, že nadarmo jede ke sboru, nepřinášili auplně přilnutí krajanůw swých ku kompaktatům nahoře dotčeným, on nicméně odstrašili se nedal, i wjel we společnosti jejich do Basileje dne 15 února 1434.

U sboru dáno jest Lupáčowi weřejné slyšení hned nazejtří po jeho příjezdu, dne 16 února. Přednášel on 16Fbr.swým způsobem to samé, co již před ním nejprw Berner, potom Palomar byli wyprawowali o weškerém jednání posledního poselství w Praze. Když pak mluwil o žádosti Čechůw, aby sbor sám nawedl wšecky obywatele země jejich ku přijímání pod obojí, powstal hluk a hlasité rep-

352) Joh. de Segovia l. c. Rkp. Wídensk. 4710, fol. 314. Rkp. archivu Třebonsk. A. 16. Srwn. W. W. Tomka děje university Pražské, I, 287.

353) Wěřící list tištěný u Martene l. c. pag. 704, a u Mansi, XXX, 821 má chybné datum 10 Jan. 1434.

1434 tání we shromáždění. On ale žádal, aby ho pokojně slyšeli, a jal se líčiti všecky nehody, které z neswornosti we wíře w Čechách následowati musely. Dle sw. Jeronyma, dí, nemohau trwati umluwy pokoje tam, kde boj jest o wiru; a nebudauli Čechowé stejného wyznání, bude jim potřebí buďto rozdílných kostelůw k rozdílným obřadům, aneb rozdílných oltářůw w jednom a témže kostele, aneb na témže oltáři rozdílného přísluhování; i když každý o sobě domníwati se bude, že spůsob jeho lepší jest, dlaholi stanau bez hádek, bez pohoršení a kaceřování obapolného? Pročež nebudeli ta wěc opatřena, prawil, že Čechowé nemohau wážit sobě doswadních námluw, kteréž jich nikoli nedowodí ani k jednotě, ani ku pokoji. To co slíbili, že hotowi jsau wždy splniti wěrně: ale námluwy ony, ačkoli rukau dáním stwrzené, že nebyly ani aupné, ani konečné. Odpowěd dána jemu, we srozumění s císařem Sigmundem, o deset dní později

26Fbr. (26 února) w podobném shromáždění. Kardinal Julian prawil, že církew z nepřebnané lásky swé již propůjčila se Čechům w takowé míře, jakowé ještě nikdy příkladu nebylo; dle učení sw. Augustina zasadila prý sama sobě ránu, aby je co nowau ratolest do těla swého zase wštípiti mohla; nyní že slušné jest, aby oni dokázali také skutkem ochotnost swau, slowy již často dosti osvědčowanau; pokud nestwrdí a nesplní se, co umluweno jest, sbor že nemůže podáwati se dále k ničemu, zvláště ano s Plzenskými pro jejich přichylnost ke sboru tak ukrutně prý se nakládá. Lupáčowi že ještě téhož dne dostane se odpowěd písemná, s nížto ať se wrátí ku krajanům swým kdykoli mu libo; ať jim řekne, že pokoj země jejich jen od nich samých záwisi, budauli chtějí státi w kompakátách. „Ba záwisiť ode sboru, budeli chtějí wyslyšeti žádosti české,“ odpowěděl Lupáč a doložil, že odpowědi psané nepřijme, leč budeli mu znám obsah její; konečně ale

děkowaw za prokázanau jemu wldnost, wystaupil ze shro- 1434
máždění, a wrátil se bez prodlení do vlasti. ³⁵⁴

W takowémto nekonci uwáznul prwní akt welikého
wyjednávání mezi Čechy a Europau; další rozhodnutí
očekávalo se již zase od zbraně. Kterak se to sběhlo,
a kterak jím přewrat auplný w krátkém čase spůsoben,
o tom došly nás opět jen zlomkowitzé zpráwy, ze kte-
rýchž jen hlavní některé události wyswitají. Sbor dne
8 února uložil byl zvláštní daň celému křesťanstwu „ku 8 Fbr.
potřebě we věcech českých,“ a sice tak, že z důchodů
wšech statkůw církewních mělo platiti se půl desátku čili pět
ze sta we všech zemích; Franští prelátowé na sboru při-
tomní také hned téhož dne upsali se peněžníkům Basi-
lejským na 3000 zlatých, kteréžto měly bez meškání
Plzenským ku pomoci poslány býti. ³⁵⁵ Později w témže
měsíci wyprawil sbor k témuž cíli 4000 zlatých a císař
Sigmund tolikéž. ³⁵⁶ Nedlauho potom poslán jest M. Jan
z Palomar opět k Čechám s potřebnými netoliko instruk-
cemi, ale i penězi; kterýžto měw nejprwé sjezd s pány
českými a s Janem knížetem Baworským, učinil s nimi
smlauwu, aby dodali na Plzeň spíše za 500 zl. kaupené,
začež podwolil se platiti jim 3000 zl. a sám také ještě

354) Joh. de Segovia l. c. Odpověď sboru tištěna také u
Martene a Mansi l. c.

355) Joh. de Segovia lib. VII, cap. 8: De semidecima gene-
raliter imposita pro necessitatibus in causa Bohemorum
etc. Psaní Jana krále Portugalského ke sboru o sbírání
a odvádění w zemi jeho peněz ku potřebám českým,
tištěné u Martene VIII, 595 a Mansi, XXX. 549, pod
datum „w Lissaboně 25 máje 1433,“ náleží bezpochyby
k roku 1434. *Sron.* Kurz, Albrecht, II, 240. 349.

356) Idem ibid. cap. 12. Rozumějí se tu bezpochyby zlatí
Rýnští; takový 1 zl. stál za 18 grošůw českých; kdežto
1 zl. Uherský (čili nynější c. k. dukát) méněn býwal
za 24 gr. česk. Čtyři tisíce zl. rýnsk. bylo tedy tehdáž
co do kowu tolik, jako nyní tři tisíce c. k. dukátůw.

1434 najal žoldněřůw na šest neděl. ³⁵⁷ Potom šel k Albrechtowi knížeti Rakauskému, kdežto w jeho přítomnosti pánowé Morawští přiznawali se opět ku poslušenství, a pan Oldřich z Rosenberka podával se sám s 500 jezdcí a 10,000 pěšimi k boji proti husitům, kdyžby mu penězi pomáháno bylo. Týž pan Rosenberský byl ustanowen od 28Fbr. císaře Sigmunda majestátem w Basileji dne 28 února daným za jeho plnomocníka w Čechách i w Morawě, a slíbeno splniti všecko, k čemukoli on pána swého zawáže, byby sebe wětší bylo. Powážímeli, že nedlauho předtím Sigmund byl jemu postaupil panství Miliwské, Týnské nad Wltawau, Hlubocké a Zwíkowské proto, „aby příhodněji nepřátelům odoláwati a jim brániti se mohl,“ ³⁵⁸ nemůžeme býti w pochybnosti, které a jakowé to byly moci a spůsoby, ježto té doby w Čechách se křísily. Nejwětší částka peněz od sboru poslaných přišla pry do rukau pana Menharta ze Hradce.

Naproti nowému tomuto ústrojí, w němžto síla hmotná we spolku s opatrnau ducha činností wzrůstala den co den w moc neodolatelnější, newidíme na druhé straně nic připrawowati se, coby s prospěchem bylo mohlo stawiti se k odporu; s Prokopem Welikým zdá se jakoby se byly odwrátily od vojsk bratrských i rada i štěstí; neumělí ani dobytí Plzně, ani nechati jí a odhodlati se

357) Joh. de Segovia lib. VIII, cap. 2 wyprawuje o Palomarrowi, quod tenuisset dietam cum baronibus Bohemorum, nec non cum Johanne duce Bavarie et aliis fidelibus, et conclusione facta per dictos barones ad ministranda victualia Pilznensibus, pacto desuper convento, dederat eis tria millia florenorum, quingentos quoque florenos pro victualibus, et ultra hoc conduxisset stipendiarios ad sex hebdomadas.

358) Majestát daný dne 28 Febr. chowá se posawad w originálu w archivu Třebonském. O dalším viz Wácl. Březana kroniku Rosenberskau w Časopisu Česk. Museum, 1828, IV, 57.

k dílu jinému; sužující, a sami zase hladem i morem su- 1434
žování jsauce, ³⁵⁹ upadali čím dále tím více w nenáwist
a mdlobu; zástupové jejich do všelikých krajůw na pi-
cování rozeslaní hubili zemi, wydírající chudiné po-
slední její zásoby, a protož považowáni obecně ne za
hájitelé, ale za zjewné škůdce i nepřátely zemské; a
když lid páně Menhartůw ze Hradce pobil jich u Horaž-
diowic několik set, rytíř pak Malowec, přikwačiw na ně
w jedné wesnici mezi Benešowem a Chotýšany, vyhladil
je i s wesnicí dokonce, to již obecným národu mněním
pokládáno za wítězství a nikoli za ztrátu, zwláště ano
se spolu prawilo, že většina oněch „bratří“ tehdáž již ani
nebyli Čechové, ale cizinci. ³⁶⁰ Nejhorší však úkaz byl
wždy ten, že mezi nimi samými našli se lidé, kteří ne-
toliko ze saukromého záští, ale také za holé peníze ho-
towi byli zraditi spolubojowníky swé. Často jmenovaný
pan Přibík z Klenowého, jenž s lidmi swými ležel také
u Plzně, dal se nawesti, že dne 30. března aukladem 30Mar
i násilím dodal asi 700 korcůw obilí do města; po čemž
ujew, zawřel se w zámku swém we Střibře. Nedlauho
předtím byl od císaře Sigmunda poslán Habart z Adlar
do ležení u Plzně, a způsobil to, že přední hlavy vojsk,
zejména Čapek, Kralowec, Swojše, Keřský a Prokůpek,
a ze všech měst strany Tábořské po dwau, jeden z rady
a druhý z obce, chystali se jeti do Basileje, aby mohli
uhoditi w mírnau se Sigmundem umluwu: ale zrada páně
Přibíkowa zarazila aumysly takové. Sigmund již se také
byl se sborem na tom ustanowil, že jednati bude s posly
řečenými dobrotiwě, nezanedbáwaje proto příprav a

359) Segovia prawí, že nemoci w táboru dobywatelůw Plzně
panowawši umořily za několik měsícůw přes tisíc lidí.

360) Kollegiat Pražský, jenž ty zpráwy podává, dokládá spolu:
Nam in praedictis exercitibus major pars fuit alienigena-
rum, qui regno non compatiuntur. (MS.)

1434 skutků wálečných; i dal to dne 9 dubna wědětí neto-
 9 Apr. liko panu Rosenberskému, ale i knížeti Albrechtowi, s tím
 doložením, aby ani oni nedali se takowým rokowaním
 mýliti w tom, co wálečného před sebou mají. ³⁶¹ Tudíž
 strojeno se s obau stran k boji tím wražednějším, an
 5 Mai nezadlauho potom, dne 5 máje, pan Přibík (s pomoci
 Zdeňka z Drštky na Týně Horšowě, Hrdoně z Dubňan na
 Radyni, Zbyňka z Kocowa na Nečtinách, Hynka Šwam-
 berka, Buška Calty a jiných) opakowal zrádný skutek
 swůj s tímže prospěchem. ³⁶²

W Morawě zápisem walného sněmu Brněnského utwr-
 4 Mar. zen byl již dne 4 března všeobecný mír zemský obyče-
 jem starodávným na pět let, w čemž aučastnili se,
 kromě weškeré téměř šlechty husitské i nehusitské, také
 pan Menhart ze Hradce a jiní páni čeští. ³⁶³ Nedlauho
 m. Ap. potom následowaly w Praze podobné umlúwy mezi šlech-
 tau českau, o nichž ale zápis bohužel nezachowal se.
 Wíme jen to, že páni čeští a morawští, staré město
 Pražské a některé jiné obce, přičiněním zwláště páně
 Menhartowým, spojili se pod poslušenstwím nowého
 zpráwce zemského „za jeden člověk,“ ³⁶⁴ zawázawše se
 pomáhati sobě wespolek až do těch hrdel, aby pokoj a
 pořádek zase w zemi obnowen byl; k tomu cíli že má
 prowolán býti mír zemský po všech krajích, a kdokoli
 nepřizná se k němu dobrowolně, má moci a násilím býti
 připuzen; wojsku stálému čili rotám polním poraučelo
 se, aby rozejdauce se přestaly hubiti zemi, a slibowáno
 jim odpuštění za všecko, cokoli zlého dotud spáchaly,

361) Viz Archiv Český, I, 37. 38.

362) Bartošek pag. 183. 184. Staří letopisowé str. 86. Joh.
 de Segovia l. c.

363) Pilař & Morawec hist. Morav. II, 35. Kurz Albrecht, II,
 227—231.

364) Psaní císa. Sigmunda od 9 Apr. l. c. Scriptorum rerum
 Lusatic. (Goerlitz 1839.) I, 62. Bartošek pag. 184.

jestliže rozkazu toho uposlechnau; ³⁶⁵ neučinili tak, wy- 1484
hrožováno jim, že s nimi jako se škůdci zemskými na-
kládáno bude. Především ale uzawřeno jest sbíratí wojsko,
a wolati k němu na žold také ty bratří z rot polních,
kteřížby roty své opustiti chtěli; nowému tomu táboru
kázáno sbíratí se na Kačíně, nedaleko Hor Kutných. ³⁶⁶
Přední šlechticowé, kteří we věcech těchto wedle pana
Menharta i Alše Wřešfowského swau činností zvláště
wynikali, byli Hynce Ptaček z Pirkšteina, Aleš Holický
ze Šternberka, Jindřich syn někdy Čenkůw z Wartenberka,
Petr z Janowic na Chlumci, Diwiš Bořek z Miletínka,
Wilém Kostka z Postupic, Jan Smiřický a jiní.

Kněz Prokop Veliký od svého lonského w táboru
před Plzni ponížení přebýwal mezi Sirotky w Nowém
městě Pražském, aniž více ku Plzni wrátil se; zdálo se,
jakoby theolog byl w něm naprosto udusil wálečného
welitele. Wida však, co šlechta připravuje i kam ko-
nečně měří, a boje se, aby swoboda zákona božího, jakž
on jemu rozuměl, neutrpěla wítězstwím jejím, odwážil se
předce zase k bojowání, a k veliké stran krajných ra-
dosti uwázal se opět u wrchní welení nad weškerau moci
Táborskau i Sirotčí. Stalo se to tuším teprw w měsíci
dubnu; místnějších však zpráv o změně této nedo-
stává se.

Počátek osudného boje udál se w Praze. Zprávce
Aleš a páni Staroměstští žádali na Nowoměstských, aby
oni také přistaupili k jednotě panské a zapsali se k míru
zemskému nahoře dotčenému. Nowoměstští ale na místě
odpowědi počali hraditi se proti starému městu. Na to
powoláno jest wojsko Kačinské do Prahy; kteréžto při-

365) Swědčí o tom psaní nejmenowaného šlechtice Táborského z této doby w rkp. Olomucké university sign. I, V, 34.

366) Chron. collegiati Prag. MS.

1434 táhši dne 5 máje w síle asi 12,000 jízdných i pěších, skrze Malau stranu a most Karlůw wešlo do města Starého, i poslalo hned odpovědné listy proti Nowoměstským.

6 Mai Nazejtří we čtvrtek, den wstaupení páně, hnalo se autokem proti Nowému městu ra několika místech najednau: i ačkoli tu přítomni byli vůdcowé znamenití, Prokop Weliký, Ondřej Keřský a Mikuláš z Padařowa, neodolali však velikému počtu nepřátelůw. Hned na počátku boje s wěže staroměstské u tak řečené „staré richty“ mistrný puškař, střileje Nowoměstským do wěže vysoké u Matky boží sněžné, odrazil uši zvonu, kterýmž na poplach zvoněno, tak že tento padnuw, uškodil krásné wěži samé, ana téhož dne potom i cele obořena jest; také rozmetána jsau wšecka plánowání a zawíradla, i opanowáno rychle a bez velikého krwe proliti celé město; jen na radnici chtěli někteří brániti se, ale odřekli se boje, když jim powoleno wyjiti z města beze škody. A však jakkoli mnohým podařilo se wywážnauti (showíwáním, jak se zdá, pánůw zemských), nicméně škoda Nowoměstských byla toho dne veliká: netoliko pleněním we všech domech saukromých, ale také pobráním a zaumyslým zničéním všech privilegií a weškerého archivu městského w této příležitosti; také Staroměstští od toho dne osobowali sobě panství nad Nowoměstskými jako nad poddanými. ³⁶⁷

367) Bartošek pag. 184. 185. Chron. anonym. in Dobner Monum. III, 60. Staří letopisowé str. 88. 89. Chron. collegiati Prag. MS. Joh. de Segovia l. c. Hermann Corner p. 1337. 1338. Scriptorum rerum Lusaticarum l. c. Andreas Ratisbon. ap. Eccard. I, 2165. Aeneas Sylvius l. c. Časopis Česk. Museum, 1836. 311 etc. Čapkowi pobráno prý toho dne statku za pět tisíc zlatých, a tolikéž i knězi Sirotčímu, Jakubowi Wilkowi, kterýž nikoli nebyl hejtmanem, jak o něm Aeneas Sylvius prawi.

Kněz Prokop Weliký po autěku swém z Prahy psal 1433 knězi Prokúpkowi do tábora Plzenského tato slowa: „Pán náš všemohaucí, jenž po bauřích dáwa jasnost a po zármutcích útěchu, budiž s Tebau, bratře w Kristu mně nad jiné milý! Wěz, že z dopuštění božfho falešni páni zemští s Pražany staroměstskými obořili se na milé naše bratry, měšťany Nowoměstské; některé zabili a město na nich dobyli, jakož sme to spatřili sami. Proto zdá se nám, abyste nechajíce všeho, hnuři sebau od Plzně k Sedlčanům. Čapek zajisté swoláwa weliký lid, a my od Tábora nápodobně, jakož doufáme; neboť lépe jest nám umříti, nežli nepomstíti newinné krwe aukladně wylité milých bratří našich. Buďte s bohem, wěda, že on potrestaw šwých, zase je potěšuje!“ Psaní toto, přejato bywši od lidí pana Rosenberského, nedošlo swé adresy: ale widěti z něho aspoň položení osob i wěcí tehdejších. ³⁶⁸

Wzetím Nowého města oswobozena jest *Plzeň* konečně po desítiměsíčním obležení. Když zajisté zpráva o přewratu w Praze došla Táborůw, Sirotkůw a měst tam ležících w sobotu dne 8 máje, uzavřeno hned 8 Mai chati Plzně a obrátiti se proti nowým nepřátelům domácím; takž nazejtří w neděli ráno hradby opuštěny, sta- 9 Mai nowé stržení a ležení všecko w požeh dáno tak náhle, že i někteří ranění a nemocní, nemohše dosti rychle uchrániti se, ohněm tam bídně zahynuli. Celé wojsko dalo se w pochod k Hostomicům a ku Příbrami; Táboři zwlášť a Sirotci také zwlášť; „a což bylo s nimi Staroměstských, ty jsau zjímali, a druzí se rozkradli.“ Plzenští neměwše již než jedině dwa koně w městě, a wesměs jen k 600 branných, nemohli pronásledowati jich, ale

368) Original jeho chowá se posawad w archivu Třebonském. Netřeba snad ani wywracowati domněni, jakkoli rozšířeného, že Prokop Weliký byl té doby w táboře u Plzně, a Prokúpek w Praze, ana prawda byla naopak.

1434 obrátili se tudíž proti posádkám okolním, a zdobywali i pobořili je. Radost jejich nad oswozením nebyla větší, nežli plesání po celých Němcích nad nowinami 16 Mai o nich, ježto již dne 16 máje donešeny byly až do Basileje. Wzdávána chwála zvláště hrdinným hájitelům sauženého města, nejprw šlechticům, panu Wilémowi Šwihowskému z Risenberka, Pertoltowi z Risenberka i z Dolan, Hrdkowi z Duban a Lwikowi z Rowného, kteříž se tam sami byli dali zawřítí, pak auřadům městským, Wáclawowi Ditlikowci richtáři a konšelům Johánkowi, Náročníkowi a Korandowi. Hned na to šlo poselství k císaři a ke sboru, wyprawujíc, kterak to město wynaložilo na bránění swé w posledních létech summu sedmdesáti tisícůw zlatých, z nichžto že 24 tisíc ještě dlužno zůstává, i prosíc o další pomoc k zaprawení dluhu. Newíme, mnoholi dosáhlo; jen to známo jest, že císař Sigmund nařídil později, aby na památku obležení tohoto Plzenští napotom we znaku swém nosili welblauda, ježto Čapkůw welblaud nahoře dotčený u výpadu, jež před nowým rokem 1434 do ležení nepřátelského učinili, jat a do města přiweden byl. ³⁶⁹

Těmito událostmi národ český weškeren, jež sme nedáwno ještě as na šestero stran neboli rot rozdělený widěli, sestaupil se konečně w jediné *dvě strany* sobě odporné, ježto dle hlawní jejich známky práwem nazwati můžeme *šlechtickau* a *městskau*. Ku prwní straně přilnuli tenkrátě všichni šlechtici, bez rozdílu náboženství, a tudíž pan Oldřich z Rosenberka se všemi těmi,

369) Bartošek pag. 175. Staří letopisowé str. 89. Joh. de Segovia lib. VIII, cap. 2, etc. Psaní Plzenských od dne 9 máje, a Jana z Palomar dané w Řezně dne 13 máje, tištěna jsau ap. Martenc, VIII, 716, 717, ap. Mansi, XXX. 828. 829. Památný nápis o dobývání a oswozením Plzně, o němž Zach. Theobald a jiní kronikáři píší, chowá se nyní w Českém Museum w Praze.

kteří císaře a papeže poslušni byli, tak dobře jako ti 1434 nejhroliwější husité, z měst pak jen Praha, Plzeň i Mělník; ke straně městské neboli demokratické přiznáwali se zase, kromě menších obcí Tábořských a Sirotčích wůbec, zejména královska města česká: Žatec, Launy, Slané, Litoměřice, Boleslaw mladá, Dwůr, Trutnow, Jaromiř, Hradec Králowé, Mýto Wysoké, Čáslaw, Kutnáhora, Kolín, Nimbuk, Kauřim, Brod Český, Beraun, Písek, Wodňany, Práchatice, Sušice, Klatowý a Domažlice, z panského stawu pak jen Jan Roháč z Dubé, Sezima z Kunstatu a z Jewišowic, Jan z Bergowa i Jan Kolda z Žampachu; Jakaubek ze Wřesowic stál takořka nestranný, ačkoli dotud k Sirotkům počítán býwal. Již tento wýčet obau stran postačuje k označení rozdílné powahy jejich. Byloť newyhnutelné, že se setkaly konečně k zápasu rozhodnému a poslednímu, a to w otewřeném poli, nikoli w městech zawřených. Táboři a Sirotci prwní hleděli saustřediti moc swau nedaleko Prahy; proto lid jejich pustiw dne 11 máje také od dobýwaní hradu Borotína, 11 Mai táhl wstříc wracujícím se od Plzně zástupům; dne 17 máje 17 Mai Prokop Weliký a Čapek lehli táborem u Kunratic, wyzýwající stranu šlechtickau k boji. Tato však očekáwajfc posily od strany katolické, nechtěla jim čeliti polem, ale dawši se do mírného wyjednáwaní, wolala tím horliwěji příwržence swé po celé zemi ku pomoci. Rokowání nemohlo wésti k cíli, an Čapek požadowal, aby wěci wšecky nawráceny byly we staw, kterýž měly před wzětím Nowého města, páni pak odpowídali, že potřebí raději nawrátiti se w ten staw, kterýž byl před wypuknutím wálek wůbec; však nerokowalo se od pánůw leda pro získání času. Wojsko jednoty městské nemohši wylauditi jich do pole, obrátilo se ku Kolínu, a jalo se pleniti statky šlechtické; zdali zmocnilo se té doby také města Jičina, jakož di jeden starý pramen, nelze ujistiti. Teprw dne

1434 25 a 26 máje přiblíživše se od jihu čeled polní pana
 26 Mai Oldřicha z Rosenberka, od západu pak s pány kraje Plzen-
 ského také posádka hradu Karlšteina, spojili se u Záběh-
 lic s vojskem Pražským jednoty panské. A nyní teprw,
 majíce as 25,000 branných pohromadě, obrátili se také
 oni k východu, hotovi utkati sílu nepřátel svých bojem
 veřejným. Město Český Brod, když přitáhli k němu,
 otevřelo jim brány své a poddalo se dobrowolně. ³⁷⁰

Co přítomni osobně w boji nastávajícím se strany
 šlechtické jmenují se páni Aleš ze Wřeštowa, zpráwce
 králowství, Menhart ze Hradce, Hynce Ptaček z Pirkštei-
 na, Aleš Holický ze Šternberka, Jindřich z Wartenberka
 na Welíši, mladý Jiří z Poděbrad, ³⁷¹ Petr z Janowic na
 Chlumci, Aleš z Žeberka, Mikuláš z Landšteina i z Boro-
 tína, Wilém Kostka z Postupic, Diwiš Bořek z Miletůnka,
 Přibík z Klenowého, Petr Zmrzlík ze Swojšína, Jan ze
 Šwamberka, Boreš z Oseka, Zdeněk z Drštky, Beneš
 z Dubé na Kozlém, Jan z Černina, Arnošt z Leskowce
 na Humpolci, Jan Malowec z Pacowa, Burian a Jan bratří
 z Guttenšteina, Wáclaw Warlich ze Frimburka, Humprecht
 z Kocowa; potom od Oldřicha z Rosenberka dva purk-
 rabí, Mikuláš Krehlebec a Chwal ze Chmelného, od paní
 Perchty ze Šternberka na Konopišti Jakaubek z Božejowa,
 též auředníci Wáclawa z Michalowic mistra Strakonic-

370) Bartošek pag. 186. Staří letopisowé str. 89. Herm.
 Corner pag. 1338. Scriptorum rerum Lusatic. l. c. pag.
 63. Chron. collegiati Prag. MS.

371) Bartošek prawí: „dominus Herant de Kunstat juvenis,
 residens in Podiebrad,“ čímž neomylně značí se mladý
 pan Jiří, rodiwší se 1420 den sw. Jiří (23 Apr.) Jiný
 pán Poděbradský nebyl toho času ani na živě, a jména
 „Boček“ i „Heralt“, obyčejná w jeho rodině, příkládána
 mu w obecném životě dluho, dokud ještě jméno „pan
 Jiřík“ nezobecnělo. Jest to spolu první veřejné wy-
 staupení památného muže tohoto. Srwn. nahoře k r.
 1426 str. 42—43.

kého, Jana z Risenberka i z Rabí a jiných pánůw wice. 1434
 Za nejvyššího welitele wolen jest Diwiš Bořek z Mile-
 tinka, pán na Kunětické hoře, hlawa někdy Orebítůw,
 známý z bojůw, jež nejprwé po boku Žižkowě, potom
 proti němu wedl.³⁷² Ten pak rozložil wojsko panské
 we hradbách wozowých polem mezi Brodem Českým,
 Kauřimem a Plaňany, zejména u wsi Lipany a Hřiby ře-
 čených, očekáwaje tam nepřátel.

Pohyby a příprawy, ježto činila proti tomu jednota
 městská, nejsau nám známy. Jen to wědomo jest, že
 sebrawši sílu asi 18,000 bojowníkůw, w neděli ráno dne
 30 máje od Kauřima i Kolína blížila se chwátawě w šiku 30 Mai
 wálečném, až u Lipan wojskem panským zastawena. Zdali
 pak i tu ještě před bitwau staly se pokusy mírného jednání,
 jakož někteří prawí, nelze rozhodnauti. Staly nyní dwoje
 hradby wozowé proti sobě: městská Gřadowá, panská Hřá-
 dowá. Byly to poměry neobyčejné, a wítězství nemohlo se
 dostati leč tomu, komu se podařilo wylauditi saupere ze
 hradeb jeho. W tom bylo štěstí přízniwo Diwiši Boř-
 kowi, zwláště skrze opatrnost purkrabí Zwíkovského, Mik.
 Krchlebee, jenž wedl přední woje. Zpráwy sice, které o této
 krvawé a rozhodné bitwě nám zachowány, jsau tak zma-
 tečné a stranné, — an každý pisatel snažil se předně sobě a
 swým přičísti zásluhu wítězství,³⁷³ — že obrazu jasného

372) O wrchním welitelství p. Diwiše Bořka swědčí kollegiat
 Pražský: eligentes supremum capitaneum D. Diwissium
 Bořkonem supradictum.

373) To platí zejména o psaních, která o té věci do Němec
 a ke sboru dána, i w Aktách Conciliorum tištěna jsau;
 pisatelům šlo ještě wíce o peněžné odměny, nežli o slá-
 wu. Nejširší zpráwa o bitwě u Lipan stojí w jednom
 rkp. Mnichowské král. bibliotheky dd. 2 Jun. 1434,
 kdežto ale jméno „Richlawitz“ na Krchlebee rozuměti se
 musí. Joh. de Segovia i kollegiat Pražský také podá-
 wají některé zpráwy odjinud neznámé. Ostatní prameny
 jsau tytéž, které nahore již udány.

1434 již nelze v podrobnosti podati: nicméně to jisté jest, že vojska bratrská čili městská dala se sklamáti, a proto ztratila bitwu. Když zajisté s obau hradeb stříleno proti sobě některau chvíli, Krchlebec svým několikráte tak pohybowati se kázal, jakoby we zmatek uwedeni byli; potom vykročiw ze hradeb, obořil se lihým autokem proti hradbám bratrským přímo, a když tito vystřelili všeecka děla swá, kázal dáti se opět na licho na autěk, který tak welice podobal se autěku opravdowému, že Táboři a Sirotci, jawše se stíhati nepřátely domněle poražené, wystaupili z wozůw swých, a hnali se dosti daleko za utíkajícími. Páni tuto dobu předwídawše, rychlau jízdau wrhli se stíhajícím w bok, i odrazili je od wozůw jejich otewřených, do nichžto wetřeli se mezi prwními Mikuláš Borotín, Arnošt Leskowec, Malowec a Janowský s lidmi swými. Přewaha počtu bojownikůw jednoty panské dowršila wítězství její a porážku bratrstwa; následowalo tu prý wíce zabijení nežli bojování. Ale jak tuhý byl odpor se strany přemožených, o tom trvání osudného boje přes celý den a noc až do rána dne následujícího nejlepší dáwá swědectwí.³⁷⁴ Zahynula w bitwě té hlavní síla Táborůw a Sirotkůw nawždy, padli přední jejich wůdcowé Prokopowé oba, mimo jiné hejtmany a kněží mnohé, i až ke 13 tisícům oněch bojownikůw, kteříž od několika let stali se byli hrůzau Európy; neb ačkoli mnozí dáwali se na milost, však wítězowé nepřijímali jich, ale wražďili napořád, tak že jen asi 700 branných octlo se w zajetí, a mezi nimi pan Roháč i Jan

374) Sigmund Stromejer konšel Norimberský psal kardinalowi Julianowi: Per totam Dominicam praedictam et noctem sequentem proelia continuando certarunt, et die Lunae hora diei tertia (tedy asi w osm hodin ráno) bellum pro parte nostra, auctore domino, feliciter terminatum esse dignoscitur. Martene p. 718. Mansi XXX. 831.

z Bergowa. Čapek pak, jenž s lidmi svými utekl před 1434 časem na Kolín, winěn jest od mnohých ze zrady tak, že potom dobří lidé nerádi prý s ním kwasili. Netřeba tuším dokládati, že vítězství šlechticův bylo dokonalé, že weškeren tábor, všecka děla, wozy, zbraně i kořisti nepřátel octly se w moci jejich; zdali ale jejich ztráta w bitvě nepřesahowala počtu 200 zabitých, ježž udávali, to rozhodnauti nám již nyní nelze.

O posledních dnech a hodinách *Prokopa Velikého* nedošla nás ani od přátel ani od nepřátel jeho powěst ničádná; muž, který po tolik bauřliwých let byl hlawním štítem své vlasti a odiwau celého swěta, zachwácen byw ohromnau krwe lidské powodní, utonul w ní bez hlasu, zároveň všem „bratřím,“ a nikdo nehledal kostí jeho, aby prokázal jim úctu poslední. Již od té doby, co w ležení před Plzní utrpěl od swých, zdá se, že whostil se byl w duši jeho čerw pochyby, zžírající jeho důwěru k sobě a kalící jasnotu myslí jeho; snad že již stihala jej předtucha osudu jeho právě tragiického, an klamem a sporem wnitřním chtěl byl zakládati vítězství ducha na hrubém hmotném násilí. Nechceme tomu wěřiti, co Aeneas Sylvius prawí, žeby Wilém Kostka, jeho někdy domácí přítel, byl se vychlaubal jeho zabitím. Takéž to náleží wíce k oblíbené u toho spisowatele romantice, nežli ku prawdě, když píše, že Prokop po ztracení bitwy „mezi nejhustší haufy nepřátelské se wraziw se swým wojskem, kteréž sobě z nejsilnějších wíce nežli z nejmilejších wybral, poněkud autok nepřátel zdržowal, a mnohé z nich zmordowaw, jednak jim vítězství z rukau wydřel: ale obklíčen jsa přílišným množstwím jízdných, ne tak přemožený, jako přemáhaním ustálý, šípem z nedojípky smrtelně postřelen jsa, padl i umřel.“ Těžko jest wěřiti, žeby Prokop, který nikdy zbraně sám do rukau nebral, mohl byl tehdáž unawiti se zabíjením nepřátel.

1434 Neméně barwy romantické přidáno jest od téhož spisowatele také w líčení spůsobu, kterak ostatek „bratří“ w bitwě jatých zahynul. „Pan Menhart (dí,) wzaw o to radu s jinými pány, umínil ten škodlivý a nešlechtný lid docela zkaziti a zahladiti; protože hned z mláde zchování jsauce w odění, všecken swůj wěk na wojnách ztráwili, aniž naděje byla, aby pod řádem a právem žiwi býti mohli, ježto laupčem, wraždám a cizoložstwu ode mnohých let přiwikli, tak že kdyby žiwi zůstati měli, králowstwi w pokoji nikoliby státi nemohlo. Ale obáwaje se, aby spolu s winnými také i newinným neublížil, zwláště pak těm, kteříž ze mnohá wsi na tu wojnu přinuceni byli, poručil biřicem wolati: že ta wálka ještě nepominula, poněwadž Čapek utekl, protož že potřebí jest Kolína dobýwati, a blízké okolní národy, kteříž králowstwi toto hubili, bojem skrotiti a podmaniti; a poněwadž k té věci potřebí bude těch, kteří s Prokopem na wojnách býwali, mužůw udatných a w boji zkušných, že jim služba placena býti má z obecných peněz, dokudžby králowstwi upokojeno nebylo; a protož všickni ti, kteřížby slaužiti chtěli, do nejbližších tu stodol aby se shromáždili, s pilností se warujíce, aby neumělých a k boji nespůsobných ani newycwičených s sebau nepojímali; nebo těm se dopauští, aby se zase k swým dědinám a chalupám nawrátiti mohli. Wešlo tedy do těch stodol, kteréž obyčejně Čechowé we wsech z plotůw a srubůw dřewěných, hlinau omazaných, dělají a slaměnými došky prikrywají, do několika tisíc Táborůw a Sirotkůw, lidé černí, od slunce a wětru osmahlí, wzezření brozného, a kteřížto zwykše w ležení při ohni a dýmu žiwi býti, měli oči orličí, wlasý nesčesané, brady opuštěné, postawu wysokau, audy chlupaté, kůži tak twrdau, žeby od ní jako od pancíře meč odskočil. Zawřiny rychle po nich dwěře a stodoly zapáleny; kdež ta sběh wojska ne-

šlechtěného, po mnohých bojích a neřestech, kteréž pá- 1434
chala, ohněm uhořela, a hodnau odplatu za potupu nábo-
ženství a wiry wzala.“ Nelzeť arci pochybowati o skutku
zrádného upálení jatých w bitvě wojínůw, ale jen o po-
čtu upálených, kterýž nikoli nemohl wznášeti se na „ně-
koliko tisíc,“ když podle zpráv, které takořka s bojiště
do Basileje ke sboru psány a od nás nahoře uwedeny
jsau, summa všech jatých newystupowala nad 700 osob;
takéby tisícero wěznůw bylo jistě ne tak snadno ani tak
nedomylně dalo se zawřítí do stodol a upáliti. ³⁷⁵

Po bitvě u Lipan wojsko panské bez odkladu táhlo
ku Kolínu dále, chtějíc dobýwati města, na němž Siroťci
hejtman Čapek a Tábořský Ondřej Keřský s těmi bratřími
se byli zawřeli, kterým se poštěstilo zniknauti pohromy.
Po nedlauhém však marném obležení stala se námluwa
ta, že obě strany měli šetřiti pokoje, rozpustiti wojska i
nezbrojiti se více až do konce měsíce čerwna; mezitím
že o sw. Jáně bude walný sněm celého králowství w
Praze, ku kterémužto všecky obce i starší wojsk Tábor-
ských a Siroťcích dostawiti se a co tam zespolka ustano-
weno bude, zachowati mají pod pokutau 11 tisíc kop gr.
českých. ³⁷⁶

Takž utišen hluk zbraně a pokoj wrátil se zemi opět.
Jen některá oddělení wojska panského z Plzenska obrátila
se k Litoměřicům, aby přispěla k oswobození hradu Ko-
stomlat, jehož tehdáž Jakaubek ze Wřesowic s Žateckými,
Launskými a Slanskými dobýwal. I jakkoli mnoho se wy-
prawuje o krwawých potřkách, ježto té doby strany
měly w těchto krajích mezi sebou, však ony tak chatrnau

375) Kollegiat Pražský di: Qui capti sunt fugientes, in horreis
prope Brodam concremati sunt bene ad noningenta; —
et sic illa coadunatio latronum perit, et regnum coepit
pacificari. (MS.)

376) Bartošek pag. 199. Scriptores rer. Lusatic. l. c. pag. 64.

1434 moc prowozowaly we praudu dějin, že nám ani neoznáměno, kdo byl w nich wítězem. ³⁷⁷

377) Bartošek a Scriptoris rer. Lusatic. l. c. Hrad Kostomlaty w Litoměřicku náležel Albrechtowi z Dubé, zemskému křižovníkúw Pruských w Čechách, a Sigmund Děčinský z Wartenberka hájil jej proti Jakaubkowi jen právem opravčím; kdy wešel w držení páně z Wřesowic, jehožto potomci „Kostomlatští ze Wřesowic“ později prosluli, není posawad wyskaumáno.

ČLÁNEK ČTVRTÝ.

K O M P A K T A T Y.

Proměna ve stavu věcí; M. Jan Rokycana. Sněm Swatojanský; sbor Swatojakubský. Jednání na sjezdu Řezenském. Sněm Swatohawelský w Praze a žádosti podané do Chebu. Porady Tábořské; postupování sámkůw a měst zahraničních; Ostromeč a Kolín. Prokopa Plzenského psaní veřejné. Žádosti sněmu Swatowalentinského. Nowí legatowé a jednání na sjezdu Brněnském. Wěci Polské a smrt Korybutowa. Sněm o sw. Matauši; Rokycana wolen na arcibiskupství. Rozbroje domácí. Sjezd w uherském Bělehradě. Sněm Jihlawský. Konečné stowzení a slawné ohlášení kompaktat. Sigmund přijat za krále.

(R. 1434 m. Jun. — 1436 Aug.)

Není pochyby, že bitwa u Lipan způsobila w Čechách 1434 přewrat veliký a důležitý. Již od samého počátku nepokojůw husitských widěli sme byli wznikati a ustrojowati se dwojí střed, čili dwojí takořka rodiště, netoliko mnění wěroučných, ale i moci wálečné, jedno w Praze, druhé na Táboru; jednota národní rozštípila se byla we dwojici, dvě samostatné stálice, dwojí takořka slunce uchwacowala wšecky ostatní moci co bludice do swých těžišť, kterážto nestýkala se w jednotu, leda pokud proti nim oběma w zápolí zaplanulo slunce třetí; ku Praze přitulilo se vše, co uznáwalo a wzywalo zásadu autority, jakožto hlavní

1434 štít společnosti občanské i náboženské; k Táboru zase, co wíce rozumu swého a swobody osobní w životě we-řejném požíwati chtělo; tam přewládala šlechta, mistři učení a městský patriciat s lidmi od nich záwislými, zde města, zemané, sedláci a žiwel demokratický wúbec; co nadbýwalo počtu a síly hmotné u oněch, nahražowáno wětší ducha energií u těchto. U Lipan poražen a zemdlen jest žiwel druhý w každém ohledu tak, že přestal býti mocností samostatnau w zemi; slunce Táboru zatmělé nawždy stalo se bludící, točící se zároweň jiným okolo Prahy, jediného napotom střediště národu Českého. Tím nawrátily se Čechy předně w politickém ohledu do těch kolejí zase, we kterýchž byly před početím wálek wúbec; aristokratie dosedla opět na prwní místa we zřtzení zemském, a wedla žezlo w národu; co dříwe zwláště wplywem kněze Prokopa Welikého bylo předčilo a rozhodowalo na sněmích, proměnilo se nyní w pauhau opposici menšiny dosti krotké a neškodné; na hrobě demokratie wzrůstal napotom feudalismus čím dále tím neodolatelněji.

Nicméně však mylné byloby domnění, jakoby zničením rot polních zničena byla také weškera moc Táborůw a Sirotkůw wúbec, tak žeby napotom již bez ohledu na ně věci zemské byly jednati a říditi se mohly. Příklad Plzně poučil nás, jak weliká síla odporu jewiti se mohla w jediném městě českém: a strana demokratická počítala jich wyše dwaceti w Čechách, w Móravě pak aspoň Třebíč a Ewančice, jestli ne wíce, w Uhřích Trnawu, we Slezsku Němčí, hradůw jednotliwých ani w počet neberauc. Od porážky u Lipan tedy Táboři a Sirotci přestali sice dáwati zemi zákony, ale nikdo nenabyl ještě té moci, aby byl mohl panowati, nešetře přitom jejich dobré wúle; proto také feudalismus aspoň ne tak rychle w zemi zmáhati se mohl. Co do wyznání wíry, wětší počet měst českých přidržel se Sirotkůw, kteřížto již na počátku

r. 1432 přilnuli byli na chvíli k Rokycanově straně Praž- 1434
ské; pročež tím snáze bylo jim nyní opakowati skutek
podobný. Hlavní z wítězství Lipanského zisk připadl
tudíž, aspoň na počátku, ne císaři, ani sboru Basilejské-
mu, ani jednotě katolické w Čechách, ani straně Příbra-
mowě w Praze, ale jen kališníkům horliwějším, jichžto
hlawau byl M. Jan Rokycana; proto wrchmocí národu
octlo se tím spíše w rukau jejich, an i zpráwce zemský
pan Aleš Wřešřowský k nim se počítal, a páni Menhart,
i Rosenberk museli třebas bezděky podporowati jeho. I
marné byly naděje, které zvláště lidé w Němcích sobě
činili, jakoby císař Sigmund a sbor cirkewní žádného
wíce odporu w Čechách naleztí neměli. A čím více
wážnosti, ba ostrachu, dodávala jménu českému chwála
ta, že co nezdařilo se welikým wojskám císařowým a
říšským po vše léta, nyní w dosti malé chvíli provedeno
jest, ano Čechowé prý jen od Čechůw samých přemoženi
býti mohli: ³⁷⁸ tím wětší nelibost rodila se w myslech
lidských z doslechu, že ani to wítězství „wěrných Če-
chůw“ nedowadlo ku pokoji a k jednotě u wíře, že ne-
snázem dlauhotrwalým wždy ještě nebylo konce, ba že
odpor proti sboru Basilejskému, ačkoli menší w dosahu
swém, nabýwal sworností českau napotom ještě více
sily, nežli prwé. Proto také muž ten, který považowan
byl za hlavního půwodce takowé neřesti, wzat jest ne-
zadlauho tím více w nenáwist, čím wětší byla moc, kte-
rau prowozowal w národu; M. Jan Rokycana wstoupil
po knězi Prokopowi Welikém na přední místo netoliko
w požíwani wplywu a vážnosti u horliwějších husitůw,
ale také we strádání skrze wášeň a sočení protiwníkůw. ³⁷⁹

378) Windek mluwě o této věci (Cap. 196 pag. 1250.) do-
kládá: Nota prufe da, was grosser Macht das konigreich
habe etc.

379) Obyčejná jest i s jiné strany pomluwa o Rokycanowi,

1434 Sněm ke dni *sv. Jana* do Prahy uloženy stal se
 24Jun. jak počtem sněmowníkův, tak i obsahem jednání svého pamatným a rozhodným; přítomni byli nejen čeští ale i moravští slawové, a zvláště mnoho lidí rytířských; také města všecka měla tam posly své; ňd císaře pak Sig-munda přišli w poselství páni Oldřich z Rosenberka, Půta z Častolowic a Arnošt ze Wlašímě. Tu slyšeti bylo prý mnoho krásných řečí ³⁸⁰ o jednotě, swornosti, lásce a pokoji všech synůw vlasti; líčena potřeba veřejného pořádku a poslušenství w zemi, a žádáno i podáváno zapomenutí všeho, cokoli žalostného přihodilo se až po tu dobu mezi stranami. Wětší díl měst Sirotcích, nedawše se dlawho nutkati, zapsali se páním k jednotě zemské; nejděle odporowali Kolín, Tábor, Písek, Žatec a Mladá Boleslaw, až konečně i Čapek Sirotcí i Mikuláš z Padařowa Tábořský hejtmané poddali se také s nimi k jakési umluvě. Moc vládní Alše Wřeřfowského z Risenburka došla tím teprw obecného uznání a skutečného poslušenství: ale mezi raddami jemu přidanými byli také někteří od Sirotkůw jmenowaní. Prohlášen tu obecný mír zemský mezi všemi podobojími, a příměří na jeden rok se stranau římskokatolickau; po krajích ustanoweni hejtmané zvláštní k hájení pokoje a pořádku, ježto we

že chtěl se státi arcibiskupem Pražským, a proto že získán byl od legatůw pro kompaktaty. Jak nedůwodna byla ta řeč, ukazuje celý jeho život, a wyjewí se i z dalšího našeho wyprawowání. Powolnost jeho wzťahowala se vždy jen k wěcem wědlejšími; co do zásad hlawních a podstatných bylo přeswědčení jeho naprosto neoblomné. Legatowé pak nikdy neměli na myslí uťiníti jeho arcibiskupem.

380) Nejširší zpráwy o tomto sněmu zachowal nám Udalr. Stockel w rkp. král. knihowny Baworské we Mnichowě (Cod. bavar. 1585, fol. 51 a 52,) kdežto se dí: Derselben samnung vnd tag sind hübsch red ergangen von aynigkeit vnd frid desselben reichs etc.

wěcech těžších měli zření swé míti ke zprávci zemskému 1434 a radě jeho; kněží mají prý míti o sw. Jakubě sbor walný w Praze, aby srownali se we člancích o wíře; sprawedliwost má se wšude konati saudem řádným a násilí wšhecka trestána býti oběšením bez odkladu a bez milosrdenstwi; wěžnowé we wálkách jati buďte wšichni we dwau nedělich propuštění na swobodu; kteříž ale z měst a ze země utekli, mohau jen tehďáz wrátiti se, když obce k tomu swoli; mince nesmí se raziti nikde kromě Hor Kuten, měna wšak buď zřízena jak na Horách Kutných, tak i w Praze atd. Poslům císařowým dána odpověď, že země chce wyjednawati sama bezpostředně s císařem skrzě řádné posly swé, jež k němu wyprawiti míní do Řezna ke dni 15 srpna; pročež aby prosili pána swého, by k tomu dni neomylně přijeti a jednaní toho nikterak nezameškati ráčil. Takéž tu hned woleni jsau k tomu poselstwi s plnau mocí čtyři šlechtici, Menhart ze Hradce, Wáclaw Strážnický z Krawař, Hynce Ptaček z Pirkšteina i Jindřich z Wartenberka; pak čtyři wládykowé, Wilém Kostka z Postupic, Mikuláš Sokol z Lamberka, Beneš z Mokrowaus a Jan Čapek ze Sán; dále čtyři měšťané, Jan Welwar ze Starého a Mařík z Nowého města Pražského, jeden z Žatce a jeden z Králowéhradce; konečně dwa mistři a kněží již často jmenowaní, Jan Rokycana i Martin Lupáč. Pozoru hodné jest toto nowé a přísne článkowaní stawůw mezi sebau na prwním sněmu po bitwě u Lipan. Sněmowaní celé trwalo tuším až do dne 5 čer- 5 Jul. wence. ³⁸¹

381) Zpráwy o sněmu Swatojanském čísti jest, kromě pramenůw již uwedených, také we psaních ap. Mansi, *XXIX*, 594, 637, 645 a w Archivu Českém III, 418 tištěných. Srwn. Bartošek pag. 190. Staří letopisowé str. 90 etc. Posly wolené nejzpráwněji udává Th. Haselbach. (MS.)

1434 Méně zdařilý byl výsledek rokování mezi kněžími **25 Jul.** na sboru ke dni sv. Jakuba do Prahy uloženém. Arcí že vyznání víry ve smyslu Rokycanově potkalo se nyní s hojnější pochvalou, nežli kdykoli předtím, ježto i mnozí kněží Sirotcí k němu se přihlásili; zápis toho sboru vyměřoval v 19 člancích určitě, co a jak věřiti a zachováwati se má netoliko při čtyrech člancích Pražských, ale také o jiných pravdách náboženství křesťanského.³⁸² Ale když i mistři učení Pražského, kteří již byli přiznali se ku poslušenství Basilejskému, mohli odpory své klásti proti usnešení takowému,³⁸³ spoléhajice na ochranu pana Menharta ze Hradce: není se čemu diviti, že také kněží táborští osvědčovali se opět zejména proti článkům o transsubstanciaci, o sedmeré svátosti církevní, o vzývání swatých, očištcí a o způsobu mše swaté.³⁸⁴

Císař Sigmund, jenž dne 12 máje Basileji opustiw, svolával nadarmo walný sněm říšský do Ulmu, oznámil **13 Jul.** odtud dne 13 čerwence sboru Basilejskému swau žádost, aby nowí legatowé wypraweni byli *do Řezna* ke dni 15 srpna, ježtoby w jeho přítomnosti s wyslanými z králowství Českého w konečnau mohli uhoditi umluwu. Dáwná přízeň mezi císařem a sborem počala byla w nowějším čase již se chladiti, protože sbor, dle zdání císařowa, i proti papeži, i proti knížatům swětským osobowal sobě wíce moci, nežli mu náleželo, a zase co do církevní reformy ne tak pilně a horliwě se chował, jako se oče-

382) Tistěn jest ten zápis ap. Mansi, XXXI, 279, a we knize „Confessio Waldensium“ w Basileji 1568 wydané, (na str. 378—387.)

383) Swědčí o takowém odporu mistrůw Pražských Thomas de Haselbach. (MS.)

384) Odpowěd kněží táborských čte se w dotčené knize „Confessio Waldensium“ na str. 387—386.

kávalo; ³⁸⁵ naproti tomu císař upadal u sboru w pode- 1484
 zření, jakoby wíce hleděl ku papeži, nežli k němu: nic-
 méně, poněwadž i sbor i císař nadáli se šťastného ukon-
 čení věci českých w Řezně, wysláno jest tam z Basileje
 poselstwí nad jiná hojnější a wzácnější, jehožto hlawau
 byl opět biskup Filibert, Palomar pak předním řečníkem.
 Poslowé ti wjeli do Řezna dne 16 srpna, po nich pak 16 Ag.
 asi o hodinu později přibyli tam také poslowé čeští we
 čtyrech stech koních: ale císař teprw w sobotu dne 21
 srpna dostawil se, byw na cestě, we swé vlastní říši, od
 laupežného šlechtice Abensberka přepaden a olaupen.
 Jednání počalo se hned nazejtří w neděli, a trwalo celý 22 Ag.
 týden: ale brzy wywedeni jsau i císař i sbor ze klamu,
 ježž sobě co do powolnosti české činili, an celý ten
 sjezd Řezenský nezblížil stran Českých ani o krok dále, nežli
 byly před půlletím. ³⁸⁶ Čechowé ohlašowali arci ochotnost
 swau, přijmouti Sigmunda za swého pána, a wšak pod
 wýminkau, aby pomohl uwesti zemi w jednotu a pokoj;
 k tomu pak že předewším bylo potřebí, aby wšickni oby-
 watelé země české i morawské srownawali a sjednotili se
 we přijímání pod obojí spůsobau; poslowé Basilejští we
 předešlých jednáních sami že seznali, že přijímání tako-
 wé, když se děje s powolením církwe, jest prospěšné a
 spásitelné; pročez že newyhledává se, než ta dobrá
 wůle u sboru, aby to, co s powolením jeho dobré jest,

385) Dle Karlierowa denníku (ke dni 7 máje 1435) „reforma-
 tio usque nunc divina providentia erat dilata, quia si
 esset completa, vix possent patres concilii (Basileae)
 retineri“. Tak prý psal kardinal Julian sám we psaní
 důwěrném k legátům.

386) *Joh. de Segovia*: Expedita diaeta (Ratisbonensi) secuta
 minime fuerant, quae ex ipsa eventura primo autumaban-
 tur: adeptio regni Bohemiae, pro qua Imperator, et ac-
 ceptatio firma articulorum fidei, pro qua instabat sancta
 synodus.

- 1434 powolil a schwáčil všem Čechům a Morawanům i přitvr-
 žencům jejich vůbec; a císař má tedy přičinili se, aby
 té dobré vůle nenedostávalo se skutkem. Wedle této
 hlavní žádosti oznámili poslowé, že mají přednesti ještě
 několik jiných, týkajících se obecného dobrého země
 české a moráwské. Císař obšírnau řečí českau, ačkoliw
 u přítomnosti poslůw Basilejských, osvědčowal se, že i
 on, co Čech a Pražan rodilý, náleží k národu, aniž má
 w něm za cizince považován býti; že ani šlechticowé, ani
 lid obecný w Čechách vůbec nemohli právem zamítati
 jeho, pocházejícího po bábě přímo od muže, který první
 powolán byl od pluhu na trůn wlasti své; takéž že pa-
 mátká otce jeho ještě w požehnání jest u welikých i
 u malých; on pak sám že nezná wřeější tužby, nežli wi-
 děti otčinu swau milau po tolikerých bauřech zkwétati
 opět w pokoji a řádu křesfanském; pročez že ochotně
 uslyší, cokoli k tomu cíli nawrhowáno bude, a však že
 slušné jest, aby o věcech swětských poradil se s pány,
 o duchowních pak s posly sborowými. S těmito, kteříž
 předewším žádali stwřzení kompaktat již umluwených,
- 23 Ag. nastaly (23 srpna) mnohé neprospěšné hádky o spůsobu,
 co a kterak dne 30 listopadu 1433 s obau stran mluwe-
 no a jednáno bylo, až konečně Čechowé pod záminkau,
 že jen k císaři a nikoli k nim od sněmu poslání jsau,
 všecko další s nimi wyjednávání přetřhli. Newole oba-
 polné přibylo tím, že když jeden z poslůw českých, Ma-
- 26 Ag. řík z Prahy, dne 26 srpna tu w Řezně umřel, legatowé
 nikoli nechtěli přiwolití, aby jako jiní lidé pohřben byl
 počestně; a když pan Wilém Kostka jednau wešel do ko-
 stela dominikánského, mnichowé tamější wywedli jej od-
 tud násilím. Jen w tom stal se nějaký pokrok, že w
 Řezně počalo se mluwiti také o wolení arcibiskupa Praž-
 ského a dwau biskupůw, i o práwním poměru jejich, ja-
 kož i všech kněžích jiných, k otázce o podávání kalicha;

legatové ubezpečili Čechy, že ti všichni powinni budau 1434 podáwati pod obojí všem, kteří toho žádati budau podlé kompaktat; a zdráhalliby se který, že nebude we swém auřadě ani chráněn, ani trpen. Co s císařem o věcech swětských wyjednáwáno jest, není nám dosti známo; jen to wíme, že předewším žádalo se, aby husité postaupili Sigmundowi dwau měst, ježto w Uhřích posawad drželi, ³⁸⁷ a že Čapek ukazowal se k tomu sice ochotným, ale prawil, že po weliké w Čechách proměně již minula moc jeho w zemi, a protož že slibem o tom zawázati se nemůže. Poněwadž páni čeští jednoty katolické také w hojném počtu byli k císaři do Řezna se sjeli, přimlawali se k nim poslowé ze sněmu, aby pro pokoj vlasti swé přistaupili také ku kompaktatům a ku přijímaní pod obojí: oni ale odpowídali, že nemohau činiti, leč co jim ode sboru a od legatůw nářízeno bude. Oldřich z Rosenberka pronesl se k legatům, aby mu jen dali peněz dosti, pak že jim připudí wšecky Čechy k wíře katolické, chtějte oni neb nechťejte; ³⁸⁸ a však staráno jest tu w Řezně jen o to, aby přátelské dorozumění mezi pány Menhartem a Oldřichem náležitě utwrzeno bylo. Strany konečně rozešly se na počátku měsíce září s tím usnešením, že weškero jednání Řezenské oznámeno bude sněmu, který

387) Jedno z těchto měst byla Trnawa; druhé nejmenuje se. Wíme však, že Jan Šmikauský ze Žďáru držel téhdáž Topolčany w Nitranské stolici. Zdali Skalice také byla w moci husitské, jakož od některých twrdí se, není nám známo.

388) Karlerius wyprawuje, kterak dne 29 srpna Sigmund mluwil legatům, ut sacrum concilium subveniret baronibus fidelibus, qui sunt in Bohemia, de subsidio semidecimae, ut ipsi possent expugnare infideles — — — Etiam D. de Rosis dixit ad partem praefatis legatis, quod si haberet subsidium, ipse vellet taliter facere, quod ipsi infideles de regno Boemiae fierent boni, vellent nolent.

1434 oněch královských měst a hradůw, ježto Táboři a Sirotci za posledních let byli zvláště w Morawě, we Slezsku a w Uhřích osáhli, a že w tom Sirotci okazowali wětší powolnost, nežli Táboři; áspoň byly to ty věci, o kterýchž té doby jak císař Sigmund, tak i vláda česká nejwíce se starali. Usnešení sněmu oznámeno císaři zvláštním poselstwím do Prešpurka, i žádáno na něm, aby položil všem stranám sjezd do města Brna ke dni stolování sw. Petra (22 února 1435).

Skrze pana Oldřicha z Rosenberka, Táborůw nejblížšího sauseda i nejauhlawnějšího nepřitele, oznámeny tohoto času jak císaři tak i sboru tajné rady a zápisy jejich, ³⁹³ z nichž wyswítalo, kterak ta sekta i po weliké porážce u Lipan nepřestala obmýšleti wálku, i jak welice potřebí bylo pomáhati penězi pánům českým wúbec a jemu zvláště, aby nedali se jí zmáhati w mocnost opět nebezpečnau. Rokowali prý oni mezi sebau o příčinách neštěstí, které je potkalo, i nacházeli je předewšim we swé showiwawosti a snášeliwosti, že opustiwše příklad Žižkůw, přijali byli mezi sebe lidi neupřímné, kteřížto přilnuli k nim ne pro prawdu zákona božího, ale pro zisk tohoto swěta, i zradili je ošemetně, jak mile král Uherský a sbor Basilejský dary hojnými je k sobě lákati počali. Pročž podwedeni bywše zejména od šlechticůw, že mají napotom wystříhati se jich a newcházeti w žádnau s nimi přízeň, aniž wěřiti císaři, kterýž twáril se k nim přiwětíwě a nabízel jim služby wojenské zahraničné, aby je tím snáze zawesti a utlačiti mohl. Hlawní péče jejich že má hleděti k zachování sobě měst, hradůw a twrzů, w jichžto držení jsau; po tichu že mají opět připrawo-

393) Zachowaly se w rkp. Pařížském č. 1503, fol. 120—125, a w rkp. Wideňském č. 4704, fol. 254. Poslům Basilejským dostaly se do rukau we Wídni w měsíci březnu 1435 spolu s žádostí o subsidie.

Podlé toho uzavření sepsán jest list, ne ke sboru Basilej- 1434
skému, ale ku poslům jeho, kteří dříve w Praze a po-
tom w Řezně s Čechy jednali, a prošení jsau, aby při-
činili se o stvrzení článkůw těchto; psaní pak to posláno
jest dne 8 listopadu Chebským, aby je dodali, kam nále- 8 Nov.
želo. ³⁹⁰ W domácích poměrech církewních stala se na
tomto sněmu ta důležitá proměna, že kněží Sirotcí spo-
jivše se walně s Rokycanau, přestali činiti zvláštní stranu
w Čechách, takže od té doby o Sirotcích není více ani
řeči; ³⁹¹ někteří z nich, ježto kroku takowému odporo-
wali, přilnuli později cele ku kněžím tábořským, jako ku
př. M. Petr Payne, kněz Jan Němec Žatecký a jiní. Co
do sporu mezi Rokycanau a Tábořsky přišly obě strany
mocně na mistra Petra Payne, aby zejména hádky o sed-
meré swátosti, o wzywání swatých, očistci a spůsobu
mše swaté rozdělil we smyslu učení Husowa, Wiklefowa
i swého vlastního, však wždy zření maje k saudci nej-
vyššímu we Chbě umluwenému; jen otázka o transsub-
stanciaci nepodána k jeho rozsudku. Tím pak, že Payne
odkládal mocný ten rozsudek plná dvě léta, udal se tu-
ším jediný pozůstalý spůsob, aby kněží táborští mohli
právem zemským aspoň na čas požíwati pokoje. ³⁹² Co
na témže sněmu we věcech politických předsewzato, jest
nám ještě méně známo, ačkoli nelze pochybowati, že již
tehdaž ohlašowány jsau ony žádosti, stawu šlechtického
zvlášť a městského také zvlášť, ježto měly císaři Sig-
mundowi před jeho přijetím do země předloženy býti, a
jež z následujícího sněmu swatowalentského blíže sezná-
me. Zdá se také, že pilně jednáno jest o nawrácení

390) Tištěno jest u Martenc, VIII, 670, a Mansi, XXX. 668.

391) Staří letopisowé na str. 90. 91.

392) Nicolai de Pelhřimow chronicon sacerdot. Tabor. (MS.) a
z něho J. Cochlaeus hist. Hussit. p. 379. (Cochlaeus
připisuje spis onen mylně jakémusi Janowi Lukawcowi.)

1434 postaupeny jsau jim za jistau summu peněz a na výměnu za kněze Bedřicha i za Petra Poláka, o jehožto jeti již dří-
 1435 we sme připomenuli. Tím se stalo, že dne 5 ledna 1435
 5 Jan. kněz Bedřich propuštěn zase na swobodu, biskup Wratislawský dosáhl Otmochowa i Wrbna opět, České posádky opustily Slezsko, a vše co Čechové k upewnění Němčího byli nastawili, od Slezákůw bez meškání sbořeno bylo.³⁹⁴ Také přičiněním a prostředkowaním bezpochyby téhož zpráwce Alše z Risenburka postaupeno jest nedlauho potom císaři Sigmundowi města Trnawy a všech zámkůw, ježto Čechové w Uhřích drželi, a však za hotové peníze.³⁹⁵ W Morawě posádka Tábořská s města Ewančic sehnána jest na počátku máje 1435 skrze wojsko panské, jež kníže Albrecht Rakauský wyprawiti kázal, a obywatelé připuzowaní jsau ne bez násilí k wyznání pod jednau; jen Třebíč udržela se w moci tábořské ještě déle.

Že i w Čechách pan Oldřich z Rosenberka wálčil opět s Tábořskými a že od nich Soběslaw město wypáleno jest, dowídáme se ze psaní císařowych k němu, 19Fbr. daných w Prešpurce dne 19 února, kdežto jej těšil, prawě, že mu škody jeho tak žel jest, jakoby se jemu samému 27Mar byla stala.³⁹⁶ Později dne 17 března nařízením vlády zemské obehnán byl hrad *Ostromeč* nad Wltawau od pana Hynce Ptačka z Pirkšteina i od jiných pánůw s moci

394) Martin von Bolkenhain in scriptor. rer. Lusatic. pag. 367—369. Rositz ap. Sommersberg, I, 77. Staří letopisové str. 91. Rkp. bibl. Wratislawské I. F. 327 a j. w.

395) Sigmund psal 31 Jan. 1435 Oldřichowi z Rosenberka, že mu žádané pomoci tenkráté poslati nemohl, protože „připadlo na nás wyplacenie těch zámkůw, kteréž Čechové w Uhřích drželi,“ an prý ztěžka těch peněz, i s pomoci knížete Albrechta, we Widni dobytí mohl. Wiz Archiv Český, I, 40.

396) Wiz Archiv Český, I, 41, a psaní Arnošta z Wlašimě tamtéž, III, 10.

welikau; kteréhožto hradu ačkoli hejtman tábořský Filip 143 z Padařowa pod jistými výminkami staupiti chtěl, oni však bez výminky zmocniti se žádali; než nepořidiwše úsilným dobýwaním ničeho, musili předce pod umluwau dne 22 máje propustiti obležené do Tábora na swobodu, 22 Mai načež důležitý ten hrad teprw obořen a vypálen jest. Lomnice u Třeboně, kteráž od pana Oldřicha z Rosenberka také ku konci měsíce března obehnána byla, bránila se dewět měsícůw, až ji pan Oldřich 500 kopami gr. česk. u posádky její tábořské wykaupil. S počátku měsíce máje pan Diwiš Bořek z Miletínka s Pražany jal se dobýwati také města *Kolína*, kdežto pod Bedřichem ze Strážnice bránilo se asi 500 bojowníkůw někdy Žižkových a Prokopowych; i zde skutek wálečný ukončen smluwau obsahu nám neznámého.³⁹⁷ Ale ze všech těchto skutkůw widěti jest, že Táboři této chvíle, zachowawše sobě wždy ještě moc nematnau w zemi, wálek sice nepočínali, a však jich se ani nebáli, a nemohauce utlačeni býti násilím, wždy rádi podávali se ke smluwám mírným.

Horliwější husité, kteří před několika lety ještě tau naději se byli klamali, že přičiněním jejich křestanstwo celé jak we wífe, tak i w rádech církewních opravu wezme, nyní od té doby, co se dalo wyjednávání se sborem Basilejským, pozorowali s nelibostí, kterak Čechowé čím dále tím wíce museli ustupowati, a kterak míra práw jejich naproti církwi Římské umenšowala se den co den. Newole proto u mnohých zmáhala se tak welice, že již chtěli, aby wšecko to wyjednávání s Ba-

397) O dobytí Ewančic a dobýwaní Ostromeče i Kolína připomíná se w denníku Karlierowě (MS. wiz dole). Známé zpráwy jsau: Bartošek pag. 192. Staří letopisowé str. 91. 92. Wiz také psaní legatůw Basilejských ke sboru dd. Viennae, 11 Mai 1435, ap. Martene VIII, 813. Mansi, XXX. 916.

1435 silejskými raději přetrženo a dosavadní narownání nedokonáno, alebrž zrušeno bylo; a smýšlení takové šířilo se w národu tak nebezpečně, že s počátku r. 1435 mistr Prokop Plzenský, (jeděn z předních někdy přátel a pomocníkůw Husowých, jenž ale již se byl přihlásil ku poslušenství sboru Basilejského,) uznal za potřebí, postawiti se mu w odpor a psaním veřejným k národu českému předkládati jak slušnost, tak i prospěšnost a čestnost kompaktatůw. Připomínal, kterak podlé písma swatého, zejména pak epištol sw. Pawla i sw. Petra, sluší poddánú býti wrchnostem a pánům netoliko dobrým, ale i zlým, a kterak Čechové předtím vždy stáli w poslušenství moci vyšších; i chwálil sice, že nedawše se tisknauti od prawdy, zasadili se o ni zbraní w ruce: ale nyní, kdežto jí swoboda se dáwá, prawil, že není příčiny k dalšímu odporu, ledabychom prý zamyslili pod nižádného pána neslušeti a osobiti sobě všecka zboží, kteráž we wálkách sme osáhli; pak ale, (dí,) nemohli bychom prawiti o sobě, že stojíme jen o prawdu a sprawedliwost, ba zrušili bychom sliby slawně učiněné; i třebasby nowá wálka za chvíli se dařila, však jí vždy někdy konec býti musí, a nežli my všecko křesťanstwo přewálčíme, prwe všichni zahyneme; a zpomeňme, kde jsau a co mají zisku naši již zbití všichni nejwětší rekové a wálečníci? A kdo nám potom bude wěřiti aneb s námi oč rokowati, nezdržimeli toho, což sme na rokowaní umluwili a slíbili? I neobracujme se na ty, ježto nás od toho slibu jednoty a pókoje roztrhují, hyzdíce ty, kteří drží jednotu slíbenau; aniž na ty se obraťme, kteří nás hrozí podtržením o ty prawdy; neb těmi rozličnými zámysly rádiby rozrušili, co slíbeno, bojíce se swého poníženi a umenšení swého wladařství; však toho podtržení můžeme se wystřici wýmluwami a zápisy opatrnými. Protož porozumějme sobě, že již jako za získané nám se dáwá

proti všemu tak mluwíc swětu, a že tak welikau čest 1435 máme před swětem, ano nám to wše domůw a w ruku jde, oč sme stáli; smilujme se sami nad sebau a nad chudými w naši zemi, a nezamítejme takowé cti a chwály před bohem i před lidmi; nedejme sobě již w tom wíce plésti a zmatkůw činiti těm lidem duchowním neb swět-ským, neswatým, nedoučeným a nestálým, o nichž wíce zlého wíme než dobrého, jimž powýšení jejich a cizí zboží wíce se líbí, nežli obecná jednota swatá i pokoj, a ježto jiné na smrt nasazují, sami se jí warujíce³⁹⁸ a t. d.

Z wyjednávání následujících snadno jest se přesvědčiti, že dotýkali M. Prokop horlením swým také M. Rokycany, činil jemu křiwdu, an tento nepřestal nikdy o dokonání umluw se sborem se starati, jakkoli hojně protimyslnosti a nesnáze w cestu se kladly. Wětšina národu stála také wždy o pokoj a jednotu: ale widauc neoblomnost legatůw sborowých, domníwala se, že dojde cíle swého snáze skrze císaře Sigmunda; i obrátila se nyní předewším k němu s žádostmi swými. K wyjádření a srownání těchto rozepsán byl opět walný *sněm* do Prahy ke dni *sw. Valentina* (14 unora); počal se však, snad pro nepohody w powěťi,³⁹⁹ teprw na počátku měsíce března 1435. Z celého jednání jeho nedošly nás jiné m. Mar.

398) Psaní to celé čte se w originalu českém, vlastní rukau Prokopowau psaném, w rkp. A. 16 archivu Třebonského; w latinském pak překladu w rkp. Wídeňském 4704 a Pařížském 1503, wedle zápisůw Tábořských, jež Oldřich z Rosenberka poslal legatům Basilejským do Wídaň w březnu 1435. Orig. český tištěn jest w Archivu Českém, III, 437—441.

399) We wšech zprávách z této doby nařiká se na krutost zimy a množství sněhu newídané, „tak že lidé z města do města a ze vsí do měst nemohli jiti ani jeti pro snih. A ta zima počala se na sw. Ondřeje a trwala až do konce února měsíce.“ (Letopisowé str. 91.) Obširněji o tom mluwí Carlerius l. c.

1435 zprávy, nežli spis těch „ohrad“ a žádostí, ježto císaři ze sněmu do Uher poslány byly. Mezi nimi stojí na prvním místě amnestie za všecku minulost bez výminky; potom aby císař i s dworem svým w Čechách přijímal pod obojí, aby nemíwal okolo sebe káplanůw takowému přijímaní odporných, a do rady své ani na auřady zemské aby nedosazowal Němcůw ani lidí pod jednau; také w králowství příkaž prý všem přijímati pod obojí, abychom byli w jednotě nerozdílni; pročez ani do měst at se nepřijímá nikdo, kromě podobojí, a podkomoří zemský zejména buď podobojí; vyhnaní z měst aneb vyšlí samoděk newracujte se zase, lečby obče jim k tomu swolily; totéž platíž o mniších všech; klášterůw, kostelůw, twrží a hradůw zbořených zase dělati nebaď kázáno, lečby to kdo ze své wůle činil; plat kněžský komorní na páních ani na městech nejdi a o summy nebud upomínáno; také aurokové zadržalí miňte a daně neobychejné nebudte rozpisowány; kdyžby císař ze země wyjel, aby jí neporaučel cizozemci ani protiwníku podobojích; Morawa buď ku koruně zase připojena, a což jest císař od země zastawil, buď nawráceno; taktéž swátosti, desky zemské, koruna i jiné klénoty říšské i české; páni, zemané i města požiwejte dáwných swobod swých a sedejte napotom zespolka u desk zemských, protože za času krále Wáclawa, když toliko sami páni u desk seděli, dali se prý mnozí útiskowé; zápisowé, kteréž císař na zboží w zemi učinil tyto wálky, buďte zdwiženi a nemějte žádné moci, leč prvé obnoweni budau s radau, kteráž císaři od země přidána bude; naproti tomu trhowé a umluwy w zemi o dědictwí neb wěna mějte moc a buďte dskami potwrzeny; odaumrtí aby wíce bráno nebylo; kdo nyní we swaté při jsauce drží zámky králowské, aby s nich hýbáni nebyli, ale aby je drželi jako císařowi auředníci, až do dalšého té wěci opatření; purkrabstwí,

měst ani jiných auřadůw cisař nezapisuj nikomu doži- 1435
wotně ani dědičně, aniž hejtmany mocné nad městy usta-
nowuj bez jejich wůle; jestližeby cisař neb jeho auřednik
tisknul kteraukoli obec bezpráwně, jiné obce o to se
zastaňte, a wytrhalyby se která z umluw těchto, buď od
jiných naprawena; w poselstwich nejezdi ani mistr ani
kněz žádný, leč který od země jmenowán bude; wšecy
sary w každém kraji budte popsány, aby již tak, jak
nyní tělo a krew boží přijímají, w časích budaucích wč-
ně přijímaly bez nesnáze a t. d.⁴⁰⁰

Wedle těchto článkůw oznámena jest cisaři také ta
žádost, aby wyzwěděl na legatech, co sbor Basilejský
odpowěděl na list ze sněmu swatohawelského do Chebu
poslaný; to zajisté tajeno bylo we psaních z Basileje me-
zitím do Čech daných, a přece, neswolilli sbor k žado-
stem tam přednešeným, Čechowé do žádného s ním wy-
jednávání wíce dáti prý se nemínili, tudíž ani na *sjezd*
do Brna určený přijeti žeby nechtěli. Sigmund powolal
proto nowé posly Basilejské, kteří již ode dne 22 února
we Widni meškali, k sobě do Prešpurka, i přednesl jim
žádosti české dne 19 března; oni ale ani jemu nechtěli 19 Mar
zjewiti ničeho, prawice, že posláni jsau ku králowstwí,
aby jednali s ním osobně, a nikoli skrze prostředky aneb
posly jakékoli; pročez i čeští poslowé k Sigmundowi do
Prešpurka přišli nadarmo se snažili, wylauditi na nich
konečnau odpověd. Tajná těch legatůw instrukce⁴⁰¹ před-
pisowala jim neswolowati k ničemu, pokud námluwy
Pražské ode dne 30 listopadu 1433 stwrzeny nebudau;
a co do wolení arcibiskupa nesla to, že shor opatří to
místo sám ze sebe osobau nestrannau a oběma stranám

400) Tisťeni jsau ti článkové česky w Archivu Českém, III,
419 až 421; latině čtau se w obau rukopisech posléze
dotčených, Pařížském i Wideňském.

401) Podává ji Carlerius l. c. fol. 164—166.

1435 přijemnou: nicméně poručeno legatům chovati se příwětivě a jednati vždy tak opatrně, aby nestal se rozstrk konečný. Po častých prosbách o subsidie, ježto docházely jak od Oldřicha Rosenberka, tak i od Menharta Hradeckého jménem „wěrných pánůw českých,“ widěli Basilejští, že není se obáwati, aby pohrůzka o přetržení wšelikého s nimi jednání nestala se skutkem opravdovým; takéť sjezd Brněnský několikrát po sobě ke dni 24 dubna, pak 1 máje a posléze 22 máje jen odročen, nikoli pak cele odwołán byl. Když potom legatové dne 20 Mai 20 máje blížili se k Brnu, znikli jen šťastnou náhodau nebezpečí jim strojeného: Táboři zajisté s Ewančic a s některých jiných hradůw nedáwno předtím sehnání, ježto w lesích nedaleko Brna byli na laupežnictwí se oddali, sbírali se na ně u welikém počtu, ale pro spěch jejich toho dne jich nedostihli. Brňané přijali je do města swého s welikau ctí a sláwau, wyšedše jim wstříc před město s processí, kterauž wedl nowý biskup Olomucký Pawel z Miličina, i prowodili je se spěwem a zwoněním hlučným nejprvé do hlawního kostela sw. Petra i Pawla; nazejtří pak hned mezi prwním witaním předkládal jim probošt Křištan ze Hradce, jménem celého duchowenstwa Morawského, tu snažnou prosbu, aby Čechům přijímaní pod obojí od sboru nikterak powoleno nebylo, tak jakž i Wídeňská universita podobně byla žádala; i byloť weškeré Palomarowy učenosti, wýmluwnosti a opatrnosti potřebí, aby upokojil prosebníky a osprawedlnil spolu w očích jejich weškero počínání sboru Basilejského.⁴⁰²

402) Carlerius prawi o tom: Totum commisimus prudentiae D. Auditoris, qui mox loqui coepit, — et breviter, tam prudenter locutus est, quod in minimo non potest reprehendi, nec tamen scire potuerunt ex dictis, quid super suis requestis sumus facturi; et ita suaviter allocutus est eos, quod visi sunt de nobis valde contenti. Haec

K sjezdu Brněnskému bylo z českého sněmu jmenováno deset osob stavu panského, deset stavu rytířského, osm měšťanův Pražských, po jednom poslu z každého města královského, a pět kněží podobojích strany Rokycanovy; přední ty osoby byly: zpravce zemský Aleš z Risenburka, páni Menhart ze Hradce, Aleš Holický ze Šternberka, Hynce Ptaček z Pirkšteina, Jiří z Poděbrad, Hannš z Kolowrat a jiní; Pražané Jan Welwar, Sigmund z Kotenčic, Wáclaw Hedwika, Pawel Dětrichowec a jiní; rytíři Diwiš Bořek z Miletínka, Wilém Kostka z Postupic, Petr Zmrzlík ze Swojšína, Jan Hertwik z Rausinowa, Jan ze Smiřic, Mikuláš Sokol z Lamberka, Wáclaw Carda z Petrowic, Matěj Lauda ze Chlumčan a jiní; kněží Jan Rokycana, Wáclaw z Drachowa, Martin Lupáč i jiní. K těmto plnomocníkům zemským připojili se ještě páni Oldřich z Rosenberka, Jakaubek ze Wřesowic, a se strany Tábořské kněží Bedřich ze Strážnice, Mikuláš Biskupec z Pelhřimowa, Wáclaw Koranda i M. Petr Payne, se strany pak Příbramowy Křišťan z Prachatic a Prokop Plzenský. Z toho viděti, že téměř všechny ty hlavy přítomny byly, kteréž rozhodowaly osud národu; pročež také jednání Brněnské stalo se velmi důležitým. A však sjezd ten nepočal se dne 22 máje, jak ustanoweno bylo, protože tam přijeli teprw dne 14 čerwna kníže Albrecht Rakauký, 18 čerwna poslowé čeští, a Sigmund císař teprw dne 1 čerwence, skutečné pak wyjednáwaní odkládáno až do císařowy přítomnosti. Mezi tím udály se mnohé nelibosti za příčinau nawštěwowání kostelůw Brněnských, proto že těm podobojím, kteří již poslušenstwí byli učinili, jako ku př. panu Menhartowi,

igitur collatione finita, potum dedimus singulis, et benigniter a nobis recesserunt. Později však, zvláště dne 25 čerwna, dáno kněžím morawským otewřeně o té věci poučení.

- 1435 wolno bylo ke mši swaté ehoditi, ba Prokopowi Plzenskému také u sw. Petra mši slaužití, kdežto jiným všem to přísně bráněno. Za to sice zase biskup Filibert obyčej měl zwáti ke stolu swému netoliko kališniky přítomné, nýbrž i kněží táborské, jako Mikuláše Biskupce,
- 28Jun. Korandu a jiné: ale když dne 28 čerwna wečer pan Wilem Kostka s některými Pražany z kostela sw. Petra násilím wypuzeni, kališníci widauce w tom urážku národu swého, chystali se hned walně k odjezdu, a jen stíží udrženi jsau w Brně prosbami jak knížete Albrechta, tak i zwláště mistra Jana Rokycány.
- 2 Jul. Jednání počaté dne 2 čerwence we přítomnosti císařowě, a prodlažené až ku konci téhož měsíce, dalo zwláště proto příčiny hojné k nesnázem, prudkostem a náruživostem, poněwadž chowání se legatůw, podlé instrukce jejich, bylo téměř weskrze negativné; pro ně kompaktata dne 30 listopadu 1433 byla auhrnkem, wrchem a koncem všeho, co žádati aneb powoliti se mohlo; měrau tau měřili napotom, cokoli na přetřes bráno, a zamítali je, jakmile z ní vykročowalo; kdežto Čechowé naproti tomu, w těch samých kompaktatech nespátrowali nežli počátek umluw. Pozdě teprw uznali tito, žeby byli měli hned na počátku wyřizowati otázky praktické, o spůsobu a poměru hierarchie české, zároveň s theoretickými, o prawdě čtyř článkůw swých: pročez museli již mnohé snášeti úkory, jakoby státi nechtěli ke slibům swým. Nadarmo upomínali na wyklady od Palomara při zawírání oněch umluw ustně podáwané: ohradu proti nim poskytovalo pravidlo hned na počátku jednání s obau stran swolené, že nikoli slowa od kohokoli a jakkoli mluwená, nýbrž jen slowa písemně podaná nesla w sobě záwazek. Mnoho také času zmařeno spory formalními, která totiž strana dříwe mluwiti, nač a jak odpowidati aneb jaké
- 2 Jul. zápisy od sebe wydáwati měla. Dne 2 čerwence před-

nesl Rokycana nejprw česky, potom latině žádosti krá- 1435
lowství českého vůbec trojí: 1) aby Pražští čtyři člán-
kové nabyli platnosti pro všecky Čechy a Morawany;
2) aby sbor Basilejský nedal swým nikde více kacefo-
wati Čechůw ani dotýkati cti jejich; 3) aby přičinil se
konečně o reformy co do mrawůw, obyčejůw a učení
w církwi; doložil také očekáwaní swé, že již legatowé
dají tudíž odpověď na žádosti ze sněmu swatohawelského
do Chebu podané. Tito však po některých řečech dali
nejprw latině čisti spis, we kterémž celé dosawadni jed-
nání sboru we přičině Čechůw osprawedněno a chwáleno,
Čechůw pak chowání dosti ostře posuzowáno bylo; potom
žádali, aby totéž i hned také česky se přednášelo. To
dalo příčinu k nowým hádkám, a teprw dne 3 čerwence 3 Jul.
popoledni legatowé na žádosti do Chebu poslané odpo-
wěděli w ten smysl, že všecky věci, které tam se žá-
dají, jsau již pořizeny námluwami dne 30 listopadu 1433;
w těch že strany obě mají státi a newtrušowati věci
nowých, ježtoby jim byly na odpor; Čechowé že mají
s ostatním křesfanstwem srownáwati se we všem, kromě
přijímání pod obojí; co do pohánění k soudům zahraníč-
ným sbor že vůbec zamýšlí stanowiti meze, aby tak ča-
sto, jako dosawad, se nedála, ale zrušení práwa k od-
wolání se na vyššího soudce žeby neslušné bylo; wolení
dwau podbiskupí že nyní nemůže se vůbec konati, po-
něwadž stolice Olomucká i Litomyšlská nejsau uprázdně-
ny; co do arcibiskupství že chce sbor, pro uwarowání
všech různic a z jiných dobrých příčin, dáti je řídití
skrze swé legaty, ažby všecky ncsnáze odstraněny a
lepší osob k tomu spůsobných známost získána býti mo-
hla. Přidal Palomar potom také odpověď na Rokycano-
wy tři žádosti wčerejší, a uwozowal zejména we zná-
most, co nowěji we přičině církewní reformy na sboru
Basilejském důležitějšího předsebráno a wykonáno bylo.

- 1435 O den později, když strany opět sešly se u císaře
- 4 Jul. dohromady, ptal se Rokycana jménem všech Čechůw, zdali odpověd wčera od legatůw daná byla poslední jejich slowo? Nebylali, že prosí, aby je dali, zvláště co do wolení arcibiskupa, dosazowání na církewní auřady w Čechách a pohánění k saudům zahraničným; byľali ale, že jest se obáwali slow: „bůh buď s wámi!“ protože s námi byl, jest a bude bohďá. Legatowé wyhýbajice se určité odpovědi, nastupowali na jiné otázky; nejwice snažili se dokazowati, že žádosti do Chebu poslané odporowaly kompaktatům dne 30 listopadu. Spůsob a obsah tehdejších hádek jewí se nejlépe z řeči, kterauž mluwil Ro-
- 8 Jul. kycana ⁴⁰³ dne 8 čerwence k legatům we přítomnosti císařowě: „Čechowé (di) slyšeli důwody panůw legatůw sboru Basilejského; i maje já k nim odpowídati, bojím se, aby nesplnilo se na mně slowo apoštolowo: „učiněni jsem wáším nepřitelem, prawdu wám prawě?“ Čechowé osvědčují se, že chtějí státi w umluwách, až budau dokonány, ale pamatují se také, kterak pan Palomar řekl na sněmu w Praze, že přijímání pod obojí má mítí průchod swůj w Čechách i w Morawě, a když přidána jemu změnka o Polsku, prawil, „ať pošle o to král ke sboru sám a obdrží odpověd příslušnau,“ nyní pak již to wše schwálně zatajuje; takéť uznal, že přijímání ono, jsauc powoleno, jest užitečné a spasitelné: i pročez se nám tedy nepowoluje, když o to tak snažně žádáme? Co do plnění námľuw prawí Čechowé, že co slíbili, plniti budau, ale smlauwy nikdy dokonány nebyly, ano zbýwalo ještě umľuwiti se o způsobu poslušenstwí, ku kterému bychom zawázati se měli; a protož wy poslawše děkana Turonského ke sboru pro stwrzení kompaktat, učinili ste to bez na-

403) Torvo vultu et facie inflammata — dokládá Karlier we zprávě swé, z nížto naše wzata jest.

šeho vědomí a swolení nepravě. Zdá se, že nechcete 1435 než podpalowati různice mezi námi, jimižto my od té doby, co k nám přicházíte, více trpíme nežli kdy předtím, a již musíme warowati se wás. I jakž tedy prawda jest, že chcete jen pokoji a jednotě zemí našich? Co my žádáme, není nic těžkého; tím více tedy diwiti se jest, že se nám nepowoluje, ježto wy vždy prawíte, že sbor chce učiniti pro nás, cokoli může. My chceme míti arcibiskupa, ježž wolí národ i duchowenstwo a jmenuje král náš: tak děje se w Uhřích, pročby nemohlo také w Čechách? Žádáme, aby cizozemci ani nás nesaudili ani nerozdávali našich církewních aufadůw: to nic není těžkého, a pro dobré pokoje i jednoty neměloby nám odpíráno býti. Ale wám zdá se málo záležeti na nás; bydlíte vzdáleni a někteří, jak prawíte, sotwa z powěsti nás znáte, i nedotýkají se wás bolesti naše. Učiňte tedy, aby přijímaní pod obojí w místech, kde w obyčejí jest, wesměs průchod mělo, a budeme sworní. Wšak my toho nežádáme, jakobychom jeho bez vašeho dowolení míti nemohli, protože to máme dáním božím, ale žádáme toho jen ku prospěchu pokoje a jednoty. Nechceteli swoliti, buď s wámi pán bůh! neboť s námi jest a bude bohdá!“ Po řeči té vyšli Čechové téměř všichni zhurta ze shromáždění, aniž od té doby s legaty bezprostředně, nýbrž jen prostředkem císaře samého wyjednawati chtěli. Palomar na to široce wyprawowal, kterak tau, řeči legatům křiwda se činila: oni že w nejkřutější zimě, w neslýchané chumelici sněhůw a w auplném bezcestití, kde člověk z milosrdenství ani psa z domu newyhání, pospíchali skrze tolikero krajin ke sjezdu tomuto, kterýž tehdaž ke dni 22 února rozepsán byl: a přece se prawí, že jim nic nezáleží na dobra národu českého? Wšak že oni za tolikere obtíže, tolikere náklady, tolikere protimyslnosti, kteréž trpěliwě snášejí, nežádají aniž očeká-

1435 waji uznání lidského; jejich odměna že jest pán bůh a prospěch všeobecné matky církwe swaté. Wywracował potom wšecká téměř slowa řeči Rokycanowy, aby aspoň přítomní prý jimi do rozpakůw uwedeni nebyli.

Zdárněji wedlo se Čechům we wyjednávání s císařem Sigmundem o věcech zemských. Od té doby, co král Wladislaw umřel († 1434 Mai 31,) zanechaw po sobě jen dwa syny, Wladislawa i Kazimíra, oba we věku mladičkému, Čechové přestali tím wíce zření swé míti ku Polsku, čím wětší odpor kladli proti mladému Wladislawowi sami ti páni Polští, kteří k husitismu nejwíce se klonili; přízeň mezi stawy českými a Sigmundem rostla tedy tím ochotněji, čím patrnější byla císařowa péče, získati ji sobě. Ačkoli běh weškerého s ním wyjednávání není nám podrobně znám, to wždy jisté jest, že již dne 6 Jul. 6 čerwence swolował aspoň ustně ke všem předním žádostem, a slibował, nejen že proti Čechům již nikdy wálčiti nebude, ale že jim i napotom pomáhati chce proti všem lidem bez wýminky; čehož smysl, ohledem na legaty Basilejské, již tehdaž byl zřetelný. Upřímnost aumyslůw jeho jewila se zvláště tím, že newážil sobě proto ani zřejmé newole se sborem a posly jeho. Slíbil spůsobiti to, že auřadowé a důstojenstwi církewní w Čechách i w Morawě nikdy od cizozemcůw rozdáwány býti nemají, ale práwo podací jich jen na krále a na obywwatele domácí wěčně že slušeti bude; také že Čechové a Morawané k saudům zahraničným jakýmkoli poháněni nebudau; že směsice přijimajících pod jednau i pod obojí w témže místě pospolu nemá trpena býti, a že popis wšech osad podobojích dojde od něho potvrzení; že arcibiskup Pražský a dwa jeho podbiskupí mají od národu i od kněžstwa českého pospolu woleni, a péčí císařowau že má jim zjednáno býti stwření a swěcení beze wšech za to poplalkůw; žáci také podobojí že mají nápodobně

docházeti svěcení na kněžství netoliko u arcibiskupa 1435 Pražského, ale také u biskupův Litomyšlského a Olomuckého a t. d. To vše dalo se od něho bez potazu legatův, kteřížto dowěděwše se o tom, hned protestowali proti takowémuto řízení moci světské we věcech duchowních. Čechové však, nabywše pojištění od císaře, pustili od wszelikých žádostí dříve přednášených, i stali se opět powolnějšími naproti legatům, když je císař s nimi zase dohromady swedl. Dne 14 čerwence 14 Jul. rokowanó jest o to, aby w kompaktatech doložena byla klausule, že „umluwy se sborem Basilejským nemají býti na ujmu swobodám a wýsadám králowství Českého i markrabství Morawského;“ Čechové toho žádali, císař i s radau swau uznávali to za slušné, ale legatové odpirali naprosto, bojíce se, aby potom řízením vlády politické nepodávalo se Čechům, čehož ode sboru i od církwe dosáhnouti nemohli. Jejich neustupnosť popudila císaře k veliké náruživosti. „U boha žiwého!“ zwolal, „jsau lidé, kteří nepřejí, abych já wešel we swé dēdictwí: ale já wejdu w ně, a proto zemru wždy jako dobrý katolik! Co pak jest ten sbor Basilejský? co wykonal dobrého? chtělby leda obmezowati a rušiti moc papežowu i císařowu; nedowedeli ani upokojiti Čechůw, bude po něm tolik, jako po jiných sborech!“ Tím spůsobem horlil dlanho, a učinil legatům i ten úkor, že při rozchodu toho dne nejsau častowáni dle obyčeje winem z pozlacených nádob, ale ohlášeno jim jen prostě, že mohou odejiti. A však nezadlanho ukojil i smířil se zase, a klausule ta newešla do kompaktat.

Článekové žádostí zemských ze sněmu Swatowalentského císaři poslaní potkali se w Brně na mnoze s porízením příznivým; největší nesnázi působila otázka „o sedání w lawicích,“ to jest o práwu, zasedati co saudec při velikém saudu zemském w Praze. Byloť již drahně

1435 času wešlo w obyčej, že jen osoby stawu panského stávaly se w Čechách soudci zemskými: nyní ale netoliko vládykové, nýbrž i města chtěli míti své aučastniky a zástupce w nejvyšším saudu. I poněwadž o to byl spor, ne tak mezi králem a zemí, jako raději mezi stawy samými, Sigmund odložil rozhodnutí až do přibytí swého do Prahy. Jiné otázky nové byly: žádost o zrušení všech dědičných důstojenství a auřadůw w zemi, zvláště pak nejvyššího maršalství, truksaství a češnictví, jichžto použíwali páni z Lipého, z Hasenburka i z Wartenberka; pak žádost, aby hojné statky stawu duchovního proměněny byly we výsluhy zemské, aneb aspoň we statky komory královské, jichžto důchodové by na služby zemské obracováni byli. Však ani o těchto žádostech nestalo se w Brně uzawření žádné.

Ale jakkoli upřímné bylo dorozumění Čechůw s císařem, i jakkoli veliká powolnost jejich naproti legatům, přece dokonání všech smluw hlavních ukázalo se w Brně býti nemožným. O uznání Sigmunda za krále českého nebylo sice pochyby: a však slavný obřad ten neměl se konati, lečby předcházelo konečné narownání a smíření s církwí. Po uklizení mnohých nesnází, o kterýchž tuto podrobně šířiti se nelze, zdálo se ku konci měsíce čerwence již všecko býti sjednáno, a přikročilo se tudíž k novému spisování kompaktat: ale při sadě o statcích církewních, že nemohau od jiných lidí drženi ani osobováni býti bez winy swatokrádežné (*bona ecclesiae ab aliis usurpari non possunt sine reatu sacrilegii*;) powstala z nenadání opět hádka, která wedla ku konečnému rozstrku. Již dříwe bylo swoleno k wynechání slow „*sine reatu sacrilegii*“; nyní žádali Čechové, aby slowa „*usurpari non possunt*“ změněna byla na „*injuste detineri non debent*“ (nemají bezpráwně zadržováni býti) a to zdálo se všem nezawadné i slušné: jen legatové

nechtěli o tom naprosto nic slyšeti. Odpor tak zatvrzelý 1435 rozmrzel konečně i císaře i Čechy, a jednání Brněnské vzalo tím konec: ustanoweno nicméně, že o tu nesnázi wyprawi jak císař, tak i legatowé swé posly do Basileje, mezitím pak že má w Čechách sejíti se nowý sněm a dáti swé přivolení ke všemu, co umluweno bylo; potřeba toho zdála se býti tím wětší; poněwadž poslowé čeští již mnozí byli z Brna odjeli, nedočkawše konce. Dne 3 srpna laučili se páni čeští od legatůw; a tu roz- 3 Aug. děleny mezi ně zbýwající ještě peníze od sboru tak, že dostalo se panu Menhartowi ze Hradce 600 zlatých, Oldřichowi z Rosenberka tolikéž, panu Ptačkowi 400 a panu Alšowi Holickému ze Šternberka 300 zlatých.⁴⁰⁴

Ještě před rozejtím sjezdu Brněnského, dne 2 srpna, 2 Aug. dal císař Sigmund we veřejném slyšení poslům mladého krále Wladislawa Polského za odpověď, že ani on, ani křižowníci Pruští nemohau opustiti knížete Swidrigala, budeli od Polákůw a od Litwanůw wálkau stihán: ale žeby císař rád, aby uzawřeno bylo příměří mezi stranami aspoň na jeden rok, a w tom roku aby strany obě podwolily se rozsudku legatůw Basilejských i sněmu českého pospolu.⁴⁰⁵ A však dříve nežli odpověď tato donesti se mohla stran obau, již wálka mezi nimi počala se w Litwě. Swidrigal měl ku pomoci swé Rusy, křižowníky Pruské, Tatary a některé roty husitské z Čech i ze Slezska, i ustanowil knížete Sigmunda Korybuta za wrchního welitele wojsk swých; proti němu spojili se Poláci a Lit-

404) Carlerius i Haselbach podávají oba zpráwy obšírné o jednání Brněnském, a však jen se stanowíště církewního. Některá akta sjezdu toho tištěna jsau také w Archivu Českém, III, 421—434.

405) „Tempore medio fiat una diaeta super pace, in qua legati sacri concilii sint mediatores una cum Boemis,“ — jsau slowa Sigmundowa, jakž je Carlerius udává. Tím potwřuzjí se také zpráwy od nás nahore k r. 1433 m. Apr. podané.

1435 wané pod wůdcem Jakubem z Kobylan. Přišlof k roz-
 1 Spt. hodné bitwě u Wilkomíře dne 1 září, kdežto Sigmund
 Korybut poražen, raněn i jat byl, jakkoli dobré byl sobě
 získal slowo chrabrosti a opatrnosti w bitwě. Jeho strýc,
 kníže Sigmund Starodubský, Witoldůw někdy bratr, dal
 jateho tudíž w řece Swientě utopili; ač někteří prawili,
 že vlastně jedem do ran jeho napuštěným umořen byl.⁴⁰⁶
 Tak zahynul muž, dle wšeho, co nám o něm známo jest,
 ušlechtilý a w dějinách národu českého pamatný. Zbyt-
 ky tábořských a sirotčích rot polních dostaly se s ním a
 s knížetem Fridrichem Ruským ponejprw do východních
 zemí slowanských, a složily tam prwní zárodek, ze kte-
 réhož wywinula se časem swým samostatná mocnost wo-
 jenská pode jménem Kozákůw preslulá. Mezitím w Če-
 chách téhož času, na počátku měsíce září, potkala wá-
 lečně Táboř ta nenoda, že chtějice sebrati pole u Nian-
 burka, když tam táhli, u wsi Křeče nedaleko Černowic
 od wojska Rosenberského a jiných pánůw zemských bo-
 jem podstaupeni a na hlavu poraženi jsau.⁴⁰⁷ Zdali co
 a jak poslowé tábořští na sjezdu Brněnském byli pořídili,
 o tom nezachowala se pamět nižádná.

21 Spt. Sněm Pražský ke dni sw. Matauše (21 září) roze-
 psaný počal se tuším teprw na počátku měsíce října, i
 stal se tak hlučným jakož důležitá byla jeho úloha: jed-
 nalo ze zajisté o stwrzení toho, co w Brně umluweno
 bylo. Těžkosti o to nebyly malé. Strana ta, kteráž již
 dříve byla nepřála jednání s Basilejskými, brala sobě po-
 silu z odporu legatůw a ze ztenčowání čím dále tím pa-
 trnějšího wšech práw a nadějí českých; jí napomáhali
 wyslanci a služebníci krále Polského, kteří nepřejíce cí-
 saři Sigmundowi českého králowství, popuzowali proti

406) Dlugoš pag. 684. Voigt Gesch. Preussens, VII, 668.

407) W. Březan w Časopisu česk. Museum, 1928, IV, 57.

58. Archiv Český, I. 41. 42.

němu i proti sboru a slibovali pomoc i ochranu od krále 1486 swého.⁴⁰⁸ Přiwrženci této strany byli někteří šlechtici, zvláště mnohá města. Proti tomu většina šlechticů a staroměstští Pražané i Příbramowci wesměs zasazowali se tím horliwěji o zjednání pokoje stůj co stůj. Císařůw kancléř Kašpar Šlik byl jménem pána swého přítomen, a jeho přičinliwosti, opatrnosti i wýmluwnosti bylo předewším děkowati, že zwítězila na sněmu strana pokoje chtiwa.⁴⁰⁹ Uzawřeno konečně uznati, potwrditi a wykonati wše, co w Brně slibeno bylo, arciže w naději té, že císař dostojí slowům swým; země podwolila se tudíž ku poslušenství netoliko naproti sboru a církwi Římské, ale také naproti císaři co králi Českému; jen jediné město Hradec Králowé odepřelo prý hlasu swého. Legatowé byli w Brně zá-dali, aby zápis na přijímaní kompaktat wydán byl pod pečetí a jménem netoliko celého králowství, ale i předních osob každého stawu: to však překaženo sporem o přednost, majili totiž pečeti a jména měst Pražských státi před pečetmi a jmény stawu rytířského, jakož sobě Pražané osobowali, aneb za nimi; a protož zůstáno posléze na tom, že kromě jména páně zprawcowa i pečeti weške-rého králowství newešly do zápisu nižádné jiné. Woleny jsau také čtyry osoby stawu duchowního, a zplnomocněny od sněmu, aby po wyswětlení a zlepšení ještě některých věcí w kompaktatech učinili poslušenství církwi Římské, sboru církewnímu, papeži a všem prelatům řád-

408) Ke dni 1 Jan. 1436. wyprawuje Carlerius: Rex Poloniae Boemis literas misit, quod non consentirent tractatibus cum concilio et imperatore, quia fierent in dolo, et quod eis succurreret in pecuniis et armatis, quantum vellent. Takové psaní dostalo se prý Wilémowi Kostkowi do rukau, jenž je podal p. Menhartowi a tento dále knížeti Albrechtowi.

409) Wiz o tom psaní u Windecka cap. 206 a 207, pag. 1260—62.

1435 ným, a to jménem weškerého národu českého.⁴¹⁰ Ale
 21Oct. nejdůležitější skutek toho sněmu byla dne 21 října před-
 sewzatá wolba jek arcibiskupa Pražského, tak i dwau
 podbiskupí. K tomu cíli vydáni byli ze sněmu dwa páni,
 Menhart i Ptaček, dwa rytíři, Diwiš Bořek a Hawel
 z Dřewenice, tři měšťané, Jan Welwar i Pawel Dětri-
 chowec z Prahy a Ambrož z Hor Kuten, a dewět kněží
 z celého králowstwi, kteřížto w tajném sezení wolili, (ja-
 kož zápis od nich wydaný swědčí,) „arcibiskupa pocti-
 wého mistra Jana z Rokycan, a biskupy poctiwé kněze
 Martina Lupáče z Chrudimě a Wáclawa z Mýta; kteréž-
 to weškeren sněm, ačkoli z hodných příčin nejsau ohlá-
 šeni ještě, přijal jest i s námi za prawé arcibiskupa i bis-
 kupy tak, jakoby již byli ohlášeni, a jeho arcibiskupa slíbili
 poslušni býti se všemi poddanými swými swětskými i
 duchowními we všech wěcech, jakož sluší na arcibis-
 kupa; a kdožby w jeho poslušenstwi nestál, aby žádného
 u sebe, pod sebau a na swých panstwích netrpěli. Také
 sme swolili, abychom po wrácení poslůw od Císařowy
 Milosti w městě Pražském je ohlásili; a wešken sněm
 slíbil k žádnému jinému arcibiskupowi neswolowati, ani
 k suffraganům, dokudž jsau tito žiwi.“⁴¹¹ Rokycana ne-
 toliko na oko, alebrž opravdowě odpíral se důstojenstwi
 podáwaného, předwídaje swé při něm nesnáze a chtěje,
 jak prawil, raději poslauchati nežli poraučeti: ale strana
 panující, neznajíc muže spůsobilejšího, donutila jej, že po

410) Zápis o tom tištěn jest u Cochlaea, Pešiny a jiných.
 Srwn. dole den 5 Jul. 1436. Podiwné jest, že Pešina
 i Beckowský ke jménu Alše z Risenburka i Wřeštowa
 dokládají ještě „ze Šwihowa“, což we půwodní listině
 nestálo ani státi nemohlo, protože páni ze Wřeštowa
 (Risenburkové) a ze Šwihowa (Risenberkové) byly dvě
 rodiny od sebe naskrze rozdílné.

411) Celý zápis tištěn w Archivu Českém, III, 436. 437.
 Srwn. Staré letopisy str. 92.

dlažhém zdráhaní swolil konečnĕ. A wšak wolení jeho 1435 mělo zůstati přísným tajemstwím wolitelůw samých, ažby císař Sigmund dal jemu také hlas swůj. Jmenowání tudíž poslowé, ježto měli o to bez meškání wyprawiti se do Uher; i newíme proč opozdiwše se, wyjeli z Prahy teprw dne 10 listopadu, a to bez M. Rokycany i bez ně- 10 Nv. kterých jiných, kteří k tomu poselstwí také jmenowání byli.

Příčiny takowéto promĕny mají bezpochyby hledati se w rozdwojenosti mysli a we wášnĕch, které toho času panowaly mezi stranami w Praze. Jak horaucí byla u mnohých tužba po pokoji, dowídáme se ze psaní pana Kašpara Šlika, jenž dí, že radostí nad usnešením snĕmu spíwali hlučné Te deum a plakali, před ním pak, když chodil po ulicích, mnozí klekali a ruce zdwihali, wola- jíce: „totĕ náš andĕl!“ Tím snáze pochopiti jest nená- wist lidí takowých naproti M. Rokycanowi, jakožto hlav- ní překážce, že ještĕ pokoje nebylo. Není nemožné, že horliwĕjší husité, nespokojeni s výsledkem snĕmu, obmý- šleli zmocniti se Prahy násilím, aby w ní powesti mohli wůli swau; to aspoň jisté jest, že roznesly se najednau powĕsti o zamýšlenĕm zrazení města, i že za aučastníky, ač neli za hlavní půwodce takowé zrady, pokládáni byli M. Jan Rokycana i knĕz Pawel kazatel u sw. Jiljí. Stalo se z té příčiny zbauření w Praze, a Rokycana upadl w nebezpečenstwí žiwota; chtĕliti ho prý mnozí zawražditi aneb utopiti we Wltawĕ.⁴¹² Netřeba dokazowati mnoho, že takowé sočení pocházelo z pauhé nešlechtnosti; Roky-

412) Císař Sigmund mluwil 23 Dec. 1435 k legatům Basilej- ským: Rokycana non est nunc in Boemia, qui prius; imo nuper Pragae propter seditionem, quae ibi debuit fieri, Rokycana fuit in periculo submersionis vel alterius mortis, nec adhuc est plenĕ liber. (Carlerius l. c.) Ro- kycanowo weřejné psaní o této wĕci, *dd.* w Praze, 14 Dec. 1435, stojí we přídawcích u Carleria l. c.

1435 cana wyzýwal veřejně všech a každého aby udali, cokoli o něm vědí, a podával se ku pokutě smrti, jestližeby jen to nejmenší slow naň provedeno bylo: ale sokowé jeho tajili se, aniž odvážili se wstoupiti do veřejnosti. Naproti tomu psáno bylo potají z Čech do Basileje a žalowáno, kterak husité nedbajíce na sbor, dobýwali sobě swobod církewních u císaře, a protož že všeco jejich jednání při kompaktatech nebylo než pauhý klam a podwod. Takéť tajemství české o zwolení Rokycany na Pražské arcibiskupství zjeweno jest tauto cestau záhy jak otcům Basilejským, tak i legatům jejich we Widni meškajícím.

Pro ty a takowé skutky stalo se, že při nowém jednání mezi posly českými a legaty Basilejskými, kteréž konalo se na dvoře císařowě we *královském Bělehradě* w Uhřích, nebyl ani jeden duchowní neboli kněz český přítomen. Poslowé byli páni Menhart a Ptaček, rytíři Diwiš Bořek a Jan Smiřický, Pražané Jan Welwar a Sigmund Manda staroměstští, Daniel a Pawel nowoměstští, Matěj Lauda z Písku, Jan z Nimburka i ještě jeden nejmenowaný; legatowé zase čtyři, biskup Filibert, Jan Palomar, Martin Berner a Tomáš Haselbach. Také přítomni byli w Bělehradě kníže Albrecht Rakauský, král Bosen-
 21 Dc. ský, Ambrož Traversari legat papežůw a jiných mnoho knížat i pánůw ze všelikých zemí. Jednání počalo se dne 21 prosince a trwalo téměř plné čtyři neděle. Hlavní nesnáze točily se nyní okolo žádosti od legatůw přednesené, aby císař odwolal a zrušil sliby Čechům we věcech církewních dané, i aby ubezpečil sbor a celau církev zřejmě a dostatečně, že neswolí ničeho, coby sahalo do područí církwe a stálo w odporu s kompaktaty; co do slow „injuste detineri,“ pro něž byl w Brně stal se rozstrk, sbor w instrukci legatům swým dané kázal nečiniti žádné obtíže: ale k dokonání a stwrzení kom-

paktat nechtěli tito přikročiti sami, protože dle zdění je- 1435
jich poslowé čeští nebyli ke skutku tak důležitému od
celého králowství náležitě splnomocnění. Sigmund hájil
sice poněkud práv swých panovníčích we církwi, ale
ještě wíce odpíral dáti od sebe odwołání a pojištění z té
příčiny, poněwadž prý podezření naň uwalované dotýkalo
se wysoce jeho cti. Když pak legatowé nicméně nastu-
powali na žádost swau, dne 29 prosince, rozhorliw se 29 Dc.
prawil: „Widím, že wina wšecká již jen na mne se uwa-
luje; toho sem já swými péčemi o dobro církwe i o krá-
lowství české nezaslaužil. Pojištění, jakowéhož ode mne
žádáte, nedám; ani syn můj, ani biskupowé ani radowé
moji k tomu neradí. Pokud sem byl w Italii, vaše wy-
jednávání dosti dobře se dařilo. Proto já nyní ustaupím
zase a raději odřeknu se králowství českého, i nechci
wíce o ně ani státi ani dbáti. Wšak ono proto bez krále ne-
bude; přijdeť jiný, (ukazuje na krále Polského,) který wám
snad powolnějším se učiní; s tím wyjednávejte si jak
chcete, mne již nechte w pokoji.“ Arci že slowa tato
nebyla nic než pauhý výraz přirozené jeho prudkosti,
pro kterauž obyčej míwal přeskakowati s jedné krajnosti
do druhé: wšak politika rozumu nemeškala dlauho swi-
téziti zase nad politikau citůw, ačkoli setrwáwal w po-
dobných řečech celé tři dni. Nicméně legatowé uznali
potřebu, poulewiti přísnosti swé a spokojiti se pojištěním
poněkud obmezenějším a ukrytějším. Již dne 1 ledna 1436
1436 swěřil se jim císař, že Čechům musí se showiwati a 1 Jan.
wšelicos powolowati, aby jen mohl uwázati se w králow-
ství: wšak až tam bude, potom bohdá že wšecky věci
k dobrému konci a ke starému spůsobu swému zase se
nawrátí.⁴¹³ Dne 4 ledna podávána jest legatům od císa- 4 Jan.

413) *Carlerius*: Imperator dixit, quod multa sunt dissimulanda
Bohemis, ut sic possit intrare regnum; et postquam (ibi)

1435 řova kancléře formule onoho pojištění opatrná i mírná, ku kteréž legatové swolili: ale když Čechové dowěděli se o ní, žádali císaře hned o propuštění swé a chystali se k odjezdu. „Ten Welwar nám přece všecko kazí!“ wolal Sigmund náramně rozmrzelý, a snažil se nicméně uchlácholiti jej. Kníže Albrecht nawrhowal, aby císař zawázal se legatům jen slowem swým u přítomnosti několika swědkůw důvěrných, že „nebude wkládati se do věci náležejících k wíře a k církwi,“ a w listině weřejné aby pak ta klausule wynechána byla. Tak přemítány ty nesnáze opět několik dní s welikým všech stran napnutím a nepokojem; bylot zajiště patrnó, že všecka úsilí tolikaletého rokowání mohla takofka jedním slowem přijíti na zmar konečně. Legatové usnesli se na tom, že spokojí se císařowým pojištěním slowním toliko a tajným, ale žádali ještě, aby aspoň páni Menhart, Ptaček i Aleš ze Šternberka o něm netoliko wěděli, ale jeho se také

8 Jan. aučastnili sami. Když potom dne 8 ledna Welwar pronesl se jménem krajanůw swých weřejně, že k tomu, co mezi císařem a legaty se jedná, Čechové swolení swého ani nedávají ani neodpírají, císař oswědčowal se w naději a důvěře swé, že národ český bude spokojen, slíbili se legatům, že w Čechách nikdo nebude nucen k wíře a ku přijímaní pod obojí; to že on bere na sebe, a poslowé čeští že nemají proto nižádné odpovědnosti se lekatí. Ale téhož dne učinil také tajný slib nahoře dotčený, we přítomnosti knížete Albrechta, Jiřího arcibiskupa Ostřihomského a Kašpara Šlika kancléře, kteřížto dali o skutku takowém písemné wyswědčení legatům. Zdali také páni Menhart, Ptaček a Šternberk aučastnili se w něm, není nám známo. Co do Rokycany wyjádřil se byl Sigmund

esset, sperabat quod omnia ista exorta reducerentur ad bonum et pristinum statum.

k legatům již dříve obyčejně swau prostorekostí, že 1436 nedbá, koho sobě Čechové wolí k arcibiskupství, třebaš prý osla; však že on jemu swěcení dáwati nebude.

Takowýmto způsobem utulány jsau více nežli urownány konečně všecky hlawní nesnáze jednání mnohoteého. Nezbywalo již nežli stwrditi a prohlásiti slawně umluwy došawadni a uwesti je we skutek. Poněwadž to w Bělehradě uherském nepřislušné býti se zdálo, muselo se opět jednati o den a místo k walnému w té příčině sněmu českému. Legatové chtěli jej míti w Praze: ale císař i poslowé čeští bojice se, aby skutek takowý nepotkal se tam s odporem, neli nebezpečným, aspoň vždy pohoršliwým, swolili raději k Jihlawě, jakožto městu pohraničnému, kamž i sněm walný swolán býti mohl. Co do času Čechové i legatové přáli sobě středopostí (15 března,) ale Sigmund prawil, že pro nastawající w Uhřích boje s Turky nemůže swoliti nežli ke dni sw. Jiří (23 dubna.) Při tom zůstáno také konečně, a poslowé čeští wrátili se do Prahy dne 31 ledna. ⁴¹⁴

31Jan.

O jednání poslůw českých s císařem we věcech politických nedostává se nám wůbec zpráv podrobných; i nemůžeme udati, jakowý byl w Bělehradě jejich pokrok, ani které asi nesnáze očekáwaly ještě uklizení swého. Jen to se dowídáme, že zpráwce Aleš Wřešťowský swolal ještě stawy na sněm do Prahy ke dni 29 února, na 29Fbr. kterémžto swoleno jest k dani zwláštní, aby císař se wší slawností do země mohl uweden býti, a stawové umluwili se, že wyjedau walně jemu wstříc a dají mu čestný průwod až do Prahy. Také ohlášeno jest na tom sněmu

414) Dennikem o sjezdu Bělehradském končí se rkp. Pařížský Nro. 1503 (Carlerius de legationibus concilii Basiliensis.) jehožto wyprawowání jest auplnější a důkladnější, nežli Haselbachowo w rkp. Wídeňském Nro. 4704 již často připominaném.

1436 wolení M. Rokycany na arcibiskupství a kněží Martina Lupáče i Wáclawa z Mýta na biskupství, a wolení opět poslowé zvláštní, Wilém Kostka z Póstupic, Albrecht z Běškowic a Jan Welwar, ježto wolení toto císaři oznámiti měli jménem weškerého sněmu; ti wydali se na **23 Mar** stu do Uher dne 23 března. ⁴¹⁵

Pamatný w dějinách českých *sněm Jihlawský* nepočal se ani den sw. Jiří, ku kterémuž rozepsán, ani den letnic (27 máje,) ku kterémuž od císaře odročen byl, ale **5 Jun.** teprw w auterý dne 5 čerwna, kdežto císař se swau manželkau Barborau we woze otewřeném slawně wjel do Jihlawy, wítán byw nejen od obywatelůw domácích a stawůw českých dosti četně shromážděných, ale také od legatůw sboru Basilejského, těch samých, kteří nedáwno předtím byli w Bělehradě. Nejprw omlauwán byl odklad sněmu za příčinau welikého wpádu wojska Tureckého až pod Temešwár, pro kterýž císař sám prý pospíšiti musel za Tisu, aby utikajícím křesfanům dodal smělosti do boje a zahnal wrahy opět za hory. ⁴¹⁶ Potom wyprawowal císař legatům, kterak Čechové posílali k němu o potwření Rokycany, a kterak Bedřich ze Strážnice prostředkem pana Menharta počal také wyjednávati s ním o wěcech Táborských, a wšak že on w obém nechtěl wkládati se

415) Staří letopisowé str. 93.

416) O sněmu Jihlawském máme dwa denniky před rukama: jeden od Tom. Haselbacha w rkp. Wídeňském již často dotčeném, kterýž ale končí se dnem 20 Jul. 1436; druhý psaný od Jana de Turonis, pisaře u legatůw, ježto půwodní rukopis chowá se w bibliotéce Pařížské pod Num. 1577, a pokračuje až do dne 17 Jun. 1437. Oba tito rukopisowé, dosawad neznámí, jsau hlawním pramenem následujícího wyprawowání našeho. Zpráwy o welikém wpádu Tureckém od nich podané potwřzují to, co J. W. Zinkeisen we swé Gesch. d. osman. Reichs I, 580—581 dle Seadeddina wyprawuje.

do věci církevních. Nyní že nezbývá než dokonati a 1436
pečetiti smlauwy w Brně a w Bělehradě uzawřené; on
že radí legatům, aby o potvrzení Rokycany dávali sice
Čechům dobrá slova, a však aby nezměnili proto aumyslůw
swých. Umluveno tudíž, že církevní věci mají zároveň
se swětskými se wykonáwati tak, aby císaři vláda w Če-
chách pojištěna byla; potom žádali legatowé, aby jed-
nání jejich se sněmem nedálo se přímo, ale vždy pro-
středkem císaře a rady jeho. To vše mluwilo se dne
6 čerwna.

6 Jun.

Bylot arci nadíti se, že po ukončení tolikerých há-
dek, po uklidu tolikerých nesnází, po uzawření tolikerých
námluw, již nebude jiné péče, nežli wyměnití obapolné
záwazky pokoje a jednoty, podati sobě ruce na slawné
sbratření a chwálití boha za dar srozumění a lásky kře-
stánské: ale naděje takowá nespnila se, any hned při
prwním sejítí wyskytly se nowé záwady a úrazy, které
hrozily zrušiti a zbořiti opět vše, co tak pracně posawad
wystaweno bylo. Dle mnění a wůle posledního sněmu če-
ského mělo nyní w Jihlawě ukončiti se všecko pospolu:
tedy wedle kompaktat měli také arcibiskup a biskupowé
nowě wolení dojiti stwření swého. Tomu ale odepřeli
legatowé hned naprosto, prawíce, že ku potvrzení arci-
biskupa i biskupůw nemají žádné moci; a když jim při-
pomenuto, kterak již w Bělehradě napomínání byli od
císaře, aby mocí takowau se opatřili, odpověděli, že žá-
dali sice o ni, ale sbor Basilejský že ustanowil setrwati
při odpovědi knězi Martinowi Lupáčowi přede dvěma
léty dané, že totiž pokud kompaktata stwřena nebudau,
nemůže se swoliti k nižádné další žádosti české. Pro
takowau odpověď sněm Jihlaský w prwním rozhorlení
bylby bez mála se rozešel; aspoň šlechticowé mnozí a
poslowé městští téměř všickni chystali se k odjezdu. Po
mnohých řečech, když tito poslowé omlauwali se, že oni

1436 také moci nemají, swoliti k jedné věci bez druhé, přišlo k tomu, že drahný jejich počet propuštění jsau domůw, aby u obci swých zjednali sobě moci širší, a wrátili se bez meškání zase; Pražanům dána k tomu lhůta šesti, Žateckým desíti dnůw, po jichžto wypršení mělo pokračowati se w jednaní bez ohledu na nepřítomné. Když se wrátili, spokojil se sněm pojištěním Sigmundowým a Albrechtowým, že o potvrzení Rokycany jak u sboru, tak u papeže chtějí pilně se přičiniti, a přistaúpilo se k dal-

23Jun. šímu wyjednávání dne 23 čerwna. Legatowé žádali wěděti, majili přítomní w Jihlawě plnou moc, wstoupiti w závazky jménem celého králowství a národu českého? ale upokojeni jsau poučením, že tam sněm byl řádný, po rozpisu a we přítomnosti zemského zpráwce, a že takowý dáwa sám plnomocenství, nikoli pak ho nepřijímá, aniž potřebuje. Naproti tomu když legatowé předložili swé plnomocenství, kdežto mezi jinou řečí stálo, že mají také moc rozhřešowati zločince a snímali poskwrnu zlopowěstnosti (infamiae notam tollendi,) Rokycana i Welwar u welikém rozčilení wolali, že takowé bully do Čech s sebau neponesau, staň se co staň, anaby to prý byla urážka národu českého; protož musel císař dáti widimus oné bully pod majestátem swým, s wynecháním wšak oněch slow, a legatowé slíbili, že sbor časem swým wymění ono widimus originalem die žádosti Čechůw. Potom starali se tito, kdy jim přijde ratifikace na kompaktata? nerozejdeli se sbor snad dříwe, nežby ji wyhotowil? a nebudeli do ní wtraušeno slow pro Čechy zase ponížujících aneb urážliwých? I w té věci musel pomocen býti císař, a učinil se rukojmím pro upokojení Čechůw. Ještě pak i jiných pochybností wíce uwodilo se s obojí strany, o kterýchž ale šířiti se již nechceme; jen co do nastáwawší slawnosti doložíme ještě, že Čechowé chtěli míti prohlášení kompaktat na Jihlawském náměstí we čty-

rech jazycích, latině, česky, německy a uhersky, a že 1436
chtěli předeslati krátkau předmluwu: ale po mnohém té
věci přemítání zůstáno na tom, že při hlavní veřejné
slawnosti nemá se ani od jedné ani od druhé strany nic
zwláštního mluwiti, ale jen umluwy, jak samy w sobě
zněly, latině čteny a přiznáním stwrzeny býti.

Slawnost dotčená wykonáwala se we čtwrtek dne 5 Jul.
5 čerwence na Jihlawnském náměstí, kdežto již od něko-
lika dní potřebné k tomu příprawy činěny byly. Hned za
rána wystaupil Sigmund we weliké oslawě císařské na
wysoký trůn na náměstí postawený; před ním nesli
kníže Albrecht Rakauský jablko říšské, hrabě Celský žezlo,
jiný hrabě meč; také předcházeli jej legatowé Basilejští,
kteří usadili se w prawo na vysoké stolici nedaleko cí-
saře, a wedle nich Čechowé Menhart ze Hradce, zpráw-
ce Aleš, Rokycana, Lupáč i Wáclaw z Mýta na podobné
stolici; dále přítomni byli císařowna Barbora s dwor-
stwem swým, a jiných knížat, pánůw a lidu obecného we-
liké množství; nechyběli také potřební notárowé k zapi-
sowání všeho, co se dálo. Nejprwé objewil se jménem
Čechůw Jan Welwar měšfan Pražský, nesa listy pod pe-
četmi králowstwí českého, císařowau a wéwody Rakau-
ského, i ukazowal je Čechům na stolici sedícím, pak císaři
a wéwodowi, kteřížto přiznali se k nim všickni hlasitě;
na to listowé čtení skrze císařowa protonotara Mark-
warta, a Welwar zase odewzdał je legatům. Obsah je-
jich byly umluwy kompaktat, a sliby od Čechůw i Mo-
rawanůw, že chějí míti a zachowati jednotu, mír a po-
koj křesfanský se vším lidem křesfanským wěrně a be-
zelsti; pakliby to kdo i přestaupil, že proto má slušně
kárán býti a pokoj nicméně nezrušen zůstati. Pak wy-
staupili čtyři kněží čeští, od sněmu k tomu dříwe wolení,
Wáclaw z Dráchowa, Pawel ze Slawikowic, Wáclaw
z Lužnice a Bohuněk z Chocně, aby slíbili poslušenstwí

1436 cirkewní za sebe i za wšecky podobojí duchowní i swět-
ské, stwrdíce to rukau dáním Filibertowi a Rokycanowi;
a o tom opět podali seznání legatům pod pečeti králow-
stwí českého. Potom dali swé listy legatowé Čechům a
Morawanům, se swými a s císařowau i Rakauského wé-
wody pečeti, prikazující wšeho swěta knížatům i wšem
křesťanům, aby s Čechy a Morawany prawý křesťanský
pokoj, mír a jednotu již měli, a jich wice proto neha-
něli, že přijímali, přijímají a přijímají budau pod obojí
spůsobau, ani jim proto bezprawí činili, ale aby je
uznáwali za dobré křesťany a za syny prwotní církwe
swaté. Dále prikazowali arcibiskupu Pražskému a bisku-
pům Olomuckému i Litomyšlskému, aby rozdávali swá-
tost oltářní pod obojí způsobau těm wšem lidem, kteříž
měli obyčej tak přijímají, kdyžby od nich kdo požádal;
též aby zjednali kněží k těm kostelům, kde obyčej ten
se zachowáwal, by tak rozdávali; také farářům i prelá-
tům wšem dán rozkaz podobný; biskupowé pak řečení
že mají také swětiti na kněžstwí žáky podobojí a neza-
mítati jich od swěcení, lečby pro něco jiného kněžstwí
hodni nebyli. Konečně slíbeno, že sbor Basilejský dá
na to listy, aby již wšickni, netoliko ti, kdož přijímají
pod obojí, ale i ti, ježto ještě nepřijímali, měli plnou
swobodu tak přijímají, a to na časy budaucí a wěčné.⁴¹⁷

Po přečtení wšech listůw umluwních ohlásil pan Ar-
nošt ze Wlašimě jménem císařowým, že nazejtří Čecho-
wé do kostela slawně uwedeni, a tam kompaktata wšemu
lidu po česku ohlášena budau. Ale sotwa že to domlu-

417) Wýklad tento krátký smyslu a obsahu kompaktat podali
sme podle zvláštní sawěké zpráwy, tištěné w *Archivu
Českém*, III, 444—45, a we *Starých letopisech* str.
94—96. Kompaktata sama wysla tiskem nejprw r. 1500,
potom 1513 a od té doby častěji; posléze a nejaupl-
něji, latině i česky, w *Archivu Českém*, III, 398—444.

wil, biskup Filibert, jako w nadšení, hned velikým hlasem jal se spiwati *Te deum laudamus*, a celé shromáždění přizwukowalo jemu radostně i hlučně až do konce. Pak šli s náměstí císař a legatowé i jiní mnozí we slawné processí do kostela, kdežto dály se služby boží latině; Čechowé pak spiwajíce „Swatý Wáclawe“ a jiné písň swé, ubírali se do toho domu, kdež obyčej měli konati swé nábožné obrady. Celý ten den i celau noc potom nepřestalo w Jihlawě zwonění všemi zwony, pálení ohňůw a jiné radowaníky rozličné. Radost nad ukončením různých a bauří mnoholetých, nad smířením národůw a stran tak dlaho proti sobě zuřiwších, pronikla wšecky přítomné podiwným zápalem; i samého císaře widěti bylo, an plakal radostí a chodil, jakoby omladnul, pěšky s dworany swými po městě, což prý aspoň od desíti let se bylo nestalo; w lidu pak weselí nemělo míry ani konce. Legatowé ještě téhcž dne wyprawili poselství do Basileje se psaním, jehožto slowa nadšená ličila city jejich plnau wřelostí. „Pléšej a jásej sbore swatoswatý!“ (tak psali,) „wysokozwučné vzdáwej díky a chwály bohu stwořiteli swému! zwěstuj všem končinám země den slawný a radostný! powzbuď syny církwe k weselí a ke blahoslawení! wšecky země křesfanské chwaltež veliké skutky boží a proskakujte radostí nesmírnau! Neboť aj dnes nastal den žádaucí, kdežto již sklidil jsi žeň prací swých a uložil plné snopy osení swého w obilnici páně! Dnes zajisté u přítomnosti císařowa Weličí, ozdobeného sláwau důstojenství swého, na weřejném náměstí, w kruhu lidstwa nesčíslného, podali nám Twého Blahoslawenství poslům gubernator, páni, šlechtici a obce měst králowství českého nejprw listy kompaktat“ atd. „Či řeč, o sbore swatoswatý! postačilaby wyslowiti náležitě, jakau radostí oplýwala srdce všech přítomných? Jasnost twáří, slzy z očí hojně se ronící, spěwy a plésání srdečné byly jen

1436 slabé její znamení. My pak kochajíce se napřed w útěše sboru swatého i lidu křesfanského, nebudeme šířiti slow, ale wolati budeme s pěwcem žalmůw: „Dobré jest oslawowati hospodina a žalmy spíwati jménu twému o nejvyšší! zwěstowati každé jitro milosrdenství twé a prawdu twau každé noci. Neb si nás rozweselil hospodine skutky swými; učinil si nám věci veliké, an mocný jsi a swaté jméno twé!“ atd. ⁴¹⁸

Kéžby jen srdečnost, ježto dýchala slowy takowými, byla utkwěla w lidech mocí stářejší a plodnější! kéžbychom nemuseli wyprawowati o skutcích, kterými wzešly nové hádky a rozbroje, nové hoře a úpění, an hlas těchto radowánek ještě ani byl nedozwučel! Ale bohu-
 6 Jul. žel hned nazejtří po slawnosti přihodily se věci, jichž opak proti wčerejšku sotwa mohl býti wětší a dojímavější. Když Čechowé do farního kostela uwedeni a církewní klatby na ně wynešené slawně odwolány a zrušeny jsau we přítomnosti císaře a dworu jeho, biskup Filibert jal se slaužiti mši swatau u oltáře hlawního, Rokycana pak u jednoho z postranných; po Credo četli s kazatelny nejprw Petr farář Batelowský, potom Rokycana, jazykem českým listiny wčera latině ohlášené; tento pak přidal nawěští, že ti Čechowé, kteří připraweni jsau a mají žádost přijímati pod obojí, přistaupíce k oltáři, kdež on slaužil, aučastni budau, čeho žádají. I ačkoli legatowé slyšíce to, žalowali hned u císaře, a Palomar w kostele hlasitě zwolal: „Pane Rokycano! chowejte se dle kanonůw a nepřisluhujte swátostmi we faře cizí!“ — on však nedaw se mýliti, podal kalicha netoliko třem swým kněžím, ale i sedmi laikům. Z toho powstaly hádky, rozbroje a bauře nenadále. Legatowé žádali dostiučinění za takowauto prý wýtržnost a urážku, Rokycana pak hájil

se, že moci kompaktat měl plné právo tak činiti, aniž 1436 mněl, žeby legatowé tím pohoršení býti měli. Císaři, knížatům a pánům zdálo se, že nehledíc na právo, žádala toho sama slušnost a opatrnost, aby Čechům již smířeným vykázan byl, jestli ne kostel, aspoň oltář zvláštní, kdežtoby mohli slaužiti dle způsobu swého, zvláště an i biskup Olomucký w Jihlawě přítomný, i faráři místní zdráhali se přísluhowati z kalicha, kompaktata tím zřejmě rušice. Newole přibylo, když Lupáč ty dni nesl swátost pod obojí weřejně po městě k Čechowi ná smrt nemocnému, což mu opět za pych pokládáno. Zarputilost legatůw, kteří hrozili odjeti z Jihlawy, jestliže se jim dosti nestane, dojímala Čechůw tak hluboce, že někteří až prý hořem plakali; „smlauwali se s námi, jen aby nás oklamali!“ ten byl obecný nárek jejich, a mnozí odjížděli z Jihlawy skutečně. Císaře napadl strach, aby nepošlo z toho všeobecné wzbauření w Čechách, dříve nežli mu lze bylo dosednauti na trůn, ačkoli Rokycana těšil ho, ujišťuje, že skutek ten nebude nikoli překážkou we věcech zemských. ⁴¹⁹ Ku prosbám tedy jak císařowým, tak i pánůw českých strany Příbramowy swolili konečně legatowé, že jeden kněz český měl míti moc a práwo, slaužiti u jednoho oltáře pod obojí; ten však neměl býti ani Rokycana, ani Lupáč, nýbrž Wáclaw ze Dráchowa, i měl dříve ještě skaumán býti, práwěli smýšlel o moci papežowě a biskupůw we církwi. Tolikeré ohrady a přísnosti zoškliwily celau tu wěc Čechům dokonce; umíniwše raději wyhýbati se legatům, nedali ani Dráchow-

419) „Domine Imperator! sitis boni animi, factum vestrum non impediatur propter hoc, etiamsi toto tempore nostrae morae nullam missam celebraremus,“ — tak mluwil Rokycana, dle swědectwí Haselbachowa ke dni 10 čerwence. Tentýž dí ke dni 8 čerwence: orta est tempestas, multis ut dicebatur flentibus prae amaritudine, praetendentes deceptionem contra nos.

1436 skému podrobiti se skaumaní, a slaužili napotom až do 13 Jul. skončení sněmu Jihlawského we swých příbytcích, jako před kompaktaty, bez ohledu na ně i na legaty.

Takowý byl skutečný a prawý konec pětiletého wyjednávání mezi husity a církwi katolickau; neb jakkoli mnoho zbýwalo věci ještě newyrownaných a neukončených, a jakkoli hojně následowaly pokusy o další ještě dorozumění a sblížení, uwidíme wšak, že kromě ratifikace kompaktat ode sboru i od papeže podané nestal se w té věci dále pokrok nižádný. Husitismus swým odštěpením zasadil byl prwní welikau ránu weškeré západní církwi křesfanské; na zacelení její wynaloženy s obau stran, jakož sme widěli, hojně poklady umění a ctností wšelikých, a wždy bez dokonalého účinku: nicméně srownámeli podobné příklady století-pozdějších, nelze neuznáwati s podiwením a wděčností, že na ten čas aspoň wnějši spůsob a twárnost jednoty a pokoje zase docílena byla. Wšak aby pozůstala jízwa časem tak zarostla, by tělo církwe napotom od nowého rozpadnutí uchráněno bylo, k tomu bylo arci tuším ještě wíce umění a ctnosti potřebí, nežli we wěku tehdejším wůbec se na skytowalo.

Co a jak w Jihlawě s císařem we wěcech swětských jednáno, není nám podrobně známo. Žádsti z lonského sněmu swatowalētinského sobě podané byl Sigmund již na sjezdu Brněnském z wětší částky aspoň ustně pochwálil, a w Bělehradě opět o nich přemítáno: ale konečný zápis o nich měl tuším teprw po skončení pře církewní wydán býti. Nám jen to wědomo jest, že po učiněném od císaře i od zetě jeho Albrechta slibu co do potvrzení Rokycany, naskytowaly se ještě hlavní nesnáze o nawrácení Morawy a města Budějowic zase k Čechám, o zapsání 6000 kop gr. jistým zemanům na statcích zádušních, ⁴²⁰ a o dotče-

420) Aeneas Sylvius prawí, že Sigmund již w Bělehradě roz-

ném již sedání w lawicích; také w tom byl spor, že 1436. Čechové nechtěli swoliti k jízdě legatůw Basilejských do Prahy, císař pak prawil, že bez nich tam nepůjde. Nej-
wážnější byla otázka Morawská; pro ni dne 19 čerwence 19 Jul.
nechybělo prý mnoho, žeby všecka dosawadni jednání
byla na zmar přišla. Císař prawil, že co zeti swému dal,
wzíti jemu nemůže, ba že w aumyslu má, dáti jemu za
wěrné jeho služby ještě wíce; wzetím takowým žeby
ublížil sobě na cti, o kterauž prý wždy wíce dbal, nežli
o koruny a statky swé. Kníže Albrecht hotow byl po-
staupiti Budějowice císaři pod jistými wýminkami hned, co
do Morawy pak podával se k rozsudku knížat říšských.
Kterak ten spór uklizen, newíme; skutkem však Budějo-
wice dostaly se k Čechám opět, Morawa pak zůstala w
držení Albrechtowě. We welikém majestátu, jež císař
wydal nazejtří dne 20 čerwence na umluwy swé se 20 Jul.
stawy českými, nečinila se o Morawě zmínka nižádná;
nejdůležitější pak článkové zápisu onoho byly následující:

- 1) Kompaktata mezi sborem Basilejským a kráľow-
stwím českým mají tak, jakož sepsána jsau, od nás a
našich budaucich držána býti, a přičiníme se zejména
zwlastě, aby smrtelní zjewní hřichowé w zemi swobody
neměli. 2) Nedopustíme tisknauti Čechůw a Morawanůw
od nikoho pro přijímaní pod obojí, alebrž jim w tom
radnj a pomocni budeme. 3) Přijmeme k sobě radu od
nich wolenau a sami do ni weliti budeme s radau jejich.
- 4) Kněží podobojí, když bohda w panowání swé wejde-

dělil mezi Čechy 60 tisíc penízůw (LX millia nummum,) což Weleslawína přeložil až na 60 tisíc dukátůw: to ale má se rozuměti bezpochyby na zapsání toto šesti tisíc kop gr. česk. čili 15 tisíc nynějších c. k. dukátůw. Znajíce ustawičnau Sigmundowu nauzi o peníze, zwlastě w létech 1435—1437, nemůžeme domnělý ten dar 60 tisícůw nepokládati za obyčejné u Aeneáše Sylvia nadsazowání.

1436 me, rádi uzříme na swém dvoře. 5) Jakož we wálečných časích mnozí hradové, twrze, kláštery, kostely i jiné stawby zbořeny jsau, ke wzděláni jich zase nebudeme nutiti ani člowěka ani obce žádné, lečby to kdo z dobré wůle učiniti chtěl. 6) Mnichowé a jeptišky také nemají se wrátiti zase, leda s powolením arcibiskupa i těch obcí aneb pánůw, kdežto přebýwati budau. 7) O zwelebení university Pražské přičiníme se rádi, až w Praze budem; též o nawrácení zboží ke špitálům nadaných. 8) Korunu českau, listy a privilegie, desky zemské i dworské, swátost i jiné klenoty zemské, ježto sme ze země wywezli, máme a chceme milostiwě wrátiti a položiti na bezpečném místě w Čechách. 9) Také jim chceme swobody, řády a práwa jejich potwrditi a je w nich zachowáwati. 10) O kázání Čechům w kostelích a Němcům wně, nařídíme s arcibiskupowau a obecnau řadau, jak se pro čest národu a pro chwálu boží nejlépe zdáti bude. 11) Zápisy od nás w tyto wálky wydané má saudití rada naše, wolená, jakož nahoře psáno jest; kdoby jich jí nepředložil a k wyměření jejímú nestál, odsaudí se tím sám wšeho práwa swého. 12) W Čechách žádný cizozemec na auřadě nebude; w okolních pak zemích, ku koruně náležejících, zachowán buď w ohledu tomto tentýž řád, jako za císaře Karla i jiných králůw českých. 13) Co se stalo w těchto záštitách proti nám, to má wšhecko minauti, a toho jim w budaucích časech nechcem ničím zlým zpomínati. Další článkové téhož zápisu dotýkali se poměrůw a práw saukromých aneb méně důležitých, jichžto zde podrobně wykládati nechceme. O dwa dni 22 Jul. později, 22 čerwence, ubezpečil ještě císař wšhecka města česká zvláštními listy, že ku přijetí zase obywatelůw we wálkách odběhlých, swětských i duchowních, nucena býti nemají.⁴²¹

421) Zápisy 20 i 22 Jul. tištěny jsau celé w Archivu Česk. III, 446—450.

Co do pojištění „zástaw zádušních,“ (t. j. statkůw 1436 církewních, kteří šlechticům českým zastaveni byli,) jednalo se mnoho we dnech následujících. Šlechticové někteří osvědčowali se, že zámkůw a twrzí takových nevydají, pokud sbor a legatowé Basilejští nesplní všeho, co w kompaktatech slíbili; později ale chtěli je míti zapísány aspoň tak, aby w šesti létech výplata na ně dáwana nebyla. Legatowé, s nimiž císař se radil, odepřeli mu rady swé we věci této, protože jsauce prý již krom toho pro swau powolnost k husitům nenáwidění zvlášť ode všech prelátůw a kněží z Čech wystěhowaných, nechtěli a nemohli uwalowati na sebe ještě wětší jejich nenáwist. Konec těchto hádek byl ten, že císař zawázal se w Jihlawě wůbec zapsati šlechticům znamenitau summu na statcích zádušních, ale rozwržení její na jednotlivé osoby a statky odloženo jest až do Prahy, kdežto teprw rady císařowý měli obrati se tau věci podrobně. Také spor o sedání w lawicích odročen jest nápodobně; o jízdě pak legatůw do Prahy a o provozowání tam moci biskupské zamlčeno jest zaumysla.⁴²²

Konečně dne 25 čerwence we hlučném shromáždění 25 Jul. u císaře oznámil Jan Welwar jménem všech stawůw českých, že hotowi jsau přijmouti císaře za krále a pána swého, jak mile koruna česká i jiné klenoty zemské zemi opět nawráceny budau. Přiznali se k řeči té i gubernator Aleš, i jiní pánové, vládykowé a poslowé městští, kteří přítomni byli, a zaspíwawše hlučné „Swatý Wáclawe,“ rozešli se toho dne s weselím. Císař již byl wyprawil kancléře swého pana Kašpara Šlika do Uher, aby korunu a klénoty dotčené přiwezl s sebau do Jihlawy

422) Joh. de Turonis prawi ke dni 19 Jul. Domini legati dixerunt imperatori, quod non videbatur expediens aliquam difficultatem hic (Iglaviae) movere, ut puta de exercitio jurisdictionis, sed melius erat differre in Pragam etc.

- 1436 co nejrychleji; nyní ale chtěl odjetí za ním také sám, aby prý opatřil sobě potřebných peněz na chování dworu swého netoliko w Jihlawě, ale i w Praze. I stálo to jak legaty tak i pány české mnoho prosebných řečí, aby jej s aumyslu takowého srazili. Sněm pak Jihlawský odročen byl až ke dni sw. Wawřince, a stawowé rozešli se, ažby koruna česká přinešena byla.
- 10 Ag. Když tedy pan Kašpar Šlik dne 10 srpna wrátil se do Jihlawy s korunau, s archivem korunním a s klenoty zemskými, stawowé čeští, kteří dne 12 srpna u velikém
- 13 Ag. počtu do téhož města zase byli přijeli, nazejtří dne 13 požádali císaře, aby jim je widěti dal; i ohlédány jsau téhož dne w bytu kancléřowě netoliko koruna zlatá, drahými kameny ozdobená, nýbrž i hlawní některé listy králowství českého, a reliquie swatých od císaře Karla shromážděné. Děkujíce za bedliwé těchto klenotůw zachování, osvědčowali se páni, rytíři i poslowé městští, že hotowi jsau, učiniti králi swému poslušenstwí.
- 14 Ag. We slawném tedy shromáždění dne 14 u přítomnosti knížete Albrechta, legatůw a jiných wzácných osob mnohých, držel nejprw pan Menhart ze Hradce řeč ke zprávci zemskému panu Alšowi z Risenburka, w nížto děkowaw jemu jménem všech stawůw králowství českého za wěrnau a snažnau péči, kterauž wedl o dobré obecné i o čest národu, prosil jeho, aby již propustil stawy ze slibůw a přísah jemu co zprávci učiněných. Pan Aleš mluwil o upřímném snažení swém, opatřiti pokoj a řád w zemi a poslažití ku prospěchu koruny, a wzdal se moci a práwa swého do rukau císařowých, jemu poručaje sebe i weškeren národ. Na to zase pan Menhart poděkowaw císaři za wěrné zachování koruny a klenotůw zemských, osvědčował se jménem všech stawůw, že již přijímají Sigmunda za krále a pána swého a zawazují se ku poslušenstwí jeho; pročež aby ráčil zapomenauti na

wěci mirtlé, a potwrdíc stawům práw a swobod jejich, 1436 býti jejich pánem milostiwým. W týž smysl řečnil také Jan Welwar. Hned na to podávali císaři ruce wšichni páni a rytíři přítomní, též poslowé čtyrmecitma měst, zejména Prahy staré i nové, Žatce, Laun, Kadaně, Litoměřic, Slaného, Berauna, Kauřimě, Hor Kuten, Nimburka, Čáslawě, Jaroměře, Dworu, Trutnowa, Chrudimě, Mýta Wysokého, Písku, Prachatic, Sušice, Klatow, Domažlic, Mělníka i Poličky; jen Hradec Králowé, Kolín a Střibro nebyly zastaupeňy, aniž učinily poslušenstwí, bywše ještě w moci nepřátel císařowých.⁴²³ Sigmund známou swau wýmluwností opakowal slowa lásky ke drahé otčině a sliby již často činěné, i odewzdal stawům w té chvíli majestát swůj na umluwy s nimi nedáwno uzavřené, kterýžto majestát dán jest panu Menhartowi k chowání. Slawnost ta končila se opět spěwem „Swatý Wáclawe“ ode wšech přítomných Čechůw. I hned na to chystali se jak císař se dworem swým, tak i stawowé wšichni a legatowé Basilejští se swým komonstwem ke slawné jízdě do Prahy.

423) We Hradci Králowé panowal tehdáž kněz Ambrož; Kolín i Tábor byli w moci kněze Bedřicha ze Strážnice, Střibro w rukau Přibíka z Klenowého, kterýž byl sice učinil poslušenstwí, ale města králi postaupiti nechtěl, až mu později za ně zastawena Wolyně. Joh. de Turo-nis MS. Staří letopisowé str. 70.

ČLÁNEK PÁTÝ.

S I G M U N D.

Wítězení reakce. Slavný wjezd císařůw do Prahy; obsazení auřadůw městských i zemských. Filibert a Rokycana. Smířeni Táborůw s císařem; odpor we Hradci Králowé. Obnowa řádůw kostelních w Praze. Sněm Pražský: spor o sedání w lawicích; osazení saudu zemského; Hory Kutny obnoweny; weliká berně a následky její; korunowani císařowny Barbory. Hradec poddal se. Ratiřkace kompaktatůw; mnichowé zase w Praze; den swátosti. Rokycana pronásledowán, opauští Prahu. Sněm Pražský a Chebský. Spory mezi sborem Basilejským a papežem Eugeniem IV. Marné jednání poslůw českých w Basileji. Roháč na Sioně dobyt a oběšen. Nowé nepokoje w zemi. Sigmund nemocen opauští Čechy. Smrt jeho we Znojmě. Obraz jeho osobnosti.

(R. 1436 m. Aug. — 1437 Dec.)

1436 Smlauwami Jihlawskými ukojily se konečně bauře, které zmítaly byly mnohá léta netoliko zemí českau, ale i drahnau částí Europy; prwní w dějinstwu známý boj weliký o dobro nehmotné, o uwolnění ducha, urownán byl ku prospěchu swobody a pokroku. A wřak jakož wůbec každý byt končíwá se jen tím, že přechází do bytu a celku jiného: tak i spory náboženské po uzavření kom-

paktat neminuly naprosto, ale jen proměnily tvárnost 1436 swau, bywše s jednoho pole přewedeny na druhé; zjewily se zajisté brzy opět we způsobě reakce mohutné i všestranné, kterážto wůbec stanovila hlavní ráz i obsah poslední doby panování Sigmundowa. Popatřice na celé pásmo dějin tehdejších, nemůžeme neznamenati, že panownik ten, dosednuw konečně na trůn otcůw swých, neměl na mysli úlohy vyšší ani pilnější, nežli odčiniti vše, co w Čechách za posledních dob se bylo stalo; a jakož ne moci zbraně, ale spůsoby slibnými a chytrými dostal se byl na wrch, tak i dále ne tak zjewným násilím, jako raději prostředky ukrytými domáhal se cíle swého. Byltě arci uznal slawně oprávněnost doby nowé a zawázal se k šetření práv přewratem dobytých: ale jakož již na sboru Konstanském dal se byl ukojiti zásadou, že slibowé na ujmu wíry katolické daní neměli platnosti, tak ani nyní nerozpačilo ho domnění, žeby netoliko mrawnost, ale i čest, na kteréž sobě welice zakládal, mohla utrpěti jeho počínáním. Strana Příbramowa w Praze podávala se sama za nástroj k aumyslům jeho; domníwajíc se býti, ne stupněm toliko přechodním, ale brž samým cílem a pravidlem politiky jeho, propůjčowala se ochotně ku potlačowání bratří swých Rokycanowcůw; Sigmund zajisté byl hojnau zkušeností swěta nabyt té opatrnosti, že spokojiw se krokem po kroku, nejewil nikdy, kam směřowal konečně. A však jakkoli chytré uměl užíwati doby swé ku přemáhání sil odporných, nemohl přece ubrániti, aby ony zbudíce se nepowstaly konečně zase k bauřem nowým.

Slawný wjezd jeho do města Prahy dál se we čtvrtek dne 23 srpna o polednách. S ním přijeli u walném 23 Ag. a nádherném komonstwu cisařowna Barbora, wéwoda Štětinský, několik knížat Slezských, Oldřich hrabě Celský, Brunorius della Scala i jiní přední dwořané, páni Men-

1436 hart, Ptaček, Aleš ze Šternberka, Zbyněk z Hasenburka, Petr Zwifretický, Diwiš Bořek, Wilém Kostka i jiných šlechticův domácích a cizích veliký počet; legatové Basilejští předešli jej byli o dva dni. Pražané z bran městských wysuli se do polí přicházejícímu wstříc, a konšelé witajíce jej jménem obywatelstwa celého slawně, podávali mu klíčůw města i hradu Pražského, jež ale on jim hned zase wrátil. Pak weden jest u veliké cti a a hlučném pochodu se spívaním a zwoněním nejprwé do Týnského kostela, kdežto wolený arcibiskup Rokycana wítal jej řečí strojenau na slova: „Hospodíne! spasiž krále a wyslyš nás w den, když budeme wolati k tobě!“ Tu ohlášen lidu pokoj a sněm celé země. Odtud prowdili jej páni a konšelé do králowského sídla jeho we dworě u sw. Benedikta na starém městě; legatové pak Basilejští ubytowáni byli w kolleji Karolinské.

26 Ag. Potom w neděli dne 26 srpna posadil se císař na staroměstském náměstí na vysoký trůn w oslawě králowské pod korunau českau, a konšelé všech tří měst Pražských, složiwše do rukau jeho pečeti swé auřední a klíče bran městských, slibowali mu wěrnost a poslušenstwi. On wraceje jim klíče i pečeti, odewzdal staroměstským spolu několik majestátůw, jimiž obnowowal i twrdil všechny jejich staré swobody; nowoměstským, kteří od r. 1434 podrobeni byli sausedům swým, nawrácena jejich dřewní samostatnost, ale obnowení listin jejich zmařených odročeno k době příhodnější; jen odwolací práwo od nowoměstských ke staroměstským potwřzeno jest tak, jakož

30 Ag. je někdy král Wáclaw byl ustanowil. Teprw dne 30 srpna, při sazení nowých konšelůw we všech třech městech Pražských, ukázaly se aumysly císařowy zřejměji, an wylaučiw z auřadůw všecky horliwější husity, pilně k tomu hleděl, aby moc dostala se do rukau krajných lidí strany Příbramowy. Purkmistrem sice na starém mě-

stě učiněn muž mírný a vůbec vážený, Jan Reček z Le- 1436
dec, a však pravá vláda nad městem octla se w rukau
bratří Pešika i Jana z Kunwaldu čili od stříbrné hwězdy,
císaři a Římu více nežli kalichu oddaných. Jan z Kun-
waldu stal se podkomořím králowství českého, tudíž nej-
vyšším wladařem nade všemi králowskými městy. Jan
Welwar zbawen jest auřadu swého, ale powýšen do rady
císařowý, aby stal se neškodným.⁴²⁴ Hejtman někdy tá-
borský na Písku, Matěj Lauda ze Chlumčan, pro mírnost
powahy swé i od sboru Basilejského chwálený a wáže-
ný,⁴²⁵ učiněn hofrichteřem měst králowských, bezpochyby
jen proto, aby stranný císařůw aumysl méně bil do očí.

O sněmu obecném, jenž w měsíci září až ke dni m. Spt.
sw. Wáclawa w Karolíně u přítomnosti císařowě držán
jest, není nám více známo, nežli že na něm mnoho jed-
náno jest o zástawách duchowních i králowských, a na-
řízeno, aby všeecka zboží we předešlých wálkách mocí
wzatá i odjatá byla nawrácena, holdowé všichni aby byli

424) O Sigmundowě wjezdu do Prahy atd. čte se zvláštní
zpráva we knihách městských (Libro IV contractuum
etc.) *Srvn.* Bartošek pag. 195. Staří letopisowé str.
96. 97. Psaní z Prahy in Fejér codex diplom. Hun-
gariae etc. O Welwarowě ssazení s auřadu mluví Joh.
de Turonis (MS.) Joh. de Segovia wyprawuje lib. X.
cap. 15: Imperator — in civitate Pragensi instituerat
novos officarios quinquaginta, confirmare nolens sibi
praesentatos, sectam Bohemicam manutinentes, ex insti-
tutisque eorum creaverat XVIII gubernatores, illos quos
removerat ab officiis assumens in consiliarios suos.

425) Když r. 1434 w měsíci máji týž Lauda octnul se byl
w zajetí u knížete Albrechta Rakauského, Jan z Palomar
radil sboru Basilejskému, přimlawati se o jeho zpro-
štění, za příčinu jeho mnohých zásluh, „quodque Bo-
hemi sentientes hanc benivolentiam concilii, facilius in-
clinarentur ad suscipiendam unitatem ecclesiae;“ což se
tak i stalo. Joh. de Segovia lib. VIII, cap. 2.

- 1436 prázdní a šacunkové newzati aby bráni nebyli. ¹²⁶ Těprw po rozpuštění sněmu přikročil císař k osazení auřadůw zemských: k nejvyššimu purkrabství jmenován jest
- 5 Oct. dne 5 října pan Menhart ze Hradce; nejvyšším hofmistrem královským stal se byl již dříve pan Hynce Ptáček z Pirkšteina; později ustanoweni jsau pan Aleš Holický ze Šternberka za nejvyššího komorníka, Mikuláš Zajíc z Hasenburka na Kosti za nejw. sudího, Aleš Wřešřowský z Risenburka, bývalý zpráwce zemský, za nejw. písáře a t. d. Saud však zemský nezahájen ještě roku tohoto, aniž desky zemské otewřeny jsau. Spory pohraničné a záští všeliká obywatelůw českých se knížaty okolními, zejména Baworskými, Saskými a Braniborskými, zaměstnáwaly pozor císařůw mnohonásobně. Takéž již
- 10 Oct. dne 1 října, nehledě na odpor staroměstských, stwrdil Sigmund nowému městu Pražskému staré jeho privilegie, tak jakž je swědectwím kancléře swého Kašpara Šlika i starého M. Wawřince z Březowé prawdiwé býti poznal.

Ale jakkoli potřebná i důležitá byla politická tato řízení, pozor obecný nicméně obracel se vždy wíce k tomu, co w církewních wěcech jednáno bylo. Den

7 Spt. před swátkem narození panny Marie (7 září) dal císař wěděti Rokycanowi, že žádá nazejtří slyšeti nešpory w w kostele Týnském, a že biskup Filibert má tam slaužiti in pontificalibus; Rokycana odpowěděl, že to rád uwidí a dáwá k tomu swé swolení; Filibert ale prawil, že Rokycana jsa poddán císaři a podřízen legatům, nemá čeho swolowati, alebrž má poslauchati. Na to slawil týž biskup

8 Spt. dne 8 září po mši farní w kostele Týnském u přítomnosti císaře a dworu jeho s welikau nádherau slůžby boží; a zpozorowaw we mši Rokycanowě některé uchyl-

ky, jakožto spěwy a čtení české, též rozdáwaní swátosti 1436 oltářní dítkám, žalowal na to jako na rušení kompaktat, a žádal u císaře zastawení takowého neřádu. Ten byl počátek sporu o provozowání moci biskupské w Čechách, kterauž Filibert brzy skutkem celau sobě osobil, jaw se biřmowati lidi u welikém počtu, swětiti kostely a oltáře a t. d. Naproti tomu Rokycana nařikal na kázaních swých, že Praha po wjezdu císařowě stala se jako Sodomau, že karban a krčmowání, obecné newěstky a těm podobné mrzkosti již měly weřejnau swobodu a t. d. Wětšina Pražanůw stáli po straně Rokycanowě, a ne-tajně mluweno již tehdaž, že Čechowé kompaktatami zawedeni a oklamáni byli jak od císaře, tak i od legatůw. Proto dle rady Oldřichowy z Rosenberka, Menhartowy a Ptačkowy Sigmund dal prositi legaty, aby měli strpení a chowali se mírně, ažby moc císařowa w zemi lépe upew-něna byla ⁴²⁷; záleželož zajisté mnoho na tom, aby nedů-wěra poslůw městských na sněm příšlých nenacházela podnětu. Filibert utišiw se na čas, spokojil se swěcením některých kostelůw Pražských, ku př. w den sw. Wáclawa (28 září) hlawního kostela sw. Wíta, kamž práwě ty dni kanowníci z Žitawského wyhnanstwi swého pod děkanem Jankem z Dubé wraceti se byli počali; den sw. Michala (29 září) swětil kostel sw. Michala w starém městě, kdežto farářem byl starý M. Křiřtan z Prachatic; den sw. Jeronyma (30 září) kostel kláštera Slowanského na Nowém městě a t. d. Poněwadž ale Čechowé stěžo-wali sobě trpce, že ani legatowé nedáwali ještě psaní potřebných ku knížatům a národům okolním na očišění

427) Wyprawuje o tom Joh. de Turonis ke dni 9 Sept. Joh. de Segovia také prawí (lib. X cap. 27:) Legati, postquam una cum Imperatore ingressi fuerant Pragam, videntes non observari ritus generales ecclesiae, siluerunt usque quo Imperator firmaretur in regno.

1436 powěsti české, ani císař nečinil nic pro stwrzení Rokycany na arcibiskupství, Sigmund swěřil se legatům dne 16Spt. 16 září, že sice musí dáti psaní přimluwné za Rokycanu ke sboru, a však že radí, aby sbor ani nestwrdil jeho, ani neodpíral se naprosto, alebrž odkládal tu wěc za dobrými příčinami; „a co sem já řekl, (dí,) že pokud žiw. budu nechci jiného mfti za arcibiskupa, však já myslím, že Čechové ještě sami Rokycanu zabijí, a pak bude moci jiný arcibiskup obrán býti.“ Také to wyprawowal legatům w jiné příležitosti, že staw rytířský uzawřel podržeti statky cirkewní co zástawy, ažby sbor Basilejský splnil Čechům wše co slíbeno, a že Rokycana pracowal pilně, aby mezi městy a rytíři staly se umluwy k jednotě proti každému člowěku, ani císaře newyjímajíc, an prý wěrolomným se býti ukazowal. Protož není se čemu dí-

m. Oct. witi, že w polowici měsíce října roznesla se najednau po Praze powěst, kterak w tajných nočních schůzkách u Rokycany umluweno prý, jedné noci přepadnauti a zawraždiiti náhle císaře, legaty a wšecky konšely Pražské pospolu. Konšelé nařídili proto hojné ponůcky, swolali 17Oct. dne 17 října obec welikau i prikázali wšem wúbec a každému zwláště, wyskaumati a udati, cokoli o takowém spiknautí wědomo bylo; dali také dvě osoby zatknauti, do kterýchž měli zwláštní podezření. Sigmund též powolal k sobě wšech mistrůw a kněží Pražských, i napomínaw jich, aby lidu k nepokoji nepopauzeli, kázal jim přísahati wěrnost, což wšickni tudíž učinili. Ba i legatowé počali byli hraditi a ostříhati se w bytu swém proti autokům wražedným. Pilným ale wyšetřowáním přišlo konečně na jewo, že weškeren ten powyk neměl jiného půwodu, nežli jalowé a však jízliwé klewety strany zpátečnické proti Rokycanowi. ^{4 28}

428) Místněji o tom o wšem mluwí se w denníku Joh. de Turonis ke dnům 6—19 Oct. 1436 (MS.)

Písař Filibertůw zaznamenal nám také rozmluwy, 1436 které se daly dne 24 října při návštěvě Rokycanowě 24Oct. u legatůw Basilejských. Přišed k nim s dvěma kněžimi swými, omlauwal se arcibiskup wolený welmi upřímně, proč byl zastawil swé u nich návštěwy; wědělf prý, že oni nerádi ho widěli, pro mnohá sočení nepřátel we zlé domněni ho wzawše; pak že předwídal, kterak weškero s nimi jednání chýlilo se k zlému konci, a protož nechtěl již w něm míti aučastenstwí; konečně žeby se zdálo, kdyby k nim chodil, jakoby sollicitowal o swé arcibiskupstwí, kteréhož ale, bůh prý mu swědek, nikdy sobě nezádal. Legatowé odpowěděli, že jim arci diwno bylo, proč Rokycana, jenž před uzawřením kompaktat často u nich býwal, po uzawření již k nim nechodil, kdežtoby prý práwě potřebí bylo častěji se scházeti, aby se widělo, kterak umluwy s obau stran se zachowáwají; aniž měl prý osočowáním nepřátel dáti se odstrašiti, ale přicházeti tím pilněji, na důkaz, že křiwda se mu činila; kdež ale dí, že předwídá zlý konec, tomu že nerozumějí, protož aby to wyjasnil. Prawil na to, že když před několika léty jednání počínalo, nadál se, že legatowé jiné mají aumysly, nežli nyní skutkem se zjewují, a protož že newidí, kterakby to k dobrému konci jiti mělo; aniž chtěl zřetelněji o tom se wyjádřiti. Když mu potom domlauwáno, proč neuwodí ještě krucifixůw, ani obrazůw swatých, ani swěcené vody a t. d. do kostela swého, proč neříká hodin kanonických, nedává libati míru a t. p. on poněkud rozhorlený řekl: wy nemluwíte než o těchto wěcech lehčejších, však o důležitější byloby se starati.⁴²⁹ „Prawdu máte,“ wece na to Palomar náruživě; „jsauf jiné wěci důležitější, protože wy šálíte lid, dáwaje mu rozře-

429) „Vos non loquimini nisi de istis minoribus; de gravi-
bus esset curandum.“ (Joh. de Turonis.)

1436 šení a nemaje k tomu více moci, nežli tento kus dřeva; vždyť nepožíváte klíčův od církve, aniž máte jaké povolání.“ To hluboce dojalo Rokycany, ale neodpovídal více, nežli že takové řeči newedau k ničemu dobrému, a že poradí se o to s kněžími svými. Na to přišly s ním M. Wáclaw z Drachowa představoval legatům, kterak i oni, i císař Sigmund svým chováním vždy více lásky trátili v národu českém; pročez žeby potřebí bylo změnití je a přičiniti se zvláště o Rokycanowo potvrzení.

Kromě Prahy duch nespokojenosti a odporu proti císaři saustředil a ustrojowal se zvláště na dwau místech: na Táboře totiž a we Hradci Králové; neboť třetí sídlo neochoty, kraj Žatecký pod Jakaubkem ze Wřesowic, chowalo se ještě vždy tak, že w něm ani poslušenství, ani odporu zřejmého znamenati nebylo.

Na *Táboře* stalo se toho času rozdvojení za příčinou otázky, kterakby celá tato strana k císaři chowati se měla. Wětšina obcí pod knězem Bedřichem ze Strážnice co hejtmanem, a Mikulášem z Pelhřimowa co biskupem, chtěli wyjednávání míru a poddanosti pod jistými výminkami; ti ale kteří raději setrwali w odporu, oddělili se konečně pod Janem Roháčem z Dubé, a usadili se na hradě, ježž týž pán byl za Malešowem u wsi Chlístowic sobě wystawěl a Sionem nazwal.

Jakož nahoře dotčeno, kněz Bedřich jménem celé strany Tábořské počal byl wyjednávání s císařem již před sněmem Jihlawským. Stalo se to w Třebíči, městě tehdáž ještě Tábořském, když císař jeda do Jihlawy, tam s dworem svým se byl zastawil. Přiwětiwost jeho byla tak weliká, že budila podezření a nedůwěru; osvědčowal se, že již dáwno přál sobě smířiti se s Tábořem, kdyby mu jiní lidé w tom byli překážek nečinili; horlil sám také proti hierarchii Římské, proti lakomství a pýše kněží,

jež widěl a zkusil prý we sboru Konstanském, při korunování swém w Římě, a posléze také w Basileji; ujišťowal, že wždy dáwal sobě záležeti na opravě cirkwe, ale že nemohl odolati sám jediný proti takowému množství; nyní ale že chce wstoupiti w umluwu s Táboru ne skrze jednatele, ježto prý nikdy nemiwaji té ku pokoji lásky, které on, ale sám skrze sebe, jak mile kompaktaty s weškerým králowstwím dokonány budau. Jakkoli pak málo Tábori na upřímnost takowých řečí se spoléhali, myslili přece, že dobré bylo kořistiti z jeho sklonnosti, a podávali se tudíž k umluwám. Okolo sw. Wáclawa M. Petr Payne, od císaře a pánůw téměř násilím donuceu, wynesl konečně mocný rozsudek swůj we při mezi stranau kališnickau a táborskau, jakož od sněmu swatohawelského r. 1434 k tomu zawázán byl, a wýpowěd jeho dáwala we všech punktech Rokycanowi prawdu, Táborům pak křiwdu, ačkoli saudce netajil, že osobní jeho přewědčení nesauhlasilo wšude jeho wýroku. Protož tím nesnadnější bylo postawení biskupa Tábořského Mikuláše z Pelhřimowa, když přišed za glejtem do Prahy, dne 22 22Oct. října u přítomnosti císařowě, legatůw, mistrůw a pánůw českých dokazowati se jal, že Paynůw rozsudek neměl platnosti práwní, an wynešen byw u nepřítomnosti jedné strany a bez jejího slyšení, uchylowal se prý od pravidla předeřsaného, saudce totiž umluweného we Chbě. 430 Mezi tím byl císař Sigmund wěci Tábořské podal na rozsudek panůw Oldřicha z Rosenberka i Přibika z Klenowa, kteřížto po mnohém jednání učinili w Třeboni dne 16 16Oct. října wýnos následující: 1) aby kněz Bedřich i ta obec Tábořská od zákona božího mocí nebyli tištěni, ale zdá-

430) We spisu téhož Mikul. Biskupce již často uweđeném že se i Paynůw rozsudek celý, i Biskupcowa proti němu řeč zde dotčená (MS.)

1436 loli by se komu, žeby drželi co proti písmu neb zákonu božimu, a toby dokázáno bylo písmem swatým, že to mají opraviti. 2) Císař má wyswoboditi od dědicůw město Tábor s městem Austím i se vším, cokoli přináleželo k Austi od starodáwna. 3) Za šest let pořád zběhlých mají Táborští saditi sobě konšely sami, a po šesti létech teprw císař aneb auředníci jeho, a však bez brání tax obyčejných. 4) Na wojny nemají nuceni býti, leda jako jiná města králowská; wěžňowé pak jejich všickni w Čechách, w Morawě i w Rakausích aby s obau stran propuštění měli. 5) Zboží všecka, kteráž drželi w Čechách, Morawě i w Rakausích wálkau dobytá, mají pustiti; ale zboží služebníkůw jejich mají při těchto zůstati. 6) Císař zapíše jim na klášteru Lauňowicích a weškerém jeho příslušenství 2500 kop gr. č. tak, aby výplata celý rok dříwe ohlášena byla. Dalšími články pojištěny jsau Táboru všecky spůsoby a výhody měst králowských.⁴³¹

220ct. O tomto wýnosu psal císař Sigmund dne 22 října panu Oldřichowi z Rosenberka následující slova: „Přibik Klenowský wčera přijel k nám s těmi umluwami, které ste sepsali. A poněwadž kus prwní, ježto se duchowenství dotýče, něco hluboký a upřímo jest proti kompakťatům, kteréž legati s tím králowstwím udělali, i také proti té wýpowědi, kterauž jest Engliš podlé jich swolení učinil: protož sme to podali na mistry a kněží, aby neřekli, že my ze swé hlawy jednáme a ty věci dáwno zřízené zase na hádaní podáváme; a dnes jich odpověd a radu míti budem, a pak dále k swětským wěcem sahati.“⁴³²

Podání článku prwního legatům a kněžím kališnickým nemohlo nikoli wěsti ke stwrzení jeho ani ku pokoji, zwláště když se uwáží, co Sigmund, na Třebickau wlid-

431) Viz Archiv Český, III, 450. 451.

432) Celé psaní Sigmundowo viz w Archivu Česk. I, 44. 45.

nost swau dáwno zapomenuw, dne 28 října před nimi 1436 mluwil, že ačkoli přišel do země k upokojení jejímu a 280ct. k zastawení všech wálek, však proti těmto kacírským Táborům žeby raději mečem jednal nežli slowem. Nardarmo prošeni jsau legatowé od pánůw českých i od rad císařowých, aby nekladli odporůw, protožeby císař i země celá nowau wálkau welice prý utrpěli; však nejen legatowé, ale i Rokycana sám proti wili se článku onomu, ačkoli Rokycana radil jednati w té věci opatrně, aby násilí Bedřichowi činěné nezískalo jemu w zemi snad nowých pomocníkůw. Po mnohém tedy jednání stala se dne 16 listopadu mezi Rokycanau co zwoleným arcibi- 16 Nv. skupem a mezi knězem Bedřichem i obcí Táorskau ta umluwa, že o wšecky věci církewní, které dotud mezi nimi na sporu byly, měli čtyři mistři a kněží, Petr Payne, Martin Lupáč, Wáclaw z Dráchowa i Buzek ze Kdyně, až do suchých dní postních nejprwé příštích wynesti konečný rozsudek swůj podlé saudce we Chbě umluweného, a strany obě rozsudku jejich měly zwyknauti ústy, srdcem i skutkem. Na to dne 18 listopadu páni Oldřich hrabě 18 Nv. Celský, Oldřich z Rosenberka, Aleš ze Šternberka, Hynce z Pirkšteina, Kašpar Šlik, Hašek z Waldšteina, Arnošt ze Wlašímě, Příbík z Klenowa i Jan z Kunwaldu, co mocni umluwci mezi císařem a kněžimi Bedřichem, Mikulášem řečeným „biskup,“ Wáclawem Korandau i wší obcí města Hradiště Tábor, učinili ten wýnos, že Táboři tito a přívrženci jejich nemají násilím tištění býti od zákona božího ani od obřadůw, jichžto potud při službách božích užíwali, a však že o to státi mají rozsudku čtyr mistrůw již dotčenému; také cokoli w této příčině mezi císařem a obcí Táorskau až po tu dobu se přihodilo, že má wše dáno býti w zapomenutí, a císař jakožto pán milostiwý že nemá jim toho nikdy we zlém zdvihati. S tauto proměnou potvrzeni jsau wšickni článkowé umluwy Trebon-

1436 ské, a Sigmund dal na to Tábořské obci majestát swůj pod zlatau pečeti.⁴³³ W těchže dnech staly se podobné umluwy také s městem Kolínem, kteréž knězi Bedřichowi s celým panstwím do wýplaty zapsáno jest, a s panem Jakaubkem ze Wřesowic, jenž mimo jiné mnohé statky obdržel město Chomautow a zboží kláštera Teplického do zástawy; legatům pak Basilejským o věcech těchto 21 Nov. dne 21 listopadu od císaře samého jen prostá zpráva dána jest. A poněwadž rozsudek oněch čtyř mistrůw, o němž nahoře řeč jest, pro nastalé mezitím bauře a spory jinostranné ani nestal se, ačkoli Táboři k jeho slyšení byli swým časem se dostawili: proto smlauwy dotčené nabyly stálosti a platnosti konečné, a celé práwní postawení strany Tábořské w zemi zakládalo se na nich po wše léta budaucí.⁴³⁴

Ne tak pokojně, jako na Táboře a Kolíně, jednalo se we *Hradci Králové*. Obywatelé toho města byli také mezi sebau nesworňi, protože někteří chtěli s císařem wejíti w umluwy, jiní pak nechťeli o něm ani slyšeti. Mezi posledními byl kněz Ambrož, swau horliwostí w duchu Žižkowě hned od počátku bauři proslulý. Ten 27 Spt. wolaw dne 27 září do města rytíře Zdislawy Mnicha z Raudnice w čele ozbrojených zástupůw, učinil jej hejtnanem w městě, wyhnal odtud jeho pomocí přední swé odpůrce i postawil se we zjewný odboj proti císaři; brzy na to dal zbořiti dwa kostely Hradecké, sw. Mikuláše i sw. Petra. Tím počala se wálka dosti krwawá, kterážto až do roku následujícího trwala. Na císařůw rozkaz táhl

433) Mikuláš z Pelhřimowa pojal do díla swého i oba kompromissy dne 16 Nov. i wýnos dne 18 Nov. MS.

434) Aeneas Sylvius mluwí, že swoboda náboženstwí Tábořům jen na pět let pořád sběhlých obmezena byla, což ale potýká se s listinami dosawad zachowanými, kteréž o takowém obmezení nič newědí.

lid branný ze všelikých krajův proti Hradci, a pan Di- 1436
wiš Bořek postawen byw w čele té výprawy, oblehl
město tak, že pro nedostatek dowozu brzy veliká w něm
powstala drahota. Hradečtí častými výpady činili sice
mnohé škody, zvláště pálice mlýny na statcích páně
Diwišowých: ale za to také utrpěli dosti hojně sami.
Dne 1 listopadu vytáhše i s děly k dobývání twrze 1 Nov.
Plačic, odehnání jsau od lidí Diwišowých tak, že nechali
mnoho zabitých na místě. Na to w auterý dne 6 listo- 6 Nov.
padu přitáhla nowá wojska před Hradec, i rozložili stany
swé pan Wilém Kostka z Postupic a Jan Pardus u wsi
Wysoké, pan Hlawáč s Černinem we wsi Wýrowě, pan
Diwiš pak ležel w Plačicích. „A tehdy Zdislaw Mnich se
swými žoldněři prwý saumrak noci na středu vyšli tajně
pěšky na wojsko Kostkowo a Pardusowo, a shlednauce
je, udeřili jim do wozůw, zapálili jim baudy, zabili pana
Kostku tu u Wysoké, jiné ztepali aneb zjimali, a ostatní
se rozprchli; a Diwiš zapáliw sám Plačice, utekl na Horu
Kunětickau.“⁴³⁵ Smrtí Kostkowau ztratil národ jednu
z nejbystřejších hlav swých, náčelnika we mnohých po-
selstwích, a předka rodiny později zvláště dary ducha
diplomatickými proslulé; ⁴³⁶ císař Sigmund zapsal mu byl
dne 21 září 1436 celé biskupstwi Litomyšlské, a protož
legatowé uslyšewše o smrti jeho, těšili se z ní jako
z trestu, jenž dostihl prý swatokrádce. Potom opako-

435) Chronic. collegiati Prag. MS. Staří letopisowé str. 97.
98. Bartošek p. 196. Tento dí, že Wilém Kostka
w loži zastížen a zabit byl.

436) Wilém tento a Zdeněk bratr jeho byli synowé někdy
rytíře Zdeňka Kostky, kterýž byl pánem na Postupicích
r. 1392. Po Wilémowi zůstal syn Bohuše, pán na
Litomyšli († 1449,) po Zdeňkowi dwa synowé, Zdeněk
(† 1468) i Albrecht († 1477,) o kterýchžto nám po-
zději častá řeč bude. Litomyšl byla w držení rodu toho
až do r. 1547.

- 1436 waly se boje u Hradce ještě dlouho s výsledkem brzy té, brzy oné straně příznivým, ale pro další stav a běh věci zemských nedůležitým; pročež o nich ani šířiti se nebudeme. Kněz Bedřich ze Strážnice dwakrát jel do Hradce, aby přičinil se o smíření města s císařem; když
- 30 Nv. pódruhé tam přijel, dne 30 listopadu, kázáním Ambrožovým zatknut jest a uwržen do věže Mýtské co vězeň; aniž nám vědomo, kdy a kterak odtud opět wyswobozen.
- 8 Nov. Když legatové Basilejští dne 8 listopadu k císaři přišedše stěžowali sobě, že již od více než dwau měsícůw nadarmo čekají w Praze na opravu řádůw církewních podlé kompaktat, ana prý swátost oltární vždy ještě nemluwnátkům se rozdáwá, při slaužení mše také češtiny se užíwá, líbání míru ani swěcená woda do kostelůw se neuwodí, na kázáních mnoho bludného i pohoršliwého se pronáší, katolikům přísluhování swátostmi, pohřebu, ba i měšfanského práwa se odpírá, oni pak na ty a takové neřesti se díwati a jim déle showiwati že nemohau: Sigmund rozčilený odpověděl jim: „tolik omrzelostí, jako nyní, nezakusil sem w celém swém žiwobyti nikdy, leda když sem byl jat w Uhřích, ale nynější mé zajetí trwá již déle; tyto dni poslal sem kněze Bedřicha ke Hradeckým na wyjednávání míru; až bude mír ten uzavřen, swolám sněm celého králowstwí, a budu na něm jednati o provedení a držení kompaktat, o obnowení saudu zemského, o nawrácení statkůw pobraných, o slušné nadání dworu králowského a o wywedení proti Turkům všech lotrůw tuto zemi znepokojujících; sněm ten sejde se asi po třech neb po čtyrech nedělích; potud, prosím wás,
- 27 Nv. mějte ještě strpení!“ Proto teprw dne 27 listopadu zadali legatové písemnau žádost u císaře, we kteréž doléhali zwlášť na zachowávání všech obřadůw církwe Římské, na říkání hodin poswátných, uwedení krucifixůw,

obrazův a vody svěcené w kostelích, na spíwání mše 1436 weskrze latinské, na poswěcowání hromnic, popele, je-hnědu, krmí welikonočních atd. Žádali též, aby všech sedmero swátostí církewních posluhowáno bylo řádem obecné církwe; aby přijímajícím tělo a krew boží vždy říkáno bylo, že pod způsobau chleba ne tělo toliko, ani pod způsobau wína krew toliko, ale pod každau způsobau jest celý Kristus, a že tu potom již neostává pod-stata tělesného chleba ani wína; faráři aby ku kostelům jednání býwali dle zákonůw a způsobůw církwe obecné; pauti ani ofěry aby se nebránily aniž tupeny byly; a konečně poslušenství sboru církwe všeobecnému i Římskému papeži aby w prawdě a w skutku se zachowávalo.⁴³⁷ Proti tomu podávala strana Rokycanowa také stížnosti swé w ten smysl, že legatowé ještě vždy nedali k okolním knížatům a národům listůw na očištění dobré powěsti národu českého; že faráři mnozi w kostelích od dáwna podobojích nyní již se zdráhají přísluhowati z kalicha; že biskup Olomucký a kněžstwo jemu podřízené odpírají se naprosto rozdáwati pod obojí sami, aneb ustanowowati faráře, ježtoby tak rozdáwati chtěli a t. d. Hádky o to trwaly opět několik neděl, a skončily se tím, že Rokycana, wymíniw sobě jen dwa články, o nichž mělo na sboru Basilejským dále jednáno býti, jeden o rozdáwání swátosti oltářní dítkám, druhý o čtení ewangelií a epištol při mši swaté w jazyku českém, we všech jiných kusech podwolil se žádosti legatůw více méně auplně. Následkem toho w neděli dne 23 prosince počaly se konati 23 Dc. služby boží we všech kostelích Pražských tak, jak od legatůw žádáno i předepsáno bylo. Jan z Palomar opu-stil Prahu nawždy dne 18 prosince; Marlin Berner po ně-

437) Články w Archivu Českém (III. 453—455) tištěné uwodí Joh. de Turonis doslovně již ke dni nahoře postawenému.

1436 kolika nedělích vrátil se také za ním do Basileje; biskup Filibert ale zůstal w Praze, aby bděl nad zachovávaním kompaktat a provozoval moc biskupskau w Čechách sám; i pokračoval w birmování a svěcení netoliko kostelůw a oltářůw, ale i žákůw na kněžství mnohých, a sice podobojích tak dobře jako pod jednau.

Ke sněmu nastávajícímu wolał císař Sigmund pana 14 Dc. Oldřicha z Rosenberka i jiné pány české dne 14 prosince slovy následujícími: „K žádosti všech pánůw, zeman a obcí králowství Českého sem do země přijewše, jakož wiš, a w ni se jakožto dědic přirozený uwázawše, a tak dobré a poctiwé téhož králowství našeho z přirozené nám povinnosti wždy myslíce, již sme bohu děkujíc legaty sboru Basilejského s arcibiskupem woleným w Čechách a s jinými kněžími o wšecky věci konečně w jednotu uwedli; ježto i žáci k rádu kněžskému o suchých dnech nynějších svěcení mají býti. Pak již to předsewzali sme, abychom také rád swětský, jenž ta léta pohřichu byl potuchl, zase wedle práw starodáwně w této zemi držaných uwedli a wyzdwihi. A protož sme s radau naši sněm obecný o nowém létě nejprw příštím w Praze složili, aby což obecného dobrého, jakžto o ta sedání w lawicích, i jiných věci se dotýče, tu bylo wšeho podobně porownáno. Protož wůleť naše jest, a takť žádáme, aby po městech a městečkách swých ten sněm trhem prowolati kázal, ať wšichni přijedau, i ty také přijed; nebť saudy a rady propustiti a osaditi chceme, aby wíc jeden druhého mocí nehleděl, ale práwem.“⁴³⁸

1437 Památný sněm ten počal se tedy skutečně dne 1 1 Jan. ledna 1437, i trwal asi šest neděl anebo ještě déle. Nej-důležitější skutek jeho bylo rozhodnutí dotčené otázky „o sedání w lawicích,“ čili o práwu, zasedati w nej-

vyšším saudu zemském; a poněwadž za onoho wěku 1437 područí vlády politické ještě neoddělowáno přísne od vlády saudní, proto práwo k sedání w lawicích značilo wolitebnost ku kmetowstwi zemskému wůbec. Od wěkůw zajisté nepamětných stáwalo w Čechách panovníkowi po boku dwanáctero „kmetůw,“ co rádcůw a pomocníkůw jeho při wládě zemské, a co prostředníkůw mezi ním a národem; kromě nič mohl sice woliti a wolíwal sobě také skutečně král swé rady jiné dle libosti, ale kmetowé býwali tak říkaje přirození jeho radowé, jež wybíral sobě ze sněmu dle žádosti sněmowní, a bez jichž rady a pomoci nemělo se díti nic důležitějšího we správě zemské; oni zajisté přísahali byli konati sprawedliwost, jak králi, tak i zemi čili národu, kdežto radowé ostatní obyčejně jen králi samému přísahau zawázáni byli. Rozumí se, že od jakžiwa jen mužowé čelní w národu, wynikající jak rozumem a zkušeností, tak i jměním swým, dostáwali se na auřad kmetowstwi zemského; tím pak se stalo, že w běhu XIV století wešlo w obyčej, jen osoby stawu panského jmenowati kmety zemskými, čehož když král Wáclaw nechtěl šetřiti, zbauřením mnoholetým jednoty panské od r. 1394 a následujících k tomu připuzen jest. Mělyť w rozhlášené a dlouhotrwalé při té vlastně obě strany prawdu, a nedorozumění pocházelo mezi nimi jen odtud, že nepozorowaly, kterak do starodáwné formy známé působením wěku nenáhlým dostal se byl obsah poněkud nowý a předtím neznámý. Jisté jest, že od jakžiwa jen páni a statkáři znamenití dostáwali se jak na kmetowstwi, tak i na vyšší auřady zemské wůbec: ale králům, když wolali koho k auřadům vyšším, odaumrtíť práwo podáwalo i možnost i obyčej, nadati jej za wěrné jeho služby wýsluhami tak hojnými, že tudíž i co vyšší auředník i co statkář bohatý počítán do stawu panského, třebas rodil se byl sedlákem neb služebníkem. Jen zmá-

1487 haním se německého feudalismu a ducha kastového vůbec stalo se bylo ve XIV století, že stav panský čili šlechta vyšší v Čechách čím dále tím více zpauzela se přijímati do lůna svého milostníky královské rodu nižšího, třebaš sebe bohatší a věhlasnější; a když ona počala takto hraditi se proti výtečníkům zemanstva, není se čemu diwiti, aniž může za nové a neslušné považowáno býti, že tito hledali zastaupení svého w nejvyšších auřadech a w saudu zemském pode jménem a způsobem nowým. Z žádostí sněmu Swatowalentinského r. 1435 poznali sme, že i staw městský chtěl nápodobně míti aučastenství w nejvyšším onom saudu: ale poznaw brzy nemožnost provedení žádosti takové, zdá se, že pustil od ní hned na sjezdu Brněnském. Naproti tomu zemané čili staw rytířský zasazowali se tím snažněji a mocněji o to, co jmenowali právem swým, ačkoli žádných na ně výsad a písemností neměli; a nabywše we wáčkách posledních weliké moci, nebylo pochyby, že hotowi byli odwážiti se i meče k dobytí jeho.

W úwáhách takowýchto zračí se příčina oné rozpačitosti, s kterauž Sigmund, čo wolený s obau stran 26Jan. mocný rozsudce, po dlouhých hádkách dne 26 ledna we hlawní siní radnice staroměstské, u přítomnosti celého sněmu i legatůw Basilejských, učinil swůj wýnos slowy následujícími: „Jakož mezi urozenými pány králowství našeho českého s jedné a statečnými a slowútnými rytíři a panošemi, zemany téhož králowství našeho s strany druhé, byla jest půtka i nesnážka o to, že zemané chleliby práwo míti k sauzení země a k sedění na saudech zemských tak jakožto i páni; o kteraužto nesnážku a půtku mocně sau na nás, jakožto na krále českého a pána svého, přišli a slíbili s obau stran w tom naše wyrčení držeti a na tom dosti míti i tak w skutku naplniti. A my slyšewše jich pře s obau stran, i dsky zemské w

tu chvíli, jakž sme mohli, ohledawše, chtěli sme konečnu 1437
 výpověď naši učiniti: ale že wěc nemalá jest a wěčná, a že
 sme přísahli každého při jich práwích, řádech a swobo-
 dách zůstawiti, nechtíce nižádné straně krátko učiniti, a
 widauce také zemi přewelmi zašlau, ano toho zwláštní
 a weliké potřeбі jest, aby saud sprawedliwý šel chudému
 i bohatému, a tím aby nikoli dleno nebylo: protož s dob-
 rým rozmyslem a s radau naši duchowních i swětských,
 ne jakožto za konečnu wýpověď, ale w této míře, ⁴³⁹
 pro lepší této země zašlé a bez pohoršení strany obojí
 práw, řádůw i swobod jejich, takto wypowídáme a tak
 chceme míti s obau stran neporušitelně zachowáno: aby
 nejprw komorník a sudí nejwyšší byli z pánůw, kteréž
 jim k tomu hodné wydáme, a zemský písar aby z ze-
 manůw byl, kteréhož také wydáme hodného; a pak jiných
 pánůw k saudu wybraných aby bylo dwanácte a zemanůw
 osm, kteřížby se nám k tomu hodni zdáli. A tak chceme,
 aby tím obyčejem a skrže ty k tomu wybrané aby bylo
 tak sauzeno dvě léta pořád čtauce po dáni listu tohoto
 nejprw příští každé suché dni; a pakliby kteří beze lsti
 z pánůw neb z zemanůw těch wydaných na těch saudech
 w těch dwau létech které suché dni býti nemohli, ale ti,
 kteřížby býti mohli, mají sauditi; pakliby ti všichni ne-
 byli, ale auředníci Pražští aby saudili podlé ustanowení
 otce našeho dobré paměti císaře Karla, jakož se we
 dskách nalezá. A my w této míře, jakž nejdále a nej-
 lépe moci a uměti budem, chceme se lépe rozmysliti a
 tázati; a když dáme čtyři neděle napřed wěděti obojí
 straně w těch dwau létech, aby před námi stáli a byli;
 a my tu chceme mocně a konečně wypowěditi bohda wedle
 sprawedlnosti, nemíníc dálibůh žádnému krátko učiniti.

439) „W této míře“ znamená tolik jako „na tento čas“,
 „pro tuto chvíli“, „na tenkrát“. Celý tento wýnos
 tištěn w Archivu Českém, III, 451. 452.

1437 A w tom času obě strany aby sobě radny a pomocny byly tuto zemi w rád a pokoj uwesti.“

Podlé tohoto výnosu jmenování jsau ještě téhož dne a ohlášení jak nejvyšší auředníci tak i kmetové saudu zemského. Čechové byli žádali, aby tito všichni byli podobojí: Sigmund ale ustanovil do polowice pánůw strany Římské, a do polowice kališníkůw dle smyslu Příbramowa; Rokycanowi pak přívrženci wylaučení jsau téměř naprosto ze saudu. Pokud nám wědomo, byli Oldřich z Rosenberka, Zbyněk Zajíc z Hasenburka, Jaroslaw Plichta ze Žitotína, Petr z Michalowic, Zdeněk z Rožmitála i Hynek z Čerwenéhory odpůrcowé kalicha, Hynce pak z Pirkšteina, Hanuš z Kolowrat, Petr ze Zwifetic, Mikuláš z Landšteina i z Borotína, Jan ze Stráže a mladý Jiří z Poděbrad byli kališníci sboru Basilejskému oddaní, ačkoli někteří z nich před lety byli Táborůw se přidrželi; a rytíři Záwiše z Jimlína, Aleš Hříč řečený Hurt z Pozdně na Swinařowě, Ctibor z Wolfšteina, Wilém Chrt ze Zahrádky, Unka z Neustupowa, Mikuláš z Ledče, Petr z Plesu a Matěj Holec z Nemošic měli také jen tu zásluhu do sebe, že o jejich horliwosti ku kalichu nic wědomo nebylo; mužowé ráznější, jako Diwiš Bořek, Petr Zmrzlík, Hertwik, Smiřický a těm podobní nejsau od císaře jmenováni za saudce, jakkoli weliké byly zásluhy jejich o uwedení jeho do země.⁴⁴⁰ Také menší auředowé obsazeni jsau w podobném duchu. W pondělí dne 28Jan. 28 ledna otewřen jest konečně weliký saud zemský na hradě Pražském pod osobním předsedáním císařowým, i

440) Joh. de Turonis swědčí také o tom w tato slowa: Nulli de clientibus, qui ferventes erant in hac re et duri, — fuerunt nominati iudices, sicut ipsi aestimabant, sed alii quieti et pacifici. Jména saudcůw wiz w Archivu Českém, II, 387 auředně udaná; méně zpráwně podává je Bartošek p. 197.

stali se mnozí nálezoové důležití pro řád a pokoj zemský, 1437 o kterýchž ale zde podrobně mluvití nelze. ⁴⁴¹

Jednání na sněmu českém o zvelebení zase *Hor Kuten* stalo se tím zajímavějším, že při něm otázka o náboženství a národnosti rozřešena ponejprv w duchu mírnějším a wolnějším; jednaloť se zajisté o uwedení zase Němcůw a katolíkůw do města již arcihusitského a čistě českého. Spůsob a výsledek jeho líčí se w listině od císaře Sigmunda wydané w tato slowa: „Měwše na to mnoho rad a potazůw, a znamenawše lidi nyní w Horách bydlející u velikých a mnohých nedostatcích wálkami od drahně předešlých let w Čechách trwalými, newěděli sme jiné cesty lepší, nežli nawrácení starých horníkůw, kteřížto hor a dolůw jsau swědomi, aby s těmi nynějšími horníky za jedno jsauc, těch hor wyzdwihati společně sobě radili a pomohli. I přiwolawše ku přítomnosti naší obojích horníkůw, to jest starých i nynějších, žádali sme i radili jim, aby k našemu poctiwému a k obecnému wší země i také swému vlastnímu dobrému hledíce, we smlauwu spolu podobnau a w jednotu wnikli, žeby se nám jinak na ty hory nakládati nehodilo, ani kterau mocí zase jich wyzdwihnauti. A tak oni oboji za jeden člowěk se swoliwše, před námi a obecním sněmem wší země české w Praze, den sw. Doroty (6 února,) 6 Fbr. zjawně sau oznámili, že sau křesťansky se smířili a smluwili, wšecko co se jest kdy w těch zástích a časích pročkoli a kterakkoli mezi nimi stalo, ze srdce pominujc i konečně sobě a věčně odpauštějíc, a slibujíce již we všech wěcech řádných a sprawedliwých, a zwláště cožby se jich práw a swobod dotýkalo, wěrně sobě a upřímě i za jeden člowěk radni a pomocni býti. Než toto samo

441) Tištěni jsau w Archivu Českém, II, 380 a násl. Srwn. Staré letopisy str. 98. 99.

1437 pro lepší vymínili sau, že staří horníci své kněží u kostela sw. Barbory i s tím kostelem mají míti; kteřížto kněží na swých kázáních žádného z obywatelůw Horských nemají od přijímaní těla božího pod obojím způsobem wedle kompaktat rozpakowati; a ti, ani druzí také, žádných bauří ani různic jednati a činiti nemají, jedno z písma swatého na hříchy lidské kázati a k lásce a jednotě i swornosti lid obojí strany wěsti. Pakliby který z nich aneb kdo jiný kterékoli strany w čem se wytrhl, takový má konšely města Hory a mincmistrem býti naweden a trestán podle velikosti winy“ a t. d. Zajímavý jest také způsob, kterak otázka o nawrácení starým horníkům domůw jejich později působením zvláště mincmistra Jana ze Sautic rozhodnuta byla. Ustanoweno totiž, že wrátivší se staří majitelé měli sami určití cenu domůw swých, a nowým jejich držitelům že mělo wolno býti, polowici oné ceny od starého dědice wzíti a domu jemu postaupiti, anebo dědici též polowici dáti a dům sobě dědičně podržeti; kde ale nowí horníci na své domy náklady znamenité učinili, opravující a lepšíce je, měli míti na wůli, buďto dvě třetiny summy cenné od dědice wezmauce domu postaupiti, aneb třetinu její daudac, dům dědičky obdržeti.⁴⁴² Takž Kutnáhora, dawší někdy první krutý příklad nesnášeliwosti, předešla opět jiná města česká příkladem zákonného narownání a pokojného spolubydlení obau stran náboženských i národních, až jedna z nich později, powlovným působením času, sama we druhé se rozplynula.

Třetí důležitý předmět jednání sněmowniho byla žá-

442) Listiny o tom tištěny jsau česky ze starých desk dworských we knize: Graf Kasp. Sternberg, Umrise einer Geschichte der böhmischen Bergwerke, Prag, 1837, I Bd. II Abtheil., Urkundenbuch S. 112—118. Dotýká toho jednání také Joh. de Turonis (MS.)

dost císařowa o swolení *berně* všeobecné. Přednešení 1437 o to jménem císařovým na sněmu čtené znělo w tato slowa: „Milí páni! Jakož ste nás semu přiwedli, a nás za pána s waší dobrau wolí přijali jednostejně, i nám řekli, jakož sami to pamatowati můžete, že nám raditi chcete i pomoci ačby se nám kdo proti witi mánil: již pak widíte, že Hradčané, Roháč i jiní den ode dne wždy wíce a wíce proti wí se a zemi hubí, a my k tomu, což sme mohli až do té chwile, to sme učinili našimi náklady vlastními, a ještě sme newiděli aniž widíme, by se nám pomoci kterau swým nákladem kdo ukázal. Pak sami rozuměti můžete, žeť toho již my dále stačiti nemůžeme, žádných požitkůw z této země nemajíce, než což se obíráme odjinud dosti těžce, to vše pro této země užitečné a obecné dobré rádi wždy trpíce. Protož žádáme od wás i prosíme, abyste ty věci dobře znamenajíc, nám radili i pomohli, kterak tomu dále máme učiniti, abychom mezi wámi stačiti mohli. I wěřímeť wždy, že nám radu a pomoc učiníte, ne pro naše, ale vaše vlastní i této wší země dobré. Neb sami znamenati můžete, žeť my tuto vlastní žádné kořisti nehledíme, než toliko obecného a zemského dobrého.“ Dále ličilo se w témž přednešení, kterak nebylo dosti, že již šel weřejný saud zemský, ale potřebí bylo nálezy wynešené také moci „dotisknauti“ čili zjednati jim průchod u těch, kteřížby jim snad odporowati chtěli; a proto že umínil sobě císař zůstati w zemi osobně tak dlouho, ažby řád a pokoj w ní upewněn byl, a wšak w té naději a pod tau wýminkau, aby mu země w tom pomocna byla.⁴⁴³ Sněm nemohl neuznáwati, že žádost ta byla sprawedliwá, protože pro rozstawení všech statkůw korunních král neměl ještě jiných příjmůw, leda platy komorní měst králowských a některá

443) Wiz Archiv Český, III, 452. 453. Joh. de Turonis (MS.)

1437. cla; starý přední pramen důchodův, požitky Kutnohorské, musel teprw novým nákladem obžiwěn býti, aby stal se wýnosnějším. Swolen tedy příkladem neobyčejným, ačkoli mnozí sněmowníci odpírali, celý jeden aurok a sice polowice o středopostí (7 března) a polowice o sw. Wawřinci (10 srpna); to jest, polauletní summa všech poplatkůw a daní, kteréž auročníci čili poddaní w celém králowství pánům swým platiti powinni byli. K wyběraní této znamenité a téměř neslýchané berně ustanoweni jsau po všech krajích berníci zvláštní stawu panského i rytířského; škoda že registra jejich, ani summa od nich wybraná, nezachowaly se w paměti lidské. Nedlauho 20^{Feb.} potom, dne 20 února, obnowen jest také auřad komory králowské, a rytíř Wilém z Nečtin čili ze Žlutic ustanowen za jejího prokuratora. Tím ale dána císaři možnost, wykonati to, co při žádání berně předewším na zřeteli měl, ačkoli w řeči k sněmu o tom se byl zamlčel: aby totiž co nejwíce možná zástaw králowských a církewních wyplatiti a k nadání zase jak komory swé, tak i jednotlivých kostelůw a klášterůw obrátiti mohl; tudíž pak aby napravil aspoň poněkud, co hned po korunowání swém r. 1420, nauzi dohnán, byl prowínil. Ale péče jeho šla ještě dále. Poněwadž we wálkách husitských nejen mnoho hradůw starých pobořeno, ale i nowých nastaweno bylo, kteřížto nemajíce panství pod sebau, mohli se státi a stáwali se skutečně sídly laupežníkůw ozbrojených: císař jal se skupowati je aneb i mocí dobytýw w hojném počtu a bořiti zase. Tak obořen jest té doby jeho kázáním zejména Žižkůw hrad Kalich u Lito-
měřic, Děwín nedaleko Prahy a jiných podobných sídel wíce.⁴⁴⁴ Z též berně také najati jsau bojowníci táborští

444) O tomto boření hradůw dowídáme se ze zpráv od Joh. de Turonis nám zachowaných.

na žold, a wypraweni pod vůdcem Janem Jiskrau z Bran- 1437
dýsa po Dunaji na lodích až po Bělehrad Srbský, kdežto
spojeni s Uhry a s Poláky některými znamenitě poslau-
žili k zapuzení Turkůw pod Muradem tohoto léta do
Srbůska i do Sremska wpadlých. ⁴⁴⁵

W neděli dne 10 února biskup Filibert wyswětil
konečně celý kostel sw. Wíta na hradě Pražském, k ně-
muž císař Sigmund tehdáž uwodil zase 12 kanovníkůw,
tolikéž vikárůw a jiných duchovních lidí počet dosti zna-
menitý, nadaw je důchody z komory královské. Nazej-
tří, dne 11 února, korunována jest w témž kostele císa- 11Fbr.
řowna *Barbora*, co králowna česká, od téhož biskupa
Filiberta, u přítomnosti Jana arcibiskupa Kolockého z Uher,
abatyše Swatojirské, opata Zbraslawského i jiných prelá-
tůw wice, též císaře manžela jejího, wéwod Štětinského
i Těšinského, a jiných knížat i pánůw mnohých; jen
Rokycana s kněžimi swými nebyl zaumysla wolán k té
slawnosti. „A když bylo po korunování a mši, jela krá-
lowna do Prahy w koruně a w královské přípravě až
do swého dworu poctiwě.“ Při této příležitosti zapsal
ji Sigmund, s wědomím sněmu českého, wěno králowen
českých obyčejné, totiž města Hradec Králowé, Chrudim,
Wysoké Mýto, Poličku, Jaroměř, Dwůr, Trutnow a Měl-
nik, pak hrady a městečka Albrechtice, Lichtenburk a
Ronow, Chotěboř, Swojanow s obšírným panstwím, a ji-
ných státek i důchodůw wice; to doložiw, poněwadž

445) Bartošek pag. 198. Pešina Mars Morav. p. 160. Asch-
bach, Sigmund l. c. p. 268. Císař Sigmund dal 1437
Mart. 26 rozkaz do města Šoproně w Uhřích o wysta-
jení lodí potřebných u Prešpurka ke dni 19 máje, „in
quibus capitaneus Taboritarum cum suis Taboritis et
gentibus per Danubium usque ad Nandoralbam condu-
cantur.“ Také we psaní w Praze 6 máje 1437 daném
do Frankfurta činí se zmínka o výpravě této proti
Turkům. (Orig. we Frankfurtském archivu.)

1437 některé z těchto měst a statkův byly ještě v cizí moci anebo v zástavě, že mají co nejdříve osvobozeny aneb vyplaceny a jí k držení odewzdány býti; mezitím mělo se jí z důchodův Kutnohorských odváděti každý týden 60 hřiven stříbra; jestližeby pak po smrti císařové wdala se opět, měl budaucí král český wybyti jí šesti tisíci kopami grošův z celého toho wěna.⁴⁴⁶

Přední město wěnné, *Hradec Králové*, zmitáno bywši dlahý čas jak rozbroji wnitřními, tak i wálkau proti císaři, počalo se více a více kloniti také ku pokoji. Dne 12 Fbr. 12 února přišel rytíř Zdislaw Mních s panem Janem Koldau do Prahy k císaři, a podával se k umluwě. Potom wrátiw se do Hradce, tajně smlauwal se s měšťany tak 3 Mar. dlahu, až w noci s 3 na 4 den března náhle zbauřila se obec proti knězi Ambrožowi; kterýžto aby ji upokojil, wyšel z domu swého se swátostí oltární w rukau, a swoláwal lidi proti straně odbojné, ale byw přemožen, dal se na autěk, a pádem se zdi městské zlomil nohu i ruku; tudíž jat jest, a s ním také kněz Jakub Wlk, kterýž byl Nowé město Pražské po mnohá léta pobuřowal, i jiní jejich přátelé mnozí, a dáni do šatlawy. Jen kněz Martin Prostředek, sebraw lidi tauto bauři wyhnané, táhl s nimi ku panu Roháčowi na hrad Sion. Hradečtí sadili sobě nowé konšely a poslali do Prahy k císaři, že chtějí poddati se na spůsob jiných měst, a učiniti jemu poslušenstwí a přísahy, ale pod wýminkau, aby raddy a konšelůw jich neměnil až do roka, a summy aby neplatili ani klášterůw stawěli. A na to dal jim císař listy pod majestátem. A wšak Zdislaw Mních nenabyl tímto přewratem ani moci w městě, z něhož sám také wupu-

446) Joh. de Turonis MS. Bartošek p. 196. 197. Staří letopisowé str. 99. Wěnná listina od r. 1437 nachází se w rkp. knihowny Raudnické a j. w.

zen byl, ani milosti u císaře.⁴⁴⁷ Od té doby nepozů- 1437 stávalo již v celých Čechách než jediné útočiště odboje, hrad Sion: a proti tomu také vyhlášena jest v Praze dne 15 února veřejná hotovost zemská ke dni sv. Jiří 15Fbr. nejprw příštího.

Bully od sboru Basilejského na *ratifikaci kompaktatů* Jihlavských již dlouho tužebně očekávané přišly konečně legatům do Prahy v den korunování císařovny Barbory, a odevzdány jsau císaři ve slavném shromáždění dne 13 února u přítomnosti mnohých šlechticůw, 13Fbr. měšťanůw a mistrůw Pražských, i Rokycany a kněží jeho; nazejtří pak čteny jsau všemu lidu českým jazykem na 14Fbr. radnici staroměstské. Ale k bullám těmto se všeobecnau spokojeností přijatým připojeny byly také jiné, pod týmž datum (15 ledna 1437) vydané, obsahu však méně příjemného: napomenutí totiž k císaři Sigmundowi, aby zastavil po Čechách rozdávaní swátosti oltární dítkám, i aby M. Petra Payne, kterýž neprávě smýšlel o transsubstanciaci, wypravil bez prodlení ke sboru do Basileje; též wyzwání k Čechům podobojím wůbec, aby poslowé jejich dostavili se ke dni 11 března u sboru k rozjímání a hádání o sadě té, zdali přijímání pod obojí ke spasení duší lidských potřebné jest čili nic, an sbor prý toho dne do uvažování té otázky se dáti minil, buďte Čechové přítomni aneb nebudte. Biskup Filibert uznáwaje sám krátkost času a nemožnost wyprawiti tak rychle ono poselství, podržel bullu o té věci za sebou, i oznámil sboru hned, že lhůta Čechům naprosto prodlaužiti se musí. Co do rozdávaní dítkám (*communio parvulorum*) Čechové všichni, Příbramowci tak dobře jako Rokycana, hájili se tím, že otázka ta ještě nebyla rozhodnuta, nýbrž že o ní teprw na sboru dále jednati se mělo, kdežto Filibert doka- 447) Joh. de Turonis MS. Chron. collegiati Prag. MS. Staří letopisowé str. 99. 100.

- 1437 zowal z kompaktat, že to již owšem pořizeno bylo. Proti dalšímu doléhaní Filibertowu na plnění kompaktat odpowídal Rokycana obnowenau stížností, že ani sbor ani legatowé wždy ještě nedáwali k národům okolním umluwených psaní na očistění powěsti české, že staří kněží wracující se k farám swým nechťeli rozdáwati nikomu podobojí, že biskup Olomucký odpíral žákům swěcení na kněžství, lečby se kalicha k laikům odpřisáhli, a podobnými žalobami wíce, kteréžto předložiw hned dne 14 února, opakowal potom ještě dne 3 i 7 dubna i 28 máje, a wždy bez prospěchu, leda že několik starých farářůw od biskupa Filiberta pro dotčenau nepowolnost káráno bylo. Proto také naružiwostí a kyselostí mezi stranami neubýwalo, ale přibýwalo čím dále tím wíce, jakkoli we-
- 10Mar liká byla powolnost se strany husitské zwláště. Dne 10 března stalo se w Praze snešení, dle kteréhož celá země podwolila se ku podobným řádům kostelním, jakowí w Praze před wánoci minulého léta uweneni byli, a to také pod wýminkami podobnými, totiž aby rozdáwaní dítkám a spiwaní české i čtení ewangelií a epištol při mši w národním jazyku zůstáwaly wždy we swé wáze.
- 14Mar We čtwrtek dne 14 března k žádosti císařowě, an chtěl míti kostel cele katolický pro sebe a pro dwůr swůj, postaupen byl od Pražanůw a poswěcen od Filiberta klášter i chrám u sw. Jakuba w starém městě, jenž byl dotud za zbrojnici slaužil, a uweneni do něho mnichowé šeří čili Minorité opět. Brzy také jiní řeholníci, zejména Benediktini slowanští, Celestini a Malteští, též mnichowé žebrawí a jeptišky Swatojirské nalezli přítulek w Praze.
- 12Ap. Dne 12 dubna, čili w pátek po neděli prowodní, jenž býwal wýroční „den swátosti“ w Praze, ukazowány jsau od biskupa Filiberta i jiných prelátůw a kanowníkůw, w kapli božího těla na nowém městě, u přítomnosti císaře, císařowny a dworu jejich, reliquie swatých, se bradu

Pražského den předtím slawně přinešené; při té příležitosti „z rozkázání císaře Sigmunda i legatůw Basilejských w tom kostele ohlášeno česky, latině, uhersky aněmecky, že Čechové a Morawané tělo boží a krew pod dvojí spůsobau přijímající jsau wěrní křesťané a prawí synové církwe,“ jakož nápisowé dwa w témž kostele do kamene wrytí a pozlacení wěkům pozdějším to hlásali;⁴⁴⁸ a k wětšímu oslawení toho swátku propuštění jsau mnozí wězňowé na swobodu. K témuž dni swoláni byli do Karolína z celých Čech farářowé, a tu woleni z nich děkanowé krajinní (decani rurales), jimž biskup Filibert dáwal naučení, kterak se w auřadech swých dle kompaktat chowati měli.⁴⁴⁹ Aniž toho ještě dosti bylo pro důkaz, že wolenec národu Rokycana neměl nic řídití w církwi české: d e 24 dubna wzata jest mu také fara jeho při 24 Ap. kostele Týnském, a uweden do ní M. Jan Papaušek ze Soběslawě, tehdáž spolu rektor universitní; zástěru k tomu skutku podáwal kněz Kunrat, býwalý někdy před Rokycanau farář Týnský a nyní lékař císařowny Barbory, který odříkal se práwa swého ku prospěchu Papauškowu. Nápodobně přešla téhož času také fara Swatojilská w řízení auhlawního Rokycanowa odpůrce, M. Jana z Příbrami, a k sw. Jindřichu dán jest za faráře M. Prokop Plzenský. Do Žatce také wrátili se staří farářowé, a M. Petr Payne i Wáclaw Koranda wypuzeni odtud. Payne přišel byl dne 15 dubna za glejtem do Prahy; a tu pohádaw se s císařem i s biskupem Filibertem, wypowězen 15 Ap.

448) Viz o tom pojednání J. Dobrowského: Beiträge zur Geschichte des Kelchs in Böhmen, Prag, 1817 (w 5 anu akt král. Společnosti nauk.) Nyní oba doičení kamenowé s nápisy chowají se w českém Museum, ana kapele božího těla r. 1798 rozbořena byla.

449) Naučení takowé zachowalo se w rkp. kapituly Pražské D. 51 na listě 364 a násl (bez datum.) O skutku samém mluví Joh. de Turonis.

1437 jest, aby opustil zemi českou, jak mile mu dojde glejt; Korandowi pak nařizeno, aby nekázal více a bydlil jen w městě Táboře, aniž vycházel z něho, pod pokutau utopení. Angličan Jan Penning, Paynůw žák, jenž s ním 22 Ap. byl přišel do Prahy, uwězněn jest dne 22 dubna i wzat potom we dlouhé wyšetřování a t. d.

W obecném lidu šel hlas, že Rokycana hlavně proto byl w nemilosti u císaře, poněwadž se zdráhal jeti co 20 Mar posel do Basileje opět. Již dne 20 března, kdežto k poselstwi takowému woleni byli ze šlechty Petr ze Zwíretic a Příbík z Klenowa, z kněží pak M. Jan z Příbrami a Prokop Plzenský, usilowal Sigmund nejvíce o to, aby k nim také Rokycana připojen a tím aspoň z Prahy wy- 7 Apr. byt byl. Hlavní ale hádka strhla se dne 7 dubna, kdežto císař jal se prý we shromáždění veřejném prositi Rokycany, a Prokop Plzenský také domlauwal jemu, že byw od počátku takořka duší weškerého jednání, a proto nad jiné zběhlým jsa we všech těch věcech, nemělby wytrhowati se z nich. Rokycana však líčiw obšírně, kterak zbytečná bylaby jeho jízda do Basileje, ano tamějším otčům k wyhownení žádostem českým nedostávalo se prý méně wědomí, nežli ochotnosti, doložil konečně: „Prokope! wždyť wiš, co se jiným našincům stalo w Konstancii; totěž může se přihoditi nám také; já wim, kterak jsem u sboru osočen a jak welice mne w nenávisti mají.“ Na to Sigmund u velikém rozhorlení: „A myslíšli, žebych já pro tebe aneb pro toto město učinil něco proti své cti? Nedallif jsem glejtu swého i sbor také?“ Takowé však Sigmundowo zapomenutí na glejt někdy také Husowi daný tím méně upokojilo Rokycanu, čím náruživěji se císař naň osupowal, protože podněcował prý lid 6 Mai na kázaních swých k nespokojenosti. Dne 6 máje donešlo se císaře i legata, kterak den předtím Rokycana kázal prý k lidu asi w tato slowa: „Již jsme odsauzeni

pro rozdávání svátosti dítkám, ani nebyvše slyšeni, aniž 1437
 proti nám jaké písmo náležité wedeno jest; skrže kompaktaty nejsme zavázáni, leč držeti se soudce we Chbě umluweného, to jest písma swatého, swatých doktorůw a příkladu prwotní církwe, ježto mlawí pro nás a ne proti nám; majíce prawdu, mělibychom zasazowali se o ni až do smrti, ale toho již nikdo nečiní; ba prawí se, že my již poznáváme se w bludu sami a pauštíme ode všeho, co dříwe národu celému swatým bylo; již i spíwaní české se tupí, které dříwe všude se chwálilo. Ubohé dítky! co pak ste zawinily, že již lidé wás hájiti a o spasení vaše pečowati nedbají!⁴ a t. d. Z řeči takowé powstal nárek a powyk w městě, a bylo prý obáwati se zbaurení.⁴⁵⁰ Rokycana, když mu to předstíráno bylo, zapíral, žeby budto tak, buď jinak proti pokoji byl kázal, i žádal, aby wedeni byli swědkowé proti němu; ba oswědčowal se ku poslušenství netoliko císařowu, ale i biskupa legata, vyhrazuje sobě jediné kusy w kompaktatech ještě nepořízené, jakožto rozdávání dítkám a spíwaní české, o nichž i císař sám seznával, žeby lépe bylo, nechati je we swé wáze až do rozhodnutí sborowého. Ale když sněm zemský, počawší w Praze dne 24 máje, doléhal znouwu na osazení stolice arcibiskupské 24 Mai w ten smysl, že nehodíli se prý Rokycana k tomu dů-

450) Zpráva o těchto i jiných nahoře postawených řečech od Jana de Turonis podaná potvrzuje se také psaním od poslůw města Frankfurtského téhož dne 6 máje z Prahy daným, kdežto se dí: Der Rockzan — hat noch grosse nachfolge vnd sicht man mee lude zu siner kirchen dan in enicher andern kirchen. Wir vernemen auch wol, das isz noch nit gar sicher zu Prage ist, vnd die von der alden stad vnd die von der nuwen stad nit sere eins sin. — Wir versteen auch — das wider grosse zweitracht werde vnd die frommen von dannen ziehen werden.“ (Orig. w archivu Frankfurtském.)

1437 stojenstwí, musí k němu jiný kněz český jmenowán býti; 11Jun. když potom dne 11 čerwna náwodem cisařowým wolen jest na hradě Pražském starý M. Křišťan z Prachatic, farář Swatomichalský, za administratora in spiritualibus arcibiskupstwí Pražského, k čemuž legat Filibert po krátkém zdráhaní také wůli swau dal, an císar i on widěli w tom nejlepší prostředek zbawiti se Rokycany konečně: teprw počínáním tak neupřímým utrpěly pokoj, jednota i swornost česká ránu nezhojitelnau. Strana Přibramowa, hojněji tehdáž we sněmu zastaupená, byla se skutkem takowým spokojena, nikoli ale Rokycana, ani jeho přívrženci a ctitelé, wětšina-to národu; „a takž bylo reptánf w lidu, někteří domyšlowali se dobrého, a jiní zlého.“ Císar byl majestátem swým dne 6 čerwence 1835 w Brně daným stwrdil, že „auřad práwa duchowniho, kterýž za času arcibiskupa Kunrata wysazen byl we wětším městě Pražském a pečeti dáním potwzren,“ měl napořád tam zůstawati; auřad pak ten i s pečeti vikariatu Pražského byl od dáwna w rukau Rokycanowých; nyní ale, když jménem cisařowým doléháno naň, aby pečet tu wydal ke zničení a podrobil se sám také Křišťanowi: wída že pronásledowání jeho nemělo konce, uwolil se hledati autočiště tam, kamž nedosahowala moc jeho nepřatel.

17Jun. Dne 17 čerwna po poledni wyšel s farářem Swatoštěpanským do winnic Pražských jako na procházku: tam čekal naň pan Diwiš Bořek z Miletínka s wíce nežli sto koňmi, a pojaw ho nesl rychle na hrad swůj Horu Kunětickau u Pardubic.⁴⁵¹ Následky toho skutku nemeškaly dlauho zjewiti se w dějinách českých. Nelřeba pak tuším ani dokládati, že auřad administratorstwí a konsistoře

451) Joh. de Turonis MS. (poslední jeho datum.) Staří letopisowé str. 100. Srwa. Archiv Český, III, 433. Aeneas Sylvius líčí příběh ten dle swého spůsobu jinak, ale nikoli prawdiwěji.

pod obojí, w pozdějších stoletích proslulý, má čátky své w poměrech a příhodách těchto.

Na sněmu již dotčeném, který počal se býti máje, jednáno předewším o wyprawení poselství do síleje; k osobám již nahoře jmenowaným přidáni jsa ještě Matěj Lauda ze Chlumčan a Wáclaw Březka konšel Pražský, a dána všem poslům zespolka instrukce, aby starali se u sboru o rozhodnutí we smyslu českém všech otázek ještě na sporu zawěšených. Druhý předmět sněmowní byla wyprawa zemská proti Roháčowi a hradu Sionu, jakožto poslednímu sídlu odboje. Císař již dne 3 máje byl wyslal hofmistra svého, pana Hynce Ptáčka 3 Mai. z Pirkšteina, s některými dwořany, s Pražany a pány zemskými, k dobývání onoho hradu; nyní pak jednal o to, aby podlé starých zákonůw zemských celá také země wytáhla proti škůdci prý zemskému. Ale většina stawu zvláště rytířského byla toho mnění, že Roháč nebyl nepřitelem zemským, nýbrž jen císařowým, a že císař, chtěl-li wálčiti proti němu, měl to činiti nákladem svým vlastním. Třetí věc, o kterau se jednálo, byla stížnost od císaře wedená na nepilné odvádění berně, z níž prý jeho samého nedošlo potud více nežli 2300 kop gr. č. Wšak i proti tomu reptáno na sněmu, protože peníze ty nebyly prý obracowány na ty potřeby, které císař we své žádosti byl položil. Tato zřejmá neochota zemanstwa naproti Sigmundowi byla prwní výjew nespokojenosti obecné s reakcí upřílišenau. A neméně pozoru hodna byla žaloba od téhož zemanstwa na sněmu tomto přednešená, že již prý wešlo we zvyk, prodlévati sněmowaním zaumysla, tak aby chudší zemané, nemohauce dlouhý čas na sněmě tráwiti, rozjeli se před koncem, a několik osob zůstanauce, potom učinily swolení na všecku zemi, ačkoli třebas proti wůli její. Odkryta tím poprwé jedna z nejbolnějších ran a wad we weřejném ří-

1437 zení zemském, na kterauž i pozdější wěkové nařikati nepřestáwali. ⁴⁵²

Císař Sigmund uložil byl všem knížatům a městům Německým sněm walný do Chebu ke dni 19 máje: ale poněwadž sněmowníci w Němcích oné doby ještě zpoz-
dileji se scházeli, nežli w Čechách, císař sám také teprw na počátku měsíce čerwence z Prahy do Chebu se ode-
bral, vládu nad Čechami zatím manželce swé Barboře a Menhartowi ze Hradce swěřiw. Po něm asi za dvě ne-
14 Jul. dle (14 čerwence) vydali se konečně na cestu i po-
21 Jul. slowé čeští do Basileje, jimž on dne 21 čerwence z Che-
bu dal swé psaní ochranné a poručné ke sboru. Sigmund
chtěl předewším wzíti poradu s knížaty a s říší wšec,
kterakby se chowati měli při zmáhawších se té doby
nowých a welikých pŭtkách mezi papežem Eugeniem IV
a sborem Basilejským. Byloť se obáwati, aby následkem
pŭtek těch nenastalo zase nové schisma w církwi; a
Sigmund, jehožto nejwětší sláwa zakládala se na odstra-
nění podobné dvojice ba trojice we sboru Konstanském,
staral se tím bedliwěji, aby dáwná neřest neobnowila se
zase. Ale knížata Němečtí, majíce wždy zření k osobním
prospěchům swým, a newidauce ještě, sboruli či papeži
dostane se wítězství, nechwátali odkrýwat aumyslŭw swých
a přiznáwat se ke straně té neb oné. Proto zejména
žádný arcibiskup kurfirst Rýnský nepřijel osobně do
Chebu, a jiní knížata sešli se tam také w počtu newal-
ném; aniž pak wědomo jest, co sněm we příčině této
18 Ag. pořídil. Císař wrátil se dne 18 srpna do Prahy zase, a
přijat tu s nemenší sláwau nežli o rok 'dřiwe; vyšli za-
jistě proti němu kanowníci Pražští s processí, též i ře-

452) O sněmu tom mluwí Joh. de Turonis MS. Žádosti a
odpory stavu rytířského známy jsau ze článkůw w Ar-
chivu Českém, III, 455—456 tištěných.

meslníci z města s korauhemi, a se spívaním i zvoně- 1437
ním uwedli jej na hrad Pražský. 453

Wyložili sme již nahoře, kterak záhy powstávaly spory mezi papežem i sborem, a kterak zvláště přičiněním Sigmundovým r. 1433 postaweny byly do té wáhy, aby ani sbor we působení swém rušen, ani papež w důstojenství zkrácen nebyl. Ale udržení wáhy té stávalo se tím ne- snadnější, čím dále zasahowalo působení sboru co do reformy církewni. Mnozí neřádowné od českých reformatorůw dáwno káraní wymitání jsau dekreta Basilejskými z církwe: tak ku př. 13 čerwence 1433 zrušen wětší díl rezervací papežských, čili dosazowání na církewní beneficia skrze papeže bezprostředně; 26 listopadu 1433 přede- psáno prawidelné roční odbýwání synod po biskupstwach i arcibiskupstwach; 1434 k žádosti Sigmundowě wzato w po- taz také zrušení bezženství u kněží, a wšak uzawření o tom odročeno; 1435 dne 22 ledna wydány zápowědi proti kon- kubinatu duchowních lidí, proti častým a kwapným inter- diktům, i proti lehkomyšlným appellacem; 9 čerwna 1435 stal se hlavní krok k reformaci zrušením annat čili platě wšelikých do komory papežské za jakékoli bully a milosti stolice apoštolské; 1436 dne 26 března přede-psány spů- soby, kterakby papežowé se woliti, komu a jak přísahati a kterých powinností šetřiti, též jakby kardinalowé k nim i k církwi wůbec chowati se měli a t. d. Také již roku 1435 nařizena byla visitace a reformace wšech jednotli- vých církwi a klášterůw w celém křesfanstwu, a jmeno- wání plnomocníci po wšech krajinách, kteří měli prowo- zowati apoštolské toto dilo podlé jistých zásad a záko- nůw a t. d. Toto srdnaté a odhodlané pokračowání na cestě reformy získalo sboru mnoho sympathií we wšech

453) Staří letopisowé str. 101. 102. Srwn. psaní w Archivu Česk. I, 49. II, 4. Též Sigmundowo psaní z Chebu dne 5 Jul. ap. Martene, VIII. 938. Mansi, XXX. 1218 a j. w.

1437 zemích, ale dotýkalo se také nelibě veliké částky duchovenstva. Papež i dwřr jeho stěžowali sobě zvláště na zrušení annat i žádali za ně jinou náhradu: sbor pak sli-bowal sice starati se o náhradu, ale žádal, aby papež dřiwe přistaupil bez wýminky k dekretům jeho. Tím podněcowala se wíce a wíce nedůwěra i newole obapolná, kteráž potom za příčinou otázky o jednání s církwi Řeckau ke zjewnému opět wedla rozbroji. Již r. 1434 přišli byli od císaře a patriarchy Konstantinopolského poslowé do Basileje a podávali se k jednání o sjednocení obou církwi, ale žádali, aby koncilium z Basileje přewedeno bylo na místo jiné jim pohodlnější a přístupnější. Měli potom i papež i sbor swé zvláštní posly w Konstantinopoli, ⁴⁵⁴ usilující potáhnouti Řeky každý ke swé straně; papež zajisté chtěl míti sbor w některém městě Italském, sbor pak nechtěl swoliti k jinému přewedení swému, leda do Avinionu aneb do Savojska; k nákladu za přewesení Řekůw z Konstantinopole až ke sboru podwolowaly se obě strany, ale papežowi poslowé obdrželi tím přednost, že w Konstantinopoli slíbeno nejeti jinam, nežli do Italie, kdežtoby papež osobně předsedati mohl, ačkoli Sigmundowi k wůli dáwana také naděje, žeby do Budína neb do Wídně snad přijíti se nezpěčowali. Stěhowání sboru do města Italského kteréhokoli powažowali Basilejští za podrobení swé pod moc papežowu, a protož zvláště Francausowé, majíce přewahu we sboru, stawili se mu všemožně na odpor; k Wídni aneb k Budínu ne-

454) Předním poslem od sboru byl M. Jan Stojkowie z Dubrowníka (de Ragusio) často dotčený, jenž wyjew z Basileje 24 Jun. 1435, přes Benátky stihnul do Konstantinopole 24 Sept. i zůstal tam celá dvě léta, až 16 Dec. 1437 přistaw zase u Nizzy, 19 Jan. 1438 do Basileje opět se wrátil. Pro toto poselství zůstali bezpochyby jeho spisowé nahoře dotčení o historii sboru nedopsáni.

měla chuti strana nižádná, jakkoli pilně zvláště Jan Palo- 1437
 mar jménem Sigmundovým město Budín poraučel. Po-
 wstaly o to w Basileji dvě strany, z nichž jedna wětší
 we smyslu již dotčeném, druhá menší ale pro Florencii
 aneb pro Widem (Udine) w Italii hlasowala, obě s wel-
 kau neustupností a rozjítřeností. W pětmecítmém weřej-
 ném a rádném sezení dne 7 máje 1437 stala se wěc ne- 7 Mai
 slýchaná, že strany obě opanowawše mocí kostel biskup-
 ský, četly w něm stejným časem dekrety swé sobě od-
 porné; a jen ozbrojené stráží městské bylo za to děko-
 wati, že nestrhlo se we swatyni sboru krweprolití. Wětšina
 dala na to pečeti dekret swůj pečeti sborowau pořádně:
 ale i mensina uměla nezádlaugo dosíci téhož podwodem,
 a položiti dekret swůj na místo dekretu wětšiny, jež
 zrušila. Eugen IV pak nemeškaje stwrdil dekret sobě
 příznivý bullau weřejnau. W takowýchto skutcích ne-
 bylo lze newiděti, že duch swatý odwrátil se byl od
 sboru, a církew sama utrpěla tím ztrátu mrawní nena-
 hraditelnau. Takéf od této chwíle charakter oekumenický
 popírá se obyčejně sboru Basilejskému, zvláště an papež
 Eugenius nedlaugo potom, bullau w Bononii dne 18 září 188pt.
 1437 wydanau, jej opět rozpustiw, nowé koncilium do
 města Ferrary rozepsal, kamž i skutečně s nowého léta
 množství prelatůw ze wšelikých zemí a sám také kardinal
 Julian se odebrali.

Pro nás při těchto neutěšených pŭtkách to zvláště
 pozoru hodné jest, že jakož Eugenius IV r. 1433 nejwíce
 za příčinau wěcí českých naklonil se k uznání zase sboru
 Basilejského, a jakož již dne 11 března 1436 bullau k
 Čechům wůbec danau schwálil byl jejich s ostatním kře-
 stanstwem narownání, tak při nowém rušení sboru dne
 18 září doložil wýslovně, že jen pro wěci české, a ze-
 jména pro jednání o přijímání pod obojí spůsobau swoluje
 k tomu, aby sbor trwal w Basileji ještě třidcet dní, a

1437 osvědčoval se spolu, budauli Čechové o tu věc chtějí dále přijít do Ferrary, že tam laskavě přijati budou. ⁴⁵⁵ Následuje z toho, že platnost kompaktat Jihlavských, čili jak obyčejněji se jmenují, Basilejských, musela býti nepochybná i u těch lidí, kteří hájíce autority papežské, dekretům Basilejským rádi všelikou platnost vůbec popírali.

Poslové čeští nahoře dotčení přijeli do Basileje u 18Ag. veliké nádheře a slávy dne 18 srpna, i bawili se tam potom celého čtvrt léta. Řečníci jejich, M. Jan Příbram i Prokop Plzenský, byli právě ti, kteří v Čechách od dáwna nejvíce chýlili se ke straně Římské, a proto chtěli zalíbiti se sboru svým oddaným a skrašeným se chováním: nicméně oni také našli příčiny, ukazowati na „železné odpovědi“ krajanůw svých, když dítkami karcistwí stihány se býti widěli. Jan Příbram zastával zejména sadu o Kristově přikázání přijímatí pod obojí, Prokop Plzenský o rozdáwaní swátosti oltární dítkám; hádky 200ct. o to trwaly bez prospěchu několik neděl. Dne 20 října pak podali Čechové zespolka písemně posledních swých dewatero žádostí: 1) aby sbor pro dobré jednoty a pokoje propůjčil všem Čechům a Morawanům vůbec přijímaní pod obojí a dal o tom nařízení k arcibiskupu Pražskému i k biskupům Olomuckému a Litomyšlskému; 2) aby se vyjádřil, že propůjčení takové neděje se jen z pauhé

455) *Slowa jeho jsau: Causa Bohemorum quoad articulum communionis sub utraque specie, quem solum articulum volumus in dicta civitate Basiliensi a data praesentium infra triginta dies continuari posse, dumtaxat excepta: quos etiam Bohemos, si pro dicta causa ad dictam civitatem Ferrariensem et concilium sic translatum eis magis venire placuerit, in eum casum benigne suscipiemus etc. Viz Acta conciliorum ex edit. Harduini, tom. IX. pag. 705. Srwn. Raynaldi ann. 1436 §. 18. ann. 1438 §. 2.*

showiwawosti a pro uwarování wětšího zlého; 3) aby 1437
 církwi Pražské dán byl arcibiskup hodný a k němu dwa
 suffragani, kteřížby měli důwěru národu; 4) aby sbor
 vydal slíbené listy k okolním národům na očistění dobré
 powěsti české za příčinou přijímaní pod obojí; 5) aby
 při rozjímaní a rozhodnutí článku, zdali přijímaní pod
 obojí Kristem prikázáno a ke spasení potřebno jest, ne-
 bralo se zření leč jediné k saudci we Chbě umluwenému;
 6) aby propůjčena byla swoboda rozdáwaní swátosti také
 dítkám; 7) aby aspoň ewangelie, epištoly a wyznání wíry
 wolno bylo při mši swaté přednášeti a spíwati česky,
 jakož to prý z dowolení církwe od starodáwna w Če-
 chách w obyčejí býwalo; 8) aby pro zwelebení opět uni-
 versity Pražské některé statky zádušní k ní připojiti se
 mohly; a 9) aby při opravě církwe skrze sbor wzal se
 zvláštní ohled na čtvrtý článek Pražský, jenž zněl o sta-
 wování a trestání hříchůw veřejných. ⁴⁵⁶ Ale i na tyto
 prosby nedáno za odpověd než buďto pauhá slowa beze
 skutkůw, aneb zjewný odpor, tak že Příbram sám, když
 dne 29 listopadu poslowé konečně laučili se ode sboru, 29 Nv.
 nemohl zdržeti se nařikání hlasitého, že Čechowé hned
 od počátku jiné kladli naděje do sboru, nežli je nyní
 splněné widěli; že k wůli otcům a pro pokoj obecný pu-
 stili od sebe mnohá místa i mnohé daně, kteréž od zemí
 okolních až na třidcet mil jim ročně placeny býwaly; že
 bywše we všem powolní a poslušni ke sboru a podawše
 posléze dewatero swých žádostí prosebných, nejsau wy-
 slyšení ani w jediné z nich, a musejí se nyní wrátiti do-
 můw s prázdnýma rukama; to že neposlauží vlasti jejich
 ku pokoji, ale že dá příčinu zlomyslným k nowému bau-
 ření. President těšil odcházejících tím, co teprw po je-

456) Pisemné toto podání čte se w rkp. Wideňském 4704,
 fol. 239. Wyprawuje o něm také Joh. de Segovia
 XII, cap. 20, též Cochlaeus a j. w.

1487 jich odjezdu státi se mělo a stalo we třicátém řádném
 23 Dec. sezení dne 23 prosince 1437, kdežto wynešen všeobecný
 nález, že laikové mají sice z nařízení církve přijímati
 jen pod jednau: a však buďto že pod jednau, buď že
 pod obojí se přijímá, když se to děje podle ustanowení
 aneb obyčeje církwe, že slauží hodně přijímajícím ke
 spasení. ⁴⁵⁷ Tento byl konec weškerého přímého a řád-
 něho wyjednávání mezi národem českým a sborem Basi-
 lejským; rozdíl w řeči a chowání se sboru k Čechům r.
 1431 a 1437 nemohl krutěji padati do očí.

Při takowémto sklamání tolikerych nadějí českých
 nebylo se čemu diviti, že nespokojenost we všech kra-
 jích zmáhala se opět widomně a nebezpečně. Swědectví
 o ní dávájí nám psaní samého císaře, an ku př. dne 9
 9 Jul. čerwence z Chebu dal Oldřichowi Rosenberskému wě-
 děti: „Zamautilit sau nás welmi listy swými ti, jenž u Si-
 ona leží, psawše nám o rozličných a mnohých prácech
 swých i nebezpečnostech, že jich jest welmi málo. A
 k tomu druzí w témž kraji sněmy jakési jednají, listy po
 městech i kdež wědí rozpisujíc, žeby z toho mnoho dobrého
 mělo jíti; ježtoť my tomu rozuměti nikoli nemůžeme.“

23 Ag. Wrátiw pak se do Prahy zase, dne 23 srpna psal té-
 muž: „Mnohé nowe a diwné věci w zemi powstávají,
 jenž se pohřichu k bauřkám chýlí, a ke mnohému zlému
 wší země mohlyby přijíti, kdyby tomu záhy odoláno ne-
 bylo; pro kteréžto my tím spíše zase přijeti sme museli,
 mnohé a pilné potreby jinde po krajích opustiwše.“ ⁴⁵⁸
 I pečowal přede vším o rozmnožení síly wálečné u Si-
 ona ležící, aby pádem toho hradu odstrašeni byli také
 3 Spt. jiní nespokojenci; dne 3 září wytáhli z Prahy pod Mi-
 chalem Orságem pánem uherským nowí zástupové branní

457) Až potud sahájí zpráwy čerpané od nás z welikého
 spisu Joh. de Segovia o historii sboru Basilejského.

458) Psaní celá tištěna w Archivu českém, I, 49. 50.

panu Ptačkovi ku pomoci. O celém tom dobývání zachoval nám Aeneas Sylvius ličení obšírnější a dosti zajímavé ve slovích následujících :

„Prvé nežli císař do Čech přijel, nějaký Jan Roháč, stavu ovšem rytířského a rodu poctivého, ale myslí zlé a nešlechtné, ustavěl sobě hrad w lesích na wrchu vysokém nedaleko Hory Kutny, a nazwal jej horu Sion, prawě že swým časem z místa toho prawda wyjde a národ český we swobodu uweđe. Když jiní páni a rytíři do Jihlawy jeli, ku přijetí do země císaře Sigmunda, on doma zůstaw, okolním sausedům na škodu zájmy dělal, a z nabádání některých pánůw, jimž se zdál býti pokoj škodliwý, užitečná wálka, i o císaře se pokusil, stáda wolůw a wína, kteráž mu z Uher hnána a wezena byla, zajímaje a přejímaje; cesty také činil nebezpečné, ano i dwořanům králowským neodpustil.⁴⁵⁹ Císař proti němu s wojskem Hynce Ptačka poslal, aby skrotil jeho wše-tečnost. Obležen byl na swém hradě za čtyři měsíce, a wší silau i moci dobýwán. Ale že zámek na wrchu hory postawen, a walem, příkopy a zdmi dostatečně obražen byl, nepadné bylo jej přemoci a dobytí. A protož Ptaček nastawěl wěží, kteréžby pewnosti a zdi zámku přewyšowaly, z nichžto rozkázal střileti do zámku; mnozí s obojí strany padali, ale wíce dobýwajících, proti nimž řídko které wystřelení daremné a na chybu bylo. Přistaupiti blíže ke zdem bránil příkop hluboký, w němžto ačkoli nebylo wody, však pracné a nebezpečné bylo wojákům do něho se pustiti, a zase nahoru na waly, kteříž byli okolo zdí, wylezti, pro množství husté

459) Jakkoli mnoho Aeneas Sylvius mluví o Roháčově laupení, však i z jeho řeči, i odjinud wyswítá, že Roháč neplenil země wábec, nýbrž jen císaři a dwořanům i služebníkům jeho škodil, a to právem záští, čili opowědné wálky, jakž byl obyčej onoho wěku.

1437 střelby, kteráž s hradu šla. Štolami tedy podzemními pří-
stup sobě ku příkopům dělali, zanechavše před příkopem
něco málo země, ku podobenství dveří, aby lest jejich
poznána býti nemohla. To spůsobivše čekali na witr,
kterýžby z ležení na hrad wál; ten když se prudký zdwihl,
6 Spt. (dne 6 září) wojáci wzawše na se odění, do štolý wešli;
zatím jiní střelbu k zámku pustili a wšeecka děla pojed-
nau zapálili, aby dým od prachu a ohně na hrad se obrá-
til. W tom onino štolu proraziwše do příkopu wsko-
čili, a přistawiwše žebříky na waly, autokem je zlezti
usilowali. Příhodilo se, že toho času Roháč obědwal;
nemnozí ježto zdí stráhli, okřik učinili; z toho znikl
hřmot, že odevšad obležení běželi k bránění walůw.
Roháč také nechaw jídla a uchwátiw zbroj, pospíšil
z hradu, aby swé ochránil. Bili se jednoho času na
mnoha místech welmi ukrutně, zvláště kdez Roháč pří-
tomen byl. Mezitím s jiné strany nepřátelé walůw se
zmocnili, a mnohé powraždiwše do hradu se tiskli. Ro-
háč chwátaje nawrátiti se k hradu, oskočen jest a jat ⁴⁶⁰
we předhradí s šesti swými bojowníky; což když Ptaček
bez meškání císaři wěděti dal, ten radostí hned po celé
Praze a we všech kostelích to rozzwoniti kázal. Ještě
drželi se Roháčowi lidé na hradě: ale w temnu nočním
když počali utíkatí odtud, schytáno jest jich 46 osob, a
mezi nimi zejména Polský rytíř Wyšek Račinský, kněz
Martin Prostředek i znamenitý puškař Zelený; po čemž
hrad tudíž opanowán, zapálen a zbořen jest, wěžňowé pak
u wítězném hluku do Prahy wedeni. Prawí se, že když
8 Spt. dne 8 září Roháč w okoweč císaři předstawen byl, wo-

460) Až potud Aeneas Sylyius dle překladu Weleslawinowa.
Další wyprawowání wzali sme ze staré latinské písne
o Roháčowi, kteráž se čte w rkp. Nr. 62 bibliotheky
městské Frankfurtské. *Sron.* Staré letopisy str. 103.
104. Bartošek p. 198. 199. Windek cap. 216.

lal nahlas, aby mu wylaupili oči, -by nemusel se díwati 1437
na ohawného sobě panowníka; načež wedli jej a druhý
jeho na staroměstskou radnici a zmučili tam nemilosrdně
tak, až z něho střewa prý wplynuly. Nazejtří w pon- 9 Spt.
dělí dne 9 září spatřila Praha poprawu do té doby ne-
wídanau: udatný wůdce Tábořský, někdy pán korauhewný
a páně Ptačkůw strýc, kázáním císařowým weden jest
se všemi 52 spoluwězni swými k šibenici, a oběšen
u prostřed nich nejwýše, o řetěz zlatý, w panské au-
prawě se zlatým pásem, jako pro čestné wyznačení. A
wšak takowéto nakládání s muži někdy w národu wáže-
nými, kteří wálku byli wedli pro swé přeswědčení a ni-
koli pro laupež, chybilo se dokonce s cílem swým; „i
byl o to welmi weliký pláč w lidu za dlauhý čas, a
wždycky lidé plakawali, když byla zmínka o tom,“ dí
starý letopisec.

Brzy zakusil toho Sigmund, že přílišná příslost ne-
zastrašuje mysli statečných, ale popuzuje. Na sněm od
něho ke dni 30 září do Prahy uloženy přijel také wítěz- 30 Spt.
ný někdy welitel w bitvě u Lipan, Diwiš Bořek z Mi-
letínka: ale již ne co sněmowník králi swému wěrný
a poslušný, nýbrž co žalobce a jednatel od kraje Hra-
deckého, Chrudimského i Mýtského, pod glejtem; již za-
jistě nespokojenost w zemi, a zwláště we východních
Čechách, tak welice se byla rozmohla, že císař, nemo-
ha jí udusiti, nucena se widěl wyjednawati s ní. Pan
Bořek přednesl a oznámil sněmu na radnici staroměstské
shromážděnému w dewatenácti člancích celý rejstřík pro-
winění císařowých proti národu: kterak proti swětlym
zápisům a záwazkům swým uwodil lidi pod jednau do
Prahy a jiných měst českých i morawských, o potvrzení
arcibiskupa i biskupůw wolených nic se nestaral, ba i
poslušenství arcibiskupowi sám odjal, postawiw admini-
stratora nad něho; kterak biskupům dowolil neswětiti

- 1437 podobojích na kněžství, mnichy uvedl do Prahy bez arcibiskupova (Rokycanova totiž) dowolení, dáwal swobodu zjewným hříchům smrtelným w Praze i jinde, žádného kaplana podobojího na swém dvoře netrpěl, klenoty a listy koruně pobrané newšecky wrátil, staré swobody a práwa zemská wšeljak rušil, cizozemce k auřadům i ke zprawowání arcibiskupstwi dopustil, na zboží universitním a špitálském zápisy činil služebníkům swým, i jinými křiwdami naproti jednotlivým osobám winen se stal; poslední pak článek žaloby zněl takto: „to se nám také welmi zle líbí, že lidi nejznamenitější naší strany, duchowní i swětské, ze swé raddy a od auřadu zawrhl, ježto jest nejwice skrze těch lidí zjednání do země uwe- den a za pána přijat; stranu pak nám i prawdě boží od- pornau i do raddy přijal, i je na auřady k sauzení a wládnutí ustanowil, ježto tomu každý rozuměti může, kam se to chýlí.“ Řeči takové byly tím nebezpečnější, čím méně lze bylo popírati prawdu jejich. Není nám známo, ani co císař odpověditi dal, ani na čem se sněm konečně ustanowil: jen to se wi, že hlavní půwodové těch ža- lob, Jan Hertwik z Rausinowa, Chwal z Řičan a Beneš z Mokrowaus, poslali téhož času císaři odpovědné swé listy, a že brzy také kněz Bedřich ze Strážnice, Jan Par- dus z Horky i jiných zemanůw a obywatelůw drahný m. Oct. počet k nim se připojili, tak že w měsíci říjnu wálka na několika místech najednau opět vypukla.⁴⁶¹ Nebo- jowáno sice ještě w otewřeném poli, ale osazowána mě- sta i hrady wšelike proti císaři. Pan Jan Kolda z Žam- pachu zmocnil se Náchodu již dne 29 září; okolo sw. 160ct. Hawla služebníci Pardusowi a přátelé kněze Ambrože Hradeckého pokusili se o město Hradec, ale přemožení jsau a 22 z nich utopeno w Labi u Opatowic; aniž lépe

461) Archiv český, III, 456—458. Staří letopisowé str. 104.

zdařilo se ztečení Litowle města Morawského dne 1 li- 1437 stopadu: Pardus zajisté sebrav se s lidmi páně Hertwi- 1 Nov. kowými a kněze Bedřichowými z Kolína, autokem nena- dálým zmocnil se města onoho, až na jedinau věž, na niž obyvatelé tam prchli udatně se bránili; mezi tím Olomučtí a Uničowští dowěděwše se o tom, rychle přispěli w takowém počtu Litowelským ku pomoci, že po boji krátkém ale welmi krwawém zase opanowali město, a zjímali i zwěšeli mnohé husity, některé pak, a mezi nimi Pardusa také, jaté dali w moc knížete Albrechta Rakauského. ⁴⁶²

Jakkoli tedy newalně dařila se nowá zpaura, přece množení se její na rozličných místech dojímalo císaře tím hlauběji, ana ke všem ostatním jeho strastem i nemoc těžká se připojila. Již téhož dne, co Roháč oběšen, zjewily se u něho neduhy nezhojitelné, a když tak řečený „oheň pekelný“ (sacer ignis) wrhl se mu na palec u nohy, nepřátelé jeho mnozí plésali nad tím jako nad boží pomstau, která prý ho zastihla. I ačkoli dle rady lékařské dal sobě palec ten uříznauti, myslí hrdínskau bolesti snášeje; však wida nenawracowati se zdrawí, počal mysliti na lepší ubezpečení osoby a dworu swého. Umíniw si jeti do Ůher zase, kdežto we Welikém Waradině sám sobě hrobku byl připrawil, obmýšlel již jen prostředky, kterakby zemi českau po sobě uwesti mohl w moc zetě swého Albrechta Rakauského. Wyslal k němu pana Kašpara Šlika, i wolal ho, aby přijda bez meškání do Prahy, uwázal se na jeho místě we zpráwu a vládu celého králowstwí, tak aby po tchánowě smrti mohl tím snáze w něm oseděti. Albrecht i manželka jeho Eliška zdráhali se

462) Staří letopisowé str. 104. Bartošek p. 199. Chron. collegiati Prag. MS. Andreas Ratisbon, ap. Eccard. I, 2173. Windek cap. 216 jmenuje Litowli „Ichenweiss.“ Pešina Mars Morav. p. 608 sq.

1437 dlauho, prawice, „že jim takowé břimě přilíš těžko bylo na se wzíti, pro neswornost králowstwí i jiné přičiny, a prosíce, aby císař raději to králowstwí maudrostí swau a rozšafenstwím sám zprawowati ráčil,“⁴⁶³ až konečně, nemohše prý odepřítí wůli otcowské, slíbili přijeti do Prahy ke dni sw. Mikuláše (6 prosince) a „poslušni býti prikázání Jeho Welebnosti.“ Mezitím ale zdvihl se proti náwrhu takowému odpor, odkudž se ho tuším císař nejméně byl nadál. Wlastní jeho manželka, císařowna Barbora, kteráž dáwno nelaskawa bywši na zetě swého, když pán a manžel její meškal w Chebu, okusila slastí wladářských a spříznila se s několika předními šlechtici českými, Albrechtowi neméně odpornými, umluwila se s nimi o jiný spůsob wladářstwí, we kterémžto tuším synowec její Oldřich kníže Celský hlawní měl míti čest a úlohu; ba někteří dwořané jistili, že přemlawwala pány, aby po smrti císařowě wolili sobě mladého Wladislawa Polského za krále s tau wýminkau, žeby jí měl pojmauti sobě za manželku; což tím nepodobnější bylo, an Wladislaw sám nedáwno předtím žádal byl zasnauben býti wnukyni její, starší Albrechtowě dceři.⁴⁶⁴ Poznaw takowé pletichy císař, ačkoli nedal na sobě nižádné nedů-

463) Slowa ta jsau páně Šlikowa wlastní w relaci o té věci dne 26 prosince učiněné (wiz dole.)

464) Eneášowa Sylwiowa zwláští nenáwist jak proti rodu Celskému wůbec, tak i zwláště proti císařowně Barboře známa jest; klewety od něho zaznamenané nenábývají tím prawdy, že je Dluhoš a jiní po něm opakowali. My nepochybujeme o Barbořiných aukladech proti zeti nenáwiděnému, ale o jejím wnucowání se Wladislawowi za manželku. Horliwost a stálost, kterau mužowé šlechtní, ku př. Aleš Holický ze Šternberka, se jí ujímali, jest nám důkazem dostatečným, že mrawní její powaha nebyla tak ohyzdná, jak jí Aeneas Sylvius a po něm jiní líčili.

wěry znáti, ustanowil wšak mimo naději lidskau bez pro- 1437
dlení opustiti Prahu.

W pondělí tedy, dne 11 listopadu, ráno ještě před 11 Nv.
wýchodem slunce nešen jest Sigmund na křesle w rauše
císařském a pod wěncem zeleným po ulicích města i
branau wen, we průvodu manželky swé, knížete Cel-
ského, Brunoria knížete Veronského i jiných wéwod a pá-
nůw mnohých, též asi tisíce oděncůw jízdných a několika
zástupůw pěších; také z Pražanůw „jedni prowodili ho
s žalostí, jiní pak radowali se řkauce, aby se nikdy zase
nenawracowal; a krásné paní pod korauhwí swau šly za
ním i s jinými kejklěři, nesmějíce w Praze ostatek.“⁴⁶⁵
Téhož dne dojel Wlašimě a tam nocowal; w Telči městě
Morawském byl dne 18 listopadu, jakož listiny od něho
tam wydané swědčí; Znojma pak dojew u večer dne 21, 21 Nv.
a byw tam od Albrechta i Elišky, též od pánůw uher-
ských naň čekajících přiwitán, dal hned prwní noci za-
tknauti manželku swau a pod stráží držeti; kníže Celský
měw wýstrahu, rychlým autěkem zniknul téhož osudu.
Psaní císařowo k nejwvyšším auředníkům a saudeům zem-
ským i wšem stawům českým wůbec dne 30 listopadu ze 30 Nv.
Znojma dané poučuje nás o skutečích té doby odjinud
neznámých w tato slowa :

„Urození, stateční, slowútní a opatrní, wěrní naši
milí! Jakož ste nám nedáwno jménem wší země naší
České psali, rád a spůsob, w němžto ste se ty časy usta-
nowili, široce oznamujíc,⁴⁶⁶ a žádajíc i prosíce, aby-
chom my dále s wůli, úmyslem i rozkázáním naším wy-
slati ráčili k wám ke sněmu o suchých dnech nejprw

465) Slowa to starých letopisůw českých na str. 105.

466) Byli totiž w nepřítomnosti císařowě zřízení hejtmané
zwláštní ke zprawowání celého králowstwí, jichžto wšak
jména jsau nám neznáma. *Srown.* Staré letopisy str.
106, číslu 278 a 279.

1437 příštích (18 Dec.) wámi složenému, dotekše také, že w jiném nechcete shledání býti, než jako wěrní a upřímní poddaní ku pánu swému: to my s wděčností a s nemalým utěšením přijawše, odepsali sme wám, že tak učiniti míníme, jakož sami to již z listu našeho lépe wíte. I nezdáf se nám toho potřeba, bychom šíře wypisowali wám wůli a žádost swau o wyzdwižení a zwelebení toho králowství i wás všech, kterážto žádost z přirozené té země přichylnosti nám w srdci z mladosti naší až do této doby vždy lpěla jest a lpí; neb ste nás, když sme s wámi byli, we všem skutečně lépe shledali, nežli wypsáno mohlo býti, a w tomf s boží pomocí i setrwáme. Protož ukracujíc řeči, posílámeť k wám urozené Kašpara Šlika kancléře nejwvyššího a Hartunka z Kluku, radu naši a wěrné milé“ a t. d. ¹⁶⁷.

Předmět a aučel, jak toho poselství, tak i všech jiných péčí a starostí Sigmundových, pokud ještě byl na žiwě, bylo powýšení, Albrechtowo a s ním rodu Habsburského na wšecky ty trůny, jichžto slawný někdy dům Lucemburský s ním odumřítí měl. Swolaw proto k sobě wšecky we Znojmě přítomné pány uherské i české, poraučel jim slowy tkliwými syna i dceru co dědice swé, a prosil, aby přijmauce je za pány, šetřili netoliko přirozených a umlawami stwrzených práw jejich, ale i prospěchůw velikých, ježtoby jednékaždé zemi jíti měli ze spojení všech pod jedním panownikem; wychwalowal také wysoce ctnosti Albrechtowy a ujišťowal, že jim bude pánem, nad nějž hodnějšího a lepšího sobě ani žádati nemohau. O Uhřích nebylo téměř ani pochyby, že dostojí žádosti umírajícího pána swého: tím více pečowáno tedy o Čechy a o země náležité ku keruně české; ještě poslední 7 Dec. známé Sigmundowo psaní dáno bylo dne 7 prosince

467) Psaní to nachází se w rkp. českého Museum XXIV, G. 12.

k šesti městům Lužickým k tomu cíli, aby vypravice 1437 znamenité poselství ke sněmu nejprv příštím do Prahy, pomohli tam hájiti dědičných práv Albrechtových i Eliščiných. ⁴⁶⁸

Přemáhaw již dávno myslí hrdinnau množící se bolesti tělesné, když ucítil blízký konec života, dal se obléci w raucho císařské a pod korunau slyšel mši swatau, chtěje prý umříti co císař: ale když to déle trwalo, kázal aby jej hned přeoděli w raucho umrlčí, w němž pochován býti měl. To když se stalo podlé jeho wále, na trůnu sedě usnul na wěky w pondělí dne 9 prosince 9 Dec. u wečer. Na to hned nazejtří Kašpar Šlik, swolaw přední pány wšech říší Sigmundových do kostela Znojmského, dal tam před nimi a před knížaty Albrechtem Rakauským i Kristofem Baworským skrze zlatníka k tomu powolaného zničiti wšecy Sigmundowy císařské i královské pečeti dle obyčeje, aby jich dále od nikoho užíváno býti nemohlo. Tělo pak mrtvé wystaweno bywši tři dni k weřejnému podívání, odwezeno jest do Uher ku pohřbu. „Žalostiwé diwadlo, (dí Aeneas Sylvius) a neslásti wěcí lidských obzwláštní důwod: císařowna jatá a císařowo mrtwé tělo spolu wcezeny jsau. Wyjeli proti nim w smutku páni Uherští, aniž w takowé neobyčejné proměně od slzí zdržeti se mohli.“ Hrob Sigmundůw připrawen byl w Waradině u nohau sw. Ladislawa krále, jehožto zwláštním býwal ctitelem. Panowání jeho počítalo se w Uhřích 51 let, w Němcích neplně 28, w Čechách dle jména 18 a skutkem arci méně, císařowání pak půl páta léta. W Praze jako i w jiných drahně místech konány slawné služby boží za duši jeho; biskup Filibert slaužil sám na to mši w kostele sw. Wíta, a k ofěrc šli páni,

468) Tisťeno w knize: *Diplomatische Beiträge zu den Geschichten und den deutschen Rechten* (von K. G. Anton.) Leipzig, 1777, str. 56—57.

1437 rytíři, zemané, prelátové, kanowníci, konšelé a obce měst Pražských i paní a t. d.

Jakkoli pak celá powaha panowníka toho ze skutkůw a řečí jeho již dostatečně a nejlépe známa jest, nebude však zbytečno k doplnění a k závěrce podati obraz osobnosti jeho, jakž jej často jmenovaný Aeneas Sylvius dle přírody a zkušenosti neméně uměle nežli věrně wylíčil. „Byl Sigmud (dí,) postawy wýtečné, měl oči jasné, čelo prostranné, lice jemně se rdící, bradu dlouhou a hojnau; chtěl duchem velikým. wšelicos, ale nestále, libowal si w žertech, rád wíno pil, po ženách jen hořel, cizoložstwí tisícera se dopauštěl; kwapný ke hněwu, snadno dal se udobřiti; nedržemný pokladůw a dárce rukotržný, wíce sľibowal nežli plnil a klamal častokrát. Když byl w Římě u Eugenia papeže: tři jsau věci, nejswětější otče! (řekl,) we kterýchž se nesnášíme, a opět tři, kde se shodujeme: ty ráno spáwáš, já přede dnem wstáwám; ty wodu piješ, já wíno; ty žen se štítíš, já po nich se sháním. Ale w tom se snášíme, že ty štědře rozdáwáš poklady církewní, a já ničeho sobě nenecháwám; ty máš špatné ruce, já špatné nohy; ty kazíš církew, a já říši swatau.“⁴⁶⁹

Přední jeho milostníci byli Kašpar Šlik, Brunorius della Scala, Michal Orság a Matik bán Slawonský; jejich radau řídil se mnoho, ale wíce ještě swým aumyslem vlastním. Kašpar Šlik, syn Chebského měšfana Jindřicha z Lažan, wstapiw r. 1416 co písař u Sigmunda do

469) Nesnadný ku překladu original zní takto: Fuit Sigismundus egregiae staturae, illustribus oculis, fronte spatiosa, genis ad gratiam rub-scentibus, barba proluxa et copiosa, vasto animo, multivulus, inconstans tamen, sermonē facetus, vini cupidus, in Vencrem ardens, mille adultēriis crimosus, pronus ad iram, facilis ad veniam, nullius thesauri custos, prodigus dispensator; plura promisit quam servavit, finxit multa. Hic cum Romae apud

služby, získal byl sobě rychle jeho lásku a důvěru 1437 zvláštní, a povýšen r. 1433 za nejvyššího kancléře, 1437 do stavu hraběcího; Sigmund zapsal jemu nejprv Holič w Uhřích, potom hrad a město Bassano w Itálii, pak r. 1434 auřad Chebský a panství Loketské, Andělska horu, Ostrow, Hroznětín a j. w. Jeho zásluhy o císaře byly znamenité a vůbec uznané. Brunorius, z rodu Scaligerůw, slul u Čechůw také knížetem Beraunským (t. j. Veronským). Michal Orság a Matik (Matěj) z Tálowec byli rodem Uhři. O Pipowi Španowi z Ozora, Florentinčanu, a Poláku Stiborowi ze Stibořic byla také řeč již w dějinách těchto. ⁴⁷⁰

Eugenium esset: tria sunt, inquit, sanctissime pater, in quibus discordamus, et rursus in quibus concordamus tria. Tu mane dormis, ego ante diem surgo; tu aquam bibis, ego vinum; tu mulieres fugis, ego sequor. Sed concordamus in his: quia tu large dispensas thesaurus ecclesiae, ego nihil mihi retineo; tu malas manus habes, ego malos pedes; tu destruis ecclesiam, ego imperium. (Wiz životopis Sigmundůw w mé „Italienische Reise“ r. 1838 str. 113.)

- 470) O celém životu a panování Sigmundowu vydal Dr Jos. *Aschbach* pod titulem: „Geschichte Kaiser Sigmunds,“ (Hamburg 1838—1845, 4 díly w 8) spis velmi pilný a důkladný.
-
-

ČLÁNEK ŠESTÝ.

A L B R E C H T.

Nesnáze a odpory při volení Albrechta. Strany rakauská i národní na sněmu Pražském; Albrecht wolen pod wýmínkami. Pan Ptaček přilnul ke straně polské. Rostauci rozbroje. Aleš ze Šternberka we Wídni. Kazimír přijat od některých za krále. Albrecht přijel do Prahy a korunován. Boje před Tábořem nerozhodné. Porážka u Želenic. Král polský we Slezsku. Albrecht we Wratislawi a rok s Poláky. Anarchie w Čechách. Národní ustrky a nesnáze w Uhřích. Pád Smederewa. Albrecht u Petrowaražina, wrací se nemocen. Smrt jeho. Mor w Čechách a proměny hojně. Závěrečné úvahy.

(R. 1437 Dec. — 1439 m. Oct.)

1437 **K**ralování Albrechtowo w Čechách bylo tak krátké a nedokonale, že w něm nemohl vzniknauti ani rozwi-
nauti se žádný zvláštní a samostatný útvar w životě ná-
rodu buďto politickém, buďto církewním; nejen tytéž
idey a interesy, ale i tytéž osobnosti stály ještě vždy
w popředí historie; pročez není neslušné, považowati
kralování toto tak, jak umřající Sigmund si přál, za

pauhó pokračování čili za pauhý přiwěšek k jeho době, 1437 arci že we smyslu poněkud jiném.

Překážky, kteréž nedaly mu dojíti auplného uznání u Čechůw, musejí se hledati jak w osobnosti jeho, tak i w poměrech církewních a národních té doby. Byltě muž vysoké postawy a silného těla, hlawy kulaté, očí welikých a děsných, vlasůw černých, twáře snědé, rtůw odulých se zuby vynikajcími, což zvláště když mluwil aneb se smál, nepřijemným jej činilo; mluwiwal arci málo a smáwal se ještě méně, ana mysl jeho usedlá i wázná spíše ku přisnosti nežli k žertům ho wedla, takže jakkoli byl nejen sprawedliw, ale i dobrotiw, pro swau nepřiwětliwost jen málo lásky požíwal u poddaných; aniž jeho ctnosti domácí, ani známá všem poctiwost a zprawnost nemohly mu získati těch srdcí, která Sigmundowým rytířským leskem a horowáním i wliďností jakkoli lichau jata se býti cítila. Konečně i bojownost a udatnost Albrechtowa wábila k němu tím méně, čím wíce práwě jen proti Čechům se byla zjewowala. ⁴⁷¹

W ohledu náboženském a církewním nebyl sice Albrecht nikoli nepřízniw ideám reformy a pokroku wůbec; ba poselstwím, které w měsíci prosinci r. 1433 wyprawil ke sboru Basilejskému, osvědčil se sám býti horlitem pro ně, jakožto pro nejlepší, ba jediný prostředek proti zmáhaní se ducha onoho, který w Čechách byl již církwi wůbec hrozil záhubau; i honosil se tím, že w zemích jeho husitismus jen proto neujal se ani prospěchu neměl, poněwadž od něho s welikau pilností o refor-

471) Osobu Albrechtowu ze vlastního pramene líčí netoliko Aeneas Sylvius. jenž r. 1438 widěl jej we Wídni, byw tam w poselstwí od sboru Basilejského, ale také Dlu-goš, který tuším we Wratislawi r. 1439 ho spatřil. Wiz mau Italien. Reise pag. 114 — 116. Dlu-goš pag. 719.

1437 mací staráno bylo. ⁴⁷² A však nenáwist jeho proti „kacířům“ nezmírnila se tím nikoli, alebrž stala se ještě opravdovější. Horliwí husité wěděli, že upřímné smíření s ním bylo jim téměř nemožné; jen poctiwost jeho a stálost we slibech mohla poněkud za to ručiti, že zawázeli se k uznání práwa jejich, potom k záwazku swému také státi bude. Proto kališníci mírní, kteří spokojili se kompaktaty we smyslu Filibertowě a Příbramowě, neměli příčiny obáwati se jeho; méně dobře tušili sobě strana Rokycanowa, kterážto považowala kompaktaty ještě za neauplné a nedokonané; nejhůře ale smýšleli o něm Tábori, ježto znali opravdowost a neoblomnost jeho, aniž mu zapomenauti mohli kruté nakládání s wězni u Býdowa r. 1431 jatými.

Nejsilnějším však důrazem padaly do autku a wýwinu dějin těchto poměry a city národní; žila *národnost* jak na počátku bojůw husitských, tak i u konce jejich wyjewila se co mohutná i hlavní páka snah a činůw českých. Po auplném wymření rodu Lucemburského jednalo se nyní o uwezení a uznání netoliko nowého panowníka, ale i nowé dynastie. Albrecht ani čtrnáctiletým panowáním w Morawě, ani nadějí na kralowání w Čechách nedal sebau hnauti, aby se byl přiučil jazyku českému; co kowaný Němec slaužil tedy Čechům spolu za representanta onoho zlého ducha, kterýž osobowal Němci od jakžiwa jakausi přednost před Slowanem a

472) Piše o tom Joh. de Segovia (lib. VII, cap. 10) w ta slowa: Verba hujusmodi consoza fiunt requisitioni ducis Austriae Alberti, per oratores auditos mense Decembrio concilio significantis, quia haeresis Bohemorum ex reformatione cleri fomentum sumpsisset, quod non reducerentur, nisi de reformatione cognito; in dominiisque suis pullulare propterea non potuisset, quod summo studio laboratum exstiterat pro introducenda et conservanda reformatione.

w opowrzení dával vše, co slowanského bylo. ⁴⁷³ Wi- 1437
 těžství husitská byla sice zjednala jménu českému větší
 w Němcích vážnost, ba ostrach: ale dáwné antipathie
 nejsau jimi zmírněny, nýbrž raději utuženy. Jak wy-
 sokého stupně ony dosáhly práwě této doby, ukazuje nám
 zvláštní spis pamětný, tehdaž w oběh puštěný pod ná-
 pisem „Krátké sebrání kronik českých k výstraze wěr-
 ných Čechůw“, a počínající w tato slova: „Čechowé
 měliby se pilně warowati a we wší snažnosti, wystřihati,
 aby we zpráwu cizího jazyka a zwaště německého ne-
 upadli; nebo jakož kroniky české swědčí, ten jazyk jest
 nejlitější ku poražení jazyka českého a slowanského, se
 wší pilností wždy o to pracuje, a rozličnými obyčeji a
 lstmi wždycky usiluje, kterakby ty jazyky zhladiti mohl“
 a t. d. Celý spis obíral se wýkladem sady této a při-
 wodil ku paměti všecko, co kde w kronikách o nená-
 wisti a zástích mezi oběma národy zapsáno bylo; zwaště
 pak líčil, jaké následky mělo pro národnost českau po-
 wolání krále Jana z domu Lucemburského do země, ano-
 brž i o císaři Karlowi IV dí, že „ačkoli jest českau
 zemi welebil, Pražské město rozšiřowal, učení obecné
 w něm spůsobiw i jiné věci, wšak proto wšudy Němce
 po zemi plodil: neb kdo jsau (dí,) téměř po všech krá-
 lowých městech w Čechách purkmistrowé a konšelé byli?
 Němci. Kdo richtáři? Němci. Kde Němcům kázali? we
 hlawních kostelích. Kde Čechům? na krchowích a w do-
 mech; a to (dí,) důwod jest jistý, že německým pleme-
 nem, z něhož byl jest sám pošel. mínil českau zemi osa-
 diti a Čechy pomalu z ní vypleni; jakož se jest i za

473) Jak dáwno to w Čechách pozorowáno a těžce nešeno
 bylo, jewí se ze známých slow Kosmasowých o Bře-
 tislawowi I: Perpendit innatam Teutonicis superbiam, et
 quod semper tumido fastu habeant despectui Sclavos et
 eorum linguam. (Scriptt. rer. bohém. tom I, pag. 82.)

1437 něho počínalo, že žalob na radnicích český slyšeti nechtěli sau, než hlaholem německým, a kterak lstiwě kmety české z Prahy wysadili wen na zemi, o tom by mnoho bylo mluwiti“ a t. d. „Měliby tehdy Čechowé, (dí dále,) nemohauli ze swého jazyka pána míti, na jiný slowanský jazyk, nebo na jiný kterýkoli pod nebem křesťanský pomyslití, ačby bohatý nebyl, a jeho sobě za pána wzíti; neb jich jazyk a jich swobody pod králem každého jazyka, kromě německého, lépe stanau.“ Dále obracowal se k tomu pozor, že Čechowé s wětší stranau „jsauce w dobrých prawdách utwrzeni, nikoli toho mrauce neustaupí, a se zbožím i se zámky se prwé přewrátiti dají“, nežliby ode prawd oněch upustili; že potřebí jest očištění dobré powěsti české podlé kompaktat, i aby zámkové od koruny odtržení zase k ní přihromáždění byli: ale že „německý národ w sobě té jisté žily nikoli míti nemůže, by nás mínili z nároku wywesti, než wíce jakžby mohli zmazati“, a Němec že „raději wíce zámkůw Němcům zawadí, aby moci české ubýwalo.“ Proto zawiráno ještě jednau, že „slušno jest slowanského jazyka pána hledati a k německému nikoliw neswolowati.“ Celý ten spis, ⁴⁷⁴ ačkoli patrně směřowal proti Albrechtowi Rakauskému, nedotýkal se ho však nikde osobně, ba ani zmínky o něm neučinil: nicméně není pochyby, že jakož sám bral půwod swůj z rozjařenosti citu národního, tak i welikau moci působil w zemi, boji mezinárodními ještě nedáwno zmitané. Aniž tehďáz Čechowé jediný byli národ, jenž ukazowal na sobě příklad takowé rozjitřenosti proti Němcům; takéť Uhři, ačkoli přijali Albrechta bez odporu za krále, ještě krutší dali o ní důkaz, když nejen

474) Wydán jest we knize: Dalimilowa Chropika česká, w nejdáwnější čtení nawrácena od W. Hanky, w Praze, 1851, str. 228—242.

auředníky německé ze země vyháněti, ale w obecném 1437 zbaurení také všecky s Albrechtem do Budína příšle Němce napofád wražditi se jali, jakož o tom později wyprawowati budeme.

Z toho znamenati jest, s kolikerými nesnázei potýkati se museli poslowé, kterýmž od nebožce císaře i od knížete Albrechta uloženo bylo, aby dědičnému práwu ku koruně české zjednali u stawůw uznání a průchod. Sněm „o wolení krále“ sestupil se teprw nazejtří po wánocích, 26 prosince, w Karolíně. Pan Kašpar Šlik, co 26 Dc. posel od císaře, wyprawowal obšírně aumysly a řeči jeho, směrowawší ku powýšení Albrechtowu jak před dáwnými časy, tak i zvláště před smrtí. Powolaw prý obau poslůw k sobě, mluwil k nim přede všemi pány zdwiženýma rukama i slzawýma očima takto: „Widímť již, žeť jsem w nebezpečenství smrti, a že všemohauci pán bůh chce již konec dáti úsilím mým a prácem o církw jeho swatau a o dobré wěrných křestanůw. Protož wám poraučím a příkazuji pewně, abyste, bychť já pak i umřel, poselství swé owšem a wždy wykonali; prostež, žádejtež a welice napomínejtež všeho králowství, ať dceru mau i syna připustí a přijmau we spráwu a panowání králowství mého, pozorujíce práw příbuznosti a dědictwí wedle listu se zlatau bullau, kterýž to králowství na to má, w němžto zjewně píše se, že ženské pohlawí tak dědí jakž i syn; a tak děd můj král Jan přišel jest ku králowství, a mnozí předkowé jeho též, i já přišel sem ku králowství uherskému; pozorujíc také zápisůw mezi korunau českau a knížetstwím Rakauským, kteréžto předkowé jich schowali sau i zapečetili, a též také od Rakauských všech reversy na Karlštejně leží se zlatau bullau; pozorujíc konečně i této mé poslední wůle a mého poručenství. A powězte jim, jestliže to učiní, prawauť a upřímnau sprawedlnost zachowají, králow-

1437 stwí upokojí, nám se tím welice zawděčí, sobě a budoucím swým dobře učiní, a ode všeho křesfanstwa čest welikau i lásku sobě získají. Nýbrž by pak těch již všech tak hodných a sprawedliwých přičin i mých žádostí nebylo, však patříc na dobrotu, poctiwost a ctnosti žiwota oswicené kněžny, i na sprawedlnost, prawdu, důklad moci a blízkost zemí téhož knížete, a že já také i králowstwí Uherské jim dal sem, we kteréž z milosti boží přijati budou, a tak pro spojení s tak mnohými panstwími měliby je z aumysla sobě wzíti. A tak jim owšem powězte, že ty všecky věci jim wěrně a upřímně wzakujem i radíme, bůh to wí, k jehožto swatě milosti jsme powoláni. Neb jestližeť jinak učiní kterýmkoliwěk nawodem, ať pamatují na mé poslední swědectwí, že by to bylo proti sprawedlnosti a proti cti, i bohaťby tím rozhněwali; a toťby přišlo k weliké škodě i k hanbě wěčné králowstwí, a k aurazu zemanůw a bydliatelůw jeho i ku pohoršení, anižby nadlauho trwati mohlo, jímžto já před bohem bez winy zůstati chci“ a t. d. „Protož my poslowé (pokračowal pan Kašpar dále) stojíce zde rozkázáním pána swého, Milostí Wašich také napomínáme, žádáme i prosíme, pro tu jeho welikau lásku, kterauž jest měl k tomuto králowstwí a ke všem wám, pro ta bezčíslná úsílí a práce, kteréžto nesl jest o zwelebení a upokojení tohoto slawného králowstwí, i pro dobrodiní, kteréžto ze mladosti swé ukazowal jest předkům wašim i wám, a přiwětíwě se maje ctil jest wás i milowal mimo všecky jiné jazyky až do konce swého: abyste ráčili uslyšeti a naplniti Jeho Milosti žádost a wůli, pozorujíce zřejmé sprawedlnosti dcery jeho i syna; abyste patřícě na rod a na plémě jeho w zemi waší, spomináním na krále dobrodějce i milowníka swého již umrlého patřiti mohli jako na žiwého a wám přítomného.“ Po panu Kašparowi mluwili poslowé Albrechtowi, dwa páni z Rakaus a dwa

z Morawy, w témže smyslu, neuwodíce důwodůw nowých, 1437 leč že jménem pána swého zakazowali se ke všemu, coby ze sprawedlností a z lásky králowství tomuto činiti měl.⁴⁷⁵

Řeči takowé nechybily se s aučinkem u těch, kteří považowali vše, co národ za posledních osmnácte let byl wymáhal, za paubé poblauzení; jim zajisté dáwné unluwy a obyčeje musely wždy býti práwem swatým i nedotknutelným: ale počet mužůw tak smýšlejících nebyl na sněmu hojný. Jiní, a to wětšinou, domníwali se, že práwa všeobecným úsilím a strádaním i bojem proti celému takorka swětu nowě nabytá měla přednost před jinými záwazky jakýmikoli, a když Sigmund sám ne tak dědictwím, jako swolením národu wešel we králowství swé, že i nástupce ne wůli jeho, ale jen wůli národu mohl a měl býti ustanowen. Co do sporu tohoto strany, jak obyčejně, již hotowé a we smýšlení swém odhodlané sešly se na sněmu, aniž řečmi sebe wýmluwnějšími we přeswědčení swém rozpačiti se daly. Prwní strana, kterauž nazýwati můžeme *rakauskau*, měla nejwice příwržencůw we stawu panském; druhá *národní* zastaupena byla zwlášťe stawem rytířským a městským; k oné náleželi katolici všichni a wětší částka kališníkůw dle smyslu Příbramowa; k této horliwější husité čili Rokycanowci a Táboři, též někteří Příbramowci, kteří také citem národnosti wěsti se dali. Přední mužowé strany rakauské byli páni Oldřich z Rošenberka, Menhart ze Hradce, Mikuláš Zajíc z Ha-

475) Celé to jednání popsáno jest česky w rkp. českého Museum 24, G. 12 fol. 1—5; německy pak pod nápisem „Das ist die Werbung, die her Caspar yeczund albie zu Prag an die Samnung des ganutzen Kunigreichs in Behmyscher Sprach mit zierlichen Wortten geworben“ etc. w rkp. bibl. Mnichowské Cod. germ. 331 fol. 1—3.

1437 senburka, Hanuš z Kolowrat, Wáclaw z Michalowic, Hynek Krušina z Lichtenburka, Hašek z Waldšteina, Jan Švihowský z Risenberka, Jindřich ze Stráže a jiní; w čele pak strany druhé stáli Hynce Ptaček z Pirkšteina, Aleš Holický ze Šternberka, Pertolt z Lipé, Jiří z Poděbrad, Petr ze Zvířetic, Jan z Pernšteina, Jan Kolda z Žampachu, Rausinowský, Kostka, Bořkowé, Klenowský, Zmrzlíci a jiní; z měst pak přiznávaly se ke straně první Praha, Hory Kutny, Kaučím, Slané a některá jiná, ke druhé pak všechna města wěnná, i nad to Žatec, Launy, Nimburk, Klatow, Písek, Tábor a j. w. Strana rakauská měla tu výhodu, že w rukau jejích nacházela se skrze pana Menharta nejvyšší moc a vláda zemská; pročť také řádem lépe ustrojeným pohybowala se na sněmu rozhodném. Pan Ptaček, newěda tuším ještě, kam se wrhne hlas většiny, žádal, aby wolení se poodložilo a nejprw aby sepsání byli zespolka článkové zemských žádostí, ježto by wolenému ku přijmutí a k zachowávání předloženi býti mohli: ale strana odporná, majíc jistotu swého wítězství, nechtěla k odkladu ani nejmenšímu swoliti, aniž potazu žádaného

27 Dc. straně druhé dopříti, tak že když 27 prosince w Karolině wolení před se šlo a hlasowé pro Albrechta přewahu měli, strana Ptačkowa hned opustila sněmownu we velikém rozdělení. Tu teprw ulekše se rakauští, šli za nimi do hospod jejích, a prosili aby se neprotiwili wolení, by z té dvojice nepowstalo mnoho zlého celé zemi. Ptaček odpověděl, že se neprotiwí králi, ale že hledí jen k dobrému králowství, aby to we swých práwích a obyčejích nebylo skráceno. Posléze swoleno jest, aby článkové nadřečení byli sepsání, a wydány k těmto osoby s obau stran; načež páni obojí strany zdwiženými prsty slíbili, přijmeli Albrecht ty kusy, aby jednosworně za krále přijat byl, pakli nic, aby nebyl přijat. Ti kusowé potom čtení

jsau na radnici staroměstské wefejně w tato slowa: ⁴⁷⁶ 1437

1) „Nejprwé o ty čtyry artikule, o něž se jest tato země zasadila, a o to se jest stala smlauwa s konciliem Basi-lejským, i kompaktata smluwna a sjednána, kterážto držíme a držeti míníme: abychom w tom zachowáni byli, a jestližeby nás kdo od toho chtěl tisknauti, aby nás Jeho Milost hájila i bránila. 2) Jakož císař Sigmund slawné paměti pán náš zapsal se jest nám a zemi w některé věci zvláštní, ježto to zápisowé jeho s majestátem šife ukazují a swědčí: w ty wšecky věci aby se nám tento též zapsal a je dowedl k místu. Pakliby čeho beze lsti ku konci a k skutku dowesti nemohl, ale aby nás při tom wedle týchž zápisůw zachowati ráčil; a chtělliby nás od toho kdo tisknauti, aby nás w tom, jakož pán náš, hájil před každým a bránil. A zvlášť o arcibiskupowi, nemohlliby ten býti swěcen, kterýž jmenowán a wolen jest, ale buď jiný, kterýžby tělo a krew boží rozdáwal a žáky rozdáwati chtějící swětil ku knězstwi. 3) O práwa a swobody této koruny: aby Jeho Milost ráčila práwa zemská i každý staw we své swobodě a řádu zachowati a držeti, jako jest bylo od starodáwna. 4) Wšecky dlaby a zápisy w této zemi slawné paměti císaře Karla, krále Wáclawa i císaře Sigmunda, kteréžto zapsali buďto na králowstwi aneb na duchowenstwi, aby ráčil držeti, jakož swědčí. 5) Jakož Jeho Milost přijímáme za pána a krále koruny naší, žádáme aby J. M. ráčila ty wšecky listy a zápisy, kteréž od našich předkůw na tuto korunu má, nám při swém korunowání w moc panskau ke cti země položiti, a zemí swého panstwi potwrditi ku koruně české; neb již J. M.

476) Staří letopisowé str. 106. Přednešení Přibíka Klenowského na sjezdu Wratlslawském 6 Jan. 1439, tištěné w knize „Diplomatische Beiträge“ etc. Leipzig, 1777, str. 65—67.

1437 pánem a dědicem bude království tohoto, i jeho děti. 6) Morava svých zápisův a závazání aby prázdna byla a ku koruně české navrácena, i ti listové zase dáni, kteréž na Moravu má. 7) Královnou (Barboru) paní naši Její Milost aby prostu a prázdnu z vězení učinil beze všelikterakých nátiskův a šacunkův. 8) O jiné všechny země nebo zámky, ježto jsou nespravedlivě od země české odtrženy, aby o ně státi a jich dobytí zase ráčil. Další články týkaly se zemí ku koruně náležejících, zvelebení Hor Kuten, dosazování Čechův na auřady a zámky v Čechách a nemíchání se rad cizích do věcí českých. ⁴⁷⁷

Byloť ustanoweno sněmem, že zvláštní poselství, v jehožto čele stál pan Aleš Holický ze Šternberka, mělo nésti články tyto ku králi, jak mile by se vrátil z Uher zase, kamž pro dosažení koruny Uherské bez meškání se byl zabral, a kdež i skutečně dne 1 ledna 1438 v královském Bělehradě korunován jest. Poněvadž ale návrat jeho mimo lidskou naději déle opezdil se, poselství české k němu také do Vídně dlouho wyprawiti se nemohlo.

We straně národní nebylo s počátku jednoty ani srozumění. Co ji spojowalo, byla téměř jen nechuť k Albrechtowi, která z rozličných pocházela pramenův. U panůw Ptáčka i Alše Šternberka byla oddanost k císařově Barboře tuším ještě mocnější pohnůtkou, nežli láska ku kalichu a k národu. Jen ti, kteří wloni po sw. Wáclawě proti císaři Sigmundowi brannau moci byli powstali, měli směr určitý a pozitivný před sebou, jenž je wedl do Polska. Utrpěli sice ztrátu velikou smrtí pana Diwiše Bořka z Miletínka († 8 Jan.), ale ta brzy přilnutím zvláště páně *Ptačkovým* nahrazena byla. Muž

477) Viz Archiv český, III, 459—460.

tento znamenitý, pán na Pirkštejně, Ratajích a Polné, 1438 postavil se od této doby w čelo weškeré strany podobojí, a byw nedáwno ještě katolíkem, stal se nezadlauho nehorliwějším husitau. Prawilo se, že z wůle jeho jediného wisel pokoj w Čechách; byltě zajisté muž velikého rozumu a mysli vysoké, ač postawy malé, tlustý, lysý, howorný a vždy weselý. Pan Aleš Holický ze Šternberka byl sice starší wěkem, ale řídil se wíce jeho příkladem, nežli vlastními aumysly; pročež také w pozdějších teprw létech přilnul horliwěji ku podobojím. Ze psaní, kteréž dne 18 ledna oba páni Aleš i Ptaček 18Jan. dali k Oldřichowi z Rosenberka, dowídáme se, že sjewše se w Dobřejowicích, zprawowali se těch věcí, kterak jeden w jedních krajích jednal a druhý w druhých. A dále (píše se tam) „pane wěz, že já Hynce Ptaček sjel sem se s Bedřichem a s jinými u Hory Kutny, a tu sem Bedřicha na tom zůstawił, aby wálky přestal a pokoj měl, tak že má i zaručiti příměří. I dal sem to i zprawcům do Prahy wěděti, budeli se jim zdáti to konati. A dále položil sem sněm we Chrudími tuto středu (22 Jan.) 22Jan. kraji Chrudimskému, Hradeckému i Čáslawskému; a s druhé strany také bude w Klatowech sněm položen. A tu se bude k tomu jednati, na čem jest w Praze zůstáno; ač se bude tak držeti, jakož jest zůstáno a swoleno, nadějemť se bohda, žeť to také přijmau. Pakliť se bude pane jinak jednati, shledáš, žeť z toho nic dobrého newyjde. Nebť nás tak spravují, žebyste jej (krále Albrechta) tak chtěli wěsti (do země) beze skonání těch umluw, kteréž sau se w Praze staly, a kdyžbyste jej uwedli, žebyste chtěli jednati, jakož by se wám zdálo. W tom se lidé opatrují i opatří, to pane shledáš. A wěz, žeť jest nám z Uher dáno wěděti, žeť (císařownu) Jejř Milost twrdě wězí, a bez dlení šacowati ji chtíc; toby již ze smluw wyšlo. Příteli milý! přičiň se k tomu, což

1438 můžeš: neb půjdeliř tak, nebudař se tomu lidé dıwati, aniř se dıle dajı na slowech drřeti.“⁴⁷⁸ Co ale we psanı tomto zamlčeno, byla umluwa Ptačkowa s knězem Bedřichem i s jinými na Kutné Hoře učiněná, že se mělo jednati s králem Polským o dáwném a někdy zwláště u Sirotkůw oblíbeném návrhu, kterakby koruny Česká i Polská mohly spojeny býti⁴⁷⁹

Dalři běh wěcí wyswıtá nejlépe ze psanı Alře Holického ze Šternberka k témuř panu Rosenberkowi, da-
1 Fbr. něho z Křiwoklátu dne 1 unora w tato slowa: „Wědětıř dávář, žeř sau w Praze kořšelé zjımalı Welwara, Hedwiku, Smolaře a jiných drahně podlé toho; a ty sau wen z města wyslali, jedni prawı, že na Žebrák, a druzı že na Karlštın. A také mě zprawujı, že by se obec z toho bauřila, a prawıce, že se jest tomu měřtu toho nikdy nepřiházelo, by kteří jich spoluměřřané měli jinam wydání býti k trestání. A takéř nowiny wědětıř dávář, že ti, kteříř jsau se na sněm byli sjeli do Chrudimě, někteřı ustanowili sau sobě sněm jiný w prwnı neděli w pıřtě (2 března), a z toho sněmu majı pro krále Polského poslatı, aby přıjel nemeřkaje a cořby mohl neisilněji, neb jest on k nim swě poselstwı udělal, žeby přıjeti chtěl, když jemu wzkáží. Protoř zdálıř se, obeřli knıže Rakauské, chceliř sobě s nařı zemı konati, ař koná a nemeřká; a nebudeliř rychle konati, žeř zmeřká. A také, milý pane, zdáloby mi se, by psal knıřeti Rakauskému, aby panı nařı králowau (Barboru) ostawil při těch umluwach, kteréř sau se w Praze staly, a mimo to aby Jeji Milostı netiskl; neb jestliže mimo to ji umluwami neb mocı utıskne, spojıř se nás mnoho s těmi, kteříř proti němu mını býti

478) Psanı celé z originalu tiřřeno w Archivu českém, II, 5.

479) Wyswıtá to z řeči uwedených we knize „Diplomatische Beiträge“ a t. d. (jiř dotčené.)

s králem Polským, ježto bychme toho sice pro žádně 1438 věci neučinili. A také wěděti dává, že jest pan Ptacek Širnočka panoši swého byl poslal do Prahy, a že byl zjednal s knězem Bedřichem a s jeho rotau Pražanům příměří do sw. Jiří, a oni sau ho přijmouti nechtěli; a tof mi se zle líbí, protože Bedřichowi není co bráti, a Pražanům jest, a tudy se země hubiti bude.“⁴⁸⁰

Dotčeně w tomto psaní jímání předních měšťanůw strany Rokycanowy w Praze stalo se bylo z wále hejtmánůw zemských a podkomořního Jaha z Kunwaldu dne 21 ledna; po něm následowalo dne 4 února wypowězení 21 Jan. z města welikého počtu jiných měšťanůw, i manželek a 4 Fbr. rodin jejich, za příčinau jejich neochotnosti ke straně rakauské; a puštěn hlas, žeby se byli radili o uwedemí Prahy w moc kněze Bedřicha. Důkaz to byl rostauci mezi stranami nedůwěry a rozhořčenosti, a spolu bázně u strany rakauské, aby nestal se přewrat w Praze; také přísnější nařízení tyto dni dané, aby se zastawily tance, kostky, krčmy, freje a jiné neslušnosti, nemělo jiného záměru, nežli uchlácholiti horliwější Pražany, aby reakce w smyslu Římském nepadala příliš do očí.⁴⁸¹ Zmáhání se náruživostí stranných jewí se i w dalších psaních páře Alšowých ku pánu Rosenberskému, kdežto arci strádání císařowny Barbory za hlawní příčinu se béře. Wytýká se Rosenberkowi, že on sám ponukl krále Albrechta, aby nehledě na umluwy Pražské, nakládal se swau tchyní dle libosti, an prý skrze to w Čechách zmatkůw míti nebude. „Prawí se na Rakauského dwoře,“ (tak píše pan Aleš dne 12 února), že kdyby wašeho ponuknutí nebylo, žeby 12 Fbr.

480) Celé psaní stojí w Archivu českém, II, 5—7.

481) Staří letopisowé str. 106. 107. Také kollegiat Pražský píše: Et sic iterum terra fit in dissensione, et partes inter se valde amarificantur.

1438 on jí nesměl tisknauti ani šacowati, ani jí tak miziti až do nemoci. A jistě pane, učinili ste to, welmi ste nešlechterně nad ním učinili; nebť bohu doufáme, dokonáš on ten skutek, že panowati w Čechách nebude. Neb pane pomněte, jak ste nám slíbili na sněmu, a tys prwní, jenž si slibowal, nebudeli nám držáno, jakož se již nedrží, žeť z toho jiné nepůjde, než mordowú mezi námi, a zkáza země; a ta zkáza by wámi byla, ale ne námi, pro nezdržení wašich slibůw. Protož milý pane, přičiň se, ať to takowé zlé nepřijde na nás i na naši zemi.“⁴⁸²

Widěti jest z těchto psaní, že pan Aleš, co posel sněmem jmenowaný, myslí as newelmi přizniwau bral se 5 Apr. k Albrechtowi, když tento konečně dne 5 dubna z Uher do Widně se wrátil; jeho nechť a nedůwěra byly ještě tím wíce powzbuzeny, že měl výstrahu, jakoby již císař Sigmund na smrtelném swém loži byl Albrechta napomínal, aby pomstil se nad Alšem za přičinau oddanosti jeho k Barboře a aby připravil jej co nejdříve o hrdlo.⁴⁸³ Rozumí se však, že Albrecht nedopustil se pychu a násilí nižádného proti wyslanci toho králowství, které sobě nakloniti a získati usilowal. Upokojil Alše nejprw co do císařowny Barbory, wyprawuje, kterak po korunowání swém w Uhřích co nejpilněji k tomu se přičinil, a osobně s preláty a pány přišed do Komárna, odtud do Budína ji sprowodil, i jednal mezi ní a stawy uherskými, kteřížto na ni welice nelaskawi byli, až prostředkem jeho konečně na swobodu propuštěna jest; takéž že jí důchodůw a zámkůw dosti nechal k opatření jejímu, ačkoli nálezem práwním bylby prý mohl odejmuti jí všecko; jen někteří zámkové na hranicích že s její dobrou vůlí zdrženi jsau, jakož podpis ruky její swěd-

482) Viz Archiv český, II, 9.

483) Viz Archiv český tamže, str. 7.

čil; nyní že w pokojném jest požívaní stakůw swých 1438 uherských, aniž toho žádá, aby za příčinou její Albrechtowi w dosažení koruny české činily se překážky; jakož pak ukazována psaní, w nichžto se osvědčowala, že odporem proti jejímu „synu milému“ jí ni služba ni wděk se neděje. ⁴⁸⁴ Ke článkům ze sněmu dne 27 prosince 1437 vydaným swolil Albrecht téměř ke všem: jen o připojení Rakaus ku koruně české prawil, že ta wěc netoliko jeho samého, ale všech knížat domu Rakauského se dotýče; i aby jim práwa jejich těmi zápisy odjata byla, to žeby nebylo slušné, by ty knížata w tom i uprosil, což ale těžceby se státi mohlo; také že zápisowé Čechům daní na Karlšteině ležící museliby wráceni býti domu Rakauskému, což k ujmě byloby koruně české, kteráž nápadu na Rakausy také prý očekává, i newědomo w budaucnosti, který dům na dům padne; aniž pak žeby slušno bylo měniti wůli a zápisy otcůw a předkůw swých a t. d. Listy, jež měl na Morawu, prawil že chce teprw při korunování swém přiložiti k jiným privilegiím králowství Českého; co do arcibiskupa slibowal sice přičiňowati se co nejpilněji, ale žádal také, aby mimo to, cožby učiniti mohl, dále honěn a napomínán nebyl; konečně i co do osazování auřadů w Čechách naskyily se jakési nesnáze, o kterýchž ale známost určitá nás nedošla. ⁴⁸⁵

Stejnau téměř dobau, jako ze sněmu českého, přišli byli do Widně také poslowé z říše německé, jejížto knížata dne 18 března byli samoděk wolili Albrechta na 18^{Mar} králowství Římské; jednání však i pořizení jejich lišilo

484) Jedno takowé psaní, dané we Zwoleně dne 23 máje 1438, zachowalo se w archivu Třebonském.

485) Archiv český, III, 460. 461. Diplomatische Beiträge etc. I. c.

1438 se welice od českého. Albrecht zawázaw se Uhrům, že o králowstwi Římské státi nebude, aby věci uherské netrpěly říšskými, jako za tchána jeho, musel odpírati se koruny té, až teprw kníže Fridrich Rakauský, (potomní císař,) a poslowé sboru Basilejského do Wídně přišli uprosili stawůw uherských, že dali swolení k nowému
 29 Ap. krále swého důstojenstwi, načež Albrecht dne 29 dubna přijal na se titul krále Římského. Knížata říšští swolowali k tomu napřed, že nowý král jejich mohl dvě léta pořád sběhlá nepřicházeti do říše, pro lepší opatření jiných zemí swých: tak wzácný byl jim panovník hodný, jakowéhož znali býti Albrechta!

Když poselstwi české wrátilo se z Wídně, rozbroje w Čechách již tak byly wzrostly, že sněm walný a řádný celého králowstwi stal se byl nemožným. Strana wšak rakauská sešla se w Praze w kolleji karolinské tuším
 6 Mai dne 6 máje, ⁴⁸⁶ kdežto pan Rosenberk oznámil, že Albrecht podával se držeti články sněmem při wolení jeho uložené, a protož že má od celého králowstwi za krále a pána uznán býti. Od strany pak polské byli nejprwé w měsíci březnu wypraweni do Krakowa Jan Hertwik z Rausinowa, Beneš z Mokrowaus, Jan z Pernšteina i kněz Bedřich ze Strážnice, kteří bywše od krále Wladislawa mladého laskawě přijati, podávali koruny české, newíme čím nawodem a z jakých příčin, ne králi samému, ale bratrowi jeho třináctiletému *Kazimírowi*. Wladislaw uložil o tu otázku sněm králowstwi swému do Korčína
 4 Mai ke dni 4 máje, kdežto welikau hlasůw wětšinou uzawřeno bylo, aby koruna česká přijala se pro Kazimira, i aby

486) Aeneas Sylvius prawí, že Albrecht dne 6 máje od strany swé za krále českého wyhlášen byl; což bezpochyby rozuměti se musí na zpráwu w Letopisech starých na str. 107 pod číslem 280 podanau.

wyslána byla do Čech pomoc k jejímu hájení proti Al- 1438
brechtowi, zvláště z té příčiny, žeby tento, co král Římský,
Uherský a Český pospolu, stal se Polsku příliš nebez-
pečným sausedem. 487 Strana polská w Čechách potom
měwši sjezd na Mělníku dne 29 máje, přijala Kazimíra 29 Mai
za krále, i poslala k Albrechtowi, jenž na počátku mě-
síce čerwna do Jihlawy přijel, Přibíka Klenowského s žá-
dostí, aby newstupowal dříve do země, nežby sněmem
obecným seznáno bylo, že dosti učinil wýminkám umluw
Pražských dne 27 prosince 1437. Naproti tomu strana
druhá sjewši se u welikém počtu w Jihlawě, uznala tam
Albrechta za krále a pána swého; a když on jí dne 8 8 Jun.
čerwna vydal zápis, že ke článkům žádostí dotčených
w míře již nahoře určené státi bude, wedla jej bez pro-
dlení do země. 488

O swé jízdě w Čechách a o přijetí w Praze dal
král Albrecht sám měšfanům Wídeňským zpráwu násle-
dující: „Poctiwí wěrní milí! Dáváme wám wěděti, že
zdwihše se z Jihlawy w auterý minulé (dne 10 čerwna,) 10Jun.
téhož dne přijeli sme do Německého Brodu, a w středu
potom do Čáslawi, kdežto Sokol zpráwce, richtář, kon-
šelé i celá obec hned k nám přišedše, oznamowali nám,
kterak s welikau radostí slyšeli o našem wolení na krá-
lowstwi, za čež že pánu bohu děkují, a podali nám
wšech klíčůw toho města se wší poslušností a poddano-
stí. Když sme potom we čtwrtek jeli podlé Kauřima,
zwoněno tam všemi zwony, a richtář, konšelé i celá
obec podali nám na poli všech klíčůw i pečeti téhož

487) Diugoš na str. 700. 701.

488) Zápis ode dne 8 čerwna tištěn w jazyku německém oo
příloha we knize: Geschichte des Hauses Habsburg von
dem Fürsten E. M. Lichnowsky, Wien, 1841, Bd. 5 na
str. 391. Srwn. Bartošek pag. 200. 201.

1438 města cele poddaně a poslušně. Taktéž u Českého Brodu vyšli proti nám w processi kněží, richtář, konšelé i obec, a přijali nás welmi radostně; a když sme wešli do města, oznamowali nám také, kterak z wolení našeho welice těšili se i boha chválili, a odewzdali nám také klíče téhož města we wší poddanosti a poslušenství. Po-
 13 Jun tom pak wčera w pátek (dne 13 čerwna,) když sme se blížili ku Praze, wyjeli nám wstříc Pražané na míli se znamenitým komonstwem, a když sme přijeli k městu, staroměstští, nowoměstští a malostranští s celým ducho-
 wenstwem, se všemi řemesly, mnohými korauhewemi a welikým lidu množstwím vyšli proti nám welmi ozdobně, i wedli nás pod nebesy se spíwaním a plesáním do města. Přišedše pak tam, našli sme mnoho lidí také z jiných měst země české, kteří spolu s Pražany všech tří měst chtějí zítřa slibowati nám, jakožto prawému králi a přirozenému pánu swému, poslušenství a pomoc proti všem nepřátelům našim. A páni z Rosenberka, ze Hradce a jiní mnozí zde přítomní usnesli se na tom, že obešlí jiné pány, města i celé králowství, a budau nás korunowati den swatých Petra i Pawla apoštolůw nejprwé příští. To wám oznamujeme, abyste wědauce o tom, jakož i jiní poddaní naši, radowali se s námi a wzdáwali za to díky a chwálu bohu všemohaucímu.“⁴⁸⁹

15 Jun W neděli tedy, den sw. Wita (15 čerwna,) „jel král wolený na hrad Pražský s pány urozenými, a tam prelátowé a kanowníci Pražští s zákowstwem vyšli proti němu před bránu Strahowskau se swátostmi. I dáno jemu požehnání od legata biskupa Filiberta, a uweden jest na hrad do kostela sw. Wita, kdežto byl při mši

489) Psaní to (w jazyku německém) wytisknauti dal J. E. Schlager we knize Wiener Skizzen aus dem Mittelalter, díl 3, r. 1839 na str. 82. 83. *Strwa.* Staré letopisy str. 188. Bartošek p. 201.

slavně; a potom doprovodili ho zase do Prahy slavně. 1438
I hned ten den slíbili jemu Pražané poslušenství a člo-
věčenství, když seděl na stoličce na rynku v Praze.“⁴⁹⁰

Ještě jednau vyslala strana páně Ptačkowa posly
swé do Prahy, prosíc, aby sněm všeobecný svolán byl,
kterýžby ustanovil, zdali králem Albrechtem dosti učiněno
umluwám Pražským; a wyřkneli se, že tak, aby zůstalo při
tom, pakli že nic, aby podle rady obecné opraveno bylo;
mezitím ale aby král poshowěl, a korunowání aby se po-
odložilo.⁴⁹¹ Teprw když i to jim odepřeno jest, po-
slali páni, rytíři a města strany této, listy swé odpovědné
králi Albrechtowi, a wyprawili spolu nowé do Polska
poselství, žádajíce pomoci. Mezitím i Albrecht poslal ze
swé raddy dva Čechy, Jindřicha ze Stráže a Jana z Rab-
šteina, i jednoho Uhra, Jana Balašu čili Blažeje, do Kra-
kowa, kteřížto přišedše tam dne 1 čerwna, žádali Wladi- 1Jun.
slawa krále, aby bratru swému nedopauštlěl bauřiti w krá-
lowství českém, pamatuje na starodáwné přátelství mezi
Čechy a Poláky; Albrecht že wedle kšaftu císaře Sig-
munda, wedle starých zápisůw a z obecného všech sta-
wůw snešení jest wolen a přijat za krále; jiní pak, kte-
rýchž daleko menší počet jest, že sau Kazimíra woliti,
ani práwa králowství na jiného přenesti nemohli; pak-
liby vždy usilowal cizího králowství bratru dobýwati, aby
snad o swé vlastní bojowati nemusil. Na takowé před-
ložení odpověděl král Polský: že poznává to, že Čechowé
jsau jeho přátelé, a žádostiw jest, aby to spřiznění a
přatelství wěčně mezi nimi trwalo, ale však bratru
swému, kteréhož sau přední páni na králowství zwolili,
práwa jeho wziti že nemůže; staré zápisy mezi Čechami

490) Slowa to letopisůw starých na str. 108.

491) Wiz dotčený spis we knize Diplomatische Beiträge I. c.
Těž Aeneas Sylvius hist. cap. 55.

1438 a Rakausy že ztratily wěkem nowějším platnost swau; Poláci a Čechowé že jednoho a téhož jazyka užívají, jeden také a týž, z něhož sau pošli, půwod a začátek mají, proti tomu pak s Němci w ničemž se nesrownávají; aniž co může Čechům škodliwějšího a nepřihodnějšího býti, jako řeči krále swého nerozuměti a wždycký na každém místě, w každé potřebě tlumočnickůw k němu potřebowati; on králowstwí swé že má sobě dosti wěrné a ubezpečené, aniž se bojí, aby mu cizí moc a síla co uškoditi mohla; pročež že Čechůw žádá, aby raději sami bratra jeho dobrowolně za pána přijali, nežliby potom bezděky od něho přijati byli. Potom darowaw řečníky Albrechtowý drahými kožichy, jakž byl Polákůw obyčej, domůw je propustil; druhé pak strany legatům připowěděl, že w brzkém čase skutečnau pomoc do Čech odešle.⁴⁹²

O korunowání Albrechtowě pozůstaweny nám od očí-tého swědka zpráwy obšírné,⁴⁹³ z nichžto poznati lze wšeliké obřady při slawnosti takowé w Čechách někdy obyčejné. Den před korunowáním wyjel král z dworu swého u sw. Benedikta na hrad Pražský slawně, a nocowaw tam w paláci, ostřihán jest bedliwě od stráže swé, kteráž ale z wětšího dílu byla uherská. Potom w neděli, 29Jun. dne sw. Petra i Pawla (29 čerwna) při úswitě, byl již daw lidu náramný na hradě, a biskupowé Konstanský, Olomucký, Frisinský, jeden z Italie a Litomyšlský, pak probošt a děkan kapitulní, wšickni w infulách, lanowníci Pražští a pánowé čeští we skwostných oděwech s processí slawnau wyšli „hledat krále, jakož obyčej jest,“ až našedše jej w komnatě na loži, zdvihli jej a oblekli w rau-

492) Aeneas Sylvius hist. cap. 55 (doslovně, dle Weleslawinowa překladu,) s doplňky z Dlugoše pag. 701. 702.

493) W rkp. bibliotheky Wratislawské universitní I, F. 327 fol. 145 a násl.

cho královské. I wedli jej we průvodu slavném do ko- 1438
stela sw. Wíta, nesauce před ním Hynek Krušina z Lich-
tenburka meč, Wáclaw z Michalowic žezlo, Hašek z Wald-
šteina jablko zlaté,⁴⁹⁴ Oldřich z Rosenberka, Menhart
ze Hradce, Mikuláš Zajíc z Kosti a Hanuš z Kolowrat
korunu všickni čtyři pospolu. Když přišli k oltáři sw.
Wíta, král pokleknul před ním, a dály se obřady nábožné
mnohé, mezi nimiž týž král trojí přísahu složil. Potom
wzawše páni korunu, zdvihli ji vysoko, aby ode všech
widěna byla, Rosenberk pak řekl hlasitě: „Páni Čechové,
aj koruna česká! jestli vaše vůle, abychom ji postavili
králi na hlavu a korunovali jej na království české?“
I wolali všichni: „jest, jest!“ Pak ptal se jich opět:
„chceteli jej míti za krále a býti jemu poddáni, wěrni a
poslušni?“ I wolali zase: „rádi, rádi!“ Na to biskup Olo-
mucký spolu s pány českými wstawili Albrechtowi korunu
českau na hlavu: i spatřiwše to mnozí jali se plakati sr-
dečností, ruce k nebi wzpínající a bohu děkující, a té-
měř stejnau dobu zaspíwali Čechové „Swatý Wáclawe,“
kněží pak Te deum laudamus, též bubny a píšťaly daly se
mocně slyšeti. Když takový hluk některau chwili potrwal,
stalo se ticho z rozkazu pánůw, a pan Rosenberk mluwil
opět na hlas: „páni Čechové, wizte, aj král tento jest
pánem koruny české!“ načež se všech stran ozwal se
zwučný hlas: „jest, jest!“ I weden jest král a posazen
na vysoký trůn nad oltářem u hrobu sw. Wíta, pánové
pak stáli okolo něho, až se skončila mše slavná. Po ní
dán jest králi meč do rukau, jímžto pasowal přes sto osob
k rytířství; a purkrabě hradu Pražského we jménu jeho
zwal všechny pány, rytíře i města náležející ku koruně,
aby přišli k němu k obědu. I šel král pod korunau we

494) Bartošek (pag. 201) na místě pana Haška klade Jana Šwihowského z Risenberka i z Rabí.

1438 slavném průvodu z kostela zase do paláce, jež císař Sigmund na hradě byl vystaviti dal. Tam bylo přes 40 stolův krytých pro hosty, a jeden vyvýšený pro krále, k němuž on posadil se sám, a dva mladí páni, jeden z Rosenberka, druhý ze Hradce, drželi nad ním korunu, pokud obědval, jiní pak stáli s mečem, berlau a jablkem jemu po boku; hosté pak rozsázeni jsau po stolech swých. Pan Krušina byl truksasem, a před každým jídlem, ježto nošeno na stoly, chodilo asi 30 pištcůw a bubenkůw; takéť provozovali před králem umění své spěwci, kejklři a šaškové rozliční, mezi nimiž vynikali zvláštní hbitostí dva mladíci, jež nejvyšší mistr Pruský králi byl poslal. Po obědě jel král na koni, a s ním pánůw množství, do starého města, při čemž rozhazowány mezi lidí peníze. U radnice staroměstské čekali naň konšelé, i odewzdali několik swých wěznůw w jeho moc, jež on na místě propustil na swobodu. Dále na staroměstském náměstí potkal se s táborem a hradbami wozowými, na nichžto stáli cepníci a jiní wojini diwoce přistrojení, u prostřed nich pak jezdil na koni muž hrozného wzezření, wolaje, že on jest také králem, a zejména králem Polským, i že chce také na králowství české korunowán býti, až po dlaně hádce, k posměchu nad Poláky ustrojené, uznal že zmeškal prý swůj čas, a dal se Albrechtowi na milost se všemi swými. Takž dojel král dworu swého, a slawnosti i radowan-ky toho dne ukončily se teprw w noci. Nazejtří ale, dne 30Jun. 30 čerwna, swolal Albrecht všecky pány české, uherské, rakauské i morawské, co jich w Praze přítomných bylo, a učiniw mezi nimi jednotu, zawázal je sobě ku pomoci proti všem nepřítelům a protivníkům swým, což tudíž i zápisy a pečetmi stwrzeno jest. ⁴⁹⁵

Téhož dne (30 čerwna) rozeslal týž král mnohé listy

ku poddaným svým do Rakaus i do Uher, zprávu dá- 1488
waje, že vojsko Polské, mající pomáhati odporníkům jeho,
již do Morawy wtrhlo a dále do Čech táhnouti chce;
pročež wolał je všecky do zbraně rychle, prawě že sám
také osobně do pole proti nepřátelům postawiti se miní. ⁴⁹⁶
Nápodobně dal také jednati skrze Kašpara Šlika na říš-
ském sněmu, ježž k této době do Normberka byl složil;
líčeno tam knížatům i městům říšským nebezpečenství,
kteréžby celému národu německému powstati musilo ze
spojení Čechůw i Polákůw, jelikož nedáwno ještě Čechům
jediným odolati tak nepadno bylo; ⁴⁹⁷ proto také sněm
ten ustanowil, aby pomoc hojná z celé říše den sw. Bar-
toloměje nejprw příští na hranicích českých se postawila. ⁴⁹⁸
Když ale potřeba toho rychleji nastala, nežli se očeká-
walo, poslána ta pomoc ještě před určeným časem aspoň
ze zemí okolních.

Od krále Wladislawa wypraweni byli do Čech dwa
přední páni králowství Polského, Sudiwoj z Ostroroha
pán a wévoda Poznaňský a Jan z Tenčina wévoda Su-
domirský, s wojskem asi čtyr tisícůw jízdných, kteřížto
již dne 6 čerwence do Hradce Králowé přijati byli, a 6 Jul.
spojiwše se nejprw s Táborý pod knězem Bedřichem i
Petrem Polákem, potom s lidem páně Ptačkowým, s Ja-
nem Čapkem, Hertwikem, Benešem Mokrowauským a ji-

496) Wiz Kurz l. c. pag. 356.

497) „So mag menniglich wol varsteen, die wile vormals wir
vnd alle vmblegende lannd mit den Behemen alleine
gung ze schaffin gehabt haben, solten nu Polen vnd Be-
hemen miteynander hantraichen vnd helfen, was vnrats
darusz entstunde — dem heiligen Reich vnd allem deut-
schem gezung, das sie doch vndersteen ze dringen
vnd ausz Jren landen ausztribin wo si mogen“ — jsau
słowa krále Albrechtowa we psaní k městu Frankfurtu
z tohoto času. (Orig. tamtéž)

498) Swědčí o tom jiné psaní Albrechtowa w témž archívu.

1438 nými, jeli se pléniti zvláště zboží pana Hynka Krušiny okolo Kumburka i Jičina, dále pak w síle asi 12,000 bojovníkůw táhli až na čtyři mile od Prahy ku Kaučimi a odtud k Táboru. ⁴⁹⁹ Lid obecný w Čechách připojowal se prý s větší ochotností a u větším počtu k nim, nežli strany obě se byly nadály; Ptaček pak, „jakoby dlaho česká země w pokoji byla, nowé wálce se raduje, tak wesele a s takowau chlaubau do pole wytáhl, že kteréž z rytířstwa wězně náhodau zjímal, na zázawek cti a wíry zase je propauštěl, tak aby nebyli powinni stawěti se prwé, ažby on wojensky ke zděm Pražským přitřhl.“ ⁵⁰⁰

„Tehdy páni a zemané strany krále Albrechtowy počali také lidi sbírati, a každý se swým wojskem přitáhl ku Praze, a tu polem leželi, čekajíce wojsk jiných. A 23 Jul. nejprwé přjeli z kraje Plzenského, a potom (dne 23 čerwence) páni z Uher, palatin a jiní se znamenitým lidem w oděni na koních ladrowaných, a každý měl pěři stří-
1 Aug. brné. Pak (dne 1 srpna) přitáhl markrabě Mišenský s 2000 jízdnými a 3000 pěšimi; a jeli jízdní přes brod na pole špitálské, ale pěši s wozy skrze Prahu, a tam se položili se vším haufem i se stany; a král wyjel proti Mišenskému se swými a přijal jeho s uctiwostí. Potom 3 Aug. w neděli dne 3 srpna král se swým wojskem osobně w oděni wytáhl z Prahy na pole k Řičanům; a za ním mnoho lidu táhlo, pánůw českých, uherských, rakauských i mišenských s mnoho jinými Němci. O dwa dni později přijel kníže Křištofor Baworský s velikým množstwím lidu, a máličko poodpočinuw w Praze, chwátal za králem. 14 Ag. Konečně dne 14 srpna kníže Albrecht syn markrabě Braniborského, Kašpar Šlik, Chebští a Loketští přijewše do

499) Chron. collegiati Prag. M3. Staří letopiscwé str. 109. Bartošek pag. 202. Dlugoš pag. 703.

500) Aeneas Sylvius hist. esp. 55.

Prahy s lidem dobře oděným, pospíchali také za ním.“⁵⁰¹ 1438
 W celém wojště Albrechtowě počítalo se 1800 wozůw bojowných, a lidí 8000 jizdných, 12,000 pěších; dle jiných zpráv ale udávalo se až ke 30,000 branných wůbec. Hlavní jeho stan nacházal se dne 6 srpna u Poříčí, 7 u Konopiště, 8 u Leštna. Z posledního místa dáwal do Němec wěděti, že král Polský již prý osobně wzřhuru byl, a lidu co, nejwíce mohl sbíral, chtěje táhnauti do Čech k wytištění odtud Albrechta; pročez powážíce, jak důležitý nastáwal boj nejen pro říši německau, ale i pro celé křesfanstwo, aby nemeškali wyprawiti pomoc swau do Čech.⁵⁰²

Blíziw se k Táboru Albrecht, „předeslal posly, kteřížby Polákům oznámili: poněwadž mezi králem Kazimírem, od něhož jsau wysláni, a mezi ním wálka jest a boj o zemi českau, komuby se z nich dostati měla, aby se od pálení a hubení země zdrželi, ale raději wojensky se potkajíce, pokusili, komuby králowstwí české náleželo, celé raději a hojně, nežli zhubené a pusté; on že hotow jest polem se s nimi potkati a rozhodnauti bitwau, kdoby k té zemi lepší práwo měl. Na to podání Albrechtowo takowau odpověd Poláci dali: že welmi rádi slyší pýchu Albrechta bitwy žádostiwého, nebo bůh pyšným se protiwi; že netřeba mu se báti, aby bitwy nenalezl, přijdeť mu prý sama i neukryje se, poněwadž Poláci zwykli neutíkati před nepřitelem. Rád to poselstwí Albrecht uslyšel, a zřidiw wojsko swé we čtwerhranný zástup, táhl nepříteli w oči. Kterýžto když se z ležení a hradeb swých před Táborem nehýbal, sám také Albrecht s woj-

501) Dle starých letopisůw (str. 109. 110) doslovně, a dle Bartoška pag. 202. 203.

502) Psaní takowé chowá se w archivu města Frankfurta spolu s některými jinými, kteráž od lidí saukromých z ležení před Táborem wyšla.

1438 skem swým proti němu, coby z děla dostřeliti mohl, se 11 Ag. položil (dne 11 srpna.) Mnohé tu byly harce a pŕtky téměř každého dne, na poli, kteréz u prostřed mezi obojím ležením bylo: ale nikdy k tomu nepřišlo, aby se potkali wší silau a wším wojskem. Střelby a děl bylo množství w obojím wojšťe, ale wětší kusy měl Albrecht.“⁵⁰³

W pětinedělních takowýchto potřkách před Tábo-rem udály se mnohé věci, které mohlyby čtenáři w pamět uwoditi homerické boje před Ilium. Smělejší bojowníci pokaušeli se wšelíjak wylauditi nepřátely na bojiště a dobýwali u nich kořistí; také vychlaubaly se obě strany zdary swými, kteříž ale nerozhodowali wálky. Albrechtowa ležení prostíralo se u wsi Měšic daleko široko we hradbách wozowých; ⁵⁰⁴ Poláci pak a Ptaček leželi také w poli, opírajíce se o město; „i bránili se udatně, ano město bylo otewřeno we dne i w noci. Němci pak když jeli kam napájet, tehdy Čechowé je metali s koní a koně jim odjímalí; a mnozí když jeli na picowání, Táborští je poráželi, a zase též.“⁵⁰⁵ W takowýchto pŕtkách zabit byl jeden hrabě z Hohenšteina. Poněwadž ale Albrechtowa střelba byla silnější, Čechowé aby na wozích swých netrpěli škody, šikowali je do města. Toho také času pan Jiří z Poděbrad táhna k Táboru, (neb i on se Ptačkem držel,) náhodau wrazil na jedno křídlo jízdy krále Albrechta, a swedw s nimi bitwu, porazil je; a odtud nejprwé muž ten na slowo wzat. O Sigmundowi pak Děčinském z Wartenberka došla krále

503) Dle Aeneáše Sylvia doslovně.

504) Archiv Český, III. 13. We psaní jednom německém praví se: „Vuser herre der konig lit mit grosser macht zu felde bij der stat Thaber, vud hat eyn wagenburg die mere vmbfange hat dan die stat Colne.“

505) Slowa starých letopisůw na str. 110.

výstraha, že s ním leže, zradu o něm ukládal; pročež 1438 jat jest dne 23 srpna i nesen do Hradce páně Menhar- 23 Ag. towa, kdež i brzo hladem prý umořen.

Když takto vojska bez prospěchu ležela proti sobě, nemohlo minauti, aby nedály se s obojí strany pokusy k jednání o pokoj. Počátky jakési k tomu staly se již dne 27 srpna, tak že harce stawěny s obau stran, a 27 Ag. jmenováno s každé po osmi jednatelích; dne 31 srpna 31 Ag. pak vydali řečení dwa wéwodowé Polšti a páni Ptaček, Aleš, Jiří z Poděbrad, Rausinowský, Klenowský a kněz Bedřich, swůj rádný glejt pánům Oldřichowi z Rosenberka, Haškowi z Walšteina, Šaumburskému, Reinprechtowi z Walsee, Hohenbergerowi, Ebersdorferowi a jiným až do padesáti osob, „tak aby s námi mohli se na středo-kraty wojsk našich dnes a zítra (31 Aug. a 1 Sept.) ty dwa dni celé až do západu slunce bezpečně sjeti a s námi rozmluwti, i zase do wojska swého bezpečně od-jeti.“ 506 Nawrhowáno již této doby, aby Albrecht jednu ze dcer swých zasnaubil Kazimírowi a postaupil mu s ní králowstwí českého; též aby uzavřelo se příměří mezi stranami na celý rok, a mezitím o nowém létě aby králowé sešli se osobně we Wratislawi k uzavření pokoje; ale Albrecht, jakkoli taužil po pokoji, nechtěl přece swolititi k wýminkám tak těžkým, nýbrž podával se na papeže a kardinály, aneb na krále i knížata jiné, ježtoby spor jeho s Poláky mocně rozsauditi měli; což opět nebylo těmto po wůli. 507 Pročež pobyw ještě dvě neděle před Táborem, a wida, že ho dobytí nelze, i slyše o přípravách wálečných w Polsku, uminil raději strhnauti s pole

506) Archiv Český, III, 14. 462. Originály toho chowají se dosawad we Třeboni.

507) Dává se o tom zpráva we psaní Heřmana Butenwega ku konšelům Frankfurtským ode dne 13 Sept. 1438. Wiz též Diplomat. Beiträge etc. pag. 57. 58.

1438 bez příměří, (dne 15 září,) ⁵⁰⁸ ačkoli zdá se že počaté
 15Spt. ono jednání nebylo přece bez aučinkůw. Když wojsko
 jeho táhlo nazpět, Bohuše Kostka mladý, syn někdy Wi-
 lémůw, přepadl částku jeho, kteráž se byla odtrhla od
 jiných, a poraziw je, pobral jim mnoho koní, wozůw,
 peněz i wěznůw, čímž zejména Pražané mnoho utrpěli.
 20Spt. A však když Albrecht dne 20 září wrátil se do Prahy,
 měšťané wyšedše jemu s korauhemi a s řemesly wstříc,
 přijali jej s nemnohem menší slawností do města swého,
 nežli když nejprwé k nim se byl blížil.

W Praze byw král a rozpustiw wojsko, kázal Jakaub-
 kowi Bílinskému ze Wřesowic prowesti z Čech Fridricha
 knížete Saského s Mišenskými. Kteřížto když od Lowo-
 sic, kdež byli nocowali, „táhli k Bílině, chtíce do Mosta,
 (neb tehdaž Mišenská knížata drželi Most,) w tom sebrali
 se na ně pan Petr Holický mladý, (páně Alšůw syn,) pan
 Petr Zwířetický, Wáclaw Carda z Petrowic, pak Absolon,
 Swojše a jiní, s městy Žatcem, Launskými, Klatowskými
 a Polákůw na tři sta koní, a téměř weřejně táhli pelem,
 chtíce knížata poraziti. To když uzřel pan Jakaubek, jel
 k těm městům a pánům od swých haufůw, a muwil
 s nimi pěkně, prose jich, aby Němcůw na pokoji nechali
 a raději domůw se obrátili; já zajisté, dí, mám od krále
 přikázání pod vysokými záwazky, abych jich neopauštěl,
 ale průwod dal až do Míšně. Ale oni na to nic nedbali
 a haněli pana Jakaubka. On tedy odjel od nich, a sši-
 kowaw swé lidi s knížecími haufy řádně, táhl předse za
 Bílinu; a užřew, že tito proti němu upřímo táhnau, i ude-

508) Zpráwy sawwéke w rkp. Wideňské cis. bibliotheky Nr.
 3282 (fol. 71) udáwají dni jak obehnání Taboru, tak i
 odtrhnutí od něho. Feria secunda post Laurentii rex
 Albertus, dux Misnensis, dux Bavariae cum multitudine
 gentium circumvallaverunt Tabor. Feria secunda in octava
 Nativitatis Mariae recesserunt confuse a Tabor.

řil na ně udatně s jízdnými swými a porazil Žatecké i 1438 Launské se všemi jejich haufy, a to u wsi řečené Želenice, kteráž leží mezi Mostem a Bilinou. W té porážce pan Holický a Swojše byli jati, a jiných wěznůw Žateckých i s jízdnými pět set, a zbitých na místě zůstalo půl šesta sta; k tomu také jat byl Absolon a Čěček, a ten se dostal panu Jakaubkowi s jinými wězni; jiných pak ostatek přiwedeni jsau do Mostu a znamenitější do Mišně. To uslyšew král Albrecht, radosten byl z toho, a kázal po kostelích zwoniti a spíwati Te deum laudamus; nebo pán bůh to přepustil na Čechy pro jich pýchu a lakomství. A to poražení stalo se jest ten den po sw. Mauricii“ (23 září.)⁵⁰⁹

23Spt.

Ještě pokud boj u Tábora trwal, král Polský, zprawen byw od wéwod swých, w jaké nesnázi strana jeho w Čechách se nalezala, ustanowil byl se wší silau swého králowství táhnauti jí ku pomoci, a přikázal swým poddaným býti dne 8 září u Čenstochowa we zbrani po- 8Spt. hotowě. Potom rozdělil wojska swá na dwé, jedné částce kázal z Poznańska wtrhnauti do Slez, sám pak w čele druhé částky wrazil od Čenstochowa přes Lublinec ke Střelcem a dále do Opolska i do Ratiborska. W poli u Střelec dne 6 října Bernart, Jan a Mikuláš knížata 6Oct. Opolští, Boleslaw Hlohowský a Wáclaw Opawský i Ratiborský přiznali se ku Kazimírowi, jakožto „wolenému králi Českému“ a pánu swému; což Wáclaw Opawský později dne 18 října u Ratiboře ještě šířeji opakowal.⁵¹⁰ 18Oct. Mezitím když leželi Poláci polem w Opawsku, wéwoda

509) Dle starých letopisůw str. 111 a 112 doslovně. Jiné prameny udawaji wětší počet zabitých i jatých u Želenic, některé až do pěti tisíc zbitých i jatých pospoln, což jistě přehnáno jest.

510) Dogiel codex diplomat. Polon. tom. I, pag 8—9, Sommersberg tom. I, pag. 1010.

1438 Jan z Tenčína i pan Ptaček s Alšem Holickým a Přibíkem Klenovským, vrátivše se od Tábora, přijeli ku královským bratřím, ku kterýmž již dříve také císařovna Barbora, z Uher tajně ušedši, útočiště své byla wzala. Co tu dále následovalo, není dostatečně vědomo. Čechové, byvše prý sami mezi sebou v roztržení, ničeho nezjednali na dvoře Polském, jakkoli dluho tam se bawili. Wladislaw ale, uslyšew o wpádu knížete Swidrigala s wojskem uherským do zemí jeho, na počátku měsíce m. Nv. listopadu poplenil velikau Slezska část a wrátil se domův zase; jen Sudiwój z Ostroroha, usadiw se s panem Trčkau na Náchodě, zůstal ještě jménem pána svého některý čas w Čechách.⁵¹¹

Král Albrecht, prošen byw od Slezákůw o pomoc ještě pokud u Tábora ležel, chtěl táhnouti z Prahy bez meškání do Slez: když ale wítězství u Želenic dáwalo mu naději, žeby mohl snad podrobiti sobě Žatec i Lanny, pozdržel se w Čechách ještě déle. Dál jednatí s těmito městy, aby se mu poddaly, a kázal spolu Jakaubkowi ze Wřesowic, aby se pokusil mocí o ně; ten však když oblehl wrch u Laun a odwázil se až do předměstí, utrpěl od kněze Bedřicha i od Cardy takowau porážku, že ztratil drahně lidu, musel odtrhnouti zase. Proto teprw dne 21 Oct. 21 října wyjel z Prahy král se swými se všemi k Žitawě, zůstawiw na swém místě ke zprávě zemské Oldřicha knížete Celského, jehožto Čechové sami prý sobě žádali, a přidaw jemu k radě pány Menharta, Hanuše Kolowrata i Hynka Krušinu. Když pak laučil se od Pražanůw a kněží Pražských i pánůw zemských, ptal se všech na hlas, ještěli co zbývá, coby zemi učinili powinen byl? načež když M. Přibram i jiní páni odpowěděli, že ten-

511) Dluoš pag. 705. 706. Staří letopisowé str. 110 (w notě) 113. Rkp. Wratislawský I, F. 327. Diplomat. Beiträge etc.

kráto nic newědí, prosil jich, kdyby jemu jdaucímu do 1438 pole něco přihoditi se mělo, aby s korunau i králowstwím jen k manželce a k dítkám jeho zření swé měli.⁵¹² Potom pobyw jak w Žitawě tak i we Zhořelci některý čas, dne 18 listopadu měl slavný wjezd do města Wratislawi,^{18 Nv.} když již wojsko Polské bylo Slezý opustilo.

Krutý boj mezi Albrechtem i Wladislawem obrátil byl již dáwno k sobě pozor jak Eugenia papeže, tak i sboru Basilejského, kteřížto častými psanými a posly welice usilowali o narownání stran. Posléze na sněmu Pe-^{8 Dec.} trkowském w Polště, kdežto patnáctiletý Wladislaw poručníkúw swých zproštěn a za plnoletého wyhlášen byl, stalo se swolení ke sjezdu o pokoj do Wratislawi, a wolení k jednání takowému plnomocníci Vincenc arcibiskup Hnězdzenský, Jan z Tenčina i jiní Poláci, z Čechúw pak Aleš Holický, Přibík Klenowský a Beneš Mokrowauský. Ti přijewše do Wratislawi dne 5 ledna 1439, bawili se¹⁴³⁹ téměř tři neděle marným hledáním cesty ke smíření a ku^{5 Jan.} pokoji. Byliť tam, wedle krále Albrechta i několika knížat německých a slezských, zwláště legatowé jak od papeže tak i od koncilium přítomni, a obnowowání nawrhowé již před Táborem w potaz braní; každá strana líčila obširně sprawedliwost swého a winy cizího chowání.⁵¹³ Poláci nawrhowali zwláště, aby králowé s obau stran wzdali se práw swých, i aby propustili pány české z jejich slibúw a záwazkúw a dali swobodu nowému wolení; po čemž ten, kterýžby nowě zwolen byl, aby byl

512) Diplomat. Beiträge l. c. pag. 71. 87. Staří letopisowé str. 112.

513) Takowé líčení pře strany Albrechtowý, pošlé tuřím z péra kancléře Šlika, jest onen státní spis od K. G. Antona wydaný we knize Diplomatische Beiträge zu den Geschichten und zu den deutschen Rechten, (Leipzig, 1777 in 8,) ze kteréhož sme některá místa již nahoře uwodili.

1439 králem českým. Tomu však odpíráno se strany Albrechtovy, protože tento, co přirozený král český, byl prý ve skutečném držení většího dílu Čech i knížetství příležitých, Slezska, Morawy, Lužic a jiných, kteráž sama větší jsou nežli Čechy, Kazimír pak měl jen jednu stranu v Čechách pro sebe, a protož byloby mu prý snáze postoupiti malého dílu, kterýž ani jeho nebyl, nežli Albrechtovi celého království, kteréž spravedlivě držel; ba kdyby to král byl i chtěl učiniti, žeby nesměl, pro spravedlivost paní své, pravé dědičky. Za to jako dříve, tak i nyní podával se na mocný rozsudek papeže, kardinálů, sboru Basilejského i všech králů a knížat křesťanských, pro ušetření krve lidské a pro dobré obecné; nesvolili k tomu Kazimír, stane se prý patřno celému světu, že právu svému sám nedůvěří. Však i tyto řeči nadarmo byly mluveny. Potom Albrecht povolal k sobě arcibiskupa Hnězdenského podtají, světil se mu, žeby nebyl newolen, zasnaubiti obě své dcery oběma královským bratrům Polským, a postoupiti jim království Českého jakožto věna; to však žeby mělo zjewiti a státi se časem svým teprw později a tak, aby se neždalo, že to činí z přinucení. Jednatelé polští byli s podáním takovým spokojeni, a již nastupováno na uzavření dokonalého míru: ale Albrechtovi někteří radové dowěděwše se o tom, doléhali tak dlouho na pána svého, až odwolal 24Jan. takový slib svůj. Uražení tím Poláci dne 24 ledna náhle bez laučení opustili Wratislaw; dawše pak se uprositi od legatůw papežových i sborových při odchodu svém, swolili konečně k tomu, že na zpáteční cestě w Namyslawi uzavřeno příměří až do sw. Jana mezi králi, a uloženo jim sjezd nový ke dni sw. Jiří na hranicích uherských a polských. ⁵¹⁴

514) Dlugoš pag. 711. 712. (Klose) Documentirte Gesch. von

Za příčinou záležitostí uherských složil byl Albrecht 1439 rok zvláštní ke dni 2 února do Prešpurka, i slibowal přijeti tam také osobně: ale spadnuw náhodau se scho-
důw, když strojil masopustní weselosti s pěknau pletí Wratislawskau, a zlomiw si nohu, musel k hojení swému pozdržeti se o několik neděl déle; takéť pádem tím okul-
hawěl nawždy. Mezitím panowala w Čechách anarchie, kteréž Oldřich Celský co správce tím méně brániti mohl an swým chowáním sám ji byl ploditi pomáhal. Přiw-
řencůw Albrechtowých ubýwalo wždy wíce; a odpovědní jeho nepřátelé rozpadali se we zvláštní jednoty tím hoj-
něji, čím hojnější se stáwal počet jejich; proto bauřili se prý s hradůw i s měst jedni proti druhým, a smísili se zase, kteří prwé proti sobě byli, tak že již nemohli roz-
uměti, kdo byl s kým wěrně a dobře. Z hojných potr-
žek, které w tom čase udály se, připomeneme jen jetí několika měšťanůw Klatowských a M. Petra Payne od Bu-
riana z Gutšteina; nezdařilý pokus knížete Celského zmocniti se města Tábora zradau; zájmy Jana Šmikau-
ského ze Žďáru Mělnickým činěné; nátisky, kteréž Launští od oswoboditelůw swých, kněze Bedřicha i roty jeho, snášeti museli; laupežné jízdy mladého Děčinského po Čechách a t. d. W únoru r. 1439 powolán byl kníže Cel-
ský s konšely Pražskými ku králi nemocnému do Wratislawi; odkudž když 23 února se wrátil, přijat jest od 23Fbr. biskupa Filiberta, panůw Menharta i Hanuše a Pražanůw. wůbec se slawností nemnohem menší, nežli král sám. Přinesl pak s sebau nejen nowé a wětší plnomocenství, ale také rozkaz, aby zemi upokojiti hleděl. Proto hned po příchodu jeho jednáno jest opravdowě o příměří mezi wšemi stranami; přijeli o to do Prahy dne 28 února kněz 28Fbr.

- 1439 Bedřich sám, a potom také Jan Čabelický ze Sautic od pana Ptačka i Petr Kapaun ze Smiřic od pana Holického, a učiněno příměří téměř všeobecné v zemi až do sv. Jiří, kteréž později zase až ke sv. Janu (24 čerwna) prodlaženo bylo. Albrecht opustiw město Wratislaw
- 4 Mar. dne 4 března, skrze Olomauc (18 března) a Pohorelice (22 března) táhl nejprw do Prešpurka, kdežto pobyl 1—4
- 25 Ap. dubna, potom pak do Wídně; ale již 25 dubna wrátil se do Uher zase, kdež i zůstal napotom až do skonání swého. Wratislawským zůstawił po sobě k ochraně Albrechta markrabě Braniborského, který pro bojownost swau později jménem německého Achillea poctěn byl; w Čechách ale odjal Oldřichowi Celskému vládu zase
- 10 Mai z příčin neznámých, a psanými dne 10 máje z Prešpurka danými ustanowił pány Oldřicha z Rosenberka i Menharta ze Hradce za nejvyšší hejtmány na místě swém.⁵¹⁵

Jakkoli pak příměří mezi Čechy, Poláky a Uhry uzavřeno a upewněno bylo, král Albrecht nedůvěřil se přece w trvání jeho, aniž přestal činiti co nejpilnější příprawy k boji. Co jej nejwíce znepokojowalo, bylo usilowání podnikawého sultana Tureckého Murada II, nakloniti sobě Poláky a Čechy ke smlauwě proti Uhrům;

20 Ap. o čemž již dne 20 dubna we psaních do říše zpráwu dáváje,⁵¹⁶ žádal snažně, aby říše německá wyprawila

515) Staří letopisowé str. 113. 114. Psaní několik w archivech Frankfurtském i Třebonském a j. w. Aeneas Sylvius prawi, že Oldřich Celský chtěl sám se státi králem českým, což ale nejsauc potwřowáno s žádné strany, zdá se býti jen obyčejné u spisowatele toho sočení na rod Celský. Spíše podobá se prawdě, že showiwal straně Polské.

516) Psaní takowé nachází se we Frankfurtském archiwu, a jeho udání potwřuje se i Dlugošem pag. 719 i spisem Philippi Callimachi de rebus gestis Vladislai ap. Schwandner.
• 1746 pag. 449. Králowna Eliška pak prawiła r. 1441,

co nejwalnější wojsko na hranice české ke dni sw. Ja- 1439 kuba. Ale Eugen papež, wida takowé nebezpečnstwí, poslal opět k oběma králům Jana Tarentského arcibiskupa; kterýžto swedw plnomocníky obau stran k roku do Lubowé dne 24 máje, když nemohl způsobiti pokoje, spů- 24 Mai sobil aspoň prodlaužení přímčří až ke dni sw. Michala tak, že mezitím měli králowé sjeti se osobně dne 8 září w Bardijowě. Tím aspoň krweprolití mezi křesfany zamezeno, a w Čechách také dán podnět k mírnému jednání na sjezdu w Mělníce; Albrechtowi pak způsobena možnost, obrátiti se celau silau proti Turkům.

Nesnáze postawení Albrechtowa přimnoženy také w Uhřích antipathiemí národnými, jakož sme již nahore podotkli. Již na počátku roku tohoto psalo se z té země, že budeli král dlauho meškati příjezdem swým, strach byl prý, aby všichni Němci mocí z Uher wyhnáni nebyli.⁵¹⁷ Další psaní z Budína dne 21 čerwna dané zprawuje nás, že tehdáž Němci skutečně nejen s auřadůw ssazowáni, ale i wen ze země puzeni jsau.⁵¹⁸ O welikém pak zbauření, které toho času w Budíně se stalo, wyprawuje Aeneas Sylvius: že když tam byl král se dworem swým, „najednau náramný hluk powstal proti Němcům; Uhři zajiště chopiwše se zbraně, sháněli se po městě, a kdekoli

že Albrecht již za swého pobytí w Praze dowěděl se o jednání mezi Turky a Poláky. Wiz Kollar *Analecta Monum.* II, pag. 915 seqq.

- 517) „Man meynt, blibe er (Albrecht) lange vsz Vngern, die Vnger werden die Tuytschen vsz dem lande driben“ dí se we psaní saukromém d. 31 Jan. 1439 we Frankfurtském archivu.
- 518) „Her Caspar hat vil czu schaffen mit den Vngern, wen die Vngern yeczunt alle nü amptlute machen, vnd wollen keynen dutschen nicht haben, vnd dy alden amptlute ezyeen alle von ym an ende vnder den Vngern,“ tak píše Hans Kaldenbach do Frankfurta. (Orig. tamže.)

1439 jakého Němce postihli, na místě je zabijeli, též domy kupecké wylamující a drancující. Z toho šel strach veliký všem Němcům. Král polekaný držel se na hradě i mnohé činil důtky královně, že tak ho wedla. Páni také uherští nedůvěřowali se lidu; pročež několik hodin trwalo vraždění a laupení, a mnoho Němcůw zbito. Však Ladislaw Gara, znamenitý w Uhřích pán a královně příbuzný, jezdiw po městě na koni, mnohými prosbami wzteklost lidu mírnil, an pro ctnosti a zásluhy swé požíwal veliké vážnosti. Potom naléhali Uhři, aby země bráněna byla proti Turkům, kteříž ji hubili. Albrecht svolowal k tomu, i podával se, že powolá knížata Německá i jiné křesfany ku pomoci, aby nepřátelé snáze zahnáni býti mohli. Uhři ale prawili, že u nich jest síly dosti, a že jim nepotřebí nežli pořádku a hlavy; půjdeli král do boje, že se toho dostane obého, aniž potřebí bude wolati cizince, kde domácí postačují. To pak činili, protože se báli, aby Němci w zemi jejich se tuze nezmáhali. S nimi snášela se také králowna Eliška, kterážto velikau z toho radost měla, když sebe nad muže swého ctěnu býti widěla; Uhři zajisté ctili ji, že i uhersky uměla, i dědičkau byla, Albrechta pak přijawše jen proto, že byl mužem jejím, nemilowali ho co Němce, zvláště an jazyka uherského nebyl powědom. Mimo to bylať ona žena welmi chytrá, i měla w těle ženském ducha mužného, manžela pak swého wodila kam chtěla. Nawedla jej tedy, že spojil se a učinil tak, jak Uhři míti si žádali.⁵¹⁹

Ačkoli na uherském sněmu, o letnicích tohoto léta 30 Mai držaném, stawowé všichni dne 30 máje slibowali králi a královně wěrnost a poslušenstwí, sliby takowé netoliko

519) Aeneas Sylvius in vita Alberti, wiz Italien. Reise pag. 115. 116.

pečetmi, ale i přísahami stvrzující: ⁵²⁰ nicméně našel 1439 se také nemalý počet těch, kteří netoliko nechťeli přiznati se ku poslušenství, ale i za zjavné nepřátely se stawali. ⁵²¹ Z toho neméně nežli ze sobecké lenosti a z národních nechutí dáwa se vysvětliti patrná neochota, kterouž Uhři podporowali krále svého w boji proti Turku s. Murad II, jenž minulého léta byl welikau část Sedmihradsku poplenil a (jak se prawilo) až k 70 tisícům křesťanůw jatých do Turek zawedl, umínil léto zvláště smocniti se pewného Smederewa w zemi Srbské, jakožto hlavního klíče k zemím křesťanským, a ku konci měsíce máje dal je obchnati wší swau mocí. Král Srbský Jiří Brankowič zůstawił nejstaršího syna svého k obraně Smederewa, sám pak s nejmladším utekl se do Uher, u Albrechta pomoci hledaje. W měsíci čerwnu již rozbíhaly m. Jun. se tlupy jezdcůw tureckých až pod Temešvár opět, a utíkaní odtud obywatelůw křesťanských bylo všeobecné. ⁵²² Albrecht i s manželkau swau wytrhl ku konci měsíce čer- m. Jul. wence do pole k Segedínu, a ztráwil potom celý srpen a září w okolí Petrowaradinském: ale s wojskem swým, nepočítajícím wyše 24 tisícůw branných, nemohl ani nepřátelům čeliti, tím méně s pole je sehnati. Takž padlo

520) Kovachich Vestigia comitorum p. 228. Kollar Analecta Mon. II, p. 915 sqq.

521) Tak psal Kaldenbach w dotčeném již psaní dne 21 Jun. 1439: It. Micolasco des Styebers frunt der ist auch des konigs vint, vnd hat yeczund in Vngern grossen schaden getan etc.

522) Týž Kaldenbach dí: „It. wist das dy Turken ober der Donaw sint mit grosser macht vnd wollen czyeen gein Tommespurg. Is stet zu besargen als der konig noch angryffen wirt, das sy in eyner korcze nicht ver von Offen werden sein, wen Wallachen und Vngern flyeen nü. Auch wollen sy dye Schlosser haben an der Donaw, Sorryne vnd Seviryne; wen sy dy haben, so ist Sebenpurgan gancze vorlorn.“

1439 Smederewo dne 27 srpna konečně v moc sultanowu; ⁵²³
 27 Ag. a když o několik neděl později Turci chystali se k autoku na Uhry, vojsko těchto, nedostatkem potravy a nemocmi zemdlené, počalo brzy po uhersku „wika wolati,“ t. j. v autěku hledati spásy, tak že král Albrecht octnul se osobně u velikém nebezpečenství. Staw jeho, když na počátku října opustil ty krajiny, ⁵²⁴ ukázal se býti tím žalostnějším, že i jeho chytila se byla nemoc červená, kterážto ve vojště již mnohé strasti a smrti byla způsobila; připisowali ji nezvyklému toho léta i okolí horku a hojnému hašení žižně dyněmi tam oblíbenými.

Při zmáhající se nemoci, nemoha jeti wíce, dal se Albrecht nositi na křesle a pospíchal co možná k Wídni; prawil zajisté, že kdyby Wídeň jen spatřil, nadálby se ozdrawení zase. Ale za Ostríhomem, (odkudž ještě dne 17 října, za příčinau prodlaužení příměří, wyprawil nowé poselství do Polska,) když donešen wsi Nesmil, kterauž tehdáž Němci nazýwali Dlauhauwsi, musel tam konečně 23 Oct. zůstati. Poslední wůli dne 23 října přede-psal ještě, kterak chtěl míti, aby země uherské, rakauské i české k ruce potomkůw jeho zprawowány byly, — prwní-to a za-

523) Den 27 Aug. udává se u Raiče istor. Serb. III, 159; rok 1439 jest dle pramenůw křestanských nepochybný, ačkoli Hammer a Zinkeisen dle dějepiscůw tureckých kladau r. 1438. Bartošek pag. 203 pod „castrum duciš Disputi dictum Strzebrnik prope metas Ungariae“ míní bezpochyby také Smederewo.

524) Listiny toho času z Albrechtowy kanceláře wyšlé měly data: u Kisdy (na Tise) Aug. 14—20—23—27; u Slankamenc Aug. 30 a Sept. 7; u Kisdy téhož dne 7 Sept.; u Titelrów Sept. 9—17; w Petrowaradíně Sept. 20—21; we Slankamenu Sept. 21—22; we Futaku Sept. 26; we Slankamenu konečně 1 Oct. Dne 13 Oct. již byl Albrecht na Wyšehradě uherském, 17 Oct. w Ostríhomě a od 23 Oct. w Nesmilech.

jímavý pokus organisace státu rakauského vůbec, ⁵²⁵ — 1439 a na úsvitě dne 27 října skonil běh života svého. Tělo 27 Oct. jeho pochováno ve hrobkách královského čili stolního Bělehradu; Eliška pak manželka ovdověla ve stavu těhotnosti pokročilé.

Nebylo pamětníkův, žeby smrt kterého krále byla kdy způsobila tolik žalosti, jako Albrechtowa, zvláště v Němcích; když pověst o ní donesla se Frankfurtu nad Mohanem, knížata i páni němečtí tam sněmowawší omdlěwali prý hořem, a i lid obecný oplakával jeho. ⁵²⁶ A věru svět málo kdy utrpěl ztrátau jednoho člověka takowau škodu, jako tenkrát; a to netoliko pro rozmohší se té doby žalostné pátky mezi papežem a sborem Basilejským, ale i za příčinau počatého teprw jednocení se křesfanstwa proti rostající moci Turecké. Císař Řecký, od Turkův dáwno skličovaný, přijel byl s předním duchowenstwem swým již r. 1438 osobně ke sboru Ferrarskému, jenž v měsíci únoru 1439 do Florencie přeweden jest, a dne 6 čerwence podepsána pamatná listina unie 6 Jul. církwi řecké i římské; naproti tomu sbor Basilejský, ru-

- 525) Byly od dáwna i až podnes hádky o to, nebylli známý Albrechtůw testament podvržen, a měli jakau platnost. Nám zdají se důkazowé ti býti nedostateční, kteří pro podvrženost jeho se uwozují. Wiz o něm Fr. Kurz Oesterreich unter K. Friedrich IV, díl I, str. 239—243. J. Chmel Geschichte Kaiser Friedrichs IV, díl I, 426—432.
- 526) W sawěkém rkp. kláštera Medlického w Rakausích (Mölk) wypisuje se o sněmu Frankfurtském: suporvenit rumor ac litera de morte D. Regis, qua visa et audita nullus hominum tunc ibi constitutorum ex magna perturbatione stare potuit, sed quasi exanimis in terram in facies irruerunt. Windek (cap. 222, pag. 1283) dí o témž sněmu: Also kam den kurfursten die potschaft, das der Konig tot was; also schiden sie von dannen. Vnd wart derselbe konig also sere geclaget von edeln vnd vnedeln, von reich vnd armen, also kein konig sint Christus gepurt ye geclaget wart.

1439 šen byw od Eugenia IV, ssadil jej dekretem swým ode dne 25 máje 1439 s papežstwí. Byloť nyní předewším potřebí wyšší opatrnosti a důrazné příčinliwosti krále Římského, aby we spojení s králem Franským a s panowníky na východě k tomu sklonnými wymýtil konečně schisma starodáwné z církwe a nowému nedal se zmáhati, opravám pak církewním w Basileji počatým průchod zjednal a síly křesfanské proti mahomedánům den co den nebezpečnějším sjednotil. Albrecht byl ten muž, do kterého naděje klásti se mohly, že úkolu takowému lépe dostojí, nežli jiný kdokoli; proto ztráta jeho byla skutečně větší, nežli sami wrstewci se domýšleli.

W Čechách mezitím netoliko smrtí Albrechtowau, ale i jiných předních osob mnohých, staly se proměny znamenité. Wyprawují o tom staří letopisowé w tato slowa: „K sw. Duchu (24 máje) okázala se kometa hwězda, a ta znamenala úzkost krále Albrechtowu, knížat i pánůw; neb nikdy neslýcháno, by tak mnoho pánůw pomřelo, jako to léto. Téhož zajisté léta po sw. Wítu (15 Jun.) počal se mor weliký w Čechách i w jiných zemích, tak že w Praze jednoho dne pochowáwali wíce než po stu, a pomřelo jest lidu přes celé léto na 51 tisíc; a trwal ten mor až do sw. Ondřeje. Umřel tu onen důstojný biskup Konstanský *Filibert* na den sw. 19Jun. Gervasia (19 čerwna,) we dworu krále Wáclawa na Zderaze; jenž byl nejwětší legat od sboru Basilejského do Čech poslaný, a zprawowal také arcibiskupství Pražské; a pohřben jest na hradě Pražském s welikau poctiwostí a s žalostí. On jest kláštery a kostely po Praze zuowa téměř všecky swětíl a lidí mnoho biřmowal; swětíl také na hradě Pražském kněží obojí strany, i ty kteříž pod jednau, i ty kteříž pod obojí rozdávali, a sám také swýma rukama rozdával pod obojí spůsobau lidu obecnému, jakož o tom stojí psáno zlatým textem na jeho štítě na

hradě.⁵²⁷ Tato však powolnost jeho podle kompaktat ne- 1439
 byla wděk kapitule Pražské, ani welikému počtu starých
 farářůw, kteří nepamatujice, že jen moci kompaktat mohli
 wrátiti se do země opět, zjewně proti nim brojiti se ne-
 ostýchali.⁵²⁸ Proto cihodný ten muž, někdy president Ba-
 silejského sboru wolený, umřel nyní téměř opuštěný a
 osamělý w cizině, w horliwém a dle jeho přesvědčení
 wěrném wykonáwaní auřadu apoštolského; i zasluhujeť,
 co přední smírce a pokojitel národa, wděčnější paměti u
 českého potomstwa, nežli mu posawad wěnowána byla.
 Nedlauho po něm, dne 5 září, odebral se na wěčnost i 5 Spt.
 častojmenovaný M. Křišťan z Prachatic, slowútný wěku
 swého hwězdář a Husůw někdy učitel i dobrodějce,
 nyní prwní administrator konsistoře Pražské pod obojí.
 W jeho faře u sw. Michala na starém městě Pražském
 stali se byli před čtyřidceti lety prwní počátkowé smě-
 lejší a zřejmé opposice proti starým způsobům a řádům
 církewním: ale již od té doby, co byl w Konstancii w
 žaláři okusil přísnosti práwa církewního, zmírníw se w
 požadawcích swých, stal se wedle M. Příbrama hlawním
 representantem té strany kališnické, která od Říma co
 nejméně se uchylowala. A však i mnozí krajní mužowé
 strany druhé, jako kněz Ambrož, kterýž byl téměř po
 dwadcet let vládl Hradcem Králowé netoliko w duchow-
 ním ohledu, a kněz Jakub Wlk, bauřliwý nástupce někdy
 kněze Jana Želiwského w kostele Marie sněžné na no-
 wém městě Pražském, opustili této doby obor pozemského
 působení swého a j. w.⁵²⁹

527) Staří letopisowé na str. 115.

528) Důkaz o tom nachází se we psaní žalobném též kapituly
 ku papeži Eugeniowi IV po smrti Filibertowě psaném,
 jehožto forma sawěká (bez datum) zachowala se w ar-
 chivu Třebonském.

529) Staří letopisowé na str. 115. 116.

